Colecţia BIBLIOTECA POLIROM este coordonată de Bogdan-Alexandru Stănescu.

Foto copertă: © Marbury67/ Dreamstime.com; Susan Law Cain/ Shutterstock.com
www.polirom.roEditura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506 Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României:
SHALEV, ZERUYA
Fărâme de viaţă/ Zeruya Shalev; trad, din lb. ebraică de Ioana Petridean. - Iaşi: Polirom, 2012
ISBN: 978-973-46-2888-9 I. Petridean, Ioana (trad.)
821.411-16-31=135.1
Printed in ROMANIA
Zeruya Shalev
Fărâme de viaţă
Traducere din limba ebraică de Ioana Petridean
POLIROM
2012

ZHRIJYA SI1ALKV s-a născut în 1959, în kibbutzul Kinneret din Israel. A absolvit un masterat în studii biblice şi în prezent lucrează ca redactor la Editura Keter. Şi-a făcut debutul literar cu un volum de poezii, dar s-a orientat curând spre proză, publicând până acum mai multe romane şi o carte pentru copii. Romanele sale - Dansând, încremenind (1993), Viaţa amoroasă (1997), Soţ şi soţie (2000; Polirom, 2008), Thera (2005; Polirom, 2010) - au fost foarte apreciate de critica literară şi traduse deja în peste douăzeci şi cinci de limbi. De-a lungul carierei, scriitoarea a fost recompensată cu numeroase premii, printre care: Premiul de Aur şi Premiul de Platină al Asociaţiei Editorilor din Israel, Corine Prize (Germania, 2001), Amphi Award (Franţa, 2003), ACUM Prize (obţinut în 1997, 2003 şi 2005) şi Wizo Prize (Franţa, 2007).

Fărâme de viaţă (2011) explorează cu o pătrundere psihologică şi o sensibilitate remarcabile relaţiile dintre părinţi şi copii. Zăcând la pat în micul ei apartament din Ierusalim, Hemda Horowitz îşi analizează cu amărăciune întreaga viaţă: tinereţea petrecută în kibbutz, căsătoria lipsită de iubire şi înstrăinarea de cei doi copii ai ei, Avner şi Dina. Numeroasele sale eşecuri - ca fiică, soţie şi mamă - se răsfrâng dezastruos asupra destinelor fiului şi fiicei sale. Avner a ajuns un avocat mediocru, frustrat, prizonier într-o căsnicie plină de ranchiună, iar Dina şi-a sacrificat cariera universitară pentru a-i dărui fiicei sale iubirea pe care n-a primit-o de la propria

mamă. Fiecare personaj încearcă să îndrepte însă greşelile trecutului şi să găsească o ieşire din capcana prezentului dezolant.

CAPITOLUL UNU

Părea, într-adevăr, că fie se mărise camera, fie se micşorase ea, fiindcă asta era încăperea cea mai mică din apartamentul ei minuscul, cât podul unei palme, dar acum, de când stă întinsă în pat de dimineaţa până seara, are impresia că dimensiunile i-au crescut, că ar trebui să facă sute de paşi ca să ajungă la fereastră, zeci de ore, şi cine ştie dacă i-a mai rămas destul de trăit pentru asta. Rămăşiţele vieţii ei, adică firimiturile ultimei felii din timpul care i-a fost alocat, ce pare absurd de lung, aproape o eternitate, şi care, tocmai din pricină că e atât de încremenit, îi dă senzaţia că se va scurge aşa la infinit. E adevărat că a slăbit foarte mult şi s-a zbârcit, că e uşoară ca umbra unei fantome, e adevărat că orice pală de vânt ameninţă s-o arunce din pat, şi parcă numai greutatea păturii de deasupra o împiedică să se ridice şi să plutească prin aerul camerei micuţe, e adevărat că fiecare suflare ameninţă să rupă ultimul fir ce o leagă de viaţă, dar se grăbeşte să respire, face un efort să se apropie cu încă o suflare de sfârşit.

Da, an după an va zăcea aici, sub pătura grea, şi îşi va vedea copiii îmbătrânind, nepoţii ajungând oameni în toată firea. Cu o indiferenţă amară o vor condamna la viaţă veşnică, fiindcă are deodată impresia că până şi simplul fapt de a muri

presupune un oarecare efort, un fel de vitalitate din partea muribundului sau a celor care îl înconjoară, că pretinde un pic de atenţie, un pic de grijă, ca atunci când pregăteşti o petrecere pentru ziua de naştere a cuiva. Poate că şi ca să mori e nevoie de puţină dragoste, însă ea nu mai e îndeajuns de iubită acum, poate că nici nu mai iubeşte îndeajuns.

Nu se poate plânge că n-o vizitează, aproape în fiecare zi trece câte unul pe la ea şi se aşază pe fotoliul din faţa patului, întrebând-o, chipurile, de sănătate, dar inima ei simte vechile ranchiune, observă privirile pe care le aruncă spre ceas, oftaturile de uşurare pe care le scot în clipa când le sună telefonul. Vocile li se schimbă dintr-odată, devin vesele şi pline de viaţă, hohote de râs le izbucnesc din gâtlejuri, sunt la mama, îi informează ei în cele din urmă pe interlocutorii de la celălalt capăt al firului, dându-şi ochii peste cap cu ipocrizie, te sun când plec de-aici, după care se întorc din nou spre ea, acordându-i atenţia lor searbădă, învoindu-se să-i pună câteva întrebări, fără a-i asculta însă vorbele, în timp ce ea, pe de altă parte, se răzbună prin răspunsuri extenuante, reproducându-le în cel mai mic detaliu ce i-a spus doctorul şi înşirând denumirile tuturor medicamentelor în vreme ce ei o privesc încurcaţi. Oare care dintre noi se fereşte mai mult, eu de ei sau ei de mine, se întreabă, transformându-i într-un tot unitar pe cei doi copii ai ei, atât de diferiţi unul de celălalt, care par a fi reuşit să se reunească doar în faţa ei, şi numai în ultimul timp, în faţa bătrânei lor mame, care zace de dimineaţă până seara, părăsită de puteri, în patul din camera ei micuţ.

Pătrată şi apăsătoare, cămăruţa are o singură fereastră, care dă spre satul arab; pe peretele dinspre nord se vede o masă de scris veche, iar

pe cel dinspre sud, un dulap înăuntrul căruia sunt îndesate mormane de haine, haine colorate pe care nu le va mai purta niciodată. Fusese întotdeauna atrasă de culorile îndrăzneţe, dar şi puţin ruşinată că ieşea în evidenţă: o tunică lungă şi largă, o rochie mulată pe talie, o fustă plisată, în orice caz, nici până în ziua de azi n-a aflat ce i se potriveşte cel mai bine, şi cu siguranţă nici nu va mai afla vreodată. Ochii i se opresc asupra măsuţei rotunde pentru cafea, pe care fiica ei o forţase s-o cumpere cu mulţi

ani în urmă, izbucnind în lacrimi în magazin, deşi era deja destul de mare, voi m-aţi obligat să mă mut în apartamentul ăsta oribil şi mi-aţi dat camera cea mai mică, măcar înconjuraţi-mă cu mobila care-mi place, încetează cu plânsul, o mustrase ea, toată lumea se uită la tine, dar sigur că până la urmă cedase şi, cu toate cele patru mâini ale lor, căraseră măsuţa, ce se dovedise a fi surprinzător de grea, sus pe scări, spre încăperea asta, care pe-atunci era camera ei, şi o aşezaseră în mijloc, însă eleganţa ei ostentativă scotea în evidenţă banalitatea celorlalte obiecte de mobilier.

Acum e şi ea veche, decolorată de trecerea timpului, acoperită de cutii şi flacoane de medicamente ce îi ascund lemnul greu de stejar masiv, medicamente pentru infecţii care provoacă însă alergii, medicamente împotriva alergiilor, pilule pentru reglarea tensiunii, pentru calmarea durerilor, pastile pentru scăderea presiunii sângelui, care o slăbiseră atât de mult încât în cele din urmă căzuse şi se lovise, iar de-atunci merge cu foarte mare greutate, uneori îi vine să le stivuiască într-o grămadă multicoloră, să le planteze în straturi ca pe flori, să le sorteze după culori şi să deseneze cu ele o căsuţă, acoperiş roşu, ziduri albe, iarbă verde, tata şi mama şi doi copii.

7

Ce-a fost asta? întreabă ea, fiindcă deja nu o mai interesează de ce a fost cum a fost şi nici ce rost avea ce a fost, ci numai ce a fost, cum au trecut zilele, una după alta, până când a ajuns în camera asta, în patul ăsta, cu ce s-au umplut zecile de mii de zile care au trecut peste trupul ei precum furnicile peste trunchiul unui copac, e condamnată să-şi aducă aminte, şi cu toate astea nu-şi aminteşte nimic. Chiar dacă va face un efort şi va aduna laolaltă toate amintirile ca pe nişte bileţele vechi, prinzându-le bine una de alta, nu va reuşi să pună cap la cap mai mult de câteva săptămâni, şi unde e restul, unde sunt toţi anii ei, pentru că lucrurile uitate nu vor mai exista niciodată, poate că nici măcar n-au existat vreodată.

Parcă i s-ar fi impus acum, la capătul zilelor, să lupte cu uitarea, să-i apere pe cei morţi şi pe cei absenţi, iar când priveşte din nou pe fereastră, are impresia că îl vede aşteptând-o acolo, lacul ce s-a stins sub ochii ei, lacul învăluit de ceaţă şi înconjurat de mlaştini jilave, aburinde, năpădite de trestii mai înalte decât un stat de om, fremătând de păsări migratoare zgomotoase ce flutură neliniştite din aripi. Acolo se află lacul ei, în inima văii sale, ce se întinde de la pantele Hermonului până la munţii Galileei, prins în pumnul strâns al lavei împietrite, dacă ar reuşi să se ridice din pat şi să ajungă până la fereastră, l-ar vedea iar, şi încearcă să se ridice în picioare, să aprecieze distanţa din ochi, uitându-se de la geam la picioarele ei chinuite de durere. De când a căzut, mersul i se pare un fel de zbor periculos, dar el e acolo, aşteptându-i privirea, la fel de nerăbdător ca şi ea. Haide, Hemdale, îl aude pe tatăl ei îndemnând-o, încă un pas, un singur pas mic de tot.

8

Fusese primul copil născut în kibbutz şi toată lumea se adunase în sala de mese pentru a o vedea făcând primii paşi. Părea că le învie toate dorurile — de fraţii mai mici pe care îi lăsaseră în urmă, în ţările străine din care veniseră, de copilăria curmată de-o ideologie inflexibilă, de dragostea părinţilor, pe care nu-i mai văzuseră din clipa când se ridicaseră şi plecaseră, unii pufnind furioşi, alţii cu inimile frânte -, aşa că s-au înghesuit cu toţii în sala de mese, de altfel singura pe care o construiseră până atunci. O priveau cu ochi strălucitori, îndemnând-o să meargă, pentru ei înşişi, pentru bătrânii lor părinţi, pentru fraţii care crescuseră între timp şi care în câţiva ani aveau să fie exterminaţi, iar ea e speriată, deşi vrea să le împlinească dorinţa, se propteşte pe cele două picioare nesigure, se agaţă de mâna tatălui ei, oare degetele lui miroseau încă de pe atunci a peşte sau asta se

întâmplase abia mai târziu, după ce se mutaseră în noul kibbutz din apropierea lacului şi a mlaştinilor, kibbutzul pe care îl construiseră tocmai cu scopul de a seca lacul şi mlaştinile, iar ea pune un picior tremurător înaintea celuilalt exact în clipa în care tatăl ei îi dă drumul la mână şi întreaga adunare chiuie şi o aplaudă, făcând un zgomot înfricoşător, iar ea cade pe spate şi izbucneşte în lacrimi sub ochii necruţători, de un albastru deschis, ai tatălui ei, care o îndeamnă să se ridice şi să încerce din nou, pentru a le demonstra tuturor că a crescut, un singur pas mic de tot, însă ea rămâne întinsă pe spate, ştiind că nu e în stare să-i ofere acest cadou, ştiind că el n-o va ierta niciodată pentru asta.

Timp de doi ani după aceea a refuzat să meargă, până la vârsta de trei ani a fost purtată în braţe
9
ca un copil infirm, deşi investigaţiile medicale nu scoteau la iveală nici un fel de problemă şi se gândeau deja s-o ducă la un specialist pediatru din îndepărtata Vienă. Copiii născuţi după ea aleargă deja încolo şi încoace, numai ea zace culcată pe spate, cu ochii aţintiţi la coroana arbore- lui-de-piper, ale cărui ramuri sunt împodobite cu mingi roşii micuţe, ca nişte pastile ce se leagănă uşor, iar ea le zâmbeşte, ele sunt singurele care n-o îndeamnă, nu o grăbesc nicăieri, sunt singurele care-i acceptă existenţa lipsită de mişcare, fiindcă tatăl ei nu renunţă, chinuit de vinovăţie o poartă în braţe de la un doctor la altul, convins că în timpul acelei căzături i-a fost afectat creierul, până când un medic din Tel Aviv a dat în cele din urmă verdictul, nu are nici o problemă la cap, îi este pur şi simplu frică să meargă, găsiţi ceva care s-o sperie mai tare.

De ce s-o sperie mai tare? a întrebat tatăl ei, iar doctorul a răspuns, nu există altă alegere, dacă vrei să înceapă să meargă, fă-o să-i fie mai frică de dumneata decât de mers, iar din clipa aia minunatul ei tată i-a petrecut un prosop pe sub braţe, a ţinut bine de capete şi a încercat s-o facă să păşească în faţa lui, dându-i palme zdravene când refuza. Fac asta pentru tine, Hemdale, îi striga, deşi i se punea un nod în gât văzându-i faţa umflată de plâns, ca să fii ca toţi ceilalţi copii, ca să nu-ţi mai fie frică, şi se pare că doctorul a avut dreptate, fiindcă peste numai câteva săptămâni începuse deja să păşească singură, cu trupul arzându-i din pricina loviturilor, cu conştiinţa împietrită precum a unui mic animal supus unui crud proces de domesticire, departe încă de ţelul propus, departe de fericire, înţelegând ca prin ceaţă că, chiar dacă va reuşi în cele din urmă să
io
meargă, chiar dacă va reuşi în cele din urmă să alerge, nu va avea încotro să se ducă.

Departe de fericire, departe de ţelul propus, totuşi în dimineaţa asta simte că are încotro să se ducă, spre fereastră, Hemda, să-ţi vezi lacul, cel care-ţi şopteşte atâtea lucruri. Dacă am venit până la tine, îi şopteşte el, dacă mi-am adunat toate apele verzui şi toţi peştii şi toate plantele şi toate păsările migratoare, dacă am reuşit să mă înfirip din nou în oraşul ăsta de munte, în faţa ferestrei tale, în ciuda caznei şi risipei îngrozitoare pe care o presupune mutarea apelor mele dintr-o parte în alta, nu te vei ridica oare din patul tău şi te vei apropia de fereastră ca să mă vezi? Iar ea îi răspunde printr-un oftat, în urmă cu numai câteva săptămâni încă măsuram coridorul cu paşi mici, de ce n-ai venit atunci? De ce ai venit tocmai acum, după căzătură, şi nu doar tu, lucrurile ajung întotdeauna fie mult prea târziu, fie mult prea devreme, însă el trimite spre ea o pală umedă şi şopteşte, de zeci de ani adun picătură cu picătură, ramură cu ramură, aripă cu aripă, numai pentru a mă înfăţişa din nou dinaintea ta, pentru a te vedea, vino la mine, Hemda, vino la fereastră, iar ea clatină

din cap uluită, ce au fost toţi anii aceia şi pentru ce, dacă nu au lăsat nici o amprentă, dacă în cele din urmă n-a rămas decât o fetiţă arzând de dorinţa de-a se scălda goală în apele lacului ei.

Cu degetele strâmbe, încearcă să-şi scoată cămaşa de noapte pe care a primit-o de la fiica ei, tot cu îmbufnare. Mereu a strâmbat din nas la vederea cadourilor ei, deşi erau frumoase şi generoase, mereu o rănea pe fiica ei tocmai în asemenea momente, când voia cu orice preţ să-i satisfacă dorinţele. Deschide-1, mamă, o îndemna ea, m-am învârtit ore întregi prin magazine să găsesc ceva
11
care ţi-ar plăcea, deschide-1, îţi place? Rupea hârtia elegantă, pipăind suspicioasă conţinutul, pentru că atingerea fină a materialului, mirosurile străine pe care le răspândea, priveliştile care se ascundeau îndărătul lui, peisajele pe care fiica ei le străbătea fără ea, toate astea îi stârneau o furie neaşteptată, dar spunea încetişor, îţi mulţumesc frumos, Dina, însă chiar nu era nevoie, şi mototolea ambalajul gol, surprinzându-se până şi pe ea însăşi cu forţa nervozităţii sale. Oare orice mic cadou dădea naştere unui enorm sentiment de vinovăţie, unei împotriviri fără limite? Ia-mă cu tine, ar fi vrut să-i spună, în loc să-mi aduci suvenire din călătoria vieţii tale rupte de a mea, iar Dina o privea jignită, nu-ţi place, mamă?

îmi place, îmi place foarte mult, acesta era oare răspunsul potrivit ce rămânea întotdeauna nerostit, îmi place foarte mult sau îmi place foarte puţin, foarte târziu sau foarte devreme, după care punea cadoul înapoi în ambalaj şi îl ascundea în dulap, şi numai după mult timp, când insulta lăsase deja urme adânci şi era mult prea târziu pentru a repara greşeala, scotea furioasă cadoul uitat, un pulover, o eşarfă, o cămaşă de noapte cu flori cenuşii -, cine a mai văzut vreodată flori cenuşii? -, şi încearcă să-şi scoată braţul din mâneca lipită de piele, iar ochii îi cad surprinşi pe pieptul gol, sfârcurile ei sunt ca două flori cenuşii, ple- cându-şi capetele în vârful sânilor lăsaţi, două flori cenuşii, ofilite, moarte. Degetele ei pipăie şovăitor cutele pielii şi îşi aduce aminte de nepoţelul ei cel mic, pe care i-l aşezaseră pe genunchi în timpul mesei festive din urmă cu câteva luni şi care vărsase pe el un pahar cu apă, iar pe când îl dezbrăca de bluză, şi-a întins dintr-odată braţul gol şi l-a cercetat surprins, ca şi cum atunci l-ar
12
fi văzut prima oară, de sus până jos, atingându-l şi lingându-1, după care şi-a pipăit încântat pielea moale de pe burtică, atingerea părând să-i facă plăcere. Un dans al iubirii virginale, un imn închinat iubirii narcisiste, asta dacă mintea copilului a reuşit într-adevăr să înţeleagă că era vorba de corpul lui, cum va rămâne de văzut şi dacă mintea ei e într-adevăr în stare să ia în stăpânire acest trup împuţinat. Nu, încă i se pare că bătrâneţea e doar mizeria care s-a lipit de ea de-a lungul anilor, sau o boală trecătoare, că e un soi de lepră, iar în clipa în care va ajunge la lac, în clipa în care se va cufunda în apele lui, trupul i se va vindeca precum carnea acelui comandant de oşti sirian care s-a scăldat de şapte ori în apele Iordanului şi s-a lecuit de lepră.

Haide, Hemda, pune piciorul pe podea, sprijină-te de zid şi ridică-te, la capul patului te aşteaptă bastonul, dar nu ai nevoie de el, nu ai nevoie decât de mine, ca atunci, pe vremuri, când erai o egretă călătoare căutându-şi adăpost printre trestiile mele. îţi aminteşti cum înotai dezbrăcată iama, cum te cufundai în apa îngheţată care te ardea ca focul, până te-ai îmbolnăvit şi tatăl tău nu ţi-a mai dat voie să vii, cu toate astea te-ai strecurat de mai multe ori până la mine, arun- cându-ţi hainele pe mal, iar odată a venit după tine, te-a găsit acolo şi ţi-a ordonat să ieşi imediat, însă în timp ce i te dezvăluiai goală, a luat-o la fugă mâncând pământul, iar de-atunci nu a mai venit niciodată să te caute, am rămas doar noi doi, totuşi-ceva era definitiv

pierdut.

Dar unde era mama ei? Iar şi iar, tatăl ei e cel care încearcă să-i împletească părul în codiţe cu mâinile lui stângace, duhnind a peşte, care o obligă să meargă şi să alerge şi să se caţăre pe

acoperişurile caselor din kibbutz, ca restul copiilor cu care nu reuşeşte niciodată să ţină pasul când sar precum maimuţele de pe un acoperiş pe altul, în timp ce ea aproape că leşină de frică, refuzând să încerce, până îşi face el apariţia, aruncându-i priviri albastre ameninţătoare, de cine îţi e mai frică, de săritură sau de mine, de viaţă sau de moarte, iar ea se caţără cu greu, înjurându-l şi plângând, măgarule, măgarule ce eşti, îi voi spune totul mamei.

Dar unde era mama ta? întrebă fiica ei când se învoieşte să-i asculte povestea, atât de bine cunoscută şi totuşi surprinzătoare, ce îi tulbură liniştea de fiecare dată. Ai crescut fără mamă! o informează ea cu satisfacţie, iar Hemda protestează, nu, greşeşti amarnic, am iubit-o foarte mult pe mama şi ea m-a iubit pe mine, nu m-am îndoit niciodată de dragostea ei, însă Dina nu se lasă, un lanţ întreg de concluzii amare se naşte din această afirmaţie, ai crescut fără mamă, aşadar nu-i de mirare că nu ai ştiut cum să fii mamă, prin urmare nici eu n-am avut mamă, până şi fiica mea a suferit din cauza asta, vezi în ce fel ne afectează pe noi toţi absenţa mamei tale, pe care nici măcar nu eşti supărată?

Te înşeli îngrozitor, clatină ea din cap, nu m-am supărat pe mama deoarece ştiam că muncea foarte mult. Lucra în oraş şi venea acasă doar la sfârşit de săptămână, iar când a plecat pentru un an întreg, nici măcar nu am recunoscut-o la întoarcere, am crezut că e o femeie străină care a ucis-o pe mama, însă nici măcar atunci nu m-am supărat, căci am înţeles că nu avea de ales. Voi, cu supărările voastre, tu şi Avner şi toată generaţia voastră de obidiţi, cu ce vă alegeţi de pe urma tuturor acestor plângeri şi reproşuri? Dar uneori are impresia că până şi ea se înfurie, se supără

îngrozitor, se lasă cuprinsă de o mânie ucigaşă, nu doar faţă de părinţii ei, nu doar faţă de tatăl care, în ciuda felului plin de cruzime de a i-o arăta, îi fusese foarte devotat, sau faţă de mama mereu ocupată, ci şi faţă de ei, de propriii copii, mai ales faţă de fiica asta al cărei păr a început deja să încărunţească.

Parcă mai ieri îi împletea părul negru şi cârlionţat, cu degete la fel de stângace ca ale tatălui ei, iar acum e decolorat, a căpătat o nuanţă metalică, însă fiică-sa nu şi-l vopseşte, aşa cum fac cele mai multe femei de vârsta ei, pretinzând că coama aceea fumurie îi încadrează perfect faţa tânără, iar Hemda are impresia că până şi acest gest e îndreptat tot împotriva ei, că vrea s-o pedepsească pentru că fiica ei se tortureazǎ singură, să-i demonstreze că zilele acelea, zilele copilăriei erau pline de greşeli îngrozitoare, şi de aceea se neglijează, se înfometează, de la an la an devine tot mai colţuroasă, tot mai osoasă, iar fiica ei e chiar mai slabă şi mai scundă decât ea. Femeile din familia asta se împuţinează treptat, părând că peste două sau trei generaţii vor dispărea complet, în timp ce fiul ei s-a umflat atât de tare, încât uneori îi e greu să-l recunoască în bărbatul acela durduliu, chel şi gâfâitor pe fiul ei frumos, care moştenise de la bunicul lui ochii aceia albaştri deosebiţi, în care se uita uneori cu frică, având impresia că omul din faţa ei îi ucisese copilul şi sălăşluia acum înăuntrul lui, dormea în patul lui, îi creştea copiii, exact cum crezuse despre femeia aceea străină care se întorsese din America în urmă cu mulţi ani şi care alergase spre ea, o îmbrăţişase şi o sărutase pretinzând că e mama ei.

Oamenii din tot kibbutzul se adunaseră pe peluze s-o aştepte, s-o întâmpine la

întoarcerea din acea lungă călătorie, numai ea se ascunsese într-un
15
copac, o maimuţă mică sfidând totul, observând aşteptarea încordată, cu totul lipsită de sens, cum ar fi putut să şi-o amintească ceilalţi copii de vreme ce ea însăşi o uitase, şi oare câţi dintre adulţi o aşteptau cu adevărat, în afară de soţul ei şi o mână de rude apropiate? Fiindcă, în marea majoritate, o invidiau, mai ales femeile care munceau ore întregi, în schimburi, la bucătărie, la casa copiilor, în grădina de zarzavaturi, în atelierul de croitorie, în depozit, îmbrăcate în salopete albastre, cu picioarele învineţite de varice, şi numai ea, mama Hemdei, se îmbracă în costume elegante şi stă în cine ştie ce birou din oraş, iar uneori nici măcar asta nu-i e de ajuns, aşa că pleacă numai Dumnezeu ştie pe unde. Da, auzea toate aceste cuvinte în timp ce stătea ascunsă printre crengi, şi chiar dacă nu le auzea, le ghicea, şi dacă nu le ghicea, le gândea singură, era felul ei de-a contribui la aşteptarea aceea ostilă, fiindcă nu pe ea o aşteptau, ci adierea proaspătă pe care o aducea din lumea largă, speranţa, amintirea dulce, toate acestea trebuiau să sosească odată cu femeia care coboară în clipa asta din maşina închisă la culoare. Cine e? Chiar şi dintre crengile înalte îşi poate da seama că nu e mama ei, părul ei lung a dispărut, faţa îi e obosită, umflată şi palidă, trupul îi e slăbit, iar ea, tristă şi uimită, sare din copac, nimeni nu observă că a fugit de-acolo, cât mai repede, cât mai departe, spre lac.

Nu eşti mama mea, va striga în cele din urmă, când se va întoarce în camera părinţilor şi se va opri în picioare în faţa ei, iar femeia aceea străină o va privi cu tristeţe, cu ochii aţintiţi, din cine ştie ce motiv, la mugurii sânilor ei de fetiţă de doisprezece ani, acoperiţi cu o cămăşuţă murdară. Biata mea copilă, cât eşti de şleampătă, va
16
spune, de parcă nu ea ar fi fost vinovată de asta, dar imediat va încerca să se liniştească, am fost bolnavă multă vreme, Hemdale, am zăcut pe un pat de spital, de asta mi-au tăiat părul, am avut o infecţie la rinichi şi mi s-a umflat faţa, însă Hemda căuta pe chipul dinaintea ei cicatricele micuţe şi atât de bine cunoscute lăsate de văr- sat-de-vânt, două cratere minuscule între bărbie şi buze. Nu eşti mama mea, a repetat ea, rostind cu încăpăţânare verdictul, nu ai cicatrice, iar străina şi-a atins bărbia, am cicatrice, numai că nu se văd, uită-te aici, însă Hemda a izbucnit în lacrimi, unde e mama mea? Ce-ai făcut cu mama mea? Şi s-a lipit imediat de picioarele tatălui ei, nu-l atinge, nu-i face şi lui ce i-ai făcut mamei mele, doar el mi-a mai rămas acum, şi în primele nopţi se foia în patul ei din casa copiilor şi vedea cu ochii minţii cum străina care o înghiţise pe mama ei mesteca acum coapsele tatălui, aşa cum mănânci nişte copane fripte, îi sugea măduva din oase, iar în curând va devora cu poftă şi puţina came de pe oasele ei, cu tot cu mugurii abia mijiţi ai sânilor.

Doi sâni, două coapse, doi părinţi, doi copii, iar la mijloc ea, mai preocupată de părinţii ei morţi decât de copiii ei aflaţi în viaţă. A născut un băiat şi o fată, o pereche de copii, o replică în oglindă a cuplului care a zămislit-o, pe când cel de-al treilea cuplu al familiei, ea şi soţul ei, i s-a părut mereu o staţie de tranzit între două oraşe mari, iar în timp ce pune piciorul pe podeaua încă rece, deşi aerul de-afară continuă să se încălzească, îl zăreşte în faţa ochilor, vede cuplul acela primordial, tatăl ei în salopetă albastră, mama ei în cămaşă albă de mătase şi fustă plisată, cu coada împletită împodobindu-i capul precum o coroană regală delicată, stau amândoi pe malul lacului şi
17
îi zâmbesc, arătând spre apa liniştită, de culoarea cafelei cu lapte.

E deja târziu, Hemda, trebuie să te speli şi să mergi la culcare, spun ei, arătând

spre lac de parcă ar fi fost cada ei de baie, uite cât eşti de murdară, iar ea se zoreşte să răspundă chemării lor, cu răsuflarea tăiată, dacă nu se grăbeşte, lacul va dispărea din nou, la fel şi părinţii cei tineri, dar picioarele îi sunt grele, se afundă în mâlul mlaştinii, mamă şi tată, daţi-mi mâna, mă înghite pământul, tentacule de noroi lipicios i se înfăşoară în jurul pulpelor, îi trag trupul în adâncurile mlaştinii, mamă, tată, mă sufoc.

Târâţi-vă pe burtă, îşi aminteşte că-i învăţase profesorul de ştiinţele naturii într-o zi când ieşiseră să caute cuiburi de rândunele şi mâlul îi atacase, încolăcindu-li-se în jurul picioarelor. Gura căscată într-un ţipăt i se umple de pământ terciuit şi cleios, iar ea imploră, daţi-mi mâna, însă părinţii ei rămân pe loc, fără să schiţeze nici o mişcare, cu acelaşi zâmbet pe buze ca şi cum ar privi o scenetă comică jucată special pentru ei, oare nu văd că se scufundă sau poate îşi doresc ca ea să dispară? Trupul îi aterizează greoi pe podea, chiar sub fereastră, are impresia că a fost răpită, intestine de lut îi devorează gleznele. Cât e de dorită aici, în măruntaiele pământului, niciodată în viaţa ei nu s-a mai simţit atât de dorită, dar încă luptă, încercând să se agaţe de picioarele mesei, încă nu a sosit ceasul, e mult prea devreme sau mult prea târziu, încă nu i-a sosit ceasul, şi cu ultimele resturi de conştiinţă muribundă se târăşte spre telefon, târâţi-vă precum crocodilii, le strigase el, altfel veţi fi înghiţiţi de vii, gâtul îi e uscat, mormăie, Dina, vino repede, mă sufoc.

însă fiica ei, Dina, rămâne ca împietrită în faţa ferestrei de la bucătărie, privind uluită cum

acele pinilor se înghesuie unele în altele, cum se întind spre ea asemenea unei palme deschise, goale, cerşind. Ea a luat ouăle, porumbiţa cenuşie. Ieri-seară, înainte să meargă la culcare, a mai aruncat o privire spre pervazul ferestrei şi a văzut ouăle scânteind spre ea din întuneric, ca o pereche de ochi blânzi, dar imediat s-a ivit porumbiţa, acoperindu-le cu trupul ei ce răspândea căldură şi linişte, stârnindu-i amintiri dulci. Ce poate fi mai firesc decât să stai pur şi simplu acolo nemişcată ore întregi, cu privirea ageră şi trupul încremenit, dedicată în întregime misiunii care ţi-a fost încredinţată. A mutat ouăle, a zburat la adăpostul nopţii întunecate cu un ou alb în cioc, l-a aşezat într-un alt cuib, pe care l-a pregătit dinainte, apoi s-a întors şi după cel de-al doilea. Oare privirile ei insistente o alungaseră?

Ce durere ciudată, murmură ea în timp ce sună telefonul, ce durere prostească, lipsită de sens, să stau aşa, lăsându-mă pradă acestei temeri apăsătoare şi sinistre, ca în faţa unui mormânt profanat, şi să privesc ramurile pline de ace ale pinului, care până ieri au fost o casă miraculoasă şi care astăzi au devenit o împletitură nefolositoare, apoi întinde mâna spre cuibul micuţ şi îl atinge. Vântul de primăvară va risipi într-o clipă rămurelele, spulberând amintirea vieţii care a pulsat aici atâta vreme, umplând-o de o emoţie bizară, două ouă într-un cuib, unul neclocit încă.

De ce le-a luat? întreabă ea cu voce tare. îşi aude din ce în ce mai des vocea în ultimul timp, stridentă şi surprinsă, mai ales atunci când nu se află nimeni în preajmă, gândurile îi ţâşnesc din gâtlej fără să le poată opri, iar vocea nu face decât să le scoată în evidenţă goliciunea, stupiditatea stânjenitoare. Trebuie să cumpăr lapte, se aude decretând pe un ton hotărât şi solemn, ca

şi cum ar fi vorba despre o misiune oficială, ori sunt în întârziere, ori unde-i Nitzen? întrebarea asta răsună iar şi iar în spaţiul care o înconjoară, fără a se referi la locul exact în care se află singura ei fiică în clipa aceea, pentru aşa ceva are încă răspunsuri cât se poate de simple, e la şcoală sau la prietena ei sau în drum spre

casă, ci la unde e inima ei, care i-a fost atât de aproape de-a lungul tuturor acestor ani şi acum s-a îndepărtat de ea, cu bătăi energice şi ostile. Cum se preface până şi dragostea cea mai firească într-una neîmpărtăşită, se întreabă ea, urmărind-o pe copilă cu ochi rugători, încercând s-o ispitească cu aceleaşi bunătăţi care în trecut îi smulgeau din gâtlej un strigăt dulce de bucurie, Nitzen, hai să facem o prăjitură, hai să mergem la film, ai văzut că s-a deschis o pizzerie în apropiere, vrei să mâncăm o pizza? însă acum se loveşte de o atitudine rezervată şi o voce rece îi răspunde, altă dată, mamă, nu am timp acum, dar pentru prietenele ei are timp berechet, pentru că imediat îşi dă întâlnire cu Tamar sau cu Shiri şi dispare ca prin farmec, iar Dina o petrece cu un zâmbet îngheţat, încercând să ascundă cât se simte de rănită, ce durere ciudată.

Las-o în pace, las-o să crească, o mustră Ghideon, gândeşte-te, tu voiai să-ţi petreci timpul cu mama ta pe când erai adolescentă, dar ea nu răspunde, răspunsurile îi rămân nerostite, bântuind prin golul pântecelui ei, fără să-şi poată croi drum afară, nu e acelaşi lucru, mama îl prefera oricum pe fratele meu, n-a fost niciodată o companie plăcută, cu poveştile ei deprimante despre lac, nu a fost în stare să-şi vadă decât propria persoană, nu a ştiut să fie mamă, a învăţat mult prea târziu.

Doi ochi, îşi aude iar vocea sfâşiind tăcerea, o voce răguşită ca a unui mut, două pietre preţioase,

20

două diamante strălucind într-o montură dreptunghiulară, în vitrina întunecată a unei bijuterii, de ce le-a luat, ce a speriat-o? Un mieunat gutural îi răspunde la întrebare, acoperind ţârâitul telefonului cu încă o flacără arzătoare, blănoasă, gudurându-se pe lângă ea. Unde ai fost, Iepure? îl întâmpină ea ceremonios pe motan, umplându-i farfuria cu mâncare uscată, unde ai fost şi ce ai făcut? Dar el nu se grăbeşte să mănânce, se încolăceşte printre picioarele ei goale, lingându-i cu ardoare pielea. Apoi se învârte printre toţi trei, încercând parcă să-i lege unul de altul cu coada, să imprime în pielea ei dorinţele fiicei şi ale soţului, nă imprime în pielea lor dorinţele ei, deoarece în ultima vreme are impresia că pisica asta, motanul ăsta mare, care a fost numit din greşeală Iepure, (lin pricina blăniţei albe şi a urechilor lungi, dar care aduce mai degrabă a iepuroaică, a rămas ultima punte de legătură între ei, ca un copil făcut la bătrâneţe care păstrează ecoul slab al familiei pierdute, în afara bunurilor, desigur, a mobilelor, zidurilor, maşinii, amintirilor.

Căci observase că, în ultimul timp, aproape de fiecare dată când i se adresa fiicei sale, făcea apel la amintiri. îţi aduci aminte cum ne jucam în parcul ăsta? Ne plăcea să stăm aici pe întuneric, după ce pleca toată lumea, uite casa lui Bar, îţi aduci aminte că odată ai rămas să dormi la ea, dar în toiul nopţii ne-ai dat telefon să venim să te luăm, iar de atunci nu te-a mai invitat niciodată? îţi aminteşti cum te duceam la cercul de activităţi extraşcolare, iar după aceea ne cumpăram îngheţată de-aici? De ce are atâta nevoie de aprobarea, de confirmarea fetei, ce importanţă are dacă îşi aminteşte un amănunt sau altul, pentru că oricum nu asta îi cere să-şi amintească, ci dragostea dintre ele, îţi aduci aminte că era o vreme când mă iubeai, Nitzen?

21

De unde a ţâşnit deodată momentul ăsta care a spulberat echilibrul dintre amintiri şi dorinţe? Nimeni nu a pregătit-o pentru aşa ceva, nici cărţile, nici ziarele, nici părinţii, nici prietenii. Oare e singurul om din lume care simte lucrul ăsta într-o perioadă atât de timpurie a vieţii, căruia i se dezvăluie toate catastrofele, oare e prima care simte că braţul balanţei ce susţine amintirile se prăbuşeşte, pe când braţul ce susţine dorinţele e uşor ca o pană şi că se concentrează prea mult pe

reconstituirea trecutului?
Gata, spune ea, ajunge cu asta, mă auzi, Iepure? Gata, dar motanul nu încetează, se lipeşte de ea, cu coada lui puternică ridicată, transmiţându-i toată căldura acelei veri nordice. E insuportabil, spune ea, s-a făcut dintr-odată mult prea cald, în urmă cu numai câteva clipe era încă iarnă, iar acum, într-o singură zi, a venit vara, brusc, fără nici un anotimp intermediar, ce ţară nenorocită şi lipsită de speranţă, trecând mereu de la o extremă la alta.
Pentru că mirosul focurilor de tabără din noaptea trecută îmbâcseşte încă aerul fierbinte de-afară, cât de greu este să respiri, dar poate că nici nu mai e nevoie, în ultima vreme are impresia că până şi cele mai simple gesturi au devenit mult prea complicate pentru ea, şi poate că toate astea se întâmplă fiindcă nu are o motivaţie îndeajuns de puternică. Pe când Nitzen avea nevoie de ea, respira frenetic, fura oxigenul de la gura trecătorilor, însă acum, după ce copila s-a îndepărtat de ea şi o răneşte în mod intenţionat, nu mai are nevoie de oxigen, să-l respire alţii. Ce vârstă neplăcută, oftează ea, patruzeci şi cinci de ani, pe timpuri oamenii mureau la vârsta asta, îşi terminau de crescut copiii şi mureau, să eliberăm lumea de prezenţa noastră, prezenţa deranjantă a femeilor
22
care nu mai sunt fertile, învelişuri serbede, lipsite «le graţie.
Nu răspundem, Iepure, îl informează în timp ce el sare pe blatul de marmură din bucătărie, din partea mea, poate să sune până mâine, nu ;im putere să vorbesc cu nimeni, dar când pisica albă uriaşă, cu coada neagră şi lăbuţele din faţă colorate, una neagră şi una maro, creând ridicola impresie că şi-ar fi pus şosetele pe întuneric, păşeşte încetişor şi tacticos pe pervazul ferestrei, mirosind .satisfăcută cuibul rămas gol de la dispariţia ouă- lor de porumbel, înţelege deodată - cineva lăsase fereastra deschisă în timpul nopţii, în ciuda instrucţiunilor ei cât se poate de clare, motanul fusese cel care distrusese cuibul, Iepure, adică pisica, iar când priveşte afară, zăreşte - spre groaza ei - pe I rotuarul de jos, cojile zdrobite şi o baltă murdară, «le culoarea drojdiei, rămăşiţele vieţii.
Ghideon, strigă ea, toată săptămâna ţi-am spus, nu deschide fereastra de la bucătărie, însă el ieşise deja de mult, cu vechiul aparat de fotografiat Leica atârnat de gât, asemenea cutiei de prânz agăţate de gâtul unui copil, cu un alt aparat pe umăr, rătăcind fără încetare, cu ochii iscodind în toate direcţiile, căutând neîntrerupt combinaţii unice in realitatea care-l înconjoară. Dar oare chiar îi spusese? Şovăie o clipă, poate doar avusese intenţia să-i spună, şi iar durerea aceea ciudată între coaste, furia stârnită din nou. Doi fetuşi micuţi se odihniseră cândva în cuibul ei, două pietre preţioase, şi numai unul ieşise din ou, numai unul înmugurise, o fetiţă mică, dar sănătoasă, pe când cel de-al doilea nu supravieţuise, prefăcându-se într-o mâzgă întunecată şi, în ciuda faptului că nu era nimeni vinovat pentru asta, ea căuta să arunce vina asupra cuiva, mai ales a ei însăşi. Oare avusese o preferinţă ascunsă pentru copilă?
23
Oare panica pe care o simţise în primele săptămâni de sarcină alungase din micuţa fiinţă dorinţa de-a trăi? Cum ne vom descurca, spune-mi, ofta el, tocmai îl concediaseră de la ziar şi se închidea cu orele în debaraua pe care o transformase în cameră obscură, ieşind de-acolo trist, ca şi cum asupra lor s-ar fi abătut o mare nenorocire, doi părinţi, doi fetuşi, dintr-odată, ce se va întâmpla, cine îi va creşte, cine ne va creşte pe noi? Stăteau întinşi pe canapea ore întregi, holbându-se la pereţii garsonierei lor înghesuite, ce se va întâmpla, trebuie să căutăm un apartament, trebuie să căutăm de lucru, trebuie să luăm un împrumut, lista

necunoscutelor se lungeşte din ce în ce mai mult, iar salvarea pare tot mai departe. Dar moartea stătea la pândă în zilele acelea, gata să se arunce asupra lor de pe o alee întunecată, până când, într-o bună zi, el şi-a pus câteva lucruri într-un rucsac şi a plecat, am nevoie de timp să-mi revin, să-mi adun puterile, de parcă îi dăduse o lovitură, iar ea crezuse că se va întoarce în seara aceea sau în dimineaţa următoare, însă după câteva zile i-a telefonat din Africa, iar când s-a întors în cele din urmă, avea în rucsac câteva fotografii valoroase, care l-au transformat peste noapte într-un fotograf extrem de căutat, în timp ce în cuibul ei nu mai rămăsese decât un singur ou.

Oare gândurile pot să ucidă, oare îndoielile pot provoca un dezastru? Ar fi vrut să se întoarcă la zilele acelea, când două creaturi micuţe îi stăteau lipite de pereţii uterului precum melcii de trunchiul unui copac şi când întreaga ei ură se îndrepta către el, melcul mascul. Oare ar fi putut proceda altfel, se pare că nu, dar nici el n-a putut să trăiască. în primii ani a fost atât de ocupată cu fetiţa, încât aproape că nici nu mai reuşea să-şi
amintească de existenţa celuilalt fetus, dar pe măsură ce Nitzen creştea, amintirea asta începea n-o chinuie tot mai mult, amintirea copilului pe rare nu-l născuse, a copilului la care renunţase, şi uneori, noaptea, când se ducea la patul lui Nitzen s-o învelească, avea impresia că mai aude pe cineva respirând în cameră, chircit sub mormanele de jucării, iar ziua îl vedea ţopăind alături de Nitzen în timp ce se juca - cu părul de culoarea mierii, des şi rebel ca al ei, cu ochii de un verde închis ca ai ei -, în timp ce picta, în timp re citea sau plângea, însă acum, când Nitzen se îndepărtează, el îi rămâne alături, a fost mereu un copil blând, atent, îndeplinindu-i dorinţele înăbuşite.

Ce mai aştepţi? Mai fă un copil, o îndemna maică-sa, Nitzen are nevoie de un frate sau de o Horă, iar tu ai nevoie să te mai dezlipeşti puţin <le ea, însă ea îi răspundea ironic, chiar aşa, mamă? Cum te-ai dezlipit tu de mine? Atunci, află de la mine că asta se numeşte discriminare, nu dezlipire. în adâncul inimii ştia că mama ei are dreptate, cu toate astea ezita, îi făcea atâta plăcere nă se dedice fiicei ei, să-i dăruiască tot ce ea nu ivusese niciodată, ca să nu mai vorbim de refuzul Încăpăţânat al lui Ghideon, însă crezuse mereu ră nu era prea târziu, că mai avea încă timp să-l convingă. încercase de câteva ori, mai avem o şansă la fericire, Ghideon, dragul meu, hai s-o tăcem înainte să fie prea târziu, dar el o respingea imediat, de unde ştii că va fi fericire, poate • lin contră? Ne e bine aşa, de ce să ne grăbim? De ce să riscăm tot ce avem pentru ceva nesigur?

în lumea asta vrei să mai aduci un copil? o dojenea el, ca şi cum cererea ei ar fi fost complet aberantă, habar n-ai pe ce lume trăieşti, înso- ţeşte-mă o dată într-una dintre călătoriile mele

şi fa cunoştinţă cu ţara asta, nu toată lumea locuieşte în apartamente confortabile şi vorbeşte despre fericire, există oameni pentru care un copil nu este decât o gură în plus de hrănit, iar ea se întreba ce legătură aveau toate astea şi cum ar putea un copil adus pe lume să ia mâncarea de la gura altuia, însă renunţa, temându-se să nu-l preseze, temându-se de schimbare. Ne e bine aşa? Da, ne-a fost bine, destul de bine, s-o creştem pe Nitzen fără fraţi cu care să intre în competiţie, spre deosebire de ea, care a crescut măcinată de gelozie şi ură faţă de fratele ei mai mic, iar copila a înflorit, înconjurată din toate părţile de dragoste, de ce să sacrificăm ce avem de dragul a ceva complet necunoscut? Da, sună destul de convingător, aproape că a convins-o şi pe ea, dar la seminarul care odată cu trecerea anilor s-a transformat într-un adevărat curs universitar, studentele sunt de altă părere, pentru

că în timp ce ea stă în faţa lor, vorbindu-le despre expulzarea comunităţilor de evrei sefarzi, ele îşi plimbă emoţionate mâinile peste burţile umflate şi nu îşi ascund bucuria, dimpotrivă, o împrăştie în jur, iar în ultima vreme în mintea ei încolţise bănuiala că ele aveau dreptate şi ea fusese cea care se înşelase, însă acum era mult prea târziu pentru a-şi repara greşeala. Tocmai ea, care ar fi trebuit să le dea lecţii, nu citise cum trebuie cartea vieţii, nici măcar Nitzen nu mai e copila dulce şi drăgăstoasă de pe vremuri, a devenit o adolescentă arţăgoasă, care-i trânteşte în nas uşa camerei sale, la fel ca şi uşa inimii sale, şi nu-i oferă prin existenţa ei nici o consolare pentru copiii pe care nu-i născuse.

Nu-ţi face griji în privinţa ei, îi spun cu toţii, bucură-te că îndrăzneşte să te ia în şuturi, tocmai ăsta-i semnul că se află pe drumul cel bun, trebuie să se desprindă de tine, dar se va întoarce, până

26

atunci bucură-te de timpul liber, poate până la urmă îţi termini teza de doctorat. Cu toţii au să-i dea sfaturi, Ghideon, mama ei, prietenele, cu toţii ıı servesc vorbe cu buze tremurătoare, ca şi cum i-ar administra medicamente împotriva unei boli ruşinoase, dar ce-ar putea face cu ele? Ar putea •a le legene în braţe, să le scoată la plimbare '■ara, când aerul se mai răcoreşte puţin, să le irate luna şi stelele? Toate vorbele astea devin ufocante, dureroase, ce durere ciudată se izbeşte in coastele ei precum în gratiile unei colivii, aceraşi durere pe care a crescut-o cu grijă şi care acum cere să fie hrănită bine, s-a dezvoltat frumos, iar de curând s-a preschimbat dintr-un melc mic intr-o creatură supărătoare, care-i îngreunează respiraţia, stârnind în ea valuri de greaţă, împie- dicând-o să se concentreze la serviciu, nelăsând-o ■a ducă la îndeplinire nici măcar activităţi simple, nun ar fi să răspundă la telefonul pe care i se pare că-l aude sunând de o oră. S-a obişnuit atât •Ir tare cu ţârâitul lui, încât are impresia că-i iese ilin ţeastă, pe urechi şi apoi în lumea reală, ţârâ- '* i*l ameninţător al unei sonerii, căci cuvintele nu mai au nici un rost, o eră a sunetului începe acum, odată cu rămăşiţele vieţii sale, ea este cea care aină spre lume, nu telefonul, dar când se apropie m cele din urmă de el, nu se mai aude nimic. Receptorul e rece, iar ea şi-l aşază pe piept, un val de căldură i se ridică din adâncul trupului,

[1] vi muşcă buzele, are senzaţia că, dacă îi va ieşi din gâtlej, nu va mai exista cale de întoarcere,

■ timpurile vor arde, pădurile se vor înnegri, casele ᵐ' vor preface în tăciuni, o căldură îngrozitoare v.i pâijoli ţara, ştergându-i într-o clipită de pe I iţa pământului pe toţi cei dragi ei, pe Nitzen, oare doarme la prietena ei, cu trupul său subţire ai plăpând, pe Ghideon, care se plimbă pe străzi,

27

fotografiind ce-a rămas în urma focurilor de tabără stinse înainte de ivirea zorilor, şi de aceea îi este interzis să elibereze valul acela care se dezlănţuie înăuntrul ei, trebuie să-l întemniţeze, să se asigure că nu o mistuie decât pe ea. Le-a dăruit atât de mult, amândurora, de-a lungul acestor ani, iar acum i se pare că e ultimul lucru pe care i-l cer şi, chiar dacă ar trebui să nu mai respire deloc, o va face, le va rămâne devotată, în faţa ferestrei de la bucătărie mă voi mistui ca o tortă a amin- tirii, în faţa ferestrei de la bucătărie mă voi stinge, iar când vă veţi întoarce, veţi găsi pe podea o carapace zdrobită, o băltoacă dezgustătoare, ca o drojdie cleioasă, rămăşiţele vieţii.

Abia dimineaţă, înainte să plece, a reuşit să-l oprească, tocmai când era gata să iasă pe uşă, simt o durere, Ghideon, iar el a întrebat-o cu răceală, abia aruncându-i o privire, unde te doare? în inimă, a zis ea ruşinată, dându-şi seama că această durere pălea în comparaţie cu cele trupeşti, uşor identificabile, iar el, aşa cum era de

aşteptat, a pufnit nervos, ce se petrece cu tine în ultimul timp? Revino-ţi, bucură-te că eşti sănătoasă, că toţi suntem bine, uită-te puţin în jurul tău şi spune mulţumesc.

Mulţumesc, zice ea acum, mulţumesc pentru sprijin, dar la ce te aşteptai, de foarte mulţi ani e distant, preocupat doar de propriile probleme, oare ce-o făcuse să creadă că tocmai acum, când avea nevoie de el, situaţia se va schimba? Dar chiar avea nevoie de el? Din nou durerea aceea în miezul fiinţei sale, măcinându-se asemenea unui dinte stricat. Sunt bolnavă, spune ea în receptorul amuţit, am nevoie de ajutor, am pierdut ceva şi nu ştiu dacă îl voi mai găsi vreodată.

Cum ar putea să refacă lucrul acela care o lega de forfota şi zgomotul vieţii, aşa cum e fătul legat

de cordonul ombilical, an după an, ataşată printr-un cordon de came de burta aceea mare, fremătătoare şi pulsândă, chiar dacă din când în când existau dezamăgiri sau momente de tensiune, zdruncinături sau suferinţe, legătura aceea nu putea fi pusă niciodată sub semnul întrebării, dar în ultima vreme părea că o moaşă cu inimă de piatră tăiase cordonul cu o foarfecă ascuţită, ca şi când ar fi vrut să spună, felicitări, ai născut, însă ea ştie că asta nu e naştere, ci moarte, dispariţia bruscă a dorinţei de-a trăi. Telefonul îşi face auzită din nou vocea, dar nu răspunde, îşi lipeşte receptorul de piept, are buzele încleştate şi îşi ţine respiraţia, numai ea ştie cât de periculoasă poate fi respiraţia, iar fratele ei Avner aşteaptă ca telefonul să sune de zece ori, după care renunţă, trimiţându-i un mesaj pe mobilul încă închis, mama a căzut din nou şi şi-a pierdut cunoştinţa, o înştiinţează el furios, de parcă ea ar fi de vină pentru cele întâmplate, acum e la camera de gardă, vino imediat ce asculţi mesajul meu.

Niciodată nu-i plăcuse să rămână singur cu mama lui, nici măcar acum, când gura îi era golită de cuvinte, acoperită cu masca de oxigen, când mâinile îi atârnau inerte pe lângă trup, iar ochii îi erau închişi şi conştiinţa pâlpâitoare, se teme de chipul ei, dacă îşi va întinde braţele zbârcite către el, dacă va încerca să-l sărute cu buzele ei ofilite, dacă va izbucni în lacrimi în faţa lui, Avni, dragul meu, copilul meu, îmi e atât de dor de tine. La fiecare vizită îl întâmpină cu câte o plângere, unde ai fost, îmi e dor de tine, iar în timp ce el încearcă să o liniştească, sunt aici, mamă, ea îl întreabă neliniştită, când mai vii?

Sunt aici, bucură-te că acum sunt aici, îi aminteşte el, dar ea o ţine pe-a ei, te văd atât de rar,

îmi e dor de tine. Chiar şi atunci când stă în faţa ei îi lipseşte, chiar şi atunci când îl vede percepe doar golul lăsat de fiul pe care-l adora în copilărie. Răsfăţatul, puişorul mamei, îl luau peste picior copiii din kibbutz când aceasta întârzia seara lângă patul lui, venindu-i greu să se despartă de el, sau când răscolea grădina în căutarea lui, stri- gându-l cât o ţineau plămânii cu vocea ei puţin piţigăiată, Avni! Unde eşti? Faţa îi ardea de ruşine când auzea dintr-odată strigătul ei, precum sirena care anunţă o situaţie de urgenţă, trebuie să te ascunzi, să intri în adăpost, copiii o maimuţăresc deja dinaintea chipului său îmbujorat, ce ruşine să fii iubit atât de mult.

Ce lume pe dos, oftează el, ce scorneală dementă mai e şi kibbutzul ăsta, care scoate fiinţe umane pline de cruzime, care neagă cu o asemenea naturaleţe nişte sentimente atât de fireşti, mai ales când la mijloc se află o persoană de sex masculin. Ce găselniţă deformată mai e şi masculinitatea, fiindcă ani de zile avusese impresia că trăieşte sub acoperire, şi nu doar el, şi nu doar în kibbutzul lui, şi nu doar în ţara lui, ci toţi bărbaţii, asemenea unor criminali de război cărora le e teamă să-şi

dezvăluie adevărata identitate, asemenea unor martori-cheie aflaţi sub protecţia statului, care îşi trăiesc astfel, fără să ştie, cei mai frumoşi ani ai vieţii, neavând nici un alt scop decât acela de-a supravieţui.

In ultimii ani are impresia că încordarea s-a mai risipit, când ajungi la jumătatea vieţii, disciplina începe să te lase, aşa cum se întâmplă când serviciul militar se apropie de sfârşit, apoi bărbaţii devin mai conştienţi de latura lor feminină şi femeile de latura lor masculină, dar acum, în faţa ei, încordarea aceea veche se trezeşte din nou la viaţă văzând ruina fiinţei care l-a adus pe

30

lume, ultimul martor al slăbiciunii, inocenţei, singurătăţii şi durerii sale, al tuturor sentimentelor oribile ascunse, al marii lui ruşini.

Un cearşaf înflorat îi acoperă trupul micuţ, să fie oare aceeaşi femeie solidă, stângace, îmbrăcată in haine colorate, lipsite de gust, pe care a început să le poarte în semn de protest după ce-a părăsit kibbutzul, înfăşurându-şi trupul în câte o hucată mare de pânză, însă cearşaful de-acum îi e de-ajuns. Ca o robă şifonată, pielea zbârcită îi atârnă, uscându-i-se pe oase, subţire şi pătată, iar el îşi priveşte pe ascuns mâinile, cercetându-şi propria piele. Cât de puţină frumuseţe le-a mai rămas şi cât de crudă a fost schimbarea, numai cu noi se întâmplă aşa, celelalte animale nu suferă schimbări atât de dramatice când îmbătrânesc. Devin mai greoaie şi blana lor îşi pierde strălucirea, însă rămân ele însele, în timp ce bătrâna asta cu părul rar şi bărbia ascuţită, presărată cu firişoare de păr, cu buzele supte înăuntrul gurii şi proteza dentară rânjind spre el de pe dulăpio- rul de lângă pat, e complet diferită de femeia aceea solidă, cu mâini şi picioare mari, ce răscolea kibbutzul în lung şi-n lat în căutarea lui, stri- gându-i numele ca şi cum doar el ar fi putut să o salveze din ghearele catastrofei pe care i-o pregătea viitorul, Avni, Avni! Unde eşti?

Unde a dispărut toată carnea aceea? se întreabă privind pielea lăsată a braţelor ei, care dacă acestea s-ar ridica acum, ar atârna precum aripile unui liliac. Oamenii se micşorează, din câte se pare, se micşorează tot mai mult, spaţiul pe care îl ocupă în lume este tot mai redus, la fel şi spaţiul pe care îl ocupă înăuntrul lor, şi îşi mângâie fără să-şi dea seama burta care i se umflase peste măsură în ultima vreme, dar îşi retrage imediat mâinile, de parcă s-ar fi ars, fiindcă are dintr-odată impresia

31

că acolo se ascunde carnea ei, că toată greutatea care îi aparţinuse în trecut mamei sale fusese preluată, în ultimii ani, de trupul lui, un fel de vrajă răzbunătoare prin care mama lui reuşise, în cele din urmă, să se întoarcă şi să se lipească de el pentru totdeauna, părând că refăcuse legătura primordială de pe vremea când nu era decât un fetus în pântecele ei, trecându-i lui carnea care se topea de pe oasele ei, nedorind să lipsească lumea de prezenţa acestei corporalităţi şi căutând un înlocuitor cât mai apropiat.

Ce idee înfricoşătoare, se strâmbă el văzând spasmul involuntar care trece peste chipul mamei, precum grimasele de pe chipul bebeluşilor, pe care părinţii le iau în mod greşit drept zâmbete, ce tâmpenie, de vină sunt numai mâncărurile grase pe care i le servesc acolo, în corturile alea ale lor, toate cu orez, şi lipiile calde, brânza de capră, uneori chiar şi came de oaie, vor să-şi exprime recunoştinţa prin felurile de mâncare pe care i le oferă, iar el înfulecă unul după altul semnele lor de recunoştinţă, înfometat, fără să mestece, atâtea oi behăie înăuntrul lui, turme întregi, încercând să acopere cu vocile lor ecourile vechilor batjocuri.

A trecut deja o oră şi doctorul nu a sosit încă, a trecut deja o oră şi sora lui nu şi-a făcut încă apariţia, nu că s-ar ofili de dorul ei, nu arde câtuşi de puţin de nerăbdare să-i vadă faţa arogantă şi vicleană, nici privirea tot mai înstrăinată în ultima vreme,

dar abia aşteaptă să plece de-aici şi asta e singura cale. Scuzaţi-mă, încearcă să atragă atenţia uneia dintre asistente, ce se mai aude cu doctorul? Cât mai durează până vine? însă aceasta îl pune la punct în timp ce trece prin dreptul lui, durează cât durează, credeţi-mă pe cuvânt, doctorul nu se distrează la ora asta şi nici nu-şi
32

uvurează cafeaua, iar el tace ruşinat, lăsându-şi privirea să cadă asupra burţii, în ultima vreme realitatea îi transmite tot felul de semnale că lucrurile din jurul lui se schimbă. Acum câţiva ani, rând era invitat la diverse posturi de televiziune, reuşise să-şi creeze un soi de prestigiu public, < hiar dacă oamenii nu-l identificau după nume, ii recunoşteau chipul şi începeau să-şi pună nişte întrebări. îmi păreţi cunoscut, spuneau ei aruncându-i zâmbete ezitante, iar uneori chiar îşi aduceau n minte, aha, v-am văzut aseară la televizor, avocatul beduinilor, nu-i aşa?

Nu doar al beduinilor, îi corecta el cu multă grijă, al tuturor celor cărora le-au fost încălcate drepturile, captând astfel privirile celor din jur, doar soţia lui nu rata niciodată ocazia de a-l lua peste picior, cavalerul drepturilor omului, Robin I lood, spunea ea zâmbind, cum rămâne cu drepturile mele? în ochii ei, ca şi într-ai mamei sale, era mereu vinovat de ceva.

Ce haos, parcă mai ieri s-a întors umilit de la t ribunal. Ceruse ca situaţia să fie restabilită, însă judecătoarea îl trimisese la plimbare fără să-i arunce măcar o privire. Apelul dumitale se respinge de la sine, îl întrerupsese ea, lucrurile au fost deja hotărâte la faţa locului şi nu se mai poate schimba nimic, iar în clipa în care a ieşit de-acolo, avea fruntea acoperită de sudoare, abia şi-a târât picioarele până în primul bar, ca să-şi tragă sufletul înainte de-a da ochii cu Shlomit şi băieţii. Toate eforturile lui se duceau pe apa sâmbetei cu atâta uşurinţă, dar ce prostie din partea lui să ceară aşa ceva, cine a mai pomenit un asemenea lucru, să se restabilească situaţia anterioară?

Chiar şi înainte situaţia fusese de neîndurat, corturi şubrede, înşiruite pe marginea drumului
33

ce şerpuieşte spre Marea Moartă, câteva barăci metalice ruginite. Astăzi nu mai există păstori umblând mândri prin deşert cu turmele de oi, ducând viaţa lipsită de griji de altădată şi mutându-se vara în Nablus, iarna în deşertul Iehuda. Nici nu mai există viaţă lipsită de griji, numai sărăcie, teritoriul se micşorează, iar ei locuiesc acum precum ţiganii, la marginea pădurilor, sunt gunoieri şi oameni de serviciu, hoţi şi fantome, iar el stă printre ei şi se înfruptă din mâncărurile pe care i le aduc.

Hemda Horowitz, se trezeşte deodată din visare în clipa când aude vocea unui bărbat rostind numele mamei lui, invitând-o parcă să urce pe o scenă. Da, se grăbeşte să răspundă, ca şi cum l-ar fi strigat pe el, apoi se ridică de la locul său, e mama mea, adaugă repede, iar doctorul îl măsoară fără interes, înalt şi elegant, mai tânăr decât el, privirea lui distantă dându-i de înţeles că între ei nu poate exista nici o punte de legătură. Ce s-a întâmplat? întreabă el, iar Avner se trezeşte prezentând în detaliu, ca la tribunal, evoluţia din ultimii ani a bolii mamei sale, însă doctorul îl opreşte, ce s-a întâmplat în dimineaţa asta?

Mi-a telefonat, sigur a încercat s-o sune mai întâi pe sora mea, adaugă el fără să vrea, nu se auzea nimic în receptor, adică nu spunea nici un cuvânt, însă am auzit-o respirând, iar când am ajuns acolo, am găsit-o zăcând pe podea, lângă fereastră, şi pentru o clipă m-am temut că a murit, am chemat de urgenţă ambulanţa, îşi pierduse deja cunoştinţa, dar bine că a reuşit să sune înainte de asta. Avner vorbeşte cu înflăcărare, i se pare că îl ascultă însăşi judecătoarea, privindu-l din spatele doctorului, încercând să-l intimideze. Chiar te-ai grăbit să ajungi la ea? îl întreabă

ironic, nu te-ai oprit pe drum, doar o clipă, să-ţi
34
I>ei cafeaua espresso, iar când ai văzut-o prăbuşită lAngă fereastră, nu ai avut un sentiment de uşu- iure, nu ai simţit, ruşinat, cum căldura îţi învăluie trupul ca o ploaie de vară, iar după ce ai chemat ambulanţa, nu te-ai întins oare în patul ei şi te-ai acoperit cu pătura ei, îngropându-ţi faţa m perna de burete, menită să prevină sufocarea, ii pentru prima oară după foarte mult timp ai izbucnit în lacrimi, deşi nu din pricina ei plângeai?

Stânjenit, îşi şterge sudoarea de pe frunte în lunp ce doctorul se îndepărtează, dându-i asistentei indicaţii grăbite din mers. Ce-i asta, ce se întâmplă cu mine? aruncă priviri furişe înjur, temându-se că expresia feţei, tonul vocii, postura trupului, toate îl dau de gol, că întreg auditoriul ăsta, medici şl asistente care nu-şi beau cafeaua şi nici nu se distrează, bolnavi şi rudele lor, tehnicieni şi simpli funcţionari, cu toţii îl observă şi îşi dau seama că omul care sade în clipa asta lângă ei e un fiu care nu-şi iubeşte mama.

Prin perdeaua trasă doar pe jumătate, vede un bărbat cam de aceeaşi vârstă cu el, care tocmai a fost adus acolo, culcat pe patul îngust, cu ochii închişi, respirând greu, iar asupra lui stă aplecată o femeie întoarsă cu spatele la el, îmbrăcată într-o cămaşă lucioasă din satin roşu, care îşi trage un scaun şi se aşază alături, grăbindu-se să-l ia de mână. Ascuns îndărătul perdelei, îi priveşte fascinat pe noii vecini ai mamei sale, având deodată impresia că realitatea îi transmite prin ei mesajul său ameninţător, fluturându-şi sabia, gata cu carnea! Ştia foarte bine că oameni de vârsta lui, ba chiar şi unii mai tineri, se îmbolnăveau şi mureau, însă nu-i văzuse până atunci cu ochii lui, iar el se simţise mereu protejat în faţa morţii tocmai de existenţa mamei sale, dar acum era cuprins de un atac de panică la gândul că mama lui va
35
dispărea curând, lăsându-l fără învelişul acela protector imaginar pe care i-l oferise până atunci. Un om fără părinţi este mai descoperit în faţa morţii, se gândeşte, iar pentru o clipă îşi doreşte să meargă la vecinul său şi să-l întrebe numaidecât dacă mai are părinţi, îi priveşte faţa frumoasă, palidă, vrăjit de ochii ce se deschid dintr-odată, cu expresia lor tânără, aproape ştrengărească, de parcă ar fi punctul de-a se ridica din pat şi de-a fugi de acolo, ţinându-şi de mână soţia aplecată acum asupra lui.

Dar să fie oare soţia lui? Gesturile lor sunt încă proaspete, neatinse de plictiseala care se acumulează de-a lungul anilor în viaţa de cuplu, precum praful pe mobilele pe care nimeni nu le mişcă vreodată din loc, însă pe de altă parte bărbatul e de vârsta lui, lucru care îngreunează oarecum interpretarea, fiindcă are impresia că o dragoste nouă în mijlocul vieţii are legătură, în general, cu o diferenţă foarte mare de vârstă, cum ar fi, de exemplu, cea dintre el şi tânăra asistentă care-l aşteaptă acum la birou şi pe care, când o vede cu ochii minţii, oftează uşor, se aşază şi îşi şterge din nou sudoarea de pe frunte. Anti, s-a prezentat ea imediat, rostindu-şi minunatul nume, iar el a răspuns, Avni, cu toate că nimeni în afară de mama şi sora lui nu-i spunea aşa, iar de atunci pe buzele ei frumoase flutură neîncetat numele lui de alint din copilărie, Avni, a venit clientul, Avni, te caută cineva din barou, totul cu inocenţă, fără urmă de seducţie, stârnind în el o dorinţă tristă şi apăsătoare, cară în spinare saci întregi de dorinţă, depunând eforturi istovitoare, iar ea nici măcar nu observă.

Ciudat, pe vremuri dorinţa îl făcea să se simtă mai uşor, dar acum parcă-i toarnă plumb în vene, sângele i se încheagă în trup, punându-i viaţa în pericol. Chiar o doreşte pe femeia asta, pe Anti, cu trupul ei plin care îi provoacă

depresii, cu părul ci prins cu severitate într-un coc strâns, cu ochii ei incredibil de frumoşi, cât de previzibil, avocatul fii asistenta, cu toate astea, nu i s-a mai întâmplat niciodată.

Dincolo de perdea aude vorbe înfundate, un rAs plăcut, aproape lipsit de griji, vede mâna gal- l»enă a vecinului său întinzându-se spre părul negru ii femeii şi mângâindu-l încet, iar în clipa când iceasta se întoarce spre el, Avner îi surprinde profilul plin de nobleţe, o vede aşezându-şi capul pe pieptul bărbatului, degetele ei alunecă pe toată lungimea braţului său, lăsând impresia că au ajuns aici din greşeală, că toată durerea şi suferinţa asta sunt rezultatul unei întâmplări nefericite, că acum ar fi trebuit să se bucure împreună de odihnă în grădina lor bine îngrijită, cu două pahare de vin alb în faţă, sau să-şi facă bagajele pentru a pleca într-o scurtă călătorie de plăcere, ni deodată simte că e de datoria lui să-i avertizeze imediat că trebuie să le deschidă ochii şi să-i scoată de aici înainte de-a fi prea târziu, aţi fost aruncaţi i ntr-o colibă otrăvită, vrăjitoarea o să vă facă terci, Hau să depună o plângere la tribunal, unde se va decide soarta trupului, însă când doctorul se apropie de ei şi Avner se chinuie să audă ce spun, îi © limpede că este deja prea târziu, de trei zile n-a mai pus nici un strop de mâncare în gură, pentru < a durerile de stomac s-au înrăutăţit, Doamne Dumnezeule, îşi dă seama că lângă el, exact în aceeaşi încăpere, stă un om din care viaţa se scurge cu o rapiditate înfiorătoare, iar bărbatul acesta, dintr-odată simte pentru el o apropiere puternică, o afinitate solidă, bărbatul acesta iubeşte şi este iubit chiar acum, în timp ce e mistuit ca o pagină de ziar folosită pentru a aprinde focul, în vreme

ce el, Avner Horowitz, nu a iubit şi nu a fost iubit niciodată, şi totuşi nimeni nu-l compătimeşte.

Luaţi-mă pe mine în locul lui, vrea să spună, pentru că în bărbatul acesta, în trupul acesta bolnav, sălăşluieşte o dragoste vie, iar moartea lui inevitabilă este, precum moartea unei femei însărcinate, o adevărată întruchipare a infamiei, deja se pregăteşte să se întindă pe corpul şubrezit, ca pentru a-l proteja de loviturile sorţii, dar curând tristeţea pe care o simte pentru cuplul acesta se împleteşte cu tristeţea pe care o simte pentru el însuşi şi pentru fiii lui, mai ales cel mai mic dintre ei, pe care nu va apuca să-l cunoască, şi chiar pentru Shlomit, are impresia că o vede aruncându-i o privire rugătoare, de ce renunţi atât de uşor, de ce nu lupţi? Şi deja se întreabă dacă există vreo diferenţă hotărâtoare între sentinţele de viaţă şi de moarte, poate că tocmai celor care au cunoscut dragostea li se permite să părăsească lumea asta în linişte, pe când celor care n-au cunoscut-o li se cere să rămână şi să-şi ducă misiunea la îndeplinire, şi poate că tocmai de aceea cuplul de lângă el se poartă atât de firesc şi de calm, ca şi cum nu ar exista nici o contradicţie între dragoste şi moarte, ca şi cum în felul ăsta s-ar completa unul pe celălalt, dar cine o va consola pe femeia asta care nu mai e tocmai tânără şi a cărei frumuseţe radiază până la el dindărătul perdelei, ce se va întâmpla cu dragostea ei, unde sălăşluiesc iubirile care continuă să trăiască după moartea proprietarilor, iar lui i se pare că, dacă se va ruga şi o va implora cu toată fiinţa lui, poate că dragostea asta amputată se va pogorî chiar asupra lui, în acelaşi fel în care i-a fost transferată carnea de pe trupul mamei sale. Zace nemişcată dinaintea lui, cu aroganţa celor care au ajuns la o vârstă respectabilă şi sunt perfect îndreptăţiţi

fcj

rtă fîe o povară, când toate eforturile şi acţiunile nu au drept scop decât agăţarea cu dinţii de viaţă, mr în clipa în care îi vine tot mai greu să-şi sacrifice propriul trup, se

trezeşte că e pregătit şi dornic să sacrifice trupul ei, să-i arunce carnea în locul încins de lângă el, pentru a-i mai dărui câţiva mii de viaţă şi dragoste acestui bărbat, care încă /.âmbeşte blând, scuzându-se parcă, în timp ce flăcările îi cuprind trupul.

Nu-ţi face griji, în curând te vei simţi mai bine, o aude şoptind, şi încuviinţează recunoscător din cap, ca şi cum lui i-ar fi fost adresată asigurarea «ceea încurajatoare, în curând te vei simţi mai bine, nu-ţi face griji, dar cum să nu-şi facă griji, când nu găseşte nici o cale de ieşire, de ani întregi ne luptă cu aceleaşi întrebări, ce caut eu lângă femeia asta, la ce-mi foloseşte slujba asta, ce caut eu în ţara asta? Până nu demult, încă mai credea că, dacă faci exact ce ţi se cere, lucrurile se aranjează, dar se pare că în ultima vreme dispăruse o lege care, în ciuda faptului că nu fusese niciodată demonstrată prin argumente hotărâtoare, îi răsuna mereu în urechi: paşii greşiţi duc npre dezastru, paşii corecţi duc spre mântuire, <Iar se temea din ce în ce mai tare că forţele interioare deveniseră mult mai puternice decât raţiunea care le dirijase până atunci, fiind convins că dacă s-ar ivi vreodată ocazia, aceasta din urmă ar fi anihilată complet, însă poate că ocazia asta nu se va ivi în veci.

Sunt prins într-o capcană, ar vrea să-i spună femeii îmbrăcate în cămaşă roşie de satin, am fost încătuşat la o vârstă fragedă şi nu am reuşit să mă eliberez. La douăzeci şi trei de ani m-am trezit căsătorit deja cu prima mea prietenă, nici până în ziua de astăzi n-am înţeles cum am ajuns în situaţia asta. Ani de zile munca a fost
39
un refugiu, dar în ultima vreme mi-am pierdut forţa, speranţa, însă bărbatul de-alături are încă speranţa de partea lui, din câte se pare, fiindcă îi spune soţiei cu o voce joasă şi caldă, ştiu, iar pentru o clipă are impresia că ceea ce ştie el, ceea ce ştiu ei doi, va reuşi să învingă ceea ce ştiu doctorii, cercetătorii, statisticile, ştiu că nu există nici un motiv de îngrijorare, ştiu că în curând mă voi simţi mai bine.

Pe inelarul lui vede sclipind o verighetă subţire, identică cu a femeii, amândouă strălucesc pe degetele lor ca şi cum s-ar fi căsătorit ieri, iar ochii le sunt la fel de scânteietori. Oare apropierea morţii le însufleţeşte dragostea sau e vorba într-adevăr despre un cuplu abia căsătorit, aflat la început de drum? Chiar dacă ei nu mai sunt tineri, se pare că dragostea lor a rămas tânără, şi încearcă să reconstituie povestea lor: ani la rând au trăit în singurătate, până când s-au întâlnit în mod cu totul surprinzător sau, din contră, două familii s-au destrămat pentru a da naştere acestei iubiri de scurtă durată, al cărei ultim act se desfăşura în faţa ochilor lui. In adâncul inimii, fusese întotdeauna atras de teatru şi poate, dacă nu i-ar fi îndeplinit tatălui său visul de a studia Dreptul, acum ar fi fost altundeva, însă în clipa asta se consolează cu iluzia că cei doi soţi nu sunt reali, ci două siluete găunoase care aşteaptă să le inventeze o biografie, dar iată că femeia întoarce capul şi îşi şterge o lacrimă cu degetul pe care poartă verigheta, moment în care privirile lor se întâlnesc. Pare că abia atunci l-a observat, în ciuda faptului că el trage perdeaua puţin câte puţin, dar fără întrerupere, dorind să şteargă orice obstacol care s-ar interpune între ei, însă nu de asta şi-a întors ea faţa spre el, ci pentru a-şi ascunde lacrimile care îi ţâşniseră pe neaşteptate din ochi,
40
chiar dacă şi le reţinuse din toate puterile, ieşiseră totuşi la iveală, femeia ridică umărul pentru a-şi şterge ochii cu materialul mânecii scurte a cămă- ;.ıı, iar pentru că nu reuşeşte, îşi pleacă uşor capul, i nlicând spre el tivul cămăşii, dezgolindu-şi abdomenul fin şi plat, în timp ce materialul se acoperă de pete umede, pigmentate cu rimei negru, /Vvner scoate din buzunar şerveţelul pe care îl folosise pentru a-şi şterge lacrimile acelea ciudate de azi-dimineaţă, din patul mamei sale, în timp 66

aceasta zăcea pe podea, lângă fereastră, şerveţelul pe care îl scosese din pachetul aşezat pe măsuţa ei de medicamente, măsuţa aceea stupidă, OBtentativă, care îi plăcuse atât de mult surorii lui, şi i-l întinde cu o mână tremurândă femeii «lin faţa lui, care încearcă să-i zâmbească în semn <l«* mulţumire, însă buzele îi tremură, iar după re îşi şterge lacrimile îndelung, apăsând atât de f ure încât aproape că-şi zgârie pielea fină din jurul «>chilor, îşi îndeasă şerveţelul în buzunarul pantalonilor şi se întoarce din nou spre patul bolnavului, cu spatele către el, iar el o priveşte şi se gândeşte cu surprindere cum lacrimile lor se amestecă pe şerveţelul de hârtie, cum durerea ei sfâşietoare, răscolitoare se întâlneşte cu durerea lui lipsită de cauză şi sens.

Oare dacă aş fi fost eu pe moarte, iar soţia mea ar fi stat acum lângă mine, apropierea sfârşitului ar fi trezit şi în noi aceeaşi tandreţe? se întreabă el. Probabil că nu, fiindcă poate simţi deja în carnea lui forţa furiei care ar mătura coridoarele spitalului ca un val uriaş, furia lui împotriva ei, pentru că-l ţinuse încătuşat până în ultimele <*lipe ale vieţii, împotriva lui însuşi, pentru că îi codase întotdeauna în cele din urmă, furia nu i ie domoleşte nici măcar atunci când şi-o imaginează pe ea zăcând pe patul de moarte, fiindcă

până şi boala ei, dacă s-ar îmbolnăvi, până şi moartea ei, dacă ar muri, ar fi îndreptate împotriva lui, menite să-i distrugă până şi ultimele rămăşiţe de viaţă prin amintiri amare şi sentimente de vinovăţie, prin prezenţa unor copii rămaşi orfani înainte de vreme. Da, întotdeauna a fost captiv, s-a legat de ea la o vârstă mult prea fragedă, nici măcar nu i-a trecut prin minte că prima lui dragoste, pentru tânăra aceea micuţă de statură, cu părul tuns scurt, ale cărei virtuţi esenţiale erau încăpăţânarea adolescentină şi dorinţa nestăvilită de a găsi o cale de scăpare din ghearele mamei lui, se va preschimba într-o capcană înăuntrul căreia îşi va petrece întreaga viaţă, nereuşind nici să evadeze, nici să se acomodeze cu situaţia, uneori aproape că-i stă în putere să-şi smulgă trupul de acolo, dar unul dintre mădulare îi va rămâne întotdeauna prins între fălcile acelea care-i provoacă atâta durere şi, chiar dacă nu ar fi vorba decât despre unghia de la degetul mic, suferinţa tot ar fi de nesuportat, iar eliberarea, imposibilă.

Somnul adânc şi parcă veşnic al mamei lui, în umbra picurului ritmic al lichidului din punga de perfuzie direct în venele ei, rotirea ventilatoarelor şi ţârâitul telefoanelor, printre accese de tuse şi murmure, suspine şi gemete de durere, îl fac să alunece, încetul cu încetul, într-o toropeală liniştitoare, ca şi cum tot acest spectacol ar fi fost pus în scenă pentru el, aşa că se lasă pe spate şi îşi acoperă ochii cu braţul, cufundându-se, din câte se pare, într-un somn adânc, fiindcă în clipa în care se trezeşte, nu după mult timp, descoperă că perdeaua e trasă, iar patul de alături e gol. Bărbatul acela slab, cu pielea gălbuie şi zâmbet fermecător, şi frumoasa lui soţie, cu aerul ei nobil, nu mai sunt acolo, au fost vecini doar o oră, din

• ate se pare, şi în ciuda faptului că lacrimile lui !• află acum în buzunarul ei, habar nu are cine

• i au şi unde plecaseră.

Oare murise, îşi încredinţase sufletul în mâinile Creatorului, iar medicii scăpaseră imediat de cadavru, sau fusese internat şi transferat într-una 'Imtre secţiile spitalului, sau poate că dragostea lor învinsese boala, iar el se ridicase ca prin minune Im pat şi plecaseră, ţinându-se de braţ, înapoi [1] n aşă, lăsându-l în urmă, înfrigurat şi zguduit de <l« spărţirea asta prematură. Fusese convins că îl aşteptau ore lungi în compania lor, aşa cum se întâmplă de obicei la camerele de gardă, ore pe parcursul

cărora ar fi avut ocazia să afle cum îi cheamă, cu ce se ocupă, care e povestea lor de
• I ragoste, iar acum simte cum îl cuprinde un profund aentiment de dezamăgire şi începe să-şi lovească fruntea cu pumnii, aşa cum făcea în copilărie în clipele de frustrare. Iar ai pierdut momentul, iar le-ai înşelat, ai crezut că ai timp, că până şi un um ale cărui zile sunt numărate va aştepta după tine, aşa eşti tu, moţăi liniştit pe când şansele f rec pe lângă tine, şi în ciuda faptului că nu ştie Migur ce fel de şansă regretă acum, ce ar fî putut nâ-l înveţe cuplul acela, se ridică de la locul lui ni se apropie de patul vecin, să verifice dacă nu cumva a rămas în urmă ceva care să-i dea un indiciu despre ce s-a întâmplat cu ei, dar cearşaful alb e bine întins pe patul gol, şi el se plimbă printre bolnavi, căutând o asistentă, până ce zăreşte una ceva mai departe şi o cheamă cu gesturi pline de nerăbdare, ca şi cum mama lui ar avea nevoie urgentă de ajutorul ei. Spuneţi-mi, încearcă el să zâmbească în timp ce femeia se apropie, poate eă-şi va aminti figura lui de la televizor, bolnavul care a stat acolo a fost internat? Dar ea îi răspunde, uni pare rău, nu am voie să vă dau asemenea
43
informaţii, sunteţi rude? Atunci el spune, nu, însă i-am împrumutat o carte şi nu am idee cum l-aş putea găsi, iar femeia se lasă înduplecată, şoptind, s-au dus acasă, îi găsiţi acolo.

Asta-i semn bun, nu-i aşa? îşi încearcă el norocul, dar ea îi răspunde sec, nu ştiu, sunt oameni care vor să moară acasă şi oameni care preferă spitalele, şi deja se îndepărtează, lăsându-l acolo uluit şi înspăimântat. Care vor să moară acasă! Ce expresie crudă, ca şi cum ar vorbi despre ceva obişnuit, precum mâncatul sau dormitul. Ţi-ai pierdut minţile? Cum poţi vorbi aşa, cum ar putea dori cineva să moară? vrea s-o dojenească, aşa cum face cu asistentele lui când nu-şi măsoară cuvintele, dar aceasta a dispărut deja, lăsându-l singur lângă patul gol, pe care se aşază cu mişcări ezitante, mângâind cu mâna cearşaful, la fel cum a mângâiat femeia în cămaşă de satin braţul acela descărnat, iar în clipa în care crede că nu-l observă nimeni se întinde, lipindu-şi de saltea mai întâi spinarea, apoi coapsele, genunchii, iar în cele din urmă, picioarele încălţate în pantofii lui negri de avocat.

Vede în faţa ochilor, într-o imagine translucidă, orbitoare, cum ies împreună, îndreptându-se spre maşină, cum ea îl instalează încetişor şi cu multă grijă pe bancheta din spate, se aşază la volan şi îi aruncă un zâmbet încurajator, privindu-l în oglinda retrovizoare, cum conduce cu mare atenţie, de parcă ar transporta un copil abia născut, cum ajung acasă şi ea îl culcă pe patul lor, patul zburdălniciilor amoroase şi al somnului de după aceea, şi vede limpede ce fel de zile îi aşteaptă de-acum înainte, de parcă ar mai fi murit o dată, într-un alt trecut, vede orele asfinţitului stacojiu şi apăsător, când nu e nici zi, nici noapte, ca şi cum s-ar fi detaşat deja de sistemul solar, vede
44
durerea despărţirii sufletelor, un dans încremenit, un cântec mut, şi pe când stă întins pe patul îngust, veghind-o pe mama lui culcată alături, izbucneşte din nou în plâns şi se caută în buzunar, dnr nu mai are cu ce să-şi şteargă lacrimile, pentru că şerveţelul e acum în buzunarul ei, lacrimile i se preling din colţurile ochilor, se îmbibă în cearşaf, dar nu are de cine să le ascundă, fiindcă nimeni nu se uită la el, şi priveşte mereu ţintă spre coridor, poate o mai vede o dată, poate a uitat ceva ;iici, poate se va întoarce să-i înapoieze lacrimile şi va reuşi să smulgă din gura ei capătul firului eu ajutorul căruia va izbuti să le urmărească destinul. Sare ca ars în clipa în care zăreşte o strălucire stacojie ce trece prin depărtare şi dispare, lăsând în urmă o

scânteiere înşelătoare, după care se ridică din nou încordat când vede silueta unei f emei apropiindu-se cu repeziciune de patul mamei sale, dar nu este ea, femeia asta înaltă şi uscăţivă, îmbrăcată într-o cămaşă neagră şi o fustă scurtă tot neagră, desigur, e sora lui, Dina, mai mare cu doi ani decât el, şi în ciuda faptului că a aşteptat-o toată dimineaţa pentru a putea scăpa de-aici, trage perdeaua care îi desparte, îşi aşază capul pe saltea şi se preface că doarme.

CAPITOLUL DOI

Ştie că trebuie să se grăbească, la vârsta asta se poate întâmpla orice, într-o clipită poţi dispărea ca şi când n-ai fi existat niciodată, până şi cei care se agaţă de viaţă an după an pot fi răpiţi pe neaşteptate, ca oaspeţii care uită să mai plece acasă după o petrecere, deranjând gazdele, şi care se strecoară dintr-odată pe uşă într-o manieră cât se poate de nepoliticoasă, fără a spune la revedere sau mulţumesc, fără a-ţi lăsa vreun moment pentru despărţire, vreo şansă de a-ţi cere iertare sau de a pune o ultimă întrebare, de a te împăca, de a face pe plac sau de a te revanşa, şi totuşi, când s-a trezit în cele din urmă intrând pe uşa spitalului, nu spre mama ei s-a grăbit, nu spre forfota îngheţată de la camera de gardă, ci spre o clădire ceva mai îndepărtată, înconjurată de gazon, unde femei cu trupuri greoaie, dar cu chipuri arzând de pasiune, se târăsc încet de colo-colo, unde mirosul de sânge e acoperit de cel al laptelui ce ţâşneşte din sânii umflaţi şi unde parfumul pielii delicate a bebeluşilor întâlneşte pentru prima dată aerul acestei lumi, mirosurile vieţii, care se schimbă dintr-odată, bat în retragere şi fac loc cu respect pentru noii regi ai slavei, iar ea înaintează stânjenită, se uită prin saloane, prefacându-se a căuta o lăuză, însă mâinile goale şi faţa melancolică o trădează în timp ce se plimbă pe coridorul

lung, cu ochii alergându-i în toate părţile, căutând salonul în care a stat în urmă cu şaisprezece ani.

Era ultimul salon, îşi aminteşte ea, cel mai iiproape de munte, stătea în patul de lângă fereas- i fă, alăptându-şi fiica în timp ce afară fulgii de /âpadă cădeau pe coroanele copacilor, iar când a venit Ghideon, dimineaţă, le-a găsit în faţa geamului aburit şi le-a zâmbit emoţionat, după care le-a sărutat pe amândouă, erau atât de strâns lipite una de cealaltă, încât nu a fost nevoie decât de un singur sărut, apoi a ridicat aparatul de fotografiat pe care îl avea atârnat la gât şi le-a făcut o poză, învăluite în ceaţa groasă, faţa ei r adiind spre el alături de feţişoara fetiţei adormite, iată că golul acela care se căsca necontenit mtre ei fusese acum umplut de copilă, iar fotografia asta atârnă şi astăzi deasupra patului lor, orbind-o în fiecare dimineaţă cu strălucirea acelei zăpezi care se topise îndată, învăluind-o într-un abur violet. Mare lucru nu se vede acolo, doar uneori poţi distinge prin ceaţă două umbre palide, ca două fantome, ca două suflete bătrâne care îşi câştigaseră dreptul de a se naşte din nou unul în braţele celuilalt.

Âsta-i salonul, îşi spune oprindu-se şovăitoare în cadrul uşii, iar asta-i fereastra, aceia sunt mim-, ţii, iar acolo e ultimul pat, unde stă întinsă pe «pate o femeie tânără, acoperindu-şi faţa cu unul dintre braţe, părul ei are culoarea castanelor. Uită-te la braţul ăsta subţire, seamănă atât de mult cu al lui Nitzen, dar nu se poate, Nitzen e acum la şcoală, îşi aminteşte răsuflând uşurată, de parcă această constatare simplă ar schimba definitiv lucrurile, fiindcă pentru o clipă înfricoşătoare are impresia că în prăpastia căscată în ultimul timp între ea şi fiica ei ar putea încăpea chiar şi o sarcină de nouă luni, chiar şi o naştere în secret,
totul, de la început şi până la sfârşit. Se apropie de pat cu paşi împleticiţi, numai pentru a se asigura că nu sunt decât gânduri prosteşti, de care se va ruşina

numaidecât, Nitzen e la şcoală acum, Nitzen e la fel de zveltă ca întotdeauna, Nitzen nu a cunoscut încă trupeşte nici un bărbat, Nitzen nu i-ar ascunde un lucru atât de important, şi totuşi trupul ăsta îi este atât de cunoscut, poziţia asta încremenită şi concentrată, aşa încât şopteşte, iartă-mă, te rog, iar femeia cea tânără îşi dă la o parte braţul şi spune pe un ton surprins, Dina? Ce faci aici? Dar Dina clatină din cap fără un cuvânt, pentru că ce ar putea să-i spună, uşurarea din clipa în care constată că nu e Nitzen lasă repede locul unei senzaţii de stânjeneală la vederea studentei care îi amintise întotdeauna de fiica ei, având aceeaşi constituţie delicată, şi care în ciuda acestui fapt, sau poate tocmai din pricina lui, trezea în ea o senzaţie neplăcută de încordare, pe care fata însăşi, Noa, i-o accentua şi mai mult, prin polemici aprinse, în timpul cursurilor, când pendula neîncetat între o lipsă totală de interes şi o implicare exagerată, enervantă.

In ultimele săptămâni lipsise de la cursuri, spre bucuria Dinei, iar una dintre colegele ei o anunţase că se afla în concediu de sarcină, încă un amănunt care îi ieşise din minte, cine putea să ţină şirul tuturor sarcinilor lor, şi acum iat-o aici, în patul ei, fiindcă are impresia că miile de femei care au stat de atunci în patul ăsta au fost pur şi simplu şterse din istorie, iar înainte de a găsi cuvintele potrivite pentru a-i explica motivul prezenţei ei acolo, Noa îi zâmbeşte spunând, sunt mişcată că ai venit să mă vizitezi, şi Dina încearcă să-i întoarcă zâmbetul, diluând adevărul cu o minciună, mama mea e internată aici şi, când am auzit că ai născut, am fugit două secunde să văd

rum te simţi, însă în clipa în care Noa o răsplăteşte printr-un interes exagerat cu privire la sta- rea de sănătate a mamei sale, asta nu face decât «A-i sporească stânjeneala şi ruşinea, fiindcă habar mi are în ce stare se află mama ei. Poate că tocmai în clipa asta îşi dă ultima suflare, poate că h iernai îi strigă numele, vrând să-şi ia rămas-bun aşa cum se cuvine de la fiica ei, care preferă însă, din cine ştie ce motiv, să stea lângă patul unei lăuze pe care o cunoaşte, e adevărat, dar pentru rure nu simte nici un strop de afecţiune, aşa că ni' hotărăşte să scurteze vizita asta neplanificată, ştii ceva, mă întorc la tine puţin mai târziu, am In sat-o singură şi lucrul ăsta îmi dă o stare de nelinişte, dar pe faţa lui Noa se iveşte o expresie dezamăgită, apoi spune cu glas rugător, mai stai puţin cu mine, dacă tot eşti aici, nici măcar nu m-ai întrebat dacă am născut fată sau băiat.

Of, iartă-mă, se grăbeşte Dina să-şi ceară scuze, fi unt atât de confuză în dimineaţa asta, băiat sau Iută? Iar Noa zâmbeşte, ca şi cum s-ar pregăti să încă o glumă, şi băiat, şi fată, spune ea, gemeni, ni dintr-odată Dina se simte covârşită de un sentiment de respingere şi în acelaşi timp de atracţie imposibil de îndurat, pentru că îi vine să fugă de-acolo mâncând pământul, fără a o felicita măcar pe tânăra femeie, fără a-şi lua rămas-bun, să alerge pe coridor înapoi şi să-şi şteargă din minte tot ce n-a întâmplat, dar în acelaşi timp îşi doreşte să ne întindă în pat lângă Noa, s-o strângă la piept şi să nu se mai despartă de ea niciodată.

Spune-mi, şi tu te-ai simţit ciudat după ce-ai născut? şopteşte Noa dintr-odată, uitându-se în jur pentru a se asigura că n-o aude nimeni, nu e deloc aşa cum mă aşteptam să fie, mi-am dorit atât de mult sarcina asta, iar acum am sentimentul că viaţa mea s-a încheiat şi copiii mă dezgustă,

mi se par cumva necopţi, ca friptura în sânge, şi tu simţeai la fel? Dina ascultă cu inima grea mărturisirea rugătoare a tinerei femei, nu-ţi face griji, Noa, li se întâmplă multor femei, zilele de după naştere sunt furtunoase şi dificile, totul va fi bine, te asigur eu, însă când priveşte în ochii umezi din faţa ei desluşeşte o întunecime

adâncă, asemenea celei pe care o vezi când priveşti într-o fântână, şi îi spune, dacă nu te simţi mai bine în câteva săptămâni, du-te la doctor, poate e vorba despre o depresie postnatală, îţi va da un tratament şi totul va reveni la normal, eu nu m-am simţit aşa, dar mamei mele i s-a întâmplat după ce m-a născut pe mine, spune ea, iar cuvintele îi ies pur şi simplu din gură, surprinzând-o mai mult pe ea însăşi decât pe interlocutoarea sa, pentru că nu le mai rostise niciodată cu voce tare, dar acum, când stă în faţa celor două fântâni întunecate, ştie lucrul ăsta cât se poate de limpede, nu mai are nevoie de nici un fel de explicaţie, nu că ar fi posibilă vreo explicaţie în clipa asta, sau că va fi vreodată posibilă.

Adunându-şi toate puterile, se aşază pe scaunul gol de lângă patul mamei sale. Se pare că fratele ei a plecat de puţin timp, fiindcă mirosul lui pluteşte încă în aer, şi i se pare că trebuie să-l alunge pentru a se putea aşeza pe scaun, mirosul unui bărbat care face eforturi mult prea mari pentru a-şi şterge urmele trupului, dându-se cu tot soiul de parfumuri grele, sufocante. Nimeni din kibbutzul lor n-a auzit până în ziua de azi de parfumuri pentru bărbaţi, numai Avni se face de râs cu grija pentru propriul trup şi frizurile lui meticuloase, uneori Dina are impresia că se dă în secret chiar şi cu odorizantele din toalete. Cum a îndrăznit să plece înainte ca ea să ajungă şi să-l înlocuiască, se întreabă surprinsă, deşi absenţa

50

lui o face să se simtă mai bine, în felul ăsta nu mai e nevoie să se prefacă, să ascundă furtuna stânjenitoare din sufletul ei, faptul că nu-si jeleşte mama întinsă pe patul din faţa ei, cu cămaşa de noapte sfâşiată, de parcă ar fi fost violată cu cruzime, cu pieptul dezgolit, pătat ici-colo de urme albe de vărsat, ca muşcăturile din dragoste ale nigerului morţii, cu gura fără dinţi căscată larg, Sntr-o expresie de veşnică nemulţumire, acoperită in parte de masca de oxigen, cu capul dat pe spate, eu gâtul arcuit şi răsucit într-o poziţie ciudată.'

I riveşte cu nervozitate postura îngrijorătoare în • aţe se găseşte azi mama ei, fără a se simţi nicidecum uluită, de parcă dintotdeauna ar fi văzut-o in plenitudinea urâţeniei sale ascunse, de parcă dintotdeauna ar fi văzut-o astfel, chiar şi atunci i dnd era tânără şi sănătoasă, străbătând aleile k ibbutzului cu mersul ei visător.

Simte un val de greaţă urcându-i în gâtlej în limpce-i priveşte zbârciturile pielii ofilite şi îsi imaginează cum buzele ei molfăie pielea aceasta, Băutându-i sfârcul. Chiar dacă au trecut zeci de tini de atunci, e vorba despre aceleaşi buze şi ncelaşi sfârc, al cărui cerc întunecat e ascuns cu Ki-eu de cămaşa de noapte sfâşiată. E cămaşa de [1,1] Veneţia, observă ea deodată, cea pe care i-o cumpărase în urmă cu cel puţin zece ani şi pe '"re n'° îmbrăcase niciodată, iar amintirea'acelei călătorii trezeşte în ea o durere acută, oare nu acolo a început lucrul acela ale cărui urmări văd Până m dimineaţa asta, oare nu acolo se resemnase în faţa acelui lucru pe care poate că nu ar fi trebuit să-l accepte?

O lăsaseră pe micuţa Nitzen cu mama ei, era prima dată când călătoreau fără ea, iar acum i Pare ca acela a fost locul în care vieţile lor au • pucat-o pe cărări diferite, fiindcă ea 'îşi dorise

51

să dea un nou impuls sentimentelor lor, să refacă perioada de început a poveştii lor de iubire, ducând dorul tuturor acelor dovezi de dragoste pe care şi le ofereau din plin unul celuilalt. în majoritatea cuplurilor din jur soţii şi soţiile nu-şi dezlipeau ochii unii de alţii, printre gondole şi porumbei, printre canale şi poduri, însă Ghideon nu-şi mai dezlipea ochii de la ei, nu de la ea, alergând înnebunit încoace şi-ncolo cu aparatul de fotografiat, privindu-i prin obiectiv şi apăsând iar şi iar pe declic. Poate reuşesc să vând pozele unui cotidian, pentru un articol despre perechile de

îndrăgostiţi din Veneţia, ce zici? întreba el, iar ea răspundea, sigur că da, e o idee minunată, încercând să ascundă cât de jignită se simţea de fapt, fiindcă el observa fiecare detaliu, dar nu şi rochia cea nouă pe care o purta la cină, scurtă şi strâmtă, nici rujul strălucitor pe care îl cumpărase special pentru călătorie.

Ce vrei, ăsta-i mersul lumii, încearcă ea să se consoleze în timp ce el stă de partea cealaltă a mesei la restaurant, privind peste umărul ei. Când o are pe Nitzen alături, e mai puţin deranjant, dar acolo, fără ea, are impresia că zilele sunt îngrozitor de lungi şi abia aşteaptă să se întoarcă acasă. Frumuseţea oraşului devine apăsătoare şi ameninţătoare în clipa în care încearcă să-şi urmărească fiica de la depărtare, acum se trezeşte, acum merge la grădiniţă, acum se întoarce. O durere profundă, ca şi cum nu se vor revedea niciodată, o cuprinde în timp ce păşeşte alături de el printre palate, nici măcar nu observă frumuseţea locurilor pe care le vizitează, ci pe copiii turiştilor ce trec prin faţa ei, îi vine greu să îndure vederea unui copil atunci când fiica ei nu îi este alături, ţine urechile ciulite pentru a prinde din zbor vocile lor. Are senzaţia că-i aude strigând-o

fftră încetare, dar nu pe numele pus de părinţii ei în clipa în care s-a născut, ci pe numele pe care i-l dăduse fiica ei, mamă, mamă, strigau spre

copiii, cu vocile lor cristaline, mamă, uite cum «ar, mamă, îmi e foame, sunt obosit, m-am plictisit.

Una peste alta, e un oraş dezamăgitor, i-a spus ea lui Ghideon după ce s-au întors în camera de liotei în ultima noapte, un oraş narcisist, ce nu există decât în ochii celui care-l priveşte, nu există nici o diferenţă între loc şi imaginea lui, nici un adevăr care aşteaptă să fie dezvăluit, totul e doar aparenţă, îmi face impresia că, dacă turiştii ar Înceta să mai vină aici, s-ar scufunda pur si simplu şi ar dispărea de pe faţa pământului. Din piaţeta de sub fereastră urcau spre ea hohote de ' Is, iar pentru o clipă a avut senzaţia că cineva lace haz de vorbele ei, şi tu ai nevoie de privirile lui, şi tu te scufunzi, iar el a mai desfăcut o sti-

cla de vin, m-am obişnuit într-atât să fotografiez urâţenie, că nici nu-mi mai pasă, a spus el, de ce >' aşa de rău să vezi şi puţină frumuseţe? Cât de lane îşi aminteşte noaptea aceea, gâdilatul vinului spumant pe gâtlej, senzaţia vagă şi înfricoşătoare că totul era doar aparenţă, până şi clipa în

care, cuprins de pasiune, a făcut dragoste cu ea, lipindu-i-se apoi de trup şi adormind imediat, cu mâna pe pântecele ei. Siluete de prunci înaripaţi pluteau pe deasupra ei, din toate colţurile încăperii, oare era şi el acolo, copilul lor pierdut, privindu-i cu ochi de ghips, iar ea s-a grăbit să acopere cu o pătură trupurile lor goale, şi abia în dimineaţa ultimei lor zile acolo s-a mai destins puţin, a cumpărat în grabă un cadou pentru fiica ei, în imip ce pentru mama ei a căutat, depunând mari eforturi, un cadou special, de parcă l-ar fi dorit, de parcă s-ar fi aşteptat să schimbe cursul şirului

searbăd de evenimente care se numeşte viaţa ei, iar când atinge acum materialul fin de deasupra moviliţelor genunchilor osoşi ai mamei sale, înţelege de ce şi-a amintit să îmbrace în dimineaţa asta, pentru prima dată, cadoul de mult uitat, tocmai pentru a fi sfâşiat de mâinile grăbite ale echipei de medici sosite să-i salveze viaţa, asemenea unei cămăşi de doliu la o ceremonie funerară.

în copilărie, o văzuse atât rar pe mama ei în cămaşă de noapte, încât credea că merge la culcare în hainele de zi, însă odată, când a fugit din casa copiilor în toiul nopţii, iar mama i-a deschis uşa, a fost surprinsă s-o vadă înfăşurată într-un material moale şi plăcut şi pentru o clipă şi-a închipuit că e o rochie de bal splendidă şi că mama ei lua parte la o petrecere secretă. Atingerea acelei pânze îi trezeşte până şi

astăzi o nostalgie dureroasă şi întinde şovăitor şi cealaltă mână, mângâind iar şi iar marginile cămăşii de noapte, aproape atingând genunchii dezgoliţi ai mamei sale, şi oricine o priveşte dintr-o parte, precum doctorul care se apropie de ele, precum fratele ei, Avner, care stă culcat în patul vecin, dincolo de perdea, e convins că îi mângâie pielea crăpată a picioarelor cu dragoste şi devotament, luându-si astfel rămas-bun.

Aşadar, amândoi vor auzi întrebările medicului specialist, care trece în revistă, cu indiferenţă, povestea Hemdei Horowitz, în vârstă de aproape optzeci de ani, văduvă cu doi copii, numele medicamentelor pe care le ia şi istoricul ei medical, parcă până şi ea ascultă datele pe care Dina le înşiruie cu o grabă plictisită, însă medicul vrea să ştie ce s-a întâmplat în dimineaţa aceea, până în cel mai mic detaliu, cât timp a trecut de când a telefonat şi până a ajuns ambulanţa, se interesează
54
<‘I, încercând să-şi dea seama câtă vreme rămăsese creierul neoxigenat şi să elucideze câteva chestiuni la care nici unul dintre feluritele aparate la [1] ttre este conectată bătrana nu va reuşi să dea un răspuns mai bun decât al ei, însă întâia năs- [1] ută a femeii nu cunoaşte toate aceste amănunte, iar fiul ei, care le cunoaşte, ascultă în tăcere,' ascuns îndărătul perdelei. N-a fost întotdeauna aşa, se întreabă Avner, împart acelaşi spaţiu, dar au personalităţi complet diferite: Dina e serioasă, responsabilă, încercând sa se faca utilă chiar si atunci când nu-i stă în puteri, în timp ce el se sustrage, se ascunde, într-un moment în care numai prezenţa lui evazivă ar putea risipi neliniştile.

A trecut o jumătate de oră, ar vrea să spună, [0] jumătate de oră preţioasă, dar oricum viaţa e plină de ore, de jumătăţile şi sferturile lor, şi în orice caz esenţa lucrurilor nu poate fi descifrată de nimeni pe lumea asta: cum de li s-a născut unor părinţi cu inimile călite, pionieri din primul val sosit la începutul secolului, o copilă atât de visătoare, străină şi ciudată, care nu a reuşit să se adapteze la viaţa din kibbutz, în ciuda faptului[,că] s-a născut şi a crescut acolo, cum de s-a căsătorit cu tatăl lor, un tânăr străin şi singuratic, a cărui dragoste s-a preschimbat în ură şi a cărui dependenţă a degenerat în ranchiună, dar miii ales de ce i-a fost scris ei să fie, de-a lungul [Vie]ţii sale nu tocmai scurte, o întruchipare a inu- 111 ităţii existenţei umane, fiindcă are senzaţia că n-a reuşit niciodată să realizeze ceva, că şi-a trăit viaţa pe latura negativă - o femeie care nu şi-a iubit soţul, o profesoară căreia nu i-a plăcut să predea, o mamă care nu a ştiut cum să-şi crească copiii, o povestitoare care n-a reuşit să aştearnă un rând pe hârtie.

Mulţi ani a trăit cu impresia că vinovat pentru toate astea e kibbutzul, că numai în clipa în care
55
îl va părăsi va începe cu adevărat să trăiască, însă nici atunci când a reuşit, în cele din urmă, să-şi smulgă familia de acolo şi să se mute într-un apartament micuţ de la periferia capitalei, n-a fost în stare să ia viaţa de la capăt, fiindcă acolo îi aştepta moartea, nicidecum viaţa, pentru că tatăl lor n-a reuşit să se adapteze, iar în câţiva ani s-a îmbolnăvit şi a murit, îşi aduce aminte şi acum de furia teribilă care se aprinsese înăuntrul lui în vara aceea, în timp ce stăteau toţi trei în apartamentul încins, înţelegând că era deja mult prea târziu.

Din cauza ta nu am apucat să-l cunosc, înstrăinarea ta de el s-a răsfrânt şi asupra mea, cât de greu i-a fost să accepte gândul că nu avea să-şi cunoască niciodată tatăl, dar oare pe ea a cunos- cut-o, oare zecile de ani pe care le-a trăit după moartea tatălui său le-au aprofundat relaţia? Oare şi-a dorit vreodată s-o cunoască şi de ce îl preocupă toate astea tocmai acum, în timp ce sora lui împinge

patul cu rotile către salonul de consultaţii? Se ridică din pat pe furiş, ca un bolnav care s-a vindecat în chip miraculos îndărătul perdelei, reve- nindu-şi fără intervenţia medicilor, şi o urmăreşte de la depărtare, lăsând între ei o distanţă sigură. Dacă îl observă, se va preface că pornise în căutarea ei, iar dacă nu, va fi scutit de-a întreţine o discuţie plictisitoare, dând totodată dovadă de un profund devotament, rămânând aici, gata să intervină la nevoie, ca un mascul care-şi păzeşte familia de la depărtare, pregătit să-i vină în ajutor, iar între timp va cerceta celelalte familii, nu tocmai familiile, ci mai degrabă cuplurile, căutând cu atâta îndârjire un cuplu anume, încât aproape că pierde din ochi silueta surorii lui, se năpusteşte după fiecare petic de material scânteietor, dar acum nu tânjeşte s-o revadă pe femeia îmbrăcată în

56

cămaşă roşie, ci pe bărbatul de lângă ea, vrea să-i audă vocea, să lege o conversaţie cu el sub un pretext oarecare, în astfel de locuri se pot stabili relaţii trecătoare, neaşteptate, cât de mult duce dorul vecinătăţii lor de scurtă durată.

Continuându-şi drumul spre uşa de la intrare, îşi dă seama că, dacă a fost externat, bărbatul acela bolnav n-ar fî avut destulă putere să ajungă în parcare şi ar fi fost nevoit să-şi aştepte soţia în holul de la intrare, acolo trebuie să-l caute, ba chiar are impresia că-i vede în depărtare silueta înfăşurată într-un şal odihnindu-se pe una dintre bănci, dar în clipa în care grăbeşte pasul spre el nu mai are de ales şi trebuie să treacă prin faţa mamei lui inconştiente şi a surorii lui, care se sprijină de grilajul patului, privindu-l surprinsă.

Hei, Avni, strigă ea făcându-i semn cu mâna, unde ai fost? Credeam că ai plecat fără să mă aştepţi! Iar el spune, cum să fac aşa ceva, am fost aici tot timpul, am coborât să-mi iau ceva de băut, fiindcă îmi era sete, pe când ochii lui se chinuie să desluşească ce se petrece în hol, însă ea zice, aşteaptă-mă o clipă, trag o fugă până la baie, după care dispare imediat, ca şi cum n-ar putea să-i suporte prezenţa, şi se trezeşte prins m capcană, spre marea sa tristeţe, ezitând între a-şi lăsa mama singură pentru câteva clipe şi a H<‘ grăbi spre uşa de la intrare, ce-ar putea să se întâmple, cel mult îşi pot pierde rândul, însă nu îndrăzneşte s-o lase nesupravegheată pe bătrâna nsta cu gura căscată şi, după ce se gândeşte puţin, împinge repede patul înainte, croindu-şi drum în gi aba printre oameni, ca un infirmier care transportă de urgenţă un pacient în sala de operaţii, spre uşa spitalului, doar pentru a-şi da seama cât de multă dreptate avusese şi cât de mult se înşe- Inse în clipa în care hotărâse să nu-i urmeze, ci se întinsese în patul de lângă cel în care zăcea mama lui în camera de gardă, pentru că într-ade- văr bărbatul stătea acolo şi aştepta, dar acum nu-i mai rămâne decât să vadă cum e condus spre Citroenul auriu de către soţia lui, un bolnav incurabil care întoarce spatele tuturor medicilor şi tratamentelor, tuturor întrebărilor, speranţelor, investigaţiilor şi cercetărilor, revenind în locul în care sunt rostite ultimele cuvinte, un dans încremenit, un cântec mut. Cu inima plină de amărăciune, petrece cu privirea maşina care se îndepărtează, apoi iese în aerul cald, de parcă ar fi refăcut ultimii paşi ai bolnavului către agonie, se grăbeşte absent spre una din părţile laterale ale parcării, scotocind prin buzunare după chei, însă în clipa aceea îşi aduce aminte îngrozit că şi-a lăsat mama nesupravegheată în faţa uşii de la intrare şi aleargă înapoi cu trupul lui greoi şi încins, intră gâfâind pe uşa pe care abia ieşise, totuşi e verificat temeinic de către poliţistul care păzeşte intrarea, ca şi cum ar fi un vizitator abia sosit.

Nimeni nu s-a atins de pat, observă el cu uşurare, de parcă patul mamei lui ar fi devenit una dintre piesele de mobilier obişnuite din spital, fixat de podea asemenea banchetelor din sala de la intrare, dar de la capătul coridorului aleargă spre el sora

lui, având pe chip expresia aceea pe care s-a obişnuit atât de bine s-o vadă pe faţa soţiei sale, o combinaţie de dezgust, repulsie şi furie, apoi se opreşte în faţa lui şi strigă gâfâind, eşti normal la cap? Unde-ai fost? V-am căutat prin tot spitalul, începusem să cred că s-a întâmplat ceva! Şi el gâfâie, înfruntând acest model perfect de femeie convinsă că are întotdeauna dreptate, apoi pleacă privirile şi bâiguie, m-am întâlnit cu un prieten, l-am condus o clipă spre ieşire, de ce

faci din ţânţar armăsar? Iar în timp ce stau faţă în faţă, de o parte şi de cealaltă a patului, a trupului care i-a adus împreună, dar i-a şi despărţit totodată, privirea lui umilită o întâlneşte pe a mamei sale, o privire pătrunzătoare, uimitor de limpede, emoţionată, aproape veselă.

Tată? murmură spre el gingiile ei fără dinţi, iar Avner priveşte în jur stânjenit, ca şi cum nu lui i-ar fi fost adresate silabele acelea, aşteptându-se parcă să-l vadă acolo pe legendarul ei tată, pe care nu-l cunoscuse niciodată, sculându-se din morţi şi grăbindu-se să-şi strângă în braţe fiica bătrână, «Iar ea îşi holbează ochii la el şi spune din nou, tăticule?, aruncându-i un zâmbet vinovat, asemenea unui copil care încearcă să scape de o pedeapsă, mtinde mâna spre mâna lui, iar el se cutremură, mamă, sunt eu, Avner, e şi Dina aici, adaugă, mdemnându-şi sora să-i întărească spusele, să-l i jute să-şi tragă mama, printr-un lanţ subţire de cuvinte, înapoi în lumea lor, care până în dimineaţa aceea fusese şi a ei, dar mama lui nu-i ia m seamă vorbele, îl priveşte surprinsă şi bucuroasă, nimic nu-i va întuneca fericirea, aceeaşi fericire deplină pe care o vedea uneori pe chipul fiului său cel mic, materializarea absolută a tuturor dorinţelor, degetele ei îi mângâie avid braţul, mi-a fost dor de tine, şopteşte ea, a trecut atât de mult timp, mi-era teamă că n-o să te mai întorci.

Peste grilajul de fier al patului îşi vede sora respirând cu greutate, ochii ei întunecaţi sunt umezi, o ţine pe mama lor de cealaltă mână, e Avner, nu e tatăl tău, spune pe tonul acela autoritar pe care il foloseşte când stă în faţa clasei, suntem la spital, ai căzut din nou, îţi aminteşti? Dar bătrâna o întrerupe furioasă, lasă-mă în pace, nu te-am mtrebat pe tine, spune ea, lasă-mă singură cu el, şi îşi trage mâna dintr-a fiicei ei, apucând-o cu

putere pe a lui Avner şi amintindu-i pentru o clipă de femeia trupeşă şi sănătoasă care era pe vremuri.

Trebuie să ne întoarcem la camera de gardă să vorbim cu doctorul, şopteşte el, din câte se pare creierul ţi-a fost într-adevăr afectat, apoi o pornesc pe coridoarele aglomerate, un tată şi o mamă nu tocmai tineri şi copilaşul lor bătrân, care izbucneşte deodată într-un plâns cu suspine, când mai slabe, când mai tari, în timp ce faţa zbârcită îi e scăldată în lacrimi. Nu o mai văzuse niciodată astfel, dar de ce se miră, doar nu o cunoscuse pe vremea când era copilă, şi împinge fără vlagă patul care scârţâie, mamă, linişteşte-te, murmură el, totul va fi bine, în curând te vei simţi mai bine, repetă fără să-şi dea seama asigurarea ce se dovedise fără rost auzită în urmă cu numai o oră prin perdea, şi încearcă să găsească puţină încurajare pe chipul Dinei, acum câteva clipe fusese acolo, împingând de capătul patului, cu şuviţele de păr în dezordine, cu degetele ei lungi încleştate pe grilaj precum ghearele unei păsări, şi dintr-odată a dispărut.

Se grăbeşte spre maşină cu inima strânsă şi cu ochii arzând în orbite. Nu ai voie să te simţi jignit de purtările copiilor şi bătrânilor, ştie asta foarte bine, dar tocmai purtările lor reuşesc s-o jignească, ale fiicei şi ale mamei ei, cum îi negase complet existenţa, agăţându-se de mâna fratelui ei şi respingând-o pe ea cu brutalitate. Dacă

toate astea ar putea fi puse pe seama bătrâneţii şi căderii, ar simţi o oarecare alinare, însă bătrâneţea şi căderea nu fac decât să scoată şi mai mult în evidenţă ceea ce ştia de când lumea şi pământul, ceea ce mama ei încercase să-i ascundă până în dimineaţa asta, când n-a mai avut destulă putere să se prefacă, sentimentele i-au ieşit la iveală precum

pieptul gol, dezvăluite în întreaga lor urâţenie ruşinoasă.

O fierbinţeală teribilă îi cuprinde trupul în clipa în care părăseşte coridoarele cu aparate de aer condiţionat, şi ea oftează, iar zilele de khamsin[1] ale începutului de vară, de la an la an îi e din ce în ce mai greu să le suporte, are senzaţia că pielea îi ia foc şi îşi priveşte speriată braţele goale, aşa ceva e de neconceput, e doar un val de căldură adus de khamsin, care va trece imediat, orice femeie de vârsta ei ştie asta. Acum plec, dragii mei, ajung acasă curând, o aude spunând pe tânăra femeie care păşeşte alături de ea, încercând să-şi tempereze copiii nerăbdători, încă o jumătate de oră, dacă nu e aglomeraţie, le dă ea asigurări prin telefonul mobil, iar Dina o priveşte cu invidie, cât de mult îi lipseşte sentimentul ăsta, să se ştie aşteptată acasă. Bucură-te de el, ar vrea să-i şoptească femeii care se îndreaptă spre maşina din faţa ei, bucură-te, chiar dacă îţi este greu, lucrurile nu vor rămâne astfel la nesfârşit, apoi îşi scoate din geantă telefonul mobil, trebuie să stea de vorbă cu Nitzen, să-i audă vocea, are impresia că au trecut săptămâni întregi de când nu s-au mai văzut.

Draga mea, ajung acasă curând, şopteşte în telefon, deşi fata nu-i răspunde, însă Dinei i se pare că o aude, aşa încât se urfcă în maşină şi conduce nerăbdătoare, ca pe vremuri, când Nitzen era mică, grăbindu-se să ajungă acasă la sfârşitul cursurilor, gândul că fiica ei o aşteaptă se încolăceşte ca un ştreang spre care întinde gâtul cu cea mai mare plăcere. Uneori alerga pe stradă, pur şi simplu alerga, puţin ruşinată, câtă însemnătate avea pe-atunci fiecare pas în parte. Mamă!

1. Vânt fierbinte şi uscat ce bate în Africa de Nord şi în Peninsula Arabică (n.r.).

Te-ai întors! striga fetiţa sărind şi trăgând-o după ea să-i arate lucrurile minunate pe care le făcuse, mici comori de fericire pe care le descoperea printre cuburi, animale de pluş şi cărţi jupuite; chiar şi după ce crescuse, devenind o copilă serioasă şi matură, Nitzen dădea fuga s-o întâmpine din camera ei, spunându-i tot felul de poveşti şi arătându-i desenele şi caietele ei. Cât de plăcut era să se întoarcă acasă, chiar dacă se simţea obosită după o zi lungă de lucru, chiar dacă o aştepta încă o noapte albă de corectat lucrări şi pus note, cât de mult îi lipsesc momentele acelea, iar dintr-odată are senzaţia că totul stă încă în puterile ei, că poate redeveni femeia aceea aşteptată cu dragoste. Nitzen trebuie să fi ajuns deja acasă, poate că va veni s-o întâmpine, deschizându-i uşa şi cuprin- zând-o în braţe, şi va simţi cum flacăra stinsă dinăuntrul ei se va aprinde iar şi de fericire va pregăti ceva uşor pentru prânz, apoi vor sta împreună în bucătărie, vezi tu, nu am nevoie de prea mult ca să fiu fericită, explică ea cu voce tare, doar de o conversaţie cu fiica mea în bucătărie, ca să simt că are nevoie de mine, nu că mă iubeşte neapărat, doar că are nevoie de mine.

Primul moment al întâlnirii dictează ceea ce va urma, spune cu voce tare, voi intra în casă zâmbind, ca şi cum aş fi aflat o veste bună, şi o voi aborda cu o glumă. Ce ridicol, tratez întâlnirea cu Nitzen ca şi cum ar fi vorba despre o întâlnire cu destinul, doar e fiica mea, came din carnea mea, dar absurditatea situaţiei nu-i aduce zâmbetul pe buze, aşa că încearcă să-şi alunge depresia printr-o metodă simplă, se priveşte în oglindă şi îşi rujează buzele, îşi rimelează genele, Nitzen o

aşteaptă, fără îndoială, chiar dacă nu ştie lucrul ăsta, o aşteaptă, va intra în casă cu o faţă senină, curăţată de reproşuri şi îmbufnări, iar în felul ăsta o va recâştiga.
62
Iată-i ghiozdanul aruncat lângă uşa de la intrare, iar lângă el, un pulover de care cu siguranţă nu avusese nevoie pe vremea asta şi pe care o silise să-l ia cu ea seara trecută, mirosind a prăjeală şi piure de cartofi, iată-i şi sandalele, iar ea, cum era de aşteptat, trebuie să fie în camera ei. Nitzen, o strigă pe un ton vesel, vrei să mănânci ceva? Şi pentru că fata nu răspunde, apasă clanţa şi deschide uşa, iar zâmbetul larg pe care şi l-a pregătit dinainte îi încremeneşte pe buze în clipa în care vede spinarea goală a fiicei ei odihnindu-se pe pieptul dezgolit al unui tânăr cu părul blond şi ochii închişi. Dorm amândoi în patul ei îngust, înghesuiţi unul în celălalt, îmbrăţişaţi asemenea unor fraţi gemeni în pântecele mamei, iar pe când întârzie în cadrul uşii, pleoapele tânărului se deschid şi ochii lui îi aruncă o privire stânjenită; drept răspuns la zâmbetul congelat de pe buzele ei, băiatul îi trimite un zâmbet peste umărul gol al lui Nitzen.

Se retrage cu paşi mici, neputându-şi desprinde ochii de la chipul lui, fără a-i întoarce spatele, de parcă ar fi într-un lăcaş sfânt, se îndreaptă împle- ticindu-se spre bucătărie, se opreşte din nou în faţa ferestrei şi îşi sprijină coatele pe pervazul răcoros. Ce reprezintă scena pe care tocmai a văzut-o şi de ce îi provoacă atât de multă confuzie încât are impresia că viaţa i s-a schimbat iremediabil într-o singură clipă, ce e atât de surprinzător în faptul că o adolescentă de şaisprezece ani îşi aduce iubitul acasă pentru prima dată, ce e atât de uimitor în faptul că un băiat şi o fată dorm în acelaşi pat, pe jumătate dezbrăcaţi, toropiţi de somn, şi cu toate astea are impresia că s-a aflat în faţa unei privelişti interzise, nefireşti şi că cine vede o asemenea privelişte trebuie să plătească un preţ, chiar dacă nu a făcut nimic, ci doar s-a
63
aflat în momentul nepotrivit la locul nepotrivit, fiindcă ştie că acum este martora unei alte realităţi, a unei realităţi paralele ce a existat în toţi aceşti ani într-o altă dimensiune, iar acolo trăiau Nitzen şi fratele ei geamăn care nu reuşise să se nască, prizonieri în ghearele unui păcat îngrozitor.

Cu mâini tremurătoare, îşi udă faţa la chiuveta plină cu vase din bucătărie, părul i se afundă într-o tigaie murdară de grăsime, iar în timp ce pe cămaşă i se scurge un lichid soios din şuviţele ude, se întoarce acolo, apasă clanţa şi priveşte înăuntru, ochii ei cercetează picioarele scurte ale patului, cearşaful colorat, cu imprimeuri de personaje din poveşti, tălpile lor odihnindu-se alături, ca două perechi de gemeni, gleznele fine ale fiicei ei alături de picioarele ca două beţe ale tânărului, jeanşii tăiaţi îi stau strâns lipiţi de coapse, spinarea îi e fină, albă ca laptele, umerii ascuţiţi, mâinile ei îmbrăţişează pieptul băiatului, ale cărui braţe se odihnesc acum de o parte şi de alta a propriului trup; ochii lui sunt din nou închişi, de parcă vedenia pe care o zărise, o femeie cu părul cărunt hol- bându-se la el îngrozită, fusese doar un interludiu în visul lui frumos, însă chiar şi acum, când are ochii închişi, Dinei i se pare că o priveşte şi, cu toate că gura îi e închisă, are impresia, cu aceeaşi siguranţă nebunească pe care o surprinsese în dimineaţa aceea la mama ei, că murmură: mamă.

Ghideon, şopteşte ea din celălalt dormitor, apropiind receptorul de buze, iar el întreabă imediat, s-a întâmplat ceva? Ea răspunde, nu, totul e bine, uitând până şi să-l anunţe că mama ei a fost internată, Nitzen e aici cu cineva, dorm în patul ei, e atât de ciudat, încearcă ea să-i descrie pe scurt şi cât mai simplu experienţa prin care a trecut, dar Ghideon chicoteşte, aaa, da? Perfect, deci l-a adus în cele din

urmă, i-am spus că poate
64
să preia iniţiativa, să nu mai aştepte după el, iar Dina se năpusteşte asupra acestei informaţii proaspete, deşi greu de digerat, cum adică, ţi-a spus că are pe cineva? Mie nu mi-a zis nimic, iar Ghideon răspunde, a întâlnit un băiat în urmă cu ceva timp, un prieten de-al fratelui lui Shiri.

Fratele lui Shiri? repetă ea fără plăcere, trebuie să fi terminat deja armata, e mai mare decât ea cu cel puţin cinci ani, îţi dai seama? îi atrage atenţia, ascunzându-se în spatele unor detalii care nu o interesează câtuşi de puţin, ştie exact câţi ani are cu adevărat, doar e fratele ei geamăn, iar în fundal îl aude pe Ghideon spunându-i cuiva, doar o clipă, e Dina, şi îi rosteşte numele apăsat, pe un ton plin de subînţeles. Cu cine eşti? întreabă ea, deodată bănuitoare, şi el îi răspunde, sunt în mijlocul unei şedinţe foto, Dina, mai e ceva? Iar ea adaugă, da, mama e la spital, a căzut şi şi-a pierdut cunoştinţa, iar de data asta el pare mai alarmat decât ea, vrând să afle mai multe detalii, o să trec pe-acolo în drum spre casă, o asigură el pe un ton blând, deşi nu asta era asigurarea pe care spera ea s-o audă.

Of, Ghideon, suspină ea închizând telefonul şi întinzându-se pe pat îmbrăcată, căldura pe care o desluşise în vocea lui îi stârnise dorul şi o făcuse să simtă în gât un gust acru, ca şi cum ar fi înghiţit o băutură stricată pe care se trudise ore în şir s-o prepare, ce pierdere de vreme, e deja mult prea târziu, şi are impresia că nici măcar ea nu ştie la ce se referă, e mult prea târziu să se îndrăgostească unul de celălalt, prea târziu să mai aducă pe lume un copil, prea târziu să înceapă o viaţă nouă, dar toată stricăciunea asta nu a fost mereu aici? Of, Ghideon, dacă am putea lua totul de la capăt, aş face lucrurile altfel.

Trecutul i se înfăţişează ca o pânză albă întinsă pe un şevalet, abandonându-se în mâinile ei. Nu
65
are voie să facă asta, o ştie foarte bine, devine dependentă de jocul ăsta periculos, ca atunci când era doar o copilă, stând întinsă pe patul ei din casa copiilor şi imaginându-şi viaţa care o aşteaptă, viitorul care o va diferenţia de toţi ceilalţi copii din jur, care nu citeau cărţi şi nu excelau, ca ea, la şcoală, însă lucrul ăsta a devenit astăzi o tortură, să se întoarcă şi să-şi imagineze, în cele mai mici detalii, ce ar fi putut să se întâmple, dar nu s-a întâmplat niciodată, numai din vina ei. Iat-o stând împreună cu Orly şi Emanuel la cafeneaua universităţii aproape în fiecare seară, păzindu-le cu loialitate secretul, lui Emanuel nici măcar nu-i trece prin minte că ea ştie şi pare că le iubeşte şi le apreciază pe amândouă în mod egal, le ajută pe amândouă, asistentele lui geniale, se simte bine stând cu ele, ironizându-i pe studenţii care trec timoraţi prin faţa lor, inventându-le porecle şi imitându-le bâlbâială, ochii îi sclipesc răutăcios pe sub şuviţele de păr argintiu, iar în clipa în care izbucneşte în râs, o bucăţică de omletă sare din gura ei direct pe gulerul cămăşii lui bine călcate, însă el o linişteşte, nu-i nimic, suntem ca o familie, iar Orly zâmbeşte, Dina nu ştie ce-i aia o familie, a crescut într-un kibbutz, şi Emanuel spune, nici unul dintre noi nu ştie, fiecare învaţă în felul şi în ritmul lui.

Avea la vremea aceea exact vârsta ei de-acum, profesorul David Emanuel, un istoric renumit, oare şi el înţelesese că era prea târziu? Sau poate că n-a înţeles încă nimic, fiindcă din punctul lui de vedere starea aceea de fapt ar fi putut continua, dacă ea n-ar fi curmat viitorul lor cu o singură propoziţie, viitorurile lor atât de strâns legate unul de altul, muşcând mâna care mângâia pentru că încetase o clipă s-o mângâie. Stăteau împreună acolo şi în seara aceea, după cursuri, când o ploaie
66

violentă luase cu asalt oraşul, ameninţând să ciu- ruiască asfaltul străzilor şi acoperişurile de piatră. A simţit imediat că ceva nu mai era ca înainte, Emanuel era palid, răcit şi îşi sufla fără încetare nasul, până când vârful i s-a înroşit de tot, în timp ce Orly era mai tăcută decât de obicei şi nu avea poftă de mâncare, cum ar fi putut să aibă, de vreme ce ştia ce urma să spună. Vai, fetelor, a oftat el, n-aţi vrea să fiţi acum în locul meu, iar în clipa în care fetele l-au privit întrebător, şi-a suflat din nou nasul şi a tuşit, mi s-a dat o misiune imposibilă, a zis el, trebuie să aleg, catedra noastră îşi reduce personalul şi numai una singură dintre voi va primi cursuri în anul următor.

De ce se uita doar la ea, de ce Orly privea în pământ, răpăitul ploii era asurzitor, am ales-o pe Orly, a rostit el cu voce spartă, îmi pare rău, Dina, cred că e mai potrivită, dar sunt sigur că peste câţiva ani se va elibera un post şi pentru tine, iar ea îi priveşte şocată, ochii lui Orly cer îndurare, nu dezvălui secretul pe care ţi l-am împărtăşit doar ţie, dar jignirea i se încolăceşte în jurul gâtului, jignirea fiicei mai puţin iubite, nu e corect, Emanuel, bâiguie ea, doar voi doi...

De fapt, spusese, doar voi doi sunteţi amanţi, aveţi în spate o poveste cât un roman, sau poate spusese, Orly e metresa ta, rănind-o şi pe ea deopotrivă, nu e corect, Emanuel, ai zis că suntem o familie, nu poţi face asemenea alegeri şi departajări într-o familie, trebuie să laşi pe altcineva să aleagă, nu înţelegi? Ochii lui o privesc dintr-odată cu o ură surprinzătoare, însă nu doar pe ea, ci şi pe Orly, cum ai putut să-i spui aşa ceva, doar mi-ai promis, însă ura îndreptată împotriva lui Orly este încă învăluită în dragoste, pe când ura îndreptată împotriva ei va creşte abia odată cu trecerea anilor, şi ea ştie asta cu certitudine în

clipa în care se ridică şi pleacă alergând spre staţia de autobuz, iar în timp ce aşteaptă acolo tremurând de frig şi de furie, dă nas în nas cu decanul facultăţii, care o salută cu o faţă senină. Am citit eseul tău despre copilul sfânt din La Guardia, spune el, un eseu extraordinar de bun, sper din toată inima că te vei integra în colectivul nostru, ai mult potenţial, iar ea răspunde pe un ton reţinut, şi eu am sperat acelaşi lucru, până în seara asta, după care urcă grăbită în autobuz, deja spusese oricum prea multe, şi se ascunde pe ultima banchetă din spate, dar el înaintează încet printre scaune şi se aşază alături, rugând-o să-i explice de ce îşi pierduse speranţa.

Cuvintele i-au ţâşnit de pe buze fără să le poată controla, i-a povestit totul, i-a făcut un raport complet, iar de atunci n-a mai pus niciodată piciorul acolo, în ciuda propunerilor care i s-au făcut şi a rugăminţilor, tot mai puţine odată cu trecerea timpului, chiar dacă amândoi au plecat la sfârşitul anului universitar - Orly a dispărut ca şi cum ar fi înghiţit-o pământul, umbla zvonul că ar fi plecat să studieze în străinătate, cu o bursă pe care i-ar fi aranjat-o Emanuel, iar el a plecat să predea la o universitate din sud, cu alte cuvinte, îi lăsaseră drum liber, dacă eşti atât de valoroasă, vino şi demonstrează, dar ea a refuzat să se întoarcă la catedră, chiar şi atunci când o fată mult mai tânără şi mai nepregătită decât ele a profitat de confuzia creată în facultate. In clipele interzise, când îşi permitea să se lase în voia jocului, se aflau încă toţi trei acolo şi aveau încă viitorul înainte, când ploaia avea să contenească, primăvara să sosească cu o explozie de flori şi vara să strălucească, an după an, dacă ea n-ar fi distrus totul, îngropând printre ruine până şi aspiraţiile ei.

Tocmai el i-a fost atunci alături, Ghideon, până când şi-a pierdut răbdarea, ce vrei de la tine? o întreba uluit, ei sunt cei care te-au nedreptăţit, ai fost nevoită să dai totul în vileag! Cum a putut s-o promoveze pe Orly în timp ce aveau o aventură şi să

te dea pe tine la o parte, deşi eşti mult mai valoroasă? Pur şi simplu voia s-o ţină aproape, să fie sigur că nu-l trădează, chiar nu pricepi? Ajunge, Dina, încetează să te mai pedepseşti şi întoarce-te la universitate, îţi iroseşti talentul, dar deja nu mai era sigură. Cum poţi evalua talentul, poate că Orly era într-adevăr mai bună decât ea, fiindcă anul următor, când a stat în faţa clasei, la seminarul care, spre bucuria ei, primise un calificativ excelent din partea catedrei de istorie, discursul ei despre cauzele expulzării comunităţilor de evrei sefarzi a fost rostit pe un ton mai puţin ridicat şi viguros decât în trecut, iar cuvintele care înainte îi curgeau pur şi simplu de pe buze, unul după altul, înlănţuindu-se atât de îndrăzneţ încât reuşea să atragă până şi studenţii de la alte specializări, au început toate să şchioa- pete şi să-şi piardă din forţă.

Bătea vântul uscat al înfrângerii, asta nu putea să nege, deşi în primii ani sperase că tranziţia asta îi va oferi posibilitatea să se dedice creşterii fiicei ei, să se bucure mai mult timp de ea, fără presiunea competiţiei strânse din mediul academic, dar odată cu trecerea anilor Nitzen are tot mai puţină nevoie de îngrijirea ei, iar competiţia de care sperase atât de mult să scape pare să se dea chiar şi în rândul celor înfrânţi, ba mai mult, după noile reglementări, dacă nu-şi va termina curând teza de doctorat, pe care o începuse atunci, în urmă cu optsprezece ani, avându-l drept coordonator pe profesorul David Emanuel, nu va mai avea loc nici măcar aici.
69

Din cine ştie ce motiv, revine mereu la seara aceea în care viaţa ei a luat un alt curs, conştiinţa ei îndreptându-se abia de acolo spre alte focare de durere, mai vechi şi mai adânci, dar întotdeauna are impresia că totul decurge de acolo, chiar şi evenimente care s-au întâmplat cu ani înainte, ca şi cum nu ar exista mai devreme şi mai târziu, precum ziua aceea în care i-a fost clar că fătul ei nu avea să trăiască. Pe atunci Ghideon se afla încă în Africa, iar Orly o însoţise la control, spu- nându-i, cu faţa îmbujorată, povestea ei secretă, cum a invitat-o Emanuel să ia cina la el acasă într-o sâmbătă seara, împreună cu soţia şi copiii lui, care deja s-au ataşat de ea ca de o soră mai mare, iar când profesorul a coborât s-o conducă acasă, n-o să-ţi vină să crezi, s-a năpustit asupra ei chiar acolo, în parcare, în faţa blocului, şi soţia lui a ieşit chiar atunci să ducă gunoiul, ce noroc că nu i-a observat, imaginează-ţi, Dina, iar Dina şi-a imaginat, cu mâinile pe burta rotundă, simţind o înţepătură enervantă în şale. Nici nu ştii cât e de frumos când face dragoste, devine dintr-odată sălbatic, dar uite că ţi-a venit rândul, rândul medicului să-i dea vestea, să o consoleze, pur şi simplu s-a oprit din evoluţie, se întâmplă adesea în cazul sarcinilor gemelare, e de preferat să se întâmple în acest stadiu, eşti tânără şi sănătoasă, poţi să mai ai mulţi copii de-acum înainte, dar pe ea n-o interesează asta, nici măcar nu-i pare rău, la urma urmei, încă nu e mamă şi doar mamele ştiu ce-i durerea, aşa că iese de acolo şi se întoarce la Orly şi la povestea ei. Imaginea feţei lui Emanuel aple- cându-se asupra ei în parcare o înfurie mai tare decât cea a siluetei stinghere din burta ei, pentru că nu mai sunt două perechi de urechiuşe care să le asculte secretele din spaţiul acela interior apos, ci a rămas una singură, iar acum avea din
70
nou impresia că toate lucrurile alea erau legate între ele, că dacă în seara aceea ploioasă s-ar fi abţinut şi nu s-ar fi lăsat pradă jignirii pe care
0 simţise, astăzi ar fi aşteptat-o acasă doi copii, îi vede ţinând-o de mână, înconjurând-o cu zidul dragostei lor, construit din patru pălmuţe, apoi îi vede crescând. Ei îi înfloresc mugurii sânilor, lui îi creşte o mustăcioară aurie, bazinul ei se lăţeşte, vocea lui se îngroaşă, dar în timp ce ea se îndepărtează, el rămâne pe loc, dintotdeauna a fost un copil grijuliu, blând, împlinindu-i dorinţele cele mai ascunse,

iar acum dă buzna din camera lui Nitzen şi se opreşte dinaintea ei cu pieptul gol şi fin, cu un zâmbet stânjenit, iar ea sare din pat, exact ce îi spusese doctorul să nu facă, şi camera

1 se întunecă în faţa ochilor, simte că ameţeşte, dar nu ca mama ei, care şi-a pierdut cunoştinţa cu multe ore înainte să se întâmple totul, deoarece conştiinţa ei devine uluitor de trează în timpul căderii, când îşi priveşte fiica trezită în grabă din somn, fără a avea măcar răgazul să-şi pună pe ea o cămaşă, o priveşte atât de intens, încât are impresia că-i poate vedea până şi organele interne, inima ca un pumnişor, cei doi plămâni gemeni, ficatul mâlos, rinichii delicaţi, aşa cum o văzuse în ziua aceea în care o studiaseră în burta ei, printre pete şterse de lumină, dar acum îşi îndreaptă privirea spre prag, spre silueta care devine din ce în ce mai întunecată, copile, se aude spunând cu voce tare, unde ai fost în tot acest timp?

CAPITOLUL TREI

Ce ne rămâne la sfârşitul zilelor, în afara imaginilor dragi pe care le vedem cu ochii minţii, şi cine ar îndrăzni să nege veridicitatea lor? Eşti văduvit de atât de multe lucruri cu trecerea anilor, suferi pierdere după pierdere, însă acesta este cursul firesc al lucrurilor, îţi e interzis să te ataşezi de ceva, până şi cei care strâng averi păşesc în moarte fără nimic, întocmai ca ea, Hemda Horowitz, care s-a născut mult prea târziu sau mult prea devreme, într-un loc şi un moment total nepotrivite pentru ea, un loc şi un moment ce au cerut de la ea lucruri pe care nu i-a stat în puteri să le dăruiască, pe când ceea ce putea să dăruiască era respins în batjocură. I se cerea să sară pe acoperişuri, să ţopăie de pe un acoperiş pe altul, ca şi cum între ele nu s-ar fi căscat nici un gol înfricoşător, să alerge pe poduri care se balansau puternic dintr-o parte în alta, pe linii de cale ferată suspendate deasupra defileurilor, să pescuiască în apele lacului în nopţi reci şi negre ca smoala, iar ea voia să-i uimească prin vorbe, avea înăuntrul ei atâtea poveşti pe care nu le scrisese niciodată, le ştia pe toate pe dinafară, avea o memorie uluitoare, dar când se apuca să le spună, copiii râdeau de frazele pline de înflorituri, de lucrurile neobişnuite care se întâmplau în ele, aşa ceva nu e posibil! o criticau ei, cei câţiva care se

învoiau s-o asculte, nu există aşa ceva, un lac vorbitor!

Fiindcă în nopţile de iarnă şoptea în urechile lor secretele lacului, în timp ce vânturile şuierătoare dădeau târcoale casei copiilor, aflată într-o clădire izolată de celelalte, măturând tot ce le ieşea în cale, aceleaşi poveşti pe care i le spunea ei lacul, despre lucrurile văzute cu ochii lui şi auzite cu urechile lui, gustate cu limba lui şi pipăite cu degetele lui. Cea despre barca pescărească poleită cu aur scufundată în adâncurile sale, despre fetiţa care s-a înecat adormind pe debarcaderul lui vechi şi al cărei plânset se aude uneori noaptea, mamă, strigă ea, vino, mamă, şi despre bărbatul ce-şi căuta printre trestii aleasa inimii, pe care-i fusese interzis s-o iubească, şoptindu-şi dragostea în urechile păsărilor călătoare până când îşi pierduse minţile şi fusese înghiţit de mlaştini, însă chiar şi de sub pământ continua să-i vorbească, până când gâtlejul i s-a umplut de ţărână şi a murit iar şi iar, şi cea despre femeia care-şi dorea cu ardoare un copil şi se scălda zi după zi în apele lacului, ca să se vindece de infertilitate, însă lacul i-a spus, eu voi fi fiul tău, eu voi fi copilul tău, şi i-a dat să bea din apa lui, umplându-i pântecele şi umflându-i-l până când a născut un copil al apei, un val micuţ, care a dispărut îndată printre fraţii lui.

Chiar şi tatăl ei, căruia îi plăcea atât de mult să citească, se strâmba când îi auzea poveştile, nu e vremea pentru poveşti, Hemdale, e vremea pentru acţiune,

ofta el, evreii au dat lumii destule poveşti, numai mama ei, în scurtele vizite, o asculta cu ochii închişi, ca şi cum ar fi ascultat o muzică frumoasă, scrie-le, o îndemna ea, nu ai cum să ţii minte totul, dar ea ţinea minte, destinase mult spaţiu poveştilor în capul ei, aşa că şi le amintea,

nelăsând loc pentru nimic altceva, până când n-a mai găsit cuvintele obişnuite. Când i se punea o întrebare simplă, deschidea gura ca să dea un răspuns simplu, dar nu ieşeau din ea decât poveşti, ca aburii dintr-o tigaie încinsă când ridici capacul şi toţi cei care se apropie prea tare sunt opăriţi, prin urmare toată lumea se îndepărta, în afară de tatăl ei, care o lua de mână şi o ţâra după el, înnebunit de furie. Trebuie să răspunzi la ce eşti întrebată, trebuie să le răspunzi pe limba lor, orice nonconformist e nefericit într-o comunitate, de ce trebuie să suferi mereu? Uneori avea impresia că o va îneca în lac sau că va îndesa lacul înăuntrul ei, dar cu trecerea anilor a descoperit altă cale de a-şi domoli furia faţă de ei doi, săpând cu ultimele puteri canale în jurul lacului pentru a-l seca, şi cu toate că era deja femeie în toată firea, măritată, nu-şi putea scoate din cap gândul că făcea totul doar din cauza ei, în încercarea de-a o opri să-i mai spună poveştile.

Deşi oricum încetase deja, cu mulţi ani înainte, să mai povestească amintirile lacului, chiar şi ei însăşi, darămite celorlalţi, avea senzaţia, atunci când îl auzea pe tatăl ei susţinând cu entuziasm secarea lacului bolnav, în ciuda împotrivirii pescarilor bătrâni, că totul nu era altceva decât o răzbunare târzie împotriva entităţii ce îi răpise fiica şi îi sabotase planurile legate de educaţia ei, care în ochii lui nu erau mai puţin valoroase, dar care, cu trecerea timpului, s-au dovedit a fi şi o mare dezamăgire, însă n-avea să trăiască de-ajuns pentru a vedea cât de prostesc fusese proiectul lui, şi poate că tocmai din cauza asta şi murise, fiindcă în momentul când s-au încheiat lucrările la desecare, iar comunitatea s-a năpustit asupra bucăţilor de pământ nou-eliberate, acestea n-au răsplătit-o cu aceeaşi râvnă, tatăl ei a fost primul

care şi-a dat seama de greşeala lor îngrozitoare şi primul care a plătit un preţ personal, însă asta n-a fost de folos nimănui.

Şi-l aminteşte străbătând neliniştit bucata aceea întinsă de pământ, pipăind bănuitor ţărâna uscată, care se încingea cu uşurinţă, plimbându-se printre membrii kibbutzului ca un profet ursuz ce strică bucuria altora, până când într-o dimineaţă nu s-a mai trezit din somn, iar în momentul în care s-a dus să-l viziteze la sfârşitul zilei, cărându-şi cu greu burta grea, era deja rece şi ţeapăn ca o statuie de marmură, iar pe chip avea expresia aceea de furie şi dezamăgire cu care o privea în primii ani, când refuza să meargă. A rămas ca împietrită în faţa patului lui, părându-i-se că va întinde din nou braţul s-o lovească, fiindcă era iar incapabilă să meargă, şi iată că o loveşte şi din pat, şi din moarte, şi din nou nu din cauză că şi-ar fi pierdut stăpânirea de sine, ci dintr-o necesitate cât se poate de tristă, iar ea îşi cuprinde cu mâinile burta zguduită de durere, cât de regulate îi sunt loviturile, la fiecare al doilea minut începe să geamă, căzând pe spate ca atunci, încercând să distingă între durerea provocată de loviturile lui şi cea provocată de iubirea lui, durerea vieţii şi a morţii celui mai drag om din lumea asta, şi când i-au găsit acolo, aproape că era deja prea târziu, doar printr-o minune au ajuns cu ea la spital, s-o nască pe Dina, cu mult înainte de termen.

Naşterea primului ei copil, moartea tatălui, secarea lacului, toate acestea s-au coagulat în conştiinţa ei sub forma unui bulb încâlcit şi purulent, a cărui atingere, sau numai gândul unei atingeri, ar înspăimânta pe oricine. Faptul de-a fi mamă şi în acelaşi timp orfană, două lucruri care se împletiseră, dând naştere unei legături

predestinate şi

încorsetante, o lăsase atât de confuză, încât în perioada aceea trăia cu impresia că tatăl ei mort avea mai multă nevoie de ea decât fiica nou-năs- cută, avea o nevoie disperată de iertarea ei, iar ea stătea ore întregi în faţa mormântului proaspăt, cu laptele picurându-i din sânii care curând vor seca, şi la întoarcere căuta lacul, convinsă că, dacă îl va căuta bine, îl va găsi, doar n-avea cum să dispară de pe faţa pământului, convinsă că forţa lui covârşitoare, supranaturală nu putea fi înfrântă de mâna omului. Nici nu se micşorase, nici nu-şi schimbase înfăţişarea, doar că de-acum înainte nu li se va mai dezvălui decât celor care merită, iar ea merită din plin, cine ar putea să merite mai mult decât ea, şi astfel colinda noile lanuri de grâu, în străfundul cărora mocneşte ca o flacără, aşteptând momentul potrivit pentru a-i ţâşni în faţă, cu toate adierile şi mirosurile, cu toate apele şi secretele lui, iar în tot acest timp, în casa copiilor, stătea întinsă pe un pătuţ o fetiţă născută înainte de termen, sugându-şi înfometată degetele mari, o fetiţă care în loc să fie o alinare şi o binecuvântare, aşa cum sunt copiii abia născuţi, părea atinsă de un blestem şi aştepta ursi- toarea care să spulbere vraja şi s-o readucă pe mama ei în lumea celor vii şi, în acelaşi timp, la ea. Până la urmă, ursitoarea a venit într-adevăr, cam după doi ani, doar că sub forma unui nou copil, a unui copil care a reuşit să-şi mântuiască mama de chinuri şi să-i umple inima de iubire; fără nici cel mai mic efort, el a reuşit acolo unde ea a suferit o înfrângere amară, prin urmare nu asupra ei se revărsa iubirea mamei sale, ci asupra lui.

Iar în tot acest timp el o aştepta acolo, la fel de tăcut şi dezamăgit ca fetiţa lor, Alik al ei, atletic şi frumos, cu trăsături exotice, de care fusese atrasă din clipa când sosise în kibbutz, împreună

A

cu un grup de băieţi şi fete din Europa, care au umplut spaţiul acela dezgustător de familiar şi previzibil cu accente străine, cu muzica unor limbi necunoscute, cu poveşti despre zăpadă şi cireşe, păduri şi automobile, poveşti ce le stârneau adulţilor doruri interzise, asemenea unor bomboane otrăvite, iar copiilor, o batjocură plină de aroganţă, însă ea se simţea atrasă de ei, şi mai ales de el. Părea diferit chiar şi de ceilalţi tineri din grupul lui, refuzând să se integreze, plimbându-se de unul singur pe marginea şoselei, ca şi cum ar fi aşteptat un oaspete care nu avea să vină niciodată, şi abia după ce l-a cunoscut a aflat că într-adevăr îşi aştepta cu ardoare părinţii mult iubiţi, care îl conduseseră până la vapor şi se despărţiseră de el cu ochii în lacrimi, promiţându-i că i se vor alătura în trei săptămâni, imediat ce vor primi documentele necesare călătoriei, dar trecuse deja un an întreg şi nu mai ştia nimic despre ei, cu toate astea a continuat să-i aştepte toată viaţa, refuzând să se maturizeze în lipsa lor, şi abia când au ajuns la vârsta la care oamenii se întorc în ţărâna din care au fost plămădiţi, după cum e mersul firesc al lucrurilor, când el însuşi se apropia deja de vârsta înţelepciunii, abia atunci a renunţat la speranţă, iar când flacăra aceea s-a stins înăuntrul lui l-a cuprins disperarea, legătura lui cu lumea devenind din ce în ce mai slabă, şi curând a căzut pradă bolii care l-a şi răpus.

Dar oare asta e povestea adevărată, oftează ea, până în ultima clipă îşi va spune poveşti, doar ei însăşi, fiindcă nici până în ziua de astăzi nimeni nu s-a arătat interesat de poveştile ei, şi oare are ea dreptul să reducă întreaga viaţă a soţului ei la doar câteva cuvinte, la doar câteva propoziţii care îi încântă auzul? Poate că nu pe părinţii lui îi aştepta, ci pe ea, sau poate că nu pe ea, ci pe

o altă femeie, poate că aştepta o altă viaţă. Ghinionul îl adusese în kibbutzul ei, îl aruncase în braţele ei, bălai şi delicat, cu un cap mai scund decât ea, o pereche total nepotrivită, curând i-a devenit clar că în inima ei sălăşluia deja tatăl său, dispreţuind orice urmă de slăbiciune, iar de data asta ea era cea care silea o creatură nefericită să meargă pe şinele înguste de cale ferată suspendate deasupra unei prăpăstii, furioasă, nesoco- tindu-i dorurile, amintirile emoţionante; lacrimi sărate îi înţepau pielea obrajilor, căci nu reuşea să şi le şteargă în timp ce stătea culcată sub el, cu pulpele lipite, fiindcă întotdeauna îi plăcuse să-l privească, dar detesta atingerea lui, o atingere înfricoşată şi grăbită precum cea a unui adolescent îmbătrânit înainte de vreme, recunoscător pentru ceea ce i s-a oferit o foarte scurtă clipă.

Era cât se poate de limpede că nu putea s-o ajute, însă ea continua să spere, îl vizita la biroul lui din secretariatul kibbutzului, unde îl găsea îngropat în documente, ar fi vrut să studieze Dreptul, însă conducerea kibbutzului nu-i permisese, de contabil aveau ei nevoie atunci, nu de avocat, iar el ridica spre ea privirea aceea rugătoare, Hemda, mergem imediat împreună să o vedem pe fetiţă, s-a făcut atât de frumoasă, iar ea încuviinţa cu tristeţe, da, să o vedem pe biata şi micuţa Dina. în mintea ei, amintirile despre naşterea fetiţei şi cele despre moartea tatălui ei se contopiseră într-una singură, făcând-o uneori să creadă că naşterea Dinei atrăsese după sine moartea tatălui şi nu invers, iar alteori îl vedea pe tatăl său născându-se din pântecele ei, în timp ce fiica sa zăcea inertă, ca o statuie de marmură, şi cum ar fi putut Alik să-şi dea seama ce se petrecea în mintea ei zdruncinată, de vreme ce nu reuşea să-i înţeleagă cum se cuvine nici măcar
78
>S
limba? Sosise aici fără a cunoaşte nici un cuvânt în ebraică, se pripăşise tocmai în braţele ei, cu vocabularul ei preţios şi deosebit de bogat, el, a cărui viaţă se încheiase acolo, în portul din Hamburg, în îmbrăţişarea părinţilor lui mult iubiţi, pe când ea avea mereu cu sentimentul că viaţa ei nici nu începuse încă.

Oare mama ei chiar existase? Mama ei frumoasă, veşnic ocupată, care nu reuşise niciodată să-i ghicească şi să-i aline suferinţa, sigur că nu reuşise, doar îşi pierduse soţul iubit, purtându-şi cu demnitate durerea, plecând şi întorcându-se neîncetat, privind-o cu aceeaşi curiozitate înţelegătoare ca atunci când se întorsese din călătoria aceea lungă şi îi observase mugurii sânilor, dar unde era mama ta când te smulgea din pat în nopţile ploioase şi întunecoase şi te ţâra după el până la barca de pescuit, lovindu-te fără încetare în timp ce tu plângeai? Puternică mai ceva ca un bărbat, aşa îţi cerea să fii, curajoasă şi îndrăzneaţă, oare de aceea s-a împăcat atât de uşor cu absenţele mamei, fiindcă-l lăsau să te modeleze după bunul său plac?

Cât de grea era vâsla în mâinile ei mici în timp ce-i arăta cum să lovească apa, fugiţi, peştilor, fugiţi, voia să strige, e doar o înşelătorie, nu vă încredeţi, fiindcă aşa se făcea pe-atunci, se lovea apa cu vâslele pentru a speria peştii, iar aceştia, de teamă, se dădeau la fund, prinzându-se în plasele şi năvoadele scufundate dinainte, dar peştii sunt copiii lacului, iar el le va duce dorul, ştie asta, simte durerea lacului care îşi pierde copiii, alţii şi alţii în fiecare noapte, iar uneori se teme de răzbunarea lui, stând întinsă pe patul ei din casa copiilor şi tremurând în întunericul nopţii, convinsă că în curând apele îndoliate se vor ridica din adâncul lacului, măturând în calea lor
79
toate clădirile kibbutzului, îngropându-i de vii pe locuitorii săi, şi abia peste sute de

ani vor fi descoperite rămăşiţele oaselor lor, precum colţii mamuţilor şi oasele oamenilor preistorici găsite în mlaştinile din apropiere.

O forţa să meargă la pescuit, o forţa să mănânce carnea bieţilor peşti, cât de puternică era mânia ce se ridica dinăuntrul ei, cuprinzându-i întreg trupul, niciodată nu îndrăznise să-l înfrunte, uneori avea câte un acces spontan şi foarte scurt de furie, care se preschimba imediat într-o încredere oarbă, tatăl ei ştia cu siguranţă ce face, e imposibil să nu fi ştiut, era un bărbat inteligent şi autoritar, era conştiinţa lor comună, farul lor, era imposibil să greşească. Moartea lui înainte de vreme le-a amputat despărţirea, surprinzând-o încă legată de el, spre nenorocul ei, însă iată că i se oferă în cele din urmă şansa de a-i sfida autoritatea, pentru că se întoarce dintr-odată la ea, aşezându-se pe marginea patului şi privind-o cu ochii lui albaştri, frumoşi, în timp ce ea scutură din cap cu o furie mistuitoare şi întinde braţele spre el, dar nu pentru a-l îmbrăţişa, ci pentru a-l răni, pentru a se apăra de el, tată, încă h e greu să dea glas nemulţumirii care se preschimbă pe dată într-o tânguială firavă, cum ai îndrăznit să mă modelezi după imaginea unei alte persoane, cum ai îndrăznit să mă părăseşti aşa, suspendată în aer undeva între cer şi pământ, incapabilă să fiu copila care ţi-ai dorit să devin sau copila care ar fi trebuit să devin, care mi-a fost scris să devin?

Dintr-odată, în faţa ochilor ei apar două fetiţe: una puternică şi dură, care nu ştie ce-i frica, iar cealaltă visătoare, temătoare şi molcomă, iar în mijloc stă ea, cu braţele întinse în spaţiul gol dintre ele; sunt animate de forţe contradictorii, atră- gându-se şi respingându-se una pe cealaltă, oare

\ [redacted]

ciiin s-ar putea contopi într-o singură fiinţă întreagă, puternică şi hotărâtă, pentru că o oboseşte atât de tare dansul ăsta care se continuă fără întrerupere de zeci de ani, mai mulţi decât a trăit tatăl ei, mai mulţi decât a trăit mama ei, mai mulţi decât a trăit soţul ei, se simte epuizată şi nu are puterea să mai facă decât un singur lucru, prin forţa dragostei şi a furiei ei, să-şi arunce braţele în jurul gâtului frumos al tatălui şi să strângă, să-l sugrume încet, cu ultimele rămăşiţe de voinţă, până când se vor prăbuşi amândoi fără suflare.

Braţele ei îl iau pe nepregătite în clipa în care se apleacă asupră-i, încercând să-şi apropie urechea de buzele bătrâne şi să desluşească vreun cuvânt inteligibil din bâiguiala care se revarsă din gâtlejul ei precum voma acidă, cât de repede se preschimbase fericirea ei sinceră în nemulţumire, iar în momentul când e înlănţuit de braţele ei, se trezeşte înăuntrul lui vechea iritare pe care o simţea la orice atingere a ei în copilărie, dintr-odată e foarte aproape de clavicula ei osoasă, de pieptul ei dezgolit, dar - spre surprinderea lui -, nu simte acea îmbrăţişare însetată de iubire atât de familiară, ci doar mâinile ei încleştându-i-se în jurul gâtului, cu o forţă pe care nu i-o bănuise până atunci, însoţite de horcăituri furioase, iar prin ceaţa ce îi împăienjeneşte curând privirile îi observă pielea zbârcită şi pătată şi gura îngăi- mând cuvinte fără sens şi îşi dă seama că mama lui încearcă să-l strângă de gât până nu va mai putea respira, iar pentru o clipă e gata să se abandoneze în mâinile ei, supus şi neputincios, ca un nou-născut în braţele mamei sale, la bine şi la rău, surprins să descopere că preferă mai degrabă să fie strangulat decât îmbrăţişat de ea.

Muşchii ei ţâşniseră deodată din ascunzătoarea în care stătuseră până atunci, încleştându-i degetele în jurul gâtului său, pe care venele pulsează sălbatic, iar el închide ochii, rănit şi uluit, asemenea cuiva care se lasă ademenit într-un joc

periculos cu un copil şi descoperă că acesta e mult mai puternic decât el. Când era mic, se lua la întrecere cu ceilalţi copii la piscina din kibbutz, pentru a vedea care dintre ei rezistă cel mai mult cu capul sub apă, şi de fiecare dată câştiga, numai Dina, sora lui, îl mai bătea din când în când. Ce plămâni aveţi în familia asta, râdeau ceilalţi copii, plămâni de hipopotam, însă el ştia, şi cu siguranţă ştia şi ea, cu toate că nu vorbiseră niciodată despre aşa ceva, că nu e vorba neapărat de o capacitate pulmonară mai mare, ci de forţa vitală care nu s-a dezvoltat înăuntru lui, de atracţia patologică pentru autodistrugere, aceeaşi atracţie puternică pe care o simţea acum, în timp ce capul îi cădea pe pieptul mamei, iar din colţurile gurii saliva i se prelingea pe cămaşa ei de noapte.

Cum ai îndrăznit, cum ai îndrăznit, vocea ei devine din ce în ce mai puternică, iar cuvintele îl lovesc cu o convingere interioară teribilă, ai stricat totul, nu mi-ai dat nici măcar o şansă, gingiile ei ştirbe aruncă acum în vorbe grohăite, dar inteligibile, ura ei nedigerată, nemestecată, ai greşit! Nu ai avut dreptate! mârâie de sub el, cu ochii strâns închişi de efort, de ce trebuia să conduc tocmai eu tractorul? De ce trebuia tocmai eu să pescuiesc? îmi era frică, frică, de ce m-ai obligat? Ai greşit, repetă ea, un tată nu are voie să greşească, pentru că în felul ăsta îşi răneşte fiica, iar cuvintele i se încolăcesc în jurul gâtului prizonier al degetelor ei, aerul din plămâni i se împuţinează, ca şi cum s-ar scufunda, greoi şi tăcut, pe fundul lacului, eu sunt copilul înecat,

X

fratele fetei înecate. Oare mai respiră, oare mai trăieşte? Sigur că da, are un adevărat dar de-a scăpa teafăr din astfel de situaţii-limită, însă de data asta n-o face, ba chiar pare să depună eforturi pentru a-şi ajuta mama să-şi împlinească ultima dorinţă, urmând legea firii, pentru că, într-adevăr, ce-ar putea fi mai drept decât ca aceea care ţi-a dat viaţă să ţi-o ia înapoi?

Prin ceaţa leşinului, îşi aminteşte zâmbetul bărbatului întins pe patul de lângă cel al mamei nale şi încearcă să-i răspundă, la rândul lui, tot printr-un zâmbet, tu şi cu mine, se gândeşte el, iun luptat cu aceeaşi forţă şi acum amândoi renunţăm, deoarece odată cu renunţarea vine şi o feriri re ascuţită ca un vârf de ac, o fericire atât de crudă încât nici măcar toată durerea din lume n o poate învinge, o simt migrând dinspre trupul lau către trupul meu şi mă pregătesc pentru sosirea ei, în clipa morţii tale va ajunge la mine, iar atunci voi muri şi eu, dar iată că nişte paşi grăbiţi se apropie de patul lor şi e impresionat că i iistenta îmbrăcată în alb îşi aminteşte numele lui şi pe al mamei sale, Avner! Hemda! Ce se întâmplă aici? îi ceartă ea, încercând să-i despartă « ıı pe doi copii care se încaieră, şi mâinile ei se irped spre gâtul lui, desfăcând degetele încleştate în jurul lui. Lasă-l în pace, Hemda, strigă * ii, iar bătrâna o ascultă înfricoşată, nu te upăra pe mine, mamă, el a greşit, se tânguie I, el n-a avut dreptate! Mereu v-a păsat mai mult unul de celălalt decât de mine, iar Avner îşi ridică încet capul de pe pieptul ei ofilit şi, pe măsură ce-şi revine, îşi dă seama, cu surprindere,
. i o are în faţă chiar pe soţia sa. Ce faci aici? băiguie el, ca şi cum prezenţa ei într-un asemenea lor ar fi un lucru de neimaginat, ca şi cum doar » I şi mama lui ar trebui să se afle acolo, dar ea

e încă furioasă, Dina m-a rugat să vin în locul ei, de ce nu m-ai anunţat?

îi cercetează bănuitoare şi pe el, şi pe mama lui, care se liniştise dintr-odată, încercând să înţeleagă ce fel de scenă întrerupsese, dar Avner îşi priveşte soţia cu mânie, îl salvase încă o dată, deşi el nu ceruse să fie salvat, exact ca atunci, în

tinereţe, tot din braţele mamei lui, şi simte din nou acelaşi amestec de ranchiună şi recunoştinţă pe care îl simţise şi la vremea aceea faţă de ea, deşi nu mai rămăsese nimic din tânăra aceea slăbuţă, cu părul tuns scurt, care îi oferise atunci un refugiu temporar şi aparent confortabil, care devenise apoi ultimul său refugiu, doar ura împotriva ei. Cât de greu de suportat devenise ura asta de-a lungul ultimilor ani şi cât de grea devenise ea însăşi, coapsele şi pulpele şi ceafa şi gâtul ei scurt, o femeie grasă, acoperită de falduri de carne o înghiţise pe tânăra aceea, o înfăşurase într-o cămaşă albă, şifonată şi pătată, de ce porţi haine albe dacă nu eşti în stare să le păstrezi curate?

Pe măsură ce amintirea mâinilor încleştate în jurul gâtului păleşte, simte cum plămânii încep din nou să pompeze aer, aproape împotriva voinţei lui, şi cum îl cuprinde dintr-odată o foame sălbatică, apoi îşi îndreaptă spinarea şi îşi pipăie pielea de pe gât. Tânjeşte să scape de-acolo şi să tragă adânc aer în piept, tânjeşte după o altă viaţă, o viaţă pe care nu o va trăi niciodată, înconjurat de o frumuseţe virginală, la urma urmei, n-a fost salvat de la moarte, ci de la renunţare, de la capitulare, n-a fost scăpat din mâinile ei, ci din ale sale, tuşeşte, are gura uscată şi venele gâtului îi pulsează încă puternic. E destul de confuză, se scuză în numele mamei sale, credea că simt tatăl ei, de parcă asemenea lucruri s-ar întâmpla

84

in mod obişnuit între un tată şi fiica lui. Nu ştie din ce motiv, e important pentru el să păstreze tăcerea asupra celor petrecute mai devreme, asupra acelei clipe de intimitate, când trupul lui aţinuse trupul mamei lui într-un fel în care nu o mai făcuse de ani întregi, trezind vechi amintiri ale mbirii lor, iar când îşi priveşte soţia şi-i vede obrajii îmbujoraţi, îşi dă seama că din nou a interpretat greşit bunele ei intenţii, s-a grăbit să ajungă aici pentru a-i fi aproape, neglijându-şi treburile istovitoare, a sperat să-i fie de ajutor, dar iată că nu-i e de nici un folos, ba chiar o acuză din nou, iar mintea şi inima fiecăruia dintre ei fabrică fără încetare astfel de sentimente. Oare există vreo
cale de ieşire din cercul ăsta blestemat, oare îşi
doreşte cu adevărat să iasă din el, fiindcă poate tocmai situaţia în care se află îi permite să se bucure de o oarecare libertate, prin faptul că trăieşte într-o cuşcă fără ieşire şi tocmai din cauza asta nu are nici un rost să încerce s-o tragă spre el. să-i îmbrăţişeze coapsele şi să-i mulţumească, nu are nici un rost să o invite la cafeneaua din apropiere şi să bea împreună o ceaşcă de cafea, in schimb îşi priveşte ceasul şi spune pe un ton »uu\ trebuie să fug la birou, am o întâlnire importantă, rămâi tu cu ea până mă întorc, bine?

Fără să mai arunce nici măcar o singură pri- vi re spre ea sau spre mama lui, se face nevăzut, pipăindu-şi încă gâtul cu mâinile de parcă ar încerca să-şi scoată cravata prea strâmtă sau să-i slăbească puţin nodul, apoi trece emoţionat prin faţa banchetei pe care şezuse bărbatul acela, vecinul lui de-o oră, şi de unde fusese dus la maşina aurie, asemenea unei trăsuri regale, nu sunt prea
• ouite de felul ăsta prin zonă, iar dintr-odată Avner 11impresia că nimic nu poate fi mai simplu decât sfl localizezi un Citroen auriu în cel mai mare
oraş al ţării, şi păşeşte apăsat sub soarele arzător al începutului de vară, care-şi întinde şi el degetele fierbinţi spre ceafa lui încinsă.

Ii place aleea asta care duce spre biroul său, amestecul ei de lux şi mizerie, unde eşti nevoit să păşeşti printre cioburi de sticlă, ambalaje goale, miros de urină şi rahaţi de câine, iar dintr-odată ţi se dezvăluie privirilor clădirea, în toată splendoarea ei antică, ţi se dezvăluie şi dispare îndată, sub greutatea celor două etaje urâte construite deasupra ei, dar şi el e la fel, cel puţin în propriii săi ochi, un tânăr chipeş

şi vesel, căruia trecerea anilor i-a adăugat etaje, i-a atârnat o burtă dezgustătoare deasupra coapselor, i-a lipit pungi umflate sub ochi, i-a decolorat părul negru, mătăsos şi strălucitor, ca într-un fel de joc plin de cruzime: hai să vedem cum te descurci cu o faţadă diferită, iar el aproape că a renunţat; cât de mult îl oboseşte lupta asta de zi cu zi şi cât de puţine depind de ea, de dragul cui să facă toate astea, pentru că Shlomit şi băieţii îl acceptă aşa cum e, oricum nu prea au de ales, şi numai uneori, ca acum, când stă în pragul uşii biroului său şi o priveşte, crede că ar fi posibil să se debaraseze de toate astea printr-o singură atingere adevărată.

Cât de mult îi place să stea în pragul uşii fără ca ea să-l observe, urmărind-o ca şi cum imaginea ei ar fi proiectată pe un ecran şi i-ar fi imposibil s-o atingă, iar încercările lui de-a se apropia de ea nu diferă de eforturile fiului său cel mic, de numai trei ani, de-a prinde cu mâna personajele din desenele animate pe care le priveşte, însă adevărul e că nu vrea s-o atingă, cât de simplă şi de vulgară e atingerea, acum pipăie pragul de sus al uşii, îşi trece degetele peste el, oare va fi a lui? Iar dacă degetele sale vor atinge materialul care îi acoperă trupul, bumbacul acela gros,

l'

cămaşa strâmtă şi încheiată până la gât, în care *[11] siguranţă nu se simte confortabil, oare va fi a lui? Se îmbracă aşa pentru el, pentru clienţi, şi [Me] plimbă prin micul ei regat cu mişcări rigide, iar în clipa în care se întoarce cu spatele, îi zăreşte banda lată a sutienului strângându-i spinarea, iar sub ea, câteva pliuri de carne, dar ea nu ştie, iar faptul că nu ştie îl emoţionează, facându-l părtaş la un secret intim pe care nici măcar ea nu-l cunoaşte.

Până în urmă cu un an avusese două asistente, iar uneori avea impresia, mai ales atunci când intra în birou, că aşa ar fi trebuit să fie întâmpinat la întoarcerea acasă, venirea aici era infinit mai plăcută decât întoarcerea la Shlomit şi la copii, pentru că nu aceea era adevărata lui casă, nu aceea era adevărata lui familie, se simţea mai degrabă tatăl singur a două fiice mature şi talen-t[ate]> îi plăcea să le îndrume şi să le înveţe, fără " [sever] chiar atunci când greşeau, iar faptul Că fetele se schimbau din an în an sau o dată la doiani nu-i ştirbea sentimentul că alcătuiau o [1] familie, ci dimpotrivă, i-l accentuau din ce în ce mai mult, fiindcă nici într-o familie nu contează [cum] sunt sufletele care o alcătuiesc, ci doar ce ml uri li se cere să îndeplinească.

In ultima vreme îşi redusese activitatea şi, prin urmare, fusese nevoit să renunţe la una dintre ou,tente, devenind unicul părinte al unei singure IHo, iar la început îşi aducea adesea aminte de mm în care avusese doar un singur fiu, pe Tomar, mu lungi, despre care îşi dăduse seama cât fusese de împovărători abia după ce se născuse Votam, dar amândoi se obişnuiseră cu cadrul acela m d râns, chiar nu mai are nevoie de încă o asistentă, e mulţumit cu entuziasmul, seriozitatea şi normalitatea ei, doar felul în care scurtează numele

îl irită mereu, şi felul cum se prezintă, cu o inocenţă aproape stupidă, Anti, ca o fetiţă de trei ani, mai ales că e o femeie atât de inteligentă, cu o minte incredibil de ascuţită, ce tot are cu literele din coadă?

Biroul de avocatură, bună dimineaţa, răspunde ea la telefon, nu, nu a ajuns încă, mama lui a fost internată în spital, cred că va ajunge înainte de prânz, v-au respins din nou petiţia? îi spun să vă sune urgent. Chipul i se îmbujorează la auzul acestei noi nedreptăţi şi se grăbeşte să noteze detaliile într-un carnet, iar pe când urmăreşte felul în care se desfăşoară activitatea în lipsa lui, se simte cuprins de o tristeţe

adâncă, da, lumea continuă să trăiască, e o zi ca toate celelalte, plină de nedreptăţi, de convorbiri telefonice disperate, de cămăşi încheiate până la gât, de mame şi fii, nimic nu e diferit. Lumea va continua să trăiască şi fără bărbatul pe care-l întâlnise în dimineaţa aceea, dar oare fusese o întâlnire în adevăratul sens al cuvântului, nici măcar nu-l observase, nu avea ochi decât pentru soţia lui, pe care o privea, cu ultimele puteri, ca şi cum ar fi vrut să-şi graveze în amintire trăsăturile chipului ei, în acelaşi fel în care el încearcă acum să-şi întipărească în minte imaginea buzelor delicate şoptind cuvinte în receptor şi degetele ei notând cu emoţie detaliile cazului. Dincolo de fereastră se vede copacul acela urât, înflorit acum, pe care a învăţat să-l îndrăgească, unul asemenea multor altora plantaţi de autorităţile municipale prin tot oraşul, nu există copaci urâţi, spunea Anti în timp ce el îşi cerea scuze în numele arborelui, gluma lui obişnuită, însă deodată tresare asemenea cuiva care tocmai s-a trezit târziu, neglijând o îndatorire presantă, şi spune repede, Anti, am nevoie de ajutorul tău. Are impresia că, dacă o face părtaşă la planul

ăsta ciudat, bizareria lui va dispărea, că dacă ea, şi nu el, va suna la serviciul de înmatriculări auto şi va întreba cine a cumpărat în ultimul an un Citroen auriu, misiunea asta de la care nu-şi poate lua gândul se va preschimba într-o activitate firească, precum multe altele din viaţa lui de zi cu zi, iar ea întoarce faţa spre el, Avni, cum se simte mama ta? întreabă în timp ce încearcă să pună în ordine chestiunile ce urmează a fi rezolvate, te caută Suleiman, spune ea, e deja în drum pre birou, iar de îndată ce îi rosteşte numele, omul îşi face apariţia, ca şi cum în tot acest timp ar fi stat în pragul uşii din spatele lui şi i-ar fi privit, aşteptând să i se facă o primire oficială.

Au trecut ani de zile de când se întâlniseră aproape întâmplător, în timp ce Suleiman îngrijea plantele din faţa blocului, iar în clipa în care îl alutase, acesta îl întrebase pe un ton ezitant «Iacă el este avocatul care are birou acolo, vecinii ıı spuseseră că la etaj e un birou de avocatură, iar Avner, care tocmai îşi încheiase studiile şi deja i egreta alegerea unei specializări atât de obscure, ii trezit imediat ascultând şi oferindu-se să rezolve gratis o problemă minoră, o gâlceavă biblică ce avea loc la sfârşitul mileniului al doilea, cazul a u n păstori ale căror turme fuseseră confiscate • iii) pretextul că erau păşunate pe un teren interzis, aparţinând armatei, iar pentru recuperarea Im li se cerea să plătească o amendă enormă. \< esta fusese primul lui caz, care trenase vreo doii ani, un caz minor, construit în jurul unor turme de capre, dar care se transformase într-unul impor- iiiut, ajungând la Curtea Supremă, unde reuşise i demonstreze că terenul fusese închis printr-un m eii ii ilegal, izbutind în felul ăsta să recupereze i a dobândă, în numele clienţilor săi, banii plătiţi peutru amendă şi îngrijindu-se ca aceştia să fie

recunoscuţi drept locuitori ai teritoriului respectiv, iar din clipa aceea membrii tribului, în frunte cu Suleiman, au început să-i atribuie puteri supranaturale, dar acum vede până şi pe chipul lui dezamăgire şi îndoială pe când întreabă, ai auzit că petiţia noastră a fost respinsă? Am primit ordin de demolare a şcolii, apoi se loveşte peste burtă şi spune, te-ai îngrăşat, Horowitz.

Nu-ţi face griji, era de aşteptat să se întâmple asta, se grăbeşte el să spună, vom face apel şi vom obţine un ordin temporar de amânare a termenului demolării, vrei o cafea? Dar Suleiman răspunde, nu, am fugit, nu am timp de pierdut, în ciuda ţinutei lui îngrijite, a cămăşii în dungi şi a pantalonilor de in închişi la culoare, a obrajilor bine bărbieriţi şi a stiloului din buzunarul de la piept, împrăştie în jurul său mirosul tribului, mirosul înţepător de fum şi praf. încă un apel? La câte avem dreptul?

întreabă el pe un ton amar, trebuie să găsim o soluţie, iar Avner oftează, ai încredere în mine, fac tot ce pot, cum ai reuşit să ajungi aici?

Am venit pentru analize, sunt deja în întârziere, poate mă întorc mai târziu, spune ieşind pe uşă, atletic şi agil, iar Avner se aşază epuizat la biroul lui şi priveşte dosarele care-l înconjoară din toate părţile, dosare pline de documente, documente pline de cuvinte, atât de multe cuvinte despre acest impas care pentru ei e o chestiune de viaţă şi de moarte, despre corturile demolate sub pretextul că nu fuseseră ridicate legal şi pe care le înălţaseră din nou, tot fără aprobare, fiindcă e imposibil să obţii o autorizaţie de construcţie, dosare întregi de documente privind construirea ilegală a unor toalete mizere în mijlocul deşertului, a unor barăci şubrede, apeluri după apeluri, ţara lui înfricoşată luptă cu îndârjire, atribuind

semnificaţii ameninţătoare până şi vaselor de toaletă, e oare posibil să lupţi cu frica fără să semeni frică? E oare posibil să te aperi fără să ataci? Dacă a existat vreodată o şansă, aceasta a fost irosită, însă avea senzaţia din ce în ce mai acută că n-a existat niciodată.

Aceste dosare înghesuite îl ajută să reconstituie geografia înşelătoare a acestei ţări, geografia ei dublă, triplă, Hebronul cel îndepărtat şi apropiat, Oaza cea îndepărtată şi apropiată, dosare în loc de oameni în came şi oase, fiindcă mulţi dintre clienţii săi sunt împiedicaţi să ajungă la biroul lui, apoi îşi pipăie cu un oftat gâtul încă dureros, cum e posibil? Ani de zile a luptat cu cei puternici - I atul, armata, serviciile de securitate -, a luptat pentru pământ şi despăgubiri, pentru turme de capre şi case de lut, pentru barăci şi vase de toaletă, pentru că pe câmpul de luptă putea să capete respectul oamenilor, respectul băiatului de şaisprezece ani, Haled, care lucrase la un antreprenor de monumente funerare până când macaraua scăpase din cârlig o piatră funerară chiar pe spinarea lui, iar de atunci e paralizat, însă din pri- cină că muncea fără forme legale, angajatorul a refuzat să-l ajute, iar familia nu a îndrăznit să depună nici o plângere împotriva sa fiindcă între 11 mp îl angajase pe fratele lui mai mic, aşadar cime să obţină despăgubiri în numele lui, şi cine se va îngriji de Hala, pe care o aşteaptă exilul în Iordania, încălcându-se toate drepturile fundamentale ale individului la căsătorie şi familie, dar de cei trei copii care se jucau cu un obuz neex- plodat şi care s-au rănit grav, cine va apăra interesele comunităţii greu încercate a lui Suleiman,
Cine va avea grijă de spiritele libere ale deşertului, de beduinii care se transformaseră din nomazi mândri în gunoieri la periferiile oraşelor? Tot mai

puţini sunt dispuşi să-i reprezinte pe cei lipsiţi de putere, minţile cele mai strălucite se află de partea celor mai puternice dintre autorităţi, cât e de tentant să reprezinţi guvernul, băncile, să te pui în slujba celor mai bogaţi oameni ai ţării, dar când îţi îmbraci roba şi pledezi la Curtea Supremă, îţi dă forţă tocmai faptul că îi aperi pe săraci şi pe asupriţi împotriva celor puternici, pe care reuşeşti chiar să-i învingi din când în când, şi nu te mai simţi neputincios, deşi în ultimii ani succesele tale au fost din ce în ce mai puţine, apoi îi revine în minte expresia dezamăgită de pe chipul lui Suleiman, oare forţele lui slăbiseră sau sporiseră cele ale autorităţilor statului, probabil că se simţeau ameninţate şi de aceea se apărau cu mai multă forţă, apoi îşi ia privirea de la dosare, ridicând ochii spre copacul de dincolo de fereastră, care înfloreşte cu atâta siguranţă de sine încât ai putea crede că iama nu se va mai întoarce niciodată. Anti, am nevoie de ajutorul tău, e o chestiune care nu suferă amânare, repetă el, deoarece deodată are impresia că dacă va reuşi să dea de urma

automobilului şi, cu ajutorul său, de cuplul care-l deţine, poate va reuşi şi să întârzie punerea în aplicare a ordinului de demolare la Curtea Supremă.

Podelele păstrează încă răceala iernii care abia s-a sfârşit, iar în clipa când îi ating spinarea încinsă scot un sfârâit uşor, are impresia că e învăluită de aburi din toate părţile în timp ce ochii i se deschid larg şi descoperă alături trupul delicat al fiicei sale agăţându-se de ea, părul ei împrăştie un parfum dulce de fructe văratice, iar braţele înfăşurate într-o piele fină ca mătasea îi înlănţuie gâtul, mângâind-o cu atingeri pline de gingăşie. Mămico, mămico, îi şopteşte ea în ureche, iar Dina

se încordează, temându-se să-şi mişte până şi vârfurile degetelor de teamă ca nu cumva să rupă vraja şi să pună capăt visului, un scâncet slab se ridică din gâtlejul ei, precum scheunatul unui câine care-şi revede stăpânul după o lungă despărţire, fiindcă dorul o năpădeşte cu atâta forţă, încât nici nu ştie cum să reacţioneze, are deopotrivă sentimentul unei fericiri depline şi al distrugerii ei absolute, precum feţele aceleiaşi monede.

Sus, deasupra capetelor amândurora, atârnă prima lor fotografie, şi îşi aduce aminte cât de mult îi plăcea lui Nitzen să se strecoare în patul lor sâmbăta dimineaţa şi să privească uneori fotografia aceea spunând, mi-ar plăcea să fiu din nou mică, să fiu din nou bebeluşul ăsta abia născut, şi Dina se speria, oare copila îi citea gândurile, oare îşi dădea seama că, spre ruşinea ei, îşi dorea nă-i poată da naştere din nou, s-o poată creşte din nou?

De ce? o întreba prefacându-se că nu înţelege, iar Nitzen îi răspundea, fiindcă e mult mai uşor Hă fii mică, şi ea se grăbea, ca de obicei, s-o liniştească, draga mea, e mult mai distractiv să fii mare, gândeşte-te cât de interesantă este viaţa ta, cât de multe lucruri poţi face acum, lucruri pe care nu reuşeai să le faci când erai mică, dar Nitzen stăruia, însă atunci nu aveam nici toate problemele de-acum, aşa numea neînţelegerile cu prietenele pe care le schimba fără încetare, comploturile urâte despre care îi povestea în taină, pe când Dina o asculta încurajând-o, cât de mult ii plăceau conversaţiile acelea în timpul cărora ini ţinea în braţe fiica serioasă, matură, şi deodată iu t-o din nou la pieptul ei, amintindu-i ce avusese MI pierduse, suprema plăcere a apropierii, piele P<‘ piele, celulă pe celulă, precum apropierea pământului de pomul plantat în carnea lui, cu

rădăcinile înfipte adânc, pe când el se înalţă şi înfloreşte.

Mami, nu plânge, spune copila răsuflându-i în ureche, ai căzut, dar totul e bine, tata spune că îţi vei reveni, că nu trebuie să chem ambulanţa, cum te simţi? Şi Dina încuviinţează din cap, cât de greu e să distingi între realitate şi fantezie când folosesc acelaşi limbaj, pentru că acestea sunt cuvinte din vocabularul realităţii: tata, ambulanţă, totul e bine, şi totuşi cât de ireal e sentimentul care o stăpâneşte acum, exact ca acela care o cuprinde când se lasă în voia jocurilor ei de imaginaţie, cufundată în amintirile unui trecut ce n-a existat niciodată. E nevoie de un limbaj special pentru fantezii, aşa cum sunt părţi ale corpului destinate exclusiv iubirii, amestecul dintre cele două şi confuzia creată i s-au părut întotdeauna o greşeală, un amalgam de secreţii şi plăceri, iar Dina îi zâmbeşte fiicei sale cu buzele strânse, Nitzen e atât de sensibilă la mirosuri, cel mai uşor miros al răsuflării ar putea s-o îndepărteze.

Dar de ce să se întoarcă într-un trecut care n-a existat niciodată? Cel pe care l-au avut împreună a fost frumos şi le-a împlinit sufleteşte, au crescut una lângă cealaltă, nu i-a lipsit nimic, a avut parte de toată dragostea singurei ei fiice până când aceasta i-a întors spatele şi, cu toate că e specialistă în teorii despre

necesitatea despărţirii şi ştie că fata trebuie să treacă prin propriile experienţe pentru a-şi construi identitatea şi că lucrul ăsta nu-i ştirbeşte cu nimic dragostea pentru ea, care e puternică şi va continua să trăiască şi de partea cealaltă a gardului de sârmă ghimpată, nu se poate abţine s-o jelească, iar acum, în timp ce Nitzen îi sărută obrajii şi o imploră, mami, spune ceva, să ştiu că eşti bine, ea îi aruncă

\ [redacted]
un zâmbet mut, căci ce-ar putea să spună, de foarte multă vreme nu se mai simţise atât de bine, atât de fericită ca acum, întinsă pe podea, la picioarele patului, şi totuşi ştie că, dacă îi va mărturisi acest lucru fiicei sale, nu va mai fi bine, absolut deloc, aşa că o îmbrăţişează pe Nitzen, având impresia că tavanul de deasupra capetelor lor se dă la o parte, precum o piatră aşezată pe gura unei fântâni, iar cerul se dezvăluie, nu cerul aprig al începutului de vară, ci mai degrabă unul acoperit de o pătură de nori iernatici şi moi, plini <*u fulgi de zăpadă ce se înghesuie unii în alţii mtr-o forfotă surdă. E un sentiment de-a dreptul miraculos şi ar vrea să-l ascundă, aşa cum îşi ascundea pe vremuri micile comori în casa copiilor, să-l ascundă până şi de fiica ei, carne din carnea ei şi sânge din sângele ei, însă de câtă cruzime dă dovadă lăsându-şi copila să se îngrijoreze şi prefăcându-se că nu şi-a revenit doar pentru a se bucura de mângâierile ei.

Mami, îi aude vocea uşor copilăroasă, trezeşte-te, ipune-mi ceva, nu ştiu ce să fac până se întoarce t ata, iar ea deschide un ochi şi o priveşte pe Nitzen, părul îi acoperă faţa, pielea îi e subţire, aproape străvezie, ochii blânzi îndărătul ochelarilor fini îi sporesc vulnerabilitatea, iar durerea ei e atât de evidentă, încât simte nevoia s-o liniştească, nu-ţi face griji, Nitzen, şopteşte ea, sunt bine, am ame- ţil pentru o clipă, dar mi-a trecut.

Ţi-am adus apă, se înseninează copila, ia şi bea, sunt atât de fericită că ţi-ai revenit, m-am speriat îngrozitor, iar în timp ce se ridică încet m şezut şi soarbe din paharul cu apă, i se pare că aude zgomote venind din camera alăturată şi dimtr-odată revede totul în faţa ochilor, priveliştea urnea dulce şi înspăimântătoare deopotrivă, felul cun dormeau îmbrăţişaţi în patul ei îngust de

copilă, piele pe piele, celulă pe celulă, şi întreabă pe un ton precaut, el e încă aici? Dar pentru că fiica ei ezită, continuă cu întrebările, cum îl cheamă? Unde v-aţi cunoscut? însă regretă imediat, de ce să piardă o asemenea şansă punând întrebări inutile, oricum ştie deja toate lucrurile astea, îl cheamă Noam şi s-au cunoscut la Shiri, dar fata stă în faţa ei, cu picioarele încrucişate, arun- cându-i priviri curioase, apoi întreabă, despre cine vorbeşti?

Nitzen, spune ea cu un sughiţ stânjenitor, erai cu cineva în cameră mai devreme, nu-i aşa? Am intrat în dormitorul tău şi v-am văzut dormind, însă Nitzen clatină din cap, nu, nu era nimeni acolo, iar Dina îşi ridică ochii spre tavan, unde becul stins se iţeşte din mijlocul abajurului pârlit pe la capete asemenea unui ochi holbat care nu vede nimic, apoi spre fereastra închisă din cine ştie ce motiv, prin care răzbate o căldură de cuptor, spre dulapul cu uşile glisante deschise şi hainele frumos aranjate pe rafturi de mâinile lui Ghideon. Se simte cuprinsă de o neputinţă cumplită, la fel de umilitoare ca nebunia, a cărei esenţă îi e cunoscută, dar a cărei intensitate o ia prin surprindere, da, e loc de îndoială, experienţele prin care trecem sunt precum lutul în mâinile olarului, rodul imaginaţiei noastre sau rodul imaginaţiei Creatorului lumii, care e diferenţa? A văzut ce-a văzut cu ochii trupului sau cu cei ai minţii, dormeau îmbrăţişaţi pe patul ei îngust, cu picioarele împletite, şi deja e gata să lase problema nerezolvată, să accepte varianta copilei numai pentru a se putea bucura mai departe

de mângâierile ei, aşa că zâmbeşte, atunci se pare c-am visat, am visat că dormeai în braţele unui băiat frumos, care îţi semăna foarte mult, dar fata se uită la ea cu o privire enigmatică, alarmantă, stâmindu-i
96
teama, ce se întâmplă aici, oare zidul despărţitor dintre real şi imaginar se dezintegrează sau chiar mai rău, fiica ei se dezintegrează, dacă într-ade- văr o minte, dar asta e mai mult decât o minciună, e aproape un abuz, şi îşi priveşte înfricoşată copila, de parcă tocmai ar fi descoperit la ea primele semne ale unei boli îngrozitoare, care îi slăbeşte muşchii inimii. Sade în faţa ei, cu picioarele încrucişate, cu spinarea lipită de cadrul patului, fără nici o expresie pe chip, cu o bluză de pijama veche pe care a îmbrăcat-o în grabă, pe dos, retrasă din nou în sine, iar Dinei îi scapă un oftat, unde a dispărut apropierea aceea simplă a gesturilor şi vorbelor, oare n-a mai rămas nimic din toţi acei uni?

Aruncă o privire pierdută spre oglinda fixată pe uşa dulapului, în care o vede reflectată şi pe Nitzen, arcele înalte ale picioarelor ei, gleznele ei line, e încă atât de copilăroasă, de graţioasă în comparaţie cu prietenele ei masive, aproape femei, r atât de greu de descifrat, exact ca în primii ani d«* viaţă, când nu-şi însuşise încă limbajul şi trebuia să-i ghiceşti dorinţele şi nevoile după anumite nmne, iar acum caută din nou semne, însă are impresia că Nitzen o conduce în mod intenţionat P<* o pistă falsă, în timp ce stau amândouă în tăcere, cu feţele îndreptate spre oglinzile montate pn uşile glisante ale dulapului, în camera dogorind de căldura apăsătoare a începutului de vară, între «de două a rămas suspendată o întrebare, Dinei i ne pare deodată că fiica ei fusese schimbată cu ■» musafiră misterioasă, pe dinafară rămăsese ace- i ii şi, în timp ce pe dinăuntru se schimbase complet, iHomenea unei clădiri a cărei faţadă este păstrată, m timp ce tot restul e renovat, iar în clipa în zi re uşa dulapului începe să alunece dintr-o parte m cealaltă, e gata să admită că şi pământul se
cutremură şi că nu mai are de ce să se agaţe, însă cutremurul e însoţit de un mieunat gutural şi iată că dinăuntru se iveşte motanul Iepure, vârându-şi capul prin deschizătura îngustă, torcând zgomotos şi aducând zâmbetul pe buzele amândurora.

Iepuraşul meu, gângureşte Nitzen, îngropându-şi degetele în blana lui, prostuţule, ai rămas închis în dulap? Aici îţi plăcea să dormi când erai piso- iaş, îi aminteşte ea, nu-i aşa, mamă, că în dulapul ăsta dormea? Iar Dina încuviinţează din cap, mângâind şi ea blăniţa albă, însă degetele ei se întâlnesc cu ale fiicei sale şi se retrag, prevăzându-i parcă ezitarea, dar degetele copilei îi apucă pe neaşteptate mâna şi din gâtlejul ei iese parcă un tors de pisică, e ceva ce aminteşte de începutul unui hohot de râs căruia Dina îi răspunde fericită, sperând că imediat va spune, cum ai putut să mă crezi, mami, sigur că era cineva cu mine, şi întinde şi cealaltă mână ca să-şi îmbrăţişeze fiica, a cărei spinare e scuturată de hohote de râs ciudate, din ce în ce mai sonore.

Ce s-a întâmplat, draga mea, întreabă ea trăgând-o mai aproape, de ce plângi? Spune-mi, te voi ajuta. O inundă din nou forţa legendară a maternităţii, care crede că poate rezolva orice problemă, că poate vindeca orice durere doar prin puterea dragostei şi devoţiunii, iar fata se lipeşte de pieptul ei, un ou fragil în cuibul braţelor sale, respiraţia îi e întretăiată, spinarea îi tremură, mami, răspunde ea sacadat, nu ştiu ce să fac.

In legătură cu ce? întreabă Dina. Spune-mi şi te voi ajuta, dar scârţâitul uşii de la intrare le întrerupe, reducându-le la tăcere, şi iată-l deja stând în pragul uşii de la dormitor, cu postura aceea dreaptă tipică bărbaţilor scunzi, cu aparatul de fotografiat

legănându-i-se pe piept, ce se

petrece aici, fetelor? Vocea îi e distantă şi are un ton critic, detaşându-se astfel de ele, şi amândouă il privesc de parcă tocmai ar fi fost prinse asupra (aptului, ascunzând de el un secret femeiesc care oricum nu l-ar fi interesat.

Deja mă simt mai bine, se grăbeşte ea să spună m timp ce fata se desprinde din braţele ei, se pare că am leşinat, iar el zice, da, am auzit, vrei să te duc la spital? Picioarele îi sunt ţintuite în pragul uşii şi nu se apropie de ea, de parcă ar privi-o prin obiectivul aparatului de fotografiat. Nu, de ce să merg la spital? întreabă ea, înăbu-şimdu-şi cu greu furia, fiindcă o enervează chiar şi atunci când e mânat de cele mai bune intenţii, abia şi-a strâns fiica la piept şi iat-o că-i scapă, dar simţind deopotrivă şi furia lui fiindcă s-a grăbit să se întoarcă acasă mai devreme degeaba, deşi starea ei nu justifica un asemenea sacrificiu. Prezenţa lui o stinghereşte, ca prezenţa unui străin, expresia lui arogantă, trupul lui musculos, cât de bine arată la vârsta asta, chiar mai bine decât în tinereţe, anii maturităţii i-au accentuat foarte frumos trăsăturile feţei mici, aproape copilăreşti, în t imp ce părul cărunt îi scoate în evidenţă bronzul, mr îndărătul ochelarilor i se zăresc ochii căprui o curioşi, aproape provocatori.

Pe vremuri îi plăcea să-l privească, frumuseţea lui era şi a ei, însă în ultimii ani sunt despărţiţi d(‘ o mişcare tăcută, precum separarea continentelor, iar acum, când stă pe podea şi ridică faţa pre el, durerea din coaste se intensifică şi vrea sn 1 tragă aproape, să-l aşeze lângă ea pe podea, m să-i asculte suferinţa, răceala ta mă face să-mi ii<‘ ruşine că încă mai simt ceva, dar în timp ce-l iTiveşte în tăcere, pe hol se aud paşi grăbiţi, apoi zgomotul uşii de la intrare închizându-se.

Nitzen a plecat! strigă ea şi sare în picioare, m gândul de-a o opri, însă simte cum o ia din
nou ameţeala, bătăile aripilor unor păsări negre o ţintuiesc lângă pat. Ghideon, cheam-o înapoi, a plecat! Dar el o priveşte ca şi cum şi-ar fi pierdut minţile. Ce-ai păţit? Nu e un prizonier fugar, iar tu nu eşti gardianul ei, cum a plecat aşa se va întoarce, însă Dina clatină din cap, nu înţelegi, a plecat fără să-mi spună un lucru important, era pe punctul de a-mi mărturisi ceva, se află într-o stare de confuzie, iar eu nu ştiu de ce.

Nici n-ar trebui să ştii de ce, spune el zâmbind, nu mai e o copilă de grădiniţă care îţi povesteşte tot ce-i trece prin minte, acum are o viaţă proprie, spre norocul ei şi al tău, dar ea se grăbeşte să-l contrazică, nu mă asculţi, Ghideon, s-a întâmplat ceva ciudat aici, m-a minţit, apoi i-a părut rău, sau poate că nu m-a minţit, nici măcar nu sunt sigură dacă a fost cu cineva aici sau nu. De ce întâlnirile lui cu conştiinţa ei nudă îi provoacă atâta stânjeneală în ultima vreme, se aşază umilită pe pat şi rosteşte cuvinte ridicole, în casa lipsită de prezenţa lui Nitzen, dar încărcată de enigma rămasă în urma ei, apoi încearcă din nou să se ridice, ţinându-se de dulap, cu mâinile pe oglindă, în faţa siluetei încremenite a unei femei palide, cu părul vâlvoi, iar când se îndepărtează, pe suprafaţa oglinzii rămân urmele degetelor ei umede şi lungi, fiindcă deşi capul i se învârte şi genunchii îi tremură încă, se îndreaptă cu încăpăţânare spre camera fiicei sale.

Misterios şi provocator, patul o sfidează cu cearşafurile lui în dezordine, iar ea îl priveşte cu ochii măriţi, încercând să reconstituie scena pe care o văzuse, dacă într-adevăr o văzuse, cum dormeau îmbrăţişaţi, piele pe piele, celulă pe celulă, agăţaţi unul de celălalt ca doi gemeni în pântecele mamei. Oare chiar o minţise? Sigur că o minţise, doar nu credea că-i văzuse cu ochii minţii, iar uşurinţa cu

care fiica ei fusese gata s-o mintă, s-o facă să-şi pună la îndoială puterea de-a distinge între imaginaţie şi realitate, dovedeşte atâta cruzime, şi îi e foarte greu să-i atribuie această cruzime lui Nitzen fără a simţi o tristeţe copleşitoare, aproape de neîndurat, aşa că se prăbuşeşte pe patul copilei, amuşinându-l ca un animal, hotărâtă să dovedească limpede că-i spusese adevărul.

Un miros de fum se ridică din cuvertura subţire, dată la o parte, caută să descopere urme pe cearşaf şi pe pernă, ce îi vor spune toate acele obiecte mute, ce ar putea înţelege dintr-o cută sau alta, din firele de păr blond căzute, cărora le măsoară lungimea, fiindcă pletele lor au exact aceeaşi nuanţă. O pală de vânt deşertic umflă pântecele perdelei de deasupra patului şi deodată o cuprinde panica, dacă acolo se ascunde cineva, poate chiar adevărul? Eşti bolnavă, îi spune el zâmbind, întotdeauna ai fost, dar acum n-o mai I poţi ascunde, aerul suflă spre ea particule de praf şi frustrare, eşti bolnavă, eşti bolnavă, şi abia în clipa aceea îl observă pe Ghideon stând în spatele ei, în pragul uşii, oare auzise şi soţul ei aceste cuvinte, sau poate chiar el fusese acela care le rostise, cât de detaşată e expresia de pe chipul lui, buzele îi sunt întinse într-un zâmbet ironic, cc cauţi acolo, sângele virginal?

Fără să-i răspundă, îşi aşază capul pe pernă şi se acoperă cu pătura, aşa doarme Nitzen, cu perdeaua violetă în spate, cu ochii spre uşă, înconjurată de pereţii luminoşi şi goi, aproape lipsiţi de tablouri şi fotografii, fiindcă Ghideon preferă umbrele aruncate de copaci pe suprafaţa lor, cu mobilier puţin, doar strictul necesar, o casă simpla şi curată, aproape ascetică, aproape elegantă şi stilată. Aşa doarme Nitzen noapte de noapte, ce vede, ce aude, oare ştie de câte eforturi a fost

nevoie pentru a crea lumină în jurul ei, ca în ţările nordice, unde oamenii îşi umplu casele cu lumânări, fiindcă exact asta a făcut ea vreme de şaisprezece ani, a aprins lumânărele pentru fiica ei, veghind flăcările cu ochi de vultur, ca nu cumva să le stingă adierea vântului. Mi-e frig, Ghideon, se aude şoptind, dar imediat se corectează, mi-e cald, de ce spusese frig când de fapt voise să spună cald, de ce îl strigase pe Ghideon, nici n-avea rost să încerce, dar iată-l apropiindu-se de ea, aşe-zându-se pe pat, ascultă-mă, spune el fără să o privească, trebuie să ai grijă de tine, te afli la o vârstă nu tocmai uşor de suportat, am citit despre asta, sunt femei care fac faţă cu greu simptome- lor menopauzei, iar tu eşti o fire sensibilă, însă spre surprinderea ei, nu simte în tonul lui nici urmă de condamnare, dimpotrivă, mai degrabă compasiune, şi se ridică încet, cuvintele lui o trag spre el prin fire subţiri. Ai citit despre asta? întreabă ea uluită, aproape cu recunoştinţă, iar el răspunde, nu-i de glumit, Dina, e o chestiune cât se poate de serioasă, nu demult am auzit despre o femeie care s-a sinucis din pricina depresiei pe care i-o provocase începutul menopauzei, o femeie care fusese sănătoasă toată viaţa ei, căsătorită, mamă a trei copii, trebuie să ai grijă de tine, poate că tocmai asta încerca să-ţi spună Nitzen, să ai grijă de tine, nu de ea.

De asta m-a minţit? insistă ea, lipindu-şi obrazul de genunchiul lui, mi-a spus că nu a fost nimeni cu ea aici în pat, dar eu ştiu că a fost, uite, desface ea pumnul transpirat, astea sunt fire din părul lui, însă palma ei e goală, dovezile o părăsesc una câte una, iar Ghideon zâmbeşte, mâinile lui căzute pe lângă trup nu-i mângâie părul. Şi ce dacă a minţit? De ce faci atâta caz, cu toţii minţim, tu nu minţi uneori? Şi ea răspunde, eu?

[redacted]

Nu tocmai, nu pe cei apropiaţi, iar faţa i se îmbujorează când îşi aminteşte minciunile

pe care i le-a spus în dimineaţa aceea studentei ei, ce întâlnire ciudată, lipsită de sens, şi îşi freacă obrazul de materialul aspru al jeanşilor lui, tratezi lucrul ăsta cu prea multă uşurinţă, ca şi cum ai minţi tot timpul.

Nu tot timpul, doar atunci când nu am de ales, spune el, iar ea îi simte muşchii coapsei încor- dându-se şi inima i se opreşte, unde ai fost? Iar el îi răspunde, am avut o şedinţă foto în Neghev, şi ea ridică încet capul spre el, atunci cum ai ajuns acasă atât de repede? Iar el spune, am condus repede, Nitzen m-a speriat, cine conduce repede ajunge repede, însă ea îl priveşte dintr-odată cu îndoială, faţa îi e din nou acoperită de broboane de sudoare, aburi fierbinţi îi inundă pieptul, cutia craniană, în ţeasta ei va apărea curând o gaură, iar prin ea se va ridica un fum negru, ca un duh ieşit dintr-o sticlă. Zile în şir bate drumurile fără ea, uneori însoţit de alţi fotografi sau de ziarişti, unii femei, şi pe mine mă minţi? Iar el se uită la ea cu aceeaşi privire enigmatică pe care o văzuse şi în ochii lui Nitzen, sigur, tot timpul, glumeşte el, însă zâmbetul de pe buze îi schimonoseşte şi mai mult faţa, dându-i un aer veşnic ironic, iar Dina îl trage spre ea, deşi nu asta îşi doreşte, dar ce anume îşi doreşte, ar vrea să ştie, să smulgă durerea din rădăcini, asta îşi doreşte, să o scoată din trupul ei şi s-o facă să dispară, să alerge uşoară ca aerul pe străzile pustii, să-şi recapete vechile cunoştinţe pierdute, siguranţa risipită, speranţa atinsă.

Fără împotrivire, dar şi fără entuziasm, el se întinde pe spate, iar ea îl înlănţuie cu mâinile şi picioarele, aşa i-am văzut, şopteşte, ea dormea deasupra lui, erau pur şi simplu contopiţi, capul <*i pe pieptul lui, dar cel mai ciudat e că erau pe

jumătate dezbrăcaţi, păreau mai degrabă doi gemeni, nu un cuplu, iar el oftează, n-are importanţă, Dina, nu ar fi trebuit să vezi asta, şi ea se întreabă din nou dacă doar se preface că n-o înţelege, fiindcă pe vremuri se înţelegeau foarte bine, însă nimic din toate astea nu mai contează acum, fiindcă trebuie să-i pună o întrebare ce nu suferă amânare, şi nu atât lui, cât trupului său, care zace sub ea ţeapăn şi tăcut. Ah, Ghideon, oftează ea, cât e de prostească încercarea de a-ţi lua la întrebări trupul, fiindcă şi el minte, exact ca trupul ei, care nu îl doreşte pe el, ci vechile cunoştinţe de mult pierdute, certitudinea risipită, speranţa stinsă, dar oare nu tocmai confuzia asta e cea care îi înduioşează inima acum, nu blândeţea şi siguranţa cu care îi îmbrăţişează trupul de aproape douăzeci de ani, nu strigătul lui vesel de plăcere, fiindcă tocmai atunci, în clipa în care el îi răspunde, simte cum o inundă un val de tristeţe, cât de găunoase sunt toate aceste gesturi familiare când nu le animă o viaţă nouă, chiar dacă această viaţă nu e sortită să se materializeze, ar exista totuşi posibilitatea, răspândind o lumină strălucitoare, aş vrea să mai putem face un copil, îi şopteşte la ureche, de ce nu l-am făcut cât încă puteam, ce pierdere, am avut o comoară şi am lăsat-o să putrezească.

Cine te-aude ar putea crede că n-ai făcut nici un copil, se plânge el, gâfâind încă, eşti mamă, ce mai contează câţi copii ai? Familiile europene se opresc la un singur copil, numai aici exagerează toată lumea, cu cât mai mulţi, cu atât mai bine, dar ea protestează, eu nu-ţi vorbesc acum despre ideologie, ci despre viaţă, îmi doresc atât de mult să mai cresc un copil. Trupurile lor sunt încă lipite, dar între ei se cască din nou prăpastia aceea adâncă, oricum e prea târziu, prin urmare ce rost are să reînviem o neînţelegere veche, ce

\
a fost a fost, de ce să mai facem acum acuzaţii? Nu fusese destul de hotărâtă, împotrivirea lui îi Infrânsese dorinţa, iar acum e mult prea târziu, trupurile lor încă lipite unul de celălalt, care în curând se vor despărţi, nu mai sunt în stare să creeze

viaţă, doar gemete de plăcere trecătoare, fiindcă deşi în aparenţă totul rămâne cum a fost, adevărul e că între ei a intervenit o schimbare uriaşă de-a lungul anilor petrecuţi împreună, împreunării lor întâmplătoare îi lipseşte vitalitatea, de-a pururea şi-n vecii vecilor, dar nu e imposibil ca împreunarea lui cu o altă femeie, de exemplu, să creeze viaţă, poate cu ea va dori s-o facă, iar acest avantaj al lui asupra ei, chiar dacă nu va profita de el, o umple din nou de furie, aşa că întreabă, cu cine erai când ţi-am telefonat?

O ziaristă nouă, n-o cunoşti, îi răspunde ridi- cându-se şi dând-o la o parte de deasupra lui, iar na întreabă, câţi ani are? Nu am nici cea mai vagă idee, spune el, poate treizeci de ani, şi ea simte cum invidia i se aprinde dintr-odată ca o flacără împotriva acelei femei, nu fiindcă îl însoţise pe soţul ei în Neghev, dacă fuseseră într-ade- vAr acolo, nu fiindcă era cu cincisprezece ani mai tânără decât ea, ci fiindcă poate realiza singurul lucru pe care şi-l doreşte ea cu adevărat, iar în timp ce stă culcată acolo singură, auzind cum soţul ei deschide robinetul duşului şi simţind cum jetul puternic de apă spală urmele ei de pe trupul lui, ar vrea să se ridice din pat şi să i se alăture, uşa cum făcea în urmă cu mulţi ani, să stea lângă « I sub jetul de apă fierbinte, dizolvându-şi durerea,
• bir o răceală de gheaţă îi cuprinde vârfurile degetelor de la picioare, urcând tot mai sus, şi ea se acoperă cu pătura, dinţii încep dintr-odată să-i clănţăne, iar trupul îi devine greu şi rece.

Probabil că aşa simt morţii, dacă mai pot simţi <cva, întreaga greutate a trupurilor lor, întreaga

greutate a morţii lor, întreaga greutate a despărţirii, căci i se pare că acum se desparte de ceva, imponderabilă şi dezrădăcinată se desparte acum de trupul ei aşa cum părul se desprinde de pe scalp, simte adierea vântului trecând prin perdea şi zboară, lipsită de putere şi voinţă, în înaltul unui cer îngheţat, fără margini şi fără orizont. Cât de reală e nefiinţa ei, mult mai reală decât existenţa, mult mai reală decât vocea care-i strigă numele, şi încearcă să se trezească, dacă într-ade- văr dormise, pentru că acesta nu fusese somn, ci viziunea unei alte lumi, dacă există aşa ceva, poate că a văzut tocmai lumea adevărului, iar acum deschide ochii spre realitatea imaginară, căreia numai timpul poate să-i confere forţă.

Face mari eforturi pentru a deschide ochii şi pentru a-şi mişca membrele înţepenite şi îl vede stând în faţa ei cu părul ud, încheindu-şi nasturii cămăşii din material de jeans. Eşti îngrozitor de palidă, spune el, poate chiar eşti bolnavă, circulă un virus urât în perioada asta, care dă greţuri şi ameţeli, dar ea nu reacţionează în nici un fel, nu vrea decât să-l vadă plecat, cât e de ciudat că prezenţa lui îi accentuează singurătatea, însă el nu se grăbeşte, de la ce oră ai cursuri azi? întreabă Ghideon, poate ar fi mai bine să le anulezi, după care îşi aduce aminte, ce-a păţit mama ta? Ea scutură din cap stânjenită, cum de uitase cu totul? De când îşi amintea, fiica o dăduse pe mamă la o parte, ca şi cum n-ar fi putut să trăiască în acelaşi spaţiu, ca şi cum ea n-ar fi putut să fie în acelaşi timp fiică şi mamă, şi iată că în dimineaţa asta, din clipa în care a intrat în casă şi a văzut ce a văzut, din mintea ei s-a şters imaginea femeii care o adusese pe lume şi care zăcea acum, cu gura deschisă, agăţându-se cu ultimele puteri de conştiinţa ei pâlpâitoare.

Capitolul patru

El încearcă din nou să-i vâre linguriţa în gură, forţând-o să bea din apa dulce a lacului, iar ea SE întinde din nou printre trestii, înconjurată de nuferi galbeni, în timp ce soarele îi mângâie mâinile şi picioarele, care se topesc în pământul mâlos, însă nl

îngenunchează şi cufundă linguriţa în apa lacului, vărsând lichidul în gura ei, bea, Hemda, bea,
trebuie să secăm lacul, linguriţă cu linguriţă, până terminăm toată apa.

Dar eu nu vreau să sec lacul, tată, eu iubesc lacul, protestează ea încercând să-şi strângă buzele cu putere, însă el o dojeneşte imediat, ce legătură are iubirea? Avem nevoie de pământul ăsta pen- t ru a cultiva grâu şi orz, cartofi şi avocado, există îndatoriri şi iubiri, iar îndatoririle vin pe primul loc, bea, Hemda, şi ea se tânguie, dar eu sunt doar o copilă, cum aş putea să beau un lac întreg, in r el zice, încetul cu încetul, avem toată viaţa înainte.

Toată viaţa voi sta culcată aşa, iar tu îmi vei da să beau apă cu linguriţa? întreabă ea uluită. A a ta voi face toată viaţa mea? Iar el îi răspunde gânditor, poate nu toată viaţa, doar până îl secăm, cu cât bei mai repede, cu atât va seca mai repede u atunci vei putea începe să trăieşti. Ce misiune respingătoare, dar nu mai respingătoare decât altele pe care i le-a impus, să traverseze poduri instabile, să conducă tractorul şi să sape şanţuri, cum stătea în spatele tractorului, cu braţele desfăcute, când ei îi era teamă să înainteze din pricina pră- pastiei ameţitoare de la marginea drumului. Nu mă mişc de aici, declara el, dacă dai înapoi, mă loveşti! Şi ea mergea înainte, cu mâinile tremu- rându-i pe volan, cu gura căscată de groază, iar acum deschide gura larg, pentru a-i îndeplini dorinţa, înghiţind apa lacului, mai dulce decât şi-o aminteşte. Mereu fusese puţin dezamăgită de gustul ei, cât de promiţător sunau cuvintele „apă dulce[64], dar pe atunci nu era decât nesărată, nicidecum dulce, şi ea plănuise să fure de la bucătărie câteva pungi cu zahăr pentru a îndulci apa, însă nu îndrăznise niciodată s-o facă, totuşi se părea că altcineva făcuse acest lucru în locul ei, pentru că acum gustul e mai concentrat şi mai pregnant decât şi-l amintea ea, iar tatăl ei spune, minunat, Hemda, cât mă bucur că bei, cât de feminină devenise vocea lui, feminină şi guturală precum cea a mamei.

E şi mama aici, spune ea pe un ton vesel, deschizând ochii larg pentru a o putea vedea, dar îi închide îndată la loc, de teamă să nu dispară viziunea aceea dragă şi preţioasă, care se află în competiţie cu o alta, cea a nurorii ei Shlomit şezând alături, cu o cană de ceai călduţ într-o mână şi o linguriţă în cealaltă, iar ea vrea să se întoarcă printre tulpinile drepte ale trestiilor şi printre florile albe precum buclele ce împodobesc capetele femeilor în vârstă, fiindcă acela e locul căruia îi aparţine ea, nu ăsta, despre care nu ştie nimic, acolo ar trebui să se afle, cât de scurte sunt zilele copilăriei, şi cu toate astea nesfârşite, doar moartea ei va pune capăt copilăriei.

Ce ruşine, oftează ea, descoperind că părinţii o iubesc mai mult decât copiii ei, decât soţul ei,

\
>
debordează de viaţă şi energie, răspândind frică şi dragoste, exploatând fiecare fisură din conştiinţa ei pentru a o readuce sub controlul lor, şi pusă faţă în faţă cu ei imaginea lui Alik păleşte, iar ea îşi impune să-şi aducă aminte de el acum, mirosurile din spital o poartă împotriva voinţei ei înapoi în timp, la ultimii lui ani de viaţă, cât de plin de amărăciune era, şi mai gelos ca niciodată, ca şi cum abia atunci şi-ar fi găsit un motiv, sănătatea ei în balanţă cu boala lui, viaţa ei neîntreruptă în balanţă cu moartea lui iminentă.

O trata cu rezervă şi timiditate, timiditate pe care ea o luase drept blândeţe, dar acasă i se întâmpla adesea să răbufnească în accese de furie teribilă, mai ales după ce au părăsit kibbutzul şi s-au trezit pentru prima dată patru oameni în aceeaşi casă, adică o familie. în micul lor apartament închiriat, cât podul unei palme, în cartierul ce

dădea spre satul arab desfăşurat pe coama dealului, când el lucra fără tragere de inimă ca funcţionar la sediul unei bănci locale, iar ea, lipsită de protecţia kibbutzului, unde el rămăsese un străin, atât de străin încât nici măcar nu-şi dădea seama de înstrăinarea ei, simţea uneori că erau toţi trei ostaticii unui bolnav psihic deosebit de periculos, sau mai precis ei doi, Avner şi cu •'a, pentru că Dina se afla întotdeauna dincolo de raza lui de acţiune, de zona de conflict, erau legaţi (•rin camaraderia celor oprimaţi, care îi uneşte l»ână şi astăzi, la mulţi ani după moartea lui.

Cum se năpustea la băiatul ei frumos când stătea în faţa oglinzii, aranjându-şi buclele, iar la distracţie? îl dojenea el, stai şi învaţă, altfel nu se va alege nimic de tine! Ieri ai fost la film astăzi rămâi acasă, dar ea se băga între el şi fiul «•i ca o leoaică, ce tot vorbeşti? N-a ieşit toată săptămâna, lasă-l în pace, şi imediat izbucnea

cearta bine cunoscută, iar Avni fugea de-acasă cu lacrimi în ochi, îndepărtându-se din ce în ce mai mult de ei, petrecându-şi sfârşiturile de săptămână la prietena lui din kibbutz, iar uneori venea ea la ei vinerea după-amiaza, micuţă de statură, cu părul tuns scurt, epuizată din pricina drumului lung.

O accepta doar pentru că era obligată, femeia asta nefiind altceva decât o barieră vie între ea şi fiul ei, sperând că îşi va găsi o fată mai plină de personalitate, deşi cel mai bine ar fi fost să rămână doar al ei încă vreo câţiva ani, dar Shlomit nu s-a lăsat cu una, cu două, până şi astăzi se ţine strâns cu ghearele de el, cu braţele ei din ce în ce mai groase, cu copiii ei, mai ales cel mare, care-i seamănă atât de mult, iar când deschide ochii şi o vede stând lângă ea în came şi oase, vechile ranchiune izbucnesc din nou în sufletul ei şi întinde mâna pentru a îndepărta linguriţa de buze, aruncând o privire furişă spre pata pe care o lasă lichidul pe cămaşa albă a nurorii ei. Unde e Avni? vrea să întrebe, sau şi mai bine, unde mă aflu? Dar nu se aude nici o întrebare, cu toate că îşi simte buzele mişcându-se deasupra gingiilor ei ruşinos de ştirbe, peste care îşi trece limba fără încetare, în căutarea dinţilor pierduţi, în căutarea anilor pierduţi.

Dar oare chiar sunt pierduţi? Atât de multă furie a răbufnit dinăuntrul ei după moartea lui, stătea ore în şir la fereastră şi ardea de furie, precum turba ce mocneşte neîncetat în adâncul mlaştinilor, ce trădare, soţul ei părăsise lumea asta mult prea devreme sau mult prea târziu, abandonând-o în pragul bătrâneţii, copiii ei se îndepărtaseră de ea de îndată ce se maturizaseră, iar oraşul ăsta, Ierusalimul, în care îşi dorise cu atâta ardoare să înceapă o viaţă nouă, iată-l stând

acum în faţa ei indiferent şi apatic, aproape ostil în periferiile unde te pândesc pericole la tot pasul, locuieşte înăuntrul meu, dacă asta îţi doreşti, iubeşte-mă, dacă asta îţi doreşti, dar nu-mi cere nimic. Pentru că, spre deosebire de existenţa solicitantă şi palpitantă din kibbutz, care îţi cere şi îţi oferă în acelaşi timp, oraşul nu îţi lasă loc de negocieri, respingând toate aşteptările şi acuzele, punându-i-le din nou în braţe, precum soţul ei mort.

Dar ce te-a împiedicat să trăieşti, ce te-a împiedicat să cunoşti oameni noi, să-ţi găseşti o slujbă nouă, la urma urmei nu erai chiar atât de bătrână, n-a fost decât mândria ta prostească, fiică a nobilimii kibbutzului, regină exilată din propria voinţă din nordul îndepărtat şi misterios, ce legătură are ea cu cartierele astea ticsite, cu familiile tinere ale căror cârduri de copii tropăie cât e ziua de lungă pe treptele casei scărilor mereu năpădite de mirosul mâncării gătite - cârnaţi prăjiţi, orez ars, chiftele - şi cu vieţile lor irosite, cantonate în apartamentele înghesuite de deasupra, de dedesubtul şi din jurul locuinţei ei? De ce nu ieşi puţin? o dojeneau copiii ei, nu poţi

sta toată ziua lângă fereastră, peisajul nu pleacă nicăieri, nu ai de ce să-l păzeşti, până când a început să se prefacă, în clipa în care îi auzea intrând, îşi aşeza imediat pe genunchi caietul moştenit de la fiica ei, iar icurn se ridică panicată în capul oaselor, caietul, încearcă să spună, să nu vă atingeţi de caietul meu, fiindcă îi e dintr-odată clar că nu se va mai întoarce niciodată acolo, că nu va mai sta niciodată în faţa ferestrei ei, privind la culmile misterioase ce ascund turnurile Betleemului, iar ea îi vede intrând îndoliaţi în apartament şi scotocind printre obiectele ei personale, deschizând sertare şi dulapuri, căutând un rezumat al existenţei ei, cât
ill
de mare le va fi bucuria când vor descoperi deodată caietul acela vechi, ascuns în dulap, şi cât de mare le va fi dezamăgirea în clipa în care îl vor deschide, cu o teamă aproape religioasă, şi vor vedea că e gol.

Da, asta-i tot ce va rămâne în urma zecilor de ani trăiţi de ea pe faţa pământului, un caiet gol, fiindcă n-a îndrăznit niciodată să scrie nici măcar un singur cuvânt, fiindcă tocmai acest cuvânt, primul, ar fi trebuit să fie unic şi special, un prinţ al cuvintelor, absolut nepreţuit, fiindcă acest cuvânt trebuie să conţină toate sunetele pe care le-a auzit şi toate imaginile pe care le-a văzut şi toate aromele care au învăluit-o vreodată, vuietul vântului din răsărit mişcând stufărişul, mugetul peştilor prinşi în năvoade, mirosul colibelor de stuf ale arabilor în zilele toride, forfota păsărilor printre trestiile din mlaştini, pălăvrăgeala femeilor care împleteau plase pescăreşti cu degetele lor tinere, pocnetele pe care le scot icrele de mrene lipite de pietrele râului când se crapă, mormăitul somnului care zace pe fundul lacului pândind peştii cei mici, culorile splendide ale peştilor masculi când se apropie sezonul de împerechere, grohăitul mistreţilor şi mirosul aburului ce se ridică din pământ, imaginea valurilor sparte de vânt răsu- cindu-şi spinările înspumate, frumuseţea norilor vestitori de ploaie plutind deasupra Hermonului şi uimirea cocorilor care se întorseseră toamna şi nu-şi mai găsiseră lacul. O greutate atât de mare a fost pusă în spinarea acestui singur cuvânt, încât s-a scufundat din ce în ce mai adânc, asemenea barelor de fier găsite pe fundul lacului după ce toată apa a fost secată, iar acum avea deodată impresia că ar putea să încerce, să facă o ultimă încercare, asta ca să nu spună o primă încercare, fără cuvinte, nu vrea decât să mai strângă

0 dată caietul la piept, să-l strângă atât de tare, încât să-i pătrundă în piele, să-l absoarbă în laptele şi sângele ei. Oare nu este asta datoria ei sfântă, să lase o mărturie cât încă mai poate, precum unicul supravieţuitor al unei catastrofe, şi îi face cu mâna nurorii ei, care i se pare dintr-odată atât de departe, caietul, strigă, adu-mi caietul, dar Shlomit continuă să se îndepărteze, iat-o pre- schimbându-se deja într-un punct minuscul în peisaj, printre luminile din ce în ce mai şterse ale kibbutzului, pentru că se apropie furtuna, vântul de răsărit clatină barca, nuferii galbeni se mişcă de parcă ar fi însufleţiţi, iar frunzele lor în formă de inimă acoperă luciul apei, zeci de mii de inimi goale, şi stufărişul tremură neîncetat.

Toţi copiii dormeau deja în paturile lor în acea noapte furtunoasă, iar ea era moartă de oboseală când a venit tatăl ei s-o ia cu barca. Pescuim într-o noapte ca asta, tată? E atât de frig şi plouă atât de tare, dar el a certat-o, nu te mai purta ca o răsfăţată, Hemda, iarna nu mâncăm? I-a înfăşurat trupul mititel într-o pelerină de ploaie pescărească, şi a târât-o după el. în barcă sunt patru bărbaţi, unul la vâsle, altul la năvoade, iar <‘a, ca o rândunică udă, la proră, vântul le vâjâie în urechi în timp ce aruncă plasele în apele negre ca smoala ale lacului, lăsând brazde lungi pe

obrazul apei. încă nu ţi-a venit rândul să dormi, îl ceartă tatăl ei pe unul dintre pescarii care vâslesc,
1 Iemda, ia-i locul lui Iosef, însă e atât de greu să vâsleşti, uneori vâsleau câte doi, iar acum ea este ungură, în ciuda frigului de-afară, faţa îi e scăldată în sudoare de efort, ploaia îi curge şiroaie pe pelerină şi pe sub ea şi tremură din toate mădularele. Luminile kibbutzului au dispărut, fulgere violete şi tăioase înjunghie Hermonul, iar ploaia ne înteţeşte, înspumând apele lacului, păsări de
113
noapte se aud ţipând în depărtare, în timp ce ea se apleacă peste marginea bărcii şi şopteşte, fugiţi, fugiţi somnilor, deşi ştie că numai un năvod plin cu peşti coloraţi îi va aduce tatălui ei zâmbetul pe buze şi poate că aşa se vor întoarce la debarcader înainte de ivirea zorilor, spre fericirea ei, îşi vor desface mulţumiţi plasele, vor sta în sala de mese şi vor aştepta peştele prăjit, iar ea va înşfăca o felie de pâine cu gem şi va fugi la şcoală, udă şi obosită, duhnind a peşte din cap până-n picioare.

Dar numai despre una dintre nopţile acelea vrea ea să-i povestească acum caietului ei, despre dangătul clopotului făcut dintr-o butelie de gaz cu o bară de metal drept limbă cu ajutorul căruia pescarii erau anunţaţi despre evenimentele petrecute în timpul nopţii, mai cu seamă despre naşteri, iar în noaptea aceea clopotul a bătut tare, anun- ţându-l pe Iosef că i-a venit pe lume primul copil, iar Iosef i-a implorat să se întoarcă la debarcader ca să-şi vadă soţia, însă tatăl ei a refuzat categoric. Nu ne oprim din pescuit în mijlocul lucrului, l-a certat el, o s-o vezi dimineaţă, oamenii din kibbutz aşteaptă peştele nostru, iar Iosef s-a docil, strângând din buze, era un bărbat reţinut şi docil, unul dintre fondatorii kibbutzului, şi tocmai în noaptea aceea peştii i-au păcălit, năvoadele au urcat goale la suprafaţă, exact aşa cum le aruncaseră.

Pescuitul e ca o ghicitoare, spunea tatăl ei în timp ce clopotul suna iar şi iar, ca şi cum copilul s-ar fi născut la nesfârşit, iar când au ajuns la mal dimineaţa, cu plasele goale în mâini, i-au întâmpinat câţiva tovarăşi ruşinaţi, care l-au luat pe Iosef de braţ şi l-au condus către nenorocirea ce îl aştepta, către pruncul care-şi pierduse mama la numai câteva ore după ce ieşise din pântecele
114
ei, către trupul tinerei soţii căreia o complicaţie rară apărută la puţin timp după naştere i-a curmat viaţa, iar Hemda a plâns în hohote privind faţa palidă a tatălui ei, totul s-a întâmplat numai din cauza ta, i-a strigat ea, poate că dacă l-ai fi lăsat să se întoarcă nu s-ar fi întâmplat aşa ceva, iar tatăl ei a prins-o de braţ şi a început să păşească repede spre sala de mese, cu buzele tremurându-i, îi împărtăşea durerea şi încerca să se justifice, nu aveam de unde să ştiu, dar apoi a adăugat, nu te poţi opri în mijlocul unei trebi.

La micul dejun n-a mâncat nimic, doar şi-a turnat ceaşcă după ceaşcă de ceai fierbinte, iar ea l-a privit cum se îndrepta, clătinându-se uşor, spre camera lui, cu mersul tipic al pescarilor, ale căror trupuri se aşteaptă mereu ca pământul să se mişte, iar el era cel mai bătrân şi mai priceput dintre ei, el îi învăţase pe toţi să pescuiască, tot ce prinsese de la arabi în primii ani îi învăţase mai apoi pe tinerii tovarăşi. In ziua aceea nu s-a dus la şcoală, tremurând de frig şi de oboseală, s-a ascuns printre tufişurile de sub fereastra lui, dacă ar fi auzit un singur geamăt, ar fi intrat în cameră şi ar fi încercat să-l consoleze, dar o tăcere apăsătoare se ridica din încăperea ce a rămas întreaga zi cufundată în întuneric, iar seara, la apus, când toată lumea a condus-o pe tânăra mamă pe ultimul drum, a ieşit de acolo şi s-a îndreptat spre debarcader, fără să-i adune şi pe ceilalţi pescari şi fără să ia cu el coşul cu mâncare şi apă. Ou inima îndurerată i-a urmărit barca îndepăr- tându-se, oare nu ştie cât e de periculos să ieşi noaptea la pescuit de unul singur, oare a uitat

de găştile de arabi care pândesc pescarii şi peştii din stufăriş? Tată, îl striga ea din depărtare, tată, intoarce-te, şi toată noaptea aceea s-a zvârcolit m patul ei, sigură că nu-l va mai vedea niciodată,
115
urându-l şi iubindu-l în acelaşi timp, copleşită pe rând de milă şi furie, ucigaşule, murmura ea simţind fiecare cuvânt pe limbă, ucigaşule, cine te crezi de eşti mai neînduplecat decât însuşi Dumnezeu?

La început îl urmărea înfricoşată pe orfan, care creştea sub ochii ei, o mărturie vie a timpului care trece, a durerii care nu trece, îl vedea pe Iosef hoinărind împreună cu el pe câmpuri după-amiaza, amândoi slabi şi puţin aduşi de spate, o pereche tristă şi solitară. Cât de apăsător e să fii orfan, cât de dureros e să fii văduv, aceste cuvinte pe care le ştia din cărţi defineau în întregime figurile celor doi, iar ea îşi închipuia cum mama ei adopta copilul, răscumpărând astfel fapta tatălui, şi poate că ea însăşi, deşi nu avea decât doisprezece ani în noaptea aia, putea să-i fie mamă micului Hanan, numit astfel în amintirea mamei sale, Hana, deoarece în adâncul inimii avea credinţa că purta şi ea o parte din vina pentru cele întâmplate, fiindcă dacă nu s-ar fi aflat atunci în barca aia, poate că tatăl ei n-ar mai fi fost atât de neînduplecat. Era atât de sever în privinţa educaţiei ei, punând un mare accent pe puterea exemplului personal, iar din acest motiv s-a temut mereu că spiritul Hanei o va bântui până când va muri şi ea la naştere, aşa se va face dreptate, dar când a luat-o în braţe pentru prima dată pe micuţa Dina, tatăl său era cel care zăcea fără suflare dinaintea ochilor ei.

Ce complot nemilos, neîndurător, vrea să-i povestească acum caietului, o pierdere îi urmează alteia, trecerea anilor te văduveşte de atâtea lucruri, cu toţii au crescut în umbra nenorocirii, generaţii întregi de copii pe malul lacului, oare de aceea îl iubiseră aşa de mult? Se făcuseră mereu acolo măsurători ale căror rezultate nu prevesteau nimic bun, de către ingineri veniţi din inima ţării, care
116
îi vizitau cu regularitate, cu expresii serioase pe chipuri, ca şi cum ar fi luat parte la ceva foarte important, decisiv, ţinând în mâini aparate din ce în ce mai sofisticate, iar copiii care îi urmăreau cu îngrijorare se schimbau odată cu trecerea anilor, ce vor face cu marea noastră? Chiar o vor seca? Dar de ce?

Părea că tocmai lacul lor, căruia copiii îi spuneau „mare“, era un obstacol în calea noului stat care începuse să prindă contur, tocmai lacul lor inocent şi frumos, străjuit de munţi ca un prunc în leagănul lui, ameninţa siguranţa şi stabilitatea ţării, viitorul şi sănătatea ei, el şi mlaştinile care îl înconjurau, vecinătatea lui malignă, iar Hemda a înţeles greşit la început cuvântul acesta necunoscut, auzind „vecinătate plină de lumină“, mlaştini luminoase, fiindcă în nopţile cu lună plină răspândeau o lumină albastră-verzuie, dar nu la asta se refereau, i s-a explicat, ci la ţânţarii care se aciuaseră în jurul lor, de pişcăturile cărora erau nevoiţi să se apere noapte de noapte, zbă- tându-se în corturile albe şi mizere precum peştii în plasele pescarilor, fiecare peşte cu plasa lui. îi privea cu ostilitate pe copiii care se zvârcoleau în paturile lor şi le dădea porecle, ăsta-i tilapia, cu trupul lui îngust şi lung şi dinţii ascuţiţi, ăsta-i stiuca cu cap lunguieţ, ăsta-i ştiuca de culoarea cafelei, ăla-i crapul, ăsta-i tilapia galileeană, cu solzii mari, albă pe ţărmurile estice şi neagră în mlaştini, iar ăsta-i somnul venit din Alexandria, care vânează pe fundul lacului, pe toţi îi va pescui Nimrod cel uriaş, care sade la poalele muntelui Hermon, îi va ridica în mâinile lui puternice, iar în timp ce se vor înălţa, vor arunca o ultimă privire spre valea lor, înconjurată de munţi asemenea unui amfiteatru enorm, înlănţuită de cele trei braţe ale Iordanului, unde intemperiile sapă

117
în carnea stâncii şi izvoarele ţâşnesc din inima munţilor ca un hohot de râs tunător.

Tatălui ei îi plăcea să-i spună povestea, auzită de la arabii bătrâni, despre Nimrod cel uriaş, care trăia într-o fortăreaţă de pe înălţimi ce-i purta numele, Kalat Nimrod, cea mai mare fortăreaţă din câte ridicaseră pelerinii creştini pe pământul Israelului, o poveste despre construcţia ei şi despre curaj, pentru că la fiecare masă Nimrod înfuleca munţi de mâncare şi înghiţea un râu. Stând pe creste, putea să întindă mâinile până la izvoarele Iordanului şi să-şi ia apă de-acolo, însă cu forţa lui nemaiîntâlnită a îndrăznit să se ridice deasupra lui Dumnezeu, iar Dumnezeu i-a picurat sânge pe arc şi pe săgeţi în zorii zilei şi la lăsarea serii şi în cele din urmă i-a trimis una dintre cele mai mărunte făpturi ale sale, ţânţarul, pentru a-i pedepsi trădarea, iar ţânţarul i-a intrat în nas şi de acolo i s-a cuibărit în creier.

în fiecare zi, ţânţarul ieşea şi se odihnea pe genunchii eroului gigant, apoi se întorcea în creierul lui, iar ochii lui Nimrod îşi pierdeau vederea, până când nu şi-a mai putut îndura viaţa şi i-a poruncit sclavului său să-i taie capul şi să i-l înlocuiască cu unul de aur, iar de atunci din mormântul lui urcă an de an un nor gros de ţânţari, care se împrăştie deasupra tuturor mlaştinilor din valea Hula, iar ea îl vedea pe uriaşul Nimrod sub înfăţişarea tatălui ei şi uneori, când acesta moţăia la proră, scăldat în lumina strălucitoare a răsăritului, avea impresia că arabii îi tăiaseră capul în timpul somnului, înlocuindu-l cu unul din aur, de aici şi severitatea lui plină de cruzime, iar în clipa în care îi vor înapoia capul său adevărat, îi va simţi din nou iubirea.

Dar oare o simţise vreodată cu adevărat? Trebuise să înveţe de foarte mică să citească semnele
118
de iubire dincolo de asprimea şi de pretenţiile lui exagerate, dacă n-ar fi iubit-o, nu s-ar fi dedicat cu atâta încăpăţânare educării ei, nu ar fi împovărat-o cu atâtea aşteptări, nu ar fi fost dezamăgit de ea iar şi iar, nu, scutură ea din cap ca un puşti furios, însă pe mama ei a iubit-o altfel, încetează, Hemda, o întristezi pe mama, o certa el în clipa în care încerca să-i împărtăşească mamei nevoile şi suferinţele ei, chiar şi în timpul războiului, când un şrapnel a rănit-o la picior atât de tare încât a început să urle de durere şi de frică, el a dojenit-o, încetează, Hemda, nu vezi că mama plânge?

Atâtea feluri de peşti, atâtea feluri de-a iubi, de-a suferi, de-a te agăţa, nici acum nu se poate destinde, precum masculul de tilapia, a cărui gură e plină de icre din care vor ieşi viitorii pui, iar din cauza asta nu poate mânca nimic luni întregi, şi ea are gura plină, fiindcă mama şi tatăl ei i s-au vârât pe gât, până când nu a mai avut loc pentru propriii copii, a depus ouăle şi a plecat, abia mai târziu le-a căutat în tufe, printre pietre, alergând pe câmpurile kibbutzului şi strigând, Avni, Avni, unde eşti?

între birou şi tribunal, între casa mamei sale, care s-a întors între timp în patul aşezat lângă fereastră din cămăruţa ei, şi propria lui casă, între cei doi fii ai săi, cel mic precaut şi cel mare stângaci şi gălăgios, care îi seamănă atât de mult lui Shlomit, se plimbă cu maşina pe străzi, ţinând lista cu adrese în buzunar, lista pe care Anti a reuşit s-o obţină pentru el de la serviciul de înma- t riculări auto, dând dovadă de o viclenie surprinzătoare şi înduioşătoare, iar misiunea se dovedeşte mai dificilă decât se aştepta: verifică parcări subterane, marginile şoselelor, garajele private, acoperite
şi descoperite, ce adăpostesc maşini aurii tăcute, cu tapiserii din piele sau materiale textile, toate încărcate de sens, precum pantoful de cristal, închise şi etanşe, secretele lor sunt ascunse ochiului, iar el înaintează încet pe străzile aglomerate ale

oraşului, blocând traficul, urmărind fiecare străfulgerare aurie care-l orbeşte cu strălucirea ei, ţinând piept unui întreg şir de claxoane şi dojeni, unde or fi acum, unde o fi casa lor, poate că au venit dintr-un alt oraş, poate că s-au întors la spital, unde fără să-şi dea seama au împărtăşit cu el o clipă rară de frumuseţe şi durere din chingile căreia nu poate să scape, iar în nopţile în care somnul nu se lipeşte de el, se ridică din pat şi se duce în camera copiilor, oare şi bărbatul acela stă acum lângă paturile copiilor lui, în bezna ameninţătoare a sfârşitului care se apropie, trimiţându-i în braţele unei lungi vieţi fără tată? îşi doreşte să-şi petreacă tot timpul rămas alături de ei sau îi e greu să le îndure prezenţa, cufundat în propria durere, aşa cum era tatăl lui, apoi şi-l imaginează păşind încet printr-o grădină mare şi parfumată, printre pomii încărcaţi de fructe, moşmoane aurii şi prune, arbuştii ornamentali cu frunze care încep să se ofilească, cu un zâmbet încordat pe chipul dezamăgit, dar de ce îşi doreşte atât de mult să-l vadă din nou, deja nu-i mai poate fi prieten, oricum nu şi-a făcut deloc prieteni în ultimii ani, la drept vorbind, nu şi-a făcut niciodată.

Nu i-au plăcut niciodată bărbaţii, iar în ultimul timp nici nu s-a mai obosit să se prefacă. Tipii de vârsta lui îi provoacă depresii, iar cei mai tineri îi stârnesc invidia şi neliniştea, de fapt, umanitatea în întregul ei îi place din ce în ce mai puţin, oprimaţii şi opresorii deopotrivă, dar asta nu-l face mai puţin dependent de aceste căutări, pleacă de la birou când soarele apune deja pe

cer, patrulând pe străzile oraşului, niciodată n-a cercetat Ierusalimul atât de minuţios ca acum, pradă unei obsesii întunecate. De când a ajuns aici, în tinereţe, n-a avut niciodată răgaz să-l cunoască cu adevărat, prins cu problemele de zi cu zi, până când a devenit oraşul lui, în ciuda faptului că nu-l cunoştea aproape deloc, nu simţea nici un fel de remuşcări lăsându-i pe alţii să-i cerceteze adevărata natură, să-i atribuie intenţii şi calităţi, de vreme ce pentru el nu reprezenta decât o adunătură arbitrară de străzi, pe una se afla casa lui, pe alta biroul, pe una Curtea Supremă de Justiţie, iar pe alta Tribunalul Districtual, şi abia acum, pentru prima dată, aceste detalii se unesc într-un tot istoric ce îl include şi pe el, dându-i sentimentul neclar al unei misiuni, şi în ciuda faptului că nu are nici o informaţie despre bărbatul respectiv sau despre familia lui, este cât ne poate de hotărât să dea de el; tocmai acum, la ora la care toată lumea se grăbeşte spre casă, pre copii şi spre masa de seară, el se trezeşte piimbându-se pe străzi, se îndreaptă spre est, trecând pe lângă casa mamei lui exact în clipa când <* aprinde lumina la fereastra camerei sale, şi observă capul negru al noii îngrijitoare pe care i au angajat-o apărând pentru o secundă şi dispărând apoi imediat, dar într-o secundă dispare • i el, făcându-i o vizită imaginară şi surorii lui m timp ce trece pe lângă casa ei. Să fie a lui Nitzen silueta care se zăreşte la intrarea în bloc, purtând o conversaţie telefonică aprinsă, cu mobilul ascuns printre şuviţele de păr, aşa încât îţi luce impresia că se ceartă cu ea însăşi? Nu i-a plăcut niciodată copila asta mărunţică, iar gândurile mature pe care le exprima la o vârstă atât dr fragedă l-au îndepărtat mereu, însă nici ea n-a găsit niciodată nimic interesant la unchiul ei şi

la familia acestuia, copiii lui i se păreau o pacoste, ca şi când ea şi părinţii ei fuseseră plămădiţi din acelaşi material exclusivist şi arogant, neavând nevoie de nimeni pe lumea asta, cu atât mai puţin de el.

Hei, sunt singurul unchi pe care-l ai, ar fi vrut să-i spună uneori, suntem o familie, deşi i-ar fi plăcut mai degrabă să aibă discuţia asta cu mama ei, sunt singurul tău frate, de ce mă respingi, ce ţi-am făcut de eşti atât de furioasă pe mine, dar cine are putere pentru asemenea discuţii sentimentale, oricum are impresia că tot ce se

putea spune s-a spus deja de foarte multe ori, iar acum, la jumătatea vieţii, nu vor mai găsi cuvinte noi, întotdeauna există lucruri mult mai presante de făcut, cum ar fi să întârzie cu generozitate să intre în casă şi să-i ofere familiei o porţie din timpul lui. Oblonul de la terasă e tras, cu toate astea i se pare că-l aude pe cel mic plângând şi ştie că ar trebui să oprească motorul şi să urce imediat, dar nu şi-a îndeplinit încă misiunea, poate se va întâmpla în seara asta, oricum prezenţa lui nu le foloseşte la nimic, pentru că atenţia îi e concentrată asupra unei singure chestiuni presante. Vrea să apară în faţa lor liniştit, să se poată bucura de ei, iar ei să se bucure de el, nu să le provoace dezamăgire în clipa când intră pe uşă, mai ales lui Tomar, care îi aruncă priviri pline deopotrivă de ranchiună şi dorinţă, trezind în el nevoia de-a fugi de acolo imediat.

Sunt oameni care se întorc cu bucurie la casele lor, se gândeşte cu surprindere, ca şi cum lucrul ăsta i-ar fi venit pentru prima dată în minte, şi încearcă să-şi clasifice după acest criteriu prietenii şi cunoştinţele, oprindu-se pentru o clipă asupra soţiei lui: cărei categorii îi aparţine Shlomit? E greu să distingi la ea între dragoste şi obligaţie,

între competiţie şi plăcere, uneori are impresia că singura ei motivaţie e să-i demonstreze cu cât de mult îi este superioară, dar deşi e sigură că va câştiga, nu renunţă. Aude din nou plânsetul lui Yotam, cine ştie ce i-a mai făcut Tomar de data asta, fiindcă deşi între ei e o diferenţă de vârstă destul de mare, aproape zece ani, gelozia lui devine tot mai puternică pe zi ce trece. Da, va ieşi imediat din maşină, va urca scările şi va lua în braţe copilul plângăreţ, îi va mângâia buclele umezite de transpiraţie, tati, tati, îi va repeta în ureche, iar el va asculta din nou uimit cuvântul acela, tati? îi vine atât de greu să se vadă ca pe tatăl unui copil mic. Sarcina asta apărută din senin şi copilul care s-a născut în mod surprinzător în urma ei i se par complet rupte de persoana lui, şi în egală măsură de a lui Shlomit, care pare mai în vârstă decât este de fapt, iar când împinge căruciorul alături de mamele tinere arată ca şi cum ar fi mama lor, şi din cauza asta are impresia că nu se înscriu în tiparele unor părinţi conven- ţ ionali, fiind mai degrabă părinţi de conjunctură, ca şi cum copilul le-ar fi fost încredinţat pur şi .implu spre îngrijire, un copil născut prea târziu, dar care, spre norocul lui, nu îşi dă încă seama de asta, fiind preocupat doar de satisfacerea nevo- dor sale fără număr.

Petrecerea s-a terminat, puştiule, şi nici măcar nu a fost un mare succes, acum aruncăm vesela de unică folosinţă, resturile de mâncare, stivuim «faunele în turnuri înalte, şi nu stă în puterile tale, puştiule, să dai timpul înapoi. Oaspeţii au plecat deja, băuturile s-au terminat, veselia de Hcurtă durată s-a risipit, n-a mai rămas cine ştie ce, crede-mă, noi ne prefacem încă de dragul tău, dar într-o bună zi, care nu se va lăsa aşteptată, vei deveni un tânăr inteligent şi vei descoperi >mgur, iar atunci ce se va întâmpla?

Ce se va întâmpla atunci, oftează el, oprind motorul maşinii şi lipindu-şi fruntea de volan, nu se va întâmpla nimic, de multă vreme a încetat să mai creadă în intervenţii externe, extreme, aşa ceva se mai întâmplă uneori, din câte se pare, dar niciodată lui. La el urcuşurile sunt întotdeauna moderate, la fel şi coborâşurile, fără pante abrupte, din două asistente la birou i-a mai rămas una singură, victoriile de la tribunal s-au transformat în compromisuri, apoi în înfrângeri, iar acum iese din maşina încinsă şi imediat va intra în casă şi va linişti copilul, va sta puţin cu Tomar, îl va ajuta să-şi facă temele, dar portiera care s-a închis cu un scârţâit ascuţit se deschide din nou, încă nu, e mult prea devreme pentru a se lăsa înghiţit de rutina lor, se va întoarce peste o oră, iar acum va mai face o încercare, poate că se va

întâmpla în seara asta. Cât de fierbinte e aerul nopţii, întunericul nu aduce nici o uşurare, dacă are grădină, cu siguranţă stă afară acum, întins pe scaun, adunându-şi ultimele puteri, privind luna subţire ca o geană desprinsă de pleoapă, într-o noapte ca asta a părăsit tatăl lui lumea celor vii şi, cum era de aşteptat, nu l-a mai văzut de atunci, dar cu toate că e un lucru cât se poate de firesc, încă nu reuşeşte să se împace cu faptul că în mai bine de douăzeci de ani n-a avut nici o legătură cu el, nu că ar fi petrecut prea mult timp împreună. In tinereţe sperase într-o apropiere a lor, dar boala le-o luase înainte, tatăl lui nici n-a mai apucat să audă că se hotărâse să studieze Dreptul, lucru care fusese şi visul lui.

Ce dor amar îl cuprindea în acei primi ani, când îşi amintea de reproşurile care se auzeau din munţi, de ce îl supăra atât de tare? Păreau ca doi lei, unul tânăr şi unul matur, dar de fapt semănau mai degrabă cu doi miei rătăciţi prin

pustiul arid, în cartierul aglomerat şi înţesat de clădiri de la marginea deşertului, cu blocuri ascuţite ca nişte dinţi, care nu făceau decât să urâ- ţească priveliştea munţilor. Spre deosebire de tatăl lui, nu le face viaţa un chin propriilor copii, nu ţipă niciodată la ei, preferă să se îndepărteze decât să scoată pe gură cine ştie ce adevăr sau să plece, ca acum, lăsând-o pe Shlomit singură şi în seara asta, şi se lasă înghiţit de traficul care curge spre vest, ca şi cum acolo ar fi casa lui, spre cartierul care pe vremuri a fost un sătuc şi care are încă puţine legături cu oraşul, părând să se ascundă de el, cu casele sale pline de stil şi farmec, nelăsând metropola să-l supună.

De ani buni îi tot sugerează lui Shlomit să se mute acolo, mai ales acum, după naşterea micuţului, când locuinţa lor a devenit neîncăpătoare, dar ea se opune cu încăpăţânare, e mult prea departe, nu are destulă energie ca să străbată un drum atât de lung, îmi e destul de greu şi aşa, spune ea printre dinţi, ca şi cum ar fi vina lui, şi s-ar putea să aibă dreptate, pentru că el e la birou de dimineaţa până seara, iar ea e cea care aleargă de colo până colo toată ziua, din nou dreptatea ei absolut sigură de ea care-i repugnă. A avut mereu impresia că judecăţilor ei drepte le lipseşte ceva, tocmai acel ingredient care l-ar face s-o asculte, nu doar s-o audă. Mare păcat că nu vrea să locuiască aici, pentru că acum, în timp ce coboară în inima pulsândă a acestui mic cartier, sufletul i se umple de nostalgia unei tinereţi de mult uitate şi conduce foarte încet pe străduţele înguste şi şerpuite, ca şi cum ar călări un măgăruş, căutând o casă potrivită pe întuneric şi, câteva zile mai târziu, sau poate a doua zi dimineaţă, nu va reuşi reconstituie momentul exact, va găsi maşina aurie parcată în garajul spaţios

ori lângă poarta pe care a fost lipit anunţul morţii lui cu câteva zile în urmă, din câte se pare, pentru că înmormântarea a avut loc ieri, înmormântarea lui Rafael Alon, care a fost îngropat pe muntele odihnei veşnice, sub privirile părinţilor lui, Yoshua şi Mărim, ale soţiei sale, Elishavea, şi ale copiilor lui, Yaarah şi Avshalom, ale căror nume sunt scrise cu litere negre sub al lui, iar Avner iese din maşină cu genunchii tremurând şi se apropie de anunţ, rostindu-i iar şi iar numele pe un ton îndurerat: Binecuvântată fie amintirea ta, Rafael Alon, odihneşte-te în pace, Rafael Alon, cu tristeţe mă despart de tine, deşi prea puţin mi-a fost dat să te cunosc, dar mi se pare că n-am suferit nicicând o pierdere mai mare, cu toate că am avut o viaţă plină de pierderi, pentru că mi-am pierdut tatăl şi am pierdut iubirea, şi inima mi se strânge în faţa numelui tău, apoi se uită în jur pentru a se asigura că nu-l vede nimeni, după care întinde mâna şi mângâie repede numele răposatului, numele văduvei lui şi pe cele ale copiilor rămaşi orfani, iar la sfârşitul listei celor îndoliaţi adaugă cu litere

invizibile, cu scrisul misterios al pielii lui încinse şi transpirate, propriul nume, Avner Horowitz.

Când aude voci înfundate de femei apropiindu-se de poartă, se grăbeşte să se refugieze în maşină, deschizând radioul şi prefăcându-se că vorbeşte la mobilul închis, în timp ce inima îi e lovită de durere. Din difuzoare se întind spre el braţele scheletice ale tristeţii, precum braţele acelui bărbat, care acum a primit un nume, exact în clipa când şi-a pierdut viaţa, Rafael Alon, cât de slab era, şi cu toate astea cât de greu cântărea prezenţa lui, iar Avner îşi pipăie cu furie propriile braţe, strivindu-le carnea lipicioasă. în copilărie avea obiceiul să se ciupească până îi dădeau lacrimile

126

şi pielea i se acoperea de vânătăi, iar când mama lui le descoperea îngrozită, pretindea că ceilalţi copii i le făcuseră, însă refuza să le spună numele, iar acum se trezeşte gemând, ca şi cum sunetele acute care umplu spaţiul din maşină ar încerca să-l supună. Cum sunt răpiţi oamenii iubiţi de la sânul celor dragi, ce paradă crudă se desfăşoară în fiecare moment, pe când tu eşti preocupat doar de propriile probleme, încercând să controlezi totul până în cele mai mici detalii. Iată că persoanele care au ieşit din casă trec acum prin dreptul geamului tău, două femei nu tocmai tinere, din câte se pare, prietene de-ale ei, de-ale văduvei Elishavea, maşina lor s-a pus deja în mişcare, luminile farurilor lor te orbesc pentru o clipă, după care se îndepărtează. Biata Elishavea, îşi spun ele cu siguranţă, cum se va descurca fără el, cât de bine l-a îngrijit, şi copiii sunt încă atât de tineri, cât e de trist, şi-o imaginează stând printre oamenii veniţi s-o consoleze, cu spatele drept şi ţinuta ei nobilă, mult mai frumoasă decât toate prietenele sale, oare îşi şterge lacrimile cu tivul cămăşii, dezve- lindu-şi pentru o clipă pielea fină a abdomenului, şi îşi doreşte atât de mult s-o vadă din nou, încât iese din maşină şi încearcă să dea ocol casei, ca să prindă toate sunetele ce răzbat prin poarta încuiată.

Din curtea alăturată se aud nişte câini lătrând, sau poate din curtea lor, în cartierul ăsta nu te poţi simţi în siguranţă fără câine, dar nu te poţi simţi în siguranţă nici cu atâţia câini prin preajmă, poate că e într-adevăr de preferat cartierul lor aglomerat, şi din nou eşti prins în luminile farurilor unei maşini şi grăbeşti pasul, în stânga ta e valea întunecată din care se ridică un miros de descompunere, mirosul plantelor înfrânte de soare, un miros aproape la fel de pătrunzător ca parfumul florilor de-a lungul primăverii scurte.

127

Din spatele unui rodiu subţirel, îi pândeşte pe îndoliaţii nou-sosiţi, care tocmai coboară din maşină, un grup de tineri, din câte se pare, prietenii copiilor, una dintre fete plânge amarnic, să fie oare cea mai bună prietenă a fiicei lui? Din depărtare îi ajunge la urechi vacarmul oraşului, dar valea e adâncă şi atrăgătoare, iar el are impresia că o guvernează alte reguli, aşa că se apropie de margine, se aşază pe o piatră încinsă, valurile de durere se sparg in spatele lui, iar el tremură, îşi îngroapă faţa în mâini şi scoate un suspin de amărăciune.

Ce tragedie, nu avea nici cincizeci de ani, aude o voce în spatele lui, iar pentru o clipă are senzaţia că vorbeşte chiar despre el şi se întoarce spre femeia cu trup greoi, părul vopsit în roşu îi e decolorat şi ciufulit, poartă o tunică largă peste o pereche de pantaloni strâmţi, iar în mână ţine o lesă, apoi întreabă şi răspunde singură, şi tu eşti de la facultate, iar în clipa în care el încuviinţează şovăitor din cap, întreabă din nou, acum ai ieşit?

Nu, voi veni altă dată, bâiguie el, nu sunt destul de apropiat de familie ca să mă duc în prima zi, iar femeia spune, nu e prima zi, înmormântarea a fost amânată

fiindcă le-a luat ceva timp să dea de băiat în America de Sud, iar Avner nu reuşeşte să-şi ascundă surprinderea, serios? Atunci când a murit? Şi ea zice, în urmă cu exact o săptămână, lunea trecută, nu sunteţi prea informaţi acolo, la facultate.

Ba da, însă eu m-am întors abia astăzi din străinătate, nu am fost în ţară, spune el repede, încercând să calculeze, oare îi văzuse lunea trecută, oare îşi dăduse sufletul chiar în aceeaşi zi sau o fi vorba despre un cu totul alt om, chiar dacă au maşini la fel? Oraşul e mare şi aglomerat şi

plin de morţi. Dacă ţi-e greu, putem intra împreună, se oferă ea să-l ajute, eu trec în fiecare zi, cu o prăjitură sau o plăcintă, dar azi n-am mai reuşit, după care scoate un fluierat puternic, iar un câine negru, semănând cu un şacal mai mare, se iveşte în goană din vale, dezvelindu-şi colţii spre Avner, care încremeneşte, speriat.

E în ordine, Casanova, liniştiţi-vă amândoi, zâmbeşte ea legând lesa la gâtul câinelui, ca şi cum ar fi fost doi fraţi cu creierele înfierbântate care se iau la harţă, nu vrea să facă nimic rău, şi nici tu, sper, haide, să mergem, iar lui Avner nu-i place mersul ei, cu siguranţă s-a născut într-un kibbutz, îi aminteşte puţin de soţia lui, cu bruscheţea ei nemijlocită, are impresia că l-a legat şi pe el cu o lesă; trecând prin faţa maşinii lui, ştie că se poate încă elibera din strânsoarea ei, rostind un cuvânt de mulţumire şi facându-se nevăzut înainte să fie descoperit, dar iată-l aşteptând ascultător lângă ea să deschidă cineva poarta, aran- jându-se puţin, îndesându-şi cămaşa în pantaloni, trecându-şi mâna prin păr. Ce se va întâmpla dacă ea îl va recunoaşte, ce îi va spune, cum îşi va justifica prezenţa aici? Un tremur de stânjeneală îi cuprinde trupul în timp ce păşeşte în urma vecinei cu părul roşcat şi a câinelui înspăimântător pe aleea de la intrare, mărginită de tufe de iasomie înflorite, cu mirosul lor atât de puternic şi de dulce că te ia leşinul.

Dar poate că e vorba despre un alt bărbat, despre o altă familie, poate că bărbatul acela e încă în viaţă, salvat de forţa cu care iubeşte şi cu care este iubit, la urma urmei ea îi spusese cât se poate de clar, în curând te vei simţi mai bine, şi deja se agaţă de această speranţă, însă intrând în încăperea zgomotoasă, observă imediat fotografia răposatului aşezată pe masă şi-i recunoaşte
zâmbetul blând, care-i confirmă că a ajuns în locul potrivit, că durerea lui e îndreptăţită.

S-a întâmplat în aceeaşi zi, da, l-a văzut în ultima lui zi pe acest pământ, un dans încremenit, un cântec mut, şi toate căutările sale frenetice în lungul şi-n latul oraşului pentru a-l mai vedea o dată au avut loc după moartea lui, se sprijină de perete şi o lasă pe vecină să-şi retragă aripa protectoare şi să se cufunde într-o discuţie aprinsă cu o femeie mărunţică, cu părul tuns scurt, mor- coviu şi o faţă cu trăsături dure, pătrăţoasă şi obosită, iar încordarea lui creşte din ce în ce mai mult, aceeaşi încordare pe care o simte în timpul înfăţişărilor la tribunal, se uită în jur şi o caută, ţinuta ei nobilă, faţa palidă, încadrată de şuviţe negre, nu-ţi face griji, în curând te vei simţi mai bine, îl asigurase ea, oare la moartea lui apropiată făcea referire, şi tocmai el auzise aceste cuvinte, tocmai cu el împărţiseră ultimele lor ore împreună, martor întâmplător al iubirii lor, dar fusese oare totul o simplă întâmplare?

Pentru că nu o vede nicăieri, aruncă o privire spre etaj, poate a urcat să se odihnească puţin, ochii îi alunecă în sus pe treptele care duc, cu siguranţă, către dormitorul lor, apoi pe podeaua decorată în culori calde, pastelate, după care cercetează din nou încăperea, canapelele deschise la culoare, ferestrele mari, cu vedere spre grădină, privesc oamenii strânşi în grupuri, sunt oameni de vârsta lui, dar nici unul nu-l recunoaşte, şi ochii îi revin asupra chipului vecinei, însă îşi pleacă imediat privirile, dar aceasta îşi aduce aminte de el, spre groaza lui. Ţi-am adus un

rătăcit, Elishavea, spune ea glumind la urechea femeii cu părul scurt şi arată spre el, e de la facultate, l-am găsit afară, îi era teamă să intre, iar el simte că ameţeşte dintr-odată, întinde mâna şi bâiguie
130
câteva cuvinte de consolare la urechea văduvei care tocmai îşi pierduse soţul şi care nu are absolut nimic în comun cu femeia pe care o văzuse alături de răposat în urmă cu exact o săptămână, în ultimele lui ore de viaţă, şi ştie că faţa i se îmbujorează ca şi cum el ar minţi-o, şi chiar o minte, pretinzând că îl cunoscuse pe soţul ei la o conferinţă în străinătate, după care îi dă drumul la mână, ca şi cum i-ar fi mult prea greu să vorbească din pricina durerii şi se îndreaptă spre coridor. Soneria zbârnâie din nou şi alte grupuri de îndoliaţi intră în casă, iar văduva ascultă deja cuvintele de consolare şi suspinele altor oameni, care îl cunoscuseră cu adevărat pe soţul ei, nu ca el, dar dacă, se gândeşte Avner croindu-şi drum spre ieşire printre invitaţii gălăgioşi, dacă el l-a cunoscut mai bine decât toţi la un loc?

Pe când se îndreaptă spre maşină, are impresia că şacalul cel negru îl urmăreşte cu dinţii dezveliţi şi grăbeşte pasul, fiindu-i greu să-şi recunoască propria maşină printre toate celelalte parcate între timp alături de ea, iar când o vede în cele din urmă, începe să-şi caute cheile, oare le pusese în buzunarul pantalonilor, oare le lăsase pe piatra dinspre vale, se grăbeşte într-acolo şi pentru o clipă valea e luminată de farurile unei maşini ce trece prin faţa casei îndoliate fără a se opri, iar el o priveşte încurcat, având impresia că a recunoscut înăuntru profilul ei nobil şi reţinut, însă ea îşi continuă drumul, încotro? Oare cărarea asta duce spre drumul principal? Se caută din nou prin buzunare, descoperind o gaură mică într-unul din ele, era oare posibil să-i fi alunecat cheile prin ea fără să-şi dea seama? Nu are înăuntru decât mobilul închis, care-i oferă puţină siguranţă, aşa că sună la firma de taxi, dând adresa casei îndoliate, dar începe să coboare în
131
josul străzii, numai să nu se întâlnească din nou cu vecina şi câinele ei, deja nici nu mai ştie de care dintre ei se teme mai tare, pentru că în ochii lui s-au contopit într-o singură creatură, un şacal uriaş cu blana roşcată şi ciufulită, cu o voce aspră şi guturală de femeie.

Alte maşini urcă străduţa îngustă, atât de îngustă încât, dacă ar veni o maşină din sens opus, una dintre ele s-ar prăbuşi cu siguranţă în vale, iar în timp ce urmăreşte încordat cum soseşte o altă maşină, are impresia că la volanul tuturor o vede pe femeia aceea cu ţinută nobilă şi păr negru şi îşi mijeşte ochii, dar fără nici un folos, pentru că iată apropiindu-se farurile taxiului care îl va lua de-acolo, aşa că se aşază în tăcere pe bancheta din spate, furios şi transpirat, fără să observe privirea întrebătoare de pe chipul şoferului, încotro? întreabă acesta, iar Avner îi dă grăbit adresa de acasă, însă imediat se răzgândeşte, ce rost are să meargă până acasă şi să ia cealaltă pereche de chei, după care să se întoarcă aici, copiii vor fi dezamăgiţi, iar Shlomit se va năpusti asupra lui, ca şi cum fiecare lucru pe care îl face ar avea menirea de a-i răni, doar şi Anti are un rând de chei, pentru mai multă siguranţă, aşa că îi telefonează, încercând să-şi ia un ton indiferent.

Eşti acasă, Anti? Ai cumva cheile de la maşină la tine? Atunci dau o fugă până acolo să le iau, bine? Le-am pierdut pe ale mele, te rog să-mi mai spui o dată adresa, perfect, e chiar în drum, dar în tăcerea ce urmează aude iar şi iar cuvintele care i-au ieşit din gură, stridente precum vorbele răguşite şi răstite ce se revarsă din staţia de emi- sie-recepţie a taxiului şi i se pare că o întreagă reţea secretă ramificată îi ascultă cuvintele, deco- dându-le, iar reţelei i se alătură şi mortul, Rafael Alon, şi iubita lui, încă în viaţă, care îl jeleşte în

132
secret, iar acum şi el, prin intermediul unei convorbiri telefonice, îşi leagă destinul de destinul lor, într-o secvenţă complet arbitrară, dar bine determinată, pe care o prezidează, cum se întâmplă întotdeauna şi aproape fără să-şi dea seama, mama lui, care deja nu mai face diferenţa între dreapta şi stânga, între trecut şi prezent, cu rămăşiţele conştiinţei ei muribunde.

Aşteaptă-mă aici două minute, mă întorc imediat, îi spune şoferului, care a oprit în dreptul unui bloc lung ca un tren, apoi încurcă intrările, din ce parte începe numărătoarea, asta e întotdeauna întrebarea, mai ales când te afli la mijlocul clădirii şi nu ştii încotro s-o apuci, dacă în loc să înaintezi, aşa cum credeai, mergi de fapt înapoi, sau invers? Pe vremuri a locuit împreună cu Shlomit într-un bloc asemănător, nu departe de acesta, şi îşi aminteşte că şi atunci se întorcea acasă plin de amărăciune, asociind-o cu clădirea urâtă şi cu mizeria de pe casa scărilor, deja era strâns legată în conştiinţa lui de furia oportunităţii pierdute, în ciuda faptului că se aflau abia la începutul vieţii lor împreună şi puteau schimba oricâte locuinţe şi oricâţi parteneri doreau. De ce se grăbise atât de mult să se lege la cap şi, prin asta, să-şi piardă viaţa, cu toate că amândoi erau mai tineri decât fata care îi deschide uşa.

E prima dată când îi vede trupul fără hainele ce-i alcătuiesc ţinuta rigidă şi ştearsă de la birou, acum poartă o rochie de bumbac, roşie cu buline negre, care o face să semene cu o buburuză uriaşă, şi fără corsetul hainelor strâmte trupul ei pare să se împrăştie în toate direcţiile, dublându-şi volumul cu fiecare mişcare, şi îl întâmpină cu un zâmbet de scuză, chiar acum voiam să te sun, nu le găsesc, trebuie să fie pe undeva pe-aici, sunt sigură, dar n-am idee unde anume.
133

Nu-i nimic, te ajut să le cauţi, se grăbeşte el să spună, observând roşeaţa umedă a ochilor ei şi vrând s-o liniştească, dar în clipa în care păşeşte în cameră în urma ei înlemneşte: n-a mai văzut niciodată o asemenea dezordine, teancuri de haine pe podea, pantofi, cărţi, foi de hârtie, şi priveşte stânjenit încăperea, iată şi chiloţi, sutiene, tampoane, un amalgam de obiecte lipsite de pudoare, dar şi de sexualitate, iar ei nici măcar nu-i e ruşine, călcând pe haine şi lucruri cu picioarele goale, scotocind printre ele şi împrăştiindu-le în jurul ei, ca şi cum cheile s-ar fi putut afla în cupa unui sutien sau într-o şosetă, şi pe când se întreabă în ce fel ar putea s-o ajute, oare ar trebui să ia şi el hainele în mâini şi să le împrăştie în toate părţile, din stradă se aude o maşină claxonând, iar Avner îşi aminteşte de taxiul care îl aşteaptă, cele două minute au trecut deja, ştie că ar trebui să-i spună, lasă, nu contează, îmi voi lua cheile de rezervă de acasă, şi exact asta face, coborând treptele în fugă, însă în loc să deschidă portiera taxiului şi să urce, aşa cum îşi doreşte de altfel să facă, şi să-i dea şoferului adresa de-acasă, se apleacă până în dreptul geamului şi plăteşte cursa, fără a aştepta măcar restul, apoi se întoarce alergând în clădire, urcă scările şi intră gâfâind pe uşa încă deschisă. Şoferul plecase deja, spune el cu respiraţia întretăiată, nu m-a aşteptat, iar ea îşi îndreaptă spinarea roşind, oare minciuna lui cusută cu aţă albă o făcuse să roşească sau poate minciuna ei, fiindcă iată, întinde spre el mâna cu pumnul strâns într-un gest copilăresc, le-am găsit, anunţă ea.

îi vine s-o împingă încetişor, până se va împiedica şi se va întinde peste mormanul de haine cu carnea ei poroasă, cu rochia ridicată, lăsând să i se vadă chiloţii simpli de bumbac, cu ochii închişi,
134
tânjind să-şi satisfacă dorinţa, nu pe el îl aşteaptă, şi totuşi el e aici, să-şi lipească buzele de umerii ei puternici, de sânii grei, cu sfârcurile puţin mai închise la culoare, aşa cum se conturează prin materialul rochiei. Ar vrea să-şi scoată cămaşa şi să-şi

lipească pielea de a ei, să-şi lipească vârsta de a ei, jalea lui de tinereţea ei, să se desfete cu părţile trupului ei până îşi va găsi consolarea, buzele ei îi vor alina buzele, degetele ei îi vor dezmierda degetele, oasele ei îi vor mângâia oasele, fiindcă pare captiv în golul lăsat în urmă de bărbatul mort şi încă nu ştie cum să scape din el, golul înconjurat de tufe de iasomie, cu mirosul lor atât de dulce şi greu că te ia cu leşin, golul acela suspendat între naştere şi moarte, ca şi cum bărbatul mort ar fi aruncat o vrajă asupra lui în ultimele sale clipe de viaţă şi numai o contra-vrajă l-ar mai putea salva, numai dacă va consola va găsi la rândul lui consolare, pe văduvă şi pe copii, dar mai ales pe iubita care nu are pe nimeni alături, iar dorinţa lui e atât de puternică, încât se agaţă cu toată forţa de tocul de lemn al uşii, ca să nu fie aruncat spre ea de valul său dezlănţuit, pentru că între ei se ridică blocuri de aer solide şi nemişcate, îngropate în podea, iar dacă se va apropia de ea, va fi nevoit să le dea la o parte, la fel şi pe Shlomit şi pe băieţi, chiar şi pe ea, pe iubita secretă. De atâtea ori lucrul ăsta aproape că i s-a întâmplat, iar în ultima clipă s-a prins cu mâinile de tocul uşii sau de clanţă sau şi-a luat servieta, însă fiecare asemenea moment de dorinţă nu face decât să demonstreze că viaţa lui stabilă e pe punctul de-a se prăbuşi, părând că orice mişcare, cât de uşoară, ar putea duce la un colaps total, şi Avner ia cheile din mâna ei, îmi dai, te rog, un pahar cu apă? întreabă el cu gâtul uscat, e o căldură îngrozitoare afară, iar ea
135
se grăbeşte spre bucătărie, oare chiar văzuse dezamăgire pe chipul ei, ce vrea, ce vrea de la el? Paharul nu e curat, dar reuşeşte să-şi înfrângă sila şi să bea, cu siguranţă că acasă l-ar fi clătit de câteva ori, de ce tocmai el, care e aproape obsedat de curăţenie, dă mereu peste femei complet dezinteresate de asemenea pedanterii, şi îi întinde paharul gol, mulţumesc, spune, am plecat, dar - spre surprinderea lui - ea îl roagă să mai stea puţin, vrei o bere? întreabă, arătând dintr-odată ca o fetiţă care se teme să rămână singură în casă.

O bere? spune, ca şi cum ar fi vorba despre ceva cu totul neobişnuit, bine, dar numai dacă bei şi tu, apoi aruncă o privire spre frigiderul deschis de Anti, care pare surprinzător de ordonat, se aşază la masa din bucătărie şi îşi şterge sudoarea de pe frunte. Soarele care a apus de mult încinge încă acoperişul apartamentului aflat la ultimul etaj, razele lui pătrund prin betonul subţire şi i se înfig în ceafă, ea pune o sticlă în faţa lui şi se aşază, iar el îi observă din nou roşeaţa ochilor, ca şi cum ar fi plâns chiar înainte de sosirea lui, şi o întreabă, te simţi bine, s-a întâmplat ceva?

Nu ştie prea multe lucruri despre ea, lucrează la biroul lui numai de două luni, după ce şi-a luat examenul de diplomă cu brio, s-a încăpăţânat să se specializeze în drepturile omului, deşi a primit oferte de la alte birouri de avocatură mult mai mari. Faţă de clienţi dă dovadă de compasiune, dar şi de interes, iar în timpul liber participă la toate protestele, toate nedreptăţile şi fărădelegile o înfurie, iar acum, pe când zâmbeşte stânjenită, el observă pentru prima oară că dinţii din faţă îi sunt incredibil de mici.

N-am nimic, simt doar puţin întoarsă pe dos azi, spune, cu o voce dintr-odată copilăroasă, voiam
136
să-ţi dau ceva, şi când se ridică şi iese din încăpere, el se gândeşte, se va năpusti din nou asupra grămezilor de lucruri din camera ei, care capătă dintr-odată un soi de farmec pentru el prin libertatea lor totală, dar ea se întoarce imediat şi îi întinde un plic, azi au sosit de la tipografie, spune, eşti primul care le vede, iar el deschide plicul şi scoate de-acolo o bucată de hârtie maro groasă, pe care sunt scrise cu litere simple, micuţe, câteva nume, o adresă, un loc, iar el e atât de surprins încât nu

înţelege ce scrie, dar mai ales nu înţelege ce legătură au toate astea cu el.

Ce-i asta, cine se căsătoreşte, tu te căsătoreşti? întreabă aproape şocat, iar ea încuviinţează nefericită, azi au sosit de la tipografie, repetă ea, de parcă asta i-ar explica tristeţea, dar el îşi revine imediat, să fie într-un ceas bun, Anti, cât de mult mă bucur! Se întreabă dacă ar trebui să-i strângă mâna sau să o îmbrăţişeze, însă pentru că el stă jos, şi ea în picioare în faţa lui, ambele lucruri ar părea puţin ciudate, aşa că mai priveşte o dată invitaţia, citeşte numele scris sub al ei, la rubrica unde ar trebui să fie trecuţi părinţii miresei apare doar numele tatălui, în timp ce pentru mire sunt trecute numele ambilor părinţi, aşa cum se obişnuieşte, şi deja se concentrează asupra acestui detaliu a cărui lipsă de echilibru întunecă întregul eveniment. Ce s-a întâmplat cu mama ta? întreabă, amintindu-şi cu câtă stăruinţă se interesase de sănătatea mamei lui cât fusese internată, iar ea spune, a murit când aveam opt ani, se aşază în faţa lui şi îşi şterge ochii, nu ştiu ce se întâmplă cu mine, m-am speriat atât de tare când am văzut invitaţiile mai devreme, mi-am dat seama brusc că totul e ca şi cum ar fi real.

Ca şi cum ar fi real? întreabă el surprins de felul ăsta de-a vorbi, care nu-i stă deloc în fire,

137

iar ea spune, fără „ca şi cum“, doar „real“, pe 20 august, Anat şi Lior, numai că această Anat sunt chiar eu, şi dintr-odată nu mai sunt sigură că ea trebuie să se căsătorească cu Lior, fiindcă poate e mult prea devreme, poate nu-l iubeşte destul, poate că n-a iubit încă destul la viaţa ei. Vorbeşti întotdeauna despre tine la persoana a treia? întreabă el, preocupat, ca de obicei, de forma discursului, nu de conţinutul lui, iar ea roşeşte, doar când sunt singură, spune, totul a început după moartea mamei, îi povesteam toată noaptea despre fiica ei, şi m-am obişnuit, apoi soarbe lacom din sticla de bere, ca o fetiţă de grădiniţă care bea cacao cu lapte, iar Avner oftează, din câte se pare, niciodată nu iubim destul, de câtă vreme sunteţi împreună?

De patru ani deja, e primul meu prieten, zice ea, şi tocmai eu am insistat să ne căsătorim, ce ciudat, cum se schimbă lucrurile, însă din clipa în care ne-am hotărât, pentru el a devenit un subiect închis, şi iată că pentru mine tocmai s-a deschis. Cum ştiu oamenii ce-ar trebui să facă? întreabă ridicând spre el ochii mari şi expresivi, iar el zâmbeşte, asta e întrebarea întrebărilor, Anti, adevărul e că nu ştiu, nu există pe lume decât câţiva norocoşi pentru care totul este clar.

Ţinând încă invitaţia în mână, îi îndoaie absent marginile, cum ştiu oamenii ce-ar trebui să facă? Oare are de îndeplinit o misiune în viaţa ei în momentul ăsta, oare ar trebui s-o avertizeze? Şi Avner spune în grabă, de teamă să nu se răzgândească, ascultă-mă, şi eu m-am căsătorit cu prima mea prietenă şi am regretat asta toată viaţa, deşi nu am făcut absolut nimic ca să ies din căsnicia asta şi, desigur, n-ai cum să ştii încotro te-ar fi purtat viaţa dacă ai fi făcut alte alegeri. Evident, toate astea nu spun nimic despre viaţa ta, se grăbeşte el să adauge, nu se poate trage o concluzie generală pe baza unui singur caz, însă dacă nu eşti sigură, mai bine aşteaptă, uneori merită să aştepţi dragostea, chiar dacă vine abia în clipa în care eşti deja pe moarte, când am fost cu mama la spital, am văzut dragostea, e o privelişte care nu se uită niciodată. Mâinile lui febrile îndoaie cartonul invitaţiei când telefonul sună şi ea se ridică să răspundă, iar Avner e surprins să-i audă vocea spunând pe un ton rece, ţi-am zis şi mai devreme, vreau să fiu singură astăzi, încetează, Lior, nu mă mai presa, şi Avner îşi îndreaptă repede spinarea, ca şi cum lui i-ar fi fost adresate aceste cuvinte. Trebuie să plec, simt aşteptat acasă, spune el când Anti se întoarce şi se sprijină de tocul uşii de la

bucătărie, ne vedem mâine la birou, adaugă el aproape cu părere de rău, fiindcă pentru o clipă îşi doreşte să n-o mai vadă niciodată, pe ea şi întrebarea de pe chipul ei, care îi e adresată, ce-ar trebui să fac, iar în clipa în care iese din bloc, cu cheile maşinii în buzunarul rupt, mototoleşte invitaţia şi o aruncă la coşul de gunoi plin ochi, în jurul căruia se zăresc tufe mici de resturi menajere.
139
CAPITOLUL CINCI
Nu marile curente de gândire au stabilit de partea cui se află dreptatea, ci istoria, repetă ea, realitatea este aceea care nu lasă nici un loc de îndoială. Testul exilului face diferenţa între calea tradiţională a celor devotaţi Dumnezeului lui Israel, chiar şi atunci când sunt supuşi unor pedepse grele, şi calea spiritual-filozofică ce atrage după sine controversa religioasă. Problema care se pune fără încetare începând cu secolul XII - este oare permis să ne supunem unor învăţături externe - a fost rezolvată nu de puterea exegeţilor Talmudului, ci de forţa alegerii personale. După părerea înţelepţilor din generaţia exilului, alegerea este aceea care a dovedit cu claritate cine a urmat calea vieţii şi a credinţei în supravieţuirea iudaismului, ce trăieşte înăuntrul individului tocmai prin această credinţă, şi cine şi-a trădat credinţa şi a renunţat la propria identitate, dar un sunet gutural, precum uguitul porumbeilor, îi întrerupe discursul atât de bine cunoscut, an de an încearcă să le insufle entuziasmul ei, cu tot mai puţin succes, oare e vina ei sau generaţiile devin din ce în ce mai nereceptive?
Aveţi întrebări până aici? spune ea şi se întoarce spre clasă, privind-o pe una dintre fetele aşezate lângă fereastră, lumina soarelui îi mângâie chipul, iar un bebeluş micuţ suge ritmic şi zgomotos la
140
sânul ei. De obicei îi cer permisiunea şi de obicei nu se împotriveşte. Felicitări, Avigail, spune ea sarcastic, abia s-a născut şi deja e nevoit să audă despre exilul evreilor sefarzi? Enervarea îi îmbujorează faţa şi îşi continuă expunerea pe un ton grav, încercând parcă se sperie copilul, întotdeauna există două feţe ale exilului, a exilaţilor şi a celor care nu au fost exilaţi. La sfârşitul secolului XIV, cele două s-au reunit într-o singură criză profundă, care a zguduit din temelii bazele iudaismului ce dominase de sute de ani credinţa evreilor spanioli şi care cerea acum noi soluţii. Ochii îi sunt aţintiţi asupra acelei imagini, iar durerea o împunge între coaste, un trup cu două capete, unul micuţ şi celălalt mare, hrănindu-se unul pe altul, o imagine minunată şi monstruoasă în acelaşi timp. Umbra sfârcului întunecat care alunecă din când în când din gura sugarului, fericirea fără margini care se citeşte pe faţa mamei, bolborositul şi gân- guritul trupului mititel umplându-se de lapte, toate acestea îi stârnesc furia faţă de micul student care nu o ascultă aşa cum ar trebui şi faţă de mama acestuia, care o obligă să treacă printr-o încercare insuportabilă, să fie martora unei imagini şi a unor sunete indecente care, ca şi actul iubirii în sine, nu sunt un lucru potrivit pentru spaţiile publice.
Avigail, îmi pare rău, plânsetul copilului deranjează pe toată lumea, se aude spunând, va trebui să găseşti o altă soluţie pentru a-l hrăni în timpul cursurilor, iar Avigail tresare ca şi cum tocmai ar fi trezit-o cineva din somn, dar nu plânge! protestează ea, cu colţurile gurii lăsate în jos din pricina jignirii, însă Dina decretează, sigur că plânge, nu se poate preda aşa, toate zgomotele astea ne împiedică să ne concentrăm. Urmăreşte nerăbdătoare mişcările fetei care îşi adună lucrurile
141
şi părăseşte sala de curs cu copilul încă la sân, ce scoate un ţipăt ascuţit de rămas-

bun, iar Dina zâmbeşte spre restul studentelor, îmi pare rău, de obicei nu am nici o problemă în legătură cu asta, dar astăzi era chiar deranjant, nu vi s-a părut?

însă aşteaptă în zadar aprobarea lor, cât de transparentă trebuie să fie în ochii studentelor sale, o femeie terminată, ajunsă în pragul menopauzei, alungând din clasă o tânără mamă şi pe copilul ei. Ca o consecinţă a exilului, s-a accentuat misterul mesianic în credinţa iudaică, spune ea în continuare, iar acesta nu presupune doar izbăvirea sufletului, ci şi ispăşirea pământească a trupului, toate acestea au devenit valori de o importanţă majoră şi s-a stabilit o legătură strânsă între conştiinţa morţii şi speranţa mântuirii. Scaunul gol al lui Avigail stă dinaintea ei, scăldat în lumina soarelui, să fie oare aceea o suzetă pe care o uitase pe marginea scaunului, poate o va lua la sfârşitul orelor şi o va pune în geantă, ca să i-o ducă mai târziu, dar ce vor crede celelalte studente, şi aşa îi aruncă priviri suspicioase, iar ea încheie cursul puţin mai devreme decât de obicei şi pleacă spre cancelarie, sperând s-o întâlnească pe Naami, care e într-adevăr acolo, aplecată asupra unui exemplar deschis din Tanah[1], notând ceva într-un caiet.

Ce mai cauţi acolo? o întreabă Dina zâmbind, ştii deja totul pe de rost, iar Naami ridică spre ea o pereche de ochi obosiţi, cu două pungi întunecate atârnând dedesubt, aş vrea eu, de ani întregi nu am mai predat povestea asta şi nu mai ţin minte nimic. Ce poveste? întreabă Dina umplându-şi

1. Biblia ebraică, echivalentul Vechiului Testament din creştinism (n.r.).

un pahar cu apă rece, iar Naami răspunde, cea despre Hana şi Shmuel, uitasem cât e de tulburătoare, cum e posibil să abandonezi un copil în felul ăsta, mai ales după ce l-ai dorit atât de mult? Dina o ascultă fără interes, stai să-ţi spun eu o poveste tulburătoare, tocmai am dat afară din clasă o studentă pentru că şi-a adus copilul la curs.

E dreptul tău, şi pe mine mă deranjează dacă micuţii plâng, spune Naami, iar Dina mărturiseşte în şoaptă, ca să n-o audă nici unul dintre colegi, tocmai asta e, că nu plângea, am alungat-o din invidie, înţelegi? Nu mai puteam suporta să văd aşa ceva, iar Naami pune o mână pe braţul ei, of, Dina, pentru ce o invidiezi? Copilul ăsta o va părăsi în cele din urmă, chiar şi dacă faci zece copii tot rămâi singur la un moment dat, crede-mă.

Mulţumesc, dar nu e tocmai cum spui, oftează ea aşezându-se în faţa prietenei sale, e o diferenţă între o familie numeroasă şi una restrânsă, e o diferenţă între a rămâne singur la patruzeci şi cinci de ani sau la şaizeci şi cinci, iar Naami răspunde, sigur că e, dar nu una esenţială, poate e chiar mai sănătos să-ţi recapeţi viaţa la o vârstă nu tocmai înaintată decât în ultima clipă, uită-te la mine, până când Roi va creşte şi va pleca de-acasă voi fi deja bătrână.

Cu cât mai târziu, cu atât mai bine, insistă Dina, ştergându-şi sudoarea de pe faţă cu un şerveţel de hârtie, nu înţelegi ce înseamnă să vrei să dăruieşti şi să nu mai ai cui, să te trezeşti că nimeni nu mai are nevoie de tine. Nu demult am auzit despre o femeie care s-a sinucis când a ajuns la vârsta menopauzei şi chiar pot s-o înţeleg.

Linişteşte-te, vorbesc serios, exagerezi prea mult, o dojeneşte Naami, Ghideon are nevoie de tine în felul lui, şi cu siguranţă şi Nitzen, abia a împlinit

şaisprezece ani, pur şi simplu iei prea în serios mutrele ei, iar Dina zâmbeşte, ce mutre? Abia dac-o mai văd în ultimul timp, duce o viaţă foarte agitată, habar n-am ce se petrece cu ea, nu-mi povesteşte nimic.

Minunat, pare să fie o adolescentă tipică, o întrerupe Naami, dar asta nu înseamnă că nu are nevoie de tine, ai fost dată puţin mai la o parte, asta-i tot, spune

ea mutând puţin Tanahul de lângă caiet pentru a exemplifica, iar Dina zice, sigur că da, însă asta nu e totul, nu mă pot ierta pentru că n-am mai făcut un copil, dacă aş avea acum acasă un copil mic, precum Roi al tău, lucrurile mi s-ar părea complet diferite.

Ce se va întâmpla cu tine, vorbeşti deja ca Hana, care se ruga pentru un copil, zice Naami zâmbind, poate că şi rugăciunile tale vor fi ascultate, însă uite ce preţ a plătit ea, apoi bea repede o gură de cafea şi îşi adună lucrurile, hai să plecăm, suntem deja în întârziere, nu-i aşa? Iar Dina spune, eu am terminat pentru astăzi, mi-au fost anulate două cursuri, grupa mea e la studii aprofundate, şi Naami o trage spre ea, într-o îmbrăţişare umezită de sudoare, să nu-ţi pară rău, Dina, din câte se vede, nu ţi-ai dorit destul de mult, n-ai voie să judeci lucrurile dintr-o perspectivă ulterioară, gândeşte-te la avantaje, la mine acasă înnebunim cu toţii din pricina haosului şi certurilor, în timp ce la tine e linişte, iar asta nu e deloc puţin.

Dar eu nu caut linişte, răspunde Dina urmă- rindu-şi prietena cum intră în sala de curs pe care o părăsise ea nu demult, scundă şi îndesată ca o ursoaică, cu patru copii şi un soţ exact la fel, o familie de urşi, spunea Nitzen în bătaie de joc. Cum, vor mai avea un ursuleţ? s-a mirat ea când a aflat că Naami era din nou însărcinată,

nu s-au săturat de făcut ursuleţi? Toţi arată la fel. Ce noroc pe mine că sunt singură la părinţi, spunea ea adesea, e cel mai bine aşa, dacă mă plictisesc pot invita o prietenă, dacă n-am chef de prietene, pot sta singură, şi o am pe mami a mea doar pentru mine, se agăţa ea de gâtul Dinei, torcând ca o pisicuţă.

Da, aşa stăteau lucrurile pe-atunci, nu ar trebui să uite asta, alte legi guvernau mica lor familie în vremurile acelea, alcătuiau o entitate separată, independentă şi mândră, privind cu superioritate la comportamentul stângaci al altor familii, îngenuncheate sub povara nemulţumirilor şi certurilor. Mi-a plăcut s-o cresc pe Nitzen singură mai mult decât i-a plăcut lui Naami să-şi crească toţi cei patru copii la un loc, îşi reaminteşte, am timp pentru ea, am răbdare, pot să-i dăruiesc atât de multe, fără să mă simt vinovată faţă de un alt copil, iar lui Ghideon îi este cu siguranţă de-ajuns unul singur, nevoile lui sunt limitate, la fel şi potenţialul, dar nu i-a trecut niciodată prin minte că toate astea s-ar putea schimba la un moment dat şi nici nu şi-a dat seama că liniştea asta se baza pe presupunerea ei că încă mai putea, dacă îşi dorea cu adevărat, să mai aducă pe lume un copil, numai că dintr-odată, în mai puţin de un an, ca într-un război ce izbucneşte în acelaşi timp pe mai multe fronturi, Nitzen s-a îndepărtat de ea, ca şi cum n-ar fi împărţit niciodată aceeaşi pătură înflorată a apropierii, iar locul căldurii pe care o împrăştiase fiica sa asupra ei vreme de ani întregi fusese luat de valuri de fierbinţeală care-i măturau trupul, însoţite de ameţeli ce o împingeau în pragul leşinului, şi în tot acest timp bate la porţile inimii lui Ghideon şi la porţile clinicilor de fertilitate, unde i se spune cât se poate de clar, fără urmă de îndoială, că şansele ei sunt nule, că

nu mai poate reitera legătura aceea sfântă, ale cărei urme le văzuse pe chipul studentei sale şi care trezise în acelaşi timp înăuntrul ei furie şi durere.

Când iese cu maşina din parcare, o vede în staţia de autobuz, purtând încă semnele sarcinii, ţinând cu o mână neexperimentată căruciorul, geanta, copilul, o păturică inutilă care îi atârnă pe unul dintre braţe, iar Dina opreşte ruşinată în dreptul staţiei de autobuz, vrei să te duc cu maşina, Avigail? Vino, te las unde trebuie să ajungi, am destul timp la dispoziţie, însă fata clatină din cap, nu e nevoie, în curând ajunge şi autobuzul meu, însă Dina mai face o încercare, îmi pare rău, nu mă puteam concentra, chiar dacă nu plângea, iar Avigail îşi strânge copilul la piept, nu-i

nici o problemă, îi răspunde ea pe un ton arogant, nu-l voi mai aduce.

Dar nu reuşeşte să se liniştească nici după ce a obţinut iertarea fetei, trebuie să-i găzduiască pe mamă şi pe copil în spaţiul închis al maşinii, să-i facă prizonierii ei. Dă-mi voie să te conduc, spune ea zâmbind, iar Avigail acceptă în cele din urmă, punându-şi lucrurile grele şi multe în portbagaj, de parcă ar fi o refugiată de război.

Cu copilul adormit în braţe, se aşază pe bancheta din spate, făcându-şi de lucru cu centura de siguranţă, iar Dina o priveşte în timp ce măreşte viteza, hipnotizată de mişcările neîndemânatice, de stângăcia şi neglijenţa ei, cât de îngrijită şi manierată era cu numai câteva luni în urmă, îmbrăcată în haine strâmte şi încălţată cu pantofi cu toc, însă acum e mult mai frumoasă, fiindcă orice mişcare pe care o face a căpătat un scop mai înalt: când mănâncă, o face pentru a potoli foamea micuţului, când doarme, o face pentru ca pruncul să se poată bucura apoi de prezenţa ei,

dar scopul ăsta se va diminua odată cu trecerea anilor, iar mamei îi va fi imposibil să-i găsească un substitut.

Unde locuieşti? o întreabă, pregătită de fapt s-o ducă oriunde, numai ca să absoarbă înăuntrul ei existenţa aceea pe care mai devreme n-o putea suporta, dar de care acum nu poate îndura să se despartă. Nici o problemă, acolo locuieşte şi mama mea, oricum aveam de gând să-i fac o vizită astăzi, se grăbeşte ea să spună, dispreţuindu-se în secret, de ce nu te transformi în şoferul ei personal, de ce nu îi oferi serviciile tale ca bonă, şi nu doar ei, ar trebui să lipeşti un anunţ pe stradă, bonă responsabilă şi experimentată, profesoară, aproape posesoare a titlului de doctor, te aşteaptă o carieră fulminantă, şi în timp ce conduce pe străzile pustii, scăldate în soarele după-amiezii, Dina îşi urmăreşte prizoniera în oglinda retrovizoare, văzându-i faţa strălucitoare, sânii plini şi pruncul adormit pe care îl ţine în braţe, iar în minte i se conturează un plan plin de cruzime, cum ar putea să scape de tânăra mamă, să o arunce afară din maşină în mijlocul deşertului şi să rămână singură cu copilul, ce surpriză îi va aştepta când se vor întoarce acasă, un copil nou, o viaţă nouă. Nitzen va ţopăi în jurul lui plină de încântare, o va cuceri până şi pe ea cu atingerea lui caldă şi emoţionantă, în timp ce Ghideon va afişa zâmbetul lui reţinut şi va ridica aparatul de fotografiat care îi atârnă pe piept, vor fi cu toţii atât de apropiaţi, încât un singur sărut va fi de-ajuns, şi clatină din cap iar şi iar, încercând să alunge imaginea aceea malefică. Da, în colţul oglinzii sălăşluieşte fericirea, aproape şi departe în acelaşi timp, iar ea nu îndrăzneşte să-i vorbească, pentru că ce ar putea să-i spună tinerei mame cufundate în starea aceea sublimă de individualitate şi unitate,

oare s-o întrebe câte luni are copilul, cum îl cheamă, cum doarme noaptea? Un croncănit plin de invidie îi va ţâşni din gâtlej dacă va deschide gura, nu sunt oare toate aceste amănunte doar nişte mărunţişuri care vor fi oricum uitate în cele din urmă, ea îşi mai aminteşte cu exactitate copilăria lui Nitzen? Nu-şi va aminti decât iubirea lor, ziua în care s-a născut şi ziua în care a murit.

Iată că pleoapele îi acoperă ochii, imediat va adormi, din câte se pare, copilul nu prea doarme noaptea, e timpul să mărească viteza, sunt aproape de deşert şi soarele arde, la următoarea stradă cotim spre stânga, spune Avigail încetişor, iar Dina strânge şi mai tare din buze, simţindu-se înşelată în timp ce opreşte în faţa blocului înghesuit, construit cu puţină vreme în urmă, dar deja ponosit, apoi coboară şi scoate căruciorul din portbagaj, ca un şofer de taxi politicos, şi îi întinde şi restul bagajului. Mulţumesc foarte mult, sincer, spune Avigail, unde locuieşte mama dumitale? încearcă ea să lege în ultima clipă o conversaţie cu profesoara cea ciudată, şi Dina răspunde, nu departe de-aici, apoi dispare imediat, lăsând-o pe

marginea trotuarului, urmărind maşina care se îndepărtează cu priviri pline de recunoştinţă, fără a-i trece o clipă prin minte din ce pericol scăpase.

Fiecare cu copilul pe care-l merită, zâmbeşte ea cu amărăciune în faţa chipului descompus al mamei sale, de sub umbra palidă a sprâncenelor se ivesc doi ochi roşii, ca nişte răni deschise, oare să te iau în braţe, dragă mamă, să-ţi gâdil pântecele, să-ţi bag suzeta în gură, să te acopăr cu o pătură şi să ies din cameră încetişor, pentru ca imediat după aceea să mă întorc şi să te privesc cum dormi? Cum se face că doar tu mi-ai mai rămas, tocmai tu, care n-ai fost niciodată a mea şi oricum deja nu mai eşti tu însăţi, ci doar relicva

148

unui om. Un zâmbet strâmb se iveşte pe buzele ei îngheţate, iar Dina are impresia că mama, cufundată din nou într-una din fanteziile ei, nici măcar nu încearcă să-şi ascundă bucuria răutăcioasă. A fost geloasă mereu pe devotamentul ei faţă de Nitzen, ca şi cum ar fi făcut totul împotriva ei, ca să-i demonstreze ceva: uite, aşa se creşte o fată, aşa se iubeşte o fată, şi cu siguranţă s-ar bucura să afle că şi fiica ei ipocrită greşeşte, deşi nu ştie încă în ce privinţă. O competiţie ascunsă şi nesfârşită s-a desfăşurat de-a lungul tuturor acestor ani între ea şi nora ei, Shlomit, pentru dragostea lui Avner, şi între ea şi Nitzen, pentru dragostea Dinei, şi-a încurajat şi nepoţii să concureze pentru dragostea bunicii lor, aşa cum făcuseră fiica şi fiul ei, doi competitori lipsiţi de şansă din capul locului, învinsul e învins, dar ce surpriză, şi învingătorul e învins, iar acum stă întinsă în faţa ei în camera întunecoasă, îngrijitoarea a profitat de venirea ei pentru a merge la cumpărături, lăsând-o pe maică-sa pe mâinile sale, ca şi cum ar fi cele mai sigure mâini.

Cât de naivă e Rahela să creadă că sunt o persoană pe care te poţi baza, rânjeşte ea, că nu voi profita de neputinţa bătrânei ca să-i fac vreun rău, fiindcă nimeni în lumea asta nu e mai supărat pe ea decât mine. Orice hoţ care ar intra în apartamentul ei mizer căutând bijuterii sau bani ar avea mai multă milă pentru ea decât am eu, şi totuşi are dreptate până la urmă, se poate avea încredere în mine, pentru că deja nu mai am ce să-i fur. Hoţul tot ar putea găsi câteva monede în portmoneul ei, dar eu nu mai pot primi acum de la ea lucrurile de care am nevoie, nici măcar un pumn de mărunţiş.

Pe chipul mamei ei se iveşte un nou zâmbet, unul aproape rugător, ce risipeşte încordarea, iar

149

Dina ridică oblonul, o lumină puternică invadând încăperea, şi zgâlţâie uşor umărul bătrânei. Mamă, trezeşte-te, o zoreşte ea, vei avea destul timp să dormi după aceea, trebuie să te întreb ceva, fiindcă are dintr-odată impresia că asta e ultima ei şansă, luciditatea i se risipeşte văzând cu ochii, poate va avea noroc, iar pe când priveşte faţa cufundată în somn, îşi aduce aminte cum se dusese odată în camera părinţilor în timpul orelor de vizită şi o găsise întinsă în pat, iar fiindcă nu era obişnuită s-o vadă dormind, crezuse că era moartă, aşa că o scuturase plângând, mamă, trăieşti, trăieşti, îi ţipase în urechi, iar Hemda deschisese ochii surprinsă şi o certase, sigur că trăiesc, de ce strigi aşa? Doar am răcit puţin, şi Dina se înghesuise ruşinată sub pătura ei, cât de ciudată şi plăcută era atingerea trupului mamei, şi îşi aminteşte cum, puţin câte puţin, aversiunea ei i se strecurase în minte. Era o reacţie fizică involuntară, pe care nu reuşea s-o ascundă, deşi îşi petrecea braţul pe după umerii ei, iar pe Dina o cuprinde un sentiment de compasiune gândindu-se la mama obligată să-i suporte apropierea, uneori are impresia că simte acelaşi ecou reverberând din trupul lui Ghideon pe sub pătură, iar atunci îi întoarce spatele şi se

ghemuieşte ca şi cum ar fi lovit-o.

În lumina ce scaldă încăperea, chipul mamei arată ca un fruct uscat, căzut la rădăcina copacului, pătat şi lovit, însă privirea i se limpezeşte, iar Dina se aşază emoţionată pe marginea patului. Te simţi bine, mamă? întreabă ea pe un ton straniu, dând la o parte pătura şi culcându-se în patul care pe vremuri fusese al ei, în camera care pe vremuri fusese a ei, ghemuindu-se lângă trupul acesta care se micşorase atât de mult, că devenise de nerecunoscut. Mami, şopteşte ea, îţi aduci

[redacted]

aminte că aşa îmi spunea Nitzen? Poate că şi ţie ţi-ar plăcea să ţi se spună aşa, am nevoie de ajutor, mami, spune ea agăţându-se de trupul cald şi totuşi ţeapăn, indiferent ca un cadavru şi totuşi în viaţă, sunt atât de singură, cu siguranţă la fel te-ai simţit şi tu după moartea tatei şi după ce noi doi am plecat de acasă, Ghideon n-a murit, iar Nitzen n-a plecat încă de acasă, totuşi am rămas singură. Tu ai avut dreptate, iar eu am greşit, ar fi trebuit să mai fac un copil, însă acum e mult prea târziu, şi ştiu că există necazuri mai mari pe lume, dar simt că viaţa mea s-a sfârşit, şi mută cu grijă braţul mamei, aşezându-l sub ceafa ei, într-o îmbrăţişare forţată.

Mă auzi, mamă, trebuie să fug acum la grădiniţă, să-mi iau băieţelul, vreau să-i văd bucuria pe chip când intru în clasă, vreau să-l iau în braţe şi să-l duc la grădina zoologică, vreau să mă joc cu el, să-i citesc poveşti, vezi tu, am atât de multe să-i dăruiesc, am timp şi răbdare şi iubire, dar nu am copilul, şi îl văd luând forma copilului pe care am fost la un pas să-l nasc, fratele geamăn al lui Nitzen, îl văd atât de clar, iar în tot acest timp se lipeşte de mama ei, evitând să-i privească faţa schimonosită de un zâmbet pierdut, lipsit de expresie, fapt pentru care, când îi aude vocea, tresare de spaimă, de parcă li s-ar fi alăturat o a treia prezenţă, se obişnuise deja cu muţenia bătrânei, care bâiguie acum pe un ton confuz, găseşte copilul.

Ce-ai zis? întreabă ea întorcându-se pe burtă şi apropiindu-şi faţa de a mamei sale, deşi ştie că din gura bătrânei nu ies decât cuvinte fără sens, ce copil? Cum să-l găsesc? Doar a murit când era încă în pântecele meu, dar vocea ei se aude din nou, găseşte-ţi un copil, însă ochii i s-au închis deja şi nu poate şti dacă vorbele îi fuseseră

adresate ei sau erau doar o conexiune cu totul întâmplătoare între conştiinţele lor, fiindcă de când s-a întors de la spital, doarme în majoritatea timpului şi aproape că nu mai are nici un fel de reacţie, chiar se pare că nu-şi mai recunoaşte copiii, deşi uneori pe chipul ei se iveşte o expresie făţişă de nemulţumire, care le este, probabil, adresată.

Mamă, explică-mi la ce te referi, o roagă ea, cum să-l găsesc, unde se găsesc copii? Dar din gâtlejul ei se aude urcând un sforăit şi Dina îşi aşază capul pe perna de lângă ea, în timp ce Ghideon sforăie, ea se foieşte ore întregi pe partea ei de pat, dar sforăitul mamei o linişteşte puţin, fiind un ultim semn al vieţii care a mai rămas înăuntrul ei. Ştii, mamă, îmi e atât de frig acum, încât am nevoie până şi de puţina ta căldură, şopteşte ea în urechile mari, de femelă de elefant bătrână, atârnând de craniul ei aproape chel, însă uneori îmi e atât de cald, încât am nevoie tocmai de răceala ta, uneori am impresia că îmi pierd minţile. Nu demult am auzit despre o femeie de vârsta mea care s-a sinucis aparent fără nici un motiv, şi cu toate că nu ştiu nimic despre ea o înţeleg perfect, cred că s-a spânzurat, aşa cum atârni o cămaşă în dulap după ce ai călcat-o, te-ai gândit vreodată să te spânzuri? Iar când mama îi răspunde printr-un bolborosit stins, şopteşte, e în regulă, mamă, nu trebuie să te simţi stânjenită, cred că n-am mai purtat niciodată o discuţie ca asta, atât de

bună, niciodată n-am mai primit atât de mult de la tine.

Deşi pe fereastră intră o pală de vânt fierbinte, dinţii îi clănţăne şi se lipeşte de trupul întins lângă ea până o fură somnul, părându-i-se că mama îi şopteşte, dormi, dormi, ca în după-amiaza aceea în care a găsit-o bolnavă. Dormi, dormi, o îndemna mama, iar Dina stătea culcată lângă ea
152
şi o privea dormind, cu chipul îmbujorat din pricina bolii, cu părul des împrăştiat pe pernă în jurul capului, iar ea îl mângâiase fără încetare, până când îl văzuse pe tatăl ei apărând în prag, Dinale, dă-te jos din pat, să nu iei boala de la mama, are febră mare, după care a smuls-o dintre pături, şi Dina era surprinsă, dacă are febră atât de mare, cum se face că e aşa de rece, şi acum stă în prag, tulburându-i somnul, oare avea o motivaţie ascunsă atunci când o alungase din patul mamei ca şi cum asta ar fi atras după sine dezastrul? Fiindcă, din câte se părea, ea era a lui, conform unei înţelegeri care nu fusese niciodată recunoscută de cei doi soţi, Dina era a tatei, iar Avner, al mamei, o afacere proastă pentru ambele părţi, iar acum pare c-a înviat din morţi pentru a le despărţi din nou. Ce s-a întâmplat, tată? Şi bătrâneţea-i molipsitoare, şi moartea?

A, iată-te, îi răspunde Rahela, deja începusem să mă întreb cum e posibil să fi plecat şi s-o fi lăsat pe mama singură, iar când Dina se ridică în capul oaselor, puţin năucă după somn, femeia se ocupă deja de cumpărături, am adus nişte roşii nemaipomenite, le voi pasa bine, bine de tot, pentru mama ta, cu puţină sare şi ulei de măsline, vrei şi tu? Iar Dina spune, nu, mulţumesc, trebuie să plec, şi se dă jos din pat cu greutate, o dor oasele, ca şi cum tocmai s-ar fi molipsit de gripa aceea din urmă cu patruzeci de ani.

Bea ceva, nu arăţi prea bine, o îndeamnă Rahela, îţi fac puţin ceai cu lămâie, iar pe Dina o uimeşte felul cum femeia asta, cam de aceeaşi vârstă cu ea, îşi asumă rolul mamei ei aşa cum îl înţelege ea, aşa cum mama ei nu l-a înţeles niciodată, aşa că îi acceptă oferta, se aşază pe un scaun în bucătărie şi priveşte degetele ei abile pregătind ceaiul, storcând lămâia, mişcând roşia înainte şi-napoi pe râzătoare, imediat va lega o bavetă la gâtul bătrânei şi o va hrăni cu linguriţa ca pe un copil sau ca pe un pacient în vârstă care îşi pierde luciditatea. Cine ştie câte guri au hrănit degetele astea îndemânatice, care se plimbă peste ustensilele din bucătărie precum degetele unui pianist pe clape, câţi copii au înfăşat şi spălat şi îmbrăcat şi pieptănat şi îmbrăţişat, iar pentru o clipă îşi doreşte să fie fetiţa acestei femei, despre care nu ştie absolut nimic, Shlomit auzise de ea de la o prietenă şi o adusese să aibă grijă de mama lor în ziua când fusese externată din spital.

Câţi copii ai, Rahela? întreabă ea, iar pe buze are deja pregătit zâmbetul admirativ la auzul răspunsului pe care îl aşteaptă. Cinci? Şase? Poate chiar mai mulţi, dar degetele femeii încremenesc o clipă deasupra râzătorii, pentru ca apoi să-şi reia lucrul cu aceeaşi repeziciune, răzuind roşiile coapte una după alta. Nu am copii, spune ea cu buzele strânse, iar Dina se simte stânjenită, nu-i nimic, şopteşte ea, ca un judecător care achită un inculpat, rugându-se ca întrebarea ei să se eva- pore. Spre groaza ei, prin fereastra deschisă a bucătăriei pătrund strigătele copiilor din vecini, care se întorc de la şcoală, ca şi cum toţi copiii pe care i-ar fi putut avea amândouă s-ar fi adunat dintr-odată la un loc pentru a organiza o petre- cere-surpriză în cinstea lor, iar Rahela se aşază în faţa ei şi îşi şterge degetele cu şorţul, am avut un copil, spune ea cu glas scăzut, dar mi l-au luat şi l-au dat spre adopţie, nu-l puteam creşte, eram dependentă de droguri, aşa că mi l-au luat.

Când s-a întâmplat asta? întreabă Dina, încercând să-şi ascundă stupefacţia, iar Rahela răspunde, în urmă cu cincisprezece ani, acum are şaptesprezece ani şi

jumătate, de multă vreme fac eforturi pentru ca atunci când va împlini optsprezece

ani, dacă el va dori să deschidă dosarul de adopţie şi să ne cunoaştem, să vadă că mi-am rezolvat problemele şi că nu are de ce să-i fie ruşine cu mine. Ai idee unde se află? întreabă Dina, iar Rahela clatină din cap, nu ştiu unde locuieşte şi nici cum îl cheamă, dar sunt sigură că dacă îl voi vedea, voi şti că este el, doar pentru asta mai trăiesc, pentru clipa în care va deschide dosarul şi va dori să mă cunoască, mi-am făcut deja şi două rochii, una de iarnă şi una de vară, numai să nu-i fie ruşine cu mine.

Va fi mândru de tine, Rahela, o asigură Dina punând o mână pe braţul ei, îţi mulţumesc că mi-ai povestit toate astea, adaugă ea, nu voiam să te supăr, credeam că e o întrebare simplă, însă din câte se pare nu există întrebări simple, şi cu siguranţă nici răspunsuri simple, apoi ia două boluri şi toarnă în ele lichidul gros, vom sta în bucătărie ca două surori, vom mânca şi ne vom împărtăşi secretele, se gândeşte ea, secretele îi leagă pe oameni, secretele ne leagă vieţile, colindăm străzile ca nişte tramvaie oarbe, nu suntem în stare nici măcar să ridicăm ochii spre cer, să vedem reţeaua de cabluri ce se întinde deasupra capetelor noastre.

Stau tăcute una în faţa celeilalte, cufundând linguriţele în pasta din boluri şi ducându-le apoi la gură ca nişte copii mici, până când Rahela se ridică dintr-odată, acum trebuie s-o hrănesc pe mama, spune ea, ca şi cum ar fi mama amândurora, iar Dina încuviinţează absentă, mi-au dat copilul spre adopţie, îi povestise Rahela, găseşte copilul, îi spusese mama, iar când pune cap la cap cele două propoziţii are impresia că arterele i se împrospătează ca în urma unei transfuzii de sânge sănătos şi puternic, fiindcă poate chiar în clipa asta, aici sau în altă ţară, se naşte un copil

pe care mama lui nu e în stare să-l crească, iar ea nu trebuie decât să-l găsească şi să-l înfieze.

Ţipetele copiilor care se joacă afară îi înţeapă carnea ca nişte spini, deja nici nu se mai obosesc s-o strige, nici nu mai încearcă s-o atragă în jocul lor, cum ar putea să se joace cu ei, când nici măcar nu e în stare să meargă, cum ar putea să sară şi să alerge, când nu e în stare nici să stea în picioare? Se odihneşte sub copacul ei, privind fructele ca nişte mingi roşii care atârnă de crengile lui, iată-le aplecându-se asupra ei şi are impresia că în curând le va putea atinge, însă o pală de vânt cald le îndepărtează, iar ea întinde spre ele braţele scurte, cât de sus sunt crengile copacului, par că nu se vor mai apleca niciodată asupra ei, şi ele sunt trădătoare, mingile ei roşii, ademenind-o şi apoi dispărând, provocând-o din înaltul coroanei.

Asta face toată ziua? o aude pe mama ei oftând, găsiţi-i un copil, găsiţi-i un copil cu care să se joace, chiar şi un bebeluş care să stea culcat alături de ea, nu poate să rămână singură zile întregi, dar tatăl ei se împotriveşte, are deja aproape trei ani, ideea e s-o facem să se sature de singurătate şi să înceapă să meargă, dacă va avea companie, lucrul ăsta nu va face decât să-i prelungească dizabilitatea.

Iat-o pe mama aplecându-se asupra ei, pentru o clipă e foarte aproape, dar se îndepărtează imediat, precum fructele strălucitoare, o ademeneşte şi dispare, nu e stăpâna gospodăriei în viaţa ei, ci doar o musafiră, spune câteva cuvinte şi pleacă. Găsiţi-i un copil, îi repetă ea cuvintele, dar ce legătură are ea cu copiii, îi urăşte, la fel cum urăşte ţipetele şi strigătele lor îndreptate toate împotriva ei, ce bine ar fi fost să tacă, ce bine ar fi fost dacă era singura fetiţă din lume. îi aude

\ [redacted]

din nou râzând de ea, ce fel de nume mai e şi ăsta, Hemda, nume de vacă, Hemda,

fă muuu, spuneau ţuguindu-şi buzele în faţa ei. Tatăl ei îşi dorea atât de mult să fie ca toţi ceilalţi copii şi totuşi îi dăduse numele ăsta ieşit din comun, cu care nu se simţea bine, care nu i se potrivea şi nu spunea nimic despre ea, ci prelungea un moment în care ea n-avea nici un rol, dar din care se născuse, de parcă ar fi fost o scurtă scrisoare de la tatăl către mama ei, o telegramă ce conţinea un singur cuvânt. Asta era hemda lor, dorinţa lor, dar ce legătură există între ele, de ce e obligată să rămână toată viaţa dovada scurtului lor moment de dorinţă[1]? Cât de proşti sunt copiii, ăsta nu e un nume de vacă, e ceva mult mai ruşinos.

Ce înseamnă Hemda? a întrebat Alik prima oară când a îndrăznit să-i vorbească, iar ea a răspuns, un fel de plăcere, de fericire de scurtă durată, el a încuviinţat cu seriozitate şi i-a repetat din nou numele, înăsprind sunetele cu accentul lui străin, iar ea era vrăjită de seriozitatea lui şi îşi imagina, cu totul greşit, că în acelaşi fel în care îi acceptase numele o va accepta şi pe ea, cu bune şi cu rele, cu seriozitate, chiar dacă nu cu fericire.

Cât de greu era pe vremea aceea să dobândeşti puţină fericire, precum efortul prostesc de-a stoarce o picătură de nectar dintr-o floare ofilită, pentru că aşa era Alik al ei, un mugure uscat, veştejit înainte să înflorească, la fel şi ea, şi toţi cei din jurul ei, şocaţi de pierderile suferite în timpul Marelui Război, şocaţi de pierderile suferite în timpul războiului pe care-l duceau acolo. Cât de ruşine îi era de el pe-atunci, când dragostea lor se afla încă la început, cât de ruşine i-a fost de

1. Hemda înseamnă dorinţă, pasiune, plăcere intensă, fericire, graţie divină (n.t.).

ea însăşi când a înţeles cât de adânc înrădăcinate în ea erau valorile tatălui său, etosul eroismului şi al depăşirii tuturor obstacolelor. Şi-ar fi dorit ca iubitul ales să lupte de dragul ei în războiul ţării sale, să şteargă de pe chipul ei pata infirmităţii din copilărie, să-i dovedească tatălui ei că merită ce-i mai bun, însă el nu făcea decât să se plimbe de colo până colo, blând şi firav ca o fată, cu inima uşoară, în vreme ce tinerii de vârsta lui luptau pe front, incapabil sâ întrezărească măcar atrocităţile care bântuiau mintea ei.

Pentru că ea dorea de fapt să-l sacrifice, poate că tocmai de aceea îl şi alesese, un miel orfan şi neprihănit pe care părinţii îl trimiseseră departe tocmai pentru a-l salva, însă şi departe pândesc o groază de pericole, dragi părinţi, spune ea zvârcolindu-se neliniştită în pat, deşi nu vede în faţa ochilor momentul morţii lui, ci doar pregătirile pe care le făceau pentru asta, ea, kibbutzul ei, ţara ei, iar el nici măcar n-a înţeles ce se petrecea, atât era de străin, chiar dacă a reuşit să le înveţe în cele din urmă limba guturală şi dificilă, nu va izbuti să le pătrundă gândurile niciodată.

Ceva mai târziu, vreo treizeci de ani mai târziu, a încercat din nou să-l sacrifice, de data asta pentru a-şi salva fiul, oare acum a fost în stare? Când tânărul Avni, incredibil de frumos, cu părul lui negru şi ochii de un albastru deschis, îşi pregăteşte trupul pentru ziua înrolării, ca şi cum ar fi un instrument ce trebuie perfecţionat, întorcându-se de la alergat şi făcând flotări pe peticul de iarbă rară din faţa intrării în clădire, gâfâind zgomotos, cu pieptul urcând şi coborând, de parcă ar vrea să se înfigă în pământ, ea îl urmăreşte de la fereastra bucătăriei, admirându-i spinarea musculoasă şi umerii puternici, cum să-ţi zădărnicesc planurile, fiule, pentru că viaţa mea se va

sfârşi fără tine, până când salvarea i-a venit de unde se aştepta mai puţin, salvarea care i-a devenit totodată pierzanie, fiindcă nu există cadouri gratuite, mai ales pentru cineva care se numeşte ‚fericire de scurtă durată". In urmă cu numai câteva săptămâni, fiul ei se înrolase voluntar într-o unitate de luptă, exact aceeaşi unde îşi

făcuse pregătirea militară vreme de un an de zile soţul ei, tatăl lui, şi unde acesta contractase boala care mai târziu avea să-i aducă sfârşitul, oferindu-i astfel o scuză convingătoare. Trebuie să-ţi faci stagiul aproape de casă pentru a putea petrece cât mai mult timp cu tatăl tău, cine ştie cât va mai rezista, armata nu pleacă nicăieri, dar tata - da, iar Avner s-a supus imediat, şi-a abandonat fără împotrivire cea mai mare ambiţie, cerând să fie transferat la o unitate militară din apropiere, şi venea acasă în fiecare seară pentru a-şi vedea tatăl, care privea ţintă în gol, fără să-l recunoască şi să manifeste vreun interes faţă de el, neştiind nimic despre complotul pus la cale pe la spatele său, ofilindu-se necontenit, dar fără să se stingă pe deplin, incapabil să facă până şi unicul gest care i-ar fi salvat fiul de ruşinea renunţării şi de chinurile vinovăţiei, abia la un an după ce-a fost eliberat din armată, tatăl lui a părăsit lumea asta, după ce-i silise la calcule mârşave legate de pierderi şi câştiguri, avantaje şi dezavantaje, aşteptând ca el să moară, deşi aşteptaseră ani întregi să-i primească în viaţa lui.

Cât de întunecate sunt comploturile urzite înăuntrul unei case, în numele iubirii şi sacrificiului, fără contracte şi fără martori, fără cuvinte şi fără milă, târguri la care nu s-ar fi gândit nici măcar Satana, ascunzându-ne în spatele neputinţei, hotărâm fără chibzuinţă destinele oamenilor celor mai dragi nouă, iar ea strânge buzele, refuzând
159
linguriţa plină care încearcă să-i intre în gură. Niciodată n-a văzut lucrurile cu o asemenea limpezime, niciodată nu şi-a văzut toate zilele vieţii, de la început până la sfârşit, adunate laolaltă într-o imagine nemiloasă ca asta, iar acum are impresia că oasele i se frâng sub greutatea conştiinţei. Ce complot disperat a adus-o pe lume, ce complot o alungă acum din ea, exact cum l-a alungat pe soţul ei, şi îşi acoperă faţa cu mâna, fiindcă iată-l apropiindu-se de ea cu un obiect de metal în mână, lasă-mă în pace, Alik, ce te-a apucat, nu aşa se procedează într-o luptă familială, pentru că într-o luptă familială pedeapsa nu îţi vine din partea celui pe care l-ai rănit, ci tocmai din partea celui pe care l-ai iubit mai mult, din partea celui de dragul căruia ai păcătuit.

Dar unde e acest om iubit şi unde e dragostea ei pentru el, are impresia că inima i s-a uscat odată cu trecerea anilor şi înăuntrul ei nu mai există deja condiţiile propice pentru iubire, aşa cum nu există apă în deşert. Chiar dacă ai reuşi să ajungi la ea pe cine ştie ce căi misterioase, soarele o va evapora într-o clipită, şi poate că totul n-a fost decât o iluzie, amintiri dulci ce şi-au schimbat gustul, ca după o trădare. Oare te mai poţi bucura de amintirea iubirii după ce trădarea a devenit clară? îţi va răpi până şi frumuseţea amintirilor, cu toate astea, buzele i se întind într-un zâmbet în clipa în care îl vede pe micuţul Avni alergând la chemarea ei şi desface braţele pentru a-l cuprinde, iar mirosul de iarbă proaspăt cosită îi învăluie într-o mantie vrăjită pe fundalul piscului argintiu al muntelui Hermon. Aleargă neîncetat, răspunzând chemării ei cu un zâmbet angelic, cu picioarele durdulii, îmbrăcat în cămaşa cu dungi verzi şi albe, strânsă pe trupuşorul robust, din depărtare seamănă cu un animal micuţ, răsărit
160
din pământul câmpului, iar ea nu aleargă în întâmpinarea lui pentru a-i scurta drumul, copilului îi place să-l aştepte cu braţele deschise în timp ce se apropie din ce în ce mai mult, gâfâitul respiraţiei lui ajunge puţin înainte, pentru ca apoi Avni să poposească în îmbrăţişarea ei, iar clipa când braţele i se încolăcesc în jurul lui şi îi simte trupul mic lipindu-se de al ei, când se leagănă şi se aruncă împreună în iarba proaspăt cosită e scurtul ei moment de fericire, clipa ei de graţie.

In timp ce zâmbeşte, lichidul gros îi e îndesat în gură, şi Hemda se strâmbă,

refuzând să înghită ce i-a pregătit Alik, a ars din nou mâncarea şi ea va trebui să frece iar fundul oalei şi să gătească repede altceva. Când au părăsit kibbutzul şi s-au stabilit la periferia oraşului împreună cu doi adolescenţi capricioşi, toţi au fost uluiţi cât de des erau nevoiţi să gătească, o povară zilnică ce le fusese aproape străină până atunci, să hrăneşti patru oameni de trei ori pe zi, departe de sala de mese atât de zgomotoasă şi totuşi atât de confortabilă. A fost o perioadă plină de schimbări, deşi n-au ieşit prea bine, o perioadă plină de acceptări şi descoperiri, frumoasă, sau poate nu tocmai frumoasă, asta e casa ta, ăştia sunt copiii tăi, ăsta e bărbatul tău, el va găti, tu vei face curăţenie, el va lucra la bancă, tu vei preda la şcoală, dar cât de mult ura mâncărurile pe care le gătea el. O apuca o tristeţe cumplită când se aşezau toţi patru la masa din bucătărie, în faţa unei oale cu linte arsă sau orez fără nici un gust, învăţase să gătească doar puţine mâncăruri şi aproape întotdeauna afuma oalele, cu toate astea în fiecare seară aştepta recunoştinţă şi admiraţie, şi în fiecare seară dezamăgea şi era dezamăgit. Chiar şi pe Dina o certa când îi era greu să-i laude mâncărurile, iar ea însăşi se întreba dacă dragostea

reuşea să se ridice deasupra tuturor întâmplărilor mărunte de zi cu zi, sau tocmai ele erau cele care o inspirau şi o susţineau? Dacă l-ar fi iubit mai mult, ar fi iubit şi mâncărurile pe care le servea seară de seară? La urma urmei, le prezenta în fiecare seară esenţa personalităţii sale, cu speranţa naivă că o vor găsi comestibilă, până într-o zi când le-a aşezat din nou în faţă o oală arsă, iar ea s-a ridicat furioasă şi a aruncat mâncarea la coşul de gunoi, după care a ieşit trântind uşa în urma ei, făcându-le semn copiilor s-o urmeze, însă doar Avner a coborât scările după ea, puţin speriat, în ciuda faptului că era deja un tânăr în toată firea, şi au mers împreună la o pizzerie deschisă de curând în cartier, unde au mâncat fără să scoată un cuvânt, privind familiile care se înghesuiau în jurul meselor din plastic, în timp ce Dina a rămas acasă cu tatăl ei, care din clipa aia nu le-a mai pus niciodată răbdarea la încercare cu mâncărurile lui, nici n-a mai depus vreun efort pentru a-şi consolida poziţia în familie în vreun alt fel, şi tocmai de asta se miră că acum se încăpăţânează s-o hrănească, fiindcă şi ea, la fel ca el, a trecut deja dincolo de foame şi de sete. Oare asta să fie prima lor întâlnire în lumea de dincolo, unde el e deja un obişnuit, iar ea o nou-sosită, o întâlnire complet diferită de cea din kibbutzul ei? Oare în lumea celor morţi îşi va lua revanşa sau îi va ieşi în întâmpinare cu generozitate, o va lua de mâna ofilită şi îi va arăta frumuseţile locului, aşa cum îl dusese ea să vadă împrejurimile la prima lor întâlnire? Pentru o clipă se va dezvălui privirilor ei exact cum era atunci, cu chipul lui copilăros şi luminos, şi se pare că doar aşa îl putea iubi, ea la sfârşitul vieţii ei şi el la începutul vieţii lui, doar aşa poate să-l vadă exact cum era, singur, neajutorat şi străin, dar cât de

repede i se preschimbase singurătatea în izolare voită, neajutorarea în nesfârşite pretenţii şi condiţia de străin în alienare.

Picioarele încep să-i tremure în timp ce urcă scara de funie şubredă ca să ajungă la el, oare îi va întinde mâna albă, subţire, care n-a crescut de-ajuns? Parcă întreg trupul îi încremenise în plin proces de creştere, ca şi cum despărţirea de părinţi i-ar fi stopat şi dezvoltarea fizică, şi de aceea se simţise întotdeauna stângace alături de el, cu statura înaltă şi umerii ei laţi. în sfârşit ne potrivim, îi şopteşte ea, uite cât de mult m-am micşorat, când voi păşi la braţul tău pe aleile din lumea celor morţi, printre fantomele merilor albaştri, cu nori prinşi în ramuri, vom arăta întru totul ca un cuplu, soţ şi soţie, ne vor pregăti acolo a doua hupa[1], compensaţie târzie pentru

prima, compromisă, înălţată în umbra uriaşă a războiului.

Tatăl ei a condus-o atunci spre hupa exact în acelaşi fel în care o obligase să meargă cu douăzeci de ani înainte, stând mereu în spatele ei, urmărindu-i fiecare mişcare cu ochi de şoim, cu ochi de şoim albaştri. Cât de slabă îi era încrederea în ea şi în puterile ei, doar el fusese cel care spusese, mărită-te cu el, Hemda, e băiat bun şi te iubeşte, ca şi cum astea ar fi fost singurele condiţii ce trebuiau îndeplinite, iar ea nu îndrăznise să spună, dar eu nu-l iubesc, tată, adică nu-l iubesc destul, cât de simplu şi aproape ispititor era să plonjeze în adâncul lipsei lui de încredere în ea, să-şi înece în ea toate dorinţele.

Sub hupa ridicată în sala de mese într-o seară ploioasă, când mlaştinile ce înconjurau kibbutzul ameninţau să se reverse, inundând câmpurile şi

1. Hupa (pl. hupot) - cort simbolic sub care se oficiază ceremonia de căsătorie în tradiţia evreiască (n.t.).

casele joase, smulgând copacii pe care îi plantaseră pentru a-i ascunde de ochii sirienilor ce locuiau în munţi, ea nu simţea că se află la nunta ei, ci mai degrabă la ceremonia ei de bat mitzvah, care nu fusese niciodată celebrată şi nici măcar nu era recunoscută în acest kibbutz ateu. Avea senzaţia că era un eveniment familial intim, ceva care se petrecea între ea şi părinţii ei, iar toţi ceilalţi invitaţi erau factori externi, chiar şi mirele de lângă ea, care sub nici o formă nu făcea parte din familie.

Cât de frumoşi erau părinţii ei în seara aceea, mama ei îmbrăcată într-un costum de culoarea smântânii, cu părul cenuşiu încadrându-i chipul, cu ochii blânzi şi umezi, cu buzele în jurul cărora începeau să apară primele riduri desfăcute într-un zâmbet larg şi candid, ca şi cum n-ar fi înţeles nimic din ce se petrecea, şi poate chiar nu înţelegea nimic, femeia aceea inteligentă, cu care conducătorii aşezării veneau să se consulte şi pe care unii dintre ei o iubiseră în secret, care plănuia şi conducea campanii ample, dar nu ştia absolut nimic despre fiica ei, Hemda, ce stă acum sub hupa, copleşită de durerea înfrângerii într-atât încât îşi doreşte să fugă de acolo, să-şi ridice poalele rochiei şi să alerge spre lacul ei, ce o aşteaptă agitat, înconjurat de mlaştini bolborositoare. Exact la fel o încercuiseră în sada de mese pe vremea când nu avea decât un an, dornici s-o vadă făcând primii paşi, dar atunci nu fusese în stare să le ofere cadoul pe care-l aşteptau, chiar şi acum, când stau cu toţii în jurul ei şi zâmbesc aşteptând, ea cade din nou pe spate şi izbucneşte într-un plâns amar, doar că de data asta nimeni nu o vede şi nu o aude, a deprins bine arta disimulării de-a lungul anilor, uneori are impresia că e singurul lucru pe care l-a învăţat de la vârsta de un an şi

până în ziua asta, ziua nunţii ei. Poate doar el vede şi înţelege, tatăl ei, care stă încordat lângă maică-sa, cu părul deja rărit şi fruntea brăzdată de riduri, dar încă grozav de frumos, însoţindu-i neliniştit fiecare pas cu o privire ameninţătoare, oare o va lua din nou pe sus şi o va duce de la un doctor la altul, ca atunci, fiica mea refuză să meargă, le spunea el, fiica mea refuză să iubească, le va spune astăzi, refuză să iubească.

Ce mare e forţa refuzului, se pare că numai în felul ăsta e în stare să-şi simtă propria existenţă, să atingă o fericire de scurtă durată. Ce puternic a fost refuzul de a-şi iubi soţul, de a-şi iubi fiica, venită pe lume după ani întregi de împotriviri, şi abia când s-a născut Avni s-a dizolvat înăuntrul ei osul acela inflexibil, şi s-a umplut de blândeţe, compasiune şi bucurie, un lac de bunătate i-a invadat măruntaiele, întinderi de nuferi, nori albi-trandafirii de pelicani zburând pe deasupra lor, însă nemulţumirea soţului ei era din ce în ce mai mare, chiar şi acum se cutremură sub

pătură, oripilată de acea amintire. Aproape în fiecare seară, pe faţa lui se citea nerăbdarea, întindea încet o mână şi o bătea uşor pe spate, iar ea bâiguia, sunt obosită, Alik, apoi se prefăcea că doarme, cu trupul ruşinat şi ţeapăn din pricina dorinţei lui neîntrerupte şi totuşi îndoielnice, oare ce vrea şi de la cine? Nu pe mine mă doreşte, cu încăpăţânare şi perseverenţă, ca un miner ce sapă în măruntaiele întunecate ale pământului, acoperit de praf din cap până-n picioare, iar ea se întoarce cu spatele, întrebându-se dacă la fel se întâmplă şi în casele vecine, întrebându-se dacă e normal ce face, obişnuită încă din copilărie cu autoritatea plină de tristeţe a tatălui ei, care era atât de concentrat asupra ei, dar atât de nefericit, şi i se

165

pare că fără să-şi dea seama a rămas înţepenită acolo, cu privirea lipită de faţa furioasă a iubirii, fiindcă numai după intensitatea tristeţii se poate măsura adevărata intensitate a iubirii.

Prin urmare, nici dorinţelor ei nu li s-a răspuns niciodată pe deplin, fiindcă voia să împartă cu soţul ei dragostea băiatului, clipele frumoase, să-i ofere căldură şi ocrotire, să nu-i lipsească nimic, toate faptele ei avuseseră numai şi numai această intenţie. Ce aspiraţie prostească, îşi spunea ea cu părere de rău sub pătură, să nu-i lipsească nimic! îşi vede în faţa ochilor fiul, învârtindu-se de ani întregi prin lume în cercuri din ce în ce mai strânse, greoi şi înfrânt, nemulţumit, cu ochii frumoşi stingându-i-se încet-încet pe chip ca două lacuri muribunde.

CAPITOLUL SASE >

Din cine ştie ce motiv, nu se grăbeşte să-şi ia maşina de acolo, nici în seara aceea, nici în ziua următoare, îi place să şi-o închipuie parcată în faţa porţii ca un sol credincios, urmărind toţi oaspeţii care intră şi ies din casă, absorbind în tăcere doliul, şi tocmai în dimineaţa asta, din câte se pare, Shlomit aşteaptă să-l ducă el pe Tomar la şcoală, fiindcă ea este deja în întârziere, iar el mormăie printre dinţi, nu-i nimic, poate să meargă pe jos, pe noi nu ne-a dus nimeni nicăieri cu maşina pe vremea când eram copii, crezi că-i face bine că merge atât de puţin pe jos? Ai observat cât de mult s-a îngrăşat?

Nu e singurul care s-a îngrăşat pe-aici în ultimul timp, îi răspunde ea, însă mă bucur să aud că te mai uiţi la el din când în când, şi înainte să apuce măcar să-i răspundă, ea întrebă, unde ai lăsat maşina? El izbucneşte, la service, avea o problemă la ştergătoare, iar ea întreabă cu neîncredere, la ştergătoare? La ce ai nevoie de ştergătoare vara? însă el replică netulburat, cum îţi imaginezi că pot curăţa parbrizul altfel? Dar de unde să ştii tu aşa ceva, când ai curăţat tu un lucru ultima oară? Şi în clipa în care ea îi face semn să tacă, îl observă pe Tomar privindu-i din pragul uşii de la bucătărie, cu obrajii roşii ca şi cum ar fi fost pălmuiţi, iar Avner se apropie de

167

el şi-i mângâie părul, însă degetele i se retrag în faţa atingerii slinoase. Bună dimineaţa, dragul meu, spune cu mare efort, maşina e la service, aşa că vom merge pe jos împreună, în felul ăsta vom avea destul timp să stăm de vorbă, de acord? Dar când copilul ridică spre el o pereche de ochi surprinşi, ea dă verdictul, nu se poate, nu va ajunge la timp dacă mergeţi pe jos, ar fi trebuit să-mi spui mai devreme că nu ai maşină, l-aş fi trezit din timp, îmbracă-l repede pe Yotam şi îi duc eu pe amândoi, ca de obicei.

Nu te înţeleg, protestează el, te plângi că nu-i dedic destul timp, dar când vreau să stau cu el, te opui, însă ea nu vrea să-i dea dreptate, ai nenumărate ocazii să-ţi petreci timpul cu el, îi răspunde, programul lui zilnic nu e chiar atât de plin de întâlniri

cu prietenii, după cum ştii, pentru el totul se rezumă la şcoală. Ia-l tu, te rog, la prânz, dar el răspunde repede, la prânz nu pot, trebuie să merg la tribunal, atunci ea îşi desface braţele într-un gest exasperat, de parcă ar spune, iată despre ce vorbesc mereu, ca şi cum în faţa lor s-ar afla un juriu, dar nu e decât el, fiul lor cel mare, cu burta lăsată şi umerii căzuţi. Am prieteni, mamă, bâiguie el, doar că nu-mi place să mă întâlnesc cu ei după-amiaza, îmi ajunge cât îi văd la şcoală, şi Avner îi aruncă un zâmbet încurajator, e în regulă, Tomar, dragul meu, nici eu nu aveam prea mulţi prieteni la vârsta ta, ce contează e să te simţi bine cu tine însuţi, iar ea profită imediat de ocazie, nici azi nu eşti tocmai înconjurat de prieteni, aşa că cine eşti tu ca să-l încurajezi?

Nimeni, spune el, cine vorbeşte de încurajare? O lasă în bucătărie cu băiatul, tăind în două o chiflă şi îndesând în mijloc o felie de brânză sărată, cum face în fiecare dimineaţă; degetele ei sunt
168
groase şi puternice, cu unghiile roase ca ale unui copil, şi se gândeşte cum mâinile astea pline de firimituri de brânză vor atinge curând mădulare bolnave, le vor masa şi le vor pune în mişcare, cum vocea ei ţipătoare îi va îndemna pe pacienţi să se ridice din paturi şi să facă primii paşi după operaţie, iar pentru o clipă inima i se strânge la gândul tuturor ocaziilor pe care le-au pierdut din vina amândurora şi-l cuprinde ruşinea, ca şi cum ar fi fost părtaşi la vreo găinărie măruntă, ca şi cum ar fi furat nişte gumă de mestecat ieftină sau li s-ar fi găsit prin buzunare câteva dulciuri, însă când şovăie în pragul uşii de la bucătărie, gândindu-se că ar fi probabil un bun moment să se apropie de ea şi să-i îmbrăţişeze umerii îmbrăcaţi în cămaşa de noapte decolorată, ea îl ceartă deja, ce stai aşa acolo? Cât de nefolositori pot fi bărbaţii! îmbracă-l pe Yotam, iar el se grăbeşte spre camera copiilor, unde-l găseşte pe micuţ stând în capul oaselor în patul lui, cu o cărticică în mână, şi şoptind pentru sine, pe un ton didactic, ca un profesor care testează un elev, ce este aceasta? După care răspunde imediat, plin de satisfacţie, aceasta este o casă, dar ce este acesta? Un motan sau un iepure? El chicoteşte, amintindu-şi de motanul Dinei şi al lui Ghideon.

Taţi, e tati! strigă el când îl observă stând în pragul uşii, după care se ridică în picioare în pătuţ şi întinde braţele către el, complet dezbrăcat, pam- persul greu s-a desfăcut şi-a alunecat pe saltea, iar Avner se trezeşte aruncând priviri furişe în jur, tati! Cine e aici? Tati! Ridică trupuşorul fericit din pat, iar pielea îi e atât de alunecoasă, încât aproape îl scapă din mâini. Cât de mult îl surprinde mereu bucuria asta din fiecare dimineaţă, cât o va mai ţine aşa, se întreabă el scotocind prin comodă, de obicei Shlomit profită de faptul
169
că e complet neajutorat şi îl îmbracă în haine ponosite, transformându-l într-un cerşetor, fie că-i place sau nu, dar astăzi va merge la grădiniţă în toată splendoarea lui, într-o pereche de jeanşi curaţi şi o cămaşă în dungi, astăzi va fi băiatul tatei, şi îşi aminteşte cămaşa în dungi care-i plăcea atât de mult pe când era copil, numai cu ea voia să se îmbrace, cât îl mai luau peste picior pentru că dădea atâta importanţă unor asemenea lucruri, îl poartă pe umeri până la baie, unde îi spală cu blândeţe feţişoara îmbujorată, îi piaptănă cu o perie moale părul negru şi încă destul de rar, eşti dulce, eşti dulce, îi şopteşte la ureche, iar micuţul îi răspunde ca un ecou, eşti dulce, eşti dulce, şi Avner îşi lipeşte buzele de obrazul cald, deodată îşi doreşte să rămână aşa pentru totdeauna, să nu mai meargă la birou, să nu-l mai ducă la grădiniţă, să stea în umbra acestui copil care e numai binecuvântare şi bucurie. Dar să fie într-adevăr binecuvântare şi bucurie? Depinde pentru cine, fiindcă acum

observă ochii fiului său cel mare privindu-l cercetător şi acuzator în timp ce stă nemişcat în pragul uşii de la baie, oare mie mi-ai sărutat obrajii aşa, oare mie mi-ai pieptănat părul cu atâta blândeţe? Ca şi cum ar fi fost prins făcând un lucru nelegiuit, lasă imediat jos copilul, care scânceşte nemulţumit, dar aleargă pe dată la mama lui. Ce te-a apucat să-l îmbraci în jeanşi, bombăne ea, cine ar putea să-şi îmbrace copilul în jeanşi la grădiniţă, sunt aşa de incomozi, te gândeşti vreodată măcar puţin la ce faci? Iar când îşi priveşte fiul cel mare are impresia că vorbele astea acuzatoare au izbucnit şi din gâtlejul lui, cât de mult îi seamănă lui Shlomit, cu faţa aceea umflată şi jignită, aşa că mormăie, la revedere, dragul meu, atingând cu braţul umărul copilului în timp ce trece pe lângă el, îşi ia ghiozdanul şi dispare.

170

îmbrăcat într-o jachetă închisă la culoare şi cu cravată la gât, înaintează prin briza dimineţii, care-i calmează pielea, în curând răcoarea se va risipi, dar deocamdată e ca un prosop ud pe o frunte febrilă. Oamenii din jurul lui păşesc aproape în cadenţă, bărbaţi, femei şi copii mici, ca şi cum ar fi cu toţii angajaţii loiali ai aceleiaşi firme şi ar fi primit aceeaşi sarcină, şi priveşte spre cărucioarele care trec pe lângă el, da, poate că ea are dreptate, cei mai mulţi dintre copii sunt îmbrăcaţi în pantaloni comozi, de bumbac, nu în jeanşi, dar nu asta îl deranjează, ci sentimentul care-l chinuie de ani întregi şi despre care nu are nici cea mai vagă idee dacă e întemeiat sau nu, bănuiala că viaţa lor e cu mult mai bună decât a lui.

Trasează în jurul lui cerc după cerc, încă din fragedă copilărie, cercuri care devin din ce în ce mai strânse, ţară, oraş, familie, soţie. Oare poveştile nostalgice ale tatălui său despre Europa, zăpadă şi cireşe, despre case înalte, cu faţade somptuoase, prin faţa cărora trec tramvaie strălucitoare i-au creat sentimentul că ţara asta prăfuită în care s-a născut şi a crescut nu e decât o imitaţie jalnică a unei ţări adevărate şi că modestul kibbutz nordic din care a venit nu e decât o imitaţie jalnică a unui mare oraş? Dar după ce-au plecat de acolo, s-a trezit în cel mai îndepărtat cartier din cel mai jalnic oraş din lume, aşa că atunci când şi-a legat viaţa de cea a primei lui prietene, a simţit aproape de la început că asta nu era decât o palidă imitaţie a iubirii adevărate, în comparaţie nu numai cu vieţile celorlalţi oameni, ci şi cu viaţa pe care ar fi putut-o trăi el însuşi.

Ce prostie, gura i se umple de salivă pe care aproape că o scuipă pe trotuar de scârbă, oricum nu vei şti niciodată, şi poate că toate astea sunt fundamental greşite, îi invidiezi până şi pe cei

171

năpăstuiţi de soartă, l-ai invidiat până şi pe bărbatul acela pe moarte pentru că reuşea să-şi iubească soţia cu toată fiinţa, însă acum se dovedeşte că femeia aceea nu-i era soţie, iar el se preface deja în ţărână, în timp ce tu încă mai crezi că e mai fericit decât tine. Ce este aceasta? se întreabă pe acelaşi ton ca micul Yotam, aceasta este o prostie, este o obrăznicie, şi are din nou impresia că o vede în depărtare, părul negru şi strălucirea cămăşii roşii, cât de tipic e pentru tine să urmăreşti această fantezie, să cauţi cămăşi roşii pe străzile aglomerate, ca şi cum ar umbla îmbrăcată mereu în aceeaşi cămaşă. Cât de tipic e pentru tine să te concentrezi asupra mărunţişurilor, nu a esenţialului, asupra hainelor, nu a trădării, trădarea e îndoită, la fel ca şi durerea lăsată în urmă de cel dispărut, atât pentru cei dragi nouă, cât şi pentru noi înşine, însă durerea ei a fost mult mai greu de suportat, fiindcă nici măcar n-a avut ce jeli, n-a petrecut destul timp alături de el, nu i-a născut copii, toţi anii trăiţi fără el şi toţi anii pe care-i va trăi fără el, iar de aceea toate maşinile astea care înaintează într-o tăcere uluitoare şi într-o ordine exemplară îi par dintr-odată că alcătuiesc o coloană funerară, luând parte la înmormântarea fără de

sfârşit a iubirii lor secrete, al cărei martor întâmplător fusese, iar din clipa în care stătuse acolo şi văzuse ce văzuse şi auzise ce auzise, fusese însărcinat cu o misiune.

însă misiunea îi e necunoscută şi nelămurită, devenindu-i clară abia după ce o va întâlni din nou, iar deocamdată se va mulţumi să ştie că maşina lui e parcată acolo, lângă casa bărbatului mort, lucru care îi insuflă un sentiment de apartenenţă caldă, ca şi cum ar fi plantat acolo o rădăcină, iar din rădăcina asta s-ar putea să răsară noi vlăstare de înţelepciune, şi deja se întreabă
172
până când ar putea să o lase acolo, poate pentru totdeauna, fiindcă oricum aproape că nu are nevoie de maşină. Până la birou poate merge pe jos, ca în dimineaţa asta, un sfert de oră de mers alert şi e acolo, iar când are treabă la tribunal, oricum preferă să ia taxiul, şi de dusul şi adusul copiilor se ocupă de obicei Shlomit, cât despre vizitele lui în Teritorii, acestea sunt din ce în ce mai rare în ultima vreme. Aproape că nu are nevoie de maşină, prin urmare ar putea s-o lase acolo pentru totdeauna, va veni din când în când s-o viziteze, căutând semne de deteriorare, până când va fi complet acoperită de frunze uscate şi de praf, până când roţile i se vor dezumfla şi se va transforma într-un monument. în cinstea cui? se întreabă el, în cinstea frăţiei secrete şi a împărtăşirii aceleiaşi sorţi? în amintirea iubirii înfrânte? Dar monumentele sunt ridicate în cinstea unei victorii, nu a unei înfrângeri.

Când trece prin faţa cafenelei din apropierea biroului său, al cărei nume ebraic atrăgător e scris vocalizat, vede câteva zeci de oameni înconjurând în tăcere afişul pe care e desenată o torţă mică lângă o listă de nume, cele zece nume ale tinerilor care şi-au pierdut viaţa aici în urmă cu exact doi ani, iar el grăbeşte pasul şi îşi pleacă privirea, sperând că nu-l va recunoaşte nimeni, în asemenea situaţii durerea scoate la iveală tot ce oamenii încearcă să reprime în ei înşişi. Uite-l pe avocatul ucigaşilor, i-au strigat nu o dată, pe apărătorul monştrilor care ne-au omorât copiii, deşi nu îi reprezenta niciodată pe cei bănuiţi de atentate asupra civililor dacă nu era convins de nevinovăţia lor, dar cum să le explice acest lucru familiilor îndoliate, şi îşi aminteşte dimineaţa în care Aii a dat buzna în biroul lui, speriat şi disperat, trebuie să mă ajuţi, l-au arestat pe Ibrahim!
173

L-au arestat pe Ibrahim? De ce? a strigat el, pregătit să-şi pună toată experienţa şi priceperea în slujba apărării fiului prietenului său palestinian pe care învăţase să-l placă şi să-l aprecieze de-a lungul orelor nesfârşite petrecute împreună prin tribunalele militare, iar Aii a răspuns în şoaptă, spun că ar fi luat parte la plănuirea atentatului de la Sheihar, însă eu nu cred că a făcut-o, e adevărat că a devenit mai radical în ultima vreme şi s-a îndepărtat de noi, dar să comită un atentat? E imposibil! Iar Avner a întrebat, la Sheihar? cu o voce atât de serioasă de parcă ar fi fost vorba de livingul apartamentului său. Shlomit se afla în perioada aia în concediu de maternitate şi îi plăcea să se plimbe pe-acolo cu Yotam, uneori cobora şi el din birou şi li se alătura la un mic dejun târziu, iar gândul la bebeluşul lui rănit, plângând amarnic în timp ce părinţii îi zac fără suflare alături - cine ştie de ce, a fost prima imagine care i-a venit în minte dintre toate imaginile posibile ale acelei calamităţi, micul Yotam va supravieţui şi ei doi vor muri - era atât de dureros, încât abia mai putea respira. La Sheihar? Aici jos? a întrebat din nou, iar Aii a încuviinţat, aşa spun ei, şi Avner a clătinat încet din cap, pri- vindu-l atât de concentrat, de parcă ar fi încercat să-şi întipărească înfăţişarea lui în minte, şi nu doar înfăţişarea lui, ci şi amintirea conversaţiilor lungi pe care le purtau în timp ce aşteptau pronunţarea sentinţelor, despre cazuri, despre situaţia politică, despre copii, cât de mult îi plăcea

să povestească despre fiul lui, Ibrahim, mândria familiei, care studia medicina în Iordania. Nu pot, nu pot să-l reprezint, a spus el în cele din urmă, îmi pare rău, stăteau unul în faţa celuilalt, în tăcere, toţi anii lor de prietenie năruindu-se sub impactul acestui moment, iar Aii s-a răsucit pe călcâie şi a plecat, şi de-atunci nu l-a mai văzut.

174

Mai târziu a aflat că avocatul din Ramallah care l-a apărat pe tânăr a reuşit să dovedească în cele din urmă că acesta n-a avut o implicare masivă în organizarea atentatului, fiind condamnat doar la douăzeci de ani de închisoare, însă la scurt timp după anihilarea grupării, o alta a izbutit să ducă planul la bun sfârşit, într-o sâmbătă seara, în timp ce el, Shlomit şi copiii lor erau acasă, însă cafeneaua era plină de tineri, numele a zece dintre ei fiind gravate acum în piatră, binecuvântată fie amintirea lor, iar el rememora întruna firul evenimentelor şi uneori se condamna pentru că nu îl apărase pe fiul prietenului său, pe care îl aştepta o condamnare pe viaţă. Cine te-a făcut pe tine judecător? N-ai de unde să ştii şi nici nu trebuie să ştii ce cunoaşte şi ce hotărăşte în cele din urmă judecătorul, oare acest tânăr nu are dreptul la o reprezentare demnă, ca oricare alt om? Totuşi, eu încerc să apăr drepturile omului, nu interesele unui grup etnic sau ale altuia, şi ce altceva este un atentat decât o încălcare flagrantă a drepturilor omului? Nu sunt un mercenar care luptă pentru cine plăteşte mai bine, se justifică singur, sunt avocaţi care ar apăra pe oricine, însă eu nu sunt aşa, la bine şi la rău. Dar ceea ce-l înspăimânta într-adevăr era faptul că incidentul avusese loc în cele din urmă, că atentatul de la Sheihar nu putuse fi împiedicat, nici arestările, nici procesele, nici renunţarea la prietenia lui Aii, şi stătea neputincios în faţa acestei realităţi tragice, ca şi cum ar fi ascultat o poveste pentru copii plină de cruzime, în care deznodământul e cunoscut din capul locului şi toate răsturnările de situaţie si toate eforturile nu vor reuşi să-l

y y y

schimbe, acum traversează repede bulevardul, au trecut mai bine de doi ani de la evenimentele din dimineaţa aia, oare atunci şi-a pierdut încrederea
în sine, fiindcă încrederea în realitate şi-o pierduse cu mult înainte.

Da, realitatea devenise disperată cu mult înainte, şi nu doar aici, în ţara asta, în oraşul ăsta. Adesea, când traversează bulevardele zgomotoase, când priveşte la jucăriile pe care şi le-a fabricat omul, maşini şi avioane, arme şi muniţii, ce nu fac decât rău, otrăvuri vizibile şi invizibile, maşinării fixe şi mobile, nu simte decât tristeţe pentru omul care s-a înconjurat de toate astea, fără a deveni însă mai bun sau mai puternic, nefăcând altceva decât să-şi sporească şi mai mult vulnerabilitatea, fiindcă toate astea au crescut şansele de atac, dar au diminuat şansele de apărare, până într-atât încât a ajuns să se mire că se află încă în viaţă, că locuinţa sa e încă în picioare, că din clipa în care a murit tatăl lui, când mai era aproape un copil, şi până în momentul morţii lui Rafael Alon n-a trebuit să înfrunte făţiş moartea, având parte doar de întâlniri indirecte, care-l lăsau speriat şi aproape ruşinat, ca acum.

Un suspin de uşurare îi scapă din gâtlej când intră în casa scărilor răcoroasă a clădirii, deschide uşa biroului şi o găseşte pe asistenta lui căznindu-se să schimbe bidonul cu apă din răcitor şi ţinându-l în braţe ca şi cum ar fi fost copilul ei. Nu peste mult timp va avea un copil, se gândeşte el, amin- tindu-şi ruşinat de discuţia lor, asta dacă nu îl va asculta şi nu se va răzgândi. Cum de-a avut îndrăzneala să-i sugereze că poate face o greşeală, în loc să o liniştească, să-i spună cu sinceritate că astfel de îndoieli însoţesc toate deciziile importante, spunând mai multe despre personalitatea individului decât despre decizia în sine.

întârziem la tribunal, Avni, ţi-am telefonat, dar nu ai răspuns, îl dojeneşte ea cu

un zâmbet familiar, iar el îşi priveşte ceasul, cât de mult
176
timp a pierdut pe drum, i-a luat aproape o oră să ajungă de-acasă până aici, a mers încet, ca şi cum întreaga lume ar fi putut şi ar fi fost dispusă să-l aştepte, judecătorul şi avocaţii, martorii, procurorii şi apărătorii. îmi pare rău, n-am maşină, spune el, am lăsat-o la service, iar ea se arată surprinsă, la service? Ziceai c-ai pierdut cheile, iar el se simte stânjenit, să lăsăm asta, vom lua un taxi, dosarele sunt la tine? Şi fotografiile noi? Ea spune, sigur, totul e deja împachetat şi pregătit, chiar şi trupul ei e înfăşurat într-un ambalaj rigid, iar el se întreabă cum o fi reuşit să intre în hainele alea, o cămaşă neagră cu guler larg, apretat, şi nişte pantaloni negri, pe care i se pare că a călcat seara trecută, dar în dimineaţa asta nu se vede pe ei nici un fel de urmă, însă cel mai mult îl miră siguranţa ei, pare a nu avea nici o îndoială în ceea ce priveşte justeţea argumentaţiei lor, nici în acest caz, nici în altul, în timp ce siguranţa lui se şubrezeşte pe zi ce trece, şi îi e clar că dacă i-ar vorbi despre Aii l-ar condamna fără să stea pe gânduri, şi dintr-odată se cutremură în faţa unui gând care-i trece pentru prima dată prin minte, că Aii însuşi a pus la cale atentatul de la Sheihar, doar pentru a-i dovedi că se înşelase şi că fiul lui nu fusese implicat în aşa ceva.

încă îi place acest sistem, deşi înţelege din ce în ce mai puţin ce anume iubeşte la el. Oare să fie ordinea strictă care inspiră siguranţă, unde fiecare îşi cunoaşte locul şi rolul, oare să fie formalismul lui învechit, din care n-a mai rămas nici o urmă în ţara asta în afară de aici, care-i aminteşte de poveştile tatălui său, dar poate că e teatralitatea lui, fiindcă totul devine spectacol, chiar dacă se iau decizii importante, chiar dacă încăperea seamănă mai degrabă cu o sală de clasă decât cu una de teatru. Aici se joacă o piesă
177
pentru copii hotărâtoare, cu personaje îmbrăcate în robe negre ce respectă eticheta unei alte lumi, ridicându-se când judecătoarea intră în sală, ridi- cându-se când vorbesc, adresându-se unii altora cu titluri onorifice, pe un ton prietenesc şi respectuos, păstrând totuşi o rezervă ironică, iar cuvintele care le ies din gură capătă în cele din urmă greutatea potrivită. Aici e imposibil să le foloseşti fără chibzuinţă, fiecare cuvânt e înregistrat cu asemenea meticulozitate, încât uneori parcă ăsta e unicul scop al adunării, s-au strâns cu toţii aici, îmbrăcaţi în robele lor, pentru a o ajuta pe grefieră să documenteze cazul, seara aceea din Nablus, în urmă cu aproape trei ani, când soarele asfinţea şi se aflau în vehiculul blindat, ca să folosim limbajul milităresc, iar înspre acesta a fost aruncat un cocktail Molotov, care a pătruns prin fanta îngustă şi l-a rănit pe martorul său la faţă şi la mână, iar mai târziu în seara aia, când a văzut trei siluete suspecte părăsind scena, a dat ordin să se tragă.

Mitraliorul a spus că a văzut o siluetă căzând şi altele două aplecându-se asupra ei, însă nici atunci nu ne-am dat seama dacă i-am lovit, fiindcă în momentul când se trage asupra ta e firesc să te culci la pământ, iar eu m-am gândit că poate e o capcană, de unde aş fi putut să ştiu, pe întunericul ăla, că era vorba de voluntari din Europa, toate astea le repetă acum judecătoarea, la persoana întâi, în ritm de dictare, ca şi cum ea însăşi s-ar fi aflat în mijlocul acelor evenimente crude, privind prin faulta îngustă străzile pline de pericole, iar când îl ascultă pe bărbatul acela tânăr, pe-atunci comandantul patrulei, cu părul negru tuns scurt şi cămaşa descheiată la gât, lăsând să se vadă un piept bronzat, Avner se simte cuprins din nou de ranchiuna aceea veche împotriva lor, împotriva
178

tuturor celor care au împlinit visul lui de tinereţe, care nu mai e deja un vis, ci o senzaţie de înfrângere ce a rămas la fel de vie ca atunci. Aproape că reuşise să ajungă asemenea lor, asemenea acelor bărbaţi care erau răniţi şi răneau la rândul lor, dar boala tatălui său îi zădărnicise planul pentru realizarea căruia muncise luni întregi, făcând nesfârşite alergări şi flotări obositoare şi ridicând greutăţi în fiecare dimineaţă. Timp de şapte săptămâni a rezistat la antrenamentul de la baza militară din Golan, până când a sosit vestea despre boala tatălui său şi a renunţat imediat, iar armata a renunţat şi ea la el imediat, trupul lui greoi şi ţeapăn s-a adaptat cu o rapiditate uluitoare la noile cerinţe, expulzându-l din măruntaiele sale de oţel şi trimiţându-l la o bază din apropierea Ierusalimului, unde se ocupa numai de mărunţişuri şi se întorcea în fiecare seară acasă, la tatăl lui aflat pe patul de moarte care nu avea nevoie de el, şi la mama lui care avea nevoie de el peste măsură, pe când puţinii lui prieteni şi băieţii de vârsta lui se duceau acasă doar în vizite scurte şi rare, la sfârşit de săptămână, şi deja nu le mai înţelegea limbajul, însă toate astea le-ar fi putut probabil îndura dacă ar fi fost într-adevăr convins că boala tatălui său era singura care îl împiedica să urmeze o carieră plină de bărbăţie, pe care şi-o dorea atât de fierbinte, dar în adâncul inimii avea îndoieli, atunci ca şi acum, dacă n-ar fi fost dorinţa lui ascunsă de-a evada de acolo într-un fel sau altul, căci a înţeles curând că natura nu l-a înzestrat cu măruntaie de oţel.

Cu câtă ardoare îşi ridica ochii, în zilele de antrenament la baza militară, spre arma de lângă el, ca şi cum ar fi fost singura lui salvare, în sfârşit are un prieten după sufletul lui, apropiat şi de încredere, încă nu înţelegea pe deplin că

talentul ei dovedit era acela de a ucide, de a-i distruge pe ceilalţi, fiindcă avea impresia că era îndreptată doar asupra lui, ca o soluţie unică şi singulară, şi aproape că hotărâse să se elibereze în felul ăsta, de povară şi de ruşine, de efortul disperat de-a se încadra într-un tipar, şi doar amâna asta de la o clipă la alta, de la o zi la alta, doar o mică sforţare, şi în tăcerea care se va lăsa după aceea îşi va găsi liniştea, de vreme ce nu avea altă cale de-a scăpa de acolo, dar iată că s-a întâmplat, e aproape de necrezut cum a reuşit mama lui, cu simţurile ei ascuţite, să-i citească gândurile, să-i împlinească dorinţele, deşi din nefericire asta n-a fost o uşurare pentru el.

A ştiut de la bun început că asta era înfrângerea lui, cu boala tatălui cusută de ea ca o etichetă, iar de atunci priveşte cu un fel de teamă bărbaţii în uniforme militare şi de paramedici, ca şi cum ar reprezenta o ameninţare personală pentru el, şi poate că Shlomit are dreptate când susţine, ori de câte ori are ocazia, că purtarea lui exagerată derivă din invidie şi frustrare, fiindcă acum, când se ridică de la locul lui şi se opreşte în faţa martorului pentru a-l supune unui interogatoriu bine pus la punct şi documentat, se simte dintr-odată ridicol în roba lui neagră, de parcă ar purta un capot, şi spre groaza lui observă că din cauza grabei a uitat să-şi schimbe la birou flecurile pantofilor negri, iar în timp ce se mişcă încoace şi-ncolo prin faţa martorului, paşii lui scot un fel de târşâit şi de scârţâit, şi îşi drege vocea stânjenit, însă imediat se răzgândeşte şi schimbă tactica, atacându-l pe bărbatul cel tânăr, punându-l în faţa unor detalii supărătoare, încercând să demonstreze că acţionase cu bună ştiinţă sau cel puţin cu neglijenţă. Pe cer străluceau încă ultimele raze ale soarelui sau era deja întuneric? Foloseau armament adaptat pentru vederea pe timp de noapte? Cât de luminată era şoseaua la ora aceea? Ştiaţi despre misiunea voluntarilor ONU, al căror birou se afla în oraş? E imposibil să nu fi ştiut, e imposibil să nu-i fi văzut, e imposibil ca şoseaua să fi fost cufundată în beznă.

Numai două străzi din Nablus erau luminate, îi răspunde tânărul, fostul comandant al patrulei, un voluntar ONU, după părerea mea, e un civil nevinovat, aşa că fac eforturi să-l protejez, dar eram sigur că aveam de-a face cu nişte terorişti. După incident, am fost în acţiune toată noaptea, şi abia în dimineaţa următoare, cu puţin timp înainte de-a fi arestat şi încarcerat, am fost chemat la raport şi am înţeles ce se întâmplase, însă iat-o pe avocata apărării, cu gene lungi, rimelate şi bărbie proeminentă, facându-i semn să tacă, pentru a putea prezenta mai multe fotografii făcute la faţa locului, ce ar putea limpezi două chestiuni controversate, lumina de afară în momentul producerii catastrofei şi hainele cu care era îmbrăcat voluntarul ONU când s-a tras asupra lui, însă acuzarea ripostează imediat, arătându-i judecătoarei fotografii îngrozitoare cu victima, a cărei faţă a fost complet distrusă.

Era întuneric, repeta el, nu exista nici o sursă de lumină care să ne permită să identificăm siluetele, am privit prin dispozitivul care ne asigură vederea pe timp de noapte, am văzut trei siluete, eu eram comandantul patrulei şi siguranţa ei era prima mea responsabilitate. Mitraliorul a spus că a văzut o siluetă căzând şi altele două aplecându-se asupra ei, nu ştiam dacă nu era o capcană, dar Avner insistă, lumina e o problemă secundară, onorată instanţă, nu reflectă întotdeauna realitatea în fotografii, ştim cu siguranţă că ei au ridicat mâinile şi au strigat în engleză să înceteze

focul asupra lor, erau îmbrăcaţi în veste reflectorizante... Fiecare detaliu capătă o însemnătate deosebită, aşa cum se întâmplă când ai de-a face cu un dezastru, cămaşa roşie a femeii, pielea îngălbenită a bărbatului, ultimele cuvinte pe care ea i le-a şoptit la ureche, nu-ţi face griji, în curând te vei simţi mai bine.

Când martorul coboară din boxă, prietena lui îl îmbrăţişează şi îi mângâie obrajii cu degetele, iar Avner se întreabă dacă va mai mângâia cineva vreodată obrajii mutilaţi ai lui Steven, voluntarul mort, apoi cheamă următorul martor, şi în timp ce-i pune întrebări şi îl descoase, vorbeşte şi ascultă, întrerupe şi e întrerupt, îşi aminteşte de câteva ori de maşina lui, parcată în faţa casei îndoliate, observându-i pe toţi oaspeţii care intră şi ies din ea, şi de aleea străjuită de tufe de iasomie înflorite ce împrăştie un parfum ameţitor. în curând peste toate se va lăsa seara, în curând va fi şi el acolo, şi ştie cu o certitudine bizară că în seara asta, pe marginea abruptă a văii sau lângă unul dintre tufişuri, la marginea drumului sau la capătul lui, sau poate chiar sprijinită de maşina lui albă, ce seamănă deja cu un bolovan uriaş, o piatră ca toate celelalte de-acolo, o va vedea.

Ce copilărie ciudată, spune Dina, surprinsă de ecoul vocii ei între pereţii camerei goale, închisă cu sticlă, ce vârstă ciudată, vârsta descompunerii e o copilărie lipsită de speranţă, un cer fără lună. Parcă nu s-a mai simţit niciodată atât de aproape de începutul vieţii ei, când trupul îi era micuţ şi închis, iar mintea nu i se deşteptase încă, ascunzându-se singură şi aproape indiferentă în cochilia ei, ascultând sunete înfundate, neconectată încă la vreo altă minte din această înlănţuire clocotitoare şi dureroasă. Oare acolo ne este

dat să ne întoarcem, se întreabă, cu ultimele fărâme de viaţă, cu ultimele puteri, după efortul uriaş de a-ţi întemeia o familie şi de-a avea grijă de ea, după ce copiii noştri cresc, soţii noştri îmbătrânesc şi părinţii noştri trec în lumea cealaltă, să ne întoarcem la existenţa aceea de cocon, egoistă şi închisă, oblojindu-ne în tăcere rănile provocate de trădările pe care le-am suferit şi de abandonurile de care am avut parte, când strângând bandajele, când desfăcându-le? Dar în copilărie ţinem în braţe o sferă plină, sfera mare şi strălucitoare a viitorului, în timp ce acum mâinile ne

sunt goale şi se pare că lucrul ăsta s-a întâmplat dintr-odată, în doar câteva luni viitorul ni s-a dezintegrat, risipindu-se ca praful în vânt.

O oboseală cleioasă şi neobişnuită pune stăpânire pe ea dimineaţa, lipindu-i mădularele unul de altul şi încetinindu-i mişcările, în timp ce noaptea somnul îi e sfâşiat de falii chinuitoare de trezie, nu e învelită cu pătura grea a viselor, ci cu o plasă plină de găuri. Cât de epuizant devine efortul de-a dormi, cum te vei prezenta mâine în faţa studentelor tale, care sunt la fel de obosite, şi ele se trezesc întruna, dar somnul lor e întrerupt de bebeluşi preaiubiţi, în timp ce somnul ei e fărâmiţat de gândul la copilul pe care nu l-a adus pe lume, şi se ridică, leoarcă de sudoare şi cu inima bubuind, o torţă i se aprinde în piept şi are impresia că în curând îi vor ţâşni flăcări din gâtlej, limbi de foc vor cuprinde toate colţurile casei, şi îşi scoate cămaşa pe întuneric, dă la o parte pătura fierbinte, aprinde lumina şi schimbă faţa de pernă umedă, însă în timp ce se grăbeşte să facă asta începe să tremure de frig, aşa încât pipăie după hainele pe care le dezbrăcase mai devreme şi le aruncase pe pat, căznindu-se să le tragă de sub trupul lui Ghideon, care se trezeşte

morocănos şi se mută în patul de o persoană din camera obscură. De îndată ce părăseşte patul conjugal, din cameră dispar şi ultimele rămăşiţe de somn şi Dina aprinde din nou lumina, luându-şi o carte de pe raft, însă când se întinde la loc, cu cartea deschisă în mâini, braţele îi sunt îmbrăcate într-un strat de piele uzată, iar ea priveşte imaginea asta ciudată cu surprindere, ce legătură are cu braţul ăsta, care-i aminteşte de cel al mamei, ce legătură are ea cu aceşti curenţi puternici care-i bântuie trupul, lavă clocotitoare şi zăpadă topită.

în timp ce se îmbracă, slăbită, a doua zi dimineaţă, în faţa aştemuturilor împrăştiate, observă că în cupele sutienului pe care tocmai îl încheie se odihnesc două bucăţi de came ce şi-au pierdut vitalitatea, ciclul lunar de umplere şi golire, iar acum atârnă de trupul ei, lipsite de stimuli şi senzaţii, aproape ca un organ intern despre care nu ştiai că există, şi îşi întoarce privirea întristată. Sigur că nu se aşteptase să rămână veşnic tânără, urmăreşte de ani întregi felul în care îmbătrâneşte mama ei, dar nu-i trecuse prin minte că totul se va întâmpla atât de repede, şi se miră cum de oamenii apropiaţi ei nu simt aceste schimbări, privind-o la fel ca înainte, în timp ce ea se schimbă necontenit, dar oamenii apropiaţi sunt din ce în ce mai puţini, întotdeauna a preferat să fie singură şi să aibă foarte puţini oameni înjur, şi nici măcar ei nu îi mai sunt atât de apropiaţi ca odinioară. Cel mai apropiat pare să-i fie acum apartamentul lor, cu cele patru camere şi balconul lui închis, întrebându-se şi el, la fel ca ea, unde au dispărut cu toţii, pentru că după-amiaza era mereu gălăgie aici, când Nitzen se întorcea de la şcoală cu o prietenă sau două, iar Ghideon venea acasă mai devreme să-şi developeze fotografiile, cufundându-le în tăvile lui, arătându-i-le şi cerându-i părerea,

iar mamele prietenelor lui Nitzen rămâneau să bea o cafea, şi studentele o sunau adesea, dar acum are impresia că apartamentul se ofileşte, că încăperile lui aride închid ochii însetate, fiindcă Ghideon se întoarce târziu, iar atunci e deja obosit şi nu mai are chef de vorbă, se aşază în faţa laptopului şi îşi trece în revistă fotografiile, făcând din când în când câte o remarcă acidă la adresa tinerilor editori, care n-au pus niciodată piciorul în Teritorii şi habar nu au ce fotografii să aleagă, iar Nitzen preferă să meargă acasă la prietenele ei sau să se plimbe împreună cu ele pe străzi, şi după ce se întoarce se închide în camera ei, în timp ce Dina ezită în faţa uşii închise, ascultând zgomotele care răzbat dinăuntru, ţârâitul telefonului, ţăcănitul tastelor de la calculator şi râsetele, deja nu mai poate face diferenţa între vocea

umană şi cea electronică, şi astfel întreaga zi şi-a pierdut structura limpede şi liniştitoare, preschim- bându-se într-un amalgam nesfârşit de timp, în care aparent poate face lucruri minunate, să-i ajute pe cei aflaţi în nevoie, să-şi dezvolte talentele ascunse sau să facă lucruri necesare, precum teza de doctorat, în lipsa căreia locul de muncă îi este ameninţat, dar nu reuşeşte să-şi adune puterile, care se risipesc prin camere, dându-i senzaţia c-o să leşine.

Eşti bolnavă, spune cu voce tare, aproape bucuroasă, eşti bolnavă, vei ajunge ca femeia aia care s-a spânzurat, şi se plimbă prin casă, întrebându-se cum duci la bun sfârşit un asemenea lucru, se pare că până şi pentru asta e nevoie de talente pe care ea nu le are, de creativitate practică, inventivitate şi îndrăzneală. Privirea îi rătăceşte peste lustre, robinete, praguri, uite scăunelul înălţător pe care se urca Nitzen ca să se spele pe dinţi, „nînălţător", cum îi spunea ea, pe el se va urca

şi ea cu picioarele, apoi clatină din cap, ca şi cum ar vrea să izgonească din el gândul ăsta oribil, însă nu reuşeşte să se liniştească.

îţi aminteşti că mi-ai povestit despre o femeie care s-a sinucis? îl întreabă ea pe Ghideon. Cum anume s-a spânzurat? Dar el nu-şi aminteşte nimic, viaţa lui e plină de întâlniri singulare şi informaţii întâmplătoare, n-am nici cea mai vagă idee, Dina, de ce eşti aşa interesată, am spus eu că s-a spânzurat? Dar nu aşteaptă ca ea să-i răspundă, e mult prea ocupat. Nu-i uşor să concurezi cu fotografii tineri, să alergi de la proteste la înmormântări, de la o acţiune militară la o reuniune a guvernului, căutând de fiecare dată acel unghi, acea perspectivă unică, şi nu e niciodată mulţumit, nici măcar atunci când e răsplătit cu premii sau când se bucură de recunoaştere, va fi mereu neliniştit, întotdeauna va spera să descopere mâine ce n-a descoperit astăzi. Nu ea e centrul lumii lui, ci aparatul de fotografiat, şi cu toate că situaţia asta durează încă de la începutul relaţiei lor, o deranjează din ce în ce mai mult în ultimul timp, totuşi se consolează cu gândul că nu are nevoie de o dragoste sufocantă, solicitantă, oare nu se plictisise de bărbatul blând şi liniştit care îi fusese alături pe vremuri, preferându-l pe Ghideon?

îi admira inteligenţa, iar asta o făcea să-l subestimeze, era atras de ea, iar asta o făcea să se îndepărteze, voia să se căsătorească, voia o familie numeroasă, o surprindea cu fel de fel de cadouri şi pe deasupra era înalt şi frumos, însă îl lăsase baltă într-o clipită, la petrecerea la care merseseră împreună, pe terasa fără balustradă din inima Ierusalimului, când se apropiase de ea un tânăr scund, cu un aparat de fotografiat atârnat de gât şi un zâmbet ironic pe chipul copilăros, spunându-i cele mai previzibile cuvinte posibile.

Aşa e Ghideon, nu încearcă să impresioneze, dar tonul vocii lui dă greutate vorbelor, imprimându-le noi sensuri şi părând a-i lua peste picior pe cei care nu au reuşit să-l înţeleagă.

Eşti nouă în oraş? a întrebat-o el, sau ceva de genul ăsta, în orice caz, iar ea a încuviinţat imediat, deşi s-a dovedit curând că el era nou-venit în oraş, iar petrecerea aia era dată chiar de el, pe acoperişul casei, dacă putea fi numită casă cămăruţa aceea strâmtă, iar când a invitat-o să rămână, după plecarea celorlalţi invitaţi, a zâmbit surprinsă, oare n-a observat că avea partener? A stat lipită de Eitan aproape toată seara, însă nu l-a scăpat o clipă pe Ghideon din priviri, oare va mai invita şi alte fete, dar cel mai tare o surprindea faptul că nu făcea nici o fotografie, ca şi cum n-ar fi găsit nimic demn de asta. Se plimba cu demnitate printre invitaţi, bând fără încetare şi dansând puţin, iar când l-a văzut în sfârşit dansând cu o fată îmbrăcată într-o fustă mini scurtă de tot, cu părul lung şi blond, a simţit o invidie atât de

muşcătoare, ca şi cum ar fi trădat-o, iar în tot acest timp Eitan îi şoptea vorbe dulci la ureche, umplându-i farfuria şi preschimbându-se, într-o singură noapte, într-o piatră de moară agăţată de gâtul ei.

Erau împreună de doi ani şi jumătate, tatăl ei fusese internat în acelaşi salon cu mama lui la spital, aproape că muriseră în aceeaşi zi, iar în clipa aceea parcă făcuseră un legământ al orfanilor, pe care nici un om din lumea asta nu putea să-l rupă, însă cât de uşor de rupt se dovedise a fi, chiar în ziua de după petrecere, când a urcat cele şaizeci şi patru de trepte şi s-a oprit gâfâind în faţa uşii lui, care s-a deschis pe neaşteptate, lăsând-o să iasă pe fata aceea blondă, cu părul acum ud, în timp ce Dina, cu răsuflarea tăiată,

187

s-a făcut roşie ca sfecla, aproape leşinând de ruşine, şi a luat-o la fugă, însă spre groaza ei, a auzit vocea bărbatului în spate, hei, unde alergi aşa? Iar când a întors privirea spre el, ca un animal hăituit, bliţul aparatului de fotografiat s-a declanşat, inundându-i cu o lumină puternică şi neaşteptată chipul chinuit.

Urcă, i-a spus el, sprijinindu-se de balustradă, ai uitat ceva aici ieri? Iar ea a murmurat recunoscătoare, da, mi-am uitat ochelarii de soare, şi el a zâmbit, eşti sigură? Ai venit la petrecere în toiul nopţii cu ochelarii de soare? Iar ea a spus, da, imaginează-ţi, urăsc lumina. în cazul ăsta, cum crezi că vom putea trăi împreună, eu sunt dependent de lumină, şi ea a zâmbit surprinsă, siguranţa de sine revenindu-i ca un curent liniştitor, rostogolindu-i prin vene celulele albe ale propriei identităţi, iată că are o existenţă distinctă, are un nume, însuşiri, preferinţe, nu-i place lumina, de pildă.

Din câte se pare, nu vom putea trăi împreună, a răspuns ea, îmi iau ochelarii şi plec, iar în clipa aceea credea cu toată sinceritatea că îşi uitase într-adevăr ochelarii de soare acolo, aşa că l-a urmat pe acoperiş şi s-a apucat să-i caute printre sticle de bere goale şi scrumiere pline, în timp ce ochelarii i se odihneau deasupra frunţii, iar el o urma peste tot şi o fotografia, îmbrăcat doar într-o pereche de chiloţi, surprinzător de puternic şi musculos, şi abia în clipa în care s-a privit în oglinda atârnată pe peretele din hol a observat ochelarii de pe capul ei, fiindcă într-adevăr nu-i place deloc lumina, şi nici măcar n-a reuşit să bâiguie, asta e perechea de rezervă sau ăştia sunt ai prietenului meu, amintindu-i astfel că are deja un iubit şi că nu are nevoie de altul, deşi probabil că tocmai o nevoie şi o dorinţă puternică o târâseră în faţa lui, iar el i-a luat cu blândeţe ochelarii de pe cap, apoi şi-a scos aparatul de fotografiat atârnat la gât şi a rămas cu faţa la oglinda din spatele ei, dezbrăcând-o de rochia lungă, cenuşie, ca şi cum ar fi curăţat coaja unui fruct, şi apoi de lenjerie, iar din cauză că el era puţin mai scund decât ea, imaginea lui aproape că nu se reflecta în oglindă şi Dina avea impresia că hainele îi dispăreau singure, însă atunci şi-a simţit porţile trupului deschizându-se pe neaşteptate, şi-a văzut umerii aplecându-se şi sânii legănându-se şi uimirea de pe chip, nu-şi văzuse niciodată faţa în timp ce făcea dragoste, iar acum simţea că nu poate să nu se uite, cu toate că un astfel de lucru era interzis, să-şi vadă ochii deschizându-se larg, într-un extaz pe care nu ştia că era în stare să-l trăiască, cu buzele arzând de dorinţa de-a fi sărutate, cu expresia unei femei care se supune în cel mai primitiv şi mai jignitor sens, o femeie al cărei trup se deschide dinaintea unui bărbat, mai ales dinaintea unui bărbat străin, care cu puţin timp în urmă a concediat o altă femeie.

Răsuflarea ei abureşte oglinda în timp ce el scoate un geamăt de plăcere intensă, subversivă, iar ochii i se umplu de lacrimi, şi abia atunci se uită şi el în oglindă, nu plânge, draga mea, îi şopteşte, mai târziu îi va spune aşa lui Nitzen, dar

nu o întreabă de ce plânge, iar dacă ar fi întrebat, oare ar fi reuşit să-i explice? Spre surprinderea ei, a îmbrăţişat-o, aşezându-i capul pe umărul lui, iar pielea lui avea un miros amărui şi ademenitor de răşină, de la pinii grei care înconjurau din toate părţile mansarda unde locuia şi care astăzi înconjoară camera ei de lucru micuţă, şi i-a spus, să nu-ţi pară rău, vom face totul aşa cum vei dori, gândeşte-te cât vrei, eu voi fi tot aici, arătându-i în puţine cuvinte că înţelegea situaţia
189
în care se afla, dăruindu-se cu atâta uşurinţă, ca şi cum vorbele n-ar fi avut nici o valoare, sau poate din contră, ca şi cum i-ar fi pus în braţe un cadou greu şi surprinzător, vom face totul aşa cum vei dori. De unde să ştie ce vrea, nici măcar nu-l cunoaşte, oare acelaşi lucru îi şoptise şi fetei care fusese acolo înaintea ei? Iar când s-a întors seara acasă, l-a găsit pe Eitan aşteptând-o în bucătărie, tăind legume pentru salată, şi i-a luat mâna într-ale ei, povestindu-i cu glas tremurător ce se întâmplase de dimineaţă, în timp ce el clătina din cap iar şi iar, ca şi cum nu i-ar fi venit să creadă, Dina mea, Dina mea, repeta întruna, şi chiar în noaptea aia şi-a împachetat lucrurile şi a plecat, iar ea s-a plimbat tristă prin casa pustie, având impresia că tatăl ei a murit a doua oară şi a rămas din nou singură cu mama sa, neputând să dea nici de data asta vina pe altcineva în afară de ea însăşi, fiindcă fotograful de la mansardă nu-şi dă seama de dimensiunea problemei şi nu e în stare să absoarbă regretul şi durerea ei şi cu siguranţă nu e interesat să se implice într-o competiţie permanentă cu un bărbat care a iubit-o necondiţionat, deşi în mai puţin de un an s-a căsătorit deja cu o altă femeie, din câte se pare nu te iubea chiar atât de mult, deşi tu crezi cu tărie că ăsta n-a fost decât un semn şi o urmare a crizei uriaşe prin care a trecut, poate că şi cei patru copii pe care i-a adus pe lume împreună cu soţia lui americancă în aşezarea de la poalele munţilor ce străjuiesc Ierusalimul nu sunt decât un semn şi o urmare a iubirii pe care ţi-o poartă, cine ştie, în timp ce tu te-ai trezit lângă un bărbat străin, pe care n-ai reuşit să-l descifrezi nici în ziua de astăzi, căruia nu ai putut să-i ghiceşti tainele şi să-i îmblânzeşti răceala, dar nici să-i înţelegi devotamentul, care încă reuşeşte,
190
în rarele momente de intimitate dintre voi, să-ţi ofere mai mult decât toţi ceilalţi la un loc.

Fiindcă la urma urmei şi ei, descoperise Dina, şi ei i se potrivea stilul ăsta de viaţă, să trăiască alături de el, nu împreună cu el, mai ales când era Nitzen acolo cu prezenţa ei veselă şi reconfortantă, însă acum, când stă în faţa calculatorului instalat în balconul închis, înconjurat de pini, ştie că pentru prima dată de când a urcat pe acoperişul casei lui îi aşteaptă o decizie şi că toată iubirea şi ranchiuna lor, prietenia şi duşmănia, fericirea şi tristeţea sunt aşezate una peste alta într-un taler al balanţei, în timp ce în celălalt taler atârnă, pentru prima dată, o dorinţă grea şi ameninţătoare, o dorinţă care pare să fi venit de nicăieri, dar care e adânc înrădăcinată în miezul şi în secretele fiinţei ei.

Fiindcă numai aceasta reuşeşte să-i insufle viaţă, să-i pună din nou în braţe sfera miraculoasă a viitorului, numai gândul la copilul care o aşteaptă undeva departe, însă întreaga idee i se pare atât de deplasată încât nu încearcă s-o pună în practică, e asemenea fanteziilor din copilărie, care nu au nici o limită tocmai pentru că le lipseşte orice temei, iar ea stă şi plânge în faţa calculatorului, în cămăruţa de lucru transparentă, tumul ei de observaţie, cum o numea Ghideon în glumă, pentru că de acolo privea păsările şi coroanele copacilor, norii, acoperişurile şi rezervoarele cu apă ce se încălzeau în bătaia soarelui, toate lucrurile care nu aveau nevoie de ea, masa îi e încărcată de lucrări ce aşteaptă să fie corectate, ce copilărie ciudată,

spune ea. îi sună mobilul şi aude vocea lui Nitzen, nu mă aştepta, mami, o anunţă ea, în seara asta dorm la Tamar, e singură acasă, totul e în regulă? întreabă ea pe neaşteptate, iar Dina se grăbeşte să răspundă, sigur că da, de ce?
191

Te porţi puţin ciudat în ultima vreme, spune Nitzen, dar imediat vocea îi e înghiţită de zgomotul şi forfota de pe culoarele şcolii, şi Dina se chinuie să repete, ciudat? în ce sens? - încercând să nu imprime discuţiei neliniştea ei şi să nu-şi împovăreze unica fiică aşa cum făcea mama ei cu ea, dar Nitzen nu o mai ascultă deja, mă întorc mâine după-amiază, pa, şi se îndreaptă spre prietenele care o strigă, poate lor le va povesti unde a dispărut tânărul acela care dormea în pat lângă ea, simte-te bine, mamă, te aşteaptă o seară romantică împreună cu tata, glumeşte copila, iar Dina spune, mulţumesc, draga mea, deşi conversaţia s-a încheiat deja, apoi îşi odihneşte capul pe teancul de lucrări, ochii îi ard, ventilatorul trimite spre ea valuri de aer fierbinte, tumul ei de observaţie se încinge cu uşurinţă şi e inundat de praf din deşert, deşi toate ferestrele sunt închise.

Da, îi aşteaptă o seară romantică, ce îi va spune în seara asta, găseşte-mi un copil, pentru că aşa mi-a şoptit mama în somn? Ori îi va repeta cuvintele Rahelei către Iacov, fă-mi un copil sau voi muri? Oricum nu are nici cea mai vagă idee despre ce implică asta, ce trebuie să faci, de unde să începi, şi dintr-odată se dezmeticeşte şi porneşte calculatorul, cât e de uşor în ziua de azi să aduni informaţii, şi mai mult de-atât, fiindcă în numai câteva ore întâlneşte mai mulţi oameni decât a întâlnit în toată viaţa ei de până atunci, oameni care, asemenea ei, îşi doresc un copil, care îşi iau porecle ciudate şi uneori hilare, însă care se iau foarte în serios, şi se aşteaptă ca şi ceilalţi să-i ia în serios, şi iată-i împărtăşindu-i cu dragă inimă poveştile lor, dorinţele lor, dar mai ales problemele pe care le-au întâmpinat în ţări străine şi ciudate, confruntându-se cu autorităţi perfide şi corupte sau cu birocraţii greu de urnit, şi că nu au nici
192

J
o şansă de reuşită, însă clocotesc de speranţă, şi deşi cu toţii sunt practic nişte străini, i se par mai apropiaţi de ea decât soţul şi fiica ei, decât mama şi fratele ei, iar deodată are impresia că înăuntrul calculatorului pulsează o inimă plină de generozitate, fiindcă până atunci nu-l folosise decât ca să îndeplinească diverse obligaţii de serviciu, şi citeşte iar şi iar, cu sufletul la gură, despre bărbaţi şi femei, împreună sau singuri, care n-au izbutit să aducă pe lume un copil, însă au descoperit că lumea asta e plină de copii, deşi drumul până la ei e lung şi anevoios, presărat cu încercări şi miracole, dar care au reuşit să-l străbată, să ia un copil din lumea asta largă şi să-i ofere un cămin, iar din poveştile lor răzbate o iubire unică, sentimentul unei legături profunde între destinele lor.

Iat-o, de pildă, pe femeia asta, care îşi spune Azdrahat şi care se află chiar în clipa de faţă într-un sătuc izolat din Ucraina, singură-singu- rică, aşteptând deja de zile întregi invitaţia de-a vedea fetiţa care i-a fost destinată, şi toţi prietenii ei îi trimit mesaje de încurajare şi speranţă, deşi nu au întâlnit-o niciodată, povestindu-i despre experienţele lor, despre copii trişti şi apatici care au revenit la viaţă, o nouă lumină aprin- zându-li-se în ochi, şi dintr-odată cuvintele aride ale mamei sale capătă o substanţă tulburătoare, da, e posibil, stă în puterile realităţii, care e realitatea noilor ei fraţi şi surori, din rândurile lor face parte acum, ale acestor oameni care au adoptat şi au primit în inimile lor un copil părăsit, deşi mulţi dintre ei sunt mai tineri

decât ea, deşi mulţi nu au deloc copii, îi înţeleg durerea, iar ea e atât de cufundată în lectură, încât nici nu observă că se lasă întunericul sau că Ghideon a intrat în casă, până în clipa în care se apropie de ea, stând
193
în pragul camerei ei de lucru îmbrăcat într-o pereche de pantaloni scurţi care-i scot în evidenţă picioarele puternice şi un tricou decolorat, întotdeauna trage pe el primul tricou pe care-l găseşte în dulap, neglijându-şi dinadins ţinuta, totuşi reuşeşte să arate foarte bine.

Văd că te-ai întors în sfârşit la teza de doctorat, îi zâmbeşte el plin de satisfacţie, era şi timpul, iar ea se grăbeşte să închidă calculatorul, am un milion de lucrări de corectat înainte de asta, bâiguie ea, deja m-am săturat de toată nebunia asta de la sfârşitul fiecărui an şcolar. Dacă ai fi rămas la universitate, le-ar fi corectat asistenţii în locul tău, îi aminteşte el, trebuie să te întorci acolo, e incredibil cum ai lăsat o prostie să-ţi distrugă întreaga carieră, dar ea protestează, ajunge, Ghideon, e o poveste încheiată, n-am nici cea mai mică şansă să mă întorc la universitate. Eu sunt sigur că ai, se încăpăţânează el, te subapreciezi, termină-ţi teza de doctorat şi vei vedea cum vor alerga după tine, iar ea zâmbeşte trist, fără îndoială, vrei să ieşim să mâncăm ceva? Nitzen doarme în noaptea asta la Tamar, iar el spune, ştiu, tocmai am vorbit cu ea, apoi adaugă imediat, n-am chef să ies, şi ea se ridică de pe scaun deloc surprinsă, ăsta e de obicei răspunsul lui, bun, atunci pregătesc ceva aici, un val de vitalitate îi străbate întreg trupul, trebuie să reuşească în seara asta să-l atragă în planul ei înceţoşat, al cărui început e neclar, dar al cărui sfârşit e iubirea.

Plină de optimism, pune la răcit în frigider o sticlă de vin alb şi taie legume verzi, va pregăti o supă rece de iaurt, potrivită pentru vremea de-afară, şi o omletă cu ierburi aromatice, lui îi plac foarte mult mâncărurile simple, la fel şi ei, iar acum nu se va supăra pentru că Nitzen nu ia masa împreună cu ei, fiindcă doar de el are nevoie
194
în seara asta, de încuviinţarea lui pentru a insufla o viaţă nouă micuţei lor familii, pentru a-i da sens şi speranţă, iar când el intră în bucătărie gol până la brâu, ea observă pentru o clipă cât de mult a îmbătrânit, pieptul îi e acoperit de cârlionţi de păr cărunt, buzele frumoase şi pline au pălit în ultima vreme, dar nu va lăsa acest lucru să o tulbure tocmai acum, nici copilului nu-i va păsa, mai bine un tată în vârstă decât deloc, iar el o priveşte satisfăcut, pari să te simţi mult mai bine, remarcă el, de ani de zile îţi tot spun să termini o dată pentru totdeauna teza de doctorat, ştiam că lucrul ăsta îţi va face bine, iar pe ea o surprinde din nou faptul că îi acordă atenţie, deşi concluziile lui sunt complet greşite.

Cu un zâmbet abia schiţat, pregăteşte masa cam şubredă de pe balcon, adierea vântului de seară îi dezmiardă chipul cu o atingere împăciuitoare, dând semnificaţie fiecărei mişcări, fiindcă are impresia că în noaptea asta va concepe un copil, prin forţa gândului şi a dorinţei, de aceea noaptea asta e diferită de toate celelalte, spiritul Domnului pluteşte deasupra ei, şi ea toarnă vin în pahare, pune supa de iaurt în castroane şi taie pâinea. îi place să-l privească mâncând, cu gesturi elegante şi măsurate, întocmai ca Nitzen, spre deosebire de fiica ei, ea înfulecă încă mâncarea de parcă ar fi nevoită s-o împartă cu alţi zeci de copii, iar acum îl priveşte cu plăcere şi întreabă, unde ai pozat astăzi?

Am fost la căminul ăla pentru copiii muncitorilor străini, spune el, sunt aşa drăgălaşi, e îngrozitor cum sunt trataţi, iar Dinei nu-i vine să creadă că are un asemenea noroc, parcă e semnalul pe care-l aştepta ca să aducă subiectul în discuţie, dar cum să înceapă, n-a apucat să se pregătească îndeajuns, să-şi aleagă cuvintele şi să-şi fabrice

195
nişte argumente convingătoare, aşa că soarbe repede din paharul cu vin, faţa îi e umedă de sudoare, pe care o şterge întruna cu un şerveţel de hârtie roşu ce i se lipeşte de obraji, lăsând urme stacojii, ca nişte zgârieturi.

Ghideon, ascultă, trebuie să pară echilibrată, responsabilă, nu agitată şi obsesivă, cum arată cu siguranţă din pricina feţei îmbujorate de valul neaşteptat de căldură care o cuprinde, iar el ridică ochii spre ea, ce e? întreabă, însă în vocea lui nu se simte nici urmă de curiozitate, doar oboseală şi poate puţină teamă de ceea ce urmează, iar ea zâmbeşte forţat, nu-i nimic, totul e bine, am un gând care nu-mi dă pace, mai degrabă o dorinţă, am înţeles dintr-odată ce ne trebuie pentru ca viaţa noastră să fie mai bună, dar se opreşte brusc, fiindcă are impresia că iaurtul acrişor şi legumele pe care le-a tăiat cu atâta grijă încep să-i urce pe gâtlej, ameninţând să-i ţâşnească îngreţoşate din gură - ce frază jalnică! însă nu e singura care are impresia asta, pentru că iată-l zicând pe un ton rece, dar ne e bine aşa, eu mă simt foarte bine în orice caz, mai mult sau mai puţin, sigur, e o chestie care ţine de aşteptări, doar n-ai de gând să mă târăşti după tine pe la cine ştie workshop sau te miri ce altă năzdrăvănie de genul ăsta? Iar ea izbucneşte într-un hohot de râs fals, Doamne fereşte, se grăbeşte să-l liniştească, dându-şi seama că Ghideon va regreta curând posibilitatea unui workshop sau a unei năzdrăvănii asemănătoare.

Ascultă, Nitzen e deja mare, încearcă din nou, dar în timp ce rosteşte aceste cuvinte ochii i se umplu de lacrimi, ca şi cum ar fi spus, Doamne fereşte, Nitzen e bolnavă sau, şi mai rău, Nitzen a murit, după care continuă pe un ton plângăreţ, ştergându-şi acum nasul cu şerveţelul îmbibat de
196
sudoare, şi ştii cât de mult regret că n-am mai făcut un copil, însă deodată am înţeles că poate tot răul e spre bine, pentru că aşa am putea face un lucru mult mai frumos, mă auzi?

Ţi-am spus întotdeauna că un singur copil îmi e de-ajuns şi mă bucur că ţi-ai dat şi tu seama că e mai bine aşa, zice el în timp ce Dina se face tot mai mică, apoi se ridică de pe scaun şi se aşază pe genunchii lui, odihnindu-şi capul pe umărul lui Ghideon, simţind nevoia unei atingeri liniştitoare. Nu înţelegi, Ghideon, şopteşte ea, deodată mi-a devenit clar ce avem de făcut, ştiu că ţi se va părea o nebunie la început, dar după ce te vei gândi puţin, îţi vei da seama cât de minunat va fi pentru noi toţi, şi el se foieşte nervos pe scaunul decolorat de vreme, despre ce vorbeşti? întreabă, iar ea e pusă pentru prima dată în faţa unor cuvinte explicite, nu a bâiguielilor care plutiseră în aerul din camera mamei, nu a vorbelor tăcute care o întâmpinau pe ecranul calculatorului, aşa că şovăie o clipă, după care spune cu glas scăzut, vreau să înfiem un copil.

Ce? răcneşte el, sau poate doar i se pare Dinei, fiindcă gura lui e aproape de urechea ei, însă imediat sare de pe genunchii lui, ori poate că el o împinge jos, şi o priveşte de jos în sus, cu lentilele ochelarilor sclipindu-i din pricina şocului, să înfiem un copil? De unde ţi-a venit o asemenea idee? Nu eşti normală, Dina, îţi baţi joc de mine? Iar ea se aşază în faţa lui, unde a dispărut mintea ei ascuţită tocmai acum, când are mai multă nevoie de ea, de ce nu-şi poate susţine cauza la fel de fluent ca atunci când vorbeşte despre contextul exilului evreilor sefarzi, şi spune, ascultă-mă o clipă, de ce reacţionezi atât de violent, nu avem decât o fiică, iar ea e deja mare, peste numai câţiva ani va pleca de-acasă, iar eu simt că am
încă multe de oferit, îmi place atât de mult să fiu mamă, aşa că de ce să nu salvăm un micuţ fără casă, de ce să nu ne salvăm şi pe noi, să dăm un sens vieţii noastre, în loc să îmbătrânim şi să ne uscăm pe dinăuntru, nu-ţi dai seama că ar putea fi un

lucru minunat?
Deloc, spune el pe un ton sec, n-am nevoie să fiu salvat şi îmi pare rău să aud că te temi să rămâi singură cu mine după ce Nitzen va pleca de-acasă, vorbeşti prostii, pur şi simplu nu ştiu ce te-a apucat aşa deodată. E foarte bine că-ţi place să fii mamă, chiar dacă Nitzen a crescut, nu vei înceta să fii mama ei, iar ea va avea întotdeauna nevoie de tine, pe deasupra, ţi-a plăcut să fii mama lui Nitzen, de unde ştii că-ţi va plăcea să fii mama unui copil care nu-i al tău, fiind nevoită să înfrunţi tot felul de probleme de care nu te-ai izbit niciodată până acum? Să adopţi un copil e ca şi cum ai juca la loterie, am auzit poveşti înfiorătoare despre adopţii, un prieten de-al fiului editorului meu tocmai s-a sinucis la numai optsprezece ani, un copil înfiat din Brazilia, nici nu-ţi imaginezi prin ce coşmar au trecut cu el, asta vrei, să ne transformi vieţile într-un iad?
îmi povesteşti tot timpul despre oameni care se sinucid, îl întrerupe ea surprinsă, vrei să-mi bagi ideea asta în cap? însă imediat izbucneşte într-un hohot de râs, ca pentru a-i arăta că a fost doar o glumă, cu toate că discuţia lor aprinsă o întristează până-n măduva oaselor, şi el spune, eşti nebună de legat, Dina, sigur că nu sunt împotriva adopţiei, dar trebuie să ştii că e ca ruleta rusească, numai oamenii pregătiţi să înfrunte mari dificultăţi pot să-şi asume o asemenea misiune, în timp ce tu eviţi dificultăţile, tu cauţi fericirea, spune el cu amărăciune, însă ea nu se află acolo, draga mea, aşa că găseşte-ţi un amant dacă te-ai plictisit de mine, ar fi mult mai simplu, crede-mă.

[redacted]
Cum poţi să vorbeşti aşa, izbucneşte ea cu buzele tremurând, la ce-mi trebuie un amant? Vreau să mai cresc un copil împreună cu tine, vreau să fim din nou fericiţi aşa cum am fost după naşterea lui Nitzen, un copil înseamnă o nouă viaţă, un nou sens, mai ales dacă e un copil fără părinţi, părăsit la orfelinat, dar el o întrerupe, încetează, Dina, vorbeşti numai tâmpenii, nu te mai recunosc, sunt mai mulţi părinţi decât copii în toată povestea asta, mai multe cereri decât oferte, prin urmare nu-ţi face iluzii că salvezi un copil, dacă nu-l iei tu, îl ia altcineva, cu siguranţă într-o ţară mai normală decât asta în care trăim noi şi cu mai puţine pericole care să-l ameninţe la tot pasul.
Greşeşti, chiar l-aş salva, se încăpăţânează ea, cred că avem destul de multe lucruri de oferit unui copil, îl salvez chiar şi dacă există posibilitatea să fie luat de altcineva, suntem părinţi cu experienţă, situaţia noastră financiară este destul de bună, va avea o soră minunată, iar eu voi avea suficient timp pentru el.
După ce te vor da afară din cauză că nu ţi-ai terminat teza de doctorat, vei avea într-adevăr foarte mult timp la dispoziţie, nu încape nici o îndoială, îi răspunde el pe un ton ironic, dar copiii nu se înfiază pentru a-ţi umple timpul. îi înţeleg pe oamenii care-şi doresc să fie strigaţi „mamă“ şi „tată[44], dar tu ai deja o fiică, nu vezi nici o diferenţă aici? Tu eşti deja mamă, ar trebui să fii mulţumită, nu să vrei mai mult decât ai. Treci pur şi simplu prin criza provocată de menopauză şi, ca de obicei, ai ales o direcţie foarte originală, dar bagă-ţi bine în cap, spune aplecându-se spre ea pe deasupra paharelor de vin şi a castroanelor cu supă de iaurt, un copil nu te va face mai tânără, un copil va răscumpăra greşelile trecutului, un copil nu ne va face mai fericiţi, nu poţi să iei un

copil amărât şi să-l împovărezi cu nişte aşteptări care n-au nici o legătură cu el. Pe scurt, Dina, în loc să încerci din răsputeri să retrăieşti o veche fericire, care nu se va întoarce niciodată, ar trebui să te mulţumeşti cu ceea ce ai şi vei vedea că încetul cu

încetul vei începe să-ţi iubeşti viaţa aşa cum este ea, ai înţeles?

Cum poţi vorbi cu atâta siguranţă şi autoritate, se revoltă ea, masându-şi cu degetele coastele dureroase, e grozav de uşor să spui că am înnebunit, fără să analizezi măcar lucrurile, dar el o întrerupe din nou, n-am ce să analizez, motivele tale sunt de neînţeles, şi ştii ceva, chiar dacă ar fi fost limpezi precum cristalul, aşa ceva nu-i pentru mine. Sunt tată cu normă întreagă, mă simt încă tată, chiar dacă fiica mea are acum viaţa ei, şi nu mai sunt tânăr, uiţi că în curând voi împlini cincizeci şi cinci de ani, iar ultimul lucru de care am nevoie în clipa asta e să alerg după un puşti care nici măcar nu-i al meu. Ce legătură am eu cu el?

Dar noi doi ce legătură avem? se întreabă ea privindu-i cu duşmănie buzele, în timp ce Ghideon îşi expune cursiv argumentele, are impresia că nu l-a auzit niciodată vorbind cu atâta volubilitate, în mod ironic, era mult mai pregătit decât ea pentru această discuţie, ce legătură avem noi doi, şi se ridică furioasă de pe scaun, ar vrea să ia paharele şi castroanele de pe masă şi să le trântească de pământ, să le arunce în curtea pavată a vecinilor şi să le audă făcându-se ţăndări, dar nu, nu-l va lăsa s-o înfrângă atât de uşor. Nu voi renunţa, Ghideon, spune, ştiind că buzele îi tremură, că are încă bucăţele de şerveţel lipite de faţă, ştie că e convins că şi-a ieşit din minţi şi că nu simte pentru ea nici urmă de compasiune, o voi face, de data asta nu pot renunţa, iar el se

ridică şi o înfruntă, ai nevoie de tratament urgent, Dina, ai luat-o razna complet în ultima vreme, să nu crezi că n-am observat, dar nu-mi imaginam că vei ajunge atât de departe.

Cât de uşor vă este să spuneţi că suntem nebune când dorinţele noastre intră în conflict cu ale voastre, îi aruncă pe un ton batjocoritor, deşi în adâncul inimii nu e chiar atât de sigură că prea multe femei i-ar lua partea în cazul ăsta, iar el o priveşte cu răceală, ştii ceva, poate că ai dreptate, poate că într-adevăr n-ar trebui să analizez sănătatea ta mentală, îţi voi spune doar ce simt: Nu vreau aşa ceva. Nu sunt deloc interesat să cresc acum un copil mic şi nu mă poţi forţa s-o fac. îmi pare rău să te dezamăgesc, dar dacă nu renunţi, eu plec.

Şi pentru a da o greutate mai mare ameninţării, se ridică şi pleacă într-o clipă, iar Dina are impresia că nici măcar nu s-a oprit să-şi ia cămaşa pe el, să-şi pună sandalele în picioare, s-a evaporat pur şi simplu, şi în timp ce aşază vesela tremurătoare în chiuvetă, se apleacă peste robinete şi priveşte spre terasa goală, spre scaunul gol, nici măcar n-a auzit uşa trântindu-se, poate că e încă în casă, dar ce importanţă are, întrebarea nu e unde se află Ghideon în clipa asta, ci cum va proceda ea după ce el şi-a spus cât se poate de clar punctul de vedere, ce va face cu restul zilei ei, cu restul vieţii ei?

CAPITOLUL ŞAPTE

Mirosul ăsta o urmăreşte, mirosul care se prelinge înăuntru prin fereastra deschisă şi inundă încăperea, lipindu-se de aşternuturi şi de piele, mirosul de foc şi de praf, mirosul de turbă arzând neîncetat în adâncurile mlaştinilor. Oare cum putuseră să creadă că vor reuşi să facă agricultură acolo? Voiau să planteze acolo câmpuri întregi de bumbac, grâu şi secară, trestie de zahăr, până şi specialistul pe care-l aduseseră din Olanda le spusese, nu veţi câştiga nimic secând turbăria, numai praf şi foc. Se va oxida într-un ritm rapid, i-a avertizat, se va usca, se va pietrifica, se va afunda, se va aprinde brusc sub pământ şi va arde aşa săptămâni în şir, iar toate eforturile voastre de-a stinge focul vor fi zadarnice.

întotdeauna a existat acolo un adevărat miracol al apei şi focului, unite într-o îmbrăţişare strânsă, împletindu-se printre trestii, până în clipa în care apa a dispărut, iar focul şi-a sărbătorit victoria asupra mlaştinii secate, ca un râset malefic înălţându-se din pântecele pământului, alungându-i pe toţi în casele lor, silindu-i să închidă ferestrele, deşi le era imposibil să se apere de el. Ani la rând, mâncărurile lor au mirosit a turbă arsă, până şi pâinea, până şi prăjiturile, până şi hainele proaspăt spălate, chiar şi pruncii care li se năşteau, dar mai ales Dina ei, care a avut parte de

o naştere lungă şi tristă, împrăştiind în jurul ei, fără să-şi dea seama, mirosul acela de fum, mirosul greşelii, mirosul visului spulberat.

Mirosul ăsta o alungase în cele din urmă din kibbutz, la vârsta aceea nepotrivită, în condiţii nepotrivite, mult prea târziu sau mult prea devreme, dar cât de naivă fusese să creadă că în felul ăsta va putea scăpa de el, iată că a găsit-o din nou acum, la sfârşit, a urmărit-o până aici şi pe zi ce trece focul se apropie din ce în ce mai mult de ea, în pântecele pământului arzând îi vor îngropa trupul, bătăile inimii ei se vor contopi cu cele ale inimii lui, întocmai ca el s-a uscat, s-a pietrificat, s-a afundat, întocmai ca el a fost o dezamăgire, la urma urmei ea e turbăria aceea bună de nimic?

închideţi fereastra, încearcă să strige, însă din gâtlej nu îi iese decât un geamăt răguşit, mirosul e greu şi tangibil, ca o mână care o strangulează, are impresia că o limbă de foc goneşte spre ea de pe culmile muntelui Hermon, un sărut de foc ce-i este destinat numai ei, de ani întregi e pe urmele sale, căutând-o din casă în casă, şi iată că acum a găsit-o, când nu mai poate să meargă, deşi paşii ei au fost întotdeauna şovăitori. Oare poţi să păşeşti cu încredere în timp ce sub tălpile tale se duce un război necontenit, ani după ani de lupte fără vreun rezultat hotărâtor, până când a murit tatăl ei, iar focul a înfrânt apa? Cât de înalte au crescut flăcările după moartea lui, dansând pe câmpurile sterpe, scoţând nori de fum gros, luaţi-l de acolo, va arde, dăduse ea buzna în camera părinţilor strigând cât o ţinea gura, focul se apropie de tata, trebuie să-l luăm de acolo, iar mama o privise cu durere, linişteşte-te, focul nu va ajunge până la cimitir, nu se va întâmpla nimic, oftase ea, nenorocirea s-a petrecut deja.

De unde ştii tu ce se petrece în măruntaiele pământului? o întrebase plângând cu sughiţuri,

habar n-ai de nimic! Mama o rugase, linişteşte-te, sufletul tatălui tău e cu noi, restul nu mai contează. Ce fenomen ciudat e o mamă fără un tată, ce fenomen ciudat e o mamă în general, dar şi ea este mamă, iat-o pe mama Dinei, spuneau îngrijitoarele când intra pe uşa casei copiilor şi mereu i se părea că desluşeşte în vocea lor ironie şi dezaprobare, fiindcă fiică-sa nu era niciodată liniştită în prezenţa ei, stânjenind-o cu ţipetele pe care le scotea în faţa celorlalte mame, împo- trivindu-se când încerca s-o hrănească, scuipând lichidul alb în toate părţile, iar mirosul pe care îl emana pielea ei surprinzător de măslinie era miros de foc.

închideţi fereastra, imploră ea, Dina, Avni, oare au lăsat-o singură, şi unde o fi femeia aceea cu părul negru şi strălucitor, care îi aduce aminte de dădaca ei din primul kibbutz, Shula, îşi aminteşte numele ei, pe care dintre ele o cheamă Shula? închideţi fereastra, însă camera e cufundată în tăcere şi întuneric, iar ea respiră gâfâit, afun- dându-şi capul în pernă. Dacă ar putea să plece de-aici, dacă ar putea să ajungă la fereastră, dar e atât de slăbită şi picioarele o dor atât de tare, că nu reuşeşte nici măcar să se ridice în capul oaselor, telefonul e aşezat chiar lângă ea şi

apucă receptorul, apăsând tastele la întâmplare, de parcă ar fi un cufăr misterios cu un lacăt cu cifru, o comoară de uşurare e ascunsă în el, dar cum să formeze numărul corect şi care e numărul corect, de când a devenit numărul fiicei sale cel corect?

O voi striga cu inima, murmură ea, pe Dina mea, fiindcă amintirea unei clipe nepreţuite reverberează în conştiinţa ei, tocmai cădea prima ploaie, puternică şi furtunoasă, o luase pe fetiţă cu ea la mormântul tatălui ei, nimeni n-o văzuse ieşind

204

în fugă din casa copiilor, apoi s-a aşezat gâfâind pe lespedea de bazalt udă, şi-a pus copila pe genunchi, mângâindu-i părul şi spunându-i povestea ei.

Am fost primul copil născut în kibbutz, îi povestea ea în şoaptă, şi toată lumea se adunase în sala de mese ca să mă vadă făcând primii paşi. O mulţime de ochi scânteietori stăteau aţintiţi asupra mea, îndemnându-mă să merg, în timp ce eu eram speriată, dar şi dornică să le fac pe plac, aşa că am pus un picior înaintea celuilalt exact în clipa în care tata mi-a dat drumul la mână şi toţi cei prezenţi au început să aplaude zgomotos, iar eu am căzut pe spate şi din clipa aia n-am mai mers deloc vreme de doi ani întregi, deja aveau de gând să mă ducă la un medic specialist din îndepărtata Vienă, dar un doctor din Tel Aviv i-a spus tatălui meu, îi este pur şi simplu frică să meargă, fa-o să se teamă de dumneata mai mult decât de mers, şi deodată pe buzele copilei a apărut un zâmbet uşor, iar de sub fruntea înaltă şi bombată ochii inteligenţi o priveau atent, şi ea i-a povestit fără întrerupere, strângând-o cu putere la piept, contopindu-se una cu cealaltă, ca să nu mai poată fi despărţite niciodată, până când copila a izbucnit într-un hohot de plâns trădător, care le-a dat imediat de gol, şi îndată au înconjurat-o soţul şi mama ei şi dădaca, smulgându-i din braţe fetiţa udă care tremura de frig, de parcă i-ar fi făcut vreun rău, şi de atunci n-au mai lăsat-o niciodată să rămână singură cu ea, însă oricum deja nu-şi mai dorea lucrul ăsta, îşi pierduse încrederea în ea, amândouă îşi pierduseră încrederea una în cealaltă, fiindcă ochii ei n-au mai avut niciodată privirea aceea, în ei citindu-se doar îndoială şi nemulţumire.

Nu mă iubeşte, murmură ea uimită, fetiţa mea nu mă iubeşte, iar acum cuprinde perna în braţe

205

si o ridică încet, micuţă Dina, şopteşte, biata mea copilă. Perna e mult prea umflată şi ea face eforturi să-i dea forma potrivită, subţiindu-i talia, un foşnet abia auzit urcă spre ea prin faţa de pernă, o mişcare a vieţii abia perceptibilă, şi o strânge la piept, copila mea, suspină ea, ca şi cum nu şi-ar mai fi văzut fiica de-atunci. O certaseră aspru, îi smulseseră copila din braţe şi plecaseră fără un cuvânt» ce făcuse atât de îngrozitor, ce dacă fetita se udase puţin? Ploaia le îmbrăţişa cu bunătate, ploaia stingea focul, liniştea trupul tatălui ei care se odihnea sub lespede, ar fi vrut să-i spună atât de multe poveşti micuţei sale fiice, atât de multe poveşti erau îngropate înăuntrul ei, copila mea, ajută-mă.

Cum aş fi putut să te ajut dacă nu eram decât o copilă abia născută? Se cutremură când aude vocea aceea rece, scapă perna şi scrutează încăperea cufundată în beznă, oare ajunsese? Oare o auzise strigând-o în inima ei? Dar de ce era atât de ostilă, dacă venise la auzul chemării din inima ei? De când eşti aici, Dina? încearcă s-o tragă de limbă, agăţându-se de detalii, însă fiica ei nu pare interesată de aşa ceva, din seara aceea n-au mai avut niciodată dorinţe comune. Sunt întotdeauna aici, mamă, zice ea, nu-mi spune că nu ştiai, iar Hemda izbucneşte într-un chicotit stânjenit, din nou felul ei plin de amărăciune de-a roâti cuvântul

„mamă“, ca şi cum ar fi vorba despre un titlu onorific pe care nu-l merită. Exact la fel îl rosteau şi îngrijitoarele, iat-o pe mama Dinei, forţând-o să înfrunte o întreagă adunare de femei care îşi înfăşau pruncii cu mâinile lor abile ca pe nişte cocoloaşe de drojdie, să-l înfrunte pe Alik, care abia aştepta ocazia să se ridice deasupra ei, să se dovedească mai bun decât ea, desigur, lui îi zâmbeşte fetiţa, nu se mai opreşte din zâmbit, iar ea se îndepărtează

206

[redacted]

de ei din ce în ce mai mult, îi duce pe elevi în drumeţii lungi, le spune poveşti despre lac în loc să-i înveţe biologie şi botanică, sade ore întregi pe mormântul tatălui ei din cimitirul cel mic şi toată lumea o priveşte bănuitoare, de parcă şi-ar fi pierdut minţile, însă le-a arătat ea după ce s-a născut Avni al ei, le-a arătat ea ce înseamnă dragostea adevărată de mamă. Cât de uşor era să ţii în braţe un copil, un băieţel grăsuţ şi puternic, după o fetiţă slabă şi lipsită de viaţă, atingerea pielii de femeie îi stârnise întotdeauna repulsie, îi era greu să înţeleagă cum de o femeie poate da naştere unei alte femei. O femeie trebuie să dea naştere unui bărbat, iar un bărbat, unei femei, păcat că asta nu e în firea lucrurilor, îi era greu până şi să vadă o femeie alăptând o fetiţă, închidea imediat ochii de parcă ar fi fost ceva împotriva naturii.

Şi când te gândeşti că aproape renunţase la el, la fel de străină de burta care se umfla tot mai tare şi de copila ce se ţinea pe urmele ei, aşteptând un miracol. Când se cufundă în apa lacului, burta i se desprinde de trup, plutind la suprafaţa apei şi preschimbându-se într-un peşte mare, şi iat-o alergând pe culmile Hermonului, rostogolindu-se prin zăpadă până când burta i se desface, ca un fruct copt, şi cade încetişor, rosto- golindu-se asemenea unui bulgăre de zăpadă, dar în clipa aceea fetiţa întinde mâinile spre ea, iar ea o ridică în braţe furioasă, ca şi cum ea ar fi lăsat-o însărcinată şi toate astea s-ar fi întâmplat din vina ei, şi avea impresia că era o sarcină ce urma să dureze la nesfârşit, o sarcină sterilă, căreia nu-i va pune capăt nici o naştere, cât de sterpi fuseseră în ochii ei toţi anii aceia fertili.

Dar exact când şi-a pierdut orice nădejde într-un miracol, s-a produs adevărata minune,

207

ceva la care nu se gândise niciodată şi pe care nu putuse nici măcar să şi-l imagineze, deşi era, fără îndoială, minunea cea mai răspândită de pe faţa pământului, care-i umple şi acum ochii de lacrimi, pentru că după toată agitaţia aceea zgomotoasă a întregului trup din timpul naşterii s-a înstăpânit liniştea, iar când a deschis ochii, încă ameţită, a descoperit lângă ea un copilaş durduliu şi puternic, roşu în obraji, care o privea în tăcere, cu ochii larg deschişi.

Se uita la el ca hipnotizată, oamenii intrau şi ieşeau, dar mintea ei nu era decât la el, la liniştea dintre ei, ca şi cum un glas fantomatic ar fi răsunat din ceruri, vestind-o că acesta era sufletul care îi fusese hărăzit, şi cu toate că nu vedea pe chipul de lângă ea vreo frumuseţe ieşită din comun, fiind zbârcit şi roşu de efort, nu-şi putea dezlipi ochii de la el, iar din câte se părea şi el simţea la fel, fiindcă nici el nu-şi lua ochii de la faţa ei, ochii lui înguşti şi întunecaţi şi dulci ca două stafide o priveau fără încetare, iar ea i-a mângâiat obrajii cu un deget, se simţea atât de slăbită încât era singurul gest pe care putea să-l facă, şi lacrimi stârnite de un neaşteptat sentiment de împlinire i-au năpădit ochii, avea impresia că tocmai trecuse prin experienţa propriei naşteri, naşterea dorinţei ei profunde, care nu e deloc trecătoare, şi din clipa asta se simte întreagă chiar dacă lumea se va goli de oameni, nici nu-şi va da seama, pentru că ea şi el o vor umple până în cel mai ascuns ungher, iar în clipa aceea a simţit cum o forţă uriaşă pune stăpânire pe ea, înfrângându-i slăbiciunea.

Naşterea Dinei îi adâncise sentimentul de neputinţă, dându-i impresia că nu mai are nici o cale de salvare, în vreme ce cu noul ei bebeluş alături se simţea de neînvins, dintr-odată era în stare de orice, dar nu pentru
208
întreaga umanitate, ci pentru copilaşul ei micuţ, ale cărui nevoi trebuie să le împlinească.

Dintr-odată se alarmează, oare a depănat toate aceste amintiri cu voce tare, oare au ajuns la urechile fiicei sale, care stă în fotoliu pe întuneric şi tace, ani de zile negase totul, ca şi cum ar fi fost vorba despre o aventură amoroasă secretă, pe el îl iubeşti mai mult, întotdeauna l-ai iubit mai mult, îi reproşa fiica ei deja adolescentă, iar ea nega cu încăpăţânare, încercând s-o ia în braţe, însă corpul i se cutremura de repulsie în faţa formelor feminine pe care începea să le capete trupul Dinei, cine îţi bagă în cap toate prostiile astea? Nu mai vreau să aud aşa ceva! Să fi fost oare Alik? îi venise întotdeauna greu să creadă că ar fi fost în stare de o asemenea trădare.

Eram tânără, tata abia murise, iar tu ai fost un copil dificil, ne-a luat mult timp să ne obişnuim una cu cealaltă, însă n-a reuşit niciodată să spună cuvintele astea simple, doar a negat categoric ca să şteargă ranchiuna fiicei ei, iar acum mijeşte ochii, scrutând întunericul, eşti aici, Dina, draga mea? întreabă, oare fiica ei auzise amintirea aceea veche ieşindu-i din gură în cuvinte cât se poate de explicite, mărturisirea aceea care ar putea distruge până şi firava apropiere dintre ele, aşa că se grăbeşte să izbucnească într-un râs forţat, nu-ţi va veni să crezi, spune pe un ton vesel, mândră de viclenia ei, am visat un copil, am visat că am născut un copil şi că-l iubeam, adaugă ea cu emfază, de parcă ar fi vorba despre un lucru ieşit din comun, dar fotoliul din faţa ei rămâne cufundat în tăcere, poate că doarme, poate că îngrijitoarea doarme acolo sau poate că nu e nimeni, ca atunci când era mică şi bolnavă în casa copiilor şi punea un scaun gol lângă pat, acoperindu-l cu o pătură şi imaginându-şi, din pricina febrei, că o vede pe
209
mama ei stând alături, privind-o cu ochi îngrijoraţi şi cu un zâmbet fin, care-i trăda stăpânirea de sine.

Voi fi bine, mamă, nu-ţi face griji, murmura ea, fiindcă tatăl ei îi repeta întruna, nu trebuie s-o superi pe mama, nu trebuie s-o îngrijorezi pe mama, şi nici măcar în ziua de azi n-a înţeles de ce, îşi aminteşte doar ce examen dificil erau bolile copilăriei pentru unii dintre părinţi, o parte din ei nu reuşeau să-l treacă şi se strecurau noaptea în casa copiilor, iar micuţei Hemda îi plăcea să creadă că mama ei o veghea în timpul somnului, şi chiar dacă lucrul ăsta era cât se poate de îndoielnic, îl prefera unei certitudini negative, dar acum, când tuşeşte, captivă în ghearele mirosului de fum, îi vine greu să îndure îndoiala, Dina, îi strigă ea pe un ton ridicat, de ce nu închizi fereastra?

Fereastra e închisă, mamă, ca şi inima ta, îi aude vocea şi se cutremură, ajunge, Dina, draga mea, ce vrei de la mine? Eu am primit mult mai puţin de la mama mea, şi cu toate astea am iubit-o atât de mult, niciodată nu i-am pus la îndoială dragostea, tu de ce mă învinovăţeşti mereu? Dar fiica ei o întrerupe, ce vrei de la mine, nu ţi-am spus decât că fereastra e închisă.

Cât e ceasul, e deja dimineaţă? întreabă ea. In ultima vreme aproape că se bucură de felul în care o învăluie timpul, fără rezerve şi bariere, iar ea colindă în lungul şi-n latul lui ca printr-o livadă uriaşă, culegând o smochină dulce, o prună încălzită de soare ce i se topeşte în gură, liberă cum n-a mai fost niciodată, de felul în care anulează de dragul ei regulile stricte ale lui devreme şi târziu, a fost sau nu a

fost, trecând cu vederea unele mici abateri. In aceste câteva săptămâni s-a transformat într-o adevărată hoaţă de timp, şi în mijlocul nefericirii e fericită, în mijlocul
210
singurătăţii e înconjurată de oameni, invitând alături de ea pe cine pofteşte, o musafiră în propria viaţă, se vizitează în diferite staţii ale timpului ei, rămânând mai multă vreme acolo unde îşi doreşte, dar acum, în faţa fiicei ei, trebuie să-şi ţină firea, întotdeauna i-a fost greu să doarmă în prezenţa ei, fiindcă îi stârnea o mare nelinişte, iar după ce au părăsit kibbutzul şi au început să locuiască împreună, asta fusese problema cea mai stânjenitoare pe care o întâmpinase, o mamă care nu reuşeşte să adoarmă pentru că fiica ei se află în camera alăturată.

I se părea că o priveşte fără încetare, încercând să-i ghicească gândurile, invadându-i visele, ascultând vorbele pe care le rostea în somn, dar acum trebuie să-şi adune oasele amintirilor într-un singur trup şi într-un singur timp, cât e ceasul? întreabă, însă nu-i răspunde nimeni, dinspre fotoliul cufundat în tăcere vine spre ea doar o boare fierbinte şi apăsătoare, nişte degete de foc se apropie de ea, atât de bine cunoscute, iar respiraţia i se accelerează când pătura e dată la o parte şi cineva îşi face loc în patul ei, totul s-a întâmplat deja şi are impresia că nu se va mai opri niciodată, în casa copiilor, după ce îngrijitoarele cădeau într-un somn adânc, începeau peregrinările nocturne. Uneori câte o fată speriată de vreun coşmar, alteori câte un copil mai mic care avea nevoie de protecţie, alteori erau vizitele acelea înceţoşate în urma cărora rămâneau pete lipicioase pe aşternuturi, dar trupul care stă acum întins lângă ea e fierbinte şi osos, şi pare că tot ce vrea de la ea e să se lase înghiţit înăuntrul ei şi în acelaşi timp s-o înghită, să se lase născut de pântecele ei şi în acelaşi timp să o nască, of, Dina, draga mea, oftează ea, nu plânge, de ce plângi? Iar fiica ei se lipeşte de ea precum arsura de piele, ajută-mă, mamă, el nu vrea copilul.
211

Ce copil, nu îndrăzneşte să întrebe, atât de puţină încredere are în propriile amintiri şi atât de tare se teme să nu fie prinsă, aşa că preferă să tacă, să deducă lucrurile unul dintr-altul, mul- ţumindu-se să pună întrebări precaute, de ce nu-l vrea? Iar Dina plânge cu sughiţuri, spune că e o nebunie, nu vrea încă un copil, nu mai are nevoie de încă un copil, îi e bine aşa, tu crezi că e o nebunie, că am luat-o razna? Cât de aglomerat îi e mormântul în noaptea asta, oftează ea, are impresia că stă de ani întregi întinsă în beznă, acoperită de bulgări de ţărână, dar iată că mormântul se deschide, raze de lumină îi înţeapă ochii şi o rafală violentă îi pătrunde în nări, iată că cineva aruncă încă un trup lângă al ei şi acoperă din nou mormântul, de acum înainte va fi mereu aglomerat, fiica ei îi va murmura pe vecie şoapte înfrigurate, nu fugi de mine, dăruieşte-mi-te, pentru ultima oară, nu fugi din nou la tatăl tău şi la mama ta şi la lacul ăla al tău, iar ea întinde braţele spre fiica ei, însă pământul se rostogoleşte între ele, greu şi cleios, şi e nevoită să sape un tunel ca să ajungă la ea, sapă încet, foarte încet, sigur că vor rămâne îngropate aici, una lângă cealaltă, pentru totdeauna, sigur că şi pe ea o socotiseră nebună în anii ăia, aşa te-am întâmpinat pe lumea asta, fiica mea, dar se înşelau, aceea nu era nebunie, ci opusul ei.

Dacă mă va părăsi? întreabă ea, crezi că mă va părăsi? Şi Hemda oftează din nou, cu toţii ne părăsesc în cele din urmă, până şi copilul va pleca, dar asta nu contează, eşti mamă, ai nevoie de un copil, povestea e cât se poate de simplă, fiindcă deodată o vede ca pe o copilă mică, ţinând în braţe un prunc şi fugind de ea, iar ea o urmăreşte speriată, ai grijă, Dina, draga mea, ai grijă de Avner, ţine-i

căpşorul, cât de repede alerga cu
212
is
picioarele alea numai piele şi os, iar când a ajuns-o în sfârşit şi i-a smuls copilul din braţe, fetiţa nu voia să-i dea drumul, îl trăgea de picioare şi ţipa, e copilul meu, eu sunt mama lui, eu sunt mama lui cea bună, şi ea stătea în faţa ei tristă şi furioasă, exact ca în clipa asta. Eşti o mamă bună, spune, iar asta e o poveste simplă, nu lăsa pe nimeni s-o complice, orice mamă are nevoie de un copil, cât de liniştit fusese copilul în braţele ei, părând chiar amuzat de urmărire. Unde voiai să-l duci? a întrebat după ce şi-a tras sufletul câteva clipe, iar copila i-a răspuns, la casa lui, voia să-l duc acasă, şi Hemda a întrebat, unde e casa lui? Iar ea a răspuns, la cimitir, în mormântul tatălui tău.

Dar pe când stă în faţa maşinii lui, cu două amenzi de parcare lipite de parbriz şi caroseria acoperită de frunze în formă de palme, se întreabă de unde îi vine siguranţa absurdă că o va descoperi în seara asta, băieţelul mamei cel răsfăţat, încă mai crezi că toate dorinţele tale vor fi împlinite, deşi niciodată până acum nu s-a întâmplat ca viaţa să-ţi dea dreptate, încă ţii cu dinţii de credinţa asta lăuntrică ce devine tot mai ridicolă odată cu trecerea anilor, aştepţi încă, aduni frunzele de pe maşină şi aştepţi, ce vei face acum?

Pentru că abia în clipa asta, în lumina amurgului purpuriu, îşi dă seama cât de aproape e maşina lui de poarta casei familiei îndoliate, încă puţin şi-i blochează intrarea, cu siguranţă stârneşte întrebări, dar şi indignare, aşa că ar fi mai bine să plece de-aici înainte ca vreunul dintre membrii familiei să-l observe şi să-l întrebe ce pune la cale, oricum, ce face el aici nu numai că nu ajută pe nimeni, dar le face chiar rău, îi e limpede că nu poate să le facă nici un bine, dar
213
încă mai crede că există un suflet pe care ar putea să-l ajute, vrea din toată inima s-o răsplătească pentru darul pe care i l-a făcut, vrea s-o consoleze, dar nu ştie cum, fiindcă în timp ce se suie în maşină şi se grăbeşte să plece de-acolo, urcând panta şi oprindu-se pe marginea văii, îşi dă seama cât de puţine şanse există s-o revadă, chiar dacă reuşeşte să găsească locul în care a fost înmormântat şi să treacă pe-acolo în fiecare zi, chiar dacă ia parte la toate ceremoniile în memoria celui decedat. I-a fost impusă o durere ascunsă, mai ascunsă chiar decât a lui, şi îşi reazemă capul de volan, iată că toate eforturile lui de până acum nu au făcut decât să-l îndepărteze de ceea ce a văzut cu ochii minţii, interpretarea burgheză pe care a dat-o scenei desfăşurate în spatele perdelei trase s-a dovedit total greşită. Nu era despărţirea unui cuplu care îşi trăia din plin iubirea, ci câteva clipe de iubire furişă ce reuşeau să îndulcească puţin gustul morţii, iar el n-are nici cea mai vagă idee ce-ar trebui să înţeleagă din ele despre viaţa şi despre moartea lui, aşa că porneşte ştergătoa- rele şi priveşte apa care se prelinge pe parbriz, trasând linii străvezii, şi abia atunci îşi dă seama cât de mult s-a apropiat de marginea prăpastiei, şi se cutremură când se dă jos din maşină şi vede că una dintre roţi a depăşit deja marginea.

Priveşte neliniştit înjur, trăgând adânc în piept parfumul de salvie şi rozmarin, mirosul ademenitor de fân ars, poticnindu-se când calcă pe unul dintre conurile de pin uscate risipite pe pământ, poleite de soarele la apus. Unde este ea acum, unde îl jeleşte, îşi aminteşte cum şi-a şters lacrimile cu şerveţelul de hârtie mototolit pe care i l-a întins, un tremur uşor străbătându-i obrajii când lacrimile ei s-au amestecat cu ale lui. Oare şi ea are o familie, un soţ şi copii de care trebuie
214
să-şi ascundă durerea, sau poate că s-a despărţit deja de soţ, iar acum îl poate jeli

în văzul lumii, însă n-are pe nimeni care s-o consoleze, şi Avner se sprijină de trunchiul unui smochin cu crengi răsucite şi fructe încă necoapte, cu frunze mari şi întoarse ca urechile unui câine lovit, şi priveşte soarele care zăboveşte pe creasta muntelui, trăgând toate culorile stâncilor în adâncul văii.

De ani întregi n-a mai stat faţă în faţă cu soarele, doar ei doi, şi îşi vâră în gură un pai pe care îl suge ca şi cum ar trage dintr-o ţigară. Un gust dulce de ţărână îi umple gura, să fie oare acesta gustul morţii? Valea e adâncă şi uscată, cu o inimă de piatră, să fie oare aceasta înfăţişarea ei? Iată că soarele dispare îndărătul stâncilor vestice, părând că în spatele munţilor arde un foc ce aprinde întreg cerul şi doar scânteile sale mai reuşesc să se caţăre pe vechile terase, devenind din ce în ce mai stinse. Spre surprinderea lui, observă că şi după apusul soarelui e încă lumină, şi pentru prima dată îi trece prin minte că dispariţia soarelui nu atrage neapărat dispariţia luminii. De unde vine întunericul, se întreabă cercetând împrejurimile, aşteptându-se parcă să vadă o minge neagră rostogolindu-se de pe munte şi colorând totul în cale, oare bezna îşi are izvorul în vârfurile copacilor, fiindcă sunt chiar mai negre decât întunericul.

Doi tineri transpiraţi aleargă pe cărarea îngustă şi foarte înclinată, ajung până la capătul ei şi se întorc, paşii lor răsună puternic, iar Avner coboară în urma lor, zărind o tufă cu fructe mici şi dulci, culege unul lipicios, muşcă din el cu grijă şi se grăbeşte să scuipe, oare acesta să fie gustul morţii? întunericul se ridică din pământ către cer, e sigur de asta, nu invers, cum crezuse până acum. Pe crestele munţilor din faţă luminile se aprind
215
ca nişte focuri de avertizare, iar sunetele devin din ce în ce mai distincte, plânsete de copil, oameni luându-şi rămas-bun, maşini îndepărtându-se, iar când aude lătrături puternice şi mustrări rostite de o voce aspră, atât de cunoscută, nu-şi doreşte altceva decât să găsească o ascunzătoare, să dispară de pe faţa pământului, dar e deja prea târziu, fiindcă ea s-a şi oprit dinaintea lui, bucurându-se, din cine ştie ce motiv, să-l găsească acolo.

Eram sigură că-i maşina ta, i-am şi spus Elishaveei, anunţă ea cu un aer satisfăcut, iar el se simte stânjenit, mi-am pierdut cheile, am fost nevoit s-o las aici, apoi se grăbeşte să întrebe, ce mai face Elishavea? Iar vecina oftează, îi e greu, dar îi va fi şi mai greu după ce se va încheia perioada de doliu, de aceea m-am bucurat să aud despre ziua comemorativă de la universitate, e un lucru bun pentru familie să ia parte la evenimente organizate în memoria lui, şi el întreabă încordat, când va avea loc ziua asta comemorativă? Şi ea spune, în data de treizeci a lunii, în ziua în care se împlineşte o lună de la moartea lui, dar tu nu participi?

Nu, eu mi-am luat un an sabatic, bâiguie el, unde are loc? Şi ea spune, nu prea vă ţin la curent cu ce se petrece la facultatea aia a voastră, iar el zâmbeşte forţat, da, eu sunt ultimul care află ceva, oscilând între dorinţa de-a prelungi discuţia ca să mai afle câte ceva şi teama că dacă o va continua prea mult femeia va descoperi că e un impostor, dar ea scutură lesa, Casanova, vino înapoi imediat! M-am săturat să tot alerg după tine! Umbrele copacilor se leagănă la picioarele lor în bătaia brizei uşoare şi pentru o clipă copacii înşişi par să se mişte. Da, da, viaţa trece ca o umbră, spune ea, parcă mai ieri s-au mutat aici cu copiii încă foarte mici, ce familie, câtă iubire, n-am mai
216
văzut niciodată aşa ceva, am locuit gard în gard vreme de cincisprezece ani, dar nu i-am auzit niciodată certându-se, numai Dumnezeu ştie cum va trece peste asta, biata de ea.

Se spune că e mai uşor să te împaci cu pierderea unui soţ bun decât cu pierderea unui soţ rău, se trezeşte oferind o consolare jalnică, deşi eu n-am fost niciodată convins de asta, de ce ţi-ar fi dor de un soţ rău? Dar vecina spune, e cât se poate de logic, când pierzi un soţ rău, rămâi cu senzaţia unei ocazii ratate, îţi mănânci sufletul gândindu-te la ce n-ai făcut, simţi furie şi vinovăţie, şi nu mai ai cum să îndrepţi lucrurile, nu mai poţi face nimic, absolut nimic, spune ea pe un ton ameninţător, ca şi cum ar fi fost trimisă să-l prevină, iar Avner se cutremură în faţa degetului ei ridicat, se trage câţiva paşi în spate şi priveşte spre maşina care stă încă într-un echilibru precar pe marginea văii. Trebuie să plec, spune, transmite-i urările mele de bine Elishaveei, să ne revedem cu bine, adaugă apoi, regretând imediat, însă ea îl corectează meticulos, ne vedem la ziua comemorativă, şi el se grăbeşte să încuviinţeze, da, sigur că da, dar înainte de-a apuca să urce în maşină, o umbră neagră, mare şi greoaie vine către ei dinspre vale, aproape trântindu-l la pământ când se înghesuie înaintea lui şi sare în maşină, aşezându-se pe scaunul şoferului, iar ea râde, câinele ăsta adoră să se plimbe cu maşina, ieşi de-acolo, prostuţule, tu nu pleci nicăieri.

Rafael îl lua adesea cu el la plimbare, fie cu maşina, fie pe jos, îi plăceau câinii la nebunie, doar el mi l-a adus pe Casanova, nu-i aşa? întreabă ea câinele pe un ton copilăresc, în timp ce acesta îşi aşază labele pe volanul maşinii şi un zâmbet plin de bale i se iveşte pe botul căscat. E puiul căţelei lor, iar după ce aceasta a murit n-a mai
217
vrut să crească nici un câine, însă îl scotea pe Casanova la plimbare aproape în fiecare zi, nu-i aşa, căţeluşule? Unde te ducea Rafael? întreabă ea din nou câinele. Elishavea se îngrijora, uneori dispăreau împreună ore întregi, aşa era el, Rafi, un înger, nici măcar un câine nu era în stare să dezamăgească, imaginează-ţi că până şi în ultima vreme, când era deja bolnav şi slăbit din pricina tratamentelor, insista să-l ducă la plimbare din când în când, nu-i aşa, Casanova, nu-i aşa că-ţi plăcea să te plimbi cu Rafi? Unde mergeaţi? Amândoi întorc privirile spre câine, ai cărui ochi negri sunt aţintiţi la sticla parbrizului şi din a cărui gură căscată pare că vor ieşi îndată vorbele trădătoare, iar Avner se cutremură, ca şi cum onoarea bărbatului mort ar fi pusă la îndoială între ei, apoi îşi priveşte ceasul şi spune, chiar trebuie să plec, soţia şi copiii mă aşteaptă la cină. Deodată se simte mândru de această înlănţuire de cuvinte, soţia şi copiii, îi face plăcere să i le arunce în faţă de parcă ar spune, nu doar răposatul a avut o familie minunată, poate şi eu am, dar nu-mi dau seama, poate că în seara asta va înţelege, pentru că în timp ce ea se chinuie să scoată din maşină creatura aia blănoasă, care lasă în urmă un miros greu şi fire de păr pe tapiseria scaunului, în urechile lui Avner răsună ameninţarea pe care a auzit-o, şi conduce repede, ieşind din aşezarea de lângă munte şi îndreptându-se către centrul oraşului.

Nu o va găsi, nu o va mai vedea niciodată şi nu va auzi nicicând povestea lor, şi probabil că e mai bine aşa, pentru că iubirea lor secretă nu mai poate fi salvată, nici familia îndoliată, dar probabil că familia lui poate fi salvată încă, fie şi doar ca să-i vină mai uşor s-o piardă, să nu mai sufere din cauza acelor senzaţii cumplite în
218
privinţa cărora a fost avertizat, simţi furie şi vinovăţie şi nu mai ai cum să îndrepţi lucrurile, nu mai poţi face nimic, absolut nimic, şi opreşte în faţa unui restaurant oriental din drumul lui, cumpără lipii proaspete, hummus, tahini şi salată de vinete, Shlomit va fi fericită să scape de corvoada de-a pregăti cina, apoi se suie din nou în maşină şi conduce repede, claxonând şi depăşind o maşină care se mişcă îngrozitor

de încet. Pentru o clipă are impresia că vede chipul ei trist reflectându-se în oglinda retrovizoare, nu-i de mirare că conduce atât de haotic, dar imediat o scapă din ochi, fiindcă e depăşită de alte maşini, iar el nu va opri pe marginea drumului şi nu o va aştepta, îşi va continua drumul spre casă, fiindcă asta voia să-i spună bărbatul mort, întoarce-te la casa ta, atâta vreme cât încă mai ai o casă, şi se gândeşte la el, cum străbate valea alături de câinele uriaş şi plin de entuziasm, poate că nici ea nu locuieşte departe, într-una dintre casele risipite pe culmi, ale căror luminiţe scânteiau în întuneric, iar de acolo veghea asupra vieţii lui. Oare sub pretextul plimbărilor cu câinele reuşeau să se întâlnească, până în clipa când el n-a mai fost în stare să meargă? Şi ce-au făcut atunci, oare câinele l-a târât până la poarta casei ei, iar acolo s-a prăbuşit epuizat şi ea l-a dus la camera de gardă, dar unde era soţia lui, Elishavea, în dimineaţa aceea, care a fost, din câte se pare, ultima dimineaţă a vieţii lui, şi care dintre ele i-a stat alături în clipa când şi-a dat sufletul, şi îşi dă seama că nu va şti niciodată întreaga poveste, fiindcă toate concluziile lui sunt îndoielnice, depinzând de dispoziţie. Oare scena pe care a văzut-o desfăşurându-se în spatele perdelei îl trimite în căutarea unei iubiri pe care n-a încer- cat-o niciodată, sau dimpotrivă, îl trimite acasă, la Shlomit şi la băieţi, să îndulcească drojdia vieţii lor cu câteva grăunţe din înţelepciunea morţii, fiindcă are impresia că gura îi e plină de ele, grăunţe cu gust puternic, sărate şi dulci deopotrivă, ca fructul pe care-l culesese mai devreme, iar când încuie maşina observă o frunză aurie lipită de parbriz, sub un ştergător, o frunză uscată în mijlocul verii, şi-o trece uşor peste obraz, după care o vâră în buzunarul cămăşii, iar atingerea ei răcoroasă şi plăcută, ca atingerea unei mâini ce te dezmiardă, îi stăruie încă pe obraz în clipa în care intră în casă, cu braţele încărcate de cutii pline de grăsime.

Are sentimentul că le aduce o veste importantă, însă ei sunt cufundaţi cu toţii în treburile lor, nu-şi dau seama de importanţa momentului pe care-l trăiesc, până şi fiul lui cel mic stă într-un colţ al livingului, lângă cutia cu jucării, ignorându-l complet, mirosul fumului de ţigară venit dinspre terasă umple întreaga casă, Shlomit n-a renunţat încă la obiceiul de-a fuma în timp ce vorbeşte la telefon, iar el se apropie, luându-se după miros, şi o vede sprijinită de balustradă, cu spatele la el, ignorându-i prezenţa. Da, ai dreptate, spune ea, dar asta e uşor de zis, nici nu pot dormi noaptea de grijă, vântul îi suflă viaţă în plete, dezgo- lindu-i pentru o clipă ceafa îngroşată de grăsime, şi totuşi atrăgătoare, cu câteva fire de păr negru, iar când o atinge, ea se întoarce cu o mişcare bruscă, Avner, m-ai speriat, îl ceartă, de cât timp stai aici? Ce se petrece? întreabă ea masându-şi ceafa ca şi cum ar fi înţepat-o ceva. Miroase a ulei de maşină de la garaj? El îi arată sacoşa, am adus ceva de mâncare, iar ea se grăbeşte să spună în telefon, te sun mai târziu, şi îi aruncă o privire încărcată de reproş, cu ochii aceia albaştri care pe vremuri se întorceau spre el plini de iubire şi admiraţie.

Ce ochi frumoşi vor avea copiii voştri, le spuneau oamenii în tinereţe, pentru că amândoi aveau irisuri de un albastru scânteietor sub genele întunecate, dar Tomar a fost nevoit să se mulţumească doar cu ochii căprui şi banali ai bunicii sale Hemda, în vreme ce Yotam scruta lumea cu o pereche de ochi de un albastru intens, dar foarte mici şi puţin oblici, complet diferiţi de ochii mari ai lui Shlomit, care pe vremuri stârneau atât de multă afecţiune în inima lui, dar care de câţiva ani au devenit agresivi şi jigniţi, şi acum i se pare că desluşeşte în ei şi puţină ironie, în timp ce îşi şterge ceafa şi îşi miroase dezgustată degetele, ca şi cum n-ar exista om mai curat decât ea pe lumea asta, iar el agaţă sacoşa din care curge grăsime de balustrada terasei, unde o va găsi în seara următoare, numai că între timp soarele a stricat

mâncarea dinăuntru, totuşi va deschide cutie după cutie şi le va mirosi, bucurându-se când duhoarea îi pătrunde în nări, un act de autodepreciere dur, ca şi cum mâncarea ar fi fost stricată de la bun început, de când le-o adusese soţiei şi fiilor lui.

Cu cine vorbeai? întreabă el, amintindu-şi deodată de tatăl lui, care în ultimii ani de viaţă era foarte gelos şi fiecare convorbire telefonică a mamei sale îi stârnea suspiciuni, iar ea răspunde, cu Dafna, de ce? Şi el spune, eram doar curios, pentru că nu asta era întrebarea pe care voia să i-o pună, vrea să ştie de fapt ce o îngrijorează atât de tare că nu poate dormi noaptea şi de ce se retrage când încearcă s-o atingă, însă cum şansele de-a primi un răspuns sincer sunt foarte mici, preferă să lase clarificarea problemei pe altă dată şi să întrebe doar, unde e Tomar, iar ea răspunde, în camera lui, în faţa calculatorului, ca de obicei, unde altundeva ar putea să fie, la prieteni? Iar vocea ei capătă din nou un ton acuzator, învinuindu-l pentru problemele de integrare ale fiului său.

221

Când se îndreaptă spre camera băiatului, observă trei farfurii murdare, pe care se zăresc resturi de salată şi gălbenuş de ou, aşezate încă pe masa lor rotundă, din câte se pare au luat cina fără el, şi de ce nu ar fi făcut-o, iar a ajuns târziu, e deja aproape nouă, iar el intră în camera copiilor, pe ecranul calculatorului aleargă încolo şi-ncoace siluete înnebunite, dar spinarea fiului său rămâne nemişcată, ca o piatră, până şi mâinile se odihnesc aproape încremenite pe birou, iar contrastul acesta îl umple dintr-odată de spaimă, ca şi cum rolurile s-ar fi inversat, ca şi cum siluetele de pe ecran ar fi supt toată viaţa dinăuntrul fiului său, iar el se apropie încet pe la spate şi pune o mână pe umărul copilului, tricoul mult prea strâmt lasă să i se vadă burta umflată, iar asta îi stârneşte furia. Ce se întâmplă suci? Pe vremea lui nu existau copii graşi, nici în kibbutzul lor, nici în cele învecinate, poate doar câte unul care avea cine ştie ce problemă de sănătate, alergau toată ziua fără încetare, nu puneau creaturi virtuale să se mişte în locul lor, şi îşi aude vocea furioasă ieşind din gâtlej, ce se întâmplă cu tine, Tomar, asta faci tu toată ziua? Ce debut jalnic pentru o seară în sânul familiei, dar imediat se răzgândeşte, se uită în jur ca să se asigure că Shlomit nu l-a auzit, oare unde o fi, probabil s-a grăbit să-şi reia convorbirea telefonică de pe terasă, dar fiul lui l-a auzit cu siguranţă, fiindcă umărul îi tresare stânjenit sub atingerea sa şi se tânguie de parcă ar fi fost lovit, lasă-mă în pace, tată.

Tocmai pentru că sunt tatăl tău nu te voi lăsa în pace, spune el întorcându-i cuvintele, pentru că îmi pasă ce se întâmplă cu tine şi nu pot suporta să văd toată degradarea asta, dar fiul lui îi răspunde plin de amărăciune, aaaa, nu poţi suporta s-o vezi? Atunci nu te mai uita la mine, şi Avner

222

încearcă să-şi domolească tonul, hei, de ce vorbeşti aşa? Ascultă-mă, Tomar, dragul meu, trebuie să stăm de vorbă şi să ne gândim la nişte modalităţi mult mai sănătoase de a-ţi petrece timpul, încă nu am înţeles de ce-ai renunţat la lecţiile de karate, dar Tomar îi aruncă o privire acuzatoare, de ce? Pentru că nu eram bun de nimic şi copiii râdeau de mine! Moştenise de la Shlomit privirea aia, ca şi cum numai el ar fi răspunzător pentru fiecare dintre eşecurile lui în parte.

Şi ce dacă nu erai bun la karate, îl mustră Avner, doar nu participai la Olimpiadă, erai înscris la un simplu curs pentru începători, te aflai acolo ca să înveţi şi să-ţi dezvolţi aptitudinile! Dar fiul lui protestează, toţi ceilalţi erau mai buni decât mine, iar asta nu-mi plăcea deloc! Vocea îi tremură de parcă ar sta să izbucnească în plâns, dar tatăl lui nu renunţă, nu-ţi plăcea deloc! repetă el pe un ton ironic, de când e obligatoriu să-ţi placă tot ce faci? Facem ce trebuie, chiar dacă nu ne place! De ce nu te înscrii la un alt sport, judo, baschet, astea ce au? Orice e mai bun decât ce faci

acum, dar iat-o apropiindu-se deja de ei, nepierzând prilejul de a-l ataca şi de a-şi apăra fiul. Cine îţi dă ţie dreptul să vorbeşti? întreabă ea, vocea ei plină de venin intrând în cameră înaintea sa, ai putea crede că faci sport zi de zi sau că te îngrijeşti de trupul tău, uită-te şi tu ce munte de burtă ţi-a crescut în ultimii ani! Avner respiră gâfâit, pre- sându-şi pumnii strânşi de abdomen, numai de nu şi-ar pierde controlul, numai de n-ar fi ca tatăl său.

Ce-i rău în faptul că încerc să-l feresc de propriile mele greşeli, spune pe un ton din ce în ce mai aprins, e încă un copil, se poate schimba, de ce îi iei tot timpul apărarea? Nu-ţi dai seama cât de mult rău îi faci în felul ăsta? îl faci să se simtă
223
slab şi să aibă nevoie de protecţia mamei, ba chiar mai rău, să creadă că tatăl lui e un fel de monstru de care trebuie să se apere, şi ţie ţi s-a atrofiat creierul! adaugă el, iar de data asta a mers cu siguranţă prea departe, fiindcă Tomar se ridică de pe scaun şi urlă cu faţa umflată, lăsaţi-mă în pace! Nu vă mai certaţi din cauza mea! Mă voi arunca de pe balcon dacă vă mai certaţi din cauza mea! Iar Shlomit îl îmbrăţişează, linişteşte-te, liniş- teşte-te, dragul meu, nu ne certăm din cauza ta, ne certăm din cauza noastră, iar el suspină în braţele ei ca un pui deja prea mare, din cauza lui Yotam nu vă certaţi niciodată, iar Avner îşi dă seama cu groază că Yotam a rămas în living nesupravegheat şi se grăbeşte într-acolo, dar nu-l mai vede stând liniştit lângă cutia cu jucării, poate a ieşit pe terasă şi a sărit peste balustradă, aşa că Avner se repede pe terasă şi îl strigă, ca să-l găsească în cele din urmă stând în cada de baie, înconjurat de răţuşte din plastic zâmbitoare, şi el zâmbeşte, dar zâmbetul îi e plin de îngrijorare, Tomar plânge, spune cu tristeţe, Tomar e rău? Iar Avner se grăbeşte să nege, luându-şi un ton copilăresc, nu, Tomar nu e rău!

Tomar nu e rău, repetă copilul gânditor, atunci tati e rău? lansează guriţa lui o nouă întrebare, ca un balon de săpun tulbure, iar Avner îi răspunde cu emfază, nu, tati nu e rău! Şi copilul repetă din nou uşurat, însă asta îl duce la o concluzie de zece ori mai îngrijorătoare, atunci mami e rea? Iar Avner răspunde, nu, nu, deloc, mami nu e rea, însă asta nu linişteşte conştiinţa băieţelului inteligent, care trebuie să găsească mărul putred şi face o ultimă încercare, atunci Yotam e rău? Iar Avner întinde braţele şi îi cuprinde umerii micuţi, aproape strecurându-se lângă el în cada de baie complet îmbrăcat, cu inima plină de
224
tandreţe, apoi îi răspunde, Doamne fereşte, nici vorbă! Yotam nu e rău! Nimeni din familia noastră nu e rău!

Iar după ce copiii au adormit o va găsi întinsă pe canapeaua din living, după ce micul Yotam a fost întemniţat în pătuţul lui, supunându-se cu o obedienţă surprinzătoare, străduindu-se parcă să nu strice efectul asigurărilor repetate, puse cap la cap cu atâta grijă, iar după ce-a stat o oră întreagă lângă patul întâiului său născut, care a rămas întins pe spate, cu pătura trasă peste cap, numai tremurai acesteia trădând faptul că din când în când îşi îndesa degetul arătător în nas, pentru ca de acolo să-l ducă direct la gura mereu deschisă, iar Avner a pus o mână pe umărul lui şi i-a spus din nou că îi pare rău dacă l-a rănit, însă a făcut totul doar pentru că-l iubeşte atât de mult, pentru că-i pasă de ce se întâmplă cu el şi pentru că îşi face multe griji din cauza asta, iar în cele din urmă i-a propus să alerge împreună în fiecare seară, deşi nu existau trasee prea grozave în cartierul lor. Ştii ceva, am o idee, s-a luminat el deodată, mergem cu maşina în alt cartier şi alergăm acolo, ştiu un traseu minunat, fiindcă îşi imagina deja cum vor alerga amândoi pe şoseaua îngustă, asfaltată, transpiraţi şi purificaţi, de-a lungul văii ce răspândeşte atâtea miresme amestecate, de fân şi ţărână, de salvie şi rozmarin. Vom parca maşina jos

şi vom alerga până la ultima casă, după care ne vom întoarce, ei, ce spui? întreabă înghiontind entuziasmat umărul fiului său şi încercând să dea la o parte pătura de pe el, în timp ce copilul se grăbeşte să-şi scoată degetul din nas, iar Avner tresare văzând chipul care se iveşte de sub pătură, se simţea mai bine când era acoperit, şi se cutremură când îşi aminteşte ameninţarea pe care nici unul dintre ei nu
225
îndrăzneşte s-o rostească din nou, mă voi arunca de pe balcon dacă vă mai certaţi din cauza mea, dar imediat se apleacă şi îi sărută fruntea cu buzele strânse. Din pătura mototolită se ridică un miros neplăcut, de cort neaerisit şi murdar, şi se gândeşte la fiul lui peste câţiva ani, care vor trece ca gândul, stând în corturi militare necruţătoare, scrâşnind din dinţi din pricina efortului de-a ţine pasul, îmbrăcat în uniformă, cu casca pe cap şi arma pe umăr, înconjurat de ordine şi umilinţe, fără o mamă care să-l apere şi să-i acopere defectele, şi toate astea înainte să izbucnească adevăratul război, cum va face faţă? îşi simte capul atât de greu, încât îl aşază deodată pe pieptul copilului uluit.

Te simţi bine, tată? întreabă fiul cu precauţie, iar Avner se ridică imediat, mai sunt încă mulţi ani până atunci, aproape şase, încearcă el să-şi facă singur curaj, nu are nici un rost să ne îngrijorăm de pe-acum, îşi alungă el gândul, spunând pe un ton blând, atunci noapte bună, dragul meu, am stabilit să alergăm împreună mâine-seară, nu uita, după care stinge lumina şi iese în hol, privind în jurul lui. Unde-i ea acum, şi cât de mari sunt eforturile pe care trebuie să le depună când încearcă să facă un lucru bun, nu e logic să stingă câte trei focuri în fiecare seară, n-ar trebui să fie aşa, şi se gândeşte la bărbatul mort, pe când era încă în viaţă, pe când era încă sănătos, oare şi el era silit să se împartă astfel între soţia şi copiii lui? Probabil că nu, doar vecina îi spusese cât se poate de clar, o familie minunată, iar el îi acceptă mărturia, în ciuda faptului că anumite lucruri, ascunse de ochii ei, îi fuseseră dezvăluite numai lui, în familiile minunate totul merge de la sine, fără să depui prea multe eforturi.

Ce vrei? Tu ai început. Ştie că asta îi va răspunde dacă va îndrăzni să se plângă, şi poate că
226
are dreptate, cel puţin în anumite privinţe, furia ei plină de venin trebuie să fie îndreptăţită sau cel puţin motivată de o convingere puternică, pe care el nu e în stare s-o simtă în legătură cu chestiunile familiale, şi probabil nici în legătură cu cele judecătoreşti în ultima vreme, şi îşi aduce aminte mărturia comandantului de patrulă. în urmă cu doar câţiva ani l-ar fi înfruntat cu superioritatea şi agresivitatea aşteptate din partea unui apărător al umanităţii, facându-l să se ruşineze de sentimente fireşti precum dorinţa de a trăi şi dragostea de ţară, pe când astăzi abia a bâiguit, ros de îndoieli, insistând întruna pe detaliile legate de lumină, ca şi cum ar fi electrician, târşâindu-şi pantofii încolo şi-ncoace în vreme ce dreptatea cea iute de picior dansa de la o probă la alta, lăsând în urmă nori de praf, şi intră grăbit în living, încercând să prindă din zbor o ştire difuzată la televizor, are impresia că e vorba despre petiţia depusă de el, sau iar transpune lumea lui interioară asupra realităţii, în trecut mass-media acorda o foarte mare importanţă acestor lucruri, însă în ultimul timp şi-a pierdut interesul pentru ele.

Despre ce era vorba? îşi întreabă el soţia întinsă pe canapea, iar ea îi răspunde, n-am fost atentă, şi închide imediat televizorul, pe ecranul căruia crainicul trecuse deja la ştirea următoare, despre un incendiu scăpat de sub control undeva în nordul ţării, iar el se întreabă cum se face că prezenţa lui îi întrerupe activităţile obişnuite, i-a curmat convorbirea telefonică, a făcut-o să închidă televizorul, toate aparatele din

jurul ei au fost reduse la tăcere, fără nici un motiv aparent, pentru că şi ea tace, până în clipa în care îi aruncă o privire plină de răutate şi spune, nu te voi lăsa să-i faci şi lui ce mi-ai făcut mie.

Ce ţi-am făcut? întreabă el surprins, despre ce vorbeşti? Şi ea răspunde, vorbesc despre tot ce
227
mi-ai făcut de-a lungul anilor, m-ai făcut să simt că nu sunt destul de bună pentru tine, că nu sunt destul de frumoasă, că nu sunt destul de inteligentă. Nu vezi că şi lui îi faci acelaşi lucru? Iar el se aşază pe fotoliul din faţă, holbându-se la tălpile ei goale, care par să fie singurele părţi ale trupului ei ce şi-au păstrat delicateţea de odinioară, tălpile ei micuţe şi înguste sunt silite să susţină greutatea unui trup din ce în ce mai mătăhălos, şi totuşi şi-au păstrat frumuseţea, iar inima lui se umple de compasiune şi vrea să le ridice pe genunchi ca pe nişte căţeluşi şi să le mângâie.

Tu auzi ce spui? întreabă ea, nu faci decât să-l cerţi şi să-l umileşti, a început deja să se maturizeze, are nevoie de sprijinul şi de afecţiunea unui tată ca să devină bărbat, nu de critici, tu parcă i-ai spune întruna: Mă aşteptam la un copil mai reuşit! Nu-ţi dai seama cât rău îi faci?! Iar Avner răsuflă adânc şi zgomotos, nu crezi că exagerezi puţin? îl protejezi mai mult decât e nevoie, vei merge cu el şi în armată ca să-l aperi, iar ea pufneşte ironic, dilatându-şi nările, ce legătură au toate astea cu armata? Ce treabă are el cu armata?

Vei fi surprinsă, spune el, să vezi cât de repede trec anii, după care adaugă imediat, cred că e datoria mea să-l trezesc la realitate când e obsedat de porcării pe care le mănâncă sau la care se uită, aşa îi voi dovedi că-l iubesc, că nu renunţ al el, şi tu nu mă poţi opri! Dar vocea îi răsună în propriile urechi slabă şi lipsită de convingere, exact ca în dimineaţa aceea la tribunal - când justiţia te abandonează rămâi abandonat - şi încearcă să treacă la atac, de ce nu te uiţi puţin şi la ce faci tu, se lasă el purtat de cuvinte, din ce în ce mai convins, tu îl îndepărtezi de mine, apărându-l împotriva mea ca şi cum aş fi un monstru, iar
228
ăsta e răul cel mai mare, pentru că aşa îl faci să fie din ce în ce mai slab şi îl privezi de un tată, singurul tată pe care îl are! adaugă din inimă, fără să fie nevoie, de parcă toţi ceilalţi copii din lume ar putea alege dintr-o gamă variată de taţi. Şi ce mare lucru i-am spus? continuă el. Nu trebuia să te amesteci! Tu nu eşti în stare să renunţi la simbioza dintre voi, eşti mereu gata să mă sacrifici pe mine pentru ea, ba chiar mai rău, eşti gata să-l sacrifici până şi pe scumpul tău fiu! Ea sare de pe canapea ca şi cum ar fi muşcat-o un scorpion, termină cu prostiile astea! Mă confunzi cu nebuna de maică-ta! N-am nici un interes să-l păstrez pentru mine, din contră, nu vreau decât să fiţi apropiaţi, iar el simte că îl cuprinde furia, iată că a aruncat-o în focul luptei şi pe mama lui, un combustibil excelent în orice împrejurări, cu siguranţă îi va urma curând şi tatăl lui.

Declaraţiile tale pompoase nu mă impresionează câtuşi de puţin, replică el, faptele contează, iar felul în care sari să-i iei apărarea în faţa mea e distructiv şi absolut inutil, cum poţi s-o învinovăţeşti pe mama pentru asta? Ea avea motive să mă protejeze, fiindcă agresivitatea tatălui meu atinsese limite extreme, astăzi nu am nici o îndoială că avea o legătură cu boala de care suferea - o tumoră pe creier ce i-a schimbat complet comportamentul şi personalitatea.

Atunci poate că şi tu ai o tumoră pe creier, sugerează ea cu un zâmbet urât, încrucişându-şi picioarele şi aşezându-se turceşte, în timp ce rochia ridicată lasă să i se vadă pulpele groase, iar el se apropie de ea tremurând de furie, cât de puţină dragoste a rămas între ei, dacă ar fi avut destul curaj, ar fi întins o mână şi i-ar fi

şters zâmbetul ăla de pe buze, cât de puţină dragoste a rămas între ei, apoi îi întoarce spatele şi iese din încăpere.
229
Unde să se ducă? Ar vrea să stea puţin pe terasă, să inspire aerul răcoros al nopţii de vară, una dintre puţinele plăceri pe care oraşul ăsta le oferă cu generozitate, însă grilajul de fier e deja închis, iar dacă îl deschide, băieţii s-ar putea trezi, aşa că se dezbracă în dormitorul cufundat în întuneric şi se îndreaptă spre duş cu un prosop înfăşurat în jurul şoldurilor, de parcă i-ar fi teamă să-şi dezvăluie goliciunea dinaintea ochilor ei, şi abia în clipa în care apa îi curge pe umeri desface prosopul, lăsându-l să cadă pe podea, unde se îmbibă de apa fierbinte care spumegă de dezamăgire şi duşmănie. Ce s-a întâmplat cu ea, cum de a devenit atât de răutăcioasă, i se pare că în inima ei cresc doar buruieni otrăvitoare, oare totul să fie din cauza neglijenţei? Se vede smulgându-le cu hotărâre una câte una. Poate că şi tu ai o tumoră pe creier! E gata să-i sacrifice sănătatea de dragul vanităţii, doar ca să aibă dreptate, dintr-odată şi-l aminteşte pe tatăl său stând în faţa lui şi urlând, mai scund decât el, dar clocotind de mânie, ca o pisică ce îşi dublează volumul zbâr- lindu-şi blana, iar pleci să te distrezi?! Ţi-ai făcut temele? Nu se va alege nimic de tine, absolut nimic, măscăriciule, iar odată, în timp ce stătea în faţa oglinzii şi se pieptăna, cât de frumos era pe-atunci, până şi el îşi dădea seama de asta şi îşi zâmbea în oglindă, din spate a apărut pe neaşteptate figura lui furioasă, eşti un nazist! striga la el, iar Avner s-a întors uimit, eşti nebun, a murmurat, eşti un tată nebun, ce vrei de la mine? Şi imediat a apărut mama lui din bucătărie, pleacă de-aici, a strigat ea la taică-său, agitând lingura de lemn pe care o avea în mână, dacă aşa vorbeşti cu fiul tău, atunci nu mai ai ce căuta în casa asta, dar tatăl lui nu se liniştea cu una, cu două, cum ai de gând să-ţi întreţii familia dacă eu nu
mai locuiesc aici? Nu vei mai putea să visezi ore întregi cu ochii deschişi în faţa ferestrei şi să mâzgăleşti în caietul tău.

Mă voi descurca foarte bine în lipsa ta, i-a răspuns ea, numai pleacă odată de-aici, însă fiul a fost cel care a plecat până la urmă, şi-a împachetat câteva haine şi s-a mutat în kibbutz, la Shlomit, unde găsea alinare şi mângâiere, nici nu-i trecea prin minte pe vremea aia că douăzeci şi cinci de ani mai târziu se va folosi de durerea lui de-atunci într-un mod atât de josnic, la fel cum îi venea greu să creadă că boala ascunsă a tatălui său era răspunzătoare pentru reacţiile lui violente. Oare chiar se poate pune totul pe seama acelei tumori? De Dina nu s-a luat niciodată, numai pe el era gelos, pe tinereţea lui, pe frumuseţea lui, pe iubirea mamei lui, şi îl pedepsea pentru toate astea privându-l de dragostea lui, şi îşi aminteşte din nou poveştile mamei lui despre pescuitul în lac, despre cum prindeau peştii cu plasele, nişte plase duble, rezistente, cu ochiuri mici şi dese, iar dacă vreun peşte curajos scăpa din prima plasă, era imediat prins în cea de-a doua.

Apa îi adună lacrimile şi le poartă cu ea prin sistemul de canalizare întortocheat al clădirii, răzgâiatul, băieţelul mamei, aude din nou vorbele batjocoritoare ale copiilor şi încearcă să-şi înăbuşe plânsul, strângând în pumn săpunul alunecos, iar în timp ce-şi spală meticulos trupul, pântecele se interpune între el şi organele genitale, coapsele şi picioarele lui, aşa că nu-şi mai poate vedea deloc partea de jos a corpului, de parcă ar fi suspendat în aer, fără nimic de care să se agaţe, şi îl cuprinde ameţeala, se sprijină de peretele cabinei de duş şi îşi ciupeşte carnea furios. Are impresia că pântecele nu-i aparţine, că e un fel de tumoră
231
care s-a lipit de corpul lui, şi îşi aminteşte cu invidie de trupul slab al bărbatului mort în ultima dimineaţă a vieţii lui, pielea galbenă îi atârna pe faţă, şi totuşi părea frumos

şi tânăr, la fel de slab vrea să fie şi el şi aşa va ajunge, îşi jură, însă imediat mai face un jurământ, o va părăsi, nu se va mai apropia niciodată de femeia asta, nu contează cât de mult vor suferi copiii, nu contează că cel mic este încă foarte mic şi că cel mare a început deja să se maturizeze, nu există un moment potrivit pentru divorţ, iar el nu mai poate îndura, vrea să iubească şi să fie iubit, ca Rafael Alon în ultima lui zi de viaţă, şi înainte să vadă cu ochii minţii un morman de cutii umplând casa şi tristeţea de pe chipurile copiilor, închide robinetul de apă caldă şi îl deschide pe cel de apă rece, uimindu-se pe sine cu acest gest îndrăzneţ, în timp ce toată carnea de pe trup începe să-i tremure.

Dar când iese, călcând pe prosopul rece şi ud şi înfăşurându-se într-unul uscat, o găseşte deja în pat, îmbrăcată într-o cămaşă de noapte pe care i-a dăruit-o la o aniversare a zilei de naştere şi al cărei material albastru s-a îngălbenit din cauză că a fost spălată de atâtea ori şi uitată la uscat în soare, ochii ei îl urmăresc pe deasupra coperţii unei cărţi deschise, iar el se grăbeşte să se întindă pe pat, întorcându-i spatele şi trăgându-şi pătura peste cap, exact cum făcuse fiul lui, imediat îşi va vârî şi degetul în nas pe furiş. Cât de ascuţit i-a devenit mirosul ac;um, când nu mai există nici o barieră între el şi propriul trup, deşi tocmai s-a săpunit din cap până-n picioare, simte că emană un miros neplăcut, înecăcios şi acru, se pare că aşa a zăcut şi a duhnit zi după zi în pântecele mamei sale, şi la fel va duhni şi în mormânt, iar în clipa în care simte un deget atingându-i spinarea prin pătură încremeneşte ca un animal

încolţit, dacă se va preface mort poate îl va lăsa în pace.

Lasă-mă acum, mârâie el, nu vreau să mai discut cu tine, iar ea zâmbeşte larg, cine a spus că vrea să discute? Sânii ei se lipesc de umerii lui, îmi pare rău, Avni, poate că am exagerat puţin, îmi fac pur şi simplu griji pentru Tomar, nici nu pot dormi noaptea de grijă, şi în loc să fii alături de mine, tu eşti împotriva mea, iar el îşi dă pătura la o parte de pe faţă, nu eu sunt împotriva ta, tu eşti împotriva mea, murmură, nu-mi dai nici o şansă, te năpusteşti asupra mea de parcă aş fi o ameninţare la adresa omenirii, iar ea se lipeşte şi mai mult de el, atunci hai să facem amândoi un efort, vrei? De dragul lui Tomar. O ascultă cu scepticism, ce sugerează mai exact, să facă sex de dragul copilului? De ce nu de dragul lor, de când nu mai merită să faci un sacrificiu şi pentru oamenii în toată firea? Mai mult decât atât, se întreabă ce semnale îi transmite trupul ei, oare îl doreşte cu adevărat sau face parte din înţelegere, cât de umilitor e pentru el, dar şi pentru ea, fiindcă au trecut luni întregi de când nu au mai făcut sex. Când a fost ultima oară? De ziua ei, sau a lui, care dintre ele a căzut ultima, dintr-odată nu-şi mai aduce aminte, sexul a încetat de mult să mai fie o activitate zilnică şi s-a transformat într-un fel de ceremonie burgheză, ca o sticlă de şampanie pe care o deschizi la ocazii speciale, în ciuda faptului că nimănui nu-i place în mod deosebit gustul, în afară de anul în care şi-a dorit să rămână însărcinată cu Yotam, atunci îşi urma cu încăpăţânare planul secret, iar nevoia ei de-a avea un copil le revitalizase viaţa sexuală timp de aproape un an, şi cu toate că amândoi erau oameni practici, lipsiţi de romantism, lucrul ăsta reuşise să le aducă o oarecare linişte, dar se pare

că din clipa în care dorinţa i se împlinise îşi pierduse tot interesul, şi o dispreţuia pentru asta, chiar şi acum trupul ei îi stârneşte furia, ca şi al lui de altfel, şi nu doar din pricina greutăţii, ci şi a imponderabilităţii sale, de aceea sânii lipiţi de spinarea lui i se par nişte mesageri neputincioşi şi neatrăgători, şi îi răspunde cu răceală, sunt frânt, noapte bună, iar ea îşi adună în tăcere mădularele şi se retrage pe partea

cealaltă a patului, pentru ca în doar câteva minute să adoarmă, ca de obicei, cum poate pretinde că nu doarme noaptea? Respiraţia ei regulată însoţeşte de ani întregi nopţile lui de insomnie, un fel de blestem de familie pe care îl împărtăşesc el, mama lui şi sora lui Dina, aproape singurul lucru pe care îl au în comun.

Au fost ani în care a găsit în somnul ei un echilibru binecuvântat, au fost ani în care a invidiat-o şi a urât-o pentru asta, dar pe măsură ce se îndepărtează unul de celălalt, somnul ei nu-l mai afectează, încă un om care adoarme uşor, e doar o întâmplare că miracolul ăsta se petrece tocmai în casa lui, iar Avner se dă jos din pat oftând şi intră în camera copiilor, oare are destulă putere s-o părăsească, oare nu e deja prea târziu?

Lampa de veghe cu urechi de Mickey Mouse şi zâmbet tâmp luminează faţa lui Yotam, care doarme cu gura deschisă şi sprâncenele încruntate, iar razele sale blânde nu ajung până la chipul lui Tomar, cufundat în întuneric, ca şi cum paturile lor s-ar afla în zone geografice diferite. Oare chiar se aşteptase la un alt fel de copil, oare asemănarea cu Shlomit îl îndepărtase de el pe măsură ce relaţia lor se deteriora? Soţia lui s-a înşelat din nou, din cine ştie ce motiv, oamenilor le place să le semene copiii, dar pentru el asemănările sunt neplăcute, şi poate că şi el se înşală,
234
fiindcă înainte să apară copilul a apărut neplăcerea, fiindcă naşterea lui a fost pentru el o altă capcană, o altă plasă de pescuit. Nu a fost fericit, nu a fost destul de fericit, pe când Shlomit s-a grăbit să-l ia în stăpânire, să-l prefacă în came din carnea ei.

Iese din cameră cu inima grea şi aprinde lumina în bucătărie, îi e foame, burta lui mare e goală, n-a mâncat nimic altceva în afară de chifla fără gust de la cantina tribunalului, dar se va abţine, nu-i va da satisfacţie burţii, o va pedepsi şi o va înfometa, o va supune cu o mână de fier, apoi se apleacă şi bea apă de la robinet, bea şi iar bea, până ce umple golul, după care îşi târăşte picioarele obosite până în dormitor. Prin crăpăturile obloanelor pătrunde lumina felinarelor de pe stradă, iar o rază subţire şi strălucitoare se odihneşte pe ceafa lui Shlomit, scoţând şi mai mult în evidenţă contrastul dintre carnea ei moale şi albă şi părul negru şi cârlionţat precum părul pubian, iar el îi atinge fără să-şi dea seama ceafa, ducându-şi cealaltă mână spre mădularul trezit la viaţă, se pare că foamea din pântece a coborât spre organele genitale, îi e poftă să se înfrupte dintr-o bucată de came proaspătă şi grasă, atras tocmai de urâţenia ei păroasă, pentru că o dorinţă animalică, străină lui până acum, îl îmboldeşte să se repeadă dintr-odată asupra cefei ei şi să o muşte cu furie, cu disperare, de parcă ar fi un câine în călduri năpustindu-se asupra unei căţele necunoscute într-o groapă de gunoi, şi înainte ca ea să scoată vreun ţipăt de durere şi să protesteze, punând imediat capăt iluziei, îi acoperă gura cu mâna, gura aceea care-l ocărâse zâmbind cu numai o oră în urmă, strivindu-i buzele cu degetele, în timp ce cu cealaltă mână îşi ghidează mădularul învârtoşat de ură între coapsele ei, trăgându-şi plăcerea tocmai
235
din scârba pe care i-o provoacă trupul ei, iar în tot acest timp dinţii îi sunt înfipţi în ceafa ei şi corpul i se ridică şi coboară ca să pătrundă tot mai adânc în carnea ei, părul lui Shlomit îi umple gura şi simte că e pe cale să vomite, însă nu renunţă, ochii lui privesc febril în jur ca să se asigure că nu se apropie nici un alt câine, fiindcă în clipa în care va da drumul cefei se va risipi şi sentimentul de umilinţă, ultima lui legătură cu viaţa, şi el urcă şi coboară ca şi cum ar escalada un munte, aleargă pe cărarea îngustă şi abruptă ce se întinde de-a lungul văii din care se ridică aburi calzi, parfumaţi, icneşte şi gâfâie, în gură ţine un fruct ciudat şi lipicios, cules din unul

dintre copaci, în formă de fagure, dar sărat la gust, însă deodată se împiedică se prăbuşeşte în râpă, trupul i se loveşte de bolovani care se rostogolesc peste el, facându-l să sângereze, decapitându-1, ce uşurare diabolică, el nu este vânătorul, ci vânatul, iar ea nu este momeala, ci capcana însăşi, şi un nou val de ură îl năpădeşte când o împinge în lături şi se retrage la marginea patului, respirând greu.

Niciodată nu se mai năpustise asupra ei în felul ăsta, iar acum zace stânjenit între cearşafuri, deşi în acelaşi timp savurează sentimentul neaşteptat de libertate care îi încolţeşte în inimă, oare asta înseamnă să fii bărbat, oare aşa se simt bărbaţii adevăraţi, când posedă o mulţime de femei, când trag cu puşca? Oare aşa s-a simţit şi comandantul acela după ce l-a împuşcat şi l-a rănit pe activistul pentru pace, oare aşa simt cu toţii, că nimic nu le poate sta în cale, că au întreg universul la picioare? Cât de plăcut va fi să se trezească aşa dimineaţă, cu o senzaţie minunată de beţie, cât de plăcut va fi să adoarmă acum, dar iată că vocea ei străpunge întunericul, plată şi

indiferentă, ca şi cum n-ar fi muşcat-o de ceafa cu doar câteva minute în urmă, risipind fiorii somnului şi readucându-l în partea lui de lume, în ţara lui, în oraşul lui, în familia lui, pentru că spune pe neaşteptate, ca şi cum ar purta o discuţie banală la prânz, spune-mi, ai vorbit cu sora ta în ultima vreme? Iar el răspunde în şoaptă, stânjenit de vocile lor, de faptul că un întreg limbaj articulat le stă la dispoziţie, nu doar gâfâieli şi gemete, nu, nu am apucat, de ce?

A luat-o razna, decretează soţia lui cu plăcere, nu-ţi va veni să crezi, am trecut de dimineaţă pe la mama ta şi am găsit-o acolo pe Dina, întinsă în patul ei, lipită de ea ca un copil, eu am trezit-o, din câte se pare, fiindcă era cam ameţită şi arăta oribil, spune ea, întotdeauna fusese geloasă pe sora lui, fiindcă o trata de sus, pretindea Shlomit, trebuie să vorbeşti cu ea, iar el întreabă furios, acum? La două dimineaţa?

Sigur că nu, rânjeşte ea, nu e chiar atât de urgent, voiam doar să-ţi spun înainte să uit, iar el zice, grozav, mi-ai spus, şi o înjură în gând, de ce a găsit de cuviinţă să deschidă gura şi să vorbească tocmai acum, alungându-i somnul care acceptase în cele din urmă să-l viziteze, era exact lucrul care-i lipsea în clipa asta, nebunia soră-sii, cine ştie ce-a mai apucat-o, locuiesc atât de aproape şi totuşi se întâlnesc atât de rar, fiecare dintre ei se îndoieşte de celălalt, apărându-şi alegerile, fiecare e dezamăgit de celălalt. Refuză categoric să se gândească la ea acum, la sora lui încrezută, cu retorica ei didactică plictisitoare, la soţul ei rece şi distant, şi la fiica ei mult prea slabă şi prea isteaţă, o familie enervantă, pufneşte el, şi deja simte cum furia i se îndreaptă spre sora sa, fiindcă are deodată impresia că vocea ei izbucneşte din gâtlejul soţiei lui, pentru a-i răpi somnul în noaptea asta, la fel cum îi răpise dragostea tatălui.

CAPITOLUL OPT

Dimineaţă, razele soarelui se strecoară cu o viclenie plină de cruzime în camera asta care pe vremuri a fost a ei, parcă nici n-au trecut de atunci treizeci de ani şi este din nou tânără, are toată viaţa înainte pentru a-i distruge micuţa comoară. Cât de mult ura dimineţile în camera asta şi invazia razelor de soare care îi împungeau ochii, cuţite de lumină tăindu-i somnul în felii subţiri, până o forţau să se trezească la realitatea transparentă, orbită şi nervoasă. Cât e ceasul? sare în picioare cuprinsă de panică, voi întârzia la şcoală, de ce nu m-aţi trezit? I se pare că imediat îl va vedea pe tatăl ei stând în faţa oglinzii micuţe din baie, bărbierindu-şi tuleiele de barbă crescute de ieri, şi pe mama ei în bucătărie, spălând vasele rămase murdare de seara trecută, dar nu se grăbeşte să se dea jos din pat, mădularele îi sunt

încâlcite într-un ghem pe care nu-l poate desface, ceafa îi e prinsă între umeri şi simte cum greaţa îi urcă pe gâtlej, iar când încearcă să-şi mişte capul pe pivotul gâtului observă trupul culcat alături de ea, o vede pe bătrâna care zace nemişcată pe spate ca o mumie, pielea îi e acoperită de un strat de ceară închisă la culoare şi gura căscată larg, cască şi ea gura de uimire, cum ai ajuns aici şi de când te afli în patul meu, copilă care te speriai de întunericul nopţii şi te furişai în patul părinţilor, dar

tatăl tău a murit de mult, iar mama ta e bătrână, până şi tu ai ajuns în pragul bătrâneţii.

Ai stat pe balcon şi ai băut vinul rămas de la cină, golind de tot sticla mai plină decât credeai, l-ai aşteptat pe Ghideon şi probabil că ai adormit acolo, dar cum ai condus până aici şi cât timp a trecut de-atunci, şi cum se face că n-a venit nimeni să te caute, de parcă n-ai fi avut niciodată o familie, eşti mai părăsită decât propria ta mamă, iar când întoarce din nou capul spre ea se înspăimântă, nici o adiere, oricât de slabă, nu intră şi nu iese din gura ei, nici o mişcare nu-i tulbură trupul. A murit, am zdrobit-o în somn, fără să-mi dau seama, ca o mamă lipsită de experienţă care-şi sufocă bebeluşul de o zi, sau poate am omorât-o cu bună ştiinţă, poate i-am acoperit faţa cu perna, răzbunându-mă pe ea, pe Ghideon, pe Nitzen, pe Avner, iar ea a făcut lucrurile mai uşoare pentru mine, nici măcar nu s-a zbătut. Dacă nu-mi aduc aminte nici măcar cum am condus până aici, cine ştie ce alte lucruri am mai făcut şi nu-mi amintesc, îşi simte inima zbătându-i-se între coaste, curând va plesni şi va amuţi, iar la sfârşitul zilei le vor găsi pe amândouă întinse fără suflare în acelaşi pat, o mamă şi o fiică ce nu-şi pot aminti nici măcar o clipă fericită petrecută împreună, încearcă să-şi domolească respiraţia şi întinde un deget tremurător spre braţul mamei. Trăieşte, trăieşte, se roagă ea, surprinsă cât de greu îi este unui om lipsit de experienţă ca ea să distingă între viaţă şi moarte, şi deodată aude un sunet slab ieşind din nările mamei sale, iar când se apleacă asupra ei, pleoapele zbârcite ale bătrânei se deschid şi ea îi şopteşte, ce-i asta, ce au fost toate astea?

Dormi, totul e bine, spune Dina încet, lăsându-şi capul să-i cadă pe umărul ei, într-un gest plin de recunoştinţă. Oasele mamei sale sunt atât de

fragile, se pot frânge sub povara unei ţeste grele, însă vrea să o lase acolo pentru totdeauna, teama de-a o pierde ştergând toate barierele, şi îmbrăţişează păpuşa bătrână de ceară, învelişul acela gol care poate fi umplut cu orice, în funcţie de necesităţile schimbătoare, ce au devenit în ultima vreme tot mai puternice şi mai stânjenitoare. într-o clipă îşi va lipi buzele de sfârcul ei şi va încerca să sugă de acolo dragostea de viaţă, pe care a pier- dut-o, potoleşte-mi setea cu laptele tău cenuşiu, mamă, dă-mi viaţă, apoi face un efort să se liniştească, părăsind patul din ale cărui aşternuturi se ridică miros de putregai, punând picioarele pe podea şi îndepărtându-se, cu oasele chinuite de durere şi cu o greaţă insuportabilă, departe, cât mai departe, camera asta nu mai e camera ei, patul ăsta nu mai e patul ei, e deja amiază şi nu are nici cea mai vagă idee ce se petrece acasă, când s-a întors Ghideon şi unde a plecat, oare Nitzen a ajuns, oare castronul pentru mâncare al motanului e plin sau gol, şi se spală pe faţă pri- vindu-se în oglinda micuţă din baie, în care nu reuşeşte să-şi vadă decât fruntea, ochii şi rădăcina nasului subţire, amintindu-şi că mama ei fusese mai înaltă decât ea, amintindu-şi diferenţele de înălţime şi statut din familia lor, aşa cum erau reflectate de poziţia oglinzii, care până la urmă nu fusese confortabilă pentru nici unul dintre ei, dar nu le dăduse prin minte

să cumpere o oglindă mai mare, potrivită pentru toţi patru.

Cearcăne vineţii îi înconjoară ochii şi părul îi e uscat şi dezordonat, iar când se ridică pe vârfurile picioarelor îşi vede obrajii supţi şi îşi trece limba peste buzele în jurul cărora se observă primele urme fine de riduri, oglinda asta le-a urâţit întotdeauna feţele, profeţind parcă viitorul
240
şi anticipându-i venirea, însă acum întârzie dinaintea ei, spălându-şi faţa iar şi iar cu apă rece, ca şi cum asta ar putea să-i întinerească pielea. De ani întregi nu şi-a mai studiat trăsăturile cu o asemenea meticulozitate dureroasă, uită-te la tine, te vezi plimbând un cărucior pe străzi? Cu ridul ăsta adânc dintre sprâncene şi oboseala pe care o simţi pe dinăuntru? Aşa ceva nu e pentru tine, e pentru studentele tale, a căror piele străluceşte şi ale căror chipuri par proaspete chiar şi atunci când sunt frânte de oboseală, pe când privirea ta e stinsă chiar şi atunci când nu eşti obosită, şi îşi vâră capul în chiuvetă, sub robinetul deschis, udându-şi părul, spălându-şi dinţii cu degetul, mulţumeşte-te cu ce ai şi fii recunoscătoare, Ghideon avea dreptate, ce îndrăzneală, ce nebunie. Oare un copil mic te va face să te simţi mai tânără? Din contră, nu va face decât să-ţi scoată şi mai mult în evidenţă vârsta, oare prezenţa lui te va face să te simţi mai liniştită? Din contră, nu va face decât să-ţi adâncească temerile, şi nu e drept nici pentru copil să primească nişte părinţi între două vârste, care nu vor mai apuca poate să-l crească aşa cum se cuvine, asta ca să nu mai pomenim de greutăţile care te aşteaptă dacă ai parte de un copil rănit şi speriat, oare le vei putea face faţă? Ai idee de câtă forţă trebuie să dai dovadă?

Din păr îi picură apă pe umeri, iar ea îşi aşază palmele pe marginea chiuvetei, luptându-se cu un nou val de greaţă, şi în clipa în care din gâtlej îi ţâşneşte un lichid acru şi albicios, se apleacă asupra vasului de toaletă, vârându-şi un deget pe gât, exact ca atunci, în urmă cu aproape treizeci de ani, când chipul ei tânăr se reflecta în pereţii emailaţi ai vasului de toaletă, când tot felul de mâncăruri treceau din gâtlejul ei direct într-al
241
lui, din măruntaiele ei chinuite în măruntaiele lui.

Pe vremea aia nu exista încă un nume pentru asemenea fenomene şi nu se discuta despre ele, de aceea nici nu-i trecuse prin cap că mai erau şi alţi oameni asemenea ei, că exista cel puţin o tânără care îngenunchea în faţa vasului de toaletă după aproape fiecare masă, mai ales dacă mâncase prea mult, şi orice mică îmbucătură în plus era pentru ea o exagerare, ca să nu mai vorbim de festinurile sălbatice, menite din capul locului să ajungă aici, pâine proaspătă unsă cu ciocolată, îngheţată şi halva şi prăjitură, toate fiind alimente interzise, care îi făceau şoldurile să se lăţească şi burta să i se rotunjească, mâncăruri indecente, pe care le putea înfuleca numai atunci când nu era nimeni acasă, cu inima cât un purice, nescă- pând din ochi uşa de la intrarea în bloc, să n-o surprindă nimeni asupra faptului, pentru ca imediat după aceea să cadă în genunchii deja dureroşi, vârându-şi un deget pe gât, iar lichidul vâscos să ţâşnească din gura ei într-un jet puternic, lăsând în urmă un gust acru în gură şi pe vârfurile degetelor, după care îşi vâra capul sub robinetul deschis, frecându-şi mâinile şi buzele cu săpun, băgând puţin săpun chiar şi în gură, pentru ca apoi să se dea cu apa de colonie a tatălui ei, fiindcă mama ei nu avea pe-atunci nici măcar o sticluţă de parfum. Dar uneori pur şi simplu nu reuşea, uneori pasta aceea i se lipea de stomac, refuzând să urce prin esofag, degetul i se plimba prin gură, rănindu-i omuşorul delicat, şi nimic altceva nu ieşea de-acolo, în afară de câţiva stropi de salivă însângerată, iar între timp se întorcea deja acasă unul dintre ceilalţi membri ai familiei şi începea s-o zorească, ieşi odată, Dina, nu poţi ocupa

baia cu orele, mai sunt şi alţi oameni în casa asta, dar nimeni

dintre oamenii care locuiau împreună cu ea în apartamentul acela micuţ nu se întreba vreodată ce făcea acolo sau n-o întreba pe ea, nici măcar nu le trecea prin minte s-o facă, nimeni nu ştia cât de puternic era stăpânită de afecţiunea pe care o căpătase, cât de mare era nevoia de-a merge la toaletă, la orice oră din zi şi din noapte, nimeni nu-şi dădea seama că acelea erau singurele ei clipe de fericire, când drojdia ţâşnea afară, când stomacul i se golea şi trupul îi era purificat.

Hai, Dina, ieşi odată de-acolo, reveneau ei şi o grăbeau, până când se ridica cu greu în picioare, împleticindu-se spre pat cu gâtul dureros şi cu burta umflată, înăuntrul căreia se desfăşurau baluri pline de sadism, îngheţata şi halvaua se amestecau, la fel şi pâinea cu ciocolata, şi toate erau cuprinse de o fericire efemeră. Ce va face cu drojdia asta care nu vrea să iasă, şi se întinde pe pat, dorindu-şi să existe vreo operaţie recent inventată, dar extrem de simplă, prin care stomacul să fie curăţat cu un soi de lingură lungă, chiar şi fără anestezie, ca să scoată din stomacul ei tot ce se află acum acolo, până când se va transforma într-o entitate lipsită de trup. Trebuie să încerce din nou la noapte, după ce adorm toţi, va bea multă apă şi se va strecura în baie, unde vasul de toaletă o va aştepta cu gura lui deschisă, cât de greu e să ai parte de intimitate într-un apartament de bloc aglomerat, cu pereţi subţiri, de ghips şi o singură baie comună, şi cu toate astea nimeni nu şi-a dat seama prin ce trecea.

Cu ce erau atât de ocupaţi la vremea aia, se întreabă ea acum, spălându-şi mâinile iar şi iar cu săpunul ieftin, Nitzen a ajuns deja acasă cu siguranţă şi e foarte sensibilă la mirosuri, cu ce erau atât de ocupaţi mama şi tatăl ei încât nici măcar n-o observau, fiecare stătea ghemuit în

colţul lui şi îşi lingea rănile, în vreme ce ea îşi făcea rău zi de zi, şi deodată simte cum o cuprinde din nou aceeaşi durere, cu o intensitate uluitoare, arsura aceea din gâtlej, atât de umilitoare, ce capcană fusese pentru ea încăperea asta sărăcăcioasă, cu pereţii scorojiţi şi mucegai pe tavan, ce capcană fusese apartamentul ăsta oribil, dar acum va pleca de-aici, va trece pragul şi va pleca, au trecut mulţi ani, curând va sosi femeia care are grijă de mama sa, iar ea se va duce acasă, fiindcă acum are casa ei, familia ei.

Hohote de râs false şi stridente răsună pe casa scărilor în timp ce Dina urcă cu greu treptele spre apartament, etaj după etaj, poţi să înnebuneşti din pricina râsetelor false ce răzbat din casele vecinilor, genul de râsete care te fac mai degrabă să plângi, să jeleşti prostia din ce în ce mai mare a lumii, şi încearcă să vâre cheia în broască, dar fără succes, din câte se pare uşa e încuiată pe dinăuntru, aşa că apasă butonul soneriei, însă n-o aude nimeni, şi cum ar putea s-o audă? Spre surprinderea ei, îşi dă seama că hohotele de râs respingătoare vin din apartamentul lor, cum se poate aşa ceva, nu e deloc în firea lui Nitzen, aşa că îşi scoate mobilul din geantă şi o sună, însă fiica ei nu aude nici telefonul, iar Dina se prăbuşeşte pe trepte epuizată, sprijinindu-se de uşa apartamentului cu părul şi mâinile mirosind a vomă şi săpun ieftin, cu hainele transpirate, des- chide-mi uşa, Nitzen, şopteşte ea către clanţă, deschide-mi, copila mea, draga mea, porumbiţa mea, comoara mea, şi ca prin minune ea pare să-i audă şoaptele, fiindcă iat-o deschizând deodată uşa, în timp ce Dina încearcă să-şi păstreze echilibrul şi să nu cadă pe spate în clipa în care rămâne fără nici un punct de sprijin.

Nitzen, draga mea, deja îmi pierdusem orice speranţă, îi spune cu o veselie forţată, ce noroc că m-ai auzit în cele din urmă, hai, dă-mi o mână de ajutor, continuă să vorbească de parcă ar fi fost vorba de un miracol, apoi se ridică în picioare, clătinându-se puţin, pentru că mâna pe care i-o întinde fiica sa e ataşată de un trup lipsit de greutate, nu trebuie să se sprijine de ea mai mult de-o clipă, fiindcă mâna asta e rece şi lipsită de viaţă, sau poate lipsită de dragoste, şi când se ridică în cele din urmă în picioare în faţa fiicei sale îi observă expresia ostilă, care o maturizează atât de mult încât pentru o clipă îşi poate imagina cum va arăta la bătrâneţe, iar Dina încearcă s-o îmbrăţişeze cu o mişcare stângace, ei, ce mai faci, fetiţa mea, s-a întâmplat ceva?

Nu, răspunde ea furioasă, evitându-i atingerea şi întinzându-se pe canapea, apoi apasă butonul de volum al telecomenzii, iar Dina se aşază lângă ea, mângâindu-i picioarele subţiri şi goale, ce se întâmplă cu tine, Nitzen, draga mea? Spune-mi, închide televizorul, dar copila îşi mută imediat picioarele acoperite de un puf fin şi deschis la culoare, ţinând cu încăpăţânare de telecomandă.

Nu te simţi bine? Te-ai certat cu vreo prietenă? Ţi-a făcut cineva vreun rău? o descoase ea, fiindcă gândul îi fuge imediat la tânărul acela care lăsase în urma lui nu doar câteva fire de păr, ci şi o mare îndoială în inima ei, oare o părăsise, iar ea simte cum o cuprinde vechea teamă de abandon, însă fiica ei clatină din cap şi îi răspunde răstit, tu, tu mi-ai făcut rău, habar nu ai cât de mult rău!

Eu? întreabă ea uimită, ce ţi-am făcut eu? Şi pentru că Nitzen nu răspunde, ci doar îşi ridică sfidător bărbia, ea întinde o mână ca să-i smulgă telecomanda dintre degete, însă copila nu-i dă drumul, iar Dina are impresia că lupta asta e cel mai apropiat contact pe care l-a avut cu fiica ei

în ultima vreme, fiindcă aerul care iese din plămânii lui Nitzen, cald şi parfumat, îi pătrunde în nări, iar părul lung şi galben ca mierea o gâdilă pe faţă în timp ce se apleacă asupra ei, dă-mi telecomanda, Nitzen, stinge televizorul şi explică-mi care e problema, în sfârşit reuşeşte să ia telecomanda din mâna fetei, iar în liniştea care cuprinde deodată întreaga casă nu se aude decât hohotul de plâns înfundat ce iese din gâtlejul lui Nitzen în timp ce spune pe un ton acuzator, tata mi-a povestit că vrei să mă înlocuieşti cu un alt copil.

Ghideon, trădător ce eşti, ar vrea să strige, orice metodă e bună ca să-mi strici planurile, te foloseşti chiar şi de fiica ta pentru asta! De obicei avea un comportament reţinut, dar numai până în clipa în care se simţea ameninţat, atunci era capabil să acţioneze fără să gândească şi fără să mai ţină cont de nimeni şi de nimic, orb la răul pe care îl semăna în jur. Nu ştiam că nu i-ai spus, o va face pe nevinovatul când îl va înfrunta, trebuia s-o anunţ şi pe ea, doar am dreptul să fac asta, şi din nou se aprinde torţa aceea în pieptul ei, iar flăcările mistuitoare îi urcă în gâtlej, şi Dina încearcă să-şi domolească furia împotriva lui Ghideon şi să se concentreze asupra fiicei sale, dar spre surprinderea ei îşi dă seama că e furioasă şi pe ea, fiindcă s-a grăbit să ţină partea tatălui ei atât de categoric şi de răspicat, şi îşi şterge faţa cu marginea cămăşii, despre ce vorbeşti, Nitzen, ţi-ai pierdut minţile? întreabă ea fără menajamente, cum adică să te înlocuiesc, de unde ţi-a venit ideea asta? Ce prostie!

Vezi că am crescut şi vrei să mă înlocuieşti, se încăpăţânează fata, şi nici măcar cu un copil care să-mi fie frate, ci cu unul venit dintr-o altă ţară, fără nici o legătură cu familia noastră! Dina e surprinsă de exprimarea stângace, care nu-i stă

[redacted]

deloc în fire fiicei sale volubile, întrebându-se care cuvinte îi aparţin ei şi care tatălui ei. Linişteşte-te, Nitzen, încearcă ea să-şi adune puterile ca să încropească un discurs convingător, e doar un gând care mă preocupă în ultima vreme, aşa că i-am vorbit despre el şi tatălui tău, nu am făcut încă absolut nimic şi bineînţeles că părerea ta e foarte importantă pentru mine, oricum aveam de gând să te consult în privinţa asta, însă Nitzen nu-i apreciază cuvintele împăciuitoare şi o întrerupe ţipând, nu vorbeam despre ce-ai făcut sau n-ai făcut, mă surprinde că eşti în stare de un asemenea gând! Dacă nu mă vrei, mă ridic şi plec imediat, mă duc să stau la una dintre prietenele mele, nu e nevoie să mă alungi aşa!

Chiar nu te înţeleg, spune Dina, îngrozită de cuvintele ei dure, de când apariţia unui nou copil într-o familie are drept scop şi urmare înlăturarea altuia? Când mama lui Tamar l-a născut pe fratele ei, a vrut s-o înlocuiască? Dar când Naomi a adus pe lume câte un copil o dată la doi ani, a vrut să scape de ceilalţi?

Dar tu vrei să înfiezi unul, asta e ceva complet diferit! protestează copila, şi Dina întreabă, de ce e complet diferit? Poate că e un lucru mai puţin natural, însă pe de altă parte e mai uman, şi la urma urmelor un copil rămâne un copil, însă fiica ei o întrerupe din nou, e cu totul altceva, nu va fi un frate adevărat!

Dar niciodată nu ţi-ai dorit un frate adevărat, îi aminteşte ea cu un reproş pe care nu reuşeşte să-l ascundă, când aş fi putut încă să nasc unul, nu ţi-a plăcut ideea, şi Nitzen îi răspunde pe un ton sec, de ce m-ai întrebat? De când sunt consultaţi copiii în asemenea probleme? N-ar fi trebuit să mă întrebi şi cu siguranţă n-ar fi trebuit să iei în seamă părerea mea, ai făcut o greşeală,

247

remarcă ea cu răceală, dar nu îndrepţi o greşeală printr-o alta.

Asta înseamnă că nici acum nu ar trebui să iau în seamă părerea ta, spune Dina, simţind o duşmănie necunoscută până atunci împotriva fiicei sale, ţie îţi este uşor să vorbeşti, eşti tânără, viitorul îţi e deschis înainte, la fel şi toate porţile trupului şi ale sufletului, pe când mie ce mi-a mai rămas, în afară de-a te privi cum te îndepărtezi, iar Nitzen spune, atunci poate că nu vei fi nevoită să iei în seamă părerea mea, pentru că nici n-o vei auzi, eu nu voi mai fi aici, iar Dina pufneşte, aaa, da, şi unde vei fi?

Nu te priveşte pe tine unde voi fi, răspunde ea, dacă eşti gata să distrugi familia noastră şi să aduci în casă un copil nenorocit, deşi nu va fi niciodată unul dintre noi, unde vrei să-l culci? Nici măcar nu avem o cameră în plus. Vezi, te gândeşti să-l culci în camera mea, şi Dina zice, nu mai vorbi prostii, camera ta rămâne a ta, nu-ţi mai fabrica ameninţări închipuite, de când ai nevoie de dovezi ale dragostei mele? Ai primit atât de mult de la mine şi am încă atât de multe să-ţi ofer, chiar mai multe decât eşti dispusă să primeşti.

Tocmai aici e problema, ţipă ea, tocmai asta face totul atât de ciudat, că se întâmplă aşa din cauza mea, din cauză că am crescut, iar ţie ţi-e greu să accepţi lucrul ăsta, însă Dina se grăbeşte să nege, de unde ţi-a venit ideea asta? Sunt fericită să te văd crescând şi nu mi-e greu deloc, pur şi simplu simt că mai am multe de dăruit unui copil, aşa că de ce nu, însă Nitzen ţipă din nou, cu faţa roşie ca focul, pentru că înainte să cresc nu te interesa aşa ceva, e un gest disperat, pe care îl faci din pricina mea, nu-ţi dai seama?

De ce disperat? protestează Dina. E o dovadă de optimism şi încredere în viaţă, de încredere în

248

mine însămi, o dovadă a faptului că sunt dornică să dăruiesc, ce vezi disperat în asta? Dar jalnicul ei protest n-o convinge nici măcar pe ea, cum ar putea s-o

convingă pe Nitzen, care stă ghemuită într-un colţ al canapelei, scoţându-şi ochelarii şi suflându-şi nasul iar şi iar, nu voi mai locui aici, repetă ea, dacă aduci alt copil în casă, eu nu voi mai locui aici, şi Dina clatină din cap dintr-o parte în alta, cum poţi să fii atât de rea după ce ţi-am dăruit atât de mult? Cum de nu eşti în stare să înţelegi nevoile mele, speranţele pe care mi le pun în acest copil? Nici nu te recunosc, credeam că cineva care a primit atât de mult e în stare să dăruiască la rândul lui.

Voi dărui cui voi dori eu! îi strigă fiica ei din celălalt capăt al canapelei, prietenele mele primesc de la mine foarte mult, crede-mă că nu se plâng, iar Dina se ridică repede şi se îndreaptă spre bucătărie, unde îşi toarnă nişte apă într-un pahar cu o mână tremurătoare, un gheţar de luciditate stă în faţa ei tăios şi dur, totul a fost în zadar, toţi anii ăştia, toată dragostea, tot devotamentul, în urechi îi răsună cuvinte auzite în mod întâmplător, în saloane de coafură, în staţii de autobuz, în cafenele: copiii sunt atât de nerecunoscători, nu poţi să aştepţi nimic din partea lor, numai dezamăgiri, şi cu cât cresc mai mult, cu atât mai rău e, însă ea s-a simţit mereu protejată, nici măcar nu i-a trecut vreodată prin minte că Nitzen ar putea să se poarte atât de urât cu ea, să-i spună nişte cuvinte atât de dure. Totul a fost în zadar, nu doar relaţia ei cu fata, dacă ar fi avut vreo şansă de-a supravieţui întregii presiuni, ci omul care a devenit, egoist şi necruţător, cum s-a întâmplat aşa ceva, însă imediat îndreaptă un deget acuzator spre Ghideon, ce vrei, doar n-ai crescut-o singură, aşa e el, de la el a moştenit

felul de-a fi, dar îi e din ce în ce mai greu să creadă vorbele copilei, oare asta să fie fetiţa care mângâie şi hrăneşte fiecare pisoi pe stradă? Oare asta să fie fetiţa care dă câte un bănuţ fiecărui cerşetor întâlnit în cale, căreia orice poveste despre suferinţă şi nedreptate îi aduce lacrimi în ochi? Nu crede cu adevărat ce spune, vrea doar să mă testeze.

In urmă cu numai câteva luni îi povestise despre o femeie nebună pe care o văzuse pe stradă şi care alerga încolo şi-ncoace înjurând. Nu mi-a fost milă de ea, spusese copila serioasă, fiindcă în milă există şi o doză de îngâmfare, ci m-am identificat cu ea, şi Dina o ascultase emoţionată şi recunoscătoare, iar acum îi aruncă o privire din bucătărie, stă ghemuită în tăcere la unul dintre capetele canapelei, îmbrăcată cu o fustă de blugi foarte scurtă şi un maiou alb, cu părul acoperindu-i faţa, ce se ascunde în spatele acestei reacţii dure, atât de neobişnuite pentru ea? Trebuie să încerce s-o încurajeze să vorbească în loc s-o certe, se gândeşte ea, apoi umple un ceainic cu apă, ţi-e foame, Nitzen? întreabă ea pe un ton neutru, dându-i de înţeles că, deşi amândouă au rostit vorbe grele, rutina vieţii lor în comun merge mai departe, mamă şi fiică, mic dejun şi prânz, însă copila clatină din cap, iar ea scotoceşte prin frigiderul aproape gol, nu are destulă putere să gătească, aşa că scoate castronul cu ce-a mai rămas din supa de iaurt, şi cu toate că amintirea lichidului albicios plutind prin vasul de toaletă îi stârneşte iar greaţa, îşi taie o felie de pâine uscată, o înmoaie în supă, o duce la gură şi o mestecă stând în picioare în faţa uşii deschise a frigiderului şi întocmind o listă de cumpărături. Cât de multe lucruri lipsesc, va merge la magazin după-amiază, va umple frigiderul, Ghideon se va întoarce, ea va pregăti paste cu sos de smântână şi ciuperci şi vor mânca toţi trei pe terasă, poate va avea destul timp să bage la cuptor şi o prăjitură, o prăjitură cu brânză rece, din aceea care îi place atât de mult lui Nitzen şi care va fi atât de potrivită pentru seara călduroasă ce se anunţă.

Vrei prăjitură cu brânză, Nitzen? întreabă ea, însă nu primeşte nici un răspuns, şi închide uşa frigiderului trântind-o, oare de ce s-o fi obosind? Să rămână gol, cui îi

pasă că nu mai există mâncare, nici casă, nici familie, a pierdut atâţia ani, săptămâni şi luni, şi pentru ce: ca s-o facă pe Nitzen fericită cu prăjituri şi pe Ghideon cu vin, având grijă să nu le lipsească nimic, întinzând faţa de masă pe măsuţa de pe terasă, protejându-i şi înfrumuseţând totul pentru ei, stăpânindu-se şi îndurând, de ce i-ar păsa de ei dacă lor nu le pasă de ea, să mănânce resturi, stând în picioare în faţa frigiderului, exact ca ea, iar în timp ce mestecă furioasă pâinea, observă ochii fiicei ei urmărind-o dindărătul şuviţelor de păr, şi pentru prima dată din clipa în care a născut-o o cuprinde un sentiment profund de înstrăinare faţă de ea şi îi e ruşine să mănânce sub privirile ei, ruşine să înghită, ce spectacol ridicol, o femeie între două vârste mestecând neliniştită în timp ce ridurile îi dansează în jurul gurii, o femeie în pragul bătrâneţii înghiţind grăbită în timp ce venele de pe gât i se umflă, are dintr-odată impresia că fiica ei e dezgustată de ea, de trupul ei, de purtările ei, şi o singurătate fără margini se abate asupra ei cu atâta forţă, încât aruncă la coşul de gunoi restul de pâine şi se refugiază în dormitor lăsând creatura aceea străină ghemuită în capătul canapelei, o creatură cu trupul acoperit de o blană strălucitoare, dar lipsită de chip şi poate, din câte se pare, şi de inimă.

251

Nimic nu s-a schimbat în dormitor de ieri, patul e încă făcut, cana goală e tot acolo, iar obloanele sunt închise, ceea ce înseamnă că Ghideon n-a dormit aici noaptea trecută, fiindcă imediat ce se trezeşte dimineaţa deschide obloanele cu un scâr- ţâit. Cum îi spusese la început, eu sunt dependent de lumină, cum vom putea trăi împreună, iar ea îi răspunsese atât de firesc, atunci nu vom trăi împreună. Oare a dormit în camera obscură, oare a dormit acasă, oare i-a observat absenţa, şi când a avut timp s-o vadă pe Nitzen şi să-i dea vestea tulburătoare? Ar putea încerca să verifice toate lucrurile astea, însă ar putea la fel de bine să nu-şi bată capul, iar în timp ce se dezbracă de hainele asudate, îşi dă seama că fiica ei nici măcar nu s-a ostenit să pomenească despre asta, la fel cum nu i-ar spune unei femei străine care stă lângă ea în autobuz că are nevoie urgentă de o baie şi de nişte haine curate, cât de mult ne-am îndepărtat, apoi se întinde în pat îmbrăcată doar în chiloţi şi sutien şi se acoperă cu cearşaful.

Cu siguranţă, la fel s-a simţit şi femeia aia care s-a sinucis, se aude gândind, dintr-odată nu i-a mai păsat de nimic, dintr-odată n-a mai pre- ocupat-o bunăstarea membrilor familiei sale, altfel n-ar fi putut să-i părăsească aşa, să-i lase în urmă simţindu-se vinovaţi şi răniţi. Câtă forţă latentă se ascunde în absenţa sentimentelor, în absenţa impulsului care o mâna dintr-un loc în altul, tot timpul de la ei şi spre ei, cei doi oameni pe care îi iubeşte, amintindu-le mereu că au o casă, o familie, că ea este casa, ea este familia, că ea ascultă şi consolează, îmbracă şi spală, pune în pat şi trezeşte, duce cu maşina, şi totul numai pentru a primi în schimb o asemenea jignire în clipa în care, pentru prima dată în viaţă, doreşti să faci un lucru doar pentru tine.

252

Pe vremuri suna imediat, chiar după curs, să-i amintească lui Ghideon că trebuie să taie coaja feliilor de pâine pentru fetiţă sau să întrebe ce fotografie a ales editorul, însă acum pluteşte în alte lumi, detaliile astea mărunte ce alcătuiau dragostea sa pentru ei nu-i mai stârnesc interesul, renunţă şi se eliberează, cum a făcut femeia aia, cam de aceeaşi vârstă cu ea, poate cu doar câţiva ani mai mare. Ce i-a mai povestit despre ea, oare i-a spus de ce s-a sinucis? Dar asta înţelege perfect, înţelege atât de bine încât are impresia că o cunoaşte, aşa cum a cunoscut o singură femeie pe lume, aşa cum a cunoscut-o pe cea mai bună prietenă a ei, Orly, şi dintr-odată, printr-o mişcare rapidă şi sigură, ca un oblon ridicat în lumina amiezii,

îi devine cât se poate de clar că e vorba despre ea, trebuie să fie vorba despre Orly, fiindcă cine altcineva în afară de ea ar putea să-i înşele pe cei apropiaţi vreme de ani la rând, să le fie devotată trup şi suflet, pentru ca apoi să-i trădeze într-o clipită, iar dintr-odată înţelege şi cum s-a întâmplat totul, nu s-a spânzurat, a sărit pe un nor şi s-a agăţat în ramurile lui.

Îşi aminteşte cum stăteau amândouă într-o seară de iarnă pe acoperişul uneia dintre clădirile universităţii, sprijinite de balustradă, strâns lipite una de cealaltă, vântul le amesteca şi le încâlcea pletele, iar Orly atingea ghemul ăla încurcat şi spunea, dacă aş sări de-aici acum, te-aş trage după mine, iar Dina râdea surprinsă, o iubea atât de mult în clipele alea, încât până şi ăsta i se părea un gând plăcut, aerul dens le va purta ca un leagăn uriaş, iar ele vor ateriza încet de tot, cu pletele încâlcite, şi în clipa în care va veni durerea nu o vor simţi, fiindcă exact atunci sufletele li se vor desprinde de trup, însă nu şi unul de celălalt, precum pletele lor, şi nimic n-o va mai supăra

vreodată, şi de aceea râdea fără teamă, cu vântul înţepându-i dinţii dezveliţi. Cum a reuşit să găsească o protecţie imaginară tocmai în oamenii cei mai disperaţi şi cât de dureroasă a fost despărţirea, într-o singură noapte a plecat din viaţa ei pentru totdeauna, lăsând în urmă un hău de furie şi vină, durere şi distrugere, iar dacă n-ar fi fost Nitzen, care abia se născuse, nu şi-ar fi revenit niciodată, însă iată că se întoarce, în clipa în care Nitzen a renunţat la ea, seducătoare şi ameninţătoare deopotrivă, te voi lua cu mine, şi Dina îşi şterge sudoarea de pe frunte cu marginile cearşafului, ia-mă cu tine, deodată îşi aminteşte cât de mult îi plăcea lui Nitzen să se vâre în cearşaful ăsta de parcă ar fi fost un sac, în grădina din faţa blocului lor, iar ea o trăgea încolo şi-ncoace pe iarbă, în timp ce din adâncurile materialului se auzeau râsetele copilei. E roşu! o anunţa ea, iar Dina trebuia să se oprească, e verde, la stânga, la dreapta! o ghida scoţând strigăte de bucurie, şi ea îşi umplea plămânii cu aer proaspăt, părându-i-se că nu fusese niciodată mai fericită decât în clipele alea, în timp ce ara grădina în lung şi-n lat, ca un catâr care nu vede decât înainte, chiar şi atunci când degetele îi amorţeau şi spatele o durea, nu se oprea, ca să nu înceteze hohotele fericite ale fiicei sale, în timp ce acum cearşaful acoperă trupul ei sterp, poate că în adâncurile ţesăturii de bumbac au mai rămas câteva scame, câteva rămăşiţe ale clipelor fericite de altădată, oare strigătele de victorie şi bucurie mai sunt încă ascunse acolo? Avem nevoie de atât de puţin, îşi aminteşte că gândea pe-atunci cu mândrie, dar chiar şi puţinul ăsta a fost atât de scurt, a trecut cât ai clipi, şi Dina se dă jos din pat, îşi înfăşoară cearşaful în jurul umerilor ca pe-o mantie şi iese pe balconul închis.

O căldură sufocantă stăruie în tumul ei de observaţie, însă ezită să deschidă ferestrele, dacă se vor deschide larg, ca porţile cerului, cum va rezista tentaţiei, un impuls puternic şi sălbatic, de-a dispărea cu totul, de-a nu mai fi, de-a nu mai simţi, nici tristeţe, nici nostalgie, nici furie împotriva lor, dar mai ales împotriva ei, pentru că îndrăzneşte să fie nefericită când totul este bine, nu s-a întâmplat nici o tragedie, în afară de răsfăţuri ridicole, aşteptări exagerate, nu s-a întâmplat nici o nenorocire, în afară de cea care se va petrece când se va urca pe balustrada de piatră joasă, iar de acolo va păşi afară pe ferestrele deschise, înfăşurată în mantia ei albastră, ca şi cum ar avea o pereche de aripi primitive. Cât va dura căderea de la etajul al patrulea? Câteva secunde până când se va auzi trupul izbindu-se de pământ, Nitzen nici nu va observa măcar, zgomotul televizorului îl va acoperi pe acela al trupului ei izbindu-se de trotuar.

Cât de puternică e tentaţia care-i zguduie trupul în spaţiul acela fierbinte, ca o foame obsesivă, ca vomitatul care îi urmează, se va vomita pe fereastră, ar fi un sfârşit numai bun pentru ea, potrivit cu tinereţea ei, cu întreaga ei viaţă. A avut parte de un scurt răgaz de la singurătate când a născut-o pe Nitzen, cincisprezece ani au trecut într-o clipită, o treime din viaţa ei până acum, fiind eliberată pentru bună purtare, dar ce îi pregăteşte viitorul de-acum înainte? îşi lipeşte fruntea de sticla ferestrei, hohotele de râs de la televizor ajung până la ea îndepărtate şi înăbuşite, sunt zgomotele nesuferite ale unei lumi în care nu există loc şi consolare pentru ea, şi ştie că exact aşa s-a simţit şi Orly înainte să facă ce-a făcut, întotdeauna a fost mai curajoasă decât ea, întotdeauna a fost cu un pas înaintea ei. Profesorul

lor avusese dreptate, avusese perfectă dreptate să-i ofere ei postul, era într-adevăr mai potrivită decât ea, mai rapidă, mai disperată, de aceea firul vieţii ei a ars cel dintâi, ea a câştigat competiţia, iar acum nu-i mai rămâne decât s-o urmeze, şi Dina respiră cu greutate, îşi lipeşte palmele desfăcute de geam, lăsând amprente umede, ca nişte saluturi. Un tremur îi cuprinde întreg trupul, un gâdilat tentant şi provocator, iar ea se prinde de geam, dacă ar avea pietre legate de picioare i-ar fi mai greu să se caţăre pe pervazul ferestrei, care se deschide singură chiar în clipa în care din adâncurile genţii ei aşezate pe masă începe să sune telefonul mobil, un zgomot de mult uitat venit dintr-o altă lume, aşa că îl scoate de-acolo şi îl priveşte cu ultimele rămăşiţe de curiozitate. Poate că Ghideon a bănuit în ce stare de spirit se află şi încearcă, fără să-şi dea seama, s-o reţină lângă ei, însă nu e el, numărul i se pare cunoscut, dar nu ştie de unde, şi apasă tasta de răspuns, va asculta doar vocea de la celălalt capăt al firului şi nu va spune nimic, dar în clipa în care cuvintele îi ajung la urechi are impresia că a murit deja, că vocea tatălui ei o strigă din lumea de dincolo. Vocea îi era mereu plină de iubire când vorbea cu ea, dar îi era greu să găsească vreo consolare în asta, pentru că iubirea lui era una conspirativă, menită să-i rănească pe mama şi pe fratele ei, tocmai de aceea se cutremură şi acum, depărtând telefonul de ureche, apoi apropiindu-l din nou. Alo, Dina, ce mai faci? întreabă el. Shlomit mi-a spus că ai dormit azi-noapte la mama, te simţi bine? Niciodată până atunci nu observase cât de mult semăna vocea fratelui ei cu cea a tatălui lor, iar ea încuviinţează din cap spre telefonul orb, mişcându-şi buzele, însă fără să scoată vreun sunet, nu, nu mă simt bine.

Când ajunge acolo, întârziind dinadins, ca să evite discuţiile banale şi întrebările, ce cauţi aici, ce legătură ai cu răposatul, evenimentul a început' deja, iar de pe scena îndepărtată se aude o voce monotonă de femeie, aşa că se aşază pe unul dintre ultimele rânduri din sala plină până la refuz şi îi cercetează atent pe cei prezenţi. Stau umăr lângă umăr, cufundaţi în tăcere, cinstind memoria profesorului Rafael Alon, un amestec de lectori şi studenţi, capete blonde şi brunete, cu păr des sau atacate de calviţie. Recunoaşte de la depărtare capul portocaliu al vecinei, iar alături de el capul portocaliu al văduvei, par să meargă la acelaşi salon de coafură, unde singura culoare disponibilă e portocaliul: o nuanţă nenaturală, ca a cojii de dovleac, însă nu zăreşte nicăieri părul ei negru şi strălucitor, cu toate că-şi plimbă privirea de la o femeie la alta şi ştie că părul unei femei e o creatură eterică, o dovadă în care nu te poţi încrede, fiindcă îşi poate schimba forma şi culoarea de la o zi la alta, de aceea se uită şi la toate profilurile palide care i se înfăţişează, reţinând câteva candidate şi aşteptând să-şi întoarcă faţa spre el, însă toate sunt descalificate, una după alta, asta nu e ea, nici asta, ăsta e un bărbat, apoi pleacă dezamăgit capul şi închide ochii obosiţi, în timp ce vocea femeii care vorbeşte pe scenă ajunge până la

el parcă înăbuşită, când priveşti cerul vedeţi întotdeauna ce a fost, vedeţi stelele din trecut, spune ea cu tristeţe, fiindcă ne despart o mulţime de ani-lumină.

Nu e aici, oftează el, n-a îndrăznit să apară aici, nu-i va da niciodată de urmă, asta era ultima speranţă, pe care o nutrise de-a lungul tuturor acestor săptămâni, după cea de-a o întâlni lângă mormântul proaspăt, fiindcă se furişa iar şi iar
257
în cimitir, pândind de la depărtare, sprijinit - asemenea unui bărbat îndoliat - de mormântul unei femei tinere, cu o piatră funerară trandafirie ca rochia unei păpuşi, pe care scria: Odihneşte-te în pace, preafrumoasă mireasă.

Odihneşte-te în pace, preafrumoasă mireasă, repeta stând lângă mormânt, însă ea n-a apărut niciodată acolo, ştergându-şi ochii cu şerveţelul de hârtie pe care i l-a întins el, aşa cum nu e nici aici, aşa cum nu va fi nicăieri, acum îi e cât se poate de clar că totul a fost în zadar, toată viclenia şi ingeniozitatea şi prefăcătoria şi încălcarea limitelor, iar el deschide ochii şi îşi priveşte vârfurile pantofilor, în timp ce îşi masează fruntea cu mâinile, ce înseamnă durerea asta pe care o simţi pentru un bărbat complet străin, de unde vine dorinţa asta presantă de a găsi cu orice preţ o femeie străină, ce vrei să auzi din gura ei, ce vrei să-i spui, fusese atât de preocupat de planul lui, încât nu-şi mai pusese nici un fel de întrebări.

Oare universul îşi aminteşte de crearea sa? întreabă femeia de pe scenă cu o voce stinsă, nepotrivită cu profunzimea întrebării, noi căutăm amprenta creaţiei, radiaţia primară care se răceşte treptat, dacă a existat într-adevăr, trebuie să fi lăsat vreo urmă, iar când ridică ochii şi se uită, pentru prima dată, la silueta micuţă de pe scenă, căreia un pupitru neîngrijit îi ascunde trupul, lăsând să i se vadă doar gâtul şi capul, un ţipăt de uimire îi scapă din gâtlej dându-şi seama că este ea, în came şi oase, în văzul tuturor celor prezenţi pe scena luminată, cât e de tipic pentru el să caute în locuri retrase, întunecate, în timp ce obiectul dorinţelor sale stă chiar în faţa lui, descoperit şi nedespărţit de el prin nimic. E singură pe scenă, în spatele ei atârnând un portret imens al bărbatului decedat, şi e aproape înghiţită
258
de zâmbetul lui larg, iar în faţa ei, pe primul rând, stau soţia şi copiii acestuia, în timp ce pe ultimul rând stă el, cel care vrea s-o consoleze, şi e atât de departe încât cu greu îi poate distinge frumuseţea, e mai trasă la faţă, dar mai puţin palidă decât şi-o amintea, iar vocea - pe care nu a auzit-o de fapt niciodată - îi e plină de tristeţe şi emoţie, dar fermă ca a unui soldat de carieră, radiaţia de fond dovedeşte că a existat un punct de început, înainte de spaţiu şi timp, iar acesta este amintirea universului, dovada creaţiei, chiar dacă a continuat să se răcească, îi putem calcula energia pe baza a ceea ce observăm astăzi, pe baza frecvenţelor fundamentale ale universului.

în ciuda tulburării, face eforturi s-o asculte, pare că a ajuns deja la concluzii şi imediat va coborî de pe scenă, iar altcineva îi va lua locul în spatele pupitrului şi va începe să vorbească, fiindcă are impresia că lui i se adresează când spune zâmbind scurt, cu siguranţă cunoaşteţi vorbele Sfântului Augustin, ce a făcut Dumnezeu înainte de-a crea cerul şi pământul? A făcut iadul, pentru a-i primi pe cei care pun prea multe întrebări, iar el se grăbeşte să încuviinţeze, ba chiar râde tare, ca să-i dea de înţeles că cineva o ascultă şi că vorbele ei nu se pierd în neant, şi o aplaudă zgomotos când coboară de pe scenă, cu un entuziasm gălăgios, total nepotrivit cu ocazia, atrăgând privirile celor din jur, aşa că zâmbeşte a scuză. O prelegere fascinantă, şopteşte, cine e femeia care a coborât de pe scenă? Tânăra de lângă el îi întinde un pliant cu programul evenimentului, ce îi aminteşte de invitaţia la nunta lui Anti, unde citeşte: Amintirile universului şi ale creaţiei, prelegeri în memoria profesorului Rafael Alon, iar prima prelegere a serii îi aparţine dr-ului Talia Franko, şi

iată că pe scenă urcă deja următorul
259
vorbitor, conform programului, în timp ce Talia Franko coboară treptele laterale şi se aşază în capătul primului rând, după ce strânge călduros mâinile văduvei, Elishavea, şi pe ale copiilor, Yaarah şi Avshalom.

E mult mai uşor să-ţi aminteşti imagini decât idei sau cuvinte, răsună vocea celui de-al doilea vorbitor, un bărbat chel, înalt şi solid, de aceea în creierele noastre se formează adevărate palate de amintiri, iar noi ne plimbăm din când în când prin acest spaţiu pe care l-am creat, şi Avner se trezeşte ascultând cu atenţie, deşi privirea îi e aţintită asupra celui de-al doilea scaun din capătul primului rând. în cea mai mare parte a timpului e ascunsă privirilor lui, din cauza mişcărilor, mădularelor şi poziţiilor oamenilor dintre ei, însă din când în când îi poate vedea, în toată splendoarea, părul negru, care a mai crescut de atunci, şi profilul nobil, e mai slabă şi mai măslinie decât îşi amintea, astfel încât uneori se îndoieşte că e într-adevăr ea, însă în clipa în care o vede aple- cându-se şi ştergându-şi ochii cu tivul cămăşii, un gest care i-a rămas gravat în amintire, ştie, ştie nu doar că este ea, ci şi de ce a căutat-o cu atâta ardoare vreme de zile şi săptămâni întregi, ca şi cum însăşi viaţa lui ar fi depins de ea, fiindcă gestul ei feminin şi delicat îi zguduie rădăcinile sufletului, facându-l să simtă cutremurul universului care îşi aminteşte de propria creare, trezeşte înăuntrul lui dorinţa de a vedea radiaţia primară care aproape a dispărut de pe faţa pământului străpungând întunericul nopţii, iar el se ridică de la locul lui şi îşi croieşte drum printre scaune, grăbindu-se spre locul liber pe care l-a zărit la câteva rânduri în spatele ei, hotărât să ajungă cât mai curând în apropierea ei, ca să nu se facă nevăzută la sfârşitul serii. Mai întâi va fi înconjurată

de oameni veniţi s-o felicite pentru discurs, după care va dispărea deodată, fără să ştie că cineva doreşte s-o consoleze, aşa că se aşază pe noul loc, şi în ciuda deranjului provocat de mutare, are impresia că e acceptat acolo cu bunăvoinţă, fiindcă la evenimente din astea oamenii au tendinţa să fie mai îngăduitori. Toţi vin să-i aducă un ultim omagiu celui decedat, toţi se agaţă de propriile vieţi şi unii de alţii, precum pasagerii unui avion ce trece printr-o zonă cu turbulenţe care îşi trag curajul din prezenţa străinilor din jur, se gândeşte el cu uimire, pentru că din cine ştie ce motiv necunoscut ni se pare că ei sunt mai protejaţi decât noi şi cei dragi nouă în faţa tuturor dezastrelor, iar prezenţa lor ne va proteja şi pe noi.

Din locul acela mai bun reuşeşte pentru prima dată să cerceteze portretul bărbatului mort, să se uite drept în ochii lui înguşti, cenuşii, înconjuraţi de riduri ce-i dau un aer vesel. Faţa îi e mai plină decât în dimineaţa în care s-au întâlnit, dar are o expresie tinerească şi plăcută, exact aşa cum şi-o amintea, cu un zâmbet generos, şi se trezeşte zâmbindu-i melancolic acestui prieten pe care nu l-a avut niciodată, pentru că n-a avut niciodată un prieten adevărat. întotdeauna existase o barieră între el şi ceilalţi bărbaţi, între el şi băieţii din kibbutz, cărora le plăcea să-l ia peste picior, între el şi tinerii sofisticaţi din oraşul nou, care îl ţineau la distanţă pe băiatul timid şi visător din nord, fiindcă nu crescuse alături de ei şi nu le semăna deloc. Nici în cele câteva săptămâni petrecute în tabăra de antrenamente militare n-a reuşit să lege cine ştie ce prietenii, abia la Facultatea de Drept a izbutit să găsească o mână de colegi cu care să se simtă în largul lui, mai ales dacă aveau un obiectiv comun, de pildă întocmirea unei lucrări sau trecerea unui examen, însă în
261
cele din urmă nu s-a închegat între ei o prietenie care să depăşească barierele circumstanţelor, iar acum, în timp ce îi întoarce zâmbetul bărbatului mort, ar vrea să-i

spună, nu-ţi face griji, prietene, nu ai greşit când mi-ai încredinţat secretul tău în ultima dimineaţă a vieţii tale, voi veghea asupra ei, ştiu că asta mi-ai fi cerut dacă ai fi putut. Ochii i se umplu de lacrimi pe când face un legământ în tăcere, însă în clipa în care îşi îndreaptă privirea spre ea, ca s-o facă părtaşă la acest legământ făcut în interesul ei, se alarmează văzând-o cum se apleacă spre bărbatul de lângă ea şi şop- tindu-i ceva la ureche şi îşi dă seama, spre regretul lui, că miracolul de-a se afla amândoi în acelaşi spaţiu şi în acelaşi timp nu oferă nici un fel de garanţie, că poate dr. Talia Franko a venit aici însoţită de soţul ei, poate că nici nu are nevoie de el, de consolarea şi de legământul lui ridicol, încheiat pe la spatele ei cu străini şi cu morţi, ba mai rău, cu străini deja morţi.

De aceea rămâne aşezat pe scaun după ce toată lumea se ridică, la sfârşitul celei de-a treia prelegeri, care este şi ultima, şi chiar după ce reuşeşte să se ridice, rămâne în continuare ţintuit locului, nehotărât, privind-o fără încetare. în jurul familiei îndoliate s-a strâns un cerc compact de oameni, din care fac parte şi ea şi bărbatul care a stat alături, rotofei şi blond, şi cu toate că îşi încordează privirea, nu reuşeşte să distingă între gesturile prieteneşti şi cele conjugale, aşa că aşteaptă până când mulţimea se dispersează în grupuri mai mici, uşor de analizat, triouri, perechi, oameni singuri, cine duce pe cine acasă, cine merge la familia îndoliată, cine se scutură de durere, de amintirea celui mort şi de apăsarea morţii însăşi şi cine poartă încă povara asta grea, iar când rămâne singur printre scaune înaintează încet, încercând să nu atragă atenţia, fără a-şi lua însă privirea de la ea nici măcar o clipă, ca să n-o piardă din nou. E îmbrăcată cu o cămaşă bleumarin, cu nasturi şi fără mâneci, iar în clipa în care se apropie observă bulinele albe de pe materialul fin, şi o pereche de pantaloni de stofă albaştri, iar la subsuoară are o geantă micuţă din piele, dar nu îndrăzneşte să se apropie mai mult, şi abia când ea se desprinde din grup îşi permite să se apropie de ea. Spre uşurarea lui, bărbatul care a stat alături de ea e însoţit de o altă femeie, la fel de durdulie şi blondă ca el, fapt pentru care îndrăzneşte să spere că, dacă în trioul ăsta există un cuplu, ea nu face parte din el, apoi se ţine pe urmele lor spre parcare, tot acolo se află şi maşina lui, dar îi depăşeşte şi îşi continuă drumul, încercând fără succes să tragă cu urechea la discuţia lor, până în clipa mult aşteptată în care observă că îşi iau rămas-bun în dreptul unei maşini, apoi portierele se deschid şi bărbatul şi femeia dispar înăuntru, iar ea rămâne singură în parcare, aşa cum fusese şi pe scenă, păşind indiferentă printre maşini, cu spatele drept şi ţăcănitul tocurilor din care răzbate o singurătate apăsătoare, iar inima lui se deschide spre ea şi fără să-şi dea seama începe să alerge în urma ei, uitând de burta ridicolă ce i se leagănă dintr-o parte în alta şi de faţa lui îmbujorată, ca atunci când era doar un copil, îmbrăcat în cămăşuţa cu dungi verzi, alergând prin iarbă spre braţele deschise ale mamei, cine ajunge primul la mine, însă ea nu va deschide braţele ca să-l întâmpine, nici măcar nu-i va observa emoţia, şi abia în clipa în care paşii lui se apropie, iar respiraţia lui greoaie îi ajunge la urechi, se opreşte şi întoarce capul, pe chipul ei citindu-se o tristeţe atât de adâncă, încât Avner nu reuşeşte nici măcar să-şi întindă buzele într-un zâmbet în

timp ce gâfâie spre ea silabele umflate din pricina aerului fierbinte. Talia, spune el, rostind pentru prima dată numele acesta, care nu e deloc unul rar, ci cât se poate de comun, dar pe care are impresia că e pentru prima dată când îl rosteşte, mi-a plăcut foarte mult prelegerea ta, declară el, deşi n-am înţeles mare lucru, iar ea îi răspunde politicos, mulţumesc foarte frumos, şi începe din nou să meargă, însă trebuie să o oprească şi să încerce din nou, voiam să-ţi mai spun ceva, ezită el, voiam să te întreb dacă îţi aduci aminte de mine, cât e de tipic pentru tine să aştepţi întâlnirea

asta o lună întreagă, fără să te gândeşti dinainte la cum ar trebui să te comporţi şi la ce ar trebui să spui.

Nu cred, răspunde ea cercetându-i faţa şi clătinând din cap aproape cu părere de rău, iar el se grăbeşte să spună, sigur că nu, voiam doar să-ţi zic că eu îmi amintesc, v-am văzut acolo, la spital, am stat chiar lângă voi, tu plângeai şi ţi-am dat un şerveţel de hârtie pe care îl aveam în buzunar, e exact ca în prelegerea ta, ca radiaţia despre care ai vorbit, eu îmi amintesc de tine, iar în clipa aia faţa ei se luminează puţin, aşa e, erai acolo cu mama ta, ce mai face?

Ce mai face mama? repetă el cu un soi de ranchiună, trăieşte, dacă aceea se poate numi viaţă, n-a fost cu siguranţă cea mai bună alegere a creatorului, Rafael Alon să moară, iar Hemda Horowitz să trăiască, însă se grăbeşte să îndrepte din nou discuţia spre ei, să prelungească şi să adâncească această clipă, singura lor amintire comună. Purtai o cămaşă roşie, continuă el, îl asigurai că se va simţi mai bine şi el avea încredere în tine, era liniştit, păreaţi aproape fericiţi, iar eu nu înţelegeam asta, nu am mai văzut aşa ceva niciodată în viaţa mea, însă neputând explica ce înţelege
264
prin „aşa ceva“ tace, iar ea tace la rândul ei, îl priveşte puţin stânjenită şi continuă să meargă încet, oprindu-se în cele din urmă în dreptul unui Citroen auriu, identic cu cel pe care încercase să-l găsească zile la rând, şi întreabă surprins, stai puţin, asta e maşina ta sau a lui? Iar ea răspunde cu o sinceritate surprinzătoare, a mea, am cumpărat două maşini identice, un lucru prostesc probabil, însă eram siliţi să căutăm tot felul de căi ocolite pentru a ne simţi mai aproape unul de celălalt.

Aşa ceva nu-i trecuse niciodată prin minte, şi acum se întreabă unde îşi parchează de obicei maşina şi cât de aproape fusese s-o găsească, încercând să-şi amintească lista pe care a obţinut-o, lista aceea mototolită pe care a ţinut-o în buzunar zile întregi, dar trebuie să se adune repede, fiindcă ea deschide deja portiera maşinii ei aurii, nepărând prea interesată să continue discuţia, deşi a primit într-o dimineaţă de la el un şerveţel de hârtie folosit. îi aruncă un zâmbet încordat de rămas-bun, nu mai are ce să-i spună, iar el are impresia că nici nu-i plac prea mult cuvintele, chiar şi pe scenă îi ieşiseră din gură fără plăcere, însă nu poate să se despartă de ea şi se grăbeşte să-şi exprime rugămintea bizară, poate eşti pregătită să-mi povesteşti despre el?

Despre Rafael? întreabă ea. Dar de ce? Şi el răspunde, e important pentru mine să-l cunosc, nici eu nu înţeleg, poate vrei să ne aşezăm undeva şi să-mi povesteşti despre el, iar ea îl priveşte surprinsă, în timp ce felinarele gălbui care luminează parcarea dau tenului ei o nuanţă nisipoasă, bine, se învoieşte ea, vrei să urci? îl invită în maşină ca şi cum ar fi casa ei, iar el se apropie şi deschide portiera din dreapta, îşi va abandona din nou maşina departe de casă, într-un loc necunoscut,
265
şi va fi din nou nevoit să se întoarcă după ea mâine, sub un pretext oarecare, totul numai pentru a nu o pierde pe femeia asta pe care o caută de aproape treizeci de zile şi treizeci de nopţi, fără să ştie măcar de ce.

Ea conduce în tăcere, iar el se întreabă ce-o fi în mintea ei, ce-o fi în mintea lui, a căutat-o cu înfocare şi încăpăţânare, iar acum sunt legaţi cu centurile de siguranţă şi închişi într-un spaţiu strâmt, inspirând şi expirând acelaşi aer, iar pentru un foarte scurt răstimp împărtăşesc acelaşi destin, dacă va devia puţin de la şosea, va fi rănit şi el, deşi femeia asta nu ştie absolut nimic despre el, îi e indiferent dacă va continua să trăiască sau va muri, iar prăpastia dintre ei e atât de mare, încât pare să nu existe nici o cale de a construi un pod care să-i unească, dar nu este oare prăpastia asta

însăşi provocarea de-a stabili o legătură, se gândeşte el, fiindcă nici copilul nu ştie, atunci când se naşte, cât mari sunt aşteptările şi grijile pe care le aduce cu sine venirea lui pe lume. Merge înainte inconştient, orb la nevoile lui, la fel ca ea, care conduce în tăcere, încă nu ştie cât de mult a aşteptat-o sau cât de multă nevoie are de el şi de consolarea lui, de aceea i se pare de datoria lui să rămână la fel de tăcut ca ea. E atât de obişnuit cu femei care vorbesc mult, precum soţia lui şi sora lui şi majoritatea avocatelor pe care le cunoaşte, cuvintele le ies din gură fără nici un efort, şi chiar când sunt dulci vor fî grele şi dureroase, ca dulciurile oferite unui copil de bar mitzvah, şi i se pare că acum are alături un exemplar dintr-o specie rară şi diferită, pe care îl studiază plin de curiozitate, atent să nu-l stânjenească prin prezenţa lui, însă aruncându-i priviri furişe, încercând să-i urmărească mişcările, căutând să adune cât mai multe informaţii.
266

Mâinile ei pe volan sunt subţiri, cu pielea uşor ridată, observă că şi pielea de sub bărbie începe să-i atârne, semnele vârstei sunt mai pregnante decât îşi aducea aminte, sau poate că această ultimă lună o îmbătrânise peste măsură. în palatul amintirilor lui ea se ridica deasupra timpului, făcută din marmură şi porţelan, însă pielea ei se dezvăluie ochilor lui în întreaga sa vulnerabilitate, învăluind două braţe subţiri şi puţin trecute, un gât lung, străbătut de făgaşe fine, ca amprentele unei păsări. Pare că de când a fost văduvită de dragostea lui Rafael Alon a rămas fără apărare în faţa distrugerii timpului, dar o va lua sub aripa lui şi o va proteja aşa cum îşi apără clienţii lipsiţi de apărare, iar pentru o clipă vrea să-i povestească despre ei, şi mai ales despre el însuşi, să se laude, să-şi adune toate realizările din trecut şi să i le ofere în dar, oamenii nevinovaţi pentru drepturile cărora a luptat, copiii pentru educaţia cărora a luptat, femeile pe care le-a salvat de la expulzare şi casele pe care le-a salvat de la demolare, toate petiţiile, procesele, discuţiile şi cererile, toţi anii aceia.

îi priveşte din nou pe furiş profilul, în timp ce ea îşi dă părul după ureche, pe lobul căreia licăreşte un cercel micuţ, ca o stea îndepărtată, des- coperindu-şi fruntea înaltă şi nasul subţire, buzele date cu un ruj strălucitor şi ochiul a cărui culoare e ascunsă de genele dese, clipind nervos pe când el trece din nou în revistă informaţiile strânse, de parcă ar căuta-o încă, iubirea lui secretă, văduva nerecunoscută şi lipsită de drepturi, amanta. Acum îl priveşte o clipă şi îi aruncă un zâmbet slab, apăsând pe unul dintre butoane şi oftând la auzul sunetelor ce umplu spaţiul maşinii, o voce guturală şi tristă de bărbat, un corn francez cântând singuratic, căruia i se alătură pe rând alte şi alte
267
instrumente de suflat, şi totuşi sunetul lui rămâne la fel de străin şi singuratic printre ele.

Asta îi plăcea cel mai mult lui Rafael să asculte în ultimele săptămâni, spune ea, amintindu-şi că îi ceruse să-i vorbească despre el, ştii liedul ăsta? Cântecele copiilor morţi de Gustav Mahler, nu ştia germană, însă când m-am oferit să i-l traduc, a refuzat categoric, şi Avner ezită, întrebându-se dacă ar trebui s-o roage să i-l traducă sau ar pierde în felul ăsta încrederea ei, subminând amintirea celui decedat, însă înainte să ia vreo hotărâre, cu o bruscheţe ce pare s-o surprindă până şi pe ea, fiindcă ce rost are să conducă atâta timp în tăcere şi să pornească muzica doar cu câteva minute înainte de-a ajunge la destinaţie, ea opreşte într-o parcare rezervată doar locatarilor unei clădiri vechi de piatră, nu are nici cea mai vagă idee unde se află, ca şi cum ar fi fost legat la ochi tot drumul, pentru că nu o privise decât pe ea.

Când se dă jos din maşină şi se uită în jur, cercetând strada îngustă şi

întunecoasă, descoperă cu surprindere cât de aproape se află de casă şi pentru o clipă are impresia că lucrurile stau exact pe dos de cum a presupus, că ea e cea care ştie totul despre el, până la ultimul detaliu, şi l-a adus acasă pentru ca imediat să îşi ia rămas-bun şi să-şi continue drumul, însă ea încuie deja maşina şi îi face semn s-o urmeze pe o alee lăturalnică, ce ocoleşte intrarea principală, încadrată de un gard rar de bambus, iar el se miră că alesese să-l aducă la ea acasă, în loc să-l invite la una dintre cafenelele din apropiere, o decizie care îi va răspunde îndată la câteva dintre întrebările ce l-au chinuit în ultimele săptămâni, oare e măritată, oare are copii, se pare că nu, lipsa de echilibru dintre ea şi bărbatul mort îi sfâşie inima când păşeşte în apartamentul întunecos de la parter, situat pe

o alee din vecinătatea bulevardului zgomotos, iar când îşi aminteşte de casa elegantă a celui decedat, aflată într-un cartier liniştit, îi e milă de femeia asta micuţă, în apartamentul ei micuţ, iar înăuntrul lui încep să răsune tot felul de jurăminte imposibil de împlinit, însă chiar şi după ce se aprinde lumina, descoperind ochilor priveliştea splendidă a unor perdele strălucitoare, lungi până la podeaua aurie, şi a unei canapele de culoarea untului, pe care sunt împrăştiate câteva perne, tristeţea lui devine mai adâncă, pentru cine sunt toate astea?

E foarte frumos aici, remarcă el, iar ea spune, mulţumesc, încă n-am terminat de amenajat, abia am renovat, e apartamentul părinţilor mei, iar el îşi aminteşte imediat că pe aleea asta avuseseră loc lucrări de renovare în ultimele luni, fiindcă trecea pe-aici împingând căruciorul lui Yotam şi înjura din pricină că drumul era aproape blocat de containere şi camioane, şi totul pentru ea, din câte se pare, dar şi pentru el, deoarece îi face mare plăcere să se aşeze confortabil pe canapea şi să privească în jur, la plăcile de gresie albastră în formă de romburi ce seamănă cu nişte peşti mici, la spaţiul pentru servirea mesei, luminat discret de un lampadar cu abajur de rattan, la tablourile cu peisaje în vreme de furtună, îndrăzneţe prin culoare şi stil, iar în timp ce îi răspunde la întrebări, vin sau cafea, apă sau limonadă, observă fotografia aşezată pe unul dintre rafturile de cărţi şi se ridică pentru a o putea vedea mai bine, fiindcă i se pare că a fost făcută chiar în ziua aceea. Stau îmbrăţişaţi, sprijinindu-se de maşină, oare în fundal se vede clădirea spitalului? Ea poartă cămaşa roşie pe care şi-o aminteşte atât de bine, iar el - tricoul gri care-i atârna pe trupul îngrozitor de slab, fără îndoială că au făcut

fotografia în dimineaţa aceea, şi are senzaţia că, dacă se va uita cu atenţie, se va vedea şi pe el, căutându-i din priviri în faţa uşii de la intrarea în spital, aşa că întreabă surprins, cine v-a fotografiat? Ea pare la fel de surprinsă de întrebarea lui în timp ce scoate dopul unei sticle de vin, am rugat un om care trecea întâmplător pe-acolo, spune, iar lui îi pare rău că n-a fost el, cât de fericit s-ar fi simţit să-i imortalizeze, asta a fost singura lui obsesie în ultimele săptămâni.

Ştiaţi? întreabă pe un ton precaut. Ştiaţi că nu veţi mai avea altă ocazie? Şi ea răspunde, da, sigur că da, ca şi cum ar vorbi despre o indigestie uşoară, iar el vrea să întrebe, atunci de ce i-ai dat asigurări, de ce i-ai promis, însă în clipa aia observă o altă fotografie de pe raft, mult mai mică şi decolorată, cu doi tineri îmbrăţişaţi, sprijiniţi de trunchiul unui copac. Pe tânăr îl recunoaşte imediat, fiindcă zâmbetul lui nu s-a schimbat deloc, exact la fel zâmbea şi în ultima zi a vieţii sale, iar Avner are impresia că îi recunoaşte deja cu uşurinţă expresiile feţei, un soi de tristeţe gânditoare, un zâmbet ce reuşeşte s-o alunge aproape complet, însă pe tânăra cu părul brunet şi lung îi e mai greu s-o recunoască, fiindcă expresia revoltată de pe

chipul ei nu seamănă deloc cu cea a feţei sale de femeie matură, şi se întreabă cu voce tare, asta eşti tu? deşi cunoaşte deja răspunsul, iar ea încuviinţează din cap, cerându-şi parcă scuze, chiar atât de mult m-am schimbat?

Da şi nu, zice el, faţa nu ţi s-a schimbat mult, doar expresia, şi ia în mână fotografia şi o apropie de ochi, trecându-şi un deget peste ea, deşi nu zăreşte nici măcar un firicel de praf, mângâind obrajii de porţelan fin, buzele frumos conturate, de parcă ar fi fost desenate, şi ochii negri, trufaşi, după care aşază lângă ea cealaltă fotografie, cum
270
ai putea să nu încerci să găseşti diferenţele, unele îţi sar în ochi, în timp ce altele sunt ascunse privirii, un joc al superiorităţii şi inferiorităţii care i se dezvăluie pe dată, pentru că în fotografia din tinereţe ea îl ţine de braţ într-un gest implorator, în timp ce în ultima fotografie gestul ei implorator nu-i mai este adresat lui, şi Avner se aşază epuizat pe canapea, cu ambele fotografii în mână, ca şi cum ar fi fost el însuşi silit să străbată deceniile scurse între ele, să ducă povara ocaziilor ratate, iar între timp masa se umple de pahare şi farfurii, un bol cu struguri negri şi cireşe galbene, un altul cu adune şi migdale şi o carafă de apă cu gheaţă, dar nu e pregătit să se despartă de fotografii, stau dinaintea lui precum dovezile prezentate la tribunal, spunând o poveste încheiată şi tristă. Până când are impresia că nu mai e nevoie de alte dovezi. Cine ştie de ce, ea nu spune nimic, roboteşte prin bucătărie în tăcere, scoţând din frigider un platou cu brânzeturi şi tăind pâine, ca şi cum totul ar fi fost pregătit pentru venirea lui, dar nu numai a lui, ci şi a altor treizeci de oaspeţi. Unde sunt? De ce nu sosesc? Şi aşteaptă ca ea să termine ce are de făcut şi să se aşeze în faţa lui, pe fotoliul cu tapiserie înflorată, pentru a-i adresa singura întrebare pe care o are în legătură cu cele două cupluri din fotografii, cum s-a întâmplat totul, mai bine zis, de ce? Cum v-aţi pierdut unul pe celălalt, dacă şi în tinereţe aţi fost împreună? Cum de nu v-aţi căsătorit, nu aţi făcut copii şi nu v-aţi întemeiat o familie? Cum de stăteai singură, în căsuţa asta de păpuşi, în vreme ce el trăia lângă altă femeie, mai bine zis, a murit lângă altă femeie, şi totuşi v-am văzut acolo împreună, în ultima zi a vieţii lui.

Când se aşază în cele din urmă pe fotoliul din faţa lui şi îşi scoate pantofii cu tocuri înalte, Avner
271
observă cu surprindere că unghiile de la picioare îi sunt date cu ojă neagră, niciodată n-a mai văzut culoarea asta pe unghiile unei femei în toată firea, oare ăsta e felul ei de-a ţine doliu, iar el îşi doreşte să îngenuncheze la picioarele ei şi să-i şteargă oja neagră de pe degete cu limba, deja nu mai vrea să discute, nici să asculte, nici să fie ascultat, tot ce-şi doreşte e ca ea să-i şoptească la ureche doar acele câteva cuvinte ştiute dintru început, mâine te vei simţi mai bine, astea sunt singurele cuvinte care nu-i stârnesc revoltă, care nu-i provoacă o durere aproape de neîndurat, iar ea toarnă vin pentru amândoi şi ridică paharul spre el cu un zâmbet trist, după care bea însetată, şi pielea i se înroşeşte, ca şi cum vinul ar colora-o dinăuntru, în timp ce pe frunte i se ivesc broboane de sudoare, apoi întinde mâna spre el şi ia fotografiile, privindu-le serioasă, de parcă nu le-ar mai fi văzut de foarte multă vreme. A fost ideea lui, spune cu un zâmbet forţat, să ne fotografiem în aceeaşi poziţie, făcea tot felul de glumiţe din astea intime, explică ea, încercând parcă să împlinească dorinţa ciudatului oaspete, şi Avner se aude întrebând, de ce nu aţi rămas împreună?

De ce te interesează? întreabă ea, însă vocea ei nu are un ton agresiv, ci unul surprins, iar Avner încearcă să răspundă cu detaşare, nici eu nu înţeleg, de când v-am văzut acolo mă gândesc întruna la voi, radiaţia voastră mă însoţeşte

pretutindeni, şi - spre uşurarea lui - ea se mulţumeşte cu explicaţia asta, l-am părăsit, spune, iar tonul îi e reţinut şi măsurat, precum cel de la prelegerea pe care a ţinut-o în urmă cu numai câteva ore, ne-am cunoscut la universitate, am fost împreună câţiva ani, Rafael voia să ne căsătorim, dar eu nu eram încă pregătită, viitorul pe care mi-l propunea mi se părea pe-atunci prea burghez, şi
272
îşi mai toarnă un pahar de vin negru şi aspru, încrucişându-şi picioarele. L-am părăsit pentru un muzician, îl informează pe scurt, de parcă ar da o sentinţă care e aproape inutilă, fiindcă amândoi au învăţat deja că faptele se petrec şi fără a fi însoţite de cuvinte, am trăit câţiva ani la New York, iar când m-am întors el era deja căsătorit cu Elishavea şi avea doi copii, totul era pierdut, cel puţin pentru mine, conchide ea, iar Avner se trezeşte ascultând-o cu gura căscată, de ce pierdut? protestează, ca şi cum lucrurile s-ar mai putea schimba, familiile se mai şi destramă, oamenii îşi îndreaptă greşelile, sau fac altele noi, se întâmplă tot timpul, însă nu şi mie, se grăbeşte el să facă o delimitare, li se întâmplă altor oameni, iar ea îl aprobă, da, se întâmplă tot timpul, însă doar altor oameni, şi îşi mai umple o dată paharul, iar el vrea să-şi aşeze palma pe încheietura mâinii ei şi să-i alunge încordarea, dar se mulţumeşte cu bobul de strugure pe care îl desprinde de ciorchine şi îl bagă în gură. El n-a reuşit să facă asta, spune ea, când l-am părăsit a fost devastat, iar Elishavea l-a ajutat să-şi revină, aşa că n-a îndrăznit să o lase şi îi era teamă să nu-i rănească pe copii, îi era teamă să se încreadă în mine, şi astfel au trecut anii.

Şi în tot acest timp aţi fost împreună? întreabă el, iar ea răspunde, nu, nu tot timpul, încercam mereu să ne despărţim, el din cauză că se simţea vinovat, eu din cauză că eram furioasă, şi abia anul trecut, după ce copiii lui s-au mutat de-acasă, am început să întrevedem un oarecare viitor pentru relaţia noastră, m-a ajutat să renovez apartamentul ăsta, plănuiam să locuim împreună aici, se hotărâse în cele din urmă să-i spună totul Elishaveei şi să plece de-acasă, însă chiar atunci s-a îmbolnăvit.

Elishavea ştia? întreabă el, iar ea spune, există multe feluri de-a şti, nu e ceva fără echivoc, doar
273
am şi lucrat împreună, aveam proiecte de cercetare comune, iar când s-a hotărât să-i spună şi s-o părăsească, i-a fost descoperită boala, repetă ea, aşa că nu mai avea nici un rost s-o rănească inutil. L-am presat atât de mult, oftează ea, cine ştie dacă nu s-a îmbolnăvit tocmai din cauza asta, îl voiam numai pentru mine şi am primit în schimb un iubit mort, poate dacă aş fi fost în stare să continui să-l împart, ar fi trăit şi acum, când ne dorim ceva prea mult, pierdem şi mai mult.

Nu te învinovăţi, încearcă el s-o liniştească, dornic să fie de ajutor, boala asta n-are nevoie de vreo cauză anume, care dintre cunoscuţii noştri nu e bolnav? întreabă el, ca şi cum ar avea mulţi prieteni comuni, iar ea spune, e greu să nu mă învinovăţesc, cu toate că şi el îşi dorea deja foarte mult lucrul ăsta, să locuiască aici împreună cu mine, spune ea arătând spre încăperea micuţă şi bine îngrijită, chiar îi plăcea să ajute la renovare, repetă ea, apartamentul era un simbol pentru noi, aici ne-am îndrăgostit, locuiam încă împreună cu părinţii mei când ne-am cunoscut, credeam că vom reuşi să refacem acel univers, câtă naivitate, zice, şi Avner desluşeşte pentru prima dată o undă de amărăciune în glasul ei, iar când ea se întinde din nou după sticla de vin îşi împinge paharul înainte, ca şi cum s-ar oferi voluntar să bea în locul ei, însă ea nu se mulţumeşte doar cu paharul lui, aşa că îl umple şi pe al ei, cu o râvnă cu care nu e deprins la cunoştinţele lui, sorbind înghiţituri rapide ce-i colorează dinţii în violet închis, făcându-i gura să pară ştirbă, ca

a mamei lui, iar el se cutremură şi pleacă privirea. Vezi cum îţi oferă povestea ei, ca pe struguri şi cireşe, asta îţi doreai? Te va mulţumi faptul că acum ştii sau vei vrea să o diseci, să despici firul în patru? Ai vrut să ştii, dar unde vei duce acum ce-ai aflat,
274
ce vei face cu toate informaţiile astea acum, după ce ţi-au fost încredinţate?

Iată încă o poveste de viaţă, există şi oameni mai nefericiţi decât el, încă o poveste de iubire, există şi oameni mai trişti decât el, ce legătură ai tu cu el, ce legătură ai tu cu ea, ce au în comun vieţile astea cu a ta? E surprins că ea nu cere nici un fel de lămuriri, încredinţându-şi povestea în mâinile lui fără să-i cerceteze motivele. Oare nu-i dă nici o atenţie din cauză că e cufundată cu totul în propria tristeţe sau ăsta e felul ei de-a trece prin lume, impasibilă şi adâncită în propriile probleme, şi ar putea pleca acum, asta e povestea şi nu mai poate fi schimbată, nu mai poate fi depusă nici o petiţie sau reclamaţie, verdictul a fost pronunţat, dosarul închis, şi înăuntrul lui se întinde un fel de gol, cumplit de apăsător şi cântărind enorm. Iată că ţi-a fost îndeplinită dorinţa, ce vei face acum? De ce nu te ridici şi te duci la casa ta, e doar la câteva străduţe distanţă de-aici, iar pe femeia asta o vei mai vedea din când în când pe bulevard sau la băcănie şi vă veţi saluta, urându-vă bună ziua sau o sâmbătă liniştită, la mulţi ani sau sărbători fericite, fiindcă ce altceva ar putea să-şi spună doi oameni, şi în timp ce se lasă pe spătarul canapelei moi, care nu îi era destinată lui, are impresia că nici soţiei sale nu mai are ce să-i spună, în afară de bună ziua sau o sâmbătă liniştită, de la mulţi ani sau sărbători fericite, la fel şi copiilor lui, mamei lui, surorii lui, tuturor cunoştinţelor, şi se întinde epuizat pe canapea, nu vrea nici să plece, nici să rămână, vrea să fie luat de-aici, să fie dus de o forţă misterioasă şi compactă, cu o voinţă mai puternică decât a lui, aşa cum a fost luat de-aici şi Rafael Alon, fiindcă acum înţelege cât se poate de clar că aici au venit în dimineaţa aceea, cu maşina
275
lor aurie, că aici l-a adus după ce doctorul i-a spus că orele îi sunt numărate.

Sunt oameni care preferă să moară acasă, îi spusese atunci asistenta de la camera de gardă, ca şi cum i-ar fi împărtăşit un secret, însă bărbatul ăsta a preferat să moară aici, în locul în care plănuia să-şi petreacă tot restul vieţii, şi Avner îşi aşază capul pe una dintre perne, vinul pe care nu e obişnuit să-l bea în cantităţi atât de mari îi întunecă judecata şi are impresia că şi el a renunţat deja, că şi trenul morţii lui goneşte sălbatic, cu el înăuntru, din locul în care s-a născut până în locul în care va muri, de la un lac muribund din care îşi trag seva apele morţii, printre ruinele din Beit Shan şi Jericho îngropate în nisipurile deşertului, spre oraşul în care fiii poporului său au dorit dintotdeauna să fie îngropaţi. Cât de bine a ajuns să ştie drumul ăsta lung, erau ani când recunoştea fiecare spin sau floare, fiecare staţie, însă de data asta trenul nu opreşte nicăieri, fiindcă nu-l poartă decât pe el. Din când în când oamenii îl salută fluturând din mâini de-a lungul călătoriei unice a transformării din sugar în copil, apoi în adolescent şi în bărbat în toată firea, maturizându-se din ce în ce mai mult cu fiecare răscruce, oare chiar se află în mişcare sau doar se îndepărtează toţi ceilalţi, la urma urmei timpul şi spaţiul trebuie să se unească pentru a da naştere mişcării, ca bărbaţii şi femeile, în vreme ce în cazul lui spaţiul este despărţit de timp când ajunge în valea de la poalele munţilor ce se înroşesc spre răsărit, între scăldătorile misteriosului Iordan şi promisiunile care au fost făcute şi niciodată împlinite, dar iată că se zăresc deja turnurile aurite şi argintate ale Ierusalimului şi trece pe lângă corturile pe care le cunoaşte atât de bine, rămâi cu noi, îl vor ruga clienţii lui fantomatici,
276

împreună cu soţiile şi copiii, la urma urmei sunt obişnuiţi să nu primească nici un răspuns la cererile lor, rămâi cu noi, îl vor ruga copiii lui, şi se ridică deodată, cu mâinile tremurându-i incontro- labil, şi se uită nedumerit în jur, întâlnind ochii ei roşii ca de iepuroaică, în timp ce ţine în mână paharul cu vin şi bea în tăcere.

Iartă-mă, cred că am adormit, murmură el, nu sunt obişnuit să beau atât de mult. Ce ciudat, în patul lui nu reuşeşte să adoarmă nopţi întregi, pe când aici, pe canapeaua unei străine, aţipeşte împotriva voinţei sale. Poate o va ruga să-i închirieze canapeaua şi va veni din când în când să doarmă aici, doar sunt vecini, chiar dacă ea nu ştie asta, sigur că nu ştie şi nici măcar n-o interesează, şi dintr-odată se întreabă aproape cu indignare: i se pare chiar atât de firesc ca oamenii să fie interesaţi de povestea ei deprimantă încât nu face nici cel mai mic efort să se arate interesată de ei, şi îşi toarnă un pahar cu apă, te rog să-mi ierţi lipsa de maniere, spune, am adormit pe canapeaua ta şi nici măcar nu m-am prezentat, mă numesc Avner Horowitz.

Ştiu, spune ea ridicând paharul, ca şi cum ar bea în cinstea lui, iar el întreabă surprins, chiar? De unde ştii? Şi ea răspunde, te-am văzut odată la televizor sau într-un ziar, mi-a luat ceva timp să-mi aduc aminte, eşti avocatul beduinilor, şi chicoteşte cine ştie de ce, iar el dă din cap surprins şi flatat, din nou discrepanţa aceea dintre imaginea publică şi felul cum se percepe el însuşi care îl împinge să facă o mulţime de presupuneri, poate că şi vecina l-a recunoscut, poate chiar şi văduva, în timp ce se prefăcea că e de la Facultatea de Ştiinţe. Cât e de ridicol, ar putea fi arestat pentru impostură, dar nu asta e cel mai important, recăpătându-şi identitatea se simte ca un om care

a colindat pe străzi gol puşcă şi în cele din urmă i s-au găsit hainele şi a fost îmbrăcat, sau invers, ca un om care a îmbrăcat nişte haine ce nu-i aparţineau, pentru ca apoi să fie dezbrăcat de ele şi lăsat să umble despuiat, oricum şi-a pierdut libertatea pe care ţi-o conferă anonimatul, dar a câştigat o recunoaştere care îl umple de încredere. Nu mai e un individ oarecare în căutare de informaţii, ci un avocat cunoscut pentru că apără drepturile celor năpăstuiţi, deşi realizările lui s-au împuţinat considerabil de-a lungul ultimilor ani, iar în timp ce se gândeşte la toate astea o priveşte pe femeia din faţa lui, cu ochii stinşi şi dinţii violeţi, cu capul clătinându-i-se uşor, apoi se ridică şi rămâne în picioare dinaintea ei, întinzându-i ambele mâini, vino, Talia, spune, trebuie să dormi.

Spre surprinderea lui, se supune imediat, prin- zându-l de mâini şi ridicându-se, iar el o conduce în camera vecină, a cărei uşă e închisă, aşa cum însoţeşti la culcare o fetiţă adormită, şi între timp se gândeşte că ea n-a avut niciodată un copil pe care să-l însoţească aşa, iar acum e deja prea târziu, şi când o întinde pe patul mare, desfă- cându-i cu blândeţe nasturii cămăşii şi scoţându-i pantalonii, trupul ei care i se dezvăluie treptat e subţire şi delicat, neatins de semnele nici unei sarcini, abdomenul îi e plat, ca şi cum n-ar fi adăpostit niciodată în adâncul lui o creatură vie, iar sânii îi sunt mici şi fermi, ca şi când n-ar fi fost niciodată umflaţi de lapte, şi ea îl lasă s-o dezbrace întinzând ascultătoare braţele şi picioarele, arcuindu-şi spinarea, iar în timp ce îi scoate hainele Avner îşi pune întrebări, în legătură cu ea, dar şi cu el însuşi, se gândeşte că, dacă s-ar trezi acum şi l-ar vedea aplecat asupra ei, ar începe să ţipe cât o ţin plămânii şi cu siguranţă ar fi arestat ca un infractor care se foloseşte de durerea

şi beţia unei femei străine pentru a se holba la trupul ei gol, ca ultimul voyeur, însă nu vederea e importantă pentru el, ci mirosul, fiindcă se trezeşte îngenunchind pe

covor, la picioarele patului, şi amuşinându-i trupul, însă nu fesele acoperite cu nişte chiloţi albi de dantelă, ci gâtul şi braţele şi picioarele şi tălpile, până când ea scoate un suspin şi deschide ochii, iar el se ridică imediat şi-o înveleşte cu pătura, într-un gest patern. Dormi, Talia, îi şopteşte, îţi aduc un pahar cu apă, însă când se întoarce, ea e deja cufundată într-un somn adânc, iar el aşază cana pe noptieră şi iese din cameră, cu trupul răvăşit şi parfumul ei în nări, parfumul de struguri amari, de durere şi dezamăgire, parfumul unei femei văduvite de bărbatul ei, oare după treizeci de zile a mai rămas în pielea ei vreo urmă din mirosul lui, din mirosul iubirii lui, al bolii şi morţii lui? Deşi inima îi bubuie şi capul greu i se învârte, nu iese încă din apartament, ci pune platoul cu brânzeturi în frigider, apoi bolul cu struguri şi cireşe, aruncând între timp o privire ca să vadă ce mai are înăuntru, ce mănâncă, dar frigiderul e gol, a pus pe masă tot ce avea, n-a zărit nici măcar o sticlă cu lapte, ca şi cum ar fi într-o cameră de hotel.

Aşază încet vasele murdare în chiuvetă şi, nepu- tându-se abţine, le spală şi, le pune la uscat, apoi priveşte surprins dulapurile de lemn noi şi ustensilele de bucătărie încă strălucitoare, iar în timp ce stă lângă chiuvetă, observă încă o uşă în faţa dormitorului şi se grăbeşte într-acolo, aprinzând lumina se pomeneşte într-o cameră de lucru ce pare să fi fost amenajată pentru amândoi, fiindcă două scaune stau dinaintea unui birou uriaş, aşezat lângă o fereastră cu vedere spre grădină, şi pe el sunt două calculatoare, iar în jur o mulţime de cărţi înşirate pe mai multe rafturi, numai acolo,

în camera lor de lucru austeră, se simte ca şi cum ar fi încălcat o graniţă şi se grăbeşte să iasă, îndreptându-se spre uşa de la intrare, e timpul să pleci, se îndeamnă el, ţi-a bătut ceasul, dar în clipa aia observă cheia înfiptă în broască şi rămâne în faţa uşii, întrebându-se cum ar putea să plece când gazda nu e în stare să încuie în urma lui.

Trebuie să se întoarcă acasă, soţia lui i-a trimis deja două mesaje îngrijorate, dar cum s-o lase aici, întinsă în pat, dezbrăcată şi cufundată într-un somn adânc, cu uşa casei descuiată, oricine s-ar putea strecura în grădina apărată doar de un gard subţire de bambus, şi de acolo în apartamentul descuiat, şi de acolo direct în patul ei, iar el nu ştie ce să facă, ar putea s-o încuie înăuntru şi atunci va fi în siguranţă, însă cum va mai ieşi de acolo dacă nu are o cheie de rezervă, pentru că ferestrele au gratii şi plase, două opţiuni contradictorii şi la fel de inacceptabile, una presupunând prea multă libertate, iar a doua prea puţină.

Sigur că ar fi fericit să rămână şi să moţăie pe canapea, dar se teme că ea se va trezi şi se va speria, sau va interpreta greşit prezenţa lui acolo, aşa că iese în grădină, e singura opţiune pe care o are, să o protejeze de-afară, ca şi cum ar fi câinele ei de pază, Casanova cel cu zâmbet ciudat, de aceea o amuşinase ca un câine în călduri disperat, care se mulţumeşte cu puţin, şi caută un loc mai ferit, grădina nu este încă aranjată, nu are nici măcar un petic de iarbă pe care să te poţi aşeza, nici o bancă sau un hamac, dar e atât de obosit, că se întinde pe prag şi îşi pune capul pe covorul aspru de şters picioarele, pe care scrie BINE AŢI VENIT cu litere de tipar verzi, şi asta îi aduce aminte că ar trebui să-i trimită un mesaj soţiei sale, nu-ţi face griji, mă întorc mâine-dimineaţă. Sunt bine-veniţi toţi cei care

sosesc, dar şi toţi cei care pleacă. E mai sărman decât acei năpăstuiţi ai vieţii care dorm în corturi, fără o pătură cu care să se acopere şi fără acoperiş deasupra capului, un câine fără cuşcă, iar în clipa în care aţipeşte, are impresia că aude dincolo de gard paşii lui Shlomit ducându-l pe Yotam la grădiniţă, unde e tati, aude

vocea cristalină a copilului, unde e tati al meu?
281
CAPITOLUL NOUĂ
O recunoaşte pe cumnata ei din depărtare, păşind greoi în timp ce împinge căruciorul, îmbrăcată într-o rochie cât un cort închisă la culoare, dar o evită, strecurându-se pe o alee răcoroasă, peste care razele soarelui n-au reuşit încă să se înstăpânească, şi stă acolo, sprijinită de gard, punând jos sacoşele de cumpărături, respirând greu, ca şi cum ar fi scăpat de un mare pericol. De ce se simte atât de ameninţată de femeia asta pe care o cunoaşte de când erau doar două copile, sau poate tocmai de aceea, pentru că întrupează, mai mult decât orice, esenţa schimbării. Dacă asta e într-adevăr tânăra timidă, cu mâini subţiri, care mângâia cu blândeţe braţul fratelui ei, privindu-l cu ochi plini de admiraţie, atunci orice schimbare e posibilă, chiar şi schimbarea care a afectat-o pe Nitzen, ca şi pe ea însăşi, dacă e cu putinţă ca transmigraţia sufletelor să aibă loc în timpul vieţii, nu după moarte. Trupul îi e greoi, faţa vulgară şi vocea aspră, iar din cine ştie ce motiv s-a întors şi împotriva sa, ca şi cum ar fi vinovată pentru faptele fratelui ei, nici măcar copilul ăsta minunat nu reuşeşte să-i domolească furia, parcă vrea să-l lege de ea, izolându-l de restul lumii şi împiedi- cându-l să aibă legături cu alţi oameni, aşa cum încercase să facă şi cu Avner şi aproape reuşise, fiindcă acesta a renunţat la sora lui, poate şi din cauză că nu fuseseră niciodată uniţi ca fraţi.
y y
282
Erau copiii aceloraşi părinţi, carnea şi sângele lor, dar cât de puţin conta asta pentru ei, fiindcă crescuseră alături de alţi copii de-o vârstă cu ei, nu alături de familia lor adevărată, şi abia după ce au părăsit kibbutzul au avut pentru prima dată ocazia să înţeleagă ce înseamnă de fapt legătura asta de sânge, când s-au trezit locuind pentru întâia oară împreună, într-un singur apartament, în două camere înghesuite. Ea alesese camera mai mică, pentru peisajul care se vedea de la fereastră, iar el camera mai mare, ce dădea spre parcare, ca doi imigranţi, primiseră şansa de-a se sprijini unul pe celălalt, şi îşi aminteşte deodată cum insomnia, blestemul familiei, îi strângea noaptea în bucătărie, cum încălzea lapte pentru amândoi într-un ibric micuţ, cum îşi deschidea inima în faţa lui în întunericul nopţii, în faţa acelui tânăr grozav de atrăgător şi puţin excentric, care primise iubirea ce îi aparţinea ei, plătind însă un preţ mult prea mare, şi uneori chiar se bucura pentru el, iertându-l pentru că-i furase ce era al ei de drept.

Fără ştirea părinţilor adormiţi, reuşeau să se cunoască mai bine preţ de câteva ore, băieţelul mamei şi fetiţa tatei, şi are impresia că atunci au gustat prima dată liniştea adevăratei fraternităţi, un strop de fericire în mijlocul singurătăţii, şi se întorcea în pat liniştită şi împăcată, cu inima revăr- sându-se precum laptele din ibric, care dădea pe dinafară iar şi iar pentru că ei erau adânciţi în discuţii şi nu-l observau, însă legământul fragil care începuse să se pecetluiască între ei a fost distrus de vizitele tot mai dese ale lui Shlomit, care cerşea atenţia lui cu o insistenţă sfioasă, iar Dina stătea trează noaptea auzindu-i cum se foiesc şi îşi vorbesc în şoaptă, convinsă că ei îi era sortit să rămână singură pentru totdeauna, însă cel mai tare o uimea purtarea fratelui ei, care renunţase
283
cu o asemenea uşurinţă, ca şi cum n-ar mai fi. avut ce pierde, nu doar la ea, la singura lui soră, ci şi la el însuşi.

Pe când o urmăreşte uşurată pe cumnata ei cum se îndepărtează, observă pe stâlpul de electricitate din faţa ei un afiş colorat pe care scrie: S-a deschis o grădiniţă

nouă în cartier, spaţioasă şi îngrijită, şi privind în jur pentru a se asigura că n-o vede nimeni, rupe unul dintre bileţelele pe care e trecut numărul de telefon, alături de un desen reprezentând o suzetă mică, şi în drum spre casă, în timp ce cară sacoşele grele cu fructe şi legume, se trezeşte apropiindu-se de fiecare anunţ lipit undeva şi citindu-l cu interes, apartamente de închiriat, lecţii de muzică, yoga şi autoapărare, iar până ajunge acasă are deja în geantă trei anunţuri ce garantează bone profesioniste pentru îngrijirea nou-născuţilor şi altele două ce fac reclamă unor grădiniţe de calitate, lucru care o umple de mulţumire, ca şi cum ruperea acelei bucăţele de hârtie ar pune în mişcare un întreg proces în lumea faptelor.

Dar îşi dă seama că ăsta e cel mai mic şi mai neînsemnat pas, situându-se undeva la periferia acţiunii, şi citeşte iar şi iar poveştile noilor ei prieteni şi prietene, care nu ştiu nimic despre viaţa ei, însă care o susţin mai mult decât toţi apropiaţii ei, şi înţelege din ce în ce mai bine cât de mult i se cere pentru a-şi îndeplini dorinţa, cât de mari sunt obstacolele şi pericolele, dar acum, cu anunţurile în buzunar, dându-i cumva realitate copilului ei, îndrăzneşte să acţioneze, abia s-a întors acasă şi sună să se intereseze de grădiniţa cea nouă, câţi copii sunt, câte educatoare, notând bucuroasă detaliile, după care telefonează imediat la cea de-a doua şi compară ofertele, prima e mai aproape, la a doua sunt mai puţini copii, pe care dintre

ele s-o aleagă? După ce termină cu anunţurile, lasă telefonul să-i scape din mână şi îşi acoperă faţa cu palmele, eşti nebună, apoi intră în fiecare cameră pentru a se asigura că nu e nimeni acasă, că nu există nici un martor la nebunia ei, şi abia atunci îndrăzneşte să sune la una dintre asociaţiile recomandate de noii ei prieteni de pe net, şi îşi aude vocea, neliniştită şi emoţionată, vrem să adoptăm un băieţel, ce-ar trebui să facem?

Dar pe măsură ce lucrurile devin tot mai clare, zecile de documente necesare, testele prin care trebuie să dovedească sănătatea lor fizică şi psihică, datele pe care trebuie să le ofere despre stabilitatea situaţiei lor financiare şi a relaţiei de cuplu, despre locurile lor de muncă şi proprietatea asupra locuinţei, dosarul cu fotografii ale casei şi ale celor care locuiesc în ea, verificările financiare şi asigurările că au răbdarea şi hotărârea necesare pentru a face faţă riscurilor şi complicaţiilor, cele dinainte şi cele de după, şi toate hârtiile ei se umplu cu notiţe istovitoare, pentru a fi ascunse în grabă printre cărţile din bibliotecă, înţelege că are mâinile legate atâta vreme cât Ghideon nu e de partea ei, că depinde în totalitate de el, că fără acordul lui nu va putea să facă absolut nimic, chiar şi cu sprijinul lui şansele de reuşită par foarte mici. Sunt mulţi copii abandonaţi, dar drumul până la ei este lung şi anevoios, presărat cu obstacole, ca în poveştile pe care şi le aminteşte vag din copilărie, despre prinţi şi prinţese despărţiţi de încercări fără speranţă, siliţi să lupte cu balauri şi monştri şi să sfideze forţele naturii pentru a reuşi să se întoarcă în împărăţiile lor sau să-şi împlinească destinul.

Cuplurile de vârsta lor nu pot adopta un copil mic în Israel, şi foarte puţine ţări din străinătate simt dispuse să trimită copii într-o zonă de conflict,

iar acolo se vor lovi de nenumărate mecanisme birocratice străine care îi vor face să întâmpine o mulţime de dificultăţi, aparent pentru binele copilului, iar ea trebuie să se grăbească, fiindcă obstacolele devin din ce în ce mai mari, dar cum ar putea să se grăbească dacă mâinile îi sunt legate de dificultăţile din familie şi de cele din afară, şi se cufundă iar în poveştile pline de sinceritate, inocenţă şi căldură, iat-o de pildă pe femeia asta care îşi spune Ghiocel povestind că soţului ei i-a fost teamă şi s-a opus adopţiei, însă acum e fericit şi se bucură de fiica lui, că sunt foarte fericiţi împreună,

sau iată o altă femeie, care îşi zice Amazoana, povestind că a parcurs tot acest drum de una singură, la fel cum îşi va creşte şi băieţelul, iar Dina se trezeşte invidiind-o, cât de simplu ar fi dacă nu ar avea un soţ, fiindcă ar putea să stabilească deja întâlniri, să impresioneze şi să se lase impresionată, să clarifice şi să elucideze, dar mai ales să spere, fiindcă i se pare că fără speranţă viaţa ei nu mai e viaţă.

Nu eşti normală, Dina, ai luat-o razna de tot în ultima vreme, o mustră Naami în timp ce stau după cursuri în cafeneaua din apropierea liceului, să înfiezi un copil? Nu cred că vrei să faci asta cu adevărat! Ai idee cât e de greu? Vorbim despre un copil care deja a trecut prin foarte multe, care va aduce cu sine o mulţime de probleme de comportament, comunicare şi socializare, nu va fi niciodată copilul tău cu-adevărat! Nişte prieteni de-ai mei au înfiat o fetiţă de trei ani cu ceva timp în urmă, nici nu-ţi poţi imagina cu ce se confruntă, bieţii de ei, iar vouă vă vor încredinţa un copil şi mai mare, având în vedere vârsta lui Ghideon, el te susţine în toată nebunia asta?

Nu tocmai, recunoaşte ea, adevărul e că nu mă susţine deloc, deocamdată mă ocup singură

286

de asta, însă mă gândesc la o adopţie internaţională, aşa aş putea primi un copil de vreo doi ani, şi Naami trânteşte ceaşca pe masă stupefiată, adopţie internaţională? Ştii cât de mult costă aşa ceva? De unde vei lua banii? Şi cine îţi garantează că nu vei fi înşelată? Toate asociaţiile alea sunt corupte, îţi vor da un copil bolnav, fără să-ţi spună nimic despre moştenirea lui genetică. Vrei să-ţi petreci tot restul vieţii prin spitale? Nu vei face faţă, Dina, crede-mă, nu faci decât să bagi o minte sănătoasă într-o casă de nebuni.

Nu mi se pare că mintea mea ar fi chiar atât de sănătoasă, răspunde ea zâmbind ironic şi cerându-i chelneriţei încă un pahar cu apă, fiindcă simte din nou flacăra aceea mistuitoare urcându-i din pântece, iar faţa i se umple de sudoare, încă nu ai bufeuri? Eu mă simt ca un balaur care scuipă flăcări, iar Naami zâmbeşte satisfăcută, încă nu, pentru că l-am născut pe Roi la o vârstă atât de înaintată, am senzaţia că voi trece prin asta mult mai târziu, iar Dina oftează, cât de proastă am fost, cum de nu am înţeles că trebuia să mai fac un copil, nu pot să pricep, ce altceva mai bun aveam de făcut?

încetează, Dina, nu te mai gândi la asta, ce-a fost a fost, spune Naami dând din mâini de parcă ar vrea să alunge o muscă supărătoare, întrebarea e ce faci acum, nu te-ai gândit să apelezi la o bancă de ovule? E mult mai simplu decât un proces de adopţie şi mult mai ieftin, foarte multe femei fac asta, cel puţin ştii cine e tatăl, însă Dina clatină din cap, nu vreau să fac asta, spune ea, simt că trebuie să cresc un copil care a fost adus deja pe lume şi are nevoie de o casă, prefer adopţia.

Ţi se pare doar că preferi adopţia, fiindcă trăieşti într-o fantezie, insistă Naami, ai în cap imaginea

287

romantică a unui copil blond şi dulce, fericit că l-ai salvat, dar în realitate vei creşte un copil dificil şi problematic, care va forţa mereu limitele impuse de tine şi îţi va face viaţa amară, care va fi întotdeauna diferit de ceilalţi şi nu va reuşi să se integreze niciodată, iar asta în cazul fericit în care va fi un copil sănătos.

Cum de eşti atât de sigură? Nu asta am citit pe forumuri, protestează cu o voce stinsă, oamenii spun nişte poveşti atât de frumoase despre copiii lor, chiar dacă apar dificultăţi, le rezolvă cu multă iubire, iar Naami muşcă din sendvişul care tocmai i-a fost dus, sigur că da, ce-ai vrea să spună? Am făcut o mare greşeală cu copilul, am fost tras pe sfoară? Sigur că-şi iubesc copiii şi se străduie să vadă numai partea bună a lucrurilor, însă nu uita că oamenii ăştia n-au avut niciodată copiii lor, sânge

din sângele lor, nu au nici un termen de comparaţie, iar nevoia lor e mult mai mare decât a ta.

Şi a mea e destul de mare, spune Dina rupând sendvişul în două, însă mirosul de ou îi face greaţă, aşa că îl pune înapoi pe farfurie şi ia o gură de apă, greşeşti, sunt şi oameni care au deja un copil biologic şi totuşi se simt foarte legaţi de copilul înfiat, poate chiar mai legaţi, copiii ăştia sunt foarte iubiţi, dar Naami o avertizează din nou, mestecând repede, visezi, draga mea, trezeşte-te, habar n-ai ce înseamnă un copil-problemă, Nitzen a fost întotdeauna cuminte ca un înger, uite cât de greu îţi e când se poartă şi ea pentru prima dată ca o adolescentă normală. Ar putea să-ţi dea un copil dement, imposibil de recuperat, care să vă distrugă tuturor vieţile, e o adevărată loterie, nici nu ştii ce surprize poate să-ţi facă.

Şi copiii biologici nu-ţi pot face surprize? mormăie Dina, ai crede că ştii totul despre copiii tăi.

288

Dacă mi-ai fi zis cu un an în urmă că Nitzen se va schimba atât de mult, ţi-aş fi spus că delirezi, iar Naami întreabă, ce se întâmplă de fapt cu ea? Cum reacţionează la toată nebunia asta? Şi Dina oftează, foarte prost, nu are nici un strop de înţelegere, ameninţă că va pleca de-acasă dacă voi înfia un copil.

Vezi, spune prietena ei pufnind victorios, nici nu mai are rost să discutăm, dacă nici unul dintre ei nu te susţine, ba chiar se opun, trebuie să renunţi, nu te supăra pe ei, te împiedică să faci o greşeală cumplită. O să-ţi treacă, vei vedea, nu e decât o nebunie provocată de menopauză, te vei linişti şi totul va fi bine. Ai o viaţă frumoasă, o familie, un loc de muncă, eşti sănătoasă, uită-te la ce ai şi bucură-te de toate astea, dacă simţi nevoia, oferă-te să faci muncă voluntară într-o grădiniţă o dată pe săptămână şi cu asta am încheiat povestea, spune ea scuturându-şi firimiturile de pe mâini, iar am mâncat prea mult, în timp ce tu n-ai mâncat deloc, nu mai merg cu tine la cafenea, draga mea, gata, încetează să te mai gândeşti la aşa ceva, nu ai de ales, îţi va trece şi îi vei mulţumi lui Dumnezeu pentru asta.

Cum poţi fi atât de sigură? murmură Dina în timp ce prietena ei scoate din portmoneu o bancnotă şifonată, lasă, plătesc eu, doar am mâncat şi sendvişul tău. Sunt cât se poate de sigură, răspunde ea ieşind pe uşă, ce motive de îndoială aş putea avea? Adopţia e un joc periculos, în care intri numai dacă ai susţinere şi hotărâre şi dacă nu mai ai altă alternativă. Tu nu ai susţinere şi ai altă alternativă, fiindcă nu eşti singură, ai un copil, o fată care încearcă să-şi construiască propria identitate, dar care se va întoarce la tine, dacă s-a îndepărtat puţin, ăsta nu e un motiv să-ţi pierzi minţile şi să aduci acasă un copil din cealaltă parte lumii, şi nu uita că ai deja o vârstă!

289

Păi, Naami, de ce faptul că tu ai rămas însărcinată a patra oară la patruzeci şi patru de ani nu e o nebunie, dar că eu vreau să înfiez la patruzeci şi cinci este? Explică-mi de ce sunt atât de diferite cele două situaţii, aproape că o imploră, însă Naami o priveşte cu tristeţe, deschizând portiera maşinii, cum de nu înţelegi, Dina, draga mea? Chiar mă îngrijorezi, nu înţelegi că adopţia e o ruletă rusească? Şi împotrivirea lui Ghideon nu contează deloc pentru tine?

Ai crede că Alex a sărit în sus de bucurie când ai mai vrut încă un copil, îmi amintesc foarte bine certurile dintre voi, o întrerupe ea, însă Naami spune pe un ton sec, adevărat, mi-a luat câteva luni bune să-l conving, însă nu e acelaşi lucru. Te aştepţi ca Ghideon, care nu-şi mai doreşte încă un copil şi nu şi-a dorit niciodată, să crească împreună cu tine un puşti care nu-i al lui, cu mii şi mii de probleme?

Nu va trebui să-l crească împreună cu mine, n-am nevoie decât de semnătura lui,

îl voi creşte singură, spune Dina, şi acum gata cu toate temerile astea, ai putea crede că toţi copiii biologici se nasc sănătoşi la minte şi la trup, iar Naami se înfurie, ascultă-mă, nu se poate discuta cu tine, nu asculţi, nu judeci, trebuie să mergi la un psiholog, sau mai bine la un ginecolog, problema se va rezolva mult mai repede, îţi va prescrie un tratament pe bază de hormoni şi totul se va sfârşi.

Nu-mi vine să cred că spui aşa ceva, replică ea sprijinindu-se de portiera maşinii, dureros de conştientă că vocea i se frânge, vezi cum ţi-ai însuşit felul de a gândi al bărbaţilor, orice dorinţă ieşită din comun a unei femei care tulbură calmul bărbatului are la bază o dereglare hormonală? Cum de nu ţi-e ruşine?

Păi, ce să-i faci, uneori e adevărat, spune Naami suindu-se în maşină şi ridicând spre ea faţa umflată,

uneori hormonii ne fac s-o luăm razna şi trebuie să tratăm lucru ăsta ca pe-o problemă medicală, iar după părerea mea tocmai asta ţi se întâmplă ţie acum, intri într-o nouă etapă a vieţii şi trebuie să te adaptezi, să mergi înainte, nu înapoi. îmi pare rău că sunt atât de dură cu tine, dar vreau să te fac să înţelegi în ce situaţie te afli, o prietenă bună trebuie să spună adevărul, nu să susţină necondiţionat orice prostie, gata, trebuie să-l iau pe Roi de la grădiniţă, mai vorbim, şi deja demarează şi se îndepărtează, până şi maşina ei e mică şi rotundă, întocmai ca şi Naami, însă foarte rapidă, şi Dina aruncă în urma ei o privire ostilă, ţinându-se cu o mână de trunchiul uscat al unui chiparos. Are senzaţia, spre groaza ei, că trunchiul se leagănă, însă de fapt ea e cea care nu se ţine bine pe picioare, pentru că iar n-a mâncat nimic toată ziua, ea e cea căreia prietena cea mai bună nu i-a oferit nici măcar un strop de căldură şi de sprijin, poate că are dreptate, poate că îi va mulţumi într-o bună zi, dar nu astăzi, fiindcă astăzi se simte părăsită şi trădată, astăzi simte că nu va mai dori să vorbească niciodată cu ea, cu singura prietenă pe care a avut-o în ultimii ani, de când a rupt legătura lui Orly, iar când îşi aduce aminte de ea, dinţii încep să-i clăn- ţăne dintr-odată de parcă temperatura ar fi scăzut brusc, Orly ar fi sprijinit-o cu siguranţă, era îndrăzneaţă, originală, nu o ursoaică închistată şi obtuză ca Naami, dar unde o fi ea acum, oare s-o fi aruncat într-adevăr în abis, în braţele morţii, însă chiar dacă ar trăi, pentru ea e ca şi moartă, Orly n-o va ierta niciodată, aşa e ea, îndrăzneaţă şi originală, dar şi răzbunătoare, cum ar putea ierta pe cineva care i-a trădat încrederea, pe cineva care i-a distrus viaţa? Când traversează strada, cu mintea în altă parte, o maşină opreşte chiar lângă
ea cu un scârţâit asurzitor de frâne, atât de aproape încât simte căldura motorului încălzindu-i trupul ca răsuflarea unui animal, iar şoferul o ceartă, fii atentă, nebuno! Dacă vrei să te sinucizi, fa-o singură! Ea îl priveşte uluită, de unde ştie, oare şi el crede că e o nebunie să înfiezi un copil, şi abia atunci observă că a traversat pe roşu, însă îşi continuă drumul, deşi o motocicletă trece huruind chiar prin faţa ei, iar când ajunge în cele din urmă pe trotuar, se trezeşte gândindu-se la cât de slabe sunt forţele vieţii, la atrofierea bruscă a instinctelor primare. Parcă tot ce a făcut an de an, aproape inconştient, fără să gândească şi fără intenţie, este pus pe neaşteptate sub semnul întrebării, cazna de a păzi fructul vieţii, de a veghea flacăra existenţei, şi dintr-odată pune sub semnul întrebării rostul efortului de a traversa strada cu atenţie zi de zi, de a privi întâi în dreapta şi apoi în stânga, de a te asigura că drumul e liber, ce rost au toate astea, fiindcă ea, de pildă, Dina Horowitz-Yarden, profesoară de istorie la colegiu, de aproape patruzeci şi şase de ani, căsătorită şi mamă a unei fete, nu are nimic împotrivă ca unul dintre monştrii traficului urban să o ajute să rezolve acest conflict, care pare fără soluţie, între vocea inimii şi vocea raţiunii, între vocea ei şi vocile soţului, fiicei şi prietenei ei, şi se imaginează mergând pe străzi cu

ochii închişi, fără baston şi fără câine însoţitor, doar cu dorinţa ei de a trăi care păleşte de la o clipă la alta, încredinţându-se în mâinile destinului, oare mâinile sale vor fi mai reci decât cele ale apropiaţilor ei?

Slăbită, se aşază pe o bancă din capătul trotuarului şi îşi acoperă faţa cu mâinile, are nevoie de ajutor şi nu ştie către cine să se îndrepte, cum se face că dintr-odată nu mai are pe nimeni căruia să-i ceară ajutorul şi cum se face că şi-a pierdut
292
dorinţa de a trăi într-o asemenea măsură încât are impresia că numai un copil va reuşi să i-o redea? De ce tocmai un copil? De când tocmai un copil? Fiindcă niciodată nu se numărase printre femeile care îşi doresc mulţi copii şi cărora le plac toţi ţâncii, fără rezerve, chiar dimpotrivă, acestea o dezgustaseră întotdeauna şi le privise cu superioritate, ce i s-a întâmplat acum, la mijlocul vieţii?

Naami are dreptate, şi Ghideon are dreptate, şi Nitzen, ar trebui să fie fericită cu ce are, cât de apăsătoare e amărăciunea asta care a încolţit precum un mărăcine într-un strat de flori bine îngrijit, de aceea nimeni n-o susţine, de aceea până şi maşinile de pe stradă vor s-o rănească şi de aceea ar trebui să se ridice, să se urce în maşină şi să meargă acasă, ca să se dedice tezei de doctorat, să aibă grijă de mica ei familie şi să nu tulbure mersul firesc al vieţii, şi exact aşa va face, însă în clipa în care se ridică simte că o cuprinde o ameţeală atât de puternică, încât e nevoită să se aşeze din nou pe bancă, mâinile îi tremură şi clatină din cap, nu are nici un sens, o contradicţie interioară gravă se conturează aici, fiindcă, dacă are într-adevăr o casă, de ce stă întinsă pe o bancă în miezul zilei, ca oamenii străzii, dacă are într-adevăr o familie, de ce nu ia legătura cu ea acum, rugându-se să fie luată de-aici şi dusă acasă, unde îi vor da de mâncare şi de băut, şi scotoceşte prin geantă după mobil, îl va suna pe Ghideon; nu demult a făcut o serie de fotografii cu oameni ai străzii, vino să mă fotografiezi şi pe mine, va spune, însă până şi gândul la numărul lui de telefon îi repugnă, cifrele impare îi stârnesc furia, şapte şi unu şi trei şi cinci şi nouă, oricum nu are puterea să-i înfrunte privirile reci şi pline de reproş, acum are nevoie de cuvinte mângâietoare, pline de căldură, care să se reverse precum laptele aburind în toiul nopţii.
293

Cât de liniştită se întorcea în pat după discuţiile nocturne cu fratele ei, aproape fericită, au trecut atâţia ani de atunci şi între timp s-au înstrăinat tot mai mult, totuşi amintirea asta i-a rămas, şi e cât se poate de reală, aşadar caută în lista de contacte a telefonului până ajunge la numele lui, Avner Horowitz, nu se ştie din ce motiv îi scrisese şi numele de familie, pentru a sublinia parcă distanţa dintre ei, distanţă pe care amândoi se străduiseră s-o păstreze, de parcă ar fi fost un lucru de preţ, Avner, vino repede, am nevoie de tine.

Ce e? întreabă el. S-a întâmplat ceva cu mama? Sunt la serviciu, iar ea spune, nu, mama e bine, evident, pentru el a fost toată viaţa doar o sursă de informaţii despre mama lor, şi deja îi pare rău că l-a sunat, nu vrea ca el să vină din obligaţie, ci de bunăvoie, mânat de dragoste, însă de unde ar putea izvorî dintr-odată o asemenea dragoste, şi Dina bate deja în retragere, nu-i nimic important, Avner, stai liniştit, mă descurc, însă el se răzgândeşte imediat, unde eşti?

Spre mirarea ei, vine cu un taxi, mult mai repede decât se aştepta, tocmai când se gândea c-o să dureze mai bine de-o oră. Stă întinsă pe bancă cu picioarele strânse şi soarele o acoperă cu o pătură aurie, iar pentru o clipă se simte liniştită şi relaxată cum nu s-a mai simţit de foarte mult timp, ca un copil într-o covată, privind spre coroana eucaliptului aplecată asupra ei, şi fără să-şi dea seama îşi acoperă ochii cu mâna, după care începe să se joace acoperindu-i şi descoperindu-i, iar

lucrurile par ba că se apropie, ba că se îndepărtează, cât de cunoscută îi e mişcarea asta din poveştile mamei despre fructele roşii ale arbore- lui-de-piper. întotdeauna o enervaseră amintirile din copilărie ale mamei ei, menite a-i stârni
294
compasiunea, însă acum o emoţionează povestea asta despre fetiţa deja mare care nu îndrăzneşte să se ridice şi să meargă şi care stă culcată zi de zi în ţarcul ei, schimbând cu ajutorul degetelor imaginea din faţa ochilor, exact cum face ea acum. în jurul ei, viaţa merge înainte, traficul curge greoi şi murdar, oamenii trec pe lângă ea, cu genunchii mişcându-se înainte şi înapoi, lăsând în urmă frânturi de conversaţii, indiferenţi la existenţa ei, dar alienarea asta urbană n-o deranjează, îşi aşteaptă fratele, iar aşteptarea îi face plăcere. La fel aşteptase ca el să se nască, să trăiască alături de ea, să schimbe totul în bine, şi iată că în apropierea ei opreşte un taxi, iar bărbatul care se dă jos din el, îmbrăcat într-o robă neagră şifonată, e singurul ei frate, iar ea e singura lui soră, şi Dina e mai fericită să-l primească lângă ea pe bancă decât a fost vreodată să-l primească în propria casă, aşa că îşi strânge picioarele, făcându-i loc, îţi mulţumesc c-ai venit.

Ce se întâmplă? Nu te simţi bine? întreabă el, după care adaugă inutil, mi s-a furat maşina, am lăsat-o în parcarea universităţii şi a dispărut, iar ea îl priveşte surprinsă, cât de schimbat pare astăzi, e mai tras la faţă şi expresia i s-a schimbat complet, acum are un soi de concentrare dureroasă, în locul trufiei pe care o afişa, cel puţin faţă de ea, iar în clipa în care se aşază alături observă că e cu mintea în altă parte, că buzele îi tremură puţin şi e grozav de agitat, şi i se pare că banca de sub coroana eucaliptului e un fel de plută micuţă în mijlocul lacului, legănată de valuri, şi cu toate că pluteşte în derivă, e singura lor speranţă, ca supravieţuitori ai unei nave scufundate, un frate şi o soră care au nevoie de ajutorul Celui de Sus, pentru că tatăl lor mort şi mama lor muribundă, ce se târăşte spre moarte ca un crocodil bătrân
295
prin mlaştini, îi privesc de la distanţă, fiecare din lumea lui, fără să-i poată salva.

Ţi-am adus nişte apă, spune el, scoţând o sticlă cu apă rece din servieta lui de avocat, iar ea şi-o lipeşte de frunte, apoi şi-o trece încet peste obraji, şi în clipa în care bea din ea are impresia că n-a mai gustat niciodată ceva mai bun, bea şi tu, spune ea întinzându-i sticla, iar el ridică gâtul cu o mişcare bruscă, ce îi aduce aminte de vremea când era copil şi stătea culcat în cărucior, sugând din biberon, cu ochii lui albaştri superbi ridicaţi spre cer şi cu o expresie atât de concentrată încât toţi oamenii care îl vedeau se uitau într-acolo, pentru a descoperi ce găsise atât de interesant, iar acum şi ea îşi ridică privirea la coroana pârjolită de arşiţa după-amiezii, dincolo de care cerul se zăreşte ca un fum, însă ochii lui se întorc îndată spre ea şi Avner întreabă, ce se întâmplă, Dina? Ce-ai păţit? Te-am sunat acum câteva zile, dar nu mi-ai răspuns.

Mi s-a făcut rău dintr-odată, răspunde ea ezitând, am simţit că leşin, nu reuşeam să mă ridic de pe bancă, iar el o priveşte cercetător, ai slăbit foarte mult, mai şi mănânci din când în când? Ai mâncat ceva azi? Iar ea spune, nu, nu am poftă de mâncare, şi el deschide din nou servieta şi scoate dinăuntru un sendviş cu pâine neagră cu seminţe, felii de roşie şi frunze de salată care se iţesc pe margini, uite, ia şi mănâncă puţin, iar ea pipăie sendvişul, impresionată, asta da sendviş, îţi faci câte unul în fiecare dimineaţă? Iar el zâmbeşte, nu, nu eu, şi ea încearcă din nou, Shlomit îţi pregăteşte sendvişurile? Iar el răspunde, nu, nu e stilul ei, şi Dina îl priveşte curioasă, desfa- când folia de plastic şi muşcând din pâinea proaspătă şi din brânza de capră moale, iar în timp ce mestecă o cuprinde o foame puternică, mâinile

misterioase care au feliat pâinea şi au tăiat brânza
296
şi legumele pentru fratele ei o îngrijesc, indirect, şi pe ea.

Vrei să bei o cafea? întreabă el, zăresc o cafenea în capătul străzii, iar ea spune, nu, am fost deja acolo mai devreme, hai să rămânem aici. Aproape că ţi-am mâncat tot sendvişul, zice întin- zându-i ce a mai rămas din el, iar Avner mestecă în tăcere, privind feliile de pâine care se împuţinează, până când în cele din urmă dispar şi rămâne cu mâinile goale, apoi scoate din buzunar un şerveţel de hârtie şi îşi şterge buzele, în timp ce ea îl priveşte, obrajii lui bărbieriţi în general cu grijă sunt acum acoperiţi de ţepi închişi la culoare ce îi scot în evidenţă ochii, care în lumina orbitoare a amiezii par aproape transparenţi, spune-mi, îţi aduci aminte cum ne întâlneam noaptea în bucătărie? Despre ce vorbeam? Ştiu că stăteam de vorbă, dar nu mai ţin minte despre ce.

Despre insomnie, cred, spune el, îţi era foarte greu să-i faci faţă, iar ea întreabă surprinsă, chiar aşa? Mai greu decât ţie? Şi el răspunde, cu siguranţă, mereu spuneai că ai fi preferat să mori, măcar atunci ai fi putut să dormi, îmi aduc aminte că m-ai speriat îngrozitor, eram doar un copil, nu ştiam cum să te ajut.

Le-ai povestit mamei şi tatei? întreabă ea, iar el spune, nu, m-am gândit mult şi în cele din urmă am hotărât că era decizia ta, să le spui, să trăieşti, pe atunci aveam principii solide, zice el zâmbind, îmi doresc să le fi păstrat până astăzi, iar ea oftează, înseamnă că eu m-am schimbat mai puţin decât tine, din păcate, chiar şi astăzi mi-am dorit să mor, aproape, spune ea, în ultimul timp am impresia că am murit deja, că viaţa mea s-a sfârşit, e un sentiment îngrozitor, nu pot să scap de el.

Cum a început totul? întreabă Avner. Sigur are legătură cu anumite împrejurări, nu-i aşa? Şi ea oftează din nou, poate că e din pricina vârstei,
297
sau a hormonilor, nu înţeleg destul de bine, dar simt că am rămas dintr-odată singură, că tot ce credeam că am s-a destrămat, şi pentru că el nu spune nimic, mulţumindu-se să dea din cap cu tristeţe ca pentru a-i întări vorbele, Dina continuă, am o idee despre care toată lumea crede că e o nebunie, aşa că toată lumea mă consideră nebună, vreau să fac ceva cu restul de viaţă care mi-a rămas, însă din câte se pare lucrul ăsta nu se va întâmpla niciodată.

Ce anume? întreabă el, iar ea ezită, lasă, şi tu o să crezi că e o nebunie, iar eu ştiu că ar trebui să uit de asta şi să mă bucur de ce am, însă nu reuşesc, şi când el izbucneşte în râs ea întreabă, ce e atât de amuzant? Iar Avner spune, de când simt cei din familia noastră ce ar trebui să simtă? Şi ea zâmbeşte uşurată, nu m-am gândit la asta, adevărul e că nu sunt obişnuită să mă gândesc la mine ca făcând parte dintr-o familie, am fost întotdeauna atât de dezbinaţi.

Şi ce anume vrei să faci? întreabă el, să pleci pentru un an în India? Să-ţi iei un amant tânăr? Şi ea răspunde, mi-aş dori să mi se potrivească aşa ceva, crede-mă, ar fi fost mult mai simplu. Nu, vreau să fac ceva mult mai cuminte, mărturiseşte ea, dar şi mult mai complicat, vreau să înfiez un copil, cu siguranţă crezi că am luat-o razna, în general bărbaţii nu agreează prea mult ideea asta, adevărul e că nici femeile, spune ea pe un ton ironic, şi nici fetele, mai ales adolescentele, mai precis Nitzen, şi în clipa în care vocea i se frânge, iar capul îi cade aproape inert pe umărul lui, Avner o cuprinde cu braţul, Dina, zice el, nu înţeleg de ce te porţi ca şi cum ţi-ai cere scuze pentru ceva, după părerea mea e un gest minunat, ce-ar putea fi mai frumos de-atât?

Dar eu nu vreau să fac lucrul ăsta pentru frumuseţea lui, spune ea privindu-l cu ochi umezi,

ci pentru mine, înţelegi, pentru că de asta am nevoie, nu pentru că aş fi o sfântă, iar el spune, şi de ce ar trebui să fii o sfântă? Ce importanţă au motivele tale? Ştii câte motive diferite îi împing pe oameni să aducă pe lume copii? Tu ai nevoie de un copil şi vei găsi unul care are nevoie de o mamă, ce poate fi mai logic de-atât?

Dar, Avni, e o fantezie, spune ea aruncându-i în faţă toate cuvintele care i-au fost înşirate de-a lungul ultimelor săptămâni, e doar o fantezie romantică, vorbim aici despre copii dificili, cu o mulţime de probleme, iar el zâmbeşte, şi? Copiii dificili nu au nevoie de mame? Cu siguranţă vor apărea şi probleme, dar le vei face faţă şi între timp vei salva un copil, şi ea plânge pe umărul lui, din câte se pare, pe mine încerc să mă salvez, însă toată lumea îmi spune că ar trebui să caut un alt fel de ajutor, să iau hormoni sau să merg la psiholog, sau pur şi simplu să mă mulţumesc cu ce am, iar eu nu reuşesc.

Sigur că nu reuşeşti, spune el, întinzându-i şerveţelul de hârtie folosit, cum ai putea să-ţi înăbuşi o dorinţă atât de profundă? Mi-e teamă să mă gândesc la preţul pe care l-ai putea plăti pentru aşa ceva, dar ea îl întrerupe, trebuie să renunţ, nu am de ales, Ghideon nu e de acord sub nici o formă, iar eu nu voi putea să fac asta singură, şi el spune, atunci te voi ajuta eu, voi merge cu tine oriunde vei avea nevoie, însă ea clatină din cap, nu înţelegi cât e de complicat, nu pot să distrug o întreagă familie din pricina obsesiei mele, trebuie să trec peste asta şi să găsesc alte lucruri care să-mi trezească interesul, voi începe un tratament, voi face yoga, voi găsi o instituţie unde să fac muncă voluntară ca să mă simt utilă.

Of, Dina, zâmbeşte el, norocul tău că nu eşti avocată, n-ai câştiga nici un proces în viaţa ta,
299
după cum te învinovăţeşti întruna, taci puţin şi lasă-mă să pledez în favoarea ta, iar ea tace recunoscătoare şi îl ascultă cu ochi scânteietori şi cu inima bubuind, stând pe banca de sub coroana încinsă a eucaliptului şi sorbindu-i cu sete cuvintele, fiindcă are impresia că vorbeşte despre o altă femeie, nu despre ea, despre o femeie curajoasă, generoasă, pe care i-ar plăcea să o cunoască, despre o femeie pe care mama ei nu a vrut-o, dar care îşi doreşte ca în restul de viaţă ce i-a mai rămas să primească în casa şi în inima ei un copil pe care mama lui nu l-a dorit, şi să-l crească cu dragoste.

întârzie din nou, iar o vor urmări privirile lor batjocoritoare, bucurându-se de greşeala ei, ce se întâmplă cu tine, Hemda, iar ai întârziat la ore, atât ca elevă, cât şi ca profesoară, întârzie la grajd, la coteţul găinilor, visând printre straturile cu flori, înaintând încet, provocând fără să-şi dea seama vaca lor sfântă, vaca pe care o venerau şi o munceau fără încetare. Cine ajunge primul la muncă, cine n-a lipsit nici măcar o zi de la muncă, mâinile cui sunt cele mai pricepute, coşurile cui se umplu cel mai repede cu măsline tari şi amare, cine stoarce cele mai multe fructe, cine prinde mai mult peşte, cine pliveşte buruienile cu iscusinţa unui pianist - în timp ce ea, fiica tatălui ei, întârzie mereu, e întotdeauna ultima dintre toţi, iar coşurile ei sunt goale.

El era conştiinţa lor, conştiinţa şi farul lor, însă ea se ascundea la marginea acestei realităţi îngrădite cu un gard din sârmă ghimpată. Fiecare dă cât poate şi primeşte cât are nevoie, îi repeta mereu, nu aspirăm la egalitate, egalitatea e o boală grea, dar cum să ştii de ce anume eşti în stare şi cum să ai încredere în nevoile tale? Căzneşte-te, strânge din dinţi, pentru că trebuie să dai tot ce poţi, şi întotdeauna pari să poţi mai mult, şi ce

meriţi? Nimic, ăsta e răspunsul cinstit. De aceea el se mulţumeşte cu puţin, iar în rarele ore libere învaţă limba engleză, umplând caiete întregi cu scrisul lui mărunt şi îngrijit, citeşte cărţi de filozofie, îi citeşte pe Tolstoi, pe Brenner, în timp ce ea e zdrobită sub ochii lui, zdrobită sub ochii tuturor în oala sub presiune transparentă, înconjurată de o mulţime de priviri critice, ce spun despre tine, ce au spus ieri, ce vor spune mâine?

Probabil că lucrul ăsta era bun doar în zilele de sărbătoare şi de doliu, fiindcă atunci presiunea se comprima într-o entitate protectoare şi dătătoare de curaj, însă în viaţa de zi cu zi era absolut de nesuportat. Ce n-au spus despre ea? Că e leneşă, că e răsfăţată, că visează în loc să muncească şi că profită de ceilalţi, cum a ieşit o asemenea fiică dintr-un astfel de tată? Ei bine, de ce sunteţi aşa surprinşi, aţi uitat că are şi o mamă? Nici nu-i de mirare că aţi uitat, fiindcă şi ea a uitat că are şi o mamă, biata copilă, până şi mama a uitat că e mamă. Aţi văzut-o? Abia s-a întors şi a şi plecat din nou, de data asta în America, pentru un an întreg, să strângă fonduri în sprijinul evreilor, în timp ce noi stăm aici şi ne umplem palmele de bătături. Iată rodul acestei mame care se îmbracă doar în costume croite după ultima modă şi care pleacă duminica din kibbutz şi se mai întoarce abia joia, iar asta numai în cazul fericit când se află în ţară. Biata copilă, bietul soţ, cum de îi permite aşa ceva, cum de nu-l deranjează faptul că îl lasă tot timpul singur, un văduv a cărui nevastă e în viaţă. Insă ea era atât de mândră de mama ei, gâtuită de admiraţie, îi asculta poveştile despre fermele de pregătire pe care le înfiinţase în Polonia cu mulţi ani în urmă şi despre cât e de important să înveţe tineretul evreu să muncească pământul, pentru ca atunci când vor ajunge în Israel să se poată integra imediat

în kibbutzuri, despre cât de important e să stabilească întâlniri cu evreii din America şi să-i convingă să contribuie la întreţinerea aşezărilor din ţară, pentru a-şi putea construi un viitor aici, pentru a se putea apăra, nu-ţi face griji, Hemda, timpul va trece repede, mă voi întoarce în mai puţin de un an, să-mi scrii scrisori lungi, scrii atât de frumos, iar Hemda îşi lua rămas-bun epuizată, ştiind că şi ea dă cât poate, pe mama ei o dă, iar lucrul ăsta e mult peste puterile ei.

Chiar şi în viaţa de adult întârzie, un minut sau două ce dau peste cap întreaga zi, cine a mai auzit de o profesoară care întârzie? Profesorii sunt oricum priviţi cu suspiciune, fiindcă nu fac munci manuale, ci doar atunci când le vine rândul sau când sunt chemaţi, şi toată lumea se uită chiorâş la ei, cu atât mai mult la o profesoară care nu ajunge la timp, care nu-şi obligă elevii să facă teme, care nu dă teste şi nici note. Până şi elevii ei, cărora le convenea de minune situaţia, o trădau, povestindu-le părinţilor ce şi cum făcea, însă ea ura competiţia, detesta orice formă de autoritate, era dezgustată de disciplină, voia ca ei să înveţe din proprie voinţă, nu din obligaţie, fiindcă rănile constrângerilor la care fusese supusă nu se vindecaseră încă, aşadar cum putea ea să-i constrângă pe alţii? Până şi meseria de profesoară îi fusese aproape impusă, căci ce altă opţiune avea în anii de după război? Să muncească la fermă, să lucreze pământul, să se facă bucătăreasă sau îngrijitoare? Sigur că meseria ei era de preferat, însă şi-ar fi dorit să predea literatură sau religie, iar ei îi impuseseră să predea agrotehnică, sau ştiinţele naturii la clasele mai mici. Nu i-a iertat niciodată pentru că o siliseră să rupă misterul ce învăluia natura din jurul ei, care îi era mult prea apropiată şi prea dragă încât să predea la şcoală legile ce o guvernau, transformând-o într-o povară

atât pentru ea, cât şi pentru elevii ei, era o corvoadă neplăcută, aşa cum devenise rapid rutina întregii sale vieţi. Ce dezamăgitoare era viaţa de adult, oare la fel simţea

şi tatăl ei, oare la fel simţea şi mama? Se pare că nu, pentru că ei erau cufundaţi în alte probleme, cum ar trebui să se comporte oamenii, nu cum ar trebui să privească viaţa.

Aşa îşi vedea viaţa de adult pe-atunci, din ce în ce mai limitată, precum suprafaţa lacului, printre monştrii de oţel care îi săpau în carne, între canalul vestic şi cel estic, restrângându-se din cauza nivelului tot mai scăzut al apei. Condamnat la o moarte lentă, lacul se împuţina sub ochii ei de la an la an, dar spre deosebire de ea nu se dădea bătut aşa de uşor, ridicându-le noi şi noi probleme inginerilor veniţi cu maşinăriile lor sofisticate, aduse tocmai din America. Izvora iar şi iar din inima pământului, întrerupea iar şi iar lucrările, fiindcă mâlul refuza să se usuce, astupa canalele de drenaj, distrugea brazdele trase de pluguri, chiar şi în ultima şi cea mai cumplită dintre etape, când au scos drugii de oţel ai barajului, smulgând strigăte entuziaste din piepturile distinselor minţi luminate şi ale curioşilor adunaţi acolo pentru a urmări execuţia, fiindcă li se promisese că apa se va scurge în numai câteva ore, au fost nevoiţi să se întoarcă acasă aşa cum au venit, pentru că lacul a rămas acolo săptămâni întregi, până când iarna i-a umflat din nou apele. De fiecare dată crezuse că a reuşit să-i alunge, dar ei se întorceau înarmaţi cu idei noi, până când a înţeles că acestea nu erau decât spasmele agoniei. Nu au renunţat, hotărâţi să-l sacrifice şi să numească acest lucru un „act de creaţie", aşa cum erau hotărâţi să numească încăpăţânarea lacului „sterilitate" şi fertilitatea care a venit în cele din urmă „binecuvântare", cu toate că numai la câţiva ani după supunerea lacului binecuvântarea s-a destrămat şi ea.

303

Ce au fost toate astea, oftează ea, şi pentru ce, de ce a trăit tocmai ea atât de mult, mai mult decât lacul ei, mai mult decât părinţii ei, mai mult decât soţul ei? întârzie până şi să moară, furând încă o clipă, visând cu ochii deschişi, cu toţii au ajuns deja acolo, muncitori sârguincioşi îmbrăcaţi în salopete, lucrând pe câmpurile pierzaniei, cultivând măsline găunoase, mulgând lapte negru din ugerele vacilor, adunând ouăle fosilizate ale găinilor moarte, ieşind la pescuit pe înserat ca să prindă schelete de peşti, atâta muncă în zadar, pentru că morţii nu au nevoie de hrană.

Atâta muncă în zadar, exact la fel simte şi astăzi, fiindcă toate astea nu au nici un gust, mâncarea nu are nici un gust, măslinele nu au nici un gust, nici fructele, pentru că nu au fost culese cu dragoste, ci cu ură, cu aroganţă. Cât de aroganţi erau oamenii pe atunci, adulţii şi copiii deopotrivă, convinşi că acela era cel mai nobil stil de viaţă cu putinţă, fiecare dă cât poate şi primeşte cât are nevoie, aşadar ce rost avea să se urmărească neîncetat, cum se comportă celălalt, cine profită de cine. Avea impresia că o urmăreau până şi în somn, patul îi era înconjurat de judecători şi avocaţi care deveneau tot mai severi de la o oră la alta, chiar şi acum se trezeşte înfricoşată, a întârziat din nou, şi priveşte înjur sperând că n-a observat nimeni, fiindcă e de datoria ei să ofere un exemplu personal, după cum îi repeta fără încetare tatăl ei.

Toate învăţăturile lui se sprijineau şi se înte- meiau pe sfântul exemplu personal, pe corectarea propriilor greşeli, din care se va naşte o lume mai bună, pe când ea a renunţat repede, în clipa în care a ajuns la maturitate, ba chiar cu mult înainte de asta, când a refuzat să se ridice în picioare, şi se foieşte în pat cuprinsă de nelinişte, e mult prea târziu să mai încerce să găsească un sens

304

vieţii deja trăite, fiindcă ce înseamnă amestecul ăsta, distorsiunile astea de timp şi spaţiu, straturile succesive de nemulţumire, hăurile neiertătoare de unde se ivesc ca s-o înfrunte fetiţa care întârzia să meargă, copila care era obligată să treacă prin

probe ostentative de bravură, tânăra care a renunţat cu sânge-rece la iubire, mama imatură, chiar şi după moartea soţului ei renunţase să-şi trăiască restul de viaţă ce-i mai rămăsese, ceruse atât de puţin, să fie lăsată în pace sau să fie iubită fără rezerve, privindu-şi neliniştită copiii deja mari cum cântăreau ofertele vieţii şi luau decizii, în timp ce eşecul ei arunca o umbră asujpra eforturilor lor.

Ii priveşte fără să spună nimic, oscilând între o apropiere dureroasă şi o înstrăinare la fel de dureroasă, mirându-se la vederea bărbatului greoi şi înfrânt şi a femeii colţuroase, nereuşind să-i recunoască în ei pe copiii care au fost odată, se recunoaşte numai pe ea, ca şi cum nu s-ar fi schimbat deloc din clipa în care a venit pe lume, şi se gândeşte din nou cu uimire la veşnica nepotrivire care a urmărit-o de-a lungul întregii vieţi, nu era potrivită pentru viaţa din kibbutz, nici pentru a fi fiica părinţilor ei, nici pentru a fi soţia bărbatului cu care s-a căsătorit sau mama copiilor pe care i-a născut, ce fel de experiment steril se desfăşoară înăuntrul ei şi de ce durează atât de mult? Oare totul are un scop ascuns, oare va primi o altă şansă de-a se integra în spaţiu şi timp, iar când se gândeşte la clipa în care va părăsi locul ăsta şi li se va alătura părinţilor ei, care o aşteaptă acolo, oferindu-i o nouă copilărie, o cuprinde dintr-odată tristeţea despărţirii de propriii ei copii, o tristeţe adâncă şi chinuitoare. Nu-i va mai vedea vreme de foarte mulţi ani, nu va mai şti ce se întâmplă cu ei şi nu va mai putea să-i ajute, nu le va lăsa nici o moştenire în afară de ei înşişi şi de un caiet
305
gol. Eşti trează, bunico? aude pe neaşteptate o voce pe care nu a mai auzit-o de foarte mult timp, nu are voie să întârzie de data asta, trebuie să fie prezentă în timp şi spaţiu, şi îşi pipăie gingiile ca să se asigure că dinţii îi sunt la locul lor, tu eşti, Nitzen, draga mea? Da, sunt trează.

Cum te simţi? întreabă copila, şi Hemda întinde o mână spre răsuflarea fierbinte, ochii îi sunt încă închişi, au stat prea multe ore acoperiţi de pleoape, ca nişte obloane pe care nu are rost să le ridici, însă acum i se pare că creierul ei nu e în stare să execute această mişcare simplă. Printre degete îi alunecă şuviţe de păr moale, amintindu-i de părul mamei ei, în timp ce şi-l usca la soare după baia de sâmbătă, mâinile ei mângâie norul parfumat, iar pleoapele i se zbat. Te simţi bine, bunico? întreabă nepoata ei cu teamă, şi Hemda se grăbeşte să spună, da, nu-ţi face griji, deja nu mă mai doare atât de tare, o lumină portocalie îi pătrunde prin pleoape, învăluind-o în raze de miere din creştetul capului până în vârful degetelor de la picioare, cât de dulce e copila asta, nici pe ea n-o va mai vedea, nici despre viaţa ei nu va mai şti nimic, dar cât de puţine ştie despre ea acum, de parcă ar fi murit deja, şi cât de mult s-a bucurat când s-a născut, cât de mult şi-a dorit să facă parte din viaţa ei de zi cu zi, însă Dina a îndepărtat-o, nu i-a dat voie să le împărtăşească dragostea. O singură dată, când au plecat la Veneţia şi au lăsat-o în grija ei, a putut să guste din dulceaţa asta, care îi fusese răpită imediat, sperând că după ce va creşte şi va ieşi de sub influenţa mamei sale copila se va apropia de ea, dar chiar şi după ce a crescut, Nitzen a rămas foarte rezervată, ca şi cum n-ar fi avut nevoie de ea, oare într-adevăr nu avusese nevoie de ea până acum?

Iată că pleoapele i se dezlipesc şi ochii i se deschid spre un chip palid, pistruiat, a cărui frumuseţe
306
străvezie îi cucereşte inima încetul cu încetul, cu cine seamănă oare? Are tot mai mult impresia că desluşeşte pe el trăsăturile lui Alik al ei din tinereţe, numai de n-ar deveni la fel de rigidă şi dificilă ca el, de ar reuşi să-şi păstreze neatinsă dulceaţa, încă arată ca o fetiţă, nu s-a schimbat prea mult de când avea doar şase ani şi a stat

cu ea timp de o săptămână, iar Hemda îşi aminteşte cum voia să doarmă în pat cu ea, ca să se poată ascunde în inima ei, cum spunea ea. De cine să te ascunzi? o întreba, iar copila răspundea, de despărţire, şi astfel au petrecut împreună şapte nopţi liniştite, cât de uşor fusese, pentru prima dată în viaţa ei, uşor să doarmă, uşor să iubească, şi spune, ce bine îmi pare să te văd, am impresia că nu ne-am mai văzut de ani întregi, ai venit singură, fără mama?

Da, mama e la serviciu, răspunde Nitzen, nici nu i-am spus că vin la tine, şi Hemda întreabă, ce mai faci, cum merge cu şcoala? încearcă ea să găsească un subiect de care să se agaţe, fiindcă nu ştie absolut nimic despre viaţa nepoatei ei. îşi aminteşte câţi ani are şi că îi place să citească şi să picteze, poate chiar să facă fotografii, însă nimic mai mult, dar Nitzen întrerupe repede discuţia lor stângace, acum nu mai merg la şcoală, am intrat deja în vacanţa mare, după care întreabă cu tristeţe, spune-mi, bunico, aş putea veni să locuiesc la tine?

Sigur că da, ce întrebare e asta? răspunde ea, mama şi tata pleacă în străinătate? Iar copila spune, nu, pur şi simplu nu mai vreau să stau acasă, şi Hemda se gândeşte la vorbele ei, sim- ţindu-se dintr-odată foarte obosită, pleoapele i se vor închide dintr-o clipă în alta, făcând să dispară limpezimea asta trecătoare ce înoată ca un peşte alunecos în lacul conştiinţei ei, trebuie să încerce s-o prindă prin toate şiretlicurile pe care le cunoaşte, un năvod ce se desface când îl arunci cu o mişcare

circulară, pumni de tărâţe, vâsle lovind apa, plecaţi, fugiţi de aici. Iată că se aude fluierul în depărtare, trebuie să se grăbească spre mal şi să tragă bărcile pe uscat, valurile se rostogolesc lungi şi leneşe până se sparg împroşcând spumă albă, nu adormi, nu e încă rândul tău să dormi, o mustră tatăl ei, şi ea tresare, privind cu luare-aminte silueta aşezată lângă ea, nu adormi, bunico, rămâi cu mine, şi ea îşi umezeşte buzele cu limba în somn, au gust de sânge, ce spuneai? Nitzen oftează, spuneam că mama nu mai vrea ca eu să locuiesc acasă, îi încurc planurile, iar Hemda întreabă din nou, ce spuneai, ce-a păţit mama? Simte o satisfacţie răutăcioasă, e prima dată când copila are cu adevărat nevoie de ea, e prima dată când îşi învinge fiica în această competiţie veche şi umilitoare.

Spune-mi, bunico, când ai o pereche de pantofi care s-au scâlciat de atâta purtat ani la rând şi îţi dai seama că nu mai ai nevoie de ei, ce faci? întreabă ea, iar Hemda zâmbeşte, ştii că la noi în kibbutz pantofii erau purtaţi până când nu mai rămânea nimic din ei, tatăl meu se lăuda că n-a aruncat niciodată o pereche de pantofi, însă copila o întrerupe din nou, dar în zilele noastre e altfel, în zilele noastre îi aruncăm, nu-i aşa? îi punem lângă coşul de gunoi, aşteptând să-i ia cineva care are nevoie de ei, am dreptate? Şi Hemda dă din cap, bănuiesc că da, de ce întrebi? Ai găsit vreo pereche de pantofi pe care să-ţi fi dorit s-o iei şi mama nu te-a lăsat? Iar copila răspunde cu un glas frânt, nicidecum, mama mă aruncă pe mine ca pe-o pereche de pantofi vechi.

Te aruncă? repetă ea uluită, despre ce vorbeşti? Mama te iubeşte foarte mult, dar fata o contrazice pufnind, nu eşti la curent cu noutăţile, bunico, nu mă mai iubeşte deloc, apoi smulge un şerveţel din cutia de pe măsuţa cu medicamente şi îşi

suflă nasul, lăsându-şi capul pe umărul bătrânei şi suspinând uşor.

Nu mai plânge, îi mângâie ea părul cu tristeţe, mai auzise deja toate astea, şi nu doar o singură dată, ce se întâmplă în familia aia a lor, care stă în jurul unui foc de iubire şi nu face decât să măsoare înălţimea flăcărilor, ce tortură ciudată se transmite în neamul lor din generaţie în generaţie, cum de i-a trecut prin minte o idee atât de

incredibilă? Sigur că te iubeşte, eşti fiica ei, singura ei fiică!

In curând nu voi mai fi, strigă ea, vrea să înfieze încă un copil, înţelegi? I-a venit dintr-odată ideea să mă înlocuiască! Hemda e nedumerită, cum adică „să te înlocuiască"? Petice de cuvinte, frânturi de conversaţie, le coase pe toate cu o mână stângace, cine ce i-a spus cui şi când, i se pare că gurile se schimbă, limbile se rostogolesc, dar firul transparent al amintirilor rămâne în mâinile ei, numai de n-ar aluneca din nou, cum adică să te înlocuiesc, pe amândoi v-am iubit la fel de mult! Fragmente de cuvinte, frânturi de conversaţie, însă suspinele nepoatei se înteţesc, îngropate în umărul ei, m-a iubit atâta timp cât am fost o fetiţă mică şi dulce, dar acum, că am crescut şi nu mai am nevoie de ea aşa de mult, îi e greu să se împace cu asta şi a găsit o soluţie simplă, să renunţe la mine şi să-şi ia în loc un copil nou-nouţ, aşa că n-am de gând să-i mai stau în cale, voi pleca de acasă şi o voi lăsa singură, cu noul ei copil.

Ce e povestea asta pe care mi-o spui? murmură ea, iar pentru o clipă imaginea devine foarte clară în mintea ei şi trebuie să-i încredinţeze cuvintele înainte ca ele să fie şterse, asta e şansa ei şi probabil că nu va mai avea alta, încă un pas, Hemda, nu te prăbuşi acum, şi spune cu mare efort, tu şi mama ta nu sunteţi un cuplu, e adevărat că într-un cuplu un soţ nou înlocuieşte un

309

soţ vechi, dar un copil? Gândeşte-te la verişorii tăi, de pildă, când s-a născut, Yotam l-a înlocuit pe Tomar?

Dar e cu totul altceva, bunico, nu înţelegi, spune copila dezlipindu-se de umărul ei, scoţându-şi ochelarii şi aşezându-i pe măsuţa rotundă, vrea să înfieze unul, vrea să aducă acasă un copil străin, venit de la celălalt capăt al pământului, şi Hemda zice, toţi copiii sunt străini până când vin pe lume, iar uneori chiar şi după aceea, însă un copil rămâne un copil, nu există nici o diferenţă esenţială între ei, lucrul ăsta nu diferă foarte mult de o sarcină.

Ideea e că n-a mai vrut să rămână însărcinată! Că n-a mai vrut alt copil cât eram eu mică! Abia acum şi-a adus aminte din senin, vreau să spun că iubirea ei este condiţionată, în clipa în care eu nu-i mai ofer ce are nevoie, caută lucrul respectiv în altă parte, totul se întâmplă din vina mea, suspină ea, am fost rea cu ea şi nu a putut trece peste asta, iar acum mă pedepseşte lăsându-mă singură, aşa cum i-am făcut şi eu ei, prin urmare merit să nu mă mai iubească, şi Hemda o trage din nou spre ea pe fata care tremură din toate încheieturile şi care vorbeşte fără încetare, nu am vrut să fac asta, s-a întâmplat pur şi simplu, nu mă înţeleg nici măcar eu, lucrurile s-au schimbat pe neaşteptate, am început să ies mai mult cu prietenele, iar de fiecare dată când mă întorceam acasă, o găseam pe mama aşteptându-mă cu figura ei deprimată, aşa încât preferam să dorm la prietenele mele, iar atunci când voiam să stau cu ea şi să-i povestesc anumite lucruri, nu reuşeam să găsesc cuvintele potrivite, mă înfuriam dintr-odată când o vedeam sau îi răspundeam urât, iar atunci mă enervam pe mine şi mă răzbunam pe ea, e vina mea că am crescut? Numai copiii morţi nu cresc!

310

încetează, Nitzen, draga mea, e minunat că ai crescut, îi şopteşte ea la ureche, e firesc să te îndepărtezi de mama ta, e bine că poţi să-i spui lucruri neplăcute şi să te înfurii pe ea, cât îmi doresc să mă fi putut supăra şi eu pe părinţii mei când aveam vârsta ta, dar nepoata ei protestează, ce e bine în asta? Ce am câştigat din faptul că m-am înfuriat? Am rănit-o, iar din cauza asta vrea să aducă acasă un copil mic, incapabil s-o rănească, însă ce se va întâmpla când şi el va creşte? Pe cine va mai înfia atunci? Şi Hemda îi mângâie spinarea slăbuţă, la fel se năpustea şi Dina în

patul ei, aruncând tot felul de acuze, dar cât e de uşor să consolezi când acestea nu sunt îndreptate împotriva ta, fiindcă iată cum i se revelează, undeva la periferia conştiinţei, toate acele cuvinte pe care nu le găsise atunci pentru a-şi mângâia fiica, precum obiectele pe care le găsise pe fundul lacului după ce fusese secat, ceva care semăna cu un plug, catargul unei bărci, plase de pescuit. Uite, Dina, draga mea, cum ceea ce nu este scoate la lumină ceea ce este, ar vrea să spună, iată cum poveşti care nu au existat niciodată şi care nu au fost inventate niciodată se ivesc în amintirile ei legate de realitate, iată cum iubiri neîmplinite se perpetuează din generaţie în generaţie, o voce neauzită capătă ecou, vocea unei femei care îşi dorea un copil şi care se cufunda zi după zi în apele lacului, până când acesta i-a spus, eu voi fi copilul tău, şi i-a dat să bea din apele sale, umflându-i pântecele, pentru ca în cele din urmă să nască un fiu al apelor. Vezi tu, Nitzen, draga mea, când eram doar o fetiţă, aveam o mulţime de poveşti de spus, însă în ele nu era destulă iubire, am înţeles mult prea târziu că, cu cât iubim mai mult, cu atât vom avea mai multă iubire pentru toată lumea, e ca un fel de miracol, precum minunea urciorului cu untdelemn, când eram de
311
vârsta mamei tale voiam deja să fiu lăsată în pace, mama ta vrea să se simtă folositoare, iar tu vrei şi una, şi alta, şi totul e posibil.

Nu-i adevărat, nimic nu e posibil, se încăpăţânează copila, dacă va renunţa la ideea asta, va fi îngrozitor, la fel va fi şi dacă n-o va face, şi Hemda clatină din cap, te înşeli, eşti atât de departe de adevăr, are impresia că vede adevărul stând pe un mal al lacului şi pe copilă pe malul celălalt, iar ea trebuie să le aducă laolaltă cu mâinile goale, îşi acoperă ochii cu mâinile exact ca atunci, sub crengile arborelui-de-piper de deasupra ei, cât de dulce era jocul acela. Are atâtea lucruri de spus, la ce se gândeşte toată ziua, dacă nu la asta, mama şi tata, mama şi fiica, mama şi fiul, dar cel mai simplu e fără cuvinte, apropiindu-şi degetele unul de altul, dă-mi te rog mâna, Nitzen, priveşte cum totul se apropie şi se îndepărtează, în familia noastră lucrurile se întâmplă fie mult prea devreme, fie mult prea târziu, nu eşti tu vinovată de asta.

Ba da, oftează ea, nu mi-am dorit niciodată să am un frate mai mic, îmi era foarte bine aşa, mereu mi-am compătimit prietenele, cu toţi frăţiorii ăia enervanţi ai lor, întotdeauna i-am spus mamei nici să nu îndrăznească să se gândească la aşa ceva, iar acum, din cauza mea, vrea să înfieze un amărât de copil de la capătul pământului, şi Hemda îi mângâie cu degetele pielea fină a obrajilor, şi eu am fost singură la părinţi şi tocmai de aceea mi-am dorit foarte mult fraţi şi surori, spune ea, aveam în kibbutz un copil a cărui mamă murise la naştere şi mi-ar fi plăcut ca mama să-l înfieze, cred că e minune să poţi lua un copil care deja există şi să-i oferi dragoste şi un cămin.

Ce dragoste, ce cămin, cu mama care a luat-o complet razna şi cu tata care nici nu vrea s-audă
312
de aşa ceva? se plânge copila, mi-a spus cu gura lui că, dacă se întâmplă una ca asta, el pleacă de-acasă, o lasă singură cu nebunia ei, dar eu voi fi aici cu tine, bunico, nu trebuie să văd cum se întâmplă toate astea, şi Hemda vede în faţa ochilor picioruşele subţiri ca nişte beţe ale fiicei ei pe când avea trei ani, cum îl răpise pe frăţiorul ei abia născut din pătuţul lui şi fugise strângându-l cu putere la piept, e copilul meu, eu sunt adevărata lui mamă. Sigur că e un gest extrem, spune ea, însă nu mi se pare a fi o nebunie, ba din contră, prin asta dă dovadă de foarte multă putere şi de foarte multă speranţă.

Sunt atât de obosită, bunico, pot să dorm puţin în pat cu tine? întreabă copila, iar Hemda ridică pătura, sigur că da, vino să dormi cu mine, să ne ascundem împreună de despărţire, cuibăreşte-te în inima mea, şi în timp ce fata se lipeşte de trupul ei, priveşte fâşiile de lumină din ce în ce mai palide care se preling printre stinghiile obloanelor, din câte se pare se apropie seara şi, pentru prima dată după săptămâni întregi, simte că i se face foame, în curând va sosi îngrijitoarea şi o va ruga să facă gris cu lapte pentru amândouă, gris cald, cu miere şi scorţişoară. Spune-mi, bunico, şopteşte copila din adâncul inimii ei, crezi că, dacă fratele meu geamăn ar fi trăit, mama ar fi fost acum mai fericită? Lucrul ăsta ar fi mulţumit-o îndeajuns? Ştii că nu l-am dorit mereu decât pe el, că el a fost singurul meu frate adevărat, şi Hemda zice, da, copila mea, ştiu. Păcat că n-am vorbit mai mult în toţi anii ăştia, oftează fata, iar Hemda murmură, încă nu e prea târziu, te asigur, încă mai avem vreme să stăm de vorbă, apoi o acoperă cu pătura şi îşi aşază mâna pe umărul ei, astfel le va găsi Avner când va ajunge noaptea la casa mamei sale, înfuriindu-se şi emo- ţionându-se deopotrivă.

CAPITOLUL ZECE

Stă iar şi iar în faţa judecătoarei care îşi schimbă înfăţişarea în fiecare noapte, uneori are trăsăturile pătrăţoase ale soţiei lui, ochii ei îi aruncă scântei de nemulţumire şi ranchiună, în timp ce el îi prezintă zeci de documente, unele dintre ele aproape tocite de atâta uzură. Am făcut tot ce-am putut, încearcă el să-i demonstreze, lasă-mă să plec, nu mă învinovăţi şi nici eu nu te voi învinovăţi pe tine, amândoi am greşit, ne-am legat unul de celălalt prea curând şi n-am îndrăznit să ne despărţim, hai să încercăm să ne salvăm măcar restul vieţii. Te-am dezamăgit, iar tu m-ai dezamăgit pe mine, te-am rănit, iar tu m-ai rănit pe mine, când am avut nevoie de tine, m-ai lăsat singur, iar când tu ai avut nevoie de mine, am făcut acelaşi lucru, deşi cred că totul s-a întâmplat fără intenţie, că am făcut totul cu inocenţa unor copii care nu-şi dau seama ce fiinţe schimbătoare sunt, iar eu am înţeles ceva în ultimul timp, vrea să-i spună, fie şi printr-o scrisoare dictată secretarei, pe care apoi ea o va scoate la imprimantă, astfel încât să nu se piardă nici măcar un singur cuvânt, am înţeles un lucru despre dragoste, nu mă ironiza, chiar dacă ţi se va părea ridicol, de fapt, am înţeles un lucru nu atât despre dragoste, cât despre mine însumi, şi anume că nu vreau să trăiesc fără dragoste, adică nu vreau să mor fără

dragoste, iar dacă voi descoperi că a cere de la viaţă să iubeşti şi să fii iubit e mult prea mult, mă voi mulţumi doar cu una dintre ele, însă noi doi le-am pierdut deja pe amândouă şi ştim asta la fel de bine, aşa că hai să ne despărţim, şi copiii vor avea de câştigat din asta, vom împărţi responsabilităţile creşterii lor, să-i eliberăm de povara conflictului dintre noi.

Cum de nu ne-am gândit la asta mai devreme, se întreabă din când în când, deşi s-a gândit la asta fără încetare, dar cu o neîncredere care a făcut orice iniţiativă imposibilă, însă acum, că aceasta a fost înlăturată, ca o pată întunecată de pe retină, vederea rămâne aceeaşi, dar viziunea s-a schimbat şi, chiar dacă îşi reaminteşte întruna cât de dureroasă e despărţirea, mai ales tristeţea copiilor şi depresia din preajma sărbătorilor, teama de singurătate şi de bătrâneţe, vederea e încă limpede, ca o ecuaţie care nu are decât o singură rezolvare: nu vrea, nu vrea şi nu poate şi nu trebuie să trăiască alături de o femeie pe care nu o poate mulţumi niciodată, care îl ridiculizează de faţă cu copiii, a cărei singură aspiraţie pare a fi să-i demonstreze că îi este inferior, care nu face decât să-i desconsidere realizările şi să-i scoată în evidenţă eşecurile, iar noaptea, când ea doarme, se trezeşte şi încearcă

să-şi amintească momentele frumoase petrecute împreună, însă nu găseşte decât foarte puţine de-a lungul ultimilor ani, poate doar în timpul concediului ei de maternitate, când venea cu căruciorul şi se întâlneau la cafeneaua Sheihar, însă cât de fragile erau acele clipe, un singur moment de neatenţie din parte-i era de ajuns ca să-i trezească ei amărăciunea, iar din câte se pare nici lui, dacă e să fim sinceri până la capăt, nu-i trebuia foarte mult ca să fie dezgustat de ea, îi e de-ajuns un singur gest plin de cruzime din

partea ei pentru a se retrage din nou în carapacea lui, şi cu cât îl preocupă mai mult ideea morţii, cu atât îi devine mai clar că nu doreşte să moară aşa. O asemenea viaţă poate fi suportată, din câte se pare, dar în clipa morţii vrea să aibă alături o altă femeie, blândă şi cu suflet nobil, care chiar dacă nu-l va iubi, va accepta măcar să primească dragostea lui, şi chiar dacă nu se va învoi la acest lucru, nu va putea să-i răpească ceea ce simte, uneori o vede acolo, stând pe scaunul judecătoare, iar el se apropie supus, Talia, lasă-mă să fac pentru tine ce nu a reuşit Rafael, lasă-mă să-mi părăsesc soţia şi copiii, să te salvez din ghearele singurătăţii, şi poate în felul ăsta mă voi salva şi eu, lasă-mă să repar nedreptatea pe care nu eu am provocat-o, lasă-mă să învăţ cum să iubesc, fiindcă înţelege din ce în ce mai bine cât de departe se află dragostea de obiectul ei, şi înţelege lucrul ăsta tocmai alături de ea, în apartamentul ei îngrijit, unde a vizitat-o aproape zi de zi în ultima lună, inventând diverse pretexte, şi unde a găsit-o mereu singură, plantând flori în grădina micuţă, stând în fotoliu cu o carte în mâini sau lucrând la calculator, şi unde l-a întâmpinat întotdeauna cu zâmbetul ei reţinut, făcându-l să simtă cum golul din inima lui e umplut de inima ei grea de iubire, iar Avner înţelege că, aşa cum dragostea ei continuă să existe şi după moartea fiinţei iubite, şi dragostea lui pentru ea poate să existe, chiar dacă nu-i va răspunde niciodată cu aceleaşi sentimente, ca şi cum ar fi o iubită deja moartă.

Se aşază din nou în faţa ei şi îi povesteşte despre lucrurile pe care le-a făcut, despre vizita la şcoala beduinilor în arşiţa după-amiezii, pur şi simplu nu-ţi vine să crezi cum stau înghesuiţi acolo ca sardelele, spune el, îşi doresc atât de

mult să înveţe, poate vii odată cu mine acolo, propune el, iar ea îl ascultă cu interes, vorbind puţin, de când a venit să locuiască în casa părinţilor, e tot mai preocupată de ei, astfel încât în minte îi revin tot felul de scene din copilărie, din când în când îi împărtăşeşte confuzia în care se află, gândurile întorcându-i-se întruna la bărbatul mort, iar atunci când vorbeşte despre el în felul ei reţinut, Avner se îndrăgosteşte iar şi iar şi se întreabă dacă nu cumva ăsta e singurul lucru care-i leagă, însă nu încearcă să clarifice nimic, preferând să se concentreze asupra încântării pe care o simte în compania ei, încântare care i-a fost dezvăluită numai datorită ei şi numai rareori, iar la despărţire o sărută pe obrazul fin, asemenea unei frunze căzute, fără să-i spună când se va întoarce şi fără ca ea să întrebe vreodată, ofe- rindu-i acelaşi zâmbet reţinut atât la sosire, cât şi la plecare, făcându-l să se întrebe care dintre ele îi face mai multă plăcere, asta în cazul în care îi face plăcere vreunul dintre ele, şi uneori are impresia că tocmai această detaşare a ei îi permite să se destindă cu adevărat pentru prima dată în viaţă, fiindcă nu el e cauza durerii ei şi nu spre el se îndreaptă dorinţele ei, nu are absolut nimic să-i ofere, doar lui îşi poate oferi dragostea care deocamdată e orientată spre ea, dar probabil că la un moment dat aceasta va fi desăvârşită şi cizelată şi ridicată la un nivel unde ea va simţi că se poate întoarce spre partenerul care o doreşte într-adevăr, fiindcă neputinţa lui nu

face decât să-l stârnească într-un fel pe care nu-l încercase decât în fanteziile din tinereţe, dându-i o putere misterioasă şi consolatoare tocmai în faţa acestei femei îndoliate, care nu-i cere nimic.
Dar uneori nu ea este cea care stă acolo, îmbrăcată în roba neagră de judecător, ci mama lui, iar
317
el îi întinde şi ei documente vechi şi îngălbenite, arătând spre ele fără să rostească un cuvânt, grefiera aşteaptă ca el să vorbească, iar avocata se grăbeşte să-l ia peste picior, ce a păţit onoratul meu coleg, de tace aşa, dintr-odată, nu este pregătit pentru judecată, nu este de acord cu o nouă amânare, şi el bâiguie ceva din gâtlejul uscat, faptele vorbesc de la sine, martorii au spus ce aveau de spus, ce-ar mai fi de adăugat?

Onoratul meu coleg tratează cu dispreţ acest tribunal, spune sarcastic avocata, de ce ne-am adunat aici de vreme ce nu are nici un martor nou, şi deodată observă că e sora lui, Dina, cu părul vopsit într-o nuanţă de negru intens şi faţa machiată, amândoi stau în faţa mamei, care trebuie să-i judece, toţi trei sunt îmbrăcaţi în robe negre, semănând cu o familie de lilieci, numai că ea îmbătrâneşte cu repeziciune sub ochii lor, gura îi e deschisă şi capul căzut în piept, ţeasta îi e aproape cheală şi ţine ochii închişi, iar el vrea să-i spună câteva cuvinte de despărţire, însă din gâtlej nu-i iese decât un scâncet ca de nou-născut şi îşi şterge ochii cu tivul robei, ce să fac acum cu dragostea ta, mamă, bâiguie el, am urât-o întotdeauna, m-a sufocat, m-a îndepărtat, cât de periculoasă a fost dragostea ta, încărcată de toată forţa singurătăţii şi nefericirii tale, care s-a revărsat tocmai asupra mea, şi iată-l trezindu-se din pricina propriilor hohote de plâns, speriat că totul s-a întâmplat deja şi e dintr-odată singur, fără soţie şi fără copii, într-un apartament străin şi neîngrijit, şi încearcă să se apropie de trupul lui Shlomit în noaptea următoare. Linişteşte-te, nu s-a întâmplat nimic, nu sunt decât gânduri, de când pot gândurile să schimbe realitatea? Soţia ta este aici cu tine şi, în ciuda tuturor defectelor ei, îi eşti în continuare devotat, ei şi copiilor care
318
îv
dorm în camera alăturată, iar dacă te vei îmbolnăvi, ea va avea grijă de tine, în ciuda tuturor defectelor tale, iar dacă unul dintre băieţi se va îmbolnăvi, veţi şedea împreună la căpătâiul patului său, şi locuiţi la aceeaşi adresă, aşa va rămâne în vecii vecilor. în imaginaţie eşti în stare s-o faci, însă te vezi îndrăznind cu adevărat să-i ţii vreunul dintre discursurile pe care le formulezi aici, se provoacă singur stând în faţa ventilatorului şi ţinându-şi respiraţia până când simte că ameţeşte, dar îşi dă imediat dreptate în privinţa faptului că să gândeşti e mult mai uşor decât să acţionezi, iar să visezi, mult mai simplu decât să vorbeşti, aşa că deocamdată va trebui să se abţină să facă vreun gest pripit, însă când Shlomit se aşază alături în maşină, îmbrăcată într-o rochie de seară neagră, ca să meargă împreună la nunta lui Anti - ca de obicei, sunt în întârziere, ceasul de pe bord arată 18:56, iar ceremonia are loc la ora 19:00, şi ei sunt încă blocaţi în traficul de la ieşirea din oraş -, ştie că în noaptea asta se va întâmpla, simte în toate mădularele nerăbdarea schimbării iminente ce aşteaptă la orizont, ca şi cum trupul lui ar fi o şină de cale ferată şubredă pentru un tren pornit deja la drum, chiar dacă ar vrea, tot nu ar reuşi să-l oprească, însă nu vrea să facă asta.

Ar fi trebuit s-o iei prin pădure, îl mustră ea, la ora asta e imposibil să ieşi din oraş, iar el mârâie, chiar aşa? Atunci de ce nu mi-ai spus mai devreme? Mereu te arăţi vitează după ce a trecut războiul, şi ea spune, eram sigură că ştii şi tu măcar

atâta lucru, nu-mi imaginam că eşti atât de prost încât să cazi într-o asemenea capcană, iar el răspunde, dacă am fost destul de prost ca să cad în capcana ta şi să mă zbat acolo o viaţă întreagă, de ce te miri aşa, şi ea spune, nu

[redacted]
te ţine nimeni cu forţa, din partea mea, poţi să te ridici şi să pleci, ne va fî mai bine tuturor fără tine, iar el strânge furios degetele şi loveşte din greşeală volanul cu pumnul, claxonând scurt şi enervându-l în felul ăsta pe şoferul din faţa lui, care îi face un semn nu tocmai decent, însă ea îi ignoră ieşirea nervoasă, de ce claxonezi? Ce-ar putea face bietul om? Are cumva aripi ca să zboare pe deasupra blocajului? Avner respiră greu şi deschide geamul, nu e aer în maşină, ura ei l-a înghiţit pe tot, însă aerul care vine de-afară e încins şi poluat, iar ea îl ceartă din nou, închide geamul, ce te-a apucat?

El priveşte geamul ridicându-se repede, sigilând spaţiul dinăuntrul maşinii, răcorit de aerul condiţionat, iar pentru o clipă simte nevoia să-şi vâre degetele între el şi caroserie pentru a-i fî zdrobite, durerea care i s-ar răspândi atunci în tot trupul ar acoperi ruşinea jignirii, dar mormăie, minunat, atunci chiar mă voi ridica şi voi pleca, de vreme ce chiar nu vă sunt de nici un folos, vârând-i pe ea şi pe copii în aceeaşi oală, ceea ce-l face să se simtă mult mai bine, iar ea se grăbeşte să-i exploateze momentul de slăbiciune, sigur că da, am auzit cu toţii despre actele tale de bravură. Cât de vulnerabili sunt partenerii care se cunosc de foarte mult timp, oftează el, totul e cunoscut, ţinut minte, pus la păstrare şi folosit în defavoarea ta până în ziua în care vei muri, şi deja se gândeşte la ziua în care va muri, oare ea va regreta vreodată toate cuvintele pline de răutate pe care i le-a aruncat de-a lungul anilor, fiindcă nici ele nu vor fî uitate, la fel ca eşecurile tinereţii lui, însă din clipa asta, marţi după-amiaza, la sfârşitul lunii august, şi până în clipa morţii lui mai e ceva drum de străbătut, cine ştie dacă lung sau scurt, dar e sigur că nu

vrea să-l străbată alături de ea şi clatină din cap, în semn de refuz, exact ca Yotam când încearcă să-l hrănească împotriva voinţei lui, strânge din dinţi şi închide ochii.

De ce nu înaintezi? îl ceartă ea. In sfârşit se pune în mişcare coloana şi tu rămâi pe loc? Iar el apasă brusc pedala de acceleraţie, aproape lovind maşina din faţă, care se pune încet în mişcare, şi soţia lui spune, ar trebui să conduc eu, dacă vrei să ajungi întreg la nunta aia, eşti un pericol la volan, şi el îşi simte sângele fierbând în vene, are impresia că s-a rupt un baraj şi creierul îi este inundat, femeia asta e un dezastru pentru mine, şi opreşte la semaforul pe care se vede încă pâlpâind lumina verde, în strigătele de protest ale şoferului din spate, chiar te rog, condu tu, spune ieşind din maşină, şi pentru o clipă îşi doreşte s-o lase pur şi simplu acolo şi să plece. înconjoară maşina cu o încetineală voită, dar nu se aşază în faţă, alături de ea, ci în spate, lângă scaunul lui Yotam, o vede ridicându-şi fundul pe deasupra cutiei de viteze şi aşezându-se cu greu în scaunul şoferului, fără a ieşi din maşină, şi i se pare că desluşeşte un zâmbet uşor de satisfacţie sadică pe faţa ei, iată că reuşeşte să-l scoată din minţi, mândră ca o femeie care descoperă că bărbatul ei o consideră încă atrăgătoare, şi îl cuprinde greaţa, ce ruşine să ajungi la o nuntă în felul ăsta, de ce invitaţi au parte sărmanii miri, o adevărată ameninţare pentru sănătatea publică.

E adevărat că sunt obişnuiţi cu certurile, totuşi are senzaţia că tocmai au atins cel mai de jos nivel, fiindcă de data asta nu mai există nici urmă de durere în inimile lor, ci un fel de plăcere perversă, şi de aceea simte că începe dintr-odată să clocotească, stând pe bancheta din spate a maşinii, cu întreg trupul invadat de

scârbă, cu întreaga
321
fiinţă tânjind după schimbare, şi repetă, mă voi ridica şi voi pleca, îmi voi părăsi căminul, dar ea nu-l aude, tocmai a pornit radioul, căutând informaţii despre trafic, din când în când îi zăreşte ochii în oglinda retrovizoare, luminaţi de o strălucire bolnăvicioasă, şi observă un rid de îngrijorare săpat adânc între ei, însă în cea mai mare parte a timpului priveşte maşinile care trec pe lângă el, hotărâte s-o depăşească pe şoferiţa care înaintează atât de încet. Ochii îi rătăcesc peste feţele mereu în schimbare ale pasagerilor din celelalte maşini, cupluri stând de regulă pe locurile din faţă, certându-se sau întreţinând conversaţii plăcute, şi din nu se ştie ce motiv în seara asta nu mai are impresia că toţi ceilalţi oameni sunt mult mai fericiţi decât el, în seara asta priveşte cu indiferenţă spre perechile pe care le vede întâmplător, fiindcă acum caută şoferi singuri, călători solitari lângă care sau în spatele cărora nu stă nimeni, cărora nu le vorbeşte nimeni, care se transportă doar pe ei dintr-un loc în altul, şi în timp ce sade acolo, pe bancheta din spate, legat cu centura de siguranţă care îi presează burta, îşi dă seama cât de mult diferă seara asta de celelalte, fiindcă - cel puţin din punctul lui de vedere - deja nu mai face parte din acest cuplu.

întotdeauna i-au plăcut hupot, chiar şi acum simte o bucurie copilărească observând că nu au pierdut momentul în care mirii intră sub hupa, cât de curate erau cele câteva clipe dinainte de începerea ceremoniei şi cât de impur şi vulgar i se părea festinul care îi urma. Nunţile ar trebui să se încheie îndată după acest moment, îşi spune el, invitaţii ar trebui să-i binecuvânteze pe miri şi apoi să plece, dar nu are nici un rost să-i sugereze aşa ceva soţiei sale, fiindcă s-au certat deja pe
322
>
tema asta de foarte multe ori. Asta nu demonstrează decât că eşti complet rupt de realitate, îi spunea ea cu ironie, tocmai asta e problema ta, eşti închistat într-o mentalitate romantică, te aştepţi ca toată viaţa să fie luminoasă şi strălucitoare precum hupa, şi dacă nu se ridică la nivelul ăsta te simţi dezamăgit, până şi acum, când se plimbă stânjenit pe pajişte, gândurile ei îi batjocoresc gândurile, chiar dacă amândoi tac, da, poate că ea are dreptate, poate că aşteptările lui îl fac să fie mereu nemulţumit, un amestec distructiv de vină şi insatisfacţie, însă deocamdată se bucură de întinderile verzi ce se desfăşoară la poalele munţilor Ierusalimului, presărate din belşug cu pemuţe de un alb imaculat şi măsuţe joase, de melodia spaniolă ce se aude în fundal şi de cerul senin, voalat de o perdea aproape străvezie de nori albi, şi se gândeşte că n-a mai văzut de multă vreme o asemenea contopire firească a cerului cu pământul şi că trebuie să fie un semn bun, aducând noroc şi binecuvântare tânărului cuplu, şi o caută din priviri pe mireasă pentru a-i împărtăşi ce simte, poate că lucrul ăsta îi va spulbera îndoielile, deşi nu ştie nici măcar dacă le mai are. Din seara aceea nu i-a mai vorbit despre problemele ei, probabil i-a displăcut sfatul pe care i-l dăduse în grabă şi care se baza numai pe propria lui experienţă, fără a-i cunoaşte pe ea şi pe iubitul ei, şi a evitat orice discuţie intimă cu el, ca şi cum ar fi fost însăşi întruparea îndoielii, iar el a încercat să găsească momentul potrivit pentru a-şi îndulci cuvintele, însă a fost preocupat de propriile probleme apăsătoare, după care amintirea serii respective i s-a şters pur şi simplu din minte, seara în care cotrobăiseră amândoi prin mormanele de haine, întorcându-le pe toate părţile,
323
ca şi cum ar fi încercat să găsească răspunsul la o ghicitoare, şi speră că deja nu

mai are nevoie de asemenea discuţii, că se simte împlinită şi că inima îi este inundată de o dragoste cum el n-a simţit niciodată, nici măcar în ziua nunţii, apoi ia două pahare cu vin de pe tavă şi îi întinde unul soţiei sale, amintindu-şi de femeia care stă acum singură în grădina casei sale, cu un pahar de vin roşu în mână şi dinţii deja coloraţi într-o nuanţă de violet, şi ar vrea să fie acolo, lângă ea, despărţiţi prin gardul subţire de bambus de tumultul vieţii, fiindcă, deşi el vrea totul de la ea şi ea nu vrea nimic de la el, numai când îi este alături se simte mulţumit.

Ia tăcută paharul din mâna lui, dar tăcerea ei nu-l mai deranjează, e chiar de preferat când nu mai ai nimic frumos de spus, şi el o priveşte cum stă ţeapănă cu paharul în mână, puţin ridicolă în rochia de seară mulată pe trup, cu mâneci din voal transparent, cu faţa acoperită de un machiaj nereuşit, în ciuda eforturilor ei, rujul a fost întins cu o mână stângace, depăşind conturul buzelor, creionul dermatograf a trasat o linie groasă în jurul unui ochi şi una subţire în jurul celuilalt, iar pantofii cu toc îi strâng picioarele înroşite. Arată ca o ţărancă venită în vizită la oraş, însă nimic din toate astea nu l-ar fi deranjat dacă ar fi fost alături de el, nu împotriva lui, sau poate că greşeşte, întotdeauna îşi dorise o soţie cu mai multă personalitate, până şi când stătuse lângă ea sub hupa se simţise dezamăgit, chiar dacă vorbele o negau, iar pentru asta ar trebui să-şi ceară scuze. Ar fi fost mult mai bine şi pentru ea dacă nu ar fi luat-o de nevastă, însă ea fusese cea care insistase atât de mult să se căsătorească, ame- ninţându-l cu despărţirea, iar el nu îndrăznise s-o părăsească, sperând că lucrurile se vor îmbunătăţi cu timpul, abia îşi pierduse tatăl şi avea nevoie de sprijinul ei.

îi urmăreşte distrat pe puţinii invitaţi, dintre care, spre surprinderea lui, nu cunoaşte pe nimeni, unii stau pe perne, ţinând în mâini farfurii micuţe, alţii se plimbă încolo şi-ncoace, absorbiţi de conversaţii sau cufundaţi în gânduri, părând cu toţii cuprinşi de o dulce aşteptare, de la mic la mare, aşteptarea ca tânărul cuplu ce-şi sfinţeşte relaţia în seara asta, în locul ăsta, să arunce asupra tuturor celor prezenţi lumina speranţei, bunăvoinţei, generozităţii şi adevărului. Prin părul tuturor adie o briză plăcută, amestecând mirosuri de parfumuri şi săpunuri, mâncăruri şi băuturi, iar chelneri îmbrăcaţi în haine albe, semănând cu nişte îngeri, îi servesc pe cei câţiva invitaţi, şi Avner gustă din delicatesele care i se aduc şi se întreabă de ce a fost ales un spaţiu atât de generos pentru o adunare atât de puţin numeroasă, oare marea majoritate a invitaţilor nu venise la eveniment, dezamăgindu-i pe miri, şi de ce anume?

O vede pe Shlomit uitându-se la ceas şi arun- cându-i apoi o privire indignată, ca şi cum tot el ar fi vinovat şi pentru faptul că începerea ceremoniei întârzie, iar el ridică din umeri, e deja aproape opt, unde e cuplul, unde e rabinul, unde e hupal Oare îndoielile despre care îi vorbise măcinau din nou sufletul fetei, făcând-o să-şi plângă acum în pumni în maşina decorată, oare nu-şi cunoaşte îndeajuns propriul suflet? Poate că se hotărâse în ultima clipă să-i asculte sfatul, să înveţe din experienţa lui, poate că anulase nunta şi nu avusese timp să anunţe pe toată lumea, de aceea sunt atât de puţini invitaţi, aşa că îşi scoate mobilul din buzunarul cămăşii şi se asigură că nu are nici un mesaj neverificat, că nu s-a produs nici o încurcătură, în timp ce Shlomit se îndepărtează

şi se întinde pe una dintre perne, detaşându-se parcă de tot ce se întâmpla acolo.

în lumina din ce în ce mai slabă, pajiştea se cufundă cu repeziciune în întuneric şi pernele se colorează în nuanţe de cenuşiu, iar silueta ei devine dintr-odată uniformă, căci nu mai poţi să-i distingi părţile corpului, o masă solidă de carne comprimată de amintiri pline de furie, şi se trezeşte gândindu-se la seara nunţii lor în

kibbutz, în urmă cu aproape douăzeci de ani, cât de orfan era pe atunci, niciodată nu se simţise mai orfan decât atunci, când stătuse îndelung sub jetul de apă fierbinte din cabina de duş, ştiind că pe mesele aranjate lângă bucătărie erau întinse feţe albe, că oamenii din căsuţele învecinate îşi îmbrăcau hainele de sărbătoare, pe când alţii soseau de la mari depărtări, şi că în curând aveau să-l îmbrăţişeze şi să-i ureze tot binele din lume, în timp ce el îşi dorea să fugă de-acolo, să smulgă feţele albe de masă de la locul lor şi să răstoarne vasele cu flori, să alerge pe câmpuri dezbrăcat şi ud şi să ţipe ca un prunc abia născut, alungându-i pe invitaţi cu nebunia lui, acoperindu-şi de ruşine familia şi mireasa, şi e deja convins că tocmai aşa ceva se va întâmpla în seara asta aici. Nu degeaba simţise o apropiere profundă şi plină de tristeţe faţă de ea încă din clipa în care intrase prima dată în biroul lui, o apropiere pe care o interpretase greşit la început şi o luase drept atracţie fizică, apropiere care va deveni evidentă de îndată ce îi va împlini vechiul vis, alergând goală pe pajişte, cu sânii ei grei legănându-se dintr-o parte în alta, plângând şi ţipând cu ultimele puteri, în timp ce mirele furios şi tatăl văduv şi trist se ţin cu greu după ea, şi chiar şi atunci când o vede făcându-şi în sfârşit apariţia printre perne, îmbrăcată într-o rochie de mireasă simplă, la braţul mirelui, are convingerea că scena pe care a văzut-o cu ochii minţii e mult mai puternică şi mai plauzibilă decât cea care se desfăşoară acum sub privirile lui, pentru că pleoapele umflate şi obrajii ei îmbujoraţi, precum şi paloarea de pe chipul mirelui, vin în sprijinul interpretării lui. Cercetează bănuitor chipul bărbatului, bărbia puternică şi buzele subţiri îi dau un aer rigid, peste câţiva ani firea lui autoritară şi exigentă va ieşi la suprafaţă, şi ce se va întâmpla cu ea atunci, cu fetiţa care şi-a pierdut mama la opt ani şi care de atâta vreme vorbeşte despre sine la persoana a treia, şi îi urmăreşte ca hipnotizat, lăsându-şi soţia în urmă şi croindu-şi drum către ei, de parcă ar fi însuşi rabinul, singurul fără de care căsătoria n-ar fi valabilă, şi intră în spaţiul destinat cercului de prieteni apropiaţi ai mirilor, iată-l şi pe tatăl miresei, care se dovedeşte a fi un bărbat înalt, cu o înfăţişare senină, alături de care stă o femeie tânără cam de aceeaşi vârstă cu fiica lui, pe părinţii mirelui, bătrâni şi încordaţi, şi cu toate că se apropie nerăbdător de ei, nevrând să piardă absolut nimic din ce se întâmplă, îi e teamă să se lase văzut de mireasă, ascunzându-se după spinarea largă a tatălui ei, şi tot acolo va fi şi în clipa în care cortul va fi ridicat aproape până deasupra capului său, sub luna plină ce începuse să strălucească dintr-odată, adăpostit în umbra acelui bărbat străin, ascuns de privirile ei, dar complet descoperit în faţa celor ale invitaţilor adunaţi de jur împrejur, în faţa privirii surprinse a soţiei lui, aşa că se retrage încet-încet din locul pe care îl cucerise cu atâtea eforturi şi se întoarce în cele din urmă alături de ea, însă fără a-şi dezlipi ochii de la ce se petrece sub hupa.

Ce pereche frumoasă, şopteşte ea, încercând să fluture steagul păcii în timp ce rabinul binecuvântează tânărul cuplu, curând se vor auzi în

toate oraşele lui Yehuda şi în toate colţurile Ierusalimului strigăt de bucurie şi de fericire, glasul mirelui şi glasul miresei veselindu-se sub cortul lor şi tineri cântând şi petrecând, binecuvântaţi fie mirele şi mireasa lui, iar pe Avner îl dezgustă apropierea de soţia sa, ce e aşa de frumos la ea? Nu vezi că-şi strigă nefericirea către ceruri? Dar când mirele ridică cu blândeţe voalul ce acoperă faţa miresei, lăsând să i se vadă ochii frumoşi şi chipul luminat de-o fericire fără margini, simte că de data asta dreptatea se află de partea soţiei lui, însăşi Prezenţa Divină s-a pogorât asupra pajiştii, făcându-l pe mire să se bucure de mireasa lui şi pe mireasă să se bucure de mirele ei, fiindcă expresia pe care o vede acum pe chipul ei nu e decât mâna lui

Dumnezeu, care a şters cu atingerea ei orice urmă de îndoială, o minune care lui nu i s-a întâmplat şi nu i se va întâmpla niciodată, fiindcă şi el a trecut pe sub hupa, dar a ieşit la fel cum intrase, la fel şi femeia care stă acum alături de el şi priveşte cu invidie spre tinerii miri, şi Avner oftează, bărbat şi femeie, femeie şi bărbat, ce-ar fi ei fără intervenţia divină, nişte biete creaturi chinuite de temeri şi remuşcări, şi simte din nou durerea de-a fi orfan, ce îi apasă umerii ca o povară, orfan de tatăl care i-a dat viaţă şi orfan de Tatăl Ceresc.

Când invitaţii se înghesuie spre miri pentru a-i felicita, îşi ia soţia de braţ, vino, spune, nu mai avem ce căuta aici, şi - spre surprinderea lui - ea nu se opune, nici nu-i cere explicaţii, se aşază lângă el în maşina în care aerul e încă încins, privind drept înainte, spre drumul şerpuitor, cu buzele strânse, oare a înţeles şi ea în seara asta lucrul care îi bântuie gândurile, fiindcă atunci când îi spune, câteva minute mai târziu, după ce au ajuns acasă şi bona a plecat, nu rămân

aici în noaptea asta, mă mut în apartamentul mamei, ea îi aruncă doar o privire înfrântă şi nu scoate o vorbă.

N-a mai privit-o niciodată în felul ăsta, ca şi cum ar fi fost un pericol, şi nu doar el, parcă întreg universul, printre coroanele copacilor şi stele, printre acoperişuri şi panouri solare, printre ferestre şi terase, o priveşte cu zeci de ochi suspicioşi, urmărindu-i toate mişcările. Chiar şi când nu se află nimeni lângă ea are impresia că e urmărită fără încetare, ca acum, de pildă, când stă în picioare pe scaun şi se întinde până la raftul de sus al dulapului, unde păstrează hainele lui Nitzen de când era mică şi jucăriile care ar putea încă să facă fericit un copil, cuburi şi păpuşi şi animale de pluş ponosite. Cad una după alta din dulap, o ploaie de jucării, o cascadă de amintiri plăcute, iar ea se aşază pe podea, se uită în jur pentru a se asigura că n-o vede nimeni şi goleşte entuziasmată pungile, ca şi cum lucrurile dinăuntru ar avea puterea de-a o purta departe de-acolo, spre zile de mult trecute.

Iată pisoiul din catifea gri, cu faţa aceea grozav de tristă, i l-a cumpărat cu ocazia uneia dintre sărbători şi au născocit împreună o poveste despre un pisoi care îşi pierduse mama şi care aproape că murise de foame, pentru ca în cele din urmă să fie salvat şi adus în casa lor, unde a devenit un motan fericit, şi chiar erau convinse că expresia i se schimbase puţin, însă lungii ani petrecuţi în dulapul de haine nu-i fuseseră de nici un ajutor în privinţa asta, cum nu le fuseseră de nici un ajutor nici celorlalte animale care îşi pierduseră vitalitatea, exact ca ea, dar iată că aduce o veste acestei adunări lipsite de speranţă, va mai veni un copil, un copil care le va strânge în braţe,

[redacted]

care le va lăsa să doarmă în pătuţul lui. E posibil, astăzi a vorbit din nou cu câţiva oameni, voci plăcute i-au răspuns la întrebări, i-au oferit explicaţii amănunţite, acum ştie ce are de făcut şi o va face, în clipa în care va fi destul de sigură că lucrurile vor merge bine, simte o putere nemărginită, precum forţele dezlănţuite ale naturii, simte cum se lasă cuprinsă de ea, verificând dacă poate să-i facă faţă, dacă se poate transforma într-un om de neoprit.

Cercetează cu atenţie jucăriile, are impresia că fiecare dintre ele îi spune o poveste simplă despre dragoste şi apropiere sufletească, şi tocmai după asta tânjeşte ea, după dragoste şi apropiere sufletească, de asta are nevoie şi pentru asta îşi cere iertare. Sunt oameni care au nevoie de libertate, de realizări, de emoţii puternice, pe când nevoia ei e cu totul diferită, deşi nu mai puţin profundă, iar faptul că deocamdată e greu de împlinit nu înseamnă că ideea e rea, apoi îşi adună toate

jucăriile în poală şi îşi îngroapă faţa în pluşul lor. Voi sunteţi martorele, şopteşte ea, voi sunteţi singurele martore ale acelor zile, zile lungi de iubire şi apropiere, despre care credeam că vor dura la nesfârşit, şi are impresia că le aude scoţând un oftat la capătul căruia vibrează vocea lui rece, minunat, văd că te-ai hotărât, în sfârşit, să goleşti dulapul.

Nu tocmai, murmură ea, aruncându-şi jucăriile de pluş din poală, ce se întâmplă? Ai ajuns devreme, iar el oftează din nou, nu mă simt bine, mă doare capul, şi ea se ridică repede, ai băut destulă apă? Poate te-ai deshidratat, astăzi e îngrozitor de cald. Mie-mi spui? bombăne el, am avut o şedinţă foto în vale, pe tricoul lui ud e imprimat chipul unui bărbat, şi el o priveşte rezervat, aşa cum priveşti o bolnavă periculoasă, iar
330
ea întreabă, a cui faţă e imprimată pe tricoul tău? şi el răspunde, o faţă oarecare, cred, apoi îl întinde, îşi pleacă privirea şi se uită la faţa schimonosită, în timp ce ea pune jucăriile înapoi în pungi, săptămâna asta plec în Teritorii, zice el, le-aş putea lua cu mine, să le împart copiilor.

Du-te şi întinde-te în pat, îi sugerează ea, îţi aduc un pahar cu apă, iar el îşi dezbracă tricoul, acum n-o mai priveşte decât o singură pereche de ochi, niciodată n-a mai privit-o aşa, trebuie să mă spăl înainte, spune, iar ea se uită surprinsă la pieptul lui, cât de mult a slăbit, şi îi urmăreşte cu îngrijorare spinarea dispărând în cabina de duş, totul se întâmplă din vina ei, ea i-a tulburat liniştea sufletească cu ideile ei nebuneşti, de asta nu se simte bine, de asta nu mai mănâncă, a aruncat o povară mult prea grea pe umerii micuţei sale familii, iar urmările n-au întârziat să apară. Nitzen n-a dormit acasă noaptea trecută, Ghideon slăbeşte din ce în ce, au mai multă nevoie de ea decât crezuse, au nevoie de ea calmă şi stăpână pe sine pentru a-şi putea trăi propriile vieţi, adică pentru a putea s-o ignore, şi Dina leagă sacii, după care se răzgândeşte şi scoate dinăuntru motanul de catifea gri, bine, du-le de aici, îi spune lui Ghideon, deşi el n-o poate auzi, îmi ajunge un singur martor, după care se dezbracă şi se cuibăreşte în pat, aşezând motanul pe pernă, alături de ea, ce competiţie nemiloasă, Ghideon, nevoia mea faţă în faţă cu nevoia ta, fericirea mea faţă în faţă cu fericirea ta, ce greşeală să cred că sunt identice.

Dormi? întreabă el, întinzându-se în pat alături de ea, pielea lui răspândind un parfum puternic de plante, şi ea îşi aşază capul pe pieptul lui, vorbeşte cu mine, Ghideon, abia dacă mai schimbăm două vorbe, eşti atât de distant, şi el zâmbeşte
331
ironic, eu sunt distant? Eu rămân mereu în acelaşi loc, în vreme ce tu te-ai schimbat peste noapte, cu noua ta idee nebunească, priveşte-te o clipă din afară, o femeie deosebită şi frumoasă, cu o familie reuşită, care dintr-odată simte că trebuie să mai crească un copil, tocmai la vârsta la care oamenii îşi privesc copiii luându-şi zborul, uneori cred că ar trebui să exorcizăm demonii care ţi-au sădit în minte obsesia asta.

Nu exagera, protestează ea oripilată, e adevărat că sună ciudat, însă nu e decât o poveste cât se poate de simplă, o femeie îşi doreşte un copil, nici mai mult, nici mai puţin, iar el se ridică pe pernă, sprijinindu-se de perete şi dându-şi jos ochelarii, întrebarea care se pune este cât de departe e dispusă să meargă femeia asta care îşi doreşte un copil, în cele mai multe dintre cazuri ea este cea care alege, nu toate femeile ar îndrăzni să rişte şi să-şi pună în pericol propriile familii doar de dragul împlinirii acestei dorinţe, iar dacă tu nu vezi pericolul, înseamnă că ceva e serios deranjat înăuntrul tău.

Sigur că văd pericolul şi riscurile, spune ea, lipindu-se cu spinarea de perete, asemenea lui, rostind cuvintele fără să-l privească, dar văd şi şansa de-a fi fericită,

cum văd şi pericolul renunţării, iar el o întrerupe, despre ce renunţare vorbeşti? Cum poţi jeli un lucru care nici măcar nu există, pe care nu l-ai avut niciodată? Pur şi simplu nu te înţeleg.

Ba l-am avut, murmură ea, noi doi l-am avut, un copil care a rămas nenăscut, tu l-ai uitat, şi el oftează, te rog, Dina, ce legătură are, nici un copil pe care l-ai fi putut naşte după aceea sau pe care l-ai putea înfia acum nu va reuşi să înlocuiască ce ai pierdut atunci, e un mod de-a gândi complet distorsionat, nu-ţi dai seama? Iar ea protestează,
332
de ce alegi cuvinte atât de dure, e exact lucrul de care am cea mai puţină nevoie acum, iar el spune, îmi pare rău că nu-ţi pot oferi ceea ce ai nevoie, ţi-am mai spus, poate ai nevoie de un bărbat nou, nu de un copil nou.

Nu vreau un bărbat nou, îi răspunde ea furioasă, te vreau pe tine, aşa cum erai odată, între noi nu mai există deja nici un strop de căldură sau de afecţiune, şi îmi e dor de toate astea, poate că mi-ar fi fost mai uşor să renunţ dacă am fi fost mai apropiaţi, iar el rânjeşte, care e „timpul ăsta“ de care te agăţi? Te-ai plâns mereu că sunt rece şi dificil, nu pot fi copilul tău, îmi pare rău, însă aş fi foarte fericit dacă mi-ai aduce o sticlă cu apă, iar ea se ridică din pat şi merge în bucătărie, îmbrăcată doar în sutien şi chiloţi, nu are rost, nu are nici un rost, nu va fi niciodată de acord, şi are dreptate, din punctul lui de vedere, ar putea trăi foarte bine şi fără ea, firele care i-au legat încep să se rupă unul câte unul. Când se întoarce în cameră, îl găseşte întins, cu ochii închişi, cât de vulnerabil pare fără ochelari, ce vrea de la el, nu-i stă în puteri să-i ofere ce-şi doreşte ea, şi Dina se aşază lângă el, pe marginea patului, bea, îi spune, te mai doare capul? Iar el răspunde, la fel de tare, şi deschide spre ea o pereche de ochi adânciţi în orbite, sunt obosit, nu am destulă energie pentru dramele tale, am muncit din greu toată viaţa, nu sunt în căutare de noi provocări tocmai acum, îmi pare rău, dacă nu eşti pregătită să renunţi, vom fi nevoiţi să ne despărţim, gândeşte-te dacă merită să distrugi familia fiicei tale de dragul unui capriciu.

Nu vreau să distrug nimic, vreau să construiesc, protestează ea, de ce priveşti totul în culori sumbre? De când a ajuns un nou copil să distrugă o familie? Un copil înseamnă viaţă şi iubire, însă
333
el o contrazice imediat, un copil înseamnă griji şi extenuare, lucru de care nu am nevoie acum, eu vreau linişte, şi ea îi răspunde, în mormânt vei avea parte de toată liniştea din lume, te asigur, abordarea ta e atât de deprimantă, ca şi cum la vârsta noastră n-ar mai trebui să aşteptăm decât linişte, eu nu vreau să trăiesc aşa.

Atunci nu trăi, îi aruncă el pe un ton dur, eu nu vorbesc decât în numele meu, nu mă refer şi la tine, te rog doar să nu-mi impui schimbări extreme care nu mi se potrivesc, şi ea ripostează, dar tu îmi impui dorinţa ta de linişte, care nu mi se potriveşte mie, şi el spune, poate, însă dorinţa mea e una acceptabilă, eu urmez drumul firesc al vieţii, tu eşti cea care încearcă să ocolească normele.

De când te supui tu normelor? întreabă ea printre dinţi, nici să rămâi singur cu un copil nu e chiar atât de normal, iar el zice, de ce crezi că m-am întors acasă mai devreme, fiindcă voiam să mă odihnesc, dar tu îmi umpli creierul cu prostii, nu mai am nici un chef să discut despre asta, îţi spun că nu se poate, nu voi fi niciodată de acord cu înfierea unui copil, nici nu cred că ar fi un lucru bun pentru tine, nu încerca să mă convingi, pentru că nu te va ajuta cu nimic, şi acum lasă-mă să dorm, iar ea spune, aşteaptă o clipă, hai să facem o înţelegere, sunt gata să renunţ, dar numai dacă analizezi dorinţa mea în cel mai serios mod cu putinţă. Hai să ne întâlnim cu câţiva oameni care au înfiat deja un copil, după care poţi să iei o decizie, însă el

spune, Dina, nu vreau să mă întâlnesc cu nimeni, n-am nici cea mai mică urmă de îndoială, pur şi simplu nu mă interesează subiectul, punct, şi ea îi prinde mâna între palmele ei, dar cum poţi să respingi atât de uşor un lucru atât de important pentru mine? îmi datorezi
334
măcar atâta lucru, să te informezi înainte de-a lua o decizie.

Spune-mi, zice el ridicându-se şi aşezându-se în faţa ei, trăgându-şi mâna dintre palmele sale, dacă ţi-aş fi spus că vreau să ne întoarcem cu toţii la un mod de viaţă tradiţional, ai fi fost de acord? Ai fi fost de acord să găteşti cuşer, să-ţi acoperi capul, să te muţi într-un cartier tradiţionalist şi să predai la o şcoală religioasă? Ai fi fost dispusă să analizezi situaţia sau ai fi respins-o din start? Iar ce încerci să ne impui tu mie şi lui Nitzen e mult mai grav, cum de nu-ţi dai seama de asta? N-am ce să analizez, mă auzi?

Cum să nu te-aud dacă ţipi, spune ea încet, sunt sigură că aş fi făcut asta de dragul tău, poate că n-aş fi mers până la capăt, dar aş fi găsit o soluţie de compromis, care să ne permită să rămânem împreună, şi el zâmbeşte ironic, îţi mulţumesc foarte mult, dar ce soluţie de compromis poţi găsi în ceea ce priveşte un copil? Să fii tată doar pe jumătate? Un copil e o responsabilitate majoră, pe care ţi-o asumi sau nu, iar ea spune, sunt convinsă că putem găsi o soluţie, tocmai despre asta vorbesc, of, Ghideon, înduplecă-te puţin şi însoţeşte-mă pe drumul ăsta, hai măcar să analizăm situaţia împreună, iar el îi aruncă din nou o privire ostilă, ascultă, strigă el, fluturându-i braţul prin faţa ochilor, eşti atât de ruptă de realitate încât nici nu mai înţelegi ce ţi se spune, nu mă interesează, punct, găseşte-ţi alt partener pentru aventura asta, apoi se întoarce pe burtă şi îşi trage pătura peste cap, lăsând-o fără aer, fără speranţă, clătinând descumpănită din cap.

Of, Ghideon, murmură ea, te înţeleg cât se poate de bine, dar ce se va întâmpla cu mine, muţenia ta duşmănoasă mă ucide, şi îi priveşte cu ranchiună trupul întins, o adunătură de oase
335
neînsufleţite, şi cu toate astea nu se gândise niciodată să-l părăsească, se pare că reuşise s-o păstreze alături de el printr-un dozaj perfect de frustrare şi satisfacţie, ţinând-o mereu ocupată cu efortul de-a extrage căldură din răceala lui, de-a descoperi fisurile din carapacea lui, de-a nu rata momentele de bunăvoinţă, care nu depindeau niciodată de ea, dar pe care îi plăcea întotdeauna să le împartă cu ea, o manipulase mereu lăsându-i impresia că nu-i cerea prea mult, doar să meargă înainte pe drumul ales de el şi să-i respecte libertatea, expri- mându-se nu prin gesturi măreţe, ci cât se poate de simplu.

Dacă ar fi fost mai afectuos şi mai plin de entuziasm, se întreabă ea, dacă i-ar fi oferit cu mai multă generozitate plăcerile vieţii de cuplu, oare i-ar fi fost mai uşor să renunţe la copil? Poate că da, deşi tocmai trioul ăsta o atrăgea, ea, el şi copilul, reflexia iubirii, ca în primii ani, când Nitzen era încă mică şi când iubirea cu care o înconjura pe copilă se răsfrângea şi asupra ei. Oare de aici se trage dorinţa ei de-a mai avea un copil, oare nu cumva e doar un pretext pentru a-i reaprinde iubirea? Nu, spune ea cu voce tare, asta e doar o bonificaţie, un mărunţiş, dorinţa ei nu se trage de-acolo, ci din unicitatea vieţii şi din bătăile acelei inimi micuţe, de asta are ea nevoie şi cum poate el s-o împiedice, cum poate să se pună între ea şi destinul care i-a fost menit? Nu e logic şi nici cinstit, legile căsătoriei nu prevăd sacrificii atât de mari, aproape umane, de vreme ce se aşteaptă ca ea să-l sacrifice de dragul lui pe copilul acela care o aşteaptă undeva departe, fiindcă dacă nu va renunţa la adopţie, va sacrifica mica lor familie. Nitzen n-o va ierta niciodată, nu are încotro, trebuie să

aleagă între fiica ei vie şi palpabilă şi un copil la care doar visează, şi
astfel în faţă nu i se deschide decât un singur drum, acela al renunţării, însă nu trebuie să pornească pe el cu amărăciune, ci cu dragoste, şi fără să aştepte nimic în schimb, fiindcă nici nu-i vor mulţumi, nici nu-i vor aprecia sacrificiul.

Da, trebuie să păşească pe această cale cu dragoste şi resemnare, să se alăture convoiului de furnici ascultătoare. Şi-a mâncat deja porţia de fericire, iar alta nu va mai primi, a amânat prea mult, nu există om care să nu facă greşeli, iar acum trebuie să plătească pentru greşelile ei, şi derulează din nou înapoi filmul trecerii anilor, când au fost făcute greşelile astea? Iar şi iar, în repetate rânduri, un colier de perle negre risipite, în toate nopţile când ar fi putut rămâne însărcinată, era aşa de preocupată să-şi apere comorile, încât nu-şi dădea seama că avea să le piardă oricum, şi cât de greu e să-şi îndrepte greşeala acum, va fi nevoită să facă o serie întreagă de greşeli noi pentru a repara una singură, foarte veche. I se pare că una dintre uşi se deschide, aşa că se ridică, dar nu e nimeni acolo, poate că sunt doar amintirile casei care o induc în eroare, dorurile care o bântuie, sau poate dorurile motanului care se iveşte pe neaşteptate din camera lui Nitzen şi sare pe patul lor, iar Dina îl ia în braţe, îngro- pându-şi obrajii în blana lui. Iepuraşul meu, o să mă ajuţi, nu-i aşa? Motanul nu poate face nimic ca să schimbe trecutul, e chiar mai neajutorat decât ea, cu toate astea îi şopteşte rugăminţi în urechi, de parcă ar fi un zeu primordial, de parcă i-ar sta în puteri să-i dea un semn, Iepuraşul meu, Iepuraşul meu, ce ne facem?

E fratele meu, spunea Nitzen ţopăind în jurul lui, cel mai drăgălaş frate din lume, punându-i dinainte cadouri micuţe în zilele când hotărâse că era aniversarea lui sau vreo altă sărbătoare
337
pisicească, spirale de hârtie lipicioasă, şireturi vechi, şoricei de jucărie, ia uite ce idolatrizate sunt pisicile în casa asta, spunea Ghideon râzând şi îndrep- tându-şi aparatul de fotografiat spre ele, pentru a imortaliza ceremonialul. Eu şi Iepure nu mai vrem nici un frate sau o soră, zicea Nitzen din când în când, şi pe atunci părea simplu s-o mulţumească, cel puţin în primii ani, abia mai târziu a început să aibă îndoieli, când s-a apropiat de patruzeci de ani, şi atunci au apărut toate discuţiile, chiar aici, în patul ăsta sau în paturi mai mari, din nord sau din sud, în care dormeau în excursiile de la sfârşit de săptămână, la lumina lumânărilor parfumate. Hai să mai facem un copil, Ghideon, dragul meu, e ultima noastră şansă, altfel ne va părea rău toată viaţa, dar el a refuzat consecvent, iar ea n-a fost destul de insistentă, a renunţat, după care a încercat din nou, aşteptând mereu momentul potrivit. Cât de bine ştia Ghideon să-i atingă punctele sensibile: Nitzen are nevoie de tine, voi două aveţi o legătură cu totul specială, îţi dai seama cât de mult ar afecta-o să vadă că dintr-odată eşti mereu ocupată cu îngrijirea unui nou copil? Nu e momentul, Dina, crede-mă, gân- deşte-te că tu nu ţi-ai revenit după naşterea fratelui tău nici măcar în ziua de azi.

Dar nu-i acelaşi lucru, se revolta ea, nu-i deloc acelaşi lucru, însă renunţa din nou şi aştepta alte câteva luni, nu-i nimic, în vremurile noastre femeile nasc la vârste mult mai înaintate decât mine, îşi dădea ea asigurări, iar lunile s-au preschimbat în ani şi, în vreme ce vorbea şi încerca să-l convingă şi aştepta să-şi dea consimţământul, a devenit o altă femeie, mai hotărâtă, având suficient timp să aducă pe lume trei copii, până când, în urmă cu aproape doi ani, a început să se îndoiască de hotărârea ei, iar Ghideon şi-a mai schimbat
338
puţin atitudinea, ceea ce i-a dovedit, spre nefericirea ei, că totul depinsese numai de ea de la bun început, şi a răspuns cu un zâmbet de superioritate la nevoile ei în

zilele în care corpul său îi dădea semne că e pregătit să procreeze, de parcă ar fi împlinit capriciile unei copile fermecătoare şi răsfăţate, însă lunile au trecut şi ea n-a rămas însărcinată, iar în momentul în care a început să bată la uşile doctorilor i s-a spus clar că era deja mult prea târziu, fiindcă fructul fertilităţii, fructul acesta misterios şi volatil, ameninţător şi miraculos, pe care îl purtase înăuntrul ei vreme de zeci de ani a putrezit şi s-a scofâlcit, mult mai devreme decât ar fi fost de aşteptat să se întâmple, şi nu se va reface niciodată, iar acum, stând întinsă pe spate, sub tavanul murdar de petele unor inundaţii vechi, cu motanul care se linge alături de ea, vede cu mare limpezime şi luciditate restul de viaţă ce i-a mai rămas de trăit. Va ajunge să cerşească afecţiune şi căldură, să adune lemne de pe marginea drumului, nu va mai avea niciodată parte de o buturugă mare şi solidă, ci doar de rămurele găsite întâmplător, care nu vor reuşi decât să aprindă o scânteie efemeră în bezna din jur, doar cu asta va fi silită să se mulţumească şi poate că astfel se va vindeca, şi întoarce capul spre ferestrele glisante ale balconului închis, spre cerul gălbui care o priveşte insistent, ce n-ar da pentru un semn, pentru o voce care să se pogoare din înalturi şi să-i arate calea.

Dacă ar putea cere ajutorul unui rabin sau guru sau necromant, însă a fost întotdeauna o sceptică, şi acum caută un alt fel de semn, care să nu-i fie dezvăluit decât ei, fără intermediari, apoi se ridică din pat şi se aşază în faţa calculatorului. Nu, nu se va cufunda acum în poveştile consolatoare ale noilor ei prieteni anonimi, nu va

mai intra niciodată acolo, nu vrea să facă parte din cercul lor, nu e la fel de curajoasă ca ei, sau poate nu e la fel de disperată. Are ce să piardă, şi de aceea se întoarce acum la bietele comunităţi de evrei sefarzi care se aflau, fără să-şi dea seama, în pragul distrugerii: Valencia, Cordoba, Toledo, Sevilla, iată-i înfruntându-şi sfârşitul, chiar dacă nu pe evreii înşişi i-au dorit don Ferdinand şi dona Isabela stârpiţi de pe faţa pământului spaniol, ci iudaismul în sine, se pare că n-au înţeles cât de adânc înrădăcinat era acesta în sufletele şi în trupurile lor, şi astfel putem spune că edictul de expulzare nu numai că nu şi-a atins scopul, o convertire în masă a evreilor, ci i-a împins să-şi practice religia în secret, lucru mult mai periculos din punctul de vedere al autorităţilor, citeşte în introducerea tezei sale de doctorat, care studiază rădăcinile fenomenului de ură îndreptat împotriva iudaismului fără evrei, fiindcă asupra acestuia ar trebui să se concentreze ea acum, nu a fenomenului maternităţii fără copii, şi înăuntrul ei se trezeşte din nou uimirea care o însoţeşte de ani întregi, cum de nu v-aţi lăsat asimilaţi de populaţia majoritară? Cum de nu aţi fost ispitiţi să rămâneţi în casele şi oraşele voastre, în loc să urcaţi pe corăbii şubrede şi să călătoriţi spre ţări străine, punându-i în pericol pe oamenii dragi vouă?

Oare oamenii din zilele noastre simt capabili să înţeleagă o asemenea alegere? se întreabă îndrep- tându-şi atenţia spre primul capitol al lucrării, pe care a reuşit să-l termine şi chiar să-l publice în urmă cu mai mulţi ani sub forma unui eseu despre însângeratul pogrom împotriva evreilor pornit în numele copilului sfânt din La Guardia, pe care se spune că aceştia l-ar fi ucis, folosindu-l drept sacrificiu uman, deşi s-a dovedit că întreaga poveste era o ţesătură de scorneli, până când

mobilul începe să-i vibreze pe masă şi aude vocea fratelui ei, alo, Dina, sunt la mama, ar trebui să vii până aici, şi o cuprinde iar teama de-a nu rămâne orfană, s-a întâmplat ceva cu mama? Dar el răspunde, nimic, ea e foarte bine, nu mai pune întrebări, vino pur şi simplu.

Abia m-am apucat să lucrez la teza de doctorat, mormăie ea, însă îşi ia deja geanta în mână, sigur că va veni, pentru prima dată după foarte mulţi ani vocea lui îi

insuflă linişte şi încredere, fratele ei cel mic, primul ei copil. L-a iubit atât de mult, dar şi el a fost smuls de lângă ea, ar fi vrut să-l închidă în inima ei, să şi-l lipească de piele, însă mama o îndepărtase de el. Poate îi era teamă că-l va răni sau poate îl voia numai pentru ea, şi nu doar ea, se pare că întregul univers şi-a unit forţele pentru a-i despărţi, până şi el, micul şi frumosul ei copil, a renunţat mult prea uşor la ea, fără a se împotrivi deloc.

Vin, frăţioare, spune ea cuprinsă de emoţie când stă în faţa oglinzii, conturându-şi ochii cu un creion negru şi buzele cu un ruj roşu aprins, tu rămâi cu liniştea ta, mormăie ea spre maldărul de mădulare inerte ghemuit pe pat, poate că nici nu mă mai întorc, fiindcă are senzaţia că fratele ei o aşteaptă ca să-i dea o veste, şi cine ştie, poate că există încă o şansă de renaştere pentru familia lor bătrână şi necoaptă, care nu s-a pârguit niciodată, dar poate că acolo, între el şi mama lor, în apartamentul micuţ, încins de arşiţa soarelui de după-amiază, va găsi o soluţie.

De aceea, nu mică i-a fost mirarea când i-a deschis uşa Nitzen, îmbrăcată într-unul din capoa- tele bunicii ei, ce îi ajungea până la glezne, cu părul ciufulit şi cu un zâmbet serios pe buze, de parcă ar face cine ştie ce lucru matur şi responsabil, şi iat-o deja în braţele ei, agăţându-se de

ea cu acea contopire unică şi miraculoasă a tuturor mădularelor care le e atât de familiară, capul i se cuibăreşte în scobitura umărului ei, iar trupul i se lipeşte de-al Dinei. Fiecare se pliază perfect pe curbele celeilalte, nelăsând nici un gol între ele, o împletire desăvârşită a trupurilor şi sufletelor, cât de senină e liniştea care o cuprinde, toate lucrurile se aşază la locul lor, simte ea dintr-odată, toate lucrurile se aşază paşnic la locul lor, îi e frică până şi să tragă aer în piept, pentru a nu distruge magia momentului, îi e frică până şi să-şi mişte vârfurile degetelor, pentru a nu rupe cumva îmbrăţişarea lor, pentru a nu pierde iubirea pe care Nitzen i-o arată acum şi care îi umple trupul de viaţă. I se pare că stau acolo de ore întregi, fără să se mişte, i se pare că soarele a apus deja şi că în curând va răsări şi va străluci din nou, i se pare că au petrecut ani mulţi retrase în hău- rile trecutului, cu feţele îndreptate către viitor, ce a fost şi ce va fî, naşterea şi moartea, bătrâneţea şi maturitatea şi copilăria, toate aceste lucruri sunt de fapt unul şi acelaşi în comparaţie cu esenţa absolută a iubirii lor, cu frumuseţea unui suflet capabil să scoată din el un sentiment atât de puternic şi de copleşitor, iar în secundele şi anii îmbrăţişării lor înţelege că nimeni nu îi poate răpi această frumuseţe, nici măcar Nitzen însăşi, fiindcă îi simte inima pulsândă a fiinţei în adâncurile trupului ei şi toată bucuria pe care şi-o dăruiseră una alteia din clipa în care se născuse şi până în prezent, nimic nu s-a schimbat, nimic nu s-a pierdut în uitare, şi din acest motiv nu se va mai întrista niciodată, fiindcă fără povara sterilă şi rece a regretelor legate de trecut şi de viitor va fi mult mai uşor, şi poate că ăsta e scopul dovezii de iubire pe care i-o oferă acum fiica ei, să topească bulgării de tristeţe care i s-au lipit

de mădulare, până îi vor aluneca pe piele precum apa scursă dintr-un bloc de gheaţă, şi un sentiment neaşteptat de sărbătoare înfloreşte în adâncul ei, datorită bucuriei pe care i-o dă existenţa fiicei sale, chiar dacă s-a îndepărtat de ea, deoarece existenţa ei este dovada momentelor fermecătoare şi binecuvântate trăite împreună.

Asta nu era o minciună, ci o dorinţă devenită realitate palpabilă, iar trecutul acesta nu i-l va putea răpi nimeni, şi de aceea se linişteşte dintr-odată, de aceea acum e în stare să sape o fundaţie şi să pună pietrele de temelie una după alta, să ridice un gard despărţitor între ce a fost şi ce va urma, să oprească invazia

animalelor de pradă care bântuie deserturile interioare la apus, stârnind panică şi mâhnire. Are impresia că îi stă în puteri să facă asta, să marcheze limitele cărămidă cu cărămidă, şi abia după aceea va putea să se aplece asupra dorinţelor ei secrete şi să-şi analizeze faptele, să citească semnele cereşti. Mulţumesc, iubita mea, şopteşte ea, mângâindu-i cu degetele coama de păr mătăsos, iar Nitzen se agaţă de ea, mami, spune pe cel mai melodios ton, sunt atât de fericită că ai venit, după care o ia de mână şi o conduce cu paşi de dans, ca şi cum ar fi vorba despre un ritual antic, spre mult urâta cameră a tinereţii ei, unde pe fotoliu sade fratele ei, Avner, cu faţa mult mai trasă, amintind de frumuseţea lui uitată, în timp ce pe pat, cu ochii închişi îndărătul pleoapelor brăzdate de riduri, stă culcată bătrâna ei mamă, cu un zâmbet mulţumit abia schiţat pe buze.

Mă bucur că ai venit, Dina, îi spune fratele ei, am discutat mult despre planul tău, toţi trei, iar ea întreabă uimită, serios? Ce-aţi discutat, mai exact? Şi fratele ei răspunde, am ajuns la concluzia că eşti foarte curajoasă, dar ea se grăbeşte să
343
protesteze, curajoasă? N-am făcut încă nimic, deocamdată nu e decât un vis, şi fratele ei spune, chiar şi pentru a visa e nevoie de curaj, şi te cunosc destul de bine ca să ştiu că în curând vei trece la acţiune, iar eu nu cred că există multe lucruri mai însemnate şi mai frumoase pe care să le putem face de-a lungul vieţii, chiar dacă din cauza asta ai neplăceri cu cei apropiaţi. Iar ochii lui se întorc spre Nitzen, nu a mai privit-o niciodată aşa, nu a mai privit-o nicicum, Nitzen s-a plâns adesea că singurul ei unchi nu era un unchi adevărat, că nu îl interesa persoana ei şi nici nu era drăguţ cu ea, iar Dina se răzbuna tratându-i la fel pe copiii lui, însă acum privirea lui e plină de căldură şi încurajare, iar fiica ei îi răspunde imediat. Am vorbit mult despre asta, mami, spune ea, acum te înţeleg mai bine, dacă e într-adevăr atât de important pentru tine, nu trebuie să renunţi, cu siguranţă nu de dragul meu, şi Dina îi zâmbeşte emoţionată, mulţumesc, draga mea, e atât de frumos ce-mi spui, înseamnă foarte mult pentru mine, dar în acelaşi timp fac parte dintr-o familie şi nu vreau să rănesc pe nimeni, speram să facem lucrul ăsta împreună.

Atunci se pare că n-o să se întâmple niciodată, spune fiica ei cu blândeţe, iar întrebarea care se pune este dacă motivul ăsta e destul de puternic pentru a renunţa, am nevoie de timp să mă obişnuiesc cu ideea, dar nu mă mai împotrivesc, poate că nu e de-ajuns, dar asta este tot ce pot spune deocamdată, dacă vrei cu adevărat să înfiezi un copil, nu renunţa din pricina mea, o să-mi fie foarte greu să te văd renunţând, şi Dina clatină din cap surprinsă, cu ochii aţintiţi cine ştie de ce asupra măsuţei rotunde, a cărei tăblie e acoperită de cutii cu medicamente, cu câtă amărăciune plânsese în magazinul acela, i se păruse că datorită
344
acestui obiect încăperea se va preschimba în camera ei, iar viaţa, în viaţa ei. Ce i-ai făcut fetei mele, îşi întreabă ea fratele râzând, şi ce cauţi aici în miezul zilei? Iar el spune, acum locuiesc aici, am plecat de-acasă.

îi place să rostească aceste cuvinte, deşi uneori are impresia că şi-a trăit întreaga viaţă aici, că şi-a trăit întreaga viaţă aşa, dormind în patul îngust, de o singură persoană, în camera a cărei fereastră dă spre parcare, cu puţinele haine înghesuite într-o valiză aşezată la picioarele patului. Am plecat de-acasă, îşi repetă când se trezeşte în toiul nopţii şi aude gemetele mamei sale, scâncetul unui copil ce nu mai poate fi liniştit în nici un fel, nici cu biberonul, nici cu suzeta, nici cu îmbrăţişări, amândoi ne plângem vieţile trecute, mamă, e un lucru atât de natural, încât îi vine greu să înţeleagă cum de nu l-a făcut mai devreme. Iţi petreci toată viaţa luptând, temându-te, zbă- tându-te, regretând, făcând promisiuni, pentru ca în cele

din urmă lucrurile să se întâmple accidental, fără a fi gândite şi plănuite dinainte, iar asta e cât se poate de natural şi mărunt, cât de mărunte sunt toate la o privire atentă, probabil că şi moartea însăşi vine la fel, ivindu-se sub înfăţişarea unui pitic după ce toată viaţa ne-am temut de venirea marelui nostru duşman.

Am plecat de-acasă, îşi repetă el noaptea, am luat cu mine câteva haine şi câteva cărţi, laptopul şi telefonul mobil, nici măcar nu mi-am sărutat copiii adormiţi, am închis uşa şi am coborât scările, ca şi cum m-aş fi dus până jos să arunc gunoiul, urmând să mă întorc imediat, apoi m-am suit în maşină şi nu m-am gândit la ea nici măcar o clipă, la uimirea şi furia ei, nu am luat în calcul umilinţele suferite de-a lungul anilor care au trecut
345
şi nici temerile cu privire la anii care vor veni, nu, toate calculele au rămas în urmă, încremenite în nemişcare, în timp ce au mă aflam în mijlocul faptelor, prizonierul lor, o marionetă în mâinile lor, şi ele se dovedesc acum a fi atât de mărunte: un bărbat pleacă în toiul nopţii spre casa mamei sale, ca să fie din nou, ca să trăiască din nou, înainte de-a muri.

Am plecat de-acasă, îşi repetă iar, de-acasă, spune cu grijă, trasând o diferenţă, nu am plecat de la Shlomit, fiindcă părăsirea unei femei presupune un act de trădare, în vreme ce părăsirea unei case poate fi înţeleasă ca un act de sacrificiu, de renunţare la ceva sau la cineva drag pentru a împlini un scop nobil, dar oare casa asta a fost cu adevărat a mea, oare mi-a fost cu adevărat dragă, şi se trezeşte gândindu-se din ce în ce mai mult la casa lui, la mobila dinăuntru, la accesoriile şi colţurile ei neregulate, la terasa cu vedere spre bulevard, unde îşi scotea adesea un scaun şi stătea la soare, cu o carte în mână, însă în loc să citească prefera să se uite la trecători, încercând să prindă frânturi din conversaţiile lor, invi- diindu-i, întrebându-se, ca de obicei, dacă se poate ca toţi să fie mai fericiţi decât el. Se gândeşte şi la colţul acela din salon, cu vechiul fotoliu din piele, aşezat chiar în faţa televizorului, în care îi plăcea atât de mult să se întindă şi să moţăie, dar care de cele mai multe ori era ocupat, şi la bucătărioara înghesuită, unde simţea mereu că o deranjează, chiar şi atunci când gătea sau spăla vasele, el se ocupa de vasele mari, iar ea de cele mici, de fapt, nu se simţise niciodată în largul lui în propria casă. Foarte rar i se întâmpla să rămână singur, mai ales când era bolnav, şi nici atunci nu reuşea să se bucure de asta, casa era în general teritoriul care îi oferea cea mai puţină
346
siguranţă, acolo se simţea persecutat, hărţuit fără încetare de privirile ei, mereu dezamăgitor, mereu vinovat. Nu, nu-i plăcea să stea acasă, de asta nu simte nici o părere de rău când repetă cuvintele, ba chiar îi place cum sună, îi place uimirea pe care o stârneşte pe chipurile celor ce le aud - pe chipul mamei, al surorii, al lui Anti, întoarsă de curând din scurta ei lună de miere, pe chipurile câtorva prieteni - şi continuă să-şi anunţe isprava pe un ton triumfător, am plecat de-acasă, ca şi cum ar fi înfrânt un duşman în luptă.

E un mare erou, îşi râde de sine noaptea, a învins o femeie şi doi copii, şi o bătrână fără nici o şansă, fiindcă dintr-odată nu-i mai e teamă să locuiască împreună cu mama lui, vreme de atâţia ani i-a fost frică să rămână singur cu ea, evitând sub orice pretext să se afle în apropierea ei, dar acum aproape că îi face plăcere să locuiască acolo împreună cu ea, în cea mai mare parte a timpului stă cu ochii închişi, cufundată într-un somn îndoielnic, culcată pe spate, fără să-i ceară absolut nimic, faţa i s-a scofâlcit, iar pomeţii i-au ieşit mult în afară, oferindu-i o expresie nouă, plină de demnitate. Când se apropie de ea, tresare şi îi zâmbeşte, cerându-şi parcă

scuze, am dormit puţin, sunt în întârziere, bâiguie, apoi deschide cu mare efort un singur ochi, după care adoarme imediat la loc, rostind puţine cuvinte între somn şi veghe, care ar rămâne de neînţeles pentru el chiar dacă i-ar sta în putere să le descifreze.

Pe cine iubeşti, Avni? îl întreabă ea din când în când, iar el evită răspunsul, ce vrei să spui? îmi iubesc copiii, însă ea îi ignoră răspunsul şi întreabă din nou, pe cine iubeşti, nu poţi trăi fără să iubeşti, dar el îi evită întrebările inteligibile, aşa cum face şi cu propriile gânduri pline de îndoială, de ce ai plecat de-acasă şi de dragul cui, cum

va fi viaţa ta şi cum va arăta bătrâneţea ta, cum vei trăi singur şi cum îţi vei obloji inima frântă, fiindcă e cât se poate de limpede că asta se va întâmpla, poate că s-a şi întâmplat deja, are impresia că îşi ţine grijuliu inima în ambele mâini, ca şi cum ar fi un vas crăpat pe care orice mişcare neatentă l-ar putea sfărâma, încercând să n-o zdruncine prea tare şi înaintând încet, tocmai de asta evită s-o întâlnească, deşi trece de câteva ori pe aleea ei, după ce duce copiii acasă, se apropie de gard, încercând să prindă eventuale sunete ce vin din interior şi aruncând priviri fugare, dar nu intră, se întoarce la casa mamei sale şi se culcă devreme, sau stă singur la tejgheaua barului din cartier, imaginându-şi ce îi va spune şi cum va reacţiona ea. Oare chiar există o legătură între cuvintele lui şi reacţia ei, oare există vreo cale prin care ar putea s-o determine să reacţioneze altfel, adică să-i dea un răspuns favorabil, adică să-l iubească? Dar asemenea cale nu există, aşa că e de preferat ca ea să nu ştie c-a plecat de-acasă, că şi-a părăsit soţia şi copiii, că a făcut de dragul ei ceea ce bărbatul pe care l-a iubit nu a fost în stare să facă, mai bine să nu ştie, fiindcă în felul ăsta şi-ar da seama cât i-a fost de uşor şi de simplu s-o facă, şi atunci umilinţa ei ar fi de două ori mai dureroasă şi tristeţea ei n-ar face decât să sporească la gândul că lucrul ăsta nu a fost făcut de dragul ei de către bărbatul potrivit, la momentul potrivit.

Şi totuşi, poate că dragostea mea va reuşi să-i trezească iubirea, se gândeşte el uneori, dar imediat se grăbeşte să-şi alunge orice urmă de speranţă, de când se întâmplă aşa ceva în realitate, ce eşti tu, un tinerel? N-ai învăţat încă regula simplă a lanţului de iubiri neîmplinite, că orice om în parte iubeşte pe cineva care, la rândul lui,

nu-l doreşte? Uneori chiar se poartă ca un tinerel, spre ruşinea lui, dându-şi frâu liber imaginaţiei, iar magia vieţii străluceşte în adâncul lui pentru prima dată şi tot ce nu i-a fost dat să simtă niciodată, forţa şi ameninţarea iubirii, necunoscutele şi fragilitatea ei, toate par să se dubleze înăuntrul lui, pentru că le experimentează singur, fără ea, fiindcă nu are cu cine să-şi împărtăşească dragostea, ca un celibatar într-o căsnicie, ca o sarcină fără embrion, iar absenţa nu face decât să dea o intensitate şi mai mare iubirii în inima celui care se străduie s-o îngrădească, iar în felul ăsta ea se transformă într-o fiinţă supranaturală şi supraumană, o zeiţă a iubirii coborâtă pe pământ, unde păşeşte desculţă şi tristă, o zeiţă a iubirii înălţată prin propria suferinţă, care îi chinuie acum pe alţii, o zeiţă a iubirii care trebuie compătimită şi ocrotită, fiind mult mai vulnerabilă decât muritorii, fiindcă dacă e rănită, dragostea se poate scurge din inimile oamenilor ca apa dintr-un vas spart, şi cât de posaci şi găunoşi vor fi fără ea, posaci şi găunoşi ca femeia pe care a părăsit-o, al cărei chip e schimonosit de ură, părând că s-a săturat până şi de proprii copii.

Oare nu cumva prin devotamentul ei faţă de copii urmărea să-i demonstreze că îi e superioară? Fiindcă de când plecase de-acasă şi pusese capăt competiţiei părea să-şi fi pierdut interesul pentru ei, iar Avner observă lucrul ăsta imprimat în hainele pe care le poartă, în feţele lor, în mişcările lor, în felul lor de-a mânca, şi inima lui le iese în întâmpinare, încercând să umple golul. Unde vrei să mergem astăzi? îl întreabă pe Yotam, care îl aşteaptă la poarta grădiniţei, agăţat de gard ca o maimuţică, să mâncăm o îngheţată? O pizza? La grădina zoologică? Şi micuţul încuviinţează plin de entuziasm, alegând aproape de fiecare dată
349
ultima variantă de pe listă, însă el îi aude tulburarea în spatele strigătelor de bucurie. în zadar îi distrage atenţia cu diversiuni aproape greţos de dulci, adevărul e că i-ar fi de ajuns o vizită la modestul loc de joacă din cartier, dacă după aceea ar merge împreună acasă, în refugiul lui reconfortant, însă ştie că nu există decât o singură cale de-a acţiona, căci numai prin despărţirea asta pe care le-a impus-o pe nedrept vor primi un tată mai bun, îi stă în putere şi e de datoria lui să facă lucrul ăsta, chiar dacă îi vine foarte greu, mai puţin cu fiul cel mic, a cărui inimă deschisă e plină de bunătate, semănând atât de mult cu băieţelul care a fost el însuşi pe vremuri, şi mai mult cu Tomar, cel mereu îmbufnat.

Trebuie să încerce să-şi croiască drum până la el, să profite de prilejul ăsta, de faptul că Shlomit nu-l mai ţine atât de strâns legat de ea, fiindcă împreună cu fiii în ţara unde trăiesc, timpul pe care taţii îl petrec e scurt şi limitat, şi în nopţile când somnul îl ocoleşte şi când gândurile nu-i fug către mama lui care scânceşte ca un copil şi nici spre mama copiilor lui, nici măcar spre cea care nu va mai fi niciodată mamă, se trezeşte gân- dindu-se din ce în ce mai des la ţara lui. Are impresia că sentimentul de apartenenţă la ţara în care s-a născut a devenit mai puternic de când şi-a părăsit casa, simţindu-se mai legat de ea şi punându-şi întrebări cu privire la destinul ei cu o teamă crescândă, sau cu o bucurie răutăcioasă când se gândeşte cât de mult l-a dezamăgit, con- torizându-i greşelile şi măsurându-i nebunia, pentru ca alteori, când suferinţele ei i se dezvăluie limpede, să simtă cum tristeţea îl sufocă, nu îi e la fel de apropiată ca mama sau sora lui, dar e la fel de complicată ca ele, are la fel de multe defecte şi îi e la fel de dragă, iar acum îi deplânge
350
destinul ca şi cum ar fi fost deja pecetluit, atâţia şi atâţia ani a existat, îmbătrânind înainte de vreme, descompunându-se înainte de vreme, şi se gândeşte la moartea ei ca la moartea unui om, ca la apropiata moarte a mamei sale. Cum se va întâmpla în cele din urmă, ce organ va decide soarta bătăliei, ce calamitate va distruge ţara asta care n-a fost destul de înţeleaptă să se facă iubită de propriii cetăţeni, ţara asta care încă îşi forţează cetăţenii să o trădeze şi să o părăsească, exact ca Shlomit, şi i se pare că şi-a pierdut minţile dacă a ajuns să poarte conversaţii nocturne cu ţara lui, să o dojenească şi să să-i ţină lecţii de morală, şi inima i se umple de furie când se gândeşte la politica ei de nesuportat, o ţară care se sprijină pe atât de mulţi morţi ce continuă să o susţină cu braţele ridicate, însă din ce în ce mai slăbite. Zeci de mii de morţi tineri, aproape nişte copii, cu mâinile ridicate, pe care ea se întinde cât e de mare, mai grea decât pot îndura braţele morţilor, leneşă, nesăbuită, lacomă şi nelegiuită.

îmbracă-te în pânză de sac, pune-ţi cenuşă-n cap şi posteşte, o ceartă el, poate mai ai o şansă să te salvezi, dacă nu de dragul celor vii, măcar de dragul celor morţi, însă ea îi râde în nas, cine eşti tu să-mi ţii predici? Tu, care m-ai trădat şi m-ai părăsit, din cauza unor oameni ca tine m-am îmbolnăvit, iar acum sunt bolnavă, bolnavă, îi urlă ea în urechi, iar strigătele ei se împletesc cu gemetele mamei sale,

cu scâncetele de copil care se aud din apartamentul alăturat. Nu plânge, Yotam, dragul meu, şopteşte el, nu e decât un vis urât, tata e aici cu tine, dar nu este, iar dacă îl va striga, el nu-l va auzi, ce fel de tată e atunci, dacă nu-i poate auzi plânsetele în timpul nopţii? Trebuie să-şi găsească un apartament cât mai curând şi să aranjeze acolo o cameră pentru copii,

dar dimineaţă, când se strecoară prin blocajele în trafic dintre cartierul mamei sale şi biroul situat în centrul oraşului, se răzgândeşte, e încă mult prea devreme pentru a se stabili într-un loc, totul s-a întâmplat atât de brusc, fără să se gândească înainte şi fără să planifice nimic. De aceea trebuie să se gândească după ce totul s-a întâmplat, să planifice viitorul ce va urma după ce totul s-a întâmplat, iar asta nu pentru că ar avea vreun regret, gândul la întoarcerea acasă îi stârneşte frica, însă se gândeşte zi şi noapte la o altă casă, la apartamentul micuţ aşezat la mijlocul unei alei, împrejmuit de un gard fragil, ce îl desparte de trecătorii cărora nici măcar nu le trece prin minte că atât de aproape de ei, în mijlocul tumultului vieţii, sălăşluieşte lumea ce va veni.

Iată-l privind printre frunzele dese, îngălbenite, oare e aprinsă lumina din hol, oare se aud voci venind dinăuntru, oare întrezăreşte o mişcare îndărătul ferestrelor? Cât de fragil este gardul, şi totuşi cât de compact, la fel ca ea, uneori gândul la ea îi umple inima de duşmănie, fiindcă nici măcar nu-i simte lipsa. Cât timp a trecut, mai bine de o lună, şi totul se reduce la o rutină fixă, pe care a avut destulă vreme s-o cunoască în amănunt: seara îşi parchează maşina în apropierea aleii, apoi se îndreaptă spre bulevard, unde face câteva cumpărături, îşi pregăteşte cina, legume, brânză, pâine, un pahar de vin, îşi pune un CD la combina ei sofisticată, tot operă, pentru o femeie căreia nu-i plac cuvintele e ciudat de pasionată de operă, după care fie se întinde pe canapea cu o carte în mână, fie se aşază la calculator, corespondând cu colegii din străinătate, şi se pare că nimic n-o întristează şi nimic n-o bucură, nimic n-o zdruncină şi nimic n-o şochează. O fată bătrână, se gândeşte el cu furie, pe vremuri, femeilor ca

ea li se spunea mătuşi, asta este mătuşa Talia, le va spune copiilor lui dacă îi va duce vreodată la ea acasă, însă imediat e îngrozit de duşmănia pe care o simte faţă de ea. Ce vrea de la ea, cu ce îi este datoare, s-a năpustit asupra ei din senin, când traversa o perioadă grea a vieţii, împovă- rând-o cu aşteptările lui şi apoi înfuriindu-se că nu li se răspunde, şi îşi târăşte picioarele de-acolo, iar la capătul aleii vede parcată maşina ei aurie, mult mai devreme decât de obicei, şi vederea ei îi provoacă o stare de slăbiciune şi frică: e aici şi ar putea să-l salveze, e aici şi nu îl va salva niciodată, şi se sprijină vlăguit de maşina al cărei motor este cald încă, lipindu-şi obrazul de capotă, trupul ei îi răspunde, iar el îi mângâie cu degetele tabla fină, cât de mult a căutat-o, străbătând în lung şi-n lat străzile oraşului la începutul verii care acum se apropie de sfârşit, iar ea se află încă la fel de departe.

începe să tremure dintr-odată, având senzaţia că se sufocă, ce se întâmplă cu el, oare ţine ochii închişi sau s-a lăsat brusc întunericul, nu mai vede nimic, dar aude, aude o voce plăcută, care îl întreabă dacă are nevoie de ajutor, însă el ezită să răspundă, sigur că are nevoie, dar de ce fel şi din partea cui, ajutorul e o chestie complicată. Vrei puţină apă? întreabă din nou vocea şi iată că de buzele lui se apropie o sticlă, pe care o apucă recunoscător, cât de sete îi era şi nici măcar nu îşi dăduse seama, până şi ochii îi sunt însetaţi, aşa că îi deschide larg şi-şi stropeşte faţa până când privirea i se limpezeşte şi vede stând în faţa lui o femeie înaltă, cu trupul osos şi chipul ascuţit, cu părul lung şi umed. Circulă un virus, spune ea, dă

febră şi frisoane, eu abia am scăpat de el, ştiu exact cum te simţi, iar el mormăie, chiar? Şi cât îţi ia să scapi de el? Iar ea răspunde, nu mult,

o zi sau două, ai nevoie de ajutor ca să ajungi acasă? Iar el zice, nu, mă descurc, locuiesc aici, şi arată spre gardul din faţa casei ei.

Vino, te conduc, se oferă femeia luându-l de braţ şi sfătuindu-l să se sprijine de ea, părul ei emană un parfum plăcut, de toamnă, iar el încearcă să refuze, mulţumesc, nu e nevoie, deja mă simt mult mai bine, mulţumesc frumos, fiindcă îi e ruşine din pricina minciunilor pe care le-a spus, ce explicaţie ar putea să-i ofere în clipa când s-ar opri în faţa uşii, neavând cheie cu care să o descuie şi ar apăsa soneria ca un oaspete nepoftit. Eşti sigur? întreabă ea, dându-i imediat drumul, iar el se grăbeşte să spună, da, sigur că da, şi când ea se îndepărtează, continuându-şi drumul, strigă în urma ei, mulţumesc, m-ai salvat. Din spate arată ca o adolescentă, îmbrăcată într-o pereche de blugi strâmţi şi o cămaşă albă lungă, şi dintr-odată îşi doreşte să se întoarcă, sticla a rămas la el şi îi face semn cu mâna, deşi este goală, deşi ea nu observă. Hei, sticla ta, strigă, ca şi cum ar fi vorba despre un obiect preţios, dar ea e deja departe, atunci duce sticla la gură, încercând să soarbă din ea şi ultima picătură, şi îl cuprinde o sete de nepotolit, se imaginează căzând în genunchi şi sorbind apa de pe jos ca un câine, bând din bălţi, lingând apa cu limba care i se lungeşte atât de mult încât nici nu-i mai încape în gură, adunând fiecare picătură din gropile pe care le întâlneşte în cale. Limba îi e grea şi îl trage în jos, lungă ca o coadă, legănându-se fără încetare, în curând îl va sili să se întindă la uşa ei şi bâjbâie după sonerie, cuprins de o altfel de panică, are timp să audă un singur semn de viaţă înainte de-a se prăbuşi pe asfalt, oferindu-i o ultimă şansă de a-l primi în casa ei, de a-l culca în patul ei, de a-şi şterge pe furiş o lacrimă cu tivul cămăşii

şi de a-l asigura că totul se va rezolva, că în curând se va simţi mai bine.

Atingerea mâinii ei pe frunte îi provoacă durere, ai febră, spune, ar trebui să te duci acasă. Oare mâinile îi sunt atât de reci pentru că nu l-a mai văzut de câteva săptămâni, oare l-a aşteptat în tot acest timp? îi deschide uşa îmbrăcată într-o rochie roşie decolorată şi cu părul prins într-un coc, mâinile îi sunt murdare de noroi, iar în jurul trupului are legat un furtun, probabil că îşi uda mica grădină, probabil că îl văzuse sprijinit de gard şi nu se grăbise să-i deschidă, poate chiar îl auzise spunându-i acelei femei străine că locuieşte acolo. Mirosul de pământ reavăn stârneşte înăuntrul lui o dorinţă difuză în clipa în care spune, mi-a fost dor de tine, Talia, nu mă simt bine.

Vino înăuntru, îţi pregătesc un ceai cu lămâie, spune ea, umplând ceainicul cu apă, iar el se întinde slăbit pe canapea, nu pot să mă duc acasă, mormăie, am plecat de-acasă, aruncă spre ea cuvintele încinse de gura lui bolnavă, nu aşa cum plănuise, degajat şi nepăsător, iar ea se dă puţin înapoi, împinsă parcă de ciocnirea dintre visul lui cel nou şi visul ei cel vechi, cât de mult aşteptase să audă acele cuvinte, dar nu din gura lui. Serios, întreabă ea, de ce? Nu-i vorbise niciodată despre soţia lui, limitându-se la câteva aluzii indirecte şi stânjenitoare, iar acum îi întinde cu generozitate ofranda lui inutilă, aşa că repetă cuvintele ei, de ce? Ce întrebare ciudată, o repede el cu o furie neaşteptată, nu există răspuns la asemenea întrebare, sunt o mulţime de motive şi nici unul, iar ea spune, ai dreptate, de fapt voiam să spun că-mi pare rău să aud aşa ceva, şi el se înfurie din nou, de ce-i pare rău, doar nu-i împărtăşise nenorocirile lui, dar se întrevede şi o şansă în toate astea, şi o speranţă, a aşteptat prea mult timp, şi-a făcut

prea multe planuri, iar discuţia lor de-acum nu decurge bine deloc, ar fi trebuit să vină la ea în noaptea nunţii lui Anti, când gestul pe care îl făcuse îi frigea degetele, să vină la ea înfierbântat, să o copleşească prin intensitatea momentului, nu aşa, bolnav şi slăbit, măcinat de gânduri fără sens. Cât de grav e chipul ei, pare oripilată de fapta lui, oare din cauză că Rafael Alon murise înainte de-a apuca să plece de acasă crezuse că nici un bărbat de pe faţa pământului nu va avea îndrăzneala să o facă vreodată, cu atât mai puţin aproape sub privirile ei?

Iat-o spălându-şi mâinile în chiuveta din bucătărie, ştergându-şi atingerea pielii lui de pe degete, iar când privirea îi alunecă peste rafturile cu cărţi, observă că cele două fotografii între care se desfăşoară povestea ei nu se mai află la locul lor, oare şi ea aşteaptă un nou început? Şi îl cuprinde un nou val de furie, ca şi cum ar fi renunţat la el, fiindcă bărbatul acela mort fusese singura lor verigă de legătură, una cât se poate de şubredă, ţinându-i de braţ cu degetele lui subţiri şi îngălbenite de boală. Unde sunt fotografiile? întreabă, iar ea răspunde, Elishavea a fost ieri aici, le-am luat de pe raft ca să n-o rănesc şi am uitat să le pun la loc, iar el întreabă uimit, Elishavea a fost ici? Ce voia? E bucuros să audă din nou povestea ei bine cunoscută, aproape povestea noastră, nu vom avea niciodată alta.

Să stea de vorbă, spune ea, sprijinită de blatul de bucătărie şi întoarsă cu faţa spre el, să asculte, să întregească tabloul, iar el întreabă, cum a fost? Ea oftează, trist, cum ar putea să fie o întâlnire între două văduve, şi el e dezgustat de mândria pe care o simte în vocea ei, iată că îi este recunoscut statutul de văduvă de către văduva oficială, ce realizare măreaţă, şi vrea să-i deschidă ochii,

viaţa zboară, Talia, iute ca un iepure, vicleană ca o vulpe, nu ajunge că ai renunţat la prima jumătate pentru bărbatul ăsta, îţi vei sacrifica şi cealaltă jumătate, îngropându-te de vie ca o văduvă, deşi nici măcar nu eşti una.

Ţi se răceşte ceaiul, spune ea, bea-1, am pus în el o felie de lămâie din grădină, iar el replică, ţie ţi se răceşte viaţa, şi ea îi aruncă o privire surprinsă, aşezându-se pe fotoliul din faţa lui cu spinarea foarte dreaptă, şi el îşi imaginează trupul ei ţeapăn şi tare precum al unei păpuşi, doi sâni minusculi, fără sfârcuri, un vagin pecetluit, ce încerci să spui? El îi evită privirea, cum ar putea să i se ofere? Nu te simţi jignită, Talia, cu siguranţă nu e treaba mea, dar îmi eşti dragă şi mi-ar face mare plăcere să te văd întorcându-te la viaţă.

Faci mult prea multe presupuneri greşite, spune ea, nu am la ce să mă întorc, de vreme ce n-am trăit niciodată viaţa despre care vorbeşti tu, nici măcar nu mi-am dorit vreodată s-o trăiesc, nu mi-am dorit o familie, l-am dorit pe Rafael, atâta tot, continuă ea pe un ton monoton şi îşi aminteşte cum stătuse singură pe scenă, înghiţită de zâmbetul lui din fotografie, oamenii confundă iubirea cu familia, copiii cu dorinţa, nimic din toate astea nu mi s-a potrivit vreodată, nici când am fost tânără şi cu siguranţă nici acum. Telefonul ei mobil, aşezat pe măsuţa dintre ei, scoate un ţârâit scurt, şi ea citeşte mesajul cu mult interes, urăsc ce li se întâmplă aici femeilor, sclavia în care se complac cu bună ştiinţă, zice, ochii îi sunt încă aţintiţi asupra ecranului, pentru o clipă Avner are impresia că citeşte de-acolo, chiar şi când se eliberează de sub tirania soţilor, rămân sclavele copiilor, încetează să mai fie femei şi se transformă în mame, eu nu mi-am dorit aşa ceva, abia ieri

am înţeles cât de mult am câştigat prin faptul că nu şi-a părăsit familia, am avut parte de tot ce-a fost mai bun în el, am trăit împreună iubirea sfântă, nu pe cea profană.

Chiar nu-ţi pare rău că nu ai copii? întreabă el, protestând în numele băieţilor lui, fiindcă deodată i se face foarte dor de ei şi ar vrea să-i aibă acum alături, iar ea

răspunde, am ştiut întotdeauna că nu voi avea copii, nu-mi plac lucrurile amestecate. Ce vrei să spui prin lucruri „ameste- cate“? întreabă el, iar ea îl lămureşte, când eram mică, îmi plăcea foarte mult să pictez, dar uram să amestec culorile, îmi plăceau nuanţele pure, copiii amestecă întruna culorile până când totul devine o pastă murdară, iar el o ascultă şi îşi aduce aminte de sora lui, ştiai că sora mea, începe să-i povestească, dar imediat după aceea se opreşte, de fapt nu vrea să-i vorbească despre sora lui, care a simţit dintr-odată că fără un nou copil viaţa nu mai e viaţă, apoi o priveşte şi se gândeşte la ele, la femei, aşezând-o pe ea la un capăt, pe sora lui la celălalt, iar pe soţia lui la mijloc. Par să nu aibă nimic în comun, în afară de rezervele faţă de el, rezerve profunde, fundamentale, cu motivaţii diverse şi chiar contradictorii, oare asta le uneşte pe toate femeile de pe faţa pământului? Până şi asistenta lui îl priveşte cu o duşmănie făţişă, dar cine ştie, poate e vorba pur şi simplu despre o aversiune provocată de persoana lui, iar această senzaţie devine atât de intensă, încât nici măcar n-o mai poate privi, aşa că întoarce capul spre fereastra cu plasă, prin care se vede partea interioară a gardului, cu umbrele tremurând printre crengile împletite. Oare din cauză că nu are nevoie de el se simte dintr-odată oripilat de ea, dar ştia lucrul ăsta de la bun început, şi chiar i se părea ispititor. Toate voiau câte ceva de la el,

mama, sora, soţia lui, judecătoarele şi avocatele, femeile au voinţe puternice, fiecare celulă din trupurile lor se revarsă de atâtea dorinţe şi tocmai spre el şi le îndreaptă, spre bărbat, pe când bărbaţii îşi proiectează cele mai îndrăzneţe dorinţe asupra lumii, dar poate că nu e decât o iluzie optică ce îi afectează pe el şi pe restul bărbaţilor, însă femeia asta care îşi odihneşte glezna pe genunchi, cu rochia puţin ridicată şi tălpile murdare de pământ, femeia asta e lipsită de dorinţe, şi îşi imaginează din nou trupul ei rigid şi tare precum al unei păpuşi, doi sâni minusculi, fără sfârcuri, un vagin pecetluit.

Un căscat cu gura larg deschisă îi încreţeşte chipul şi ea se scuză, n-am dormit deloc azi-noapte, Elishavea a stat până în zori, sunt foarte obosită, şi el se grăbeşte să spună, plec, Talia, nu-ţi face griji, nu vreau să te deranjez, crede-mă, din prima clipă în care te-am văzut nu mi-am dorit decât să te ajut, dar se pare că e în zadar, eu am mai multă nevoie de ajutor decât tine, imaginează-ţi că o femeie străină, de pe stradă, m-a ajutat să merg, iar ea îi zâmbeşte cu buzele strânse, şi îşi dă seama că e un zâmbet numai după tremurul fin al pielii de pe obrazul ei, cât de fragilă e pielea asta, se gândeşte el, când va îmbătrâni, va crăpa în loc să se acopere de riduri.

Iţi mulţumesc, spune ea cu seriozitate, ajutorul e o treabă complicată, cu siguranţă vezi foarte bine lucrul ăsta în meseria ta, mi-aş dori atât de mult să mă poţi ajuta, mi-aş dori atât de mult să te pot ajuta, şi se apleacă asupra piciorului, desprinzându-şi de pe gleznă un strat subţire de pământ, ca poleiala de pe ciocolată, dar poate reuşesc să te ajut cu un sfat, spune ea ezitând, trebuie să te întorci acasă, iar el o ascultă îndurerat, adâncul trupului său profeţeşte deja goliciunea,

de unde ştii asta? N-ai nici cea mai vagă idee despre viaţa mea cu Shlomit, iar ea spune încet, aşa e, însă dacă relaţia voastră a durat atât de mult timp, înseamnă că n-a fost chiar îngrozitoare.

Ce-a fost cu adevărat până acum, se întreabă el, i se pare că n-a făcut absolut nimic cu viaţa lui, că nu s-a căsătorit niciodată cu nimeni şi n-a adus pe lume nici un copil, bătând fără încetare într-o uşă închisă, oferind jertfe care nu sunt primite de nimeni, iar şi iar, însă nu şi-a permis niciodată, dar niciodată, să se dedice cuiva în

felul ăsta, pielea îi e sfâşiată de spinii ocaziei pierdute, adâncul trupului simte deja goliciunea ce-l va invada în clipa în care va fi silit s-o alunge din viaţa lui, şi o priveşte, îşi freacă încă distrată glezna cu mâna, oja neagră i s-a şters de pe unghiile palide, aproape străvezii.

Ce vrei, Talia? Ce se va întâmpla cu tine? întreabă el, iar ea îi spune încetişor, am plantat ciclame în grădină, întinzând mâinile pentru a-i dovedi, cu toate că deja îşi spălase pământul de pe ele, iar acum aştept să le văd înflorind la iarnă, îmi plac foarte mult ciclamele, îmi place munca mea, tocmai am primit fonduri pentru un nou program de cercetare, părinţii mei şi-au trăit aici modesta lor viaţă, iar acum a venit rândul meu, şi el se gândeşte la familia lui, la noi totul e măreţ, însă doar în imaginaţie, o combinaţie fatală, vise măreţe şi împliniri puţine. Noi creăm mituri, ar vrea el să-i spună, precum lacul muribund al mamei, societatea perfectă din kibbutzul părinţilor ei, Europa pierdută a tatălui său, el însuşi este apărătorul asupriţilor, iar acum sora lui a născocit un mit ambiţios şi disperat numai al ei, îşi închipuie că poate să salveze un copil şi astfel să se salveze pe sine, ce ştim noi despre creşterea ciclamelor? Ce ştim noi despre viaţa modestă? Dar îşi doreşte

atât de mult să fie acolo cu ea la iarnă, când florile îşi vor desface petalele rozalii şi delicate, să stea împreună cu ea în grădină, în timp ce băieţii lui se joacă pe iarba încolţită, iar când se va face prea frig, vor intra cu toţii în casă şi el le va pregăti ciocolată caldă, totul va fi simplu şi minunat, un eveniment neînsemnat în analele umanităţii, dar plin de însemnătate pentru el, fiindcă s-ar petrece chiar sub ochii ei. Sub ochii ei îşi va îmbrăţişa copiii, sub ochii ei îşi vor trece limbile peste buzele murdare de ciocolată, şi poate că lucrul ăsta e atât de însemnat tocmai pentru că nu se va întâmpla niciodată, iar el ştie asta la fel de bine ca ea, chiar şi copiii lui, care dorm acum în paturile lor, o ştiu, chiar şi soţia lui, care clocoteşte de furie, arzând precum o flacără veşnică, lipsită de consolare, şi de aceea trebuie să părăsească această casă pentru păpuşi unde nici cele mai modeste vise n-o să se realizeze şi să se întoarcă acasă, însă nu poate pleca fără s-o atingă mai întâi. Ce simte el nu este dorinţă, ci mai degrabă un dor adânc şi vechi ce îi străbate întreg trupul, din vârful degetelor de la picioare şi până în creştetul capului, un dor care s-a născut înaintea lui şi care va continua să existe chiar şi după ce el nu va mai fi, precum dorul universului după radiaţia primară care l-a creat.

Iat-o ridicându-se şi îndreptându-se spre dormitor, în timp ce el îi urmăreşte mişcările, oare îi va face semn s-o urmeze? Dar iat-o întorcându-se şi aducând cu ea nişte aşternuturi şi o pernă, dormi aici în noaptea asta, îi spune încet, nu poţi să colinzi străzile de unul singur, iar el se ridică şi o priveşte făcând patul ca o cameristă, lovind uşor perna, totul doar pentru el, însă nu-i va părea rău dacă îi va spune, mulţumesc, Talia, voi dormi acasă, asta este ceea ce trebuie să spună, asta

este ceea ce trebuie să facă, şi totuşi din gură îi ies alte cuvinte. Mulţumesc, zice el, nu mă simt în stare să conduc, acum locuiesc la mama, în Armon Hanatziv, adaugă inutil în timp ce-şi dezleagă şireturile de la pantofi, doar pentru a le lega imediat la loc, temându-se că ar putea mirosi a transpiraţie, dar ea nici măcar nu observă, întin- zându-i o pijama albastră cu steluţe aurii, când priviţi cerul vedeţi întotdeauna ce a fost, vedeţi stelele din trecut, fiindcă ne despart o mulţime de ani-lumină.

Lui Rafael îi plăceau foarte mult pijamalele, spune ea zâmbind, i se părea că în pijamale doarme mult mai bine, ca un copil, iar Avner zâmbeşte forţat, serios? Avea şi un ursuleţ de pluş? Şi apucă entuziast un capăt al materialului ce răspândeşte un parfum proaspăt şi curat, ca şi cum tocmai ar fi fost luat de pe sfoară. Uneori mă

îmbrac cu ele în somn, îi mărturiseşte, apoi mă trezesc dimineaţa cu ele pe mine şi nu-mi aduc aminte când mi le-am pus, şi din cine ştie ce motiv, Avner dă drumul materialului plăcut la atingere, poate că el vrea să le îmbraci, îi sugerează, mulţumesc, mă voi descurca şi fără ele, întotdeauna mi-a plăcut să dorm gol, adaugă imediat şi se gândeşte la intimitatea seacă ce s-a creat între ei, oare am fi putut vreodată să fim amanţi, în urmă cu douăzeci de ani, sau peste alţi douăzeci de ani, pentru că acum nu e momentul potrivit, nu e noaptea potrivită.

Noapte bună, spune ea, de aproape faţa ei arată mult mai slabă şi mai obosită, cearcănele de sub ochi părând de două ori mai mari, şi el şopteşte, noapte bună, Talia, în timp ce o tristeţe profundă îi sfâşie carnea la gândul că nu o va mai vedea niciodată, ştie cu certitudine acest lucru în clipa în care uşa dormitorului se închide în urma ei, o

362

va mai vedea o singură dată, după ce mica lampă de citit de lângă patul ei se va stinge, iar paşii de pe alee nu se vor mai auzi, când forfota şopâr- lelor şi insectelor prin grădină se va înteţi, la fel şi foşnetul ierbii strângând pământul în îmbrăţi- şarea-i puternică, şi când se vor auzi şoaptele ciclamelor spărgând învelişul bulbilor, atunci se va întinde pe canapea complet îmbrăcat, cu trupul încordat şi spinarea dureroasă, îşi va îngropa faţa în bluza de pijama şi va geme din adâncul sufletului. Cuvinte încinse îi pocnesc precum castanele în gura fierbinte, dorinţa îi devine din ce în ce mai puternică şi nu găseşte nici o cale de ieşire, se află atât de aproape de el, doar câţiva paşi îi despart în noaptea asta, şi totuşi parcă nici o altă femeie din lume nu e mai departe decât ea, chiar şi pe femeia aceea care îi dăduse apă şi apoi dispăruse fără urmă o simte mai aproape acum, îşi duce o mână la şale şi îşi îndreaptă spinarea, trebuie să plece, trebuie să fugă de-aici, însă înainte de asta îşi va lua rămas-bun în felul său.

în lumina lunii pline ce străluceşte îndărătul ferestrei, faţa ei pare tristă, îmbătrânită, iar pentru o clipă şi-o imaginează la vârsta mamei sale, pentru că ridurile ei fine nu fac decât să le anunţe pe cele ce vor urma, mult mai adânci, când el nu va mai fi aici, când nimeni nu va mai fi lângă ea. Pare concentrată, ca şi cum ar chinui-o un gând pe care l-a întors pe toate părţile înainte să adoarmă, şi el îi dă la o parte cu o mână tremu- rândă cămaşa de noapte albă, dezgolindu-i umărul. Odihneşte-te în pace, preafrumoasă mireasă, îşi aminteşte el textul scris pe piatra de mormânt în faţa căreia stătea şi o aştepta, odihneşte-te în patul tău, şopteşte, privindu-i cu răsuflarea tăiată sfârcurile palide, abdomenul plat şi ferm. Iat-o mişcându-se în somn, ridicând încet un picior,

363

dezvelind o coapsă de adolescentă, nici tu nu vei scăpa, îi murmură el coapsei, însă deocamdată e seducătoare şi inaccesibilă, şi respiră cu greutate, are impresia că din gât îi ţâşnesc aburi fierbinţi, în curând camera va fi cuprinsă de flăcări din pricina respiraţiei sale. Tremură şi transpiră abundent, însă rămâne calm, asemenea cuiva care s-a hotărât în adâncul inimii să-şi ia viaţa în propriile mâini, se apleacă şi îşi lipeşte buzele de pielea fină şi albă ca laptele a coapsei ei, ştie că nu se va trezi, ştie că, şi dacă se va trezi, se va preface că doarme, că îl va lăsa să-şi ducă la bun sfârşit ritualul de despărţire, fiindcă e vorba într-adevăr de un ritual de despărţire, unul păgân şi interzis. Pe glezna ei a rămas o crustă mică de pământ, iar el o atinge cu limba, simţind gustul morţii, lutul cleios care îi aşteaptă pe el şi pe ea, pe mama şi pe sora lui, pe soţia şi pe copiii lui, un gust intens şi ciudat, dar atât de bine cunoscut, ca şi cum tot ce-ar fi dus vreodată la gură ar fi avut acest gust, apoi îngenunchează la picioarele patului, împreunându-şi mâinile. Dă-mi viaţă, şopteşte

el, nu alături de tine, ci departe de tine, mai dă-mi o şansă înainte de-a fi îngropat în ţărână, pentru că tu eşti femeia care n-a dat viaţă nimănui, redă-mi viaţa mie, dă-mi un răspuns, o imploră gravându-i în piele cuvinte încinse, în pielea tălpii şi a gleznei şi a coapsei, pe părul pubian, pe abdomen şi pe sfârcuri, pe gât, pe umeri şi pe braţe, toate părţile ei îj stârnesc în egală măsură, cele ascunse şi cele dezvăluite acum privirii, în toate îşi gravează rugămintea, dă-mi viaţă ca unui bulb de ciclamă, dă-mi ce ţi-a fost răpit ţie, se leagănă într-o parte şi în alta stând în genunchi, buzele i se mişcă, dar de pe ele nu se desprinde nici un sunet. De-a lungul trupului îi alunecă o cascadă izvorâtă din creştetul capului, zguduindu-i pieptul

şi întorcându-i stomacul pe dos, scuturându-i şalele şi împrăştiindu-se în aerul din cameră, amară şi dureroasă, precum sângerarea unui suflet în nevoie, şi el geme la picioarele ei, iată buzele ei lăţindu-se într-un zâmbet pierdut şi braţele ei întinzându-se spre capul lui, ca şi cum i-ar primi ofranda, iar el se ridică încet, cu mişcări precaute, ca un tată care îşi ia în braţe pentru prima dată copilul abia născut, o îmbracă în pijamale, îi ridică spinarea, îi întinde braţele şi o înfăşoară în steluţe strălucitoare, trupul i se pierde în faldurile veşmântului larg, iar chipul ei devine şi mai palid, proiectat pe fundalul întunecat din spate.

Vântul primei nopţi de toamnă pătrunde prin fereastra deschisă, răcorindu-i trupul, iar el îşi îndreaptă privirile către luna plină care, spre groaza lui, îi trimite un zâmbet de despărţire cunoscut, dezvelindu-şi dinţii lungi. Oare nu e zâmbetul mortului, al lui Rafael Alon, şi se ridică dintr-odată de la locul lui, deşi genunchii îl dor din cauză că a stat prea mult pe ei, se sprijină de perete şi tremură tare, înainte de-a se răzgândi şi a-şi arunca trupul pe canapeaua pe . care i se pregătise să doarmă, iese din casă şi închide uşa, a cărei yală se încuie automat în urma lui, şi apoi poarta, care se trânteşte pentru ultima oară cu un zgomot metalic, şi se trezeşte din nou pe aleea care duce spre bulevard, spre casa lui, unde dorm soţia şi copiii lui, iar el păşeşte către ei ca un somnambul, vrea să le spună un lucru la care nu s-a gândit până acum, vrea să le împărtăşească descoperirea pe care a făcut-o în noaptea asta despre ce se va întâmpla cu restul vieţii lui.

CAPITOLUL UNSPREZECE

Uită de visul tău, nu se va împlini, numai după ce te vei împăca pe deplin cu gândul ăsta îţi vei putea da seama într-adevăr dacă eşti în stare să înfiezi un copil sau nu. Uită de visul în care un copilaş dulce se agaţă de tine, uită ce ai trăit alături de fiica ta. Ai nevoie de căldură şi blândeţe, îţi e dor de tandreţea primilor ani, însă există toate şansele ca lucrul ăsta să nu se mai întâmple. Nu vei primi un bebeluş, ci un copil rănit, care a trecut deja prin multe, care s-ar putea să-ţi respingă afecţiunea, care s-ar putea să te muşte şi să te lovească în loc să te îmbrăţişeze, în primele luni, desigur. Nu spun toate astea ca să te sperii, ci ca să te pregătesc, pe mine nu m-a pregătit nimeni şi mi-a fost îngrozitor de greu.

Poţi să-mi povesteşti cum a fost? întreabă Dina cu glas stins, nu se aştepta să audă lucruri care s-o sperie, ci lucruri care s-o încurajeze, de sperieturi are parte din belşug, din toate părţile, dar femeia asta care stă în faţa ei la o masă dintr-o cafenea din centrul oraşului are experienţă şi de aceea trebuie s-o asculte. Pe forum şi-a luat numele Degeţica, dar spre surprinderea ei, s-a întâlnit cu o femeie înaltă şi solidă, cu un stil direct şi deschis de-a vorbi, cu părul blond şi tenul rozaliu. Era după zece ani de tratamente de fertilitate, povesteşte ea, fiul meu avea doisprezece ani, iar

eu îmi doream foarte mult încă un copil, nu puteam să mă împac cu ideea că totul se

terminase, că nu voi mai avea niciodată unul. Zece ani de încercări, pentru ca în cele din urmă să mă declar învinsă. Şi soţul meu îşi mai dorea un copil, dar nu unul înfiat, nu era dispus să rişte. Cât m-am luptat cu el, mi-a luat foarte mult timp să-l conving să înfiem un copil. Formalităţile au durat extrem de mult, până când ni s-a propus în cele din urmă spre adopţie o fetiţă, după care au urmat călătoriile, testele, procedurile legale, îţi trebuie nervi de oţel, însă cele mai mari greutăţi încep în clipa în care termini cu birocraţia, în care în sfârşit scapi de toate elementele străine de viaţa ta şi rămâi singură cu copila a cărei mamă ai devenit peste noapte, prin hotărârea unui tribunal dintr-o ţară străină.

Şi ce s-a întâmplat atunci? întreabă Dina, simţind iar durerea aceea între coaste, care o împiedică să asculte cu atenţie răspunsul amănunţit al femeii. Am primit o fetiţă de doi ani, subnutrită, chealâ, înfricoşată, povesteşte ea, la casa de copii o tratau ca pe un fel de păpuşă sau de animăluţ, mă temeam că e mult prea apatică, dar în clipa în care am scos-o de acolo, s-a schimbat complet. A devenit foarte activă, alerga şi se agita tot timpul, iar când încercam s-o iau în braţe, fugea. Soţul meu, care avea rezerve încă de la început, îmi repeta mereu, ţi-am spus eu că ceva nu-i în regulă cu ea. Noaptea se trezea din pricina coşmarurilor şi nu reuşeam s-o liniştim, când mă apropiam de ea, începea să ţipe şi să lovească în toate părţile cu picioarele. Simţeam că şi eu eram o parte din coşmarul ei şi că vieţile noastre se transformau şi ele într-un coşmar, dar cel mai rău era că nu existau nici un fel de gradaţii. Nu era ca un copil căruia tu i-ai dat naştere şi cu

care stabileşti încetul cu încetul o legătură, când toate greutăţile apar pe un fond cunoscut şi plin de iubire. In cazul ăsta totul e străin, oricât de bine intenţionat ai fi, e vorba despre o fetiţă străină şi nu există deocamdată destulă încredere şi siguranţă pentru a înfrunta totul cu calm, iar sentimentul e reciproc, desigur, nici ea nu avea pic de încredere în noi. E nevoie de foarte multă răbdare, copiii ăştia sunt ca nişte prizonieri eliberaţi din captivitate. Nu trebuie să-i împovărezi cu iubire. Iubirea poate fi şi ea o povară. Nu trebuie să-i împovărezi cu aşteptările tale. Trebuie să-i îngrijeşti cu blândeţe şi reţinere şi să le laşi timp să se acomodeze.

Cât timp au durat toate astea? întreabă ea acoperindu-şi braţele cu un şal larg de lână, s-a făcut frig dintr-odată, spune, iama se grăbeşte anul ăsta. Cât timp? Nu se termină niciodată cu adevărat, înţelegi, e o luptă fără sfârşit. Dar primul an a fost cel mai greu. Era la o vârstă dificilă şi era foarte curioasă, totul era nou pentru ea. Alerga prin toată casa şi apăsa toate butoanele pe care le găsea, deschidea calculatorul, televizorul, radioul. Arunca mâncarea pe podea, trântea uşile. Eram mereu nevoită să-i spun „nu". Forţa limitele din clipa în care se trezea dimineaţa. Lucrurile erau atât de diferite de ce-mi imaginasem, în loc să o îmbrăţişez şi să o sărut, să-i citesc poveşti şi să construim castele din cuburi, trebuia să alerg după ea prin toată casa şi să-i spun tot timpul „nu", în vreme ce ea nici nu părea să mă audă. Dintr-odată înţelegi expresiile de genul forţarea limitelor, blocaj emoţional. Descoperi că un copil cu un blocaj emoţional nu reacţionează pozitiv la iubirea pe care vrei să i-o dăruieşti, dimpotrivă, nefiind obişnuit să primească iubire, vede iubirea ca pe-o ameninţare. A durat luni întregi

\ [redacted]
până s-a liniştit, până a acceptat să stea pe genunchii mei şi să asculte o poveste, iar astea nu sunt decât problemele mărunte. La început am fost sigură că ceva nu era în ordine cu ea, misterul care plutea în jurul ei mă înnebunea. Se dădea cu capul de tăblia patului, se lovea, distrugea jucăriile, ne muşca tot timpul. Fiul meu spunea,

deja prefer un câine, de ce nu ai adoptat un câine în locul ei? Chiar îşi dorea o surioară, dar nu aşa. Apoi toate certurile cu soţul meu, care nu putea accepta faptul că nu va mai avea niciodată un alt copil al lui. După un an a plecat de-acasă. Astăzi e foarte legat de fetiţă, dar între timp s-a recăsătorit şi a mai făcut câţiva copii. Pe unde stă soţul tău în toată povestea asta?

Soţul meu nu prea stă nicăieri, răspunde Dina cu timiditate, dar sper că voi reuşi să-l conving în cele din urmă, iar ea spune, da, bărbaţilor le e mult mai greu decât nouă, se simt răniţi în orgoliul lor, iau lucrurile ca pe o renunţare la sămânţa lor, ca pe o respingere, iar în cazul lor crearea unei legături durează mult mai mult. Intră într-o competiţie cu copilul şi se plâng că nu mai avem destul timp pentru ei, dar nu te gândi că asta e cea mai mare problemă. Probabil că va accepta în cele din urmă, sub o formă sau alta, întrebarea e cum vei face tu faţă acestei misiuni, pentru că întreaga responsabilitate va fi a ta, ca şi eforturile, iar Dina încuviinţează cu tristeţe, privind spre strada plină de buldozere şi muncitori, ce păcat că reabilitează centrul oraşului, îi place atât de mult faţa lui bătrână şi decăzută. Chiar şi în anii în care atentatele teroriste deveniseră ceva la ordinea zilei îndrăznea să se strecoare aici şi să se plimbe puţin, uitându-se în vitrinele anticarilor în căutarea realităţii, amintirilor, aici îi plăcea să stea împreună cu Orly,

bând cafea cu frişcă şi corectând lucrări, într-o seară Emanuel trecuse pe acolo, aparent cu totul întâmplător, iar ea se retrăsese imediat, lăsându-i singuri. Sirena unei ambulanţe o sperie pentru câteva clipe, dar nu e decât una singură, slavă Domnului, un simplu incident particular, mai multe ar fi însemnat o catastrofă naţională, una care ar fi putut-o atinge şi pe ea. O astfel de nenorocire are atât de multe urmări, dacă i se întâmplă ceva lui Nitzen, îmi iau viaţa cu mâinile mele, ăsta e avantajul de-a avea un singur copil, numai să nu fiu eu luată de lângă ea atâta vreme cât încă are nevoie de mine. Acum are mai puţină nevoie de mine, deci şi teama s-a mai atenuat, poate că e mai bine aşa, dar dacă eram pregătită să renunţ la această legătură, cu siguranţă n-aş mai fi fost acum aici.

Şi cum e acum? Câţi ani are? întreabă Dina, îi e frig, dar a uitat să-şi ia un pulover, deşi nici o haină n-ar putea să alunge vântul rece care suflă înăuntrul fiinţei sale, iar Degeţica răspunde, acum are deja nouă ani, e o fetiţă minunată, dar încă dificilă. îi întinde plină de mândrie telefonul mobil, pe ecranul căreia se vede fotografia unei fetiţe cu părul bălai, cu o pereche de ochelari groşi pe nas, chiar şi ieri seară, când i-am spus că trebuie să meargă la culcare, mi-a răspuns ţipând că mama ei adevărată e mai bună decât mine şi că ar fi lăsat-o cu siguranţă să facă orice.

Serios? întreabă Dina dezamăgită. Şi cum ai reacţionat? Iar femeia răspunde, fac mari eforturi să nu mă simt rănită, deşi îmi vine foarte greu, îi explic că e cât se poate de firesc să simtă aşa, însă eu sunt cea care o creşte şi trebuie să asculte de mine. în ultima vreme e foarte preocupată de mama ei biologică, îmi pune o mulţime de întrebări, cum de a fost în stare să o părăsească aşa,

abandonul lasă în urmă o rană foarte adâncă, o rană care nu se vindecă nici într-o viaţă întreagă.

Dar te iubeşte? vrea să ştie Dina, puţin stânjenită să-şi dezvăluie motivul ascuns, nevoia profundă de iubire, iar femeia din faţa ei îi zâmbeşte larg, sigur că mă iubeşte, petrecem ore minunate împreună, şi eu o iubesc din tot sufletul, dar este important să înţelegi că nu e ca şi cum ai avea un copil obişnuit, totul e mult mai dificil şi mai complex. Ai deja o fiică, nu te aştepta ca experienţele să fie

asemănătoare, nu vreau să te sperii, doar să te pregătesc.

Mulţumesc, murmură Dina, întrebându-se ce să facă cu toate informaţiile astea care îi întorc parcă maţele pe dos, apoi soarbe din cafeaua ce se răceşte repede. La o masă alăturată stă un cuplu cu un copil mic, care este imediat scos din cărucior şi luat în braţele calde ale mamei, cât de tineri sunt, aproape nişte copii şi ei. Nimic din toate astea nu se va mai întoarce, nici vârsta, nici fuziunea asta plină de tandreţe, perfectă, trebuie să-şi dea seama dacă are destulă forţă ca să înfrunte toate dificultăţile astea. Dar de unde să ştie? De unde să ştie dacă e răspunsul corect la năzuinţele ei? Sigur că creşterea unui copil presupune şi dificultăţi, sigur că pot apărea situaţii neprevăzute, însă ea îşi doreşte aceeaşi legătură miraculoasă, aceeaşi dragoste profundă, puternică, fără cusur. Dar va fi cu totul altfel, dacă într-adevăr va fi. Să-l convingă pe Ghideon pare partea cea mai uşoară, însă s-ar putea să nu reuşească nici măcar asta. N-au mai vorbit despre adopţie de săptămâni bune, dar are impresia că îşi închipuie c-a renunţat şi încearcă să se apropie de ea cu grijă, ca şi cum s-ar afla în perioada de convalescenţă, după ce a suferit o operaţie, şi copcile ar fi încă proaspete, se întoarce acasă mai

devreme, îi împărtăşeşte problemele care-l preocupă. Cu mulţi ani în urmă se aplecau împreună asupra tăvilor de developat, aşteptând cu nerăbdare pozele lui, acum stau împreună seara în faţa calculatorului, însă gândul la perioada aceea o umple de durere, amintindu-i cât de mult a pierdut, poate că nimic din toate astea nu a existat vreodată, dar în trecut era bine înarmată cu speranţă, cu un viitor, cu o fetiţă, pe când ce-i leagă acum e atât de fragil.

în cea mai mare parte a timpului e adâncit în sine, iar ea nu are puterea să-l mobilizeze, aşa e el şi nu poate fi schimbat, ea trebuie să se lămurească, nu el, şi îl priveşte citind la lumina din ce în ce mai slabă, nu-i plac deloc romanele, îl interesează doar lucrările filozofice şi ştiinţifice, precum cartea omului ăluia de ştiinţă care a murit de curând, Rafael Alon, până când cartea îi cade pe faţă şi adoarme. Nitzen se căţăra pe el şi îl trezea cu gâdilături şi sărutări micuţe, nimic din toate astea nu se va mai întâmpla, cum să-l oblige să accepte un copil rănit, agresiv, şi priveşte cartea care îi acoperă faţa, pe copertă observă fotografia unui bărbat frumos, cu un zâmbet blând pe buze, îi zâmbeşte şi ea şi se gândeşte la alţi bărbaţi pe care i-a cunoscut, cu sufletele pline de bucuria de-a trăi, bărbaţi care ar fi susţinut-o fără rezerve în demersul ei, văzându-l ca pe un lucru demn de laudă, dar mai ales se gândeşte la Eitan al ei, astăzi ar fi ştiut să-i aprecieze calităţile, iar în timp ce-l priveşte pe Ghideon moţăind în fotoliu, se lasă pradă unei fantezii despre moartea soţiei lui Eitan. La urma urmei, oamenii de vârsta lor încep deja să părăsească lumea celor vii, precum acest om de ştiinţă, iar ea, care l-a părăsit cu douăzeci de ani în urmă, se va duce să-i prezinte condoleanţe şi va rămâne

acolo, crescându-i cu devotament cei patru copii, alinându-i atât vechea durere pe care i-a provo- cat-o, cât şi noua durere cauzată de moartea soţiei, iar Nitzen i se va alătura, are o inimă plină de bunătate şi compasiune, îi va fi milă de bieţii orfani, iar Ghideon nici măcar nu le va simţi lipsa, îi explică ea cu un uşor regret chipului zâmbitor de deasupra feţei lui, şi rutina nu-i va fi afectată în nici un fel. Oricum nevoile lui sunt modeste, însă cine ştie dacă nu se va trezi la un moment dat, în stilul lui imprevizibil, alături de o nouă femeie, de gâtul căreia atârnă şi un nou copil, iar partea asta a fanteziei nu-i mai place atât de mult, simte cum o cuprinde un val de furie faţă de Ghideon şi unul de invidie faţă de femeia aceea, însă pe ce ar putea fi invidioasă, şi ea va face eforturi să se obişnuiască cu firea lui rece, totuşi a mai

rămas ceva înăuntrul acestui bărbat, ceva care nu-i dă încă voie să renunţe la el, deşi n-ar putea spune exact ce anume, iar în clipa când privirea lui se întoarce spre ea şi trăsăturile i se îmblânzesc, fericirea care o învăluie e atât de deplină, încât nu-şi mai poate aduce aminte ce o tulburase cu câteva minute mai devreme. Astea sunt clipele pe care le aşteaptă şi nu este încă pregătită să renunţe la ele, chiar dacă au devenit din ce în ce mai rare, iat-o povestindu-i despre controversele ei cu unul dintre colegi sau analizând o idee de eseu, deşi are impresia că n-o ascultă, îi evidenţiază dintr-odată cu claritate o contradicţie, uluind-o cu empatia lui firească, deloc forţată, şi poate că asta nu înseamnă mult, cu siguranţă nu înseamnă mult, însă lucrurile de felul ăsta îi sunt foarte dragi şi acum se întreabă dacă ar putea renunţa la ele, sau dacă s-ar putea mulţumi cu ele, se pare că nu poate face nimic din toate astea, iar cale de mijloc nu există, şi între timp nimeni
373
nu pomeneşte despre copilul abandonat care o aşteaptă undeva departe, până i se pare că a fost părăsit din nou, că şi-a pierdut din nou orice urmă de speranţă.

Nitzen o priveşte din când în când curioasă, dar n-o întreabă nimic, şi e bucuroasă că pare mult mai liniştită, mai înclinată să-i împărtăşească problemele ei de zi cu zi, ajută-mă să mă pregătesc pentru test, o roagă uneori, întinzându-i câte un caiet sau câte o carte, îi arată lucrările pe care le scrie, iar Dinei îi creşte inima de mândrie, cât de inteligentă e copila, cât de frumos se exprimă, însă mândria îi este imediat înecată într-un val de tristeţe, ce greşeală, ce prostie, să nu mai aducă pe lume un copil. E încă destul de distantă, nu poartă lungi discuţii însufleţite cu ea, uneori iese din camera ei cu ochii umezi, însă Dina, căreia i se strânge imediat stomacul, a învăţat să se mulţumească până şi cu puţinul ăsta, îi urmăreşte cu luare-aminte purtările şi încearcă să se liniştească. Nu are nici un motiv de îngrijorare, fata mănâncă exact ca de obicei, doarme bine, învaţă bine, se întâlneşte cu prietenele, nu bea şi nu fumează, vârsta critică trece fără evenimente majore, nu cum s-a întâmplat în cazul ei, care îşi vâra degetele pe gât deasupra vasului de toaletă, iar mirosul acru al vomei o însoţea chiar şi după ce pleca de-acolo, şi are impresia că amândoi, atât soţul, cât şi fiica ei, o roagă în felul lor reţinut, fii mulţumită cu noi, în ciuda defectelor noastre, fii mulţumită cu tine însăţi, în ciuda defectelor tale nimeni nu e perfect, nimeni nu poate fi pe deplin mulţumit, iar ea face un efort pentru a-şi aminti, ce i-a spus atunci, în timpul acelei conversaţii uluitoare purtate în casa mamei ei, i-a spus oare nu renunţa sau nu renunţa din cauza mea, oare nu voia decât să scape de orice responsabilitate?
374

Petrece ore întregi în tumul ei de observaţie, aşteptând iama care se apropie, o sobă micuţă dezmorţeşte aerul din cămăruţa cu pereţi de sticlă, întărindu-i parcă realitatea, e un loc în care vara te sufoci din pricina căldurii, iar iama îngheţi de frig. Desluşeşte o mişcare uşoară, neîncetată, crengile copacilor tremură, norii plutesc pe cer ca nişte peşti morţi pe oglinda apei, păsările fâlfâie iute din aripi, iar imaginea asta se reflectă în uşa de sticlă a dormitorului, creându-i iluzia că e înconjurată de dovezi ale vieţii, şi parcă toată lumea îşi îndreaptă spre ea ruga tăcută, mulţumeşte-te cu ce ai, găseşte o soluţie de compromis, renunţă. Până şi motanul care sare în braţele ei toarce ritmic, renunţă, găseşte o soluţie de compromis, mulţumeşte-te cu ce ai, oricum nu vei primi ce-ţi doreşti, oricum viaţa care ţi-a mai rămas de trăit e scurtă şi te aşteaptă un drum plin de compromisuri, cu multe pierderi şi bucurii puţine, ăsta e mersul lucrurilor, cine te crezi ca să-ţi închipui că-l poţi schimba? Poate chiar ar trebui să caute o soluţie de compromis, se gândeşte, adunându-şi curajul şi telefonând la autoritatea care se ocupă de copiii aflaţi în pericol, oferindu-şi

serviciile ca voluntară, dar spre dezamăgirea ei e privită cu suspiciune şi întrebată ce calificări are. Nu, nu sunt bună de profesor de arte frumoase, e silită să recunoască, nu, nici de terapie prin muzică, nu, nici de instructor sportiv. Ce aş putea face împreună cu copiii? Aş putea să le citesc poveşti, bâiguie ea, să mă joc cu ei, să le ofer iubire. I se cer datele personale, însă nu îi mai telefonează nimeni, iar ea se simte stânjenită, ca şi cum ar fi fost prinsă asupra faptului şi demascată, căutând iubire, oferind iubire, poate că într-adevăr are nevoie mai degrabă de un bărbat decât de un copil, dar au trecut foarte mulţi ani de când nu a mai întâlnit
375
un bărbat care să-i stârnească interesul. Singurul la care se mai gândeşte din când în când este Eitan, fiindcă a iubit-o atât de mult, iar într-o zi, când i s-a anulat un curs, a mers în cartierul lui, conducând emoţionată pe străduţele ce şerpuiesc printre munţii Ierusalimului, cât de verzi sunt culmile după primele ploi, până şi ciclamele îşi scot capetele roz printre stânci.

La intrarea în cartier întreabă de familia Harfaz şi i se răspunde cu amabilitate, apoi iat-o deja acolo, privind din depărtare o casă uriaşă. S-a căsătorit cu o americancă bogată, i se povestise, însă nu i se spusese şi cât era de frumoasă, pentru că la puţină vreme după aceea lângă casă opreşte un jeep luxos, iar din el coboară o femeie mărunţică şi energică, cu buclele blonde strânse neglijent la spate, care scoate cu grijă din maşină un bebeluş, pentru ca imediat dinăuntru să sară un copil cu părul auriu, de vreo trei ani, şi Dina îi urmăreşte cu inima strânsă, pare foarte sănătoasă, mult mai sănătoasă decât ea, şi mult mai tânără, şi mult, mult mai fericită, ea nu are timp să se zgâiască la casele altor oameni, să le urmărească vieţile. Ce-ar putea-o nemulţumi în casa aceea spaţioasă, plină de copii gălăgioşi, cu un soţ devotat şi generos, şi cu toate astea tu nu l-ai dorit, îşi reaminteşte, aspiraţiile lui ţi se păreau banale, încă de pe-atunci vorbea despre o casă într-un astfel de cartier şi despre o familie numeroasă, în timp ce tu dădeai ochii peste cap în semn de protest şi îl dispreţuiai, dispreţuiai dragostea pe care ţi-o purta, pentru ca în cele din urmă să-l părăseşti pentru un bărbat pe care nici măcar nu-l cunoşteai, care te-a lăsat baltă când în care ai rămas însărcinată şi, chiar dacă s-a întors în cele din urmă, a avut mereu o fire foarte retrasă.
376

Tu voiai să trăieşti cu pasiune, să scrii cărţi, să ţii conferinţe în toată lumea, îşi reaminteşte, şi pentru toate astea ar trebui să-i mulţumeşti persoanei care erai atunci, chiar dacă speranţele tale s-au dovedit între timp a fi deşarte, apoi iese din maşină şi se apropie de casă, o rafală de vânt puternic îi răvăşeşte norul de păr greu, cât de frig e aici, mult mai frig decât în oraş, iar picăturile de ploaie sunt şi ele mai mari, deja e udă până la piele. Poate că va bate la uşă şi îi va ruga s-o lase să se încălzească puţin, casa lor e atât de mare, trebuie să se găsească o cameră şi pentru ea, măcar temporar, sau poate nu temporar, poate vor fi de acord s-o adopte, va fi copilul lor bătrân, cu părul cărunt. Se va purta frumos, nu va muşca şi nu va lovi cu picioarele şi nu se va atinge de întrerupătoare şi aparate electrocas- nice, nu va face decât să stea lângă sobă, nici nu se va mişca de-acolo, fiindcă aşa se simţise întotdeauna lângă Eitan al ei, avusese mereu sentimentul că nu era nevoie să mişte un deget, deoarece oricum se ocupa el de toate, însă cu Ghideon lucrurile s-au schimbat, alături de el a învăţat să trăiască într-un mod complex, pentru că fiecărui cuplu îi e alocată doar o anumită doză de vitalitate, numai distribuţia acesteia diferă, unul luând mai multă şi celălalt mai puţină.

Hei, Ghideon, îi scrie ea un mesaj în timp ce se întoarce acasă, pe unde eşti? Mi s-a anulat un curs, dacă ai şedinţă foto prin apropiere, mi-ar plăcea foarte mult să ne

întâlnim. Pe vremuri o încânta să-l însoţească la aceste şedinţe, să privească lumea prin ochii lui, uneori chiar reuşea să-l ajute, creând felurite diversiuni ciudate ca să abată atenţia de la el, începând dintr-odată să alerge ori descălţându-se în mijlocul drumului, în timp ce el continua să fotografieze nestingherit,
377
însă de data asta nu-i răspunde, aşa că se întoarce în apartamentul gol, o doare gâtul, se întinde pe canapea şi se acoperă cu o pătură, iar când Ghideon intră în casă, se trezeşte tremurând de frig, cât e ceasul? Unde-i Nitzen? Şi el spune, am făcut rezervări la Marea Moartă pentru sfârşitul săptămânii, am închiriat o cameră cu vedere la mare, ăsta e cadoul meu de ziua ta.

Chiar? întreabă ea surprinsă. Ce frumos, am şi uitat că e ziua mea. Eforturile lui o înduioşează şi îşi întinde braţele spre el, vino, Ghideon, dragul meu, îmi e frig, m-am udat până la piele, iar el se apropie cu precauţie şi se aşază pe marginea canapelei, lângă ea. Unde-ai fost? De ce nu mi-ai răspuns? întreabă ea, şi el spune, am avut o zi nebună, am văzut mesajul tău abia în drum spre casă, ce se întâmplă cu tine? Şi ea ocoleşte adevărul, mă simt bine, am adormit fără să-mi dau seama, mâna lui îi mângâie părul, iar ea se simte dintr-odată ruşinată de culoarea lui cenuşie, mâna arsă de soare a unui bărbat pe o claie de păr cărunt, mâna ridată a unei femei pe pieptul îmbătrânit al unui bărbat, cât de mult ne-am schimbat.

Oare ar trebui să mă vopsesc, cum fac toate femeile? întreabă ea, nu, pentru mine eşti foarte frumoasă aşa, îmi place tot ce-i natural, iar ea spune, poate mă vopsesc de ziua mea, poate că lucrul ăsta îmi va face bine, şi el zâmbeşte, cum vrei, dacă asta îţi va face bine, din cauza problemelor importante dintre ei, par să nu reuşească să-şi spună unul altuia nimic în afară de nişte cuvinte absolut banale. Vino şi întinde-te lângă mine, îl invită ea, pari obosit, iar el îşi scoate pantofii, aplecându-se cu greutate, pe când Dina întreabă, îţi aminteşti cum făceam tot felul de lucruri ciudate pentru tine în timpul şedinţelor foto?
378

Da, spune el, asta se întâmpla de mult, şi ea zâmbeşte, astăzi am făcut din nou un lucru ciudat, iar el întreabă, ce-ai făcut? Vocea îi e deja distantă, iar ea se opreşte, n-are nici un rost să-i povestească unde a fost, îl cunoaşte, îi va spune din nou că şi-a ieşit din minţi, va fi iar jignit de comparaţia cu Eitan. Mi-ai văzut cumva cartea? întreabă el, era aici, pe canapea, iar ea spune, e încă aici, între perne, cum se face că atunci când eşti afară vezi totul, iar când eşti în casă nu găseşti nimic? Scoate dintre perne cartea omului de ştiinţă mort şi i-o întinde, iar când el se cufundă în lectură, ea se sprijină de braţul canapelei şi îşi aţinteşte privirea în tavan, are impresia că un ochi ascuns îi priveşte din înalturi, un bărbat şi o femeie, cu pielea tocită precum cearşaful pe care li se odihnesc oasele, ce-ar putea face unul pentru celălalt? Să întindă gâtul şi să-i sărute buzele, dar de ce să sărute buzele alea strâns lipite, pecetluite parcă, şi apropierea lui trezeşte din nou înăuntrul ei o tensiune amară, o palidă imitaţie a apropierii dintre o mamă şi copilul ei.

Bărbat şi femeie, la ce se mai pot aştepta, ce le-a mai rămas? Peste doi ani o vor conduce pe Nitzen la biroul de recrutare, peste vreo zece ani o vor conduce probabil spre hupa, într-o bună zi unul dintre ei îl va conduce pe celălalt pe ultimul drum, iar până atunci ridurile dintre ochi li se vor adânci şi ei se vor gârbovi, vor molfai unul în faţa celuilalt şi vor şedea alături, temându-se că boala îl va ţintui pe unul dintre ei la pat şi îl va obliga pe celălalt să-şi dovedească devotamentul, deşi e un gând deprimant, stau mai bine decât alte cupluri care ajung să se despartă sau să-şi facă viaţa un coşmar, dar asta nu e de-ajuns pentru ea, îi este din ce în ce mai clar. Are nevoie de o faptă măreaţă, are nevoie de un copil, chiar

379
dacă îi va fi greu, aşa cum i-a povestit Degeţica, nu se va teme, preferă să lupte cu greutăţile lui, nu cu greutăţile ei, măcar lui îi vei putea aduce consolare, de vreme ce tu nu îţi găseşti consolarea nicăieri.

Nu se va teme că îl aude strigând-o, ştie că o aşteaptă, crede că îl va putea ajuta mai mult decât pe cel care stă acum lângă ea, înfăşurat în pătură. Nu întâmplător alesese s-o ducă la Marea Moartă, să-şi serbeze ziua de naştere într-o cameră de hotel cu vedere spre o mare lipsită de viaţă. Vrea să-i sugereze că dragostea lor a murit, deşi n-ar fi cine ştie ce mare lucru, li se întâmplă foarte multor cupluri, dar se pare că acestea au parte de mai multe distracţii decât ei, poate chiar de iubiri ascunse, şi în timp ce-l priveşte citind cu buzele strânse, aproape că speră să aibă undeva o iubire secretă care să-i aducă bucurie şi exaltare, fiindcă nu doar pe micuţul ei copil nu-l poate împovăra cu aşteptări, nici relaţia de cuplu nu poate îndura o greutate prea mare, precum lumina împrumutată a lunii, care are nevoie de strălucire din exterior, şi ea are nevoie de strălucirea celor din jur, copii, prieteni, evenimente, pe când ei, care s-au mulţumit întotdeauna cu puţin, au rămas acum să privească deşertul cufundat în beznă, să-şi contemple propria Mare Moartă.

Ce rost au o cameră luxoasă de hotel şi felurite tratamente corporale, dacă nu asta îşi doreşte, ci să-şi facă bagajele şi să plece după copilul ei, singura persoană din lumea asta pe care ar putea încă s-o facă fericită. Chiar dacă primul an va fi dificil, chiar dacă şi al doilea va fi la fel, chiar dacă va fi rece şi suspicios, curios şi temător, va crede în el, fiindcă îl va cunoaşte, la urma urmei şi ea a fost exact la fel şi aşa a rămas până în ziua de azi.
380

Din clipă în clipă aerul devine tot mai fierbinte, iar speranţa - tot mai puternică, n-o va refuza tocmai de ziua ei. Parcă şi-au lăsat în urmă tristeţea, în oraşul ploios, şi au intrat pe porţile unei alte ţări, în care totul este posibil, dacă în mijlocul iernii oasele i se dezgheaţă şi dezbracă haină după haină, rămânând doar într-un maiou subţire, poate că şi straturile care-i înfăşoară inima se vor risipi în faţa rugăminţii ei, şi ţie îţi va fi bine dacă nu te vei împotrivi, dacă îi vei dărui un cămin unui copil care nu are nimic, ai ceva mai bun de făcut cu viaţa ta? Şi când îi priveşte profilul încă frumos, cu riduri delicate în jurul ochilor, ce coboară către pometţii obrajilor, are impresia că deja a acceptat, că deja şi-au început călătoria, iar ziua capătă culorile speranţei şi o semnificaţie profundă. Nu pentru a cina şi a se odihni şi a se distra străbat ei deşertul însetat, ci pentru a strânge la piept copilul, şi bărbatul ăsta care conduce va fi tatăl copilului, iar dragostea ei pentru el va deveni şi mai adâncă, simte lucrul ăsta cu întreg trupul, cu toţi anii ei, trezirea miraculoasă care va veni, uneori trebuie să-ţi construieşti chiar tu viitorul, dacă nu se construieşte singur, şi tocmai asta face, şi asta îi va spune, am pregătit un viitor pentru noi doi, însoţeşte-mă, poţi pleca oricând.

Dragostea pentru el devine din ce în ce mai puternică de la o clipă la alta, pentru că aceeaşi forţă misterioasă care îi provoacă atât de multă durere în absenţa lui conferă acum o graţie miraculoasă prezenţei lui lângă ea, preschimbându-i pentru o clipă într-un cuplu de zei, şi dragostea ei umple interiorul maşinii, dragostea ei pentru el, pentru viaţa de care aproape se săturase, pentru fiica lor, pentru copilul care îi aşteaptă, are impresia că, dacă va deschide fereastra, dragostea
381
se va strecura afară şi va săruta munţii care stau unul lângă altul, îngenuncheaţi ca o caravană de cămile. îndată se vor ridica şi vor deschide buzele uscate, dar cu cât vor bea mai mult, cu atât şuvoiul va creşte, căci ea va dărui mai mult ca să-i fie

umplute din nou rezervele, e miracolul existenţei, fiindcă doar gândul la copil îi dă o forţă legendară, care creşte pe măsură ce peisajul înconjurător îşi pierde substanţa.

Oare peisajul ăsta, crestele munţilor, marea sulfuroasă, aburul rozaliu care se ridică din ea şi este înghiţit de cer, oare aşa arată lumea de dincolo? Dar deocamdată simte forţa acestei lumi, care îi cere să acţioneze înainte ca viaţa ei să se sfârşească, de aceea în clipa în care vor ajunge în camera rezervată pentru ei, se va întoarce spre bărbatul alături de care a ales să-şi trăiască viaţa şi îi va aduce la cunoştinţă decizia ei finală, rugându-l să rămână lângă ea.

Oare aerul ce pătrunde prin fereastra deschisă tremură în faţa ochilor ei sau ea tremură în faţa lui, momentul ăsta e atât de fragil, ca o foaie de sticlă subţire şi netedă, prin care se vede totul, binele şi răul, binecuvântarea şi blestemul, dar deşi ştie că viaţa omului se situează de obicei între aceste extreme, simte că de data asta nu există cale de mijloc, nu există decât mântuirea şi distrugerea, asimilarea sau divorţul, şi ea tremură în faţa ferestrei deschise, însă când îşi înfăşoară trupul gol într-un cearşaf, e învăluită de o certitudine care o face cât se poate de fericită. Se va întâmpla, în fond nu depinde decât de ea, şi de aceea îşi permite să se destindă puţin şi să lase loc între ei plăcerii, plăcerii spirituale şi plăcerii trupeşti, şi o clipă se gândeşte la numele de Hemda, care nu s-a potrivit niciodată cu mama ei, nici cu locul şi nici cu momentul în care se
născuse, oare la ce se gândeau părinţii ei când o împovăraseră cu un asemenea nume?

Biata Hemda, n-a avut parte de cine ştie ce plăcere în viaţă, spune ea, şi Ghideon, care tocmai iese din duş cu un prosop înfăşurat în jurul coapselor, o întreabă zâmbind, ce ziceai? O, nimic, spune ea, întorcându-i zâmbetul, pentru că acum vrea să fie detaşată şi fericită, să se cufunde în adâncurile acestei clipe şi să guste din toate plăcerile ei, vrea să-l iubească pe bărbatul ăsta în clipa asta, vrea să iubească trupul lui şi trupul ei deopotrivă, care azi a împlinit patruzeci şi şase de ani, şi care chiar dacă nu mai poate să dea naştere vieţii poate să iubească, iar această putere nu i-o va răpi trecerea timpului, ba din contră, poate că odată cu pierderea fertilităţii inima va tinde să umple golul rămas, pentru că îi plac la nebunie zâmbetul lui reţinut, puţin strâmb şi siguranţa mişcărilor lui când îndreaptă obiectivul aparatului de fotografiat spre peisajul învăluit într-o ceaţă misterioasă ce se întinde în faţa ferestrei, lăsând impresia că orice s-ar putea ivi acolo în clipa în care aceasta s-ar risipi, chiar şi lacul de mult pierdut al mamei sale.

De ziua ei se gândeşte întotdeauna la maică-sa, pentru că ei i-a aparţinut în primul rând această zi, au trecut mulţi ani până şi-a recuperat ziua de naştere din mâinile părinţilor şi a adus-o pe tărâmul copiilor, ca un prim semn de maturitate, mult noroc, mamă, chiar dacă n-ai ştiut să te bucuri de mine, şi Ghideon întoarce spre ea obiectivul aparatului, ce-i asta, am tot timpul senzaţia că mai e cineva cu noi în cameră. Mereu sunt alţi oameni cu noi, spune ea, cei care ne-au dat viaţă şi cei cărora le-am dat viaţă, dar şi cei cărora nu le-am dat viaţă, iar el zâmbeşte şi apasă declicul

aparatului de fotografiat, te rog să nu începi din nou cu lamentaţiile, dar ea nu se supără, îi place să fie fotografiată aşa, stând pe marginea patului, cu umerii dezgoliţi, se pare că o găseşte încă frumoasă, la fel cum şi ea îl găseşte încă frumos, apoi ia aparatul din mâinile lui, apropiindu-şi-l de ochi, stai aşa, nu te mişca. Se fotografiază unul pe celălalt ca doi soţi deja bătrâni pe care îi aşteaptă o despărţire dureroasă, însă fotografia pe care i-a făcut-o ea nu va ieşi bine, pentru că exact în clipa aia el s-a apropiat şi i-a ridicat bărbia, mângâ- indu-i umărul şi dând la o parte cearşaful, şi

când se arcuieşte la chemarea lui, ştie că nu mai sunt doi soţi bătrâni încercând să reaprindă o flacără stinsă, ci un bărbat şi o femeie aflaţi în pragul schimbării, şi chiar dacă nu-şi dă seama, el se schimbă sub ochii ei, de ani întregi nu l-a mai văzut astfel, pasionat şi dedicat. Oare înţelege şi el că exact în momentul ăsta între ei ia fiinţă
y
embrionul unei hotărâri, scânteia dragostei pentru un copil despre care nu ştiu deocamdată nimic în afară de faptul că nu aparţine nici unui om, copilul nimănui, care va deveni în curând copilul lor?

E un moment al conceperii, prin energia sa dorinţa le e amplificată şi apropierea adâncită, şi ea simte plăcere din vârful degetelor de la picioare până în creştetul capului, bucurându-se de atingerea lui, de atingerea cearşafului moale şi a vântului călduţ, a mâinilor şi buzelor lui, a mâinilor ei de-a lungul coapselor lui. Deja nu mai poate distinge între trupul ei şi al lui, fiindcă are impresia că simte şi plăcerea lui, pentru că din clipa în care şi-a deschis inima larg îl poate vedea aşa cum e, temător pentru el şi pentru ea, înfricoşat de schimbare, şi îl poate ierta, până şi pe mama ei simte că o poate ierta astăzi, văzând-o ca pe o copilă părăsită şi tristă, ca pe mama copilului abandonat.

I se pare că ăsta e lucrul pe care copilul doreşte ca ea să-l facă, să-şi ierte mama, pentru ca şi el, peste multă vreme, să-şi poată ierta la rândul lui propria mamă, şi exact asta va face de dragul lui, va trimite prin fereastra deschisă un suspin de plăcere şi dorinţă, un suspin care va pluti pe apele grele ale Mării Moarte până pe celălalt ţărm, iar de acolo se va căţăra şi îşi va lua zborul către nord, până când va ajunge la copilul care doarme în patul lui micuţ de lemn, într-o încăpere înghesuită, înconjurat de alţi copii abandonaţi ca şi el, unii dintre ei plângând, alţii dormind deja, iar alţii lovindu-şi capetele de tăbliile paturilor, numai el va întoarce privirea spre fereastră şi va zâmbi larg, pentru că vocea ei i-a ajuns până la urechi şi ştie că în curând va fi luat de-acolo, că în curând se va spune despre el: acesta este fiul meu preaiubit, în care îmi găsesc plăcerea.

Mâinile îi tremură în timp ce-şi împleteşte degetele cu ale lui şi capul i se odihneşte pe pieptul lui fierbinte, dreapta ei strânge stânga lui, iar stânga ei strânge dreapta lui, iar când întinde braţele, braţele lui se întind şi ele, de parcă ar fi legat de pat, şi ea spune, Ghideon, am luat o hotărâre, o voi face, sau poate nu a spus nimic, doar a avut de gând să spună, fiindcă el nu răspunde, şi ea repetă, de data asta mai tare, dar el tot nu răspunde, astfel încât nici ea nu mai adaugă nici un cuvânt, nu-i mai dă nici o explicaţie şi nici o justificare, nu mai insistă şi nu mai ameninţă, nu-i mai dă nici dovezi, nici asigurări, a făcut deja toate astea, iar acum, de ziua ei, nu i-a mai rămas decât să-i spună ce-a hotărât să facă şi să-i asculte răspunsul, care se lasă aşteptat. Braţele îi sunt întinse în lături, nu-i poate vedea chipul, simte doar cum se ridică şi coboară pieptul lui, din câte se pare, şi el simte că vorbele

lor sunt numărate, de aceea tace, le alege cu multă grijă. îmi pare rău că asta ai hotărât, îi va spune în cele din urmă, cu o voce gâtuită şi ruşinată, ca şi cum ar fi străbătut un drum lung, prin adâncuri abisale, nu pot lua parte la aşa ceva, iar ea va întinde gâtul, înălţându-şi capul, şi îi va privi chipul, care va fi palid, aproape străveziu, şi ochii lui îi vor evita pe-ai ei, iar ea îşi va aşeza din nou capul pe pieptul lui, pentru că respingerea nu risipeşte apropierea dintre ei, îşi va odihni picioarele pe picioarele lui, coapsele pe coapsele lui, coastele pe coastele lui, întinzându-şi întreg trupul pe trupul lui, lipindu-şi buzele de buzele lui şi va spune în şoaptă, am nevoie de prezenţa ta, am nevoie de semnătura ta, după ce se va termina totul, vei fi un om

liber, nu am nici o pretenţie de la tine, iar el îi răspunde cu glas gâtuit, bine, fie. Cât de fragilă e clipa asta, fiindcă liniştea pe care a ţesut-o cu atâta migală se va risipi imediat, iar el îşi va smulge degetele din strânsoarea degetelor ei, îşi va elibera trupul de sub greutatea trupului ei, se va îmbrăca repede, îşi va pune ochelarii pe nas şi îşi va atârna aparatul de fotografiat la gât, după care îşi va arunca lucrurile în valiză, ca şi cum ar fugi din calea unei catastrofe, în timp ce ea îl va întreba cu tristeţe, ce faci? El va răspunde, mă întorc acasă, vii? Iar ea îl va privi lung şi va spune, nu, rămân aici, azi e ziua mea.

Nu a văzut-o împuţinându-se, pierzând o treime din greutatea trupului în ultima treime de viaţă, nu i-a văzut pielea veştejindu-se deasupra organelor interne, micşorate ca nişte fructe scofâl- cite, fructele unei vieţi lungi şi goale, nu i-a văzut sânii atârnând şi nici părul tot mai rar ce-i acoperă organele genitale, nu i-a văzut bărbia pe

\ [redacted]

care s-au ivit câteva fire de păr, astfel încât nu se mai ştie dacă e femeie sau bărbat. A îmbătrânit singură, absolut singură, ea a fost martoră la suferinţa lui, însă el nu a fost martor la suferinţa ei, şi pentru lucrul ăsta îi e cu siguranţă recunoscător în secret, nevrând ca ea să înceteze vreodată să-l recompenseze. Oare ar fi în stare s-o îngrijească astăzi, să-i taie roşiile felii şi să o hrănească, să-i schimbe aştemuturile murdare, oare îi făcuse o favoare lăsând-o singură în pragul bătrâneţii sau fusese tot un abandon pornit din răzbunare, prelungit până a fost prea târziu pentru a mai începe o viaţă nouă?

Dar a fost oare cu adevărat prea târziu? Astăzi nu mai e chiar atât de sigură, la urma urmei, asta nu ţinea de vârstă, ci de interpretarea pe care o dădea trecerii anilor. A ales din nou o strategie de evitare, ca şi atunci când căzuse pe spate în sala de mese, grăbindu-se să renunţe din capul locului, rupându-şi viaţa de realitate, păstrând doar dezamăgirile inevitabile, copiii, copiii, plimbările din serile de vară şi orele particulare predate copiilor din cartier, care deveneau din ce în ce mai ignoranţi de la an la an, fanteziile stânjenitoare în care se cufunda stând în faţa ferestrei, caietul ei gol şi tot ce nu trebuia notat acolo.

Poate ar fi mai bine să te întorci în kibbutz, îi sugeraseră copiii după moartea tatălui lor, imul după celălalt îşi adunaseră puţinele lucruri şi plecaseră de-acasă, Dina cu Eitan, Avner cu Shlomit, întoarce-te acasă, o rugau oamenii care veneau din nord s-o viziteze, ce legătură ai tu cu oraşul ăsta, cum poţi trăi în singurătatea asta? Copiii care crescuseră împreună cu ea, care săriseră şi alergaseră în timp ce ea stătea nemişcată, care râseseră de poveştile ei despre lac veneau acum la ea conducând camionete vechi, aducându-i cartofi,

avocado, ouă, ce ai tu aici? Nu ai nimic, dar ea se ţinea cu dinţii de noua ei viaţă, chiar dacă nu era nimic în ea în afară de refuzul vieţii anterioare. Pe soţul ei chiar încercase să-l ierte spre sfârşitul vieţii lui, dar kibbutzul nu reuşise să-l ierte nici măcar când era pe moarte, privind mânioasă cum visul se spulbera, scurt ca viaţa unui om, mai scurt decât viaţa unui om, ciuruit tot, numai găuri şi găurele. Deci asta e marea voastră poveste, spunea ea zâmbind ironic, amintindu-şi una dintre foarte rarele dăţi când mama ei a pus-o în pat şi ea a rugat-o să-i spună o poveste, dar maică-sa a refuzat şi a zis, de când am venit în Israel, am uitat toate poveştile, Hemdale, fiindcă povestea noastră aici e cea mai măreaţă dintre toate, toate celelalte legende şi fapte de vitejie pălesc în comparaţie cu ea.

Atunci spune-mi povestea asta, a insistat ea, şi mama i-a răspuns, dar e o poveste fără cuvinte, alcătuită numai şi numai din fapte, ceea ce clădim reprezintă povestea noastră, tu, kibbutzul, ţara asta, şi ea i-a acceptat răspunsul cu o dragoste îndurerată, la fel cum îi accepta şi călătoriile, la fel cum i-a acceptat şi moartea din pricina unei recidivări a bolii de rinichi de care suferise în tinereţe şi care de data asta o învinsese cu multă uşurinţă, iar Hemda, care era ocupată cu creşterea copilului abia născut, se întreba cum de naşterea şi moartea sunt atât de strâns legate una de cealaltă în viaţa ei, ca nişte gemeni.

Unul după celălalt şi aproape în putere, părinţii ei au părăsit această lume, dând - după cum le era obiceiul - un exemplu personal, refuzând să devină o povară, şi pentru că nu avusese ocazia să-i îngrijească aşa cum se cuvine, îl îngrijise pe soţul ei bolnav cu tot devotamentul, vrând să le dovedească de fapt că e în stare s-o facă, vrând
388
să le împărtăşească tristeţea pricinuită de faptul că nu se bazaseră pe ea şi nu avuseseră încredere în ea, că le fusese ruşine să-şi dezvăluie slăbiciunile în faţa ei. Abia după ce s-a îmbolnăvit a înţeles că aşa ar fi trebuit să trăiască alături de el încă de la început, ca şi cum ar urma să moară din clipă în clipă, abia atunci şi-a dat seama cât de înşelătoare e aşa-zisa speranţă de viaţă a oamenilor, iar în timp ce-l îngrijea cu devotament deplângea acest lucru, respectând rutina zilnică impusă de boala lui şi concentrându-se asupra unui singur obiectiv clar, deşi el nu era în stare să-i fie recunoscător şi a continuat să se plângă şi s-o acuze până în ultima zi, învinovăţind-o pentru boala lui şi pentru toată suferinţa provocată de ea. Abia atunci a înţeles că, deşi eşti învinovăţit fără încetare, nu e nevoie să fii într-adevăr vinovat şi s-a simţit aproape recunoscătoare pentru descoperirea asta care i-a dat forţe noi, iar acum îşi aduce aminte de noaptea morţii lui, o noapte fierbinte, uscată şi înăbuşitoare, ea stătea culcată alături de soţul ei în pat, ţinându-l de mână şi ascultându-i ritmul respiraţiei. în noaptea aceea îi spălase părul încă des, cărunt-auriu, care strălucea deasupra feţei lui chinuite, răspândind o lumină orbitoare. Din gâtlej îi urca un hârâit ritmic, gura îi era larg deschisă, iar din gingii îi curgeau firişoare de sânge, şi ea s-a lipit de el respirând adânc, până a aţipit puţin, iar când s-a trezit, el nu mai hârâia, din nou a ajuns prea târziu. Cu veneraţie, a mângâiat trupul de lângă ea, care începuse deja să se răcească, deşi cu cât se răcea, cu atât atingerea lui era mai plăcută şi mai reconfortantă, i-a mângâiat fruntea, obrajii, gâtul, claviculele proeminente. Pielea îi devenea tot mai dură de la o clipă la alta, ca o bucată de marmură bine şlefuită, iar ea nu-şi putea lua mâinile
389
de pe el, sprijinindu-şi capul de pieptul lui ca şi cum ar fi fost un zid de rugăciune.

Niciodată nu-i plăcuse trupul lui ca în noaptea aceea, când el nu putea răspunde atingerii ei, şi s-a cuibărit alături, refuzând să fie despărţită de el. Copiii dormeau încă, iar ea nu i-a trezit, oricum nu mai aveau cu ce să-l ajute şi oricum îşi dorea să rămână singură cu el pentru totdeauna, dar dintr-odată s-a auzit soneria, a uitat că rugase un depanator să vină să repare televizorul din faţa patului său, şi depanatorul a intrat în cameră, şi-a deschis cutia cu scule şi a început să lucreze, aruncând din când în când câte o privire spre silueta culcată, ca încremenită. N-a spus nimic, s-a sprijinit de tocul uşii, privindu-şi mândră soţul frumos, care părea mult mai tânăr în lumina puternică a dimineţii, ochii lui albaştri, sticloşi erau larg deschişi, aţintiţi asupra ferestrei, şi abia după mai multe minute depanatorul s-a apropiat de ea şi a întrebat cu voce tremurătoare, mă scuzaţi, e mort? Ea a încuviinţat sec, ca şi cum ar fi fost un lucru de la sine înţeles, ca şi cum în orice casă e posibil să găseşti un trup

neînsufleţit zăcând pe un pat, însă bărbatul şi-a adunat sculele şi şi-a luat tălpăşiţa, îmi pare rău, sunt preot, nu am voie să stau într-un loc unde se află un om mort, iar ea a strigat în urma lui, cum rămâne cu televizorul? A uitat că nu mai are nevoie de el, nu poţi să mă laşi aşa, şi s-a repezit după el pe scara blocului, izbucnind în plâns, nu e frumos din partea dumitale, abia ai venit şi pleci atât de repede?

Cât de tânăr era când murise în comparaţie cu ea astăzi, cât de tineri fuseseră părinţii ei, cine ar fi crezut că tocmai ea va fi pioniera şi că îi va întrece în felul ăsta, cine ar fi crezut că va fi prima din familie care va atinge vârsta senectuţii şi a părului cărunt, care nu se va supune în
390
faţa morţii, iar uneori se gândeşte că poate, aşa cum nici nu a trăit, nici nu va muri vreodată, pentru că,'dacă moartea vine să-i ia pe cei vii, cum ar putea muri cineva care n-a trăit niciodată? Asta înseamnă că a murit când era în viaţă şi că va trăi în moarte, pentru că uneori percepe moartea ca pe-o formă de viaţă mai înaltă, o viaţă lipsită de corporalitate, şi poate că ar fi fost mai bine să moară de la bun început, fiindcă îşi aduce aminte că mereu şi-a simţit trupul ca pe-o povară apăsătoare, de pe vremea când tatăl ei o bătea pentru că refuza să meargă.

Mi-a fost dat să mor, murmură ea, mi-a fost dat să mor, pentru că uneori îşi doreşte să experimenteze despărţirea de acest trup care se împuţinează tot mai mult, pe zi ce trece carnea i se topeşte, e uşoară ca o stafie, câteodată i se pare că gravitaţia nu mai are nici o putere asupra ei, că numai greutatea păturii ce o acoperă o ţine încă lipită de pat, iar când aceasta va fi dată la o parte, îşi va lua zborul şi va pluti afară pe fereastră precum berzele. Iată-le strigându-i numele, Hemda, tu eşti cea care ne aştepta sub cerul albăstrui al toamnei, printre trestii? Cât de schimbători sunteţi voi, oamenii, în comparaţie cu noi, păsările! Timpul nu-şi lasă urmele asupra penelor noastre, pe când în pielea voastră se gravează fiecare an. Oare faptul că-ţi dai seama de trecerea lor îngreunează povara anilor?

Biata Hemda, o copilă bătrână, o plâng ele fluturând din aripi, nici atunci nu aveai nimic în afară de lacul ăla, aşa că i-am pus numele tău, lacul Hemda. Curând îţi vei lua şi tu zborul spre cer, te vei roti pe deasupra capetelor celor dragi, iar atunci nu vei mai fi în stare să-ţi aminteşti, să depui mărturie, să avertizezi, nu mai ai timp, Hemda, spune-le povestea acum, spune-le povestea mamei
391
tale şi a tatălui tău, spune-le povestea ta, spune-le povestea lor.

Grăbiţi-vă, altfel veţi întârzia, şopteşte spre stolul de berze vorbitoare, iarna a venit devreme anul ăsta şi mai aveţi cale lungă de străbătut până în ţările calde, şi ele îi răspund într-un glas, cât se poate de limpede, şi tu grăbeşte-te, Hemda, iarna ta e aprigă şi va fi ultima, nu vei mai avea alta, chiar dacă nu ai trăit, tot vei muri. Povesteşte ce ţi s-a încredinţat, ce nu ştie nimeni în afară de tine, iar ea oftează, cui să-i povestesc, de ani întregi încerc şi nimeni nu vrea să mă asculte, iar ele îi răspund, povesteşte-i copilului, copilului care va veni la sfârşitul iernii, când tu deja nu vei mai fi aici, el va avea nevoie de povestea ta, el va dori s-o audă, şi are dintr-odată impresia că aude voci răsunând în casă, vocile împletite ale unui bărbat şi unei femei. Oare mama şi tata au venit să o ia? O clipă, încearcă ea să strige, n-am găsit încă primul cuvânt, caietul meu e încă gol, însă în clipa în care vocile se apropie, îşi recunoaşte copiii, îi aude vorbind în şoaptă în bucătărie. Cât de calde sunt glasurile lor, le simte în trupul şi în sângele ei, niciodată până acum nu le-a mai simţit atât de aproape, niciodată până acum nu s-a mai simţit atât de iubită, căci dacă se iubesc unul pe celălalt, dragostea lor trece prin trupul ei, trupul care le-a dat viaţă, se simte atât de iubită încât e aproape pregătită să plece, dar nu înainte de a-

şi strânge în braţe caietul, pe care îl trage cu mari eforturi de sub pernă, Dina Horowitz, Clasa a XI-a, Istorie, scrie pe el cu creion albastru. Tatăl ei ura dezordinea, astfel încât îi controla mereu caietele, asigurându-se că scrie pe ambele feţe ale foilor şi că nu lasă spaţii goale, prin urmare şi ea mai arunca din când în când o privire peste caietele copiilor ei, reproşându-le
că fac risipă, până când, într-o dimineaţă, Dina i-a întins furioasă caietul ăsta, pe care l-a luat imediat în stăpânire.

Degetele ei mângâie cu greutate rândurile goale, le vede umplându-se de cuvinte albastre precum apele unui râu, pentru că nu vor fi scrise acolo doar poveştile lacului, ci şi cele ale secării lui, ale copiilor ei ajunşi oameni în toată firea, poveştile părinţilor ei, ca nişte munţi ce-şi aruncă umbrele peste oglinda apei muribunde. Eu încep, iar voi continuaţi, va spune ea privind de jur împrejurul camerei ce pare dintr-odată uriaşă, atât de mare încât privirea ei nici n-o poate cuprinde, oare chiar s-a mărit camera ori s-a micşorat ea, oare asta e într-adevăr camera cea mai mică din apartamentul acela minuscul, cât palma unei mâini, fiindcă acum, când stă culcată în pat de dimineaţa până seara, are impresia că şi-a mărit dimensiunile, că ar trebui să facă sute de paşi ca să ajungă la fereastră, zeci de ore, cine ştie dacă i-a mai rămas destulă viaţă pentru asta.

CAPITOLUL DOISPREZECE

Aude ciocănituri în uşă şi inima i se strânge, fiindcă e trezit din somn în patul îngust din camera în care şi-a petrecut anii tinereţii într-o noapte atât de lungă, zilele au devenit din ce în ce mai scurte, iar nopţile s-au lungit, ţesând poveşti în culori vii. Niciodată nu mai dormise atât de profund, împăcat şi dornic de somn, trezindu-se iar şi iar numai pentru a se bucura de plăcerea de-a adormi din nou, grăbindu-se să se culce nu de oboseală, ci din dorinţa de-a se lăsa pradă somnului. Nu, deja nu mai e obosit, starea aceea de epuizare care l-a însoţit de-a lungul ultimilor ani pare să se fi risipit într-o singură clipă şi în timp ce stă culcat pe pat se gândeşte iar şi iar la momentul acela, cum s-a întors acasă în puterea nopţii, strecurându-se înăuntru ca un hoţ, dar nu pentru a lua ceva, ci pentru a dărui, deşi mâinile îi erau goale, goale şi reci, a intrat în casa lui şi a văzut trei oameni dormind în trei paturi diferite, unul mic, unul mijlociu şi unul mare, dar cel mai mult îşi dorea să se poată cufunda în visele lor, aşa cum plonjezi în apă, să se amestece printre ei în tăcere, un dans încremenit, un cântec mut.

A fost cea mai lungă noapte a vieţii lui, mai lungă decât întreaga lui viaţă, pentru că aproape i s-a întâmplat totul, aproape că a reuşit s-o câştige pe femeia după care tânjea, aproape că şi-a

recăpătat propria soţie, propriii copii şi propria casă, aproape că şi-a reîmbrăcat propria viaţă, ca pe un costum vechi, doar că în cele din urmă nu s-a întâmplat nimic, iar acum i se pare că în acest „aproape că“, în spaţiul îngust cât pasul unui copil dintre acţiune şi inacţiune, s-a îngrămădit întreaga lui viaţă. A stat în picioare şi şi-a privit soţia dormind, sprijinit de peretele din faţa ei, slăbit şi epuizat, îşi dorea atât de mult să poată dormi la fel ca ea, să se strecoare înăuntrul ei şi să devină o singură fiinţă adormită, uitând şi amintindu-şi ce voia să-i spună, până când s-a aşezat alături de ea, i-a mângâiat părul şi i-a şoptit la ureche să nu se întristeze şi să nu-şi plângă tinereţea pierdută, pentru că timpul e ciclic, deşi traiectoria lui e cât se poate de clară, şi de aceea tinereţea e răspândită de-a lungul întregii vieţi, la fel ca şi bătrâneţea, iar iubirea pândeşte din locurile cele mai neaşteptate, şi că nu e prea târziu, uneori o singură clipă de iubire cântăreşte cât mai mulţi ani la un loc, chiar şi

amintirea iubirii, iar uneori te poţi mulţumi doar cu aşteptările, şi când a plecat de-acolo, învăluit în lumina albăstrie a zorilor, lăsând în urmă casa cufundată în somn, aşa cum era când a intrat, a simţit în toate oasele lui ce tremurau în aerul răcoros al dimineţii de iarnă că viaţa îi e văduvită de toate, că eşecul îi pândeşte orice acţiune, şi i se pare că vina o poartă întotdeauna o femeie, cât e de uşor să devii dependent de femei, istoria stă mărturie, dar a sosit momentul să trăiască fără ele, a sosit momentul lui, chiar dacă va dura luni sau ani.

Genunchii îl dor în timp ce coboară scara, amin- tindu-i ce vârstă are, toţi anii folosiţi şi aruncaţi apoi la coşul de gunoi, dar nimic din toate astea nu ştirbea importanţa veştii pe care o ducea cu el în zorii acelei zile, în urmă cu câteva săptămâni,

395

şi acum îl dor genunchii când se ridică ameţit din pat, se sprijină de perete şi se îndreaptă împle- ticindu-se spre uşă. Cine-ar putea fi, e aproape miezul nopţii şi nu aşteaptă musafiri, pe copii îi pusese în pat acasă la ei, iar Shlomit părea liniştită, aproape împăcată, oricum n-ar ieşi din casă la asemenea ore, şi Dina e la Marea Moartă, trebuie să fie o greşeală, însă în clipa în care se uită pe vizor, o vede şi se grăbeşte să-i deschidă, ce s-a întâmplat, unde-i Ghideon? N-aţi mai plecat la Marea Moartă?

Ba da, răspunde ea, dar el n-a rămas cu mine acolo, iar eu am vrut să vă vizitez pe tine şi pe mama înainte să se termine ziua mea de naştere, şi întinde braţele spre el, cuibărindu-se la pieptul lui, iar el o cuprinde cu braţele pe după umeri, descoperind uimit cât este de slăbuţă, căci e obişnuit cu trupul îndesat al lui Shlomit, şi îi pipăie curios spinarea osoasă, vertebrele coloanei care ies în afară ca nişte alune, când ai slăbit atât de mult? întreabă el. Pe vremuri nu erai aşa, îţi aduci aminte că vomitai la baie ca să slăbeşti?

Ce, ştiai? întreabă ea uluită. De ce nu mi-ai spus că ştiai? Iar el răspunde, nu voiam să te simţi stânjenită, şi ea oftează, păcat, m-ar fi ajutat, iar el îşi aduce aminte de femeia slabă care i-a dat apă pe stradă, la fel de înaltă şi subţire ca sora lui, dacă s-ar fi lipit de ea, i-ar fi putut simţi cu siguranţă toate oasele scheletului, fără urmă de carne pe ele, cât de fascinantă i se pare deodată apropierea asta de oase, o ia de mână şi

0 conduce în bucătărie, vino, Dina, hai să petrecem de ziua ta.

Ce bei? întreabă el în timp ce ea se aşază pe un taburet, iar Dina răspunde, lapte cald, şi buzele

1 se lăţesc într-un zâmbet, livide şi frumoase, iar pielea îi străluceşte, şi el remarcă, tenului tău i-a

396

făcut bine excursia la Marea Moartă, aţi făcut băi cu apă sulfuroasă? Iar Dina spune, nu, nici n-am apucat să ieşim din cameră, cu siguranţă e doar o impresie creată de lumina slabă, becurile economice ale mamei, şi el zice, nu ştiu, pari schimbată, apoi fierbe laptele într-un ibric şi îl toarnă în două căni galbene, vechi.

în sănătatea ta, Dina, spune ciocnindu-şi cana de a ei, la mulţi ani, surioară, iar ea ridică spre el ochii căprui, umezi şi adânci, şi Avner îşi aduce aminte cum stătuseră amândoi aici în urmă cu exact treizeci de ani, sora lui avea pe-atunci şaisprezece ani, iar el aproape paisprezece, la câteva zile după ce plecaseră din kibbutz, apartamentul era încă plin de cutii, iar părinţii lor se ciondăneau în dormitor. Toată ziua în casă fusese mare tevatură, fiindcă mama lor fusese înştiinţată că postul de profesoară la liceu, care i-ar fi asigurat un loc de muncă, se desfiinţase, iar tatăl lor o certase încontinuu, de parcă ar fi fost vina ei. N-ar fi trebuit să plecăm

niciodată din kibbutz, urla el, acum din ce vom trăi? Crezi că salariul meu va fi de-ajuns? Dacă mă vor concedia şi pe mine? Ţi-am spus de atâtea ori, nu mai suntem la vârsta la care să putem începe o viaţă nouă! Şi în toată nebunia aia uitaseră cu toţii că era ziua de naştere a Dinei, însă când el se ridicase din pat la miezul nopţii, o găsise stând în bucătărie, îşi aduce aminte atât de clar toate lucrurile astea acum, îmbrăcată într-o cămaşă de noapte cu mâneci lungi şi cu flori cenuşii ce contrasta cu părul ei negru, bând lapte şi mâncând prăjiturele aduse cu ei din kibbutz.

Avusese o reacţie de respingere în clipa în care îl văzuse apropiindu-se, dar imediat după aceea îşi dăduse jos picioarele de pe scaunul din faţa ei şi îi făcuse semn să se aşeze, spunând aproape
397
pe un ton de scuză, azi e ziua mea, ca şi când numai cu ocazia aniversării zilelor de naştere ai avea voie să mănânci şi să bei, o singură dată pe an, iar el îşi aminteşte că voise s-o îmbrăţişeze, pentru că i se făcuse milă de ea, însă cu una dintre mişcările lui stângace de adolescent dăduse peste mâna în care ţinea cana, iar laptele se văr- sase pe masă, şi ea îl certase, ştergând lichidul cu gesturi neglijente, lăsându-l să picure pe podea, după care el se grăbise, să se întoarcă în pat, ruşinat şi umilit, însă nu mai reuşise să adoarmă, şi atunci o auzise închizându-se în baie. La început nu şi-a dat seama ce se auzea de acolo, tuşi- turi şi icnete, ca şi cum cineva s-ar fi sufocat, pentru o clipă s-a temut că o atacase cineva, iar când a înţeles ce se petrecea, a început să mormăie, astăzi au concediat-o pe mama şi nu avem bani, nu vom avea nici ce să mâncăm, iar tu îţi baţi joc de prăjiturele în felul ăsta.

Insă acum, treizeci de ani mai târziu, la miezul nopţii, e în stare s-o aprecieze pe tânăra aceea care îngenunchea în faţa vasului de toaletă, îmbrăcată într-o cămaşă de noapte înflorată din flanel, chiar de ziua ei de naştere, încercând să-şi scoată din măruntaie prăjiturile şi laptele, şi o priveşte cu tristeţe, dar spre surprinderea lui faţa ei radiază când îi spune ca şi cum şi-ar cere scuze, viaţa mea e cu susul în jos, ar trebui să mă simt groaznic, însă mă simt extraordinar, şi el întreabă, ce s-a întâmplat? V-aţi certat din pricina adopţiei? Iar ea răspunde, mai mult sau mai puţin, nu pot spune că ne-am certat cu adevărat, i-am spus pur şi simplu că nu voi renunţa la copil, iar el mi-a zis că aşa ceva nu intră în calculele lui, dar că va face tot ce trebuie ca să nu-mi pună beţe în roate.

Şi ce se va întâmpla? întreabă el, iar Dina răspunde, voi merge înainte cu adopţia, imediat
398
după ce a plecat el, am telefonat la agenţie şi am cerut o întâlnire, dar el insistă, eşti într-adevăr pregătită să renunţi la Ghideon? Dina îşi strânge pe lângă trup puloverul violet, care îi stă atât de bine, şi ridică din umeri, nu ştiu, dar nu asta e marea problemă, pur şi simplu nu pot renunţa la acest copil. Dacă el vrea să se despartă de mine, are tot dreptul s-o facă, deşi nu e alegerea mea.

Adevărul e că îi înţeleg foarte bine temerile, spune Avner, şi eu m-am speriat îngrozitor în clipa în care Shlomit a mai vrut un copil, cred că rolul nostru e să ne facem griji, iar al vostru, să ne ignoraţi grijile şi să ne liniştiţi, e un fel de test neanunţat prin care trebuie să treacă bărbaţii ale căror soţii sunt foarte puternice. Evident că situaţia e mult mai dificilă în cazul adopţiei, dar în principiu e vorba despre acelaşi lucru, cred că se va răzgândi.

Nu sunt aşa de sigură, zice Dina apucând cana cu degetele ei lungi, am impresia că Ghideon chiar îşi doreşte linişte, niciodată n-a fost genul care să-şi dorească o familie, aventura asta chiar nu i se potriveşte, şi Avner spune, când eşti lângă el vrea linişte pentru că are îndoieli, dar nu va renunţa la tine de dragul liniştii, are mai multă

nevoie de tine decât îţi închipui, poate mai multă decât îşi închipuie singur, şi ea oftează, mulţumesc, Avni, dar eu nu mai sunt sigură de asta, în toţi anii ăştia mi-a plăcut să cred că, deşi Ghideon nu-şi arată dragostea, mă pot baza pe ea, însă astăzi m-a lăsat astăzi baltă acolo, m-a lăsat baltă chiar şi când eram însărcinată.

Dar s-a întors în cele din urmă şi e un tată minunat, se trezeşte Avner luându-i apărarea cumnatului său, pe care nu l-a plăcut niciodată, nu ai ce-i face, foarte mulţi bărbaţi se sperie în clipa în care partenerele lor rămân însărcinate,
399
teoretic suntem programaţi să ne dorim să inse- minăm, însă se pare că masculul degenerat al zilelor noastre şi-a pierdut deja instinctul de reproducere, are impresia că sămânţa îi ia locul, că îi anulează existenţa, nu că-i conferă şi mai multă forţă, aşa cum se întâmplă în natură. Eu mă simţeam exploatat în perioada în care Shlomit era însărcinată, voiam doar un copil făcut din dragoste, aveam fantezii despre un cuplu a cărui pasiune dă naştere unui prunc, fără calculatoare de ovulaţie sau ceasuri biologice, dar se pare că în lume nu există prea mulţi astfel de copii, poate că nu-i nevoie de o iubire prea mare pentru procreare.

Iubirea e o creatură care-ţi scapă întotdeauna printre degete, după părerea mea, spune Dina aşezându-şi coatele pe masă, e ca şi cum te-ai agăţa de o fantomă, în vreme ce copiii sunt cât se poate de palpabili, mai ales când sunt mici şi au nevoie permanentă de îngrijire, prezenţa lor reprezintă şi o certitudine a iubirii, întărind chiar relaţia, nouă ne-a făcut atât de mult bine naşterea lui Nitzen, iar el spune, se pare că nu există o regulă, în cazul nostru copiii n-au făcut decât să adâncească tensiunea dintre noi, de care ei nu sunt în nici un fel vinovaţi, nici măcar Yotam n-a reuşit să ne apropie, poate doar puţin la început, dar ne-am întors curând la starea de dinainte, pentru noi totul e deja pierdut.

N-a încercat să te aducă înapoi? întreabă Dina, iar el răspunde, spre bucuria mea a renunţat, la început a încercat, şi cu binele şi cu răul, iar lucrul ăsta a fost cel mai deprimant, s-o văd implorând, însă a încetat foarte repede. Se pare că şi ei i-a fost mai uşor să se despartă de mine decât să continue să trăiască alături de mine, nici copiii n-au reacţionat rău, în clipa în care şi-au dat seama că în felul ăsta mă văd mai des s-au liniştit, însă
400
chiar în timp ce vorbeşte îl cuprinde din nou îndoiala. De ce îţi înfrumuseţezi divorţul, se dojeneşte singur, căsnicia ţi-ai urâţit-o şi acum îi înfrumuseţezi destrămarea, fiindcă orice ar spune, când îi culcă nu poate ignora privirea lor rugătoare, rămâi, dormi cu noi, pe canapea sau în camera noastră, locuieşte cu noi, tată, căci ce fel de tată e acela care nu locuieşte cu copiii lui, şi ce fel de argument e ăsta, nu o mai iubesc pe mama voastră, iar ea nu mă mai iubeşte pe mine. Ai crede că putem măsura iubirea ca pe căldură sau că o putem pune pe cântar sau că cei doi părinţi vor merge într-o dimineaţă la spital, vor întinde braţele pentru a li se recolta sânge, apoi probele vor fi duse la laborator şi într-o săptămână vor primi rezultatul analizelor, în sângele dumneavoastră s-a găsit cutare sau cutare procent de iubire, vă încadraţi în limitele normale, iar formularul acesta li-l veţi înmâna copiilor voştri pentru a le servi la tribunal. Dimensiunile iubirii sunt la fel de ascunse privirilor omului precum dimensiunile divinului.

Şi totuşi, în clipa în care iese pe uşă, după ce a citit, a îmbrăţişat, a sărutat şi a consolat, îşi simte picioarele mai uşoare şi paşii mai hotărâţi, numai gândul că ar fi trebuit să-şi petreacă seara aceea alături de soţia lui îl deprimă peste măsură, nu mai poate suporta împroşcarea cu noroi umilitoare şi în acelaşi timp pretenţia, nevoia ei de acceptare totală în ciuda tuturor, seară de seară, săptămână de

săptămână, an de an, nu mai poate suporta. Nu se mai poate, își repetă el în fiecare seară în ritmul pașilor grăbiți cu care se îndreaptă spre mașină, unde te grăbești așa? Nu spre vreo cafenea sau spre vreun bar în care se întâlnesc persoanele singure, se grăbește să ajungă la casa mamei lui, în patul îngust din camera în care și-a
401
petrecut tinerețea, se grăbește să ajungă la întâlnirea cu somnul, oare cum i se va înfățișa în noaptea asta, va lua chipul unei mame iubitoare sau al unei femei tandre, al unei amante pasionale sau al copilului zămislit din dragoste care poate i se va naște într-o bună zi? Nici acum nu mai poate să aștepte și sugerează, n-ar fi bine să mergem la culcare, Dina? Mâine am înfățișare la tribunal și trebuie să mă pregătesc de dimineață.

Da, sigur, spune ea, e vreo problemă dacă locuiesc o vreme aici, cu voi? Iar el întinde o mână, arătând spre întregul apartament, e al tău în aceeași măsură în care e și al meu, deși amândoi știu că ea nu se referise la dreptul ei legal de-a locui acolo, ci la posibilitatea de a-i elibera un loc în fortăreața pe care apropierea dintre ei doi, dintre mamă și fiu, o clădise în jurul dragostei lor. Camera ta e ocupată, spune el, vrei să dormi în camera părinților? Deși tatăl lor murise în camera aceea în urmă cu mai bine de douăzeci de ani, încă o numesc astfel, iar ea deschide ușa cu teamă și aprinde lumina, mi-am urât întotdeauna camera, spune ea, iar el zâmbește, și eu, însă acum pur și simplu o ador.

Poate din cauză că acum ai o altă casă, sugerează ea, și el spune, nu, deja nu mai am o altă casă, iar ea îl privește cu tristețe, of, Avni, n-am nici o îndoială că faci ce trebuie, dar când faci ce trebuie la momentul nepotrivit totul devine atât de dureros, și el încuviințează, da, la vârsta noastră nu mai putem face alegeri simple, iar prețul e din ce în ce mai greu de plătit, și de undeva din apartament se aude un geamăt, vezi, amândoi ne-am întors la mama, iar ea nici măcar nu știe, nici măcar nu se mai poate bucura.

Sau întrista, spune el, noapte bună, surioară, fiindcă are impresia că somnul îl așteaptă în pat,
402
iar dacă va mai întârzia mult s-ar putea să se înfurie, mâinile i se vor răci, iar îmbrățișarea lui nu va mai fi la fel de caldă și loială, așa că își lasă sora ezitând în fața vechiului pat matrimonial și se grăbește spre camera lui, în timp ce o pace desăvârșită se pogoară asupră-i. Iată-i din nou aici, pe toți trei, ca și cum tatăl lor abia ar fi murit, dar atunci erau distanți și înstrăinați, în timp ce acum se agață unul de greșeala celuilalt, iar el stă culcat pe spate și zâmbește spre tavan, timpul își bate joc de noi, nu e de-a dreptul ironic să simți pentru întâia dată prezența mângâietoare a primei tale familii la vârsta de patruzeci și patru de ani, la jumătatea vieții, fiindcă în clipa în care se lasă pradă somnului, așezat între mama și sora lui, îl cuprinde un emoționant sentiment de recunoștință, iată că s-a întors la ele după o lungă călătorie, care a durat douăzeci de ani, s-a întors la ele și nu se teme de dragostea lor.

A doua zi dimineață se trezește foarte devreme, în timp ce ele dorm încă și, spre surprinderea sa, găsește între degetele mamei lui un creion argintiu, iar în clipa în care încearcă să i-l ia, degetele i se încleștează pe el, așa că se îndepărtează și pune apă la fiert pentru cafea în bucătărioara întunecoasă, cele două căni galbene din chiuvetă îl fac să zâmbească, o petrecere în cinstea zilei de naștere a Dinei, o petrecere cu lapte, o petrecere fără tort, fără flori și fără oaspeți. Nu i-a mai rămas lapte pentru cafea, dar iat-o pe Rahela intrând cu pași sprinteni, ca de obicei, cu

braţele încărcate de sacoşe, iar frigiderul se umple repede, vrei un suc de portocale? îl întreabă ea scoţând câteva fructe din punga de cumpărături şi aşe- zându-le într-un coşuleţ.

Nu, mulţumesc, mă grăbesc, răspunde el, observând cu surprindere că e îmbrăcată în alb, poartă
403
o rochie cu mâneci lungi şi o pereche de pantofi tot de culoare albă şi stă în picioare, cu fructele în mână, ca o fetiţă de grădiniţă la serbare, ţinând coşul cu primele fructe ale recoltei pe braţ, şi nu se poate abţine s-o admire, ce rochie frumoasă! E vreo sărbătoare azi? Ea zâmbeşte stânjenită, e sărbătoare doar pentru mine, e ziua de naştere a fiului meu.

Mult noroc, spune el, câţi ani împlineşte? Şi ea răspunde, optsprezece, iar el întreabă, şi cum veţi sărbători? Vocea ei e gâtuită când îi răspunde, după serviciu îl voi duce să mâncăm o pizza, apoi vom merge la film, şi ochii ei îi evită privirea, iar el e puţin uimit de „trataţia" asta care i s-ar potrivi mai degrabă fiului lui de doisprezece ani. La ce film? întreabă, şi ea răspunde pe un ton ezitant, Totul despre mama mea, iar el îşi încheie nasturii jachetei de lână, aha, nu am reuşit să-l văd încă, însă am auzit că e foarte bun, distracţie plăcută, şi iese deja pe casa scărilor, fără să observe că mâinile ei au luat o portocală din coş şi o strâng fără să-şi dea seama, până când din ea începe să curgă sucul oranj, pătându-i rochia albă, dar Dina, care va auzi schimbul de replici din bucătărie, fiindcă stătea trează în patul părinţilor ei, va ieşi din cameră, îi va lua din mână portocala stoarsă şi-o va îmbrăţişa, Rahela, nu fi prea dură cu tine, ai făcut pentru el cel mai mare sacrificiu dintre toate, ai renunţat la el pentru a-i oferi un viitor.

Ar fi trebuit să renunţ la droguri pentru el, spune Rahela plângând cu sughiţuri şi lăsându-şi capul cu părul vopsit în negru să cadă greu pe umărul ei, ce-am câştigat din faptul că am renunţat la droguri abia după ce l-am părăsit, iar Dina zice, n-ai fi putut să faci altfel, nu te mai chinui privind mereu în urmă, nu are rost, o să vezi că îţi va telefona în curând, va deschide dosarul şi
404
te va căuta, iar Rahela murmură, ce bine ar fi, mi-aş răscumpăra toate păcatele, am putea-o lua de la capăt.

Sigur că da, o veţi lua de la capăt, spune Dina, iar degetele ei îi mângâie părul drept şi aspru, ascultă, peste câteva luni voi avea nevoie de ajutorul tău în creşterea unui copil mic, crezi că m-ai putea ajuta? Ai putea avea grijă de el cât timp eu voi fi la serviciu? Din câte se pare, va fi un copil destul de dificil, care va trebui tratat cu foarte multă dragoste şi răbdare, şi Rahela ridică spre ea o privire ageră, sigur că da, cu cea mai mare plăcere, răspunde, după ce mama dumneavoastră se va însănătoşi, voi avea nevoie de o nouă slujbă, şi cel mai mult îmi place să lucrez cu copiii.

Să se însănătoşească? Oare moartea poate fi privită ca o însănătoşire, iar viaţa care ni se evaporă prin porii pielii ca o boală? Nu uita, Rahela, mă bazez pe tine, spune ea, ce portocale frumoase ai adus, hai să le tăiem în felii micuţe, aşa cum se obişnuia când locuiam în kibbutz, iar în timp ce stau amândouă lângă blatul de bucătărie, tăind portocală după portocală şi aşezându-le pe farfurie, Dina are impresia că feliile portocalii ca nişte corăbioare care nu vor pluti niciodată nicăieri seamănă mai degrabă cu zeci de guri umede, deschise într-un zâmbet larg şi ştirb, zâmbetul cuiva care se află la unul dintre capetele vieţii, fie la început, fie la sfârşit.

E ciudat că i-a povestit cu atâta încordare despre ziua de naştere a fiului ei, se gândeşte el târându-se prin trafic spre serviciu, dar de ce s-ar mira, la urma urmei

vârsta de optsprezece ani aduce cu ea începutul stagiului militar, ziua de care se tem toţi părinţii încă din clipa când află
405
că li s-a născut un băiat. Iată că la ştiri se vorbeşte chiar acum despre un soldat, grav rănit în sud, foarte curând în locul lui s-ar putea afla fiul ei, iar peste câţiva ani - fiul lui, şi închide buletinul deprimant, totul devine atât de personal, până şi grupajele informative de la radio şi televizor, toate ştirile alea triste care i-au lăsat mereu un sentiment de înfrângere, ca şi cum ar fi fost vorba despre propria lui familie. Nu se străduise destul, căci asupra lui cădea întreaga responsabilitate, el era fiul cel iubit, el era cel care dezamăgise, îşi aduce aminte că Anti îi spusese ieri că trebuie să discute urgent, iar faţa ei avea o expresie ostilă, şi pe ea o dezamăgise în clipa în care plecase chiar când se afla pe punctul de a-i spune despre sarcina ei preţioasă.

Il doare să vadă cât de repede se schimbă, parcă tot ce i s-a întâmplat lui în douăzeci de ani ei i se întâmplă în doar câteva luni, entuziasmul ei debordant s-a risipit deja, locul fiindu-i luat de defetism. Oricum nu putem să-i ajutăm, murmură ea uneori, prin urmare, la ce bun să mai încercăm, şi când se gândeşte la ea în timp ce caută un loc de parcare pe străzile aglomerate, simte o mulţime de ace de nelinişte străpungându-i carnea. Ce vrea de la el, ce înseamnă toate privirile alea acuzatoare pe care i le aruncă în ultima vreme, ca şi cum ar fi înşelat-o, deşi încă de la bun început a prevenit-o că în biroul ăsta va avea parte mai mult de frustrări decât de satisfacţii. Oare s-a îndrăgostit de el încă de la bun început şi s-a simţit respinsă? Dar nu poate fi asta explicaţia, e cu foarte mulţi ani mai în vârstă decât ea, asemenea lucruri se întâmplă, însă niciodată oamenilor ca el, totuşi i s-a întâmplat şi lui ceva. Cât de ciudat părea faptul că noaptea nunţii ei era totodată şi noaptea în care îşi recăpătase libertatea,
406
mai ales pentru că ea fusese aceea care, deşi fără să ştie, dăduse semnalul schimbării, poate că tocmai de aceea trezise în el o dorinţă profundă încă din clipa în care o văzuse pentru prima dată stând în cadrul uşii biroului său, o tânără masivă, cu ochi frumoşi, încercând din răsputeri să impresioneze.

Bună dimineaţa, Nassrin, îi aude vocea când intră, nu, domnul avocat Horowitz nu poate prelua acest dosar, i-am prezentat materialul, iar răspunsul e negativ, nu aveţi nici o şansă, şi el îi întrerupe surprins convorbirea telefonică, ce-i asta, Anti, despre ce dosar vorbeşti acolo? Nu-mi aduc aminte să-mi fi prezentat vreun dosar nou în ultima vreme, iar ea pune receptorul în furcă şi răspunde pe un ton sec, cum spuneam, e un dosar care nu are nici o şansă, am mai avut deja cazuri asemănătoare şi nu am reuşit să evităm expulzarea, iar el întreabă, ce expulzare, a cui?

E vorba de un cuplu mixt, el e din Ierusalimul de Est[1], are paşaport israelian, iar ea - dintr-un sat din apropiere de Ramallah, are un frate care face parte dintr-o organizaţie teroristă, s-a emis un ordin de expulzare pe numele ei, povestea obişnuită, şi el se cutremură la auzul tonului vocii ei, nu există „poveşti obişnuite", o dojeneşte, fiecare poveste e unică şi deosebită, nu înţeleg cum poţi respinge oamenii fără să mă consulţi, s-a mai întâmplat asta şi în trecut?

Nu chiar, răspunde Anti, iar el o previne, să nu mai îndrăzneşti vreodată să faci lucrul ăsta, pentru că dacă se va mai repeta, însă ea îi întrerupe ameninţarea, nu-ţi face griji, nici nu voi mai avea ocazia, tocmai asta voiam să-ţi spun, că plec, vreau să încep un nou stagiu de specializare într-un

1. Parte controlată de comunitatea arabă (n.t.).

birou de drept comercial, m-am săturat până-n gât de drepturile omului, ăsta e domeniul oamenilor care trăiesc cu capul în nori şi nu fac decât să piardă mereu, eu vreau să mai şi câştig din când în când.

Nu fac decât să piardă mereu? bâiguie el, cuvintele astea nu-i sunt tocmai străine, însă vehemenţa vocii ei îl răneşte, de când oamenii ca el nu fac decât să piardă mereu? Iar ea spune, cel puţin de când sunt eu aici, nu ai câştigat nici măcar o singură dată, Steven a primit drept despăgubire câţiva bănuţi care cu greu ar putea compensa faptul că e ţintuit pe viaţă într-un scaun cu rotile, şcoala comunităţii beduine a fost demolată în cele din urmă, nu vor obţine în vecii vecilor autorizaţie de construcţie, nici măcar pentru a-şi ridica toalete, iar dacă le vor construi fără autorizaţie, autorităţile vor emite ordine de demolare pentru ele şi vor trimite buldozere care să le facă una cu pământul, şi cel mai bun lucru la care te poţi aştepta e să obţii o hotărâre provizorie care să oprească demolarea. E minunat că ai reuşit să înapoiezi câteva capre beduinilor, iar ei îţi sunt recunoscători, dar ce altceva ai făcut de atunci, ai mai obţinut câteva hotărâri provizorii? Nu ştiu cum poţi continua în felul ăsta.

Câteva capre? ripostează el furios, cum rămâne cu toţi oamenii pe care i-am salvat de la expulzare sau de la ani grei de temniţă, toate astea n-au nici o valoare în ochii tăi? Şi ea spune, foarte frumos, deci ai făcut şi câte ceva bun, dar răul pe care-l faci e mult mai mare, ţii întruna discursuri despre stat şi justiţie, de parcă ar exista vreo justiţie în ţara asta, când ştii foarte bine că totul e doar un joc vândut dinainte de începerea partidei, chiar nu-ţi dai seama că prin prezenţa ta oferi legitimitate unor instituţii nelegitime?

408

Atunci ce propui, să nu mai încercăm deloc? Să-i abandonăm pe oameni în mâinile destinului? întreabă el ridicând vocea, iar ea îi aruncă violent, de ce nu, în vremuri precum cele pe care le trăim e de preferat să nu faci nimic, ori să încerci să nu faci mai mult rău, poate în felul ăsta vei descoperi şi soluţia problemei. Nu-mi afişa mutra asta de ipocrit, ştii foarte bine că am dreptate, reuşeşti să mai ajuţi ici şi colo câte un amărât, dar în problemele importante statul îşi bate joc de noi, iar tu primeşti sentinţele atât de împăcat, de parcă în adâncul sufletului te bucură faptul că se dovedeşte mai puternic decât tine.

Mă bucură? exclamă el furios. Ei bine, află că lucrul ăsta mă umileşte, mă distruge! Iar ea se grăbeşte să întoarcă propriile cuvinte împotriva lui, atunci, asta e, tu eşti deja distrus, şi nu te învinovăţesc, însă nimic din toate astea nu mi se potriveşte, eu sunt încă la începutul drumului, vreau să-mi construiesc o carieră, să câştig bani, m-am săturat până-n gât de iluzii, nu-ţi dai seama că nu faci decât să-ţi înşeli clienţii iar şi iar? Dacă n-ai reuşit să împiedici expulzarea Halei în Iordania, la ce bun să încerci acum din nou cu Nassrin? Şi el întoarce privirea spre fereastră, respirând cu greutate, deodată nu mai poate suporta s-o vadă, şi când te-ai gândit să pleci? Iar ea spune, peste câteva săptămâni, după ce îţi vei găsi o nouă asistentă, şi el zice, vreau să pleci astăzi, dacă ai unde să te duci.

Am depus cereri la câteva birouri de avocatură, spune ea, acum aştept răspunsul lor, şi el întreabă uluit, ai depus cereri fără să mă anunţi? Nu înţeleg, vocea îi e hârşâită şi are impresia că fălcile i s-au încleştat de furie şi dezamăgire, ia-ţi o zi liberă, Anti, vreau să fiu singur astăzi, apoi se aşază pe scaunul lui şi o urmăreşte nerăbdător,

409

cât de mult timp îi ia să plece, pune un dosar pe raft, stivuieşte câteva documente pe birou, îşi caută mobilul în camera alăturată, desacralizând acel spaţiu care era

pentru el ca Sfânta Sfintelor. Avusese întotdeauna o relaţie de camaraderie cu asistentele lui, simţise întotdeauna că erau adevărata lui familie, familia lui exemplară, unită în. jurul aceloraşi crezuri şi preocupări, unde fiecare dă cât poate şi primeşte cât are nevoie, exact ca în kibbutzuri.

Şi aici va trebui să o iau de la capăt, îşi spune oftând în timp ce o priveşte cu ostilitate, mişcările îi sunt lipsite de naturaleţe în jacheta mult prea mică pentru trupul ei, ca de obicei, poartă haine îngrozitor de strâmte, iar când se apleacă în cele din urmă să-şi ia geanta, jacheta i se ridică şi pantalonii cu talie joasă lasă să se vadă o bucăţică de piele albă, ca de bebeluş, şi dintr-odată i se face milă de ea. De ce nu mi-ai spus nimic din toate astea mai devreme? întreabă el. De ce nu mi-ai dat posibilitatea să-ţi schimb părerea? Şi ea spune, de luni întregi încerc să discut cu tine, însă nu-mi răspunzi la telefon, iar la birou eşti mereu foarte ocupat, simt că mă eviţi, şi poate că nici nu am vrut să-ţi dau posibilitatea să-mi schimbi părerea, nu o lua personal, pur şi simplu nu mai pot, îmi pare rău, şi el zice, să nu-ţi pară rău, e mai bine să spunem toate lucrurile astea la timp, exact ca într-o căsnicie, sunt greşeli care pot fi evitate încă de la început.

Pe când Anti iese cu ochii plecaţi, Avner reuşeşte, spre bucuria lui, să identifice ultimul apel şi să telefoneze înapoi, aici avocatul Avner Horowitz, îi spune cu blândeţe vocii triste de femeie care răspunde, m-aţi căutat în dimineaţa asta, şi la mijloc s-a strecurat o neînţelegere, iar ea începe imediat să se jeluiască, avocatul nostru ne-a lăsat

baltă la mijlocul drumului, sunteţi ultima noastră şansă, Aii mi-a spus că numai dumneavoastră ne mai puteţi ajuta, şi el întreabă, de unde îl ştiţi pe Aii? Iar ea îi răspunde, e unchiul meu, fratele tatălui meu.

Când puteţi veni până aici? se interesează el, şi ea zice, în vreo oră, iar el se plimbă încoace şi încolo prin biroul gol, privind copacul acela urât şi desfrunzit ca un schelet, cât de greu trebuie să fie să pierzi totul în fiecare an, însă pe de altă parte în fiecare an înfrunzeşti iar, în timp ce noi doar pierdem. N-a mai fost singur în birou de foarte mult timp, doar el şi dosarele lui jalnice. Poate că Anti are dreptate, recompensele sunt mici în comparaţie cu frustrările, şi totuşi turma s-a întors la stăpânul său, oare asta nu valorează nimic în ochii ei? Toaletele au rămas la locurile lor, oare asta nu valorează nimic în ochii ei? Da, va lupta pentru toalete şi pentru turme, dacă în asta stă onoarea umanităţii într-o zonă de conflict, apoi se aruncă furios pe canapeaua din faţa biroului, ani la rând crezuse că, dacă se va strădui din greu, va reuşi să aducă o schimbare, oare nu se străduise suficient? Oare ar fi putut face mai mult? Fără îndoială că a fost înfrânt, însă după asemenea lupte poţi ridica mândru capul, chiar dacă ai fost înfrânt, şi crede-mă, nu e o luptă dusă împotriva ta, spune încetişor, reluându-şi conversaţia nocturnă cu ţara, ca într-un vis care continuă şi după ce te-ai trezit, nu m-ai înţeles niciodată, mereu te-ai îndoit de motivele mele, în vreme ce eu mi-am făcut mereu griji pentru viitorul tău, aşa cum şi tu ai încercat să-ţi faci griji pentru viitorul meu, ca să reuşim să supravieţuim cu toţii aici, împreună. Ca să ne putem apăra, trebuie să renunţăm la conflicte şi ostilitate, să scoatem în evidenţă problemele principale şi să le

bagatelizăm pe cele mărunte, asta am vrut eu să fac, dar nu am reuşit decât să-ţi stârnesc iar şi iar furia, şi uneori mă gândesc că poate eşti mai naivă decât credeam, plină de frică, vânzându-te cu uşurinţă oricui îţi promite că va avea grijă de tine. Oare poţi să lupţi cu frica fără să semeni frică? Oare poţi să te aperi fără să ataci? Eu cred că e dificil, totuşi posibil, iar tu nu ai nici un fel de răspunsuri, le cauţi mereu în

acelaşi loc tăcut şi violent, şi am impresia că nu te strădui suficient, tocmai de aceea sunt atât de dezamăgit, dar nu renunţ la tine şi nu renunţ nici în favoarea ta, între noi e o legătură de sânge pe care nu poţi s-o desfaci, pentru că bătăile astea neliniştite se aud în poarta inimii tale şi eu îţi cer să răspunzi, iar Avner se ridică şi se grăbeşte să deschidă uşa, într-adevăr, a trecut deja o oră şi ea a ajuns, cât de mult seamănă cu Aii, chipul ei are trăsături uşor masculine, dar foarte atrăgătoare, e îmbrăcată în haine occidentale, cu o pereche de pantaloni strâmţi, închişi la culoare, şi un pulover roşu, nişte ochelari de soare mari îi ascund ochii şi, când şi-i scoate, dă la iveală privirea aceea abătută care îi e atât de familiară.

Prin urmare, Aii v-a trimis la mine? întreabă el, vrând să audă din nou cuvintele acelea măgulitoare, şi ea răspunde, da, mi-a zis de la bun început că, dacă există pe lumea asta cineva care să ne poată ajuta, acela sunteţi dumneavoastră, dar soţul meu a vrut să mergem la un avocat din Ierusalimul de Est, care să vorbească limba noastră, iar el se grăbeşte s-o liniştească, e în ordine, aţi făcut ce aţi crezut că e mai bine, povestiţi-mi, vă rog, cum stau lucrurile, iar ea deapănă din nou întreaga poveste, care începe, se pare, din clipa când s-a căsătorit cu soţul ei, de loc din

Siluan[1], şi s-a mutat împreună cu el într-o parte binecuvântată a ţării, însă problemele au început de fapt cu mulţi ani înainte de naşterea ei, o poveste cu multe începuturi la diferite momente în timp care ar fi putut să se sfârşească de multe ori în ultimii o sută de ani, dar sunt oameni care s-au născut în această poveste şi care mor în ea, ca să nu mai vorbim de cei care au murit din pricina ei, şi iată că încă nu s-a sfârşit, iar Avner are impresia că n-a mai văzut niciodată o contradicţie atât de mare între indivizi şi întreg, fiindcă indivizii, precum femeia asta tânără care stă în faţa lui, îşi doresc mai mult decât orice pe lume ca familiile lor să trăiască în pace, ca toată ţara să trăiască în pace, chiar şi el îşi doreşte asta, la fel ca toate rudele şi cunoştinţele lui, la fel ca Aii, şi totuşi se pare că întregul compus din toţi aceşti indivizi nu face decât să-i distrugă prin forţa aspiraţiilor contradictorii, a invidiei şi violenţei, şi fiecare generaţie în parte aruncă vina pentru toate astea asupra unuia sau a altuia, dar acuzaţiile se schimbă cu uşurinţă, apar mereu noi vinovaţi, însă lucrurile rămân la fel, părând că o forţă puternică şi sălbatică precum radiaţia primară ar fi în stare să spulbere năzuinţele simple ale umanităţii şi să arunce marile mase între pietrele de moară ale unei realităţi lipsite de speranţă.

Poate că oamenii de ştiinţă ar trebui să se ocupe de problema asta, nu oamenii politici, se gândeşte el, poate vor reuşi să descopere o formulă care să rezolve contradicţia dintre indivizi şi întreg ce se întinde pe generaţii întregi în această parte a lumii, şi astea sunt cele mai mici dintre sacrificiile

1. Cartier cu populaţie predominant palestiniană din Ierusalimul de Est (n.r.).

ei, femeia asta tânără care e alungată din propria casă, în ciuda faptului că soţul ei e cetăţean al acestei ţări, şi care trebuie să se despartă de familia ei şi să se întoarcă în satul de unde a venit fiindcă fratele ei face parte dintr-o organizaţie teroristă, fapt pentru care e considerată o ameninţare la adresa siguranţei statului, deşi nu şi-a mai văzut fratele de foarte mulţi ani, şi bineînţeles că există şi tragedii mult mai mari, el însuşi s-a ocupat de cazuri mult mai grave, cel puţin ei i se permite să-şi ia soţul şi copiii cu ea în satul ei natal de dincolo de graniţă, însă viaţa lor va fi distrusă, şi astfel de lucruri e hotărât să prevină, de aceea vor aduna împreună toate datele, chiar şi pe cele mai neînsemnate, şi le vor analiza minuţios: când şi-a văzut ultima dată fratele şi care e relaţia ei cu familia, care e relaţia fratelui ei cu ceilalţi membri ai familiei, ce ştie ea despre acţiunile lui, e atât de concentrat şi atent, pentru că timpul

este scurt, înfăţişarea la tribunal e programată pentru începutul lunii viitoare, încât nici măcar nu-şi dă seama că a sosit ora la care trebuie să-şi ia fiul de la şcoală, ignoră până şi ţârâitul mobilului din servietă, până când insistenţa lui îl obligă să răspundă.

Unde eşti, tată? întreabă fiul lui. Te aştept de o jumătate de oră, iar el sare de pe scaun, vai de mine, îmi cer scuze, Tomar, dragul meu, sunt într-o întâlnire şi nu mi-am dat seama cât e ceasul, vin imediat, şi se desparte în grabă de Nassrin, voi analiza dosarul şi îţi voi telefona curând, îi promite, iar buzele ei tremură în timp ce îl întreabă, credeţi că vom reuşi? Avem vreo şansă? Şi el ezită înainte să-i răspundă, amintindu-şi vorbele asistentei sale, oricum nu faci decât să pierzi, aşa că la ce bun să mai încerci?

Depinde foarte mult de judecător şi de tot felul de alţi factori, spune, dar am o presimţire bună,

414

care îl însoţeşte, într-adevăr, până la poarta şcolii, o presimţire cum n-a mai avut de foarte multă vreme, nu va permite ca femeia asta să fie alungată din propria casă, aşa ceva nu se va întâmpla, însă în clipa când îşi cere scuze de la fiul său, care tocmai se suie în maşină, aceasta se risipeşte, băiatul îl priveşte cu reproş, cât e de sensibil la jigniri şi la neglijenţe, iar Avner se întreabă din nou unde ar putea să-l ducă, a venit vremea să-şi găsească o locuinţă în apropierea vechiului său apartament, nu are nici un chef să meargă cu copilul până în cartierul mamei sale, care se află mult prea departe, apoi îşi aduce aminte de Rahela şi întreabă, vrei să mâncăm o pizza? Ştie că fiul lui îl va privi cu răceală, dându-i de înţeles că nimic nu va putea şterge jignirea dinainte, totuşi nu va refuza.

Când ajung la pizzeria din cartier, acoperită cu o prelată de plastic, în timp ce deasupra meselor sunt deschise încă umbrelele de soare, ca şi cum ar fi încă vară, o caută cine ştie de ce din priviri pe Rahela, îmbrăcată în rochia albă şi însoţită de fiul ei, apoi se uită furios la ceas, ca şi cum şi-ar fi dat întâlnire acolo şi ei ar fi întârziat. Oraşul e plin de pizzerii, de ce ar fi venit tocmai aici şi tocmai acum, şi în orice caz, ce nevoie ai tu de ei, ca să risipească tensiunea dintre tine şi fiul tău? De ce nu faci chiar tu lucrul ăsta, dar cum? Pare să fie deja prea târziu, astfel încât comandă pentru fiecare câte o pizza şi un suc de struguri şi aşteaptă la bar, fredonând fără să-şi dea seama melodia care se aude din difuzoare, da, mă voi îndrăgosti din nou de tine, îngână, mă voi îndrăgosti din nou de tine, mângâind cu privirea umbrelele de soare ridicole, strada aglomerată şi lipsită de farmec, înţesată de saloane de coafură şi flancată de un aprozar şi o brutărie.

415

Din câte se pare, nu are nimic special, un cartier oarecare dintr-un oraş oarecare dintr-o ţară oarecare, şi totuşi probleme grele atârnă de acoperişul din plastic zdrenţuit, cu toţii locuim într-o zonă de foc, chiar dacă e înţesată de saloane de coafură. Lasă-mă să mă îndrăgostesc din nou de tine, fredonează ţinând în mâini tava din care se ridică arome apetisante, o dragoste reînviată e mai adâncă decât una nouă, lasă-mă să mă îndrăgostesc din nou de tine, îi şopteşte fiului său, care acceptă pizza caldă fără nici o plăcere.

De ce te porţi aşa? Nu departe de-aici un copil de vârsta ta riscă să fie expulzat, aproape că îi aruncă în faţă Avner, dar reuşeşte să se abţină, ce legătură are el cu toate astea, de unde să ştie dacă nu i-a povestit niciodată, Shlomit nu i-a dat niciodată voie să vorbească, nu în faţa copilului, nu în faţa copiilor, să nu-i întristăm, să nu le sădim în minte îndoiala faţă de integritatea ţării în care s-au născut şi pentru care vor lupta curând, însă chiar şi atunci când erau singuri şi încerca să-i

povestească despre problemele de serviciu, găsea tot felul de pretexte să-l oprească, apărătorul drepturilor omului, spunea ea în batjocură dar cum rămâne cu drepturile mele?

Oare era geloasă pe clienţii lui, cărora li se dedica în totalitate şi care primeau din partea lui ceva ce ea nu primise niciodată, oare fusese invidioasă pe satisfacţia şi succesul de care se bucurase de-a lungul anilor? îl privise mereu cu suspiciune, ridiculizându-i motivele, până când a încetat să-i mai povestească, până când slujba lui, slujba tatălui său, a devenit în ochii tuturor membrilor familiei o sursă de ostilitate, în ciuda faptului că toţi trăiau de pe urma ei, şi el nu protesta, însă acum, în faţa fiului său, care îşi mişcă mecanic şi deprimat fălcile pătrăţoase, lasă pur şi simplu cuvintele să-i scape din gură, şi - spre surprinderea lui - ele

416

curg cu naturaleţe, ca şi cum ar fi aşteptat vreme de ani de zile clipa asta, clipa în care va sta în faţa fiului său şi îi va spune, îmi pare sincer rău că am întârziat, Tomar, pur şi simplu nu m-am uitat la ceas, venise la mine o femeie care avea foarte mare nevoie de ajutorul meu, fiindcă vor să o expulzeze din ţară.

De ce vor s-o expulzeze, ce-a făcut? întreabă el, lăsând pizza deoparte, iar tatăl lui îi spune întreaga poveste şi apoi, ca din întâmplare, aminteşte de alte dosare de care s-a ocupat de-a lungul timpului, de alţi oameni pe care i-a ajutat, şi băiatul îl întrerupe din când în când pentru a-i pune câte o întrebare inteligentă, plină de compasiune şi înţelegere, iar interesul lui îi stârneşte dorinţa de-a continua şi, în timp ce vorbeşte, îl cuprinde o mândrie pe care nu a mai simţit-o niciodată, făcându-i plăcere să-i înfăţişeze băiatului lumea sa. Da, Tomar, dragul meu, e adevărat că am greşit şi că m-am certat cu mama ta, e adevărat că n-am fost întotdeauna răbdător şi atent, e adevărat că n-am putut să-ţi ofer toate lucrurile pe care ţi le-ai dorit, nici măcar pe cel mai important, şi totuşi am reuşit uneori să fac ce trebuie, să mă opun nedreptăţii, iar pentru asta am tot dreptul să fiu mulţumit, mai ales în ziua asta, când mi-au fost aruncate în faţă tot felul de vorbe grele, am dreptul să te privesc şi să fiu mândru, pentru că citesc emoţia din ochii tăi, pentru că şi tu ai vrut să fii mândru de tatăl tău, pentru că şi tu tânjeşti să-l cunoşti.

Mănâncă, dragul meu, spune el în cele din urmă, se răceşte pizza, dar fiul lui mâncăcios şi-a pierdut orice interes pentru farfuria pe care o are în faţă, soarbe cu nesaţ vorbele lui, apoi îl priveşte gânditor, trecându-şi o mână prin părul puţin unsuros, dacă aş fi judecător, spune el pe un ton serios, i-aş cere acelei femei să jure că nu se va

417

mai întâlni niciodată cu fratele ei. Dacă s-ar vedea cu el, ar putea fi într-adevăr un pericol, însă dacă ar promite că n-o va face, aş lăsa-o să rămână aici, şi abia apoi ia o gură de suc, cu gesturi lente şi mulţumite, aproape fără să-şi dea seama, iar Avner spune emoţionat, chiar cred că ai putea fi un bun judecător, Tomar, mi se pare minunat că eşti în stare să vezi ambele feţe ale problemei, iar fiul lui zâmbeşte stânjenit, m-am obişnuit de acasă, cu tine şi cu mama, să văd lucrurile din ambele puncte de vedere, al tău şi al ei, ca să pot continua să vă iubesc pe amândoi, şi Avner se ridică de pe scaun şi îl îmbrăţişează strâns, băieţelul meu, scumpul meu, nu găseşte alte cuvinte, şi îi sărută iar şi iar părul des, ce emană mirosuri atât de bine cunoscute, omleta de aseară, send- vişurile de dimineaţă, pamperşii lui Yotam, săpunul lichid cu aromă de mandarine, detergentul de rufe, într-un cuvânt, toate mirosurile casei, cu bunele şi relele ei, aici e acasă, în îmbrăţişarea asta a lor, fără pereţi şi mobile, copilul meu, dragul meu, sunt atât de mândru să fiu tatăl tău, murmură el.

Poate mă iei odată cu tine la tribunal, sugerează Tomar şi, într-adevăr, peste trei săptămâni îl ia într-o dimineaţă din faţa casei, observând - spre surprinderea lui - că băiatul poartă o cămaşă albă pe sub jachetă şi o pereche de pantaloni albaştri, ca şi cum s-ar fi pregătit pentru Yom Hazikaron[1], şi e tăcut şi solemn, emoţionat să-l

1. Sărbătoare naţională prin care se comemorează eroii căzuţi pentru apărarea patriei şi victimele terorismului. E o zi de doliu, în care toate teatrele, cluburile, cinematografele sunt închise, iar televiziunile transmit doar emisiuni comemorative. Elementul specific al acestei sărbători este sunetul sirenei timp de un minut, în care toţi oamenii se opresc din

întâlnească faţă în faţă pe eroul care i-a stârnit imaginaţia şi i-a trezit simţul dreptăţii. Mama ştie că vii cu mine? vrea el să afle şi Tomar răspunde, sigur că da, i-am povestit, mi-a spus că trebuie să mă îmbrac frumos când merg la tribunal, iar Avner e plăcut surprins de această colaborare tacită, apoi îşi îmbracă roba şi păşeşte sprinten pe coridoarele tribunalului, cu fiul său emoţionat alături. Nassrin le iese alergând în întâmpinare, cu părul strâns îngrijit la spate şi chipul încordat, şi li-l prezintă pe soţul ei, un tânăr scund şi grăsuţ, şi pe fiul lor cel mare, care îl priveşte curios pe Tomar, iar pentru că nu mai are asistentă, Avner îl aşază pe fiul său alături de el, făcându-i semn să se ridice în picioare în clipa în care intră în sală judecătorul, un judecător nou, pe care nu-l cunoaşte încă, tânăr şi cu o înfăţişare blândă. Fă-o de dragul copiilor, murmură el, privirile rătăcindu-i de la fiul lui la cel al lui Nassrin, ca şi cum s-ar afla într-un loc de rugăciune, nu într-o sală de tribunal, iar prezenţa copiilor îi dă senzaţia de mult uitată că poate face orice, şi în clipa în care procurorul declară că fratele femeii face parte dintr-o organizaţie teroristă, fiind implicat în acte de violenţă comise asupra civililor, şi că acesta reprezintă un pericol pentru siguranţa statului, Avner se ridică imediat în picioare susţinând că nu se poate să judece lucrurile atât de pripit, clienta lui se află aici de peste zece ani şi în tot acest timp n-a luat niciodată legătura cu fratele ei, prin urmare nu există nici un motiv pentru care să nu-şi poată continua şederea în

activităţile lor, oriunde s-ar afla, chiar şi în trafic, se ridică în picioare şi păstrează un moment de reculegere, la orele 08:00 şi 23:00, marcând începutul şi sfârşitul ceremoniilor comemorative (n.t.).

Israel, iar decizia de expulzare a femeii nu ar face decât să încalce dreptul legal al soţului şi al copiilor ei de a-şi continua viaţa de familie în statul ai căror cetăţeni sunt. Clienţii mei sunt oameni paşnici şi integri, declară el cu înflăcărare, lăsaţi-i să dezmintă suspiciunile care planează asupra lor.

Din fericire, nici judecătorul nu se lasă convins de vorbele procurorului, există dovezi că femeia s-a întâlnit cu fratele ei? întreabă el, şi din ce organizaţie face parte acest frate? Avner aruncă o privire spre cei câţiva oameni din public, care ascultă în tăcere, apoi spre fiul lui Nassrin, care stă lipit de tatăl lui. Pare că totul se decide deasupra capetelor lor, ca şi când oamenii legii ar fi nişte chirurgi care se mişcă deasupra unui trup anesteziat dintr-o sală de operaţie, unde bolnavul nu mai are nici o putere asupra propriului destin, ba chiar sunt evacuaţi din sală în timp ce procurorul îi prezintă judecătorului documentele clasificate, şi când vine ofiţerul de la Serviciul de Securitate a Statului, care seamănă surprinzător de mult cu soţul femeii, Nassrin îşi strânge cu putere fiul la piept şi întreabă suspinând, ce se va întâmpla acum, judecătorul nu ne crede, nu am nici o legătură cu fratele meu, nici o legătură, era un cartofor şi un hoţ, mi-a furat bani, fura de la toată familia, nimeni nu vrea să aibă de-a face cu el.

Nu te aştepta să se pronunţe astăzi sentinţa, îi spune el fiului său, care o priveşte îngrijorat pe femeia deznădăjduită, cu siguranţă vor emite un ordin prin care va beneficia de încă o perioadă de şedere temporară aici, iar Tomar zice, e într-ade- văr o problemă foarte dificilă, tată, o cred când spune că nu are nici o legătură cu fratele ei, dar dacă el va apărea la uşa ei în toiul nopţii şi o va ruga să-l ajute, oare n-o va face? Dacă sora ta te roagă s-o ajuţi, nu o faci? Iar Avner oftează, prefer să nu-mi pun întrebarea asta, Tomar, dragul meu,
ştiu răspunsul, totuşi nu aş expulza-o din cauza asta, există anumite riscuri pe care trebuie să ni le asumăm, însă e limpede că nu avem de-a face cu o problemă simplă, tocmai de aceea mă aştept ca procesul să tărăgăneze luni de zile, spune el, şi e grozav de mirat când, imediat după pauză, judecătorul o invită pe un ton ferm pe clienta lui să se prezinte la Ministerul Afacerilor Interne pentru a-şi ridica permisul de şedere temporară, care va putea fi transformat apoi într-unul de şedere permanentă, de vreme ce pericolul la adresa siguranţei naţionale reprezentat de fratele ei este doar unul dintre cele luate în considerare de către Ministerul Afacerilor Interne, mai mult, din documentele clasificate reiese că într-adevăr a rupt orice legătură cu el, şi de aceea i se acordă în continuare drept de şedere temporară, în cazul în care nu apar noi dovezi complet diferite, şi când toţi se ridică, Avner îl priveşte cu respect pe judecător cum părăseşte sala, de mult n-a mai avut inima atât de împăcată, de mult nu şi-a mai simţit paşii atât de hotărâţi. Poate că încă mai există speranţă, nu doar pentru familia asta, ci pentru întreaga ţară, dacă oamenii care cresc aici vor fi capabili să vadă toate elementele care trebuie luate în considerare şi să înţeleagă că siguranţa naţională nu e o noţiune izolată, ci se află în relaţie cu altele asemenea ei, şi Nassrin i se aruncă recunoscătoare la piept, îi voi spune lui Aii că a avut dreptate, strigă, să ştii că a vrut să vină la tribunal, dar a fost reţinut la barieră.

Tată, mă bucur foarte mult pentru ei, dar simt şi puţin îngrijorat, imaginează-ţi ce se va întâmpla dacă fratele ei va reuşi să pună la cale un atentat, îi spune fiul său în timp ce ies amândoi din clădire, dând piept cu ziua ploioasă, şi Avner îi răspunde, nici eu nu sunt foarte liniştit şi crede-mă că nu l-aş apăra niciodată, spre deosebire de alţi avocaţi,
421
am nişte limite peste care nu pot trece, dar vreau să cred că o astfel de decizie îndepărtează pericolul, nu îl apropie, poate dacă va simţi că asta este şi casa ei, femeia va face eforturi ca s-o apere.

Dar tu când vei avea o casă a ta? întreabă Tomar. Iar el îi promite, foarte curând, şi chiar a doua zi dimineaţă se duce la agenţia imobiliară din apropierea biroului său, vreau să închiriez pe termen lung un apartament cu trei camere, cu grădină sau terasă foarte mare, apoi specifică numele cartierului dorit şi suma pe care e dispus să o plătească, mărită puţin sub impulsul ultimului succes repurtat, iar agenta machiată strident se încruntă la ecranul calculatorului, deocamdată nu am nimic în cartierul ăsta, spune ea, credeţi că puteţi face un mic compromis, pe măsură ce ne îndepărtăm de centru posibilităţile se înmulţesc, însă el clatină din cap, nu, sub nici o formă nu, e foarte important pentru el să se afle aproape de copii, distanţa dintre ei trebuie să poată fi parcursă pe jos, vrea ca Tomar să ajungă la el fără probleme, fără să se trezească foarte devreme, fără să-şi pregătească de seara ghiozdanul şi hainele.

Vă rog să mă anunţaţi dacă apare ceva, spune el dezamăgit şi se îndreaptă spre uşă, e destul de urgent, dar ea îl opreşte, aşteptaţi o secundă, am primit în dimineaţa asta un anunţ în legătură cu un apartament în zonă, dar încă nu am apucat să-l văd, voi pleca într-acolo peste puţin timp, trei camere şi grădină, complet mobilat, şi el

întreabă, pe ce stradă? Iar ea răspunde, nu vă pot da pentru moment toate detaliile, vă anunţ după ce îl văd.

Aş putea să vin cu dumneavoastră, propune el, însă ea refuză, nu se procedează aşa, nu prezentăm clienţilor nici un apartament fără să-l fi văzut înainte, dar el insistă, întâmplarea face ca în dimineaţa asta să fiu liber, nu mi se întâmplă prea des aşa ceva, trebuie să găsesc de urgenţă
422
un apartament, nu am unde să-mi duc copiii, şi imediat află că şi ea e divorţată şi are copii, iar necazurile lui o înduioşează, aşa că acceptă, încuie uşa biroului şi îi oferă un loc în maşina ei. Proprietarii apartamentului sunt profesori universitari, spune ea aranjându-şi părul vopsit într-o nuanţă de blond orbitor, şi pleacă la New York pentru cel puţin doi ani, mai e un pic până la începerea noului semestru, aşa că sunt presaţi de timp, sper să fie de acord cu preţul, iar după ce epuizează discuţia despre apartamentul pe care nu l-au văzut încă, ea îi povesteşte despre divorţul ei, eu l-am implorat pe soţul meu să-şi caute o locuinţă în apropiere de noi, e atât de important pentru copii, însă nu se gândeşte niciodată decât la el, şi-a cumpărat un apartament în Modyin, copiii reuşesc să ajungă la el doar la sfârşit de săptămână, şi nici atunci nu le e uşor, pierd toată distracţia, slavă Domnului că tu te gândeşti la ei, apoi adaugă pe un ton admirativ, voi face tot ce-mi stă în puteri ca să-ţi găsesc un apartament cât mai aproape de ei, unde spuneai că locuiesc? El repetă numele străzii, chiar în clipa în care ea opreşte maşina în apropiere.

După locul în care se află, aş spune că e alegerea perfectă, sper ca şi interiorul să fie pe gustul tău, adesea oamenii îmi descriu un palat, iar când ajung acolo găsesc de fapt o ruină aproape de nelocuit, nici n-ai idee cât de obraznici şi vicleni sunt oamenii, de aceea verific întotdeauna cu ochii mei, niciodată n-am mai dus pe cineva să vadă un apartament fără să-l fi vizionat eu însămi înainte, dar el nu o mai ascultă deja, pentru că paşii ei grăbiţi, care găuresc trotuarul cu tocurile ascuţite, se îndreaptă acum spre aleea îngustă şi răcoroasă pe care o cunoaşte atât de bine, ca şi cum ar fi aşezat-o cu mâinile lui între clădirile înghesuite, iar el se întreabă, oare îl conduce pe-aici ca să
423
scurteze drumul sau chiar în locul ăsta se află apartamentul, atunci nu va putea să accepte, să trăiască atât de aproape de ea, s-o vadă mereu venind şi plecând, deschizând poarta pentru ca imediat s-o închidă în urma ei. Nu, n-are nevoie de asemenea senzaţii tari şi îşi simte gâtlejul uscat când vrea să-i pună o întrebare femeii care vorbeşte fără oprire, dar exact atunci se opresc în faţa porţii închise, unde ea scoate un petic de hârtie din buzunarul jachetei, ferindu-l de privirile lui, şi începe să caute numerele clădirilor.

Am uitat documentele la birou, spune ea, îmi semnaţi la întoarcere, şi el zice, dacă apartamentul se află pe aleea asta, atunci nu e ce-mi trebuie, însă ea nu-l aude, deja s-a îndepărtat puţin, iar unghiile ei lungi şi ascuţite apasă butonul soneriei atât de cunoscute, însă înainte de-a apuca să se retragă, uşa se deschide şi o vede, atât de palidă pe lângă agenta plină de culoare, o imagine alb-negru înceţoşată a femeii pe care o cunoscuse, purtând un pulover lung, brodat, închis la culoare, cu părul scurt puţin umed şi lipit de cap, dându-i aerul unui copil abandonat şi trist, iar agenta se grăbeşte să spună, faceţi cunoştinţă, dumnealui e un client foarte serios, dumneaei e proprietara apartamentului, prezentându-i ca şi cum ar fi doi copii sfioşi, forţaţi să se împrietenească.

N-ar fi bine să intrăm? sugerează ea, pentru că amândoi par ţintuiţi locului, stânjeniţi şi îndureraţi, ca şi cum s-ar fi ciocnit cu atâta forţă încât impactul i-a

paralizat şi nu au pe cine să-şi verse furia, pentru că nu e nimeni vinovat, şi totuşi mânia umple aerul dintre ei, iar agenta se grăbeşte deja să intre, apoi iese în grădina micuţă şi îi lasă în urmă, unul în faţa celuilalt, până când, în cele din urmă, pe buzele Taliei se iveşte un zâmbet slab, cum de nu m-am gândit la tine, spune ea, păcat, în felul ăsta am fi scăpat de comisionul agenţiei.
424
Cuvintele astea îl vor însoţi peste tot de-a lungul întregii zile şi în zilele următoare, când se plimbă prin camerele pe care le cunoaşte atât de bine şi semnează contractul fără a-l citi măcar, şocat pentru o clipă să-şi vadă numele alături de-al ei, ca şi cum ar fi fost vorba despre un certificat de căsătorie, în felul ăsta am fi scăpat de comisionul agenţiei. Totul s-a întâmplat atât de repede, a spus ea, a primit propunerea în urmă cu numai o săptămână şi a hotărât să plece peste noapte, simţea nevoia să plece de-aici, iar el îşi împachetează puţinele lucruri pe care le dusese în casa mamei lui, păcat, în felul ăsta am fi scăpat de comisionul agenţiei, asta mi-a spus, îi povesteşte Dinei în timp ce ea îi împătureşte cu grijă hainele şi i le aşază în saci. Iar pleci înaintea mea, spune ea zâmbind, iar mă laşi singură cu mama, credeam că vom locui împreună pe veci, toţi trei, şi el spune, dar atunci am plecat mult prea devreme şi acum plec mult prea târziu, iar ea îl priveşte gânditoare, nu sunt sigură de asta, Avni, am sentimentul că e tocmai momentul potrivit pentru tine.
Iau* în prima seară, după ce îşi aşază hainele în dulapul elegant din lemn de stejar, printre hainele ei, rămase acolo cu acordul lui, alături de câteva dintre lucrurile bărbatului mort, mă întorc la vară şi pun totul în ordine, promisese ea, se întinde pe canapeaua pe care Rafael Alon şi-a dat ultima suflare şi simte cum îl cuprinde o durere fericită, o fericire dureroasă. Nu ştiam că există o asemenea combinaţie, îşi spune el uimit, cine ştie ce altceva îmi mai e dat să descopăr, iar noaptea, în patul ei, acoperit cu plapuma ei groasă, pentru două persoane - lăsase atât de multe lucruri acolo, prosoape, vase şi cărţi, abia dacă mai era loc pentru lucrurile lui -, se gândeşte că dacă amândoi, şi ea, şi Rafael Alon, lipsesc fizic din casă, dar toate lucrurile lor sunt prezente acolo într-un mod
425
cât se poate de pregnant, poate că trăiesc împreună undeva departe, exact aşa cum au visat, poate că au plecat împreună şi se vor întoarce tot împreună, iar el a fost lăsat aici ca un preot într-un sanctuar, pentru a păzi flacăra şi-a avea grijă să nu se stingă niciodată, sau poate că au murit amândoi, poate că au murit împreună, depărtarea dureroasă dintre ei a fost suprimată, iar el e ultimul supravieţuitor şi trebuie să dea mărturie despre iubirea lor, ca şi cum ar fi unicul lor fiu, fructul pasiunii lor.
Şi eu voi avea parte de o asemenea iubire, repetă el ca pe-o rugăciune printre aştemuturile albe. Se pare că deja se obişnuise cu patul tare din casa mamei lui, fiindcă dintr-odată simte cum se scufundă în moliciunea pernelor, păturilor şi saltelei şi se înfioară, agăţându-se de tăblia patului, în urechi îi susură poveştile mamei lui despre mlaştinile din apropierea lacului, despre cum se târau precum crocodilii ca să nu se scufunde, aşa cum se târăşte şi el de ani întregi, dar cât de mult l-a obosit acest lucru, poate că a venit timpul să renunţe. Pe jumătate adormit, îşi desprinde mâinile de pe tăblia patului şi o plăcere ciudată îl cuprinde când se scufundă în moliciunea umedă a mlaştinilor secate înainte ca el să se fi născut, iar dimineaţă e aproape surprinsă să descopere că trăieşte, sunt încă în viaţă, sunt încă în viaţă, încă sunt în viaţă, inversează el cuvintele, şi când va pleca spre casa copiilor lui, ca să-l ducă pe Tomar la şcoală, închizând poarta în urma lui, o va vedea cu ochii minţii

pe femeia aceea înaltă, cu aer tineresc, care îi dăduse sticla ei cu apă când i se făcuse rău în capătul aleii, i-am spus că locuiesc aici, îşi va aminti el, şi aici mă va găsi dacă va dori, ea m-a crezut, deşi am minţit, şi iată că minciuna a devenit adevăr.
426

CAPITOLUL TREISPREZECE

I-a fost stabilit un termen egal cu durata unei sarcini, peste nouă luni vei avea un copil, au asigurat-o în ziua în care a semnat contractul, poate chiar puţin mai devreme, uneori există şi surprize plăcute, într-adevăr, e deja plăcut surprinsă de intensitatea cu care trăieşte această schimbare atât de mult aşteptată şi care face zilele să treacă mai repede. S-a terminat cu tristeţea şi cu timpul pierdut, fiecare clipă liberă le e dedicată lor, comunităţilor evreieşti din Spania, aflate în pragul anihilării, evreilor care au fost forţaţi să aleagă între expulzare şi convertire, între mizeria pribegiei şi renunţarea la credinţa strămoşilor. Poate oare credinţa strămoşilor să ţină loc de casă, de ţară, de siguranţă, la urma urmei e lipsită de iubire, şi totuşi sunt unii care vor spune că numai credinţa este unica siguranţă, familii distruse, comunităţi întregi distruse, exoduri către ţări necunoscute, totul doar pentru a nu renunţa la credinţă. Ce rol a jucat copilul sfânt din La Guardia în această alegere plină de cruzime în faţa căreia au fost puşi sute de mii de oameni? Un copil care n-a existat niciodată în realitate, al cărui trup n-a fost niciodată descoperit, a cărui dispariţie n-a fost anunţată niciodată de nimeni, a reuşit să dezlănţuie o furtună ce a dus către emiterea unui edict de expulzare a tuturor evreilor spanioli, fiindcă
427
în ciuda mărturiilor contradictorii şi a lipsei cadavrului, câţiva evrei din La Guardia au fost condamnaţi, fiind acuzaţi de crimă ritualică. Poveştile descriau cum, în momentul în care copilul a fost legat şi inima i-a fost smulsă din piept, pământul a început să se cutremure, iar soarele s-a întunecat, spuneau de asemenea că fusese furat de la mama lui oarbă şi că, în clipa în care pruncul ei îşi dăduse sufletul, aceasta îşi recăpătase vederea. Oare acuzaţia asta a fost un eveniment singular sau parte dintr-o campanie sistematică ce pregătea terenul pentru apropiata expulzare? Asta era întrebarea pe care o punea în primul articol publicat în urmă cu aproape douăzeci de ani, articolul atât de lăudat de către decan când se întâlniseră în staţia de autobuz, iar ea cedase nervos şi îi spusese întreaga poveste în care era implicată împreună cu Orly şi Emanuel.

însă de data asta nu va lăsa grijile să-i distragă atenţia, deşi are atât de multe motive de îngrijorare, încât îi este aproape imposibil să le numere: cine e copilul care îi este destinat, oare va fi într-ade- văr în stare să lupte cu toate greutăţile care vor veni odată cu el, cum va reacţiona Ghideon şi în ce fel o vor afecta toate astea pe Nitzen, oare mica ei familie se va dezintegra şi, întrebarea cea mai sâcâitoare, oare este într-adevăr fapta ei un act nebunesc ale cărui consecinţe nu vor întârzia să apară, şi fiecare motiv de îngrijorare se ramifică la rândul lui în multe altele, şi totuşi reuşeşte să le ignore, exact ca în urmă cu mulţi ani, când stătea ore întregi în bibliotecă, documentându-se pentru diverse lucrări, redactând primele articole şi eseuri, părând că a pomit-o pe un drum sigur şi bine stabilit. Cât de fericiţi fuseseră anii ăia, oare nu asta îşi dorise întotdeauna? Să înveţe, să-şi lărgească orizontul cunoaşterii, să se agaţe
428
de munca de cercetare serioasă ca de un ţăruş înfipt în pământ, date precise, fapte, lucruri care nu lasă loc pentru imaginaţie, pentru ce ar fi putut să fie, pentru ce nu a fost să fie, ci doar pentru ce a fost, exact cum a fost.

Exact ca atunci, are în faţă o mulţime de cărţi şi, pentru prima oară de la întâmplarea aceea care a abătut-o de la traiectoria ei, cară după ea o funie groasă, care nu se rupe uşor, şi doar din când în când, ridicându-se de la locul ei pentru a-şi dezmorţi oasele, priveşte în jur şi preţ de câteva clipe se întreabă unde se află, dar mai ales în ce timp, fiindcă uneori e adolescenta care învaţă pentru examenele de bacalaureat în exact aceeaşi încăpere, în salonul înghesuit din casa mamei sale, în timp ce alteori resimte ecoul lunilor în care a fost însărcinată cu Nitzen, cât de speriată fusese când Ghideon o părăsise şi nu mai avea pe nimeni alături în afară de Orly, care ar fi trebuit să o susţină, dar care nu făcea decât să-i adâncească şi mai mult tristeţea cu poveştile ei pline de secrete, uitându-se cu aroganţă la pântecele ei tânăr, din ce în ce mai umflat.

Eu nu voi face niciodată copii, o asigura ea fără încetare, nu am de gând să îngrijesc pe nimeni, mi-a ajuns până peste cap că i-am crescut pe fraţii mei mai mici, din cauza lor nici n-am avut copilărie, nu vreau să am grijă decât de mine, iar Dina o asculta perplexă. Poate că are dreptate, poate că e într-adevăr nedreaptă obligaţia asta absolută, fără echivoc, de-a avea grijă de cineva de acum şi până când vei muri, de cineva pe care nici măcar nu-l cunoşti, cineva pe care îl adăposteşti înăuntrul tău fără să ştii dacă îl vei iubi sau nu, şi e singură, măcar dacă ar fi fost Ghideon alături de ea, dacă s-ar fi bucurat de ea şi de sarcina din pântecele ei, atunci s-ar fi simţit cu

siguranţă mai curajoasă, dar el şi-a luat tălpăşiţa, chiar înainte de-a afla că acea fiinţă duplicată se transformase în cele din urmă într-una singură, şi Dina priveşte acum în urmă cu uimire şi îngăduinţă, cât de puţine ştim despre ce ne aşteaptă. Cât de greu i-a fost atunci să suporte gândul că fiinţa aceea micuţă avea nevoie de ea, pe când acum nu mai poate îndura contrariul, că nu va mai exista niciodată pe lumea asta o fiinţă micuţă care să aibă nevoie de ea, că pentru a ajunge la ea trebuie să întoarcă lumea cu susul în jos şi, cine ştie, poate şi acum greşeşte, rătăcind ca un orb prin labirintul propriei vieţi, exact ca atunci, şi poate că ce îi făcea bine pe vremea aia nu i se mai potriveşte azi, însă în clipa în care îndoielile prind să capete putere, le zdrobeşte violent cu piciorul, nu acum, suntem încă în toiul bătăliei, în focul luptei e interzis să te gândeşti la propriile nevoi, trebuie să aştepţi momentul potrivit, ca Ghideon. Ştie că el asta aşteaptă, doar acum câteva zile i-a spus, în cele din urmă nu vei face asta, te cunosc destul de bine, la momentul potrivit îţi vei veni în fire, vei sta faţă în faţă cu acel copil şi te vei întreba ce legătură ai tu cu el şi dacă eşti cu adevărat pregătită să i te dedici trup şi suflet de acum şi până la sfârşitul vieţii.

Uneori, în curgerea asta neregulată a timpului, care când trece prea repede, când zăboveşte prea mult pe loc, lăsând în urma lui o ceaţă groasă, i se face dor de el, de primele zile ale iubirii lor, care rămăseseră gravate pentru totdeauna înlă-untrul ei, oare ce avea atât de misterios încât depăşea puterea de înţelegere a oricărui om? îşi aduce aminte că mama ei încercase să-i schimbe părerea, cum poţi să renunţi la Eitan, oricine şi-ar dori un soţ ca el, faci o greşeală îngrozitoare, iar cuvintele astea dure îi provocaseră plăcere, iată

că reuşise s-o scoată din minţi pe mama ei visătoare, mereu cufundată în sine. Ce ştii tu, o întrebase ea, ce ştii tu despre iubire, fiindcă îşi pierduse orice interes pentru calităţile excepţionale ale lui Eitan din clipa în care îl întâlnise pe Ghideon, şi ştia că mama ei urmărea cu încordare toate schimbările prin care trecea, neputându-şi ascunde uimirea provocată de faptul că tânărul acela desăvârşit din toate punctele

de vedere era interesat de fiica ei, iar acum îi privea tristă cum se despart şi strâmba din nas la vederea bărbatului scund şi introvertit care îi luase locul, însă ea fusese în extaz luni în şir. îi plăcea să se uite în ochii lui care se luminau dintr-odată, îi plăcea să-l asculte, îşi ştergea adesea câte o lacrimă când îi povestea despre mama lui, care murise în floarea vârstei, lăsându-l singur cu tatăl său, un supravieţuitor al Holocaustului alături de care era greu să trăieşti şi care nu făcea decât să repete la nesfârşit cât de rău îi pare şi să-şi ceară scuze pentru că îi dăduse viaţă. Dacă ar fi fost după mine, nu te-ai fi născut niciodată, îl asigura, dar mama ta s-a încăpăţânat, şi acum uite ce s-a întâmplat, a murit şi m-a lăsat cu tine, iartă-mă, copilul meu, pentru că te-am adus pe lumea asta îngrozitoare, îl implora căzând în genunchi, iar micuţul lui fiu îl ierta iar şi iar, şi Dinei îi plăcea să-i mângâie braţul în timp ce stăteau de vorbă, întinşi amândoi pe salteaua subţire, înconjuraţi din toate părţile de pini ce parfumau aerul cu mirosul lor înţepător de răşină, şi aveau impresia că trăiesc într-o sferă superioară, că viaţa care se desfăşoară pe pământul de dedesubt, nu-i poate atinge în nici un fel. Dedesubt se aflau mama şi fratele ei, Eitan şi câteva prietene, însă pe acoperiş, printre coroanele pinilor, totul era plin de viaţă şi profunzime, durerea şi bucuria şi apropierea, îi plăcea să se

simtă aproape de el într-un mod pe care nu-l mai încercase până atunci, nu o împovăra cu problemele lui, dar nici nu-i ascundea nimic, când tăcea era şi ea prezentă în tăcerea lui, iar când vorbea era uimită că alegea exact aceleaşi cuvinte pe care le-ar fi ales şi ea, fără să facă absolut nici un efort. Ii plăcea să se gândească uneori cât îi era de uşor în lumea asta, pentru că nu avea niciodată nevoie de aprobarea ei, cât de bine se simţea în trupul lui îndesat şi musculos, cât de bine se simţea înăuntrul ei, când coapsele ei se încolăceau în jurul spinării lui şi se lipea de el, ca să nu rămână nici un gol între pielea lui şi pielea ei, şi totuşi întotdeauna rămânea, iar efortul de a-l umple imprima acelor zile şi nopţi un gust puternic, care a durat timp îndelungat, ani şi ani la rând, iar uneori chiar şi după aceea, după izbucnirea ostilităţilor.

Ce lucru paradoxal e golul ăsta care se cere umplut, se gândeşte ea, tânjim exact după ce ne înfometează, nu după ce ne poate potoli foamea, dar are impresia că în ultimul timp acest mecanism misterios a fost dat peste cap, din clipa în care echilibrul balanţei a fost distrus şi ceea ce nu există a acoperit aproape în întregime ceea ce există, ca într-o eclipsă de soare, şi chiar dacă uneori simte nevoia să se întoarcă acasă în toiul nopţii, să se strecoare goală în patul lor, să rostogolească bolovanul neînţelegerilor dintre ei şi să se concentreze doar asupra iubirii, sau să îl invite la ea, ezită să-i telefoneze, nu are nici un rost, asta ar putea s-o destabilizeze, poate că nici n-o va mai dori, nu ştie ce se întâmplă în viaţa lui, e mai bine să nu ştie. Când trece prin faţa chioşcurilor cu ziare, priveşte de fiecare dată fotografiile publicate pe primele pagini, recunoscând de departe perspectiva lui proaspătă, pe care a

reuşit să şi-o păstreze de-a lungul anilor. Nu şi-a schimbat programul de lucru, o trezeşte pe Nitzen dimineaţă şi o duce la şcoală, se întoarce devreme ca să stea cu ea seara, face cumpărăturile, găteşte, are grijă să nu stea trează seara până târziu, Dina ştie toate lucrurile astea de la fiica ei, care îi povesteşte amuzată despre peripeţiile „părintelui ei unic“, e grozav, spunea ea cu generozitate, împărtăşindu-i eforturile lui, şi nu se plânge deloc, dar în afară de asta nu ştie nimic altceva, cu cine stă de vorbă, cu cine se vede, ce are de gând să facă, îi e dor de ea, oricum nu poate s-o întrebe aşa ceva pe Nitzen, care - spre surprinderea ei - nu mai e atât de

afectată de schimbarea care s-a produs şi nici de cele care o aşteaptă mai departe.

Aproape zi de zi o vizitează acolo, în casa bunicii, după şcoală, şi curând devine limpede că împărţirea aceleiaşi locuinţe nu încurajează apropierea, pe când ospitalitatea le oferă intervale de timp bine definite şi lipsite de întreruperi de orice fel. De multă vreme nu au mai petrecut atâta timp împreună, observă Dina uimită, uneori are impresia că sunt pe cale să fie despărţite, de aceea îşi dedică întreaga atenţie una alteia, înţelegând amândouă că ceva extrem de preţios se apropie de sfârşit. Să fie oare sfârşitul copilăriei? Sfârşitul vieţii lor comune, al mamei şi al unicei sale fiice, al fiicei unice şi al mamei sale, tocmai despre asta nu vorbesc niciodată, adevărul e că ea a încercat de câteva ori, dar Nitzen s-a împotrivit, încetează, asta vă priveşte pe tine şi pe tata, ţi-am mai spus deja, dacă e atât de important pentru tine, nu renunţa, şi lucrurile se vor aşeza într-un fel sau altul.

Din când în când face câte o glumă pe seama tatălui ei, povesteşte despre eşecurile lui în gospodărie, mi-a făcut toate hainele roz, spune ea cu

ironie, iar pastele lui sunt o adevărată calamitate, niciodată nu reuşeşte să le fiarbă cât trebuie, însă când Dina spune pe un ton precaut, cu siguranţă îţi e greu să trăieşti aşa, să stai doar cu el, Nitzen răspunde, hai, mamă, n-o face pe psihologul cu mine, ştiu că e doar o situaţie temporară şi nu mi se pare chiar atât de greu, o pată de culoare e bine-venită din când în când, oricum am viaţa mea, ştii bine, spune râzând, însă nici despre asta nu vorbeşte, uneori mobilul ei scoate un bip discret, anunţând primirea unui mesaj, iar Nitzen răspunde repede, cu degetele alergând parcă pe taste, alteori se retrage şi poartă convorbiri abia auzite, iar Dina o urmăreşte curioasă, pare că îi este mult mai uşor de când a plecat de-acasă, pare că între ele se înfiripă o nouă legătură, mai relaxată, mai dezinhibată, poate chiar mai sănătoasă? Oare aşa arată sănătatea, depărtată şi uşoară?

Parcă aş veni la after-school, spune ea râzând când intră în casă, mănânc, îmi fac temele şi plec acasă, apoi se aşază pe podeaua din sufragerie şi începe să-şi scoată din ghiozdan cărţile şi caietele, ce mult avem de învăţat la istorie, spune ea scrâşnind din dinţi, până la vară terminaţi cu toate prostiile astea ale voastre, nu-i aşa? Mă bazez pe tine să mă ajuţi să mă pregătesc pentru examenul de bacalaureat, iar Dina îi zâmbeşte, sigur că da, aştept asta de ani de zile, deşi cred că te-ai descurca la fel de uşor şi fără mine, iar după puţin timp se ridică şi se întinde, gata, am terminat, mă duc să văd ce mai face bunica.

Of, de ce doarme atât de mult? întreabă ea pe un ton plângăreţ când se întoarce în camera de zi, voiam să stau de vorbă cu ea, şi Dina spune, important e că pare liniştită, visează, născoceşte poveşti, asta-i place cel mai mult. Nu vrei să ne

plimbăm puţin? propune Nitzen, e foarte frumos afară, se va trezi sigur până ne întoarcem, şi Dina spune, ce idee bună, chiar aveam nevoie de-o gură de aer proaspăt, astăzi nici n-am ieşit din casă.

Nu duceţi lipsă de aer proaspăt pe-aici, remarcă Nitzen, şi vântul le însoţeşte, pândindu-le pe la colţurile clădirilor, rotindu-se în jurul arcadelor ca nişte zâmbete, ciufulindu-le pletele până când aproape le încurcă, hai să sărim, îi spusese Orly atunci, pe acoperiş, hai să murim împreună. Părul i se agaţă de-al lui Nitzen, gălbui ca mierea, şi o priveşte surprinsă, cât de frumoasă e, îmbrăcată într-o jachetă neagră şi strâmtă, fără mâneci, cu un pulover turcoaz aprins, care îi scoate şi mai mult în evidenţă paloarea angelică, şi îi cuprinde umerii cu braţul când ajung la marginea cartierului, unde casele dispuse în şiruri drepte se învecinează cu deşertul. Uite, începe să plouă, spune ea, trebuie să ne întoarcem, dar Nitzen se împotriveşte,

nu încă, picură doar, îţi aminteşti prima umbrelă pe care mi-ai cumpărat-o? îmi plăcea atât de mult încât mă plimbam cu ea desfăcută până şi prin casă, şi Dina zice, nu ne-ar strica o umbrelă acum, uite ce nor negru avem deasupra capetelor, iar când ridică ochii spre cer zăreşte o femeie care tocmai ieşise pe una dintre terasele clădirii din faţa lor ca să strângă rufele întinse la uscat şi care, poate din cauză că tocmai îşi amintise de ea, i se pare a fi Orly, fiindcă se întâmplă adesea să ne gândim la cineva şi imediat după aceea să-l întâlnim în came şi oase, la etajul al doilea, pe o terasă plină de flori, o femeie solidă, frumoasă, cu părul arămiu fluturând în vânt, îşi strânge rufele şi se grăbeşte să intre în casă, oare să fie ea? în primii ani îşi imagina fără încetare că o zăreşte, vederea unor bucle roşcate trezea în ea speranţa şi vinovăţia şi dorul, încercase iar şi
435
iar să-i dea de urmă, să afle ceva despre ea, fără succes însă, oare să fie chiar ea? Ai putea să arunci o privire la numele de pe cutia poştală, ba chiar să suni la uşă, însă preferi să-ţi continui drumul, dacă nu e aici înseamnă că se află în altă parte, într-un loc udat de o altă ploaie, într-o altă casă, într-o altă ţară, oare şi ea îşi aduce aminte de tine în zilele cu vânt puternic?

Pentru că acum ar vrea să înghită vântul ăsta, să-l lase să bată prin ea, s-o smulgă din rădăcini, viaţa se mişcă în cercuri uriaşe, uneori o viaţă de om nu e de-ajuns pentru a trasa un cerc, iar cei care vin din urmă nu mai reuşesc să înţeleagă, adevărul e că nici ea nu mai înţelege deja sensul lucrurilor, nu mai e în stare să rememoreze decât faptele simple dintre lucruri, ce a fost, exact cum a fost, chiar dacă astăzi ar proceda altfel, îşi îmbrăţişează fiica şi păşesc amândouă prin vântul puternic care încearcă să le împingă spre deşert.

Trebuie să-ţi povestesc ceva, spune ea când îi telefonează lui Ghideon în toiul nopţii, iar el pare surprins, de la ziua ei de naştere au vorbit foarte puţin, îţi aduci aminte de Orly? întreabă ea trăgând aer în piept, cred că am văzut-o azi, în cartierul în care locuieşte mama, însă Ghideon nu pare impresionat, da, ştiu că s-a întors în ţară, am dat nas în nas cu ea pe stradă în timp ce o duceam pe Nitzen la balet, aştepta acolo o fetiţă, dar nu cred că locuieşte în Armon Hanatziv. Dar unde anume? întreabă ea, şocată de avalanşa de informaţii care se abate dintr-odată asupra ei, şi el spune, nu-mi amintesc exact, undeva în afara oraşului, şi-a schimbat profesia, acum administrează un fond de asigurări, am impresia, nu-mi amintesc prea bine, am întâlnit-o cu destul de mult timp în urmă. De ce nu mi-ai spus nimic atunci când încă îţi aminteai, întreabă ea, de ce
436
mi-ai ascuns faptul că v-aţi întâlnit? Şi el zice, e un subiect atât de sensibil pentru tine, nu ştiam cum vei reacţiona, într-adevăr, cum va reacţiona, în ce fel îi schimbă viaţa informaţia asta, vino la mine, Ghideon, dragul meu, şopteşte, iar el răspunde, cum aş putea veni, am aici o copilă a cărei mamă a plecat de-acasă, acum sunt un părinte singur.

Copila ta e deja mare, spune ea râzând, o poţi lăsa singură o oră sau două, dar el şuieră printre dinţi, atât consideri că merit, o oră sau două? Şi dacă vreau mai mult? O briză uşoară adie către ei dinspre zilele acelea, dinspre povestea de dragoste pe care au trăit-o împreună, o perioadă scurtă pentru istoria umanităţii, dar care înseamnă aproape douăzeci de ani din vieţile lor, şi ea îşi aduce aminte cum o susţinea pe vremea aceea, ai procedat bine, nu te mai învinovăţi, ţi s-a făcut o nedreptate, postul ăsta ar fi trebuit să fie al tău, şi întreabă, are familie, are un soţ şi copii? Iar el spune, vorbea atât de repede încât abia dacă o puteam urmări, însă cu siguranţă era însoţită de unul sau doi copii.

Ce e un fond de asigurări? întreabă ea, iar el răspunde ironic, vrei neapărat să afli chiar în momentul ăsta? Şi ea spune, nu tocmai, pot să aştept până când vii aici să-mi explici, dar el răspunde, îmi pare rău, Dina, nu are nici un rost, în clipa în care mă vei anunţa că ai renunţat la planul tău, voi veni bucuros, copilul ăsta al tău s-a interpus între noi doi, trebuie să alegi, şi ea încearcă să-şi stăpânească vocea, noapte bună, Ghideon, dragul meu, iar el oftează, noapte bună, şi Dina îl vede întinzându-se în patul lor, citind fără ochelari, cu cartea aproape de ochi, căzându-i pe faţă în clipa în care adoarme, cu veioza micuţă încă aprinsă, nu, nu vrea să-l piardă, amănuntul
437
ăsta din urmă îi e atât de drag, lumina slabă a veiozei lui de citit, dar nu poate renunţa nici la copil, se dă jos din pat şi începe să se plimbe prin casă, aruncă o privire în camera mamei, care stă culcată pe spate, cu ochii închişi şi mâinile împreunate pe pătură, cu toate mădularele aranjate exemplar, ca un mort în cosciug, şi se gândeşte iar la această nouă fază din existenţa mamei sale, care în ultimul an s-a preschimbat într-o entitate aproape imaterială.

La vârsta la care cei mai mulţi bătrâni sunt preocupaţi doar de propriile dureri fizice, fiind o adevărată povară pentru familiile lor din pricina trupurilor decăzute şi a minţilor rătăcite, mama ei reuşeşte să plutească deasupra tuturor nevoilor trupeşti, nu cere nimic şi nu se plânge niciodată, o lasă pe Rahela s-o spele şi să-i schimbe pam- perşii, mestecă docilă şi îşi ia pastilele, dar mai ales aproape că nu-şi face simtă prezenţa în lumea reală, şi totuşi, în puţinele clipe în care rămâne trează, îi uimeşte cu observaţii lucide şi logice, încât Dina are impresia că doar se preface adormită, că de fapt îi ascultă fără încetare, că le urmăreşte toate mişcările, vrând parcă să afle cum îşi vor duce viaţa după moartea ei, cufundată într-o a treia formă de existenţă, care nu e nici viaţă, nici moarte, nici creştere, nici stagnare.

Distincţia asta grosolană e mult prea simplistă, încearcă să spună mama ei, căci se pare că tocmai însuşirile care i-au făcut viaţa grea de-a lungul timpului îi sunt benefice acum, când zilele i se apropie de sfârşit, unii oameni trăiesc bine, alţii mor bine, dar cât de tare i se potriveşte ei această a treia formă de existenţă, trăsăturile ei au căpătat o nobleţe nouă, bună, mamă, tocmai în locul unde toată lumea se ofileşte tu înfloreşti, spune
ea cu voce tare, iar maică-sa deschide ochii si îi
7>
438
aruncă un zâmbet şiret, şi Dina nu are nici cea mai vagă idee dacă în spatele lui se ascunde o înţelegere profundă sau dacă e pur şi simplu o grimasă, şi se prăbuşeşte epuizată în fotoliul din faţa ei. De unde ştim ce e bine să faci? De unde ştim ce e greşit? Numai odată cu trecerea anilor tabloul devine clar, şi în ciuda faptului că mama ei rămâne tăcută, Dina are impresia că ştie răspunsurile, ştie că nu există răspunsuri, că cele mai multe lucruri nu sunt nici pe deplin bune, nici pe deplin greşite, întrebarea e în ce fel ne raportăm noi la ele, pentru că un nou zâmbet i se iveşte pe buze, iar degetele i se mişcă în cercuri pe braţ, ca şi cum ar ţine un creion şi ar scrie ceva, iar Dina se întinde în fotoliu, simţindu-se protejată cum nu s-a mai simţit niciodată până acum. în ce fel ar mai putea bătrâna asta muribundă s-o protejeze? Ce gând amuzant, şi totuşi puternic şi viguros, i se pare că dacă va cădea, ea o va prinde, ţinând-o într-o strânsoare la fel de delicată precum pătura pe care o trage din dulapul deschis şi cu care se înveleşte, apoi adoarme, stând în fotoliu, în faţa mamei ei care zâmbeşte fără încetare, e mai bine că Ghideon n-a venit, se gândeşte, am petrecut destule nopţi alături de el până acum, dar n-am mai

trăit niciodată o astfel de noapte, şi nici nu voi mai trăi, pentru că totul e pe cale să se schimbe.

Dimineaţă o trezeşte ţârâitul telefonului şi se simte puţin emoţionată văzându-i numele pe ecran, poate regretă că m-a refuzat, poate îmi propune să vină la noapte, dar vocea lui e tăioasă şi intră direct în subiect, Nitzen s-a întors acasă în zori, iar de atunci zace în pat şi plânge încontinuu, îi raportează, nu vrea să-mi spună ce s-a întâmplat. Trebuie să plec curând, aşa că ar fi bine să stai aici cât lipsesc, nu poate fi lăsată singură, şi ea

spune, sigur că da, vin imediat, îmbrăcându-se în grabă şi luându-şi la revedere de la Rahela, care deretică deja prin bucătărie, fredonând o melodie sentimentală. Ce i s-a întâmplat, ce ar putea fi, ieri-seară, când s-au despărţit, totul era bine, cu siguranţă are legătură cu băiatul ăla, fetele cad la pat numai din cauza necazurilor în dragoste, şi când intră în clădire, Ghideon coboară deja scările, nu l-a mai văzut de aproape o lună, iar inima i se înmoaie, deci nu aveai nici o copilă acasă, îşi aminteşte ea, ai fi putut veni la mine.

Anunţă-mă dacă reuşeşti să scoţi ceva de la ea, o întrerupe el, iar ea spune, sigur că da, te întorci până la patru? Am cursuri după-amiază, şi el răspunde, nici o problemă, şi deja a dispărut, în timp ce ea rămâne în picioare în faţa uşii apartamentului, care îi pare dintr-odată foarte mare şi spaţios în comparaţie cu cel al mamei sale, surprinsă de cât de bine e întreţinut în lipsa ei. Curat şi ordonat, se deschide în faţa ochilor ei, în chiuvetă nu sunt vase murdare, frigiderul e plin, motanul moţăie pe canapea, gras şi bine îngrijit, şi intră în camera lui Nitzen, draperia flutură cu putere deasupra patului, prin fereastra deschisă pătrunde un vânt rece, şi ea se grăbeşte s-o închidă, însă un ţipăt ascuţit îi opreşte braţul, n-o închide, nu am aer, mă sufoc.

Ce s-a întâmplat, Nitzen, draga mea, întreabă ea aşezându-se pe pat şi încercând să tragă spre ea spinarea încordată a fetei, dar copila se retrage în clipa în care îi simte atingerea, lasă-mă în pace, ţipă ea descoperindu-şi chipul, faţa îi e roşie şi are pleoapele umflate de plâns, iar Dina o îndeamnă, povesteşte-mi ce s-a întâmplat, dă-mi voie să te ajut, şi fiica ei clatină din cap în timp ce lacrimile îi curg şiroaie, nu mă poţi ajuta, vreau să mor.

Linişteşte-te, draga mea, aşa te simţi acum, dar peste o zi sau două te vei simţi altfel, o asigură

ea, ce s-a întâmplat, te-a părăsit? Nitzen o priveşte surprinsă printre şuviţele de păr umed, cine? se bâlbâie ea pentru o clipă, apoi întreabă, de unde ştii? Şi Dina spune, doar v-am văzut aici împreună, în urmă cu numai câteva luni, încă nu înţeleg de ce-a fost nevoie să mă minţi.

Pentru că e mai mare, se tânguie Nitzen, mă temeam că, dacă vei afla câţi ani are, nu-mi vei mai da voie să mă întâlnesc cu el, e cu nouă ani mai mare decât mine, şi Dina spune, la vârsta asta e într-adevăr o diferenţă destul de mare, uluită că fiica ei îi atribuie o asemenea autoritate, forţa de-a despărţi un cuplu care se iubeşte. Deci aţi fost împreună tot timpul ăsta? încearcă ea să afle fără a forţa lucrurile, iar Nitzen se ridică în capul oaselor şi se sprijină cu spatele de perete, şter- gându-şi lacrimile cu dosul palmei, nu chiar, răspunde ea, el voia foarte mult, dar mie îmi era teamă, a durat foarte mult până i-am cedat, iar acum regret amarnic, mormăie trăgând pătura pe ea, iar Dina întreabă, ce anume regreţi?

Sâmbătă am avut casa numai pentru mine, şopteşte ea dintr-o suflare, tata a fost plecat, aşa că l-am invitat aici şi ne-am petrecut toată ziua împreună, şi până la

urmă, ştii tu, s-a întâmplat, pentru prima dată, fiindcă eu am vrut mereu să aştept, simţeam că e mult prea devreme pentru mine, dar sâmbătă ne-am distrat foarte bine împreună şi m-am gândit, de ce nu, îl iubesc atât de mult, iar el mă iubeşte pe mine, însă după ziua aia nu m-a mai sunat, iar eu nu mi-am făcut prea multe griji, mă gândeam că e ocupat, dar ieri, după ce-am plecat de la tine, am trecut pe la el şi s-a purtat foarte rece cu mine, de parcă am fi fost doi străini, apoi mi-a spus că el a trecut deja la un alt nivel, că s-a întâlnit cu fosta lui prietenă şi şi-a dat seama că vrea să se întoarcă la ea, exact după ce am făcut dragoste, nu voi mai fi niciodată cu nimeni, şi Dina asimilează în tăcere informaţiile dureroase, trupul i se chirceşte în timp ce cuvintele o lovesc cu pumnii lor încleştaţi. Aşa ceva nu s-a întâmplat, de ce s-a întâmplat, va avea grijă ca lucrul ăsta să nu se întâmple, dar s-a întâmplat deja, iată că a venit clipa în care nu mai poţi face nimic pentru ea, cât de amară e neputinţa unei mame care poate face orice, cât de uşor îi era s-o facă fericită când era mică, vată pe băţ, îngheţată, luna de pe cer, dar acum a fost părăsită încă de la începutul vieţii ei amoroase, şi simte că l-ar putea face bucăţele pe tânărul ăla, cum îndrăznise să-i fure fecioria, stătuseră amândoi culcaţi pe pat ca nişte gemeni în pântecele mamei lor, cât de tare o înfricoşase priveliştea aia, oare din cauză că intuise despărţirea strecurându-se între ei, o părăsise exact ca fratele ei geamăn la începutul vieţii sale pe pământ, lăsând-o să bâjbâie de una singură pe întuneric, ca un iepure înfricoşat.

Îmi pare rău, draga mea, oftează ea, mângâ- indu-i prudent braţul subţire, e într-adevăr îngrozitor de greu, dar cu toţii trecem la un moment dat prin asta, într-un fel sau altul, cel mai important e să nu te învinovăţeşti pentru nimic, să nu laşi întâmplarea asta să-ţi tulbure siguranţa de sine, dar Nitzen o întrerupe, of, mamă, sigur că totul s-a întâmplat din vina mea, l-am dezamăgit, e clar, dacă mă dorea atât de mult, cum se face că dintr-odată şi-a schimbat cu totul atitudinea? Şi Dina se revoltă, ce vrei să spui, e o prostie, sunt bărbaţi care îşi pierd interesul după ce obţin ce vor, iar asta e o problemă care îi priveşte, cum ai putea să te învinovăţeşti pentru aşa ceva? Gândurile astea nu-ţi fac deloc bine, renunţă la ele.

Şi ţie ţi s-a întâmplat aşa ceva? întreabă Nitzen printre suspine, iar Dina îşi doreşte să poată inventa pentru ea cea mai crudă poveste din lume. Nu tocmai, recunoaşte ea, dar asta numai din cauză că mi-a fost atât de frică să nu fiu respinsă încât am preferat să rămân singură, imaginează-ţi că am avut primul prieten la douăzeci şi patru de ani, dar şi cu el am fost numai pentru că el mă dorea foarte mult, şi Nitzen oftează, poate că e mai sănătos aşa, măcar nu te-a rănit nimeni, însă Dina o întrerupe, ce e sănătos în toată treaba asta? M-am rănit singură, nimeni nu ne poate face mai mult rău decât ne facem noi înşine.

Deci ai fost cu tata numai pentru că el te dorea? întreabă ea, iar Dina spune, nu, cu tatăl tău a fost diferit, din câte se pare, dragostea pentru el a fost mult mai puternică decât frica, dar te rog să mă crezi când îţi spun că am fost părăsită de foarte multe ori, Nitzen, draga mea, numai oamenii care se dedică trup şi suflet pot fi părăsiţi, iar oamenii care nu se dedică niciodată nimănui nu trăiesc cu adevărat, nu luptă, nu se dezvoltă, îmi pare rău, copila mea, ăsta e preţul vieţii, al îndrăznelii, dar nu renunţa, aşa cum mi-ai spus chiar tu, nu renunţa la ce e important pentru tine, însă Nitzen o întrerupe, ajunge, mamă, cât patos, şi pentru prima dată faţa umflată de plâns îi e luminată de un zâmbet, iar Dina se simte stânjenită, cred cu adevărat în ce-ţi spun, şi Nitzen zice, sigur că da, dar de ce sună ca şi cum ţi-ai lua rămas-bun de la mine?

Când se suie în maşină după terminarea cursurilor, se trezeşte mergând pe

drumul spre casă, şi nici măcar nu se miră că mâinile şi picioarele o conduc într-acolo, fiindcă ăsta e modul ei de-a se întoarce acasă, aproape indiferent, fără jurăminte
443
şi promisiuni, chiar şi în clipa în care vor sta toţi trei în jurul mesei, pentru prima dată după multe săptămâni, şi vor lua cina împreună, o vor face tot cu indiferenţă, la fel va fi şi în clipa în care va fi invitată să-şi cunoască noul copil: iată copilul, vrei să fii mama lui? Iată momentul adevărului, oare vei fi în stare să-i faci faţă? Te cunosc, i-a spus el, vei reveni cu picioarele pe pământ, vei fugi de-acolo ca din puşcă, şi dacă are dreptate, pentru că în seara asta, stând între ei doi, nu-i lipseşte absolut nimic, iat-o pe Nitzen mâncând cu poftă din ouăle pregătite de Ghideon, înmuind pâinea proaspătă în gălbenuşul moale, părând să-şi mai fi revenit, iar Dina simte surprinsă cum îşi recapătă încetul cu încetul forţa aceea maternă de consolare. Niciodată nu-i trecuse prin minte că mama ei ar putea s-o ajute, ba din contră, întotdeauna se aştepta să îndrepte spre ea un deget acuzator, ţi-am spus, te-am avertizat, însă acum, când abia dacă mai poate vorbi şi e puţin probabil să mai înţeleagă ceva, are impresia că o ajută, iar Dina e dispusă să se agaţe chiar şi de un pai, să primească îmbrăţişarea braţelor ei uscate, şi cine ştie, poate că Nitzen e totuşi mai puternică decât mine, se gândeşte, dacă aş fi fost în locul ei, aş fi plâns zile în şir, n-aş fi mâncat pâine proaspătă cu ouă, ci aş fi vomitat totul din mine, nu mi-aş fi găsit liniştea, nu mi-aş fi găsit liniştea, în timp ce ea se aşază deja pe canapeaua din faţa televizorului, mamitati, îi strigă zâmbind dulce, ca atunci când era mică, haideţi să ne uităm cu toţii la un film! N-am mai făcut de mult asta! Şi ei îi zâmbesc exact ca pe vremuri, cât de încântătoare poate fi, o iepuroaică mică, o veveriţă dulce şi agilă. Cât de mult le plăcea să se piardă în certuri nesfârşite, cu ce seamănă, cu o iepuroaică sau cu o veveriţă, ce să-i dăm de mâncare, morcovi
444
sau alune,'iar acum a fost părăsită, însă degetele ei sunt deja pe telecomandă, verificând opţiunile. Să găsim ceva care ne place la toţi, propune ea, iar veselia ei e atât de ciudată încât Dina începe să suspecteze, chiar să spere din toată inima, că întreg scenariul ăsta a fost pus la cale pentru a o face să se întoarcă acasă, şi se uită întrebător la Ghideon. Las-o baltă, râde el, nu vei găsi nici un film care să ne placă la toţi, cât e de tăcut în seara asta, înghiţindu-i în tăcere prezenţa, păstrând distanţa, unde a fost sâmbăta trecută? Cu cine?

încetează, tată, întotdeauna strici totul, se plânge Nitzen, uitaţi, ăsta e un film pe care mi l-au recomandat prietenele mele, veniţi, şi Dina se aşază imediat pe canapea alături de ea, ce contează la ce film se vor uita, important e să fie împreună, toţi trei, să retrăiască apropierea aceea uitată a unei seri petrecute acasă, în familie, dar Ghideon bombăne, ca de obicei, despre ce-i vorba? Ştii că urăsc melodramele, haideţi mai bine să ne uităm la un documentar, dar Nitzen îl ceartă, of, cât eşti de cicălitor, e un film despre un profesor care are o aventură cu o elevă de-a lui, iar ea naşte un copil pe care îl dă spre adopţie, după care lucrurile se complică.

Sigur că lucrurile se complică, mormăie Ghideon aruncându-i Dinei o privire îngheţată, însă ea întoarce capul şi îşi împreunează mâinile, iar Nitzen întreabă, ce se întâmplă? E din cauza adopţiei? Ups, cât de sensibili sunteţi, haideţi, treceţi peste asta, sunteţi oameni în toată firea, după care stinge lumina şi îşi încrucişează picioarele, punând capul pe umărul Dinei, uluită de întorsătura neaşteptată şi inexplicabilă pe care o iau lucrurile, atât cele din viaţa ei, cât şi cele de pe ecran, unde copilul îi este oferit spre adopţie tatălui său biologic, care
445

nu ştie absolut nimic până când eleva revine în viaţa lui, şi atunci din fotoliul unde stă Ghideon se aude un sforăit puternic, iar Dina îşi şterge lacrimile care i-au udat necontenit obrajii în ultima oră, ce oribil, Nitzen, ce film înfricoşător, şi Nitzen se smiorcăie în braţele ei, aşa e, nu ştiu de ce-au fost prietenele mele atât de încântate.

Suntem înconjuraţi de enigme, oftează Dina, unele mai mari, altele mai mici, tâmplele îi zvâcnesc şi o doare capul, ce încearcă să-i spună fiica ei, ce încearcă să-i spună evenimentele din seara asta, cât de derutante sunt semnele pe care le primeşte, iar în momentul în care Ghideon sforăie din nou, Nitzen izbucneşte într-un hohot de râs, însă vocea i se frânge pe dată, of, mami, îl iubesc atât de mult, nu se poate să se fi terminat totul, nu voi mai iubi niciodată pe nimeni la fel de mult, şi Dina o strânge la piept, timpul se va îngriji de asta, copila mea, cu fiecare zi ce trece îţi va fi tot mai uşor, vei mai iubi mulţi alţi oameni, îţi promit, spune ea mângâindu-i uşor spinarea, dragostea asta nouă-veche a fiicei ei se revarsă dintr-odată asupră-i, amintindu-i cât de apropiate erau odată, amintindu-i de copilăria ei, ea există şi e a ta, poate asta vei înţelege când va sosi momentul adevărului, a existat într-adevăr şi, chiar dacă nu se va mai întoarce niciodată, îţi vei aminti din când în când clipele astea până la sfârşitul vieţii, ăsta nu e soarele, ci doar amintirea soarelui, o rază de căldură îndepărtată, cei mai mulţi oameni se mulţumesc cu atât, dar cum rămâne cu tine?

Vreau să dorm, spune Nitzen plângând, vreau să dorm şi să nu mă mai trezesc, cum e posibil să nu mă mai iubească? Iar Dina o bagă în pat şi o înveleşte cu pătura, focul din sobă s-a stins şi răcoarea începe să cuprindă întreaga casă. Nimeni nu-ţi poate lua povestea de dragoste pe care ai
446
trăit-o, Nitzen, e a ta, nimeni nu-ţi poate lua nici dragostea pe care ai dăruit-o, nici pe cea pe care ai primit-o, ea va dăinui mereu în adâncul tău, pe temeliile ei se vor ridica iubirile viitoare pe care le vei cunoaşte mai devreme sau mai târziu, o asigură Dina, suntem precum ciclamele, ca toate plantele cu bulbi şi tuberculi, avem capacitatea de-a depozita şi de-a renaşte, mă auzi?

Da, mami, încuviinţează copila murmurând, cu ochii închişi, întorcându-se pe-o parte, şi Dina se apleacă asupra ei sărutând-o iar şi iar pe frunte, până când respiraţia îi devine regulată şi adoarme. Nu există nici un motiv de îngrijorare, doarme, mănâncă, îşi va reveni, cât de mult mi-ar plăcea să-i pot lua durerea cu mâna, dar îşi va reveni, are puterea, apoi se ridică şi intră cu paşi precauţi în dormitor, ca şi cum ar încălca o graniţă, priveşte patul dublu pe care aşternuturile sunt aranjate cu grijă, din cine ştie ce motiv, pare că n-a mai dormit nimeni aici de multă vreme, mă întorc la casa mea, la fiica mea, la patul meu, atunci de ce am impresia că tocmai îmi iau rămas-bun de la toate astea?

Fiindcă peste şapte zile o va trezi telefonul, imediat după miezul nopţii, în timp ce afară plouă cu găleata, cu tunete şi fulgere, iar ea va răspunde cuprinsă de panică, sigură că e fratele ei, care o va anunţa că mama lor a murit. Mamă, mamă, inima îi bate gata să-i sară din piept pe când bâjbâie după receptor pe întuneric, dar la celălalt capăt al firului se aude o voce cu un puternic accent rusesc rostindu-i numele, Dina? Sunt Tania, de la agenţie, ţi-am spus că există şi surprize plăcute, iată, ne-au adus un copil, puteţi veni să-l vedeţi, îţi voi trimite prin e-mail fotografia lui şi câteva date personale, te rog să-mi dai un răspuns mâine.
447

Serios? Atât de repede? bâiguie ea uluită, şi Tania ezită puţin, îţi voi spune adevărul, ar fi trebuit să meargă în îngrijirea altei familii, sunt multe pe listă înaintea voastră, dar aceasta a venit să-l vadă şi nu s-au înţeles, aşa că a refuzat să-l înfieze,

iar după ce un copil a fost refuzat o dată e mult mai greu să fie acceptat de către cineva, prin urmare m-am gândit la voi, fiindcă sunteţi presaţi de timp, având în vedere vârsta înaintată a soţului tău.

Cum adică nu s-au înţeles? întreabă ea speriată, iar Tania spune, nu ştiu exact, nu se potriveau, după părerea mea au făcut o greşeală, dar poate că de pe urma greşelii lor veţi trage voi foloase, pe scurt, te rog să-mi dai un răspuns mâine, noapte bună, şi Dina respiră gâfâit, aşteaptă o clipă, Tania, spune-mi câte ceva despre copil, câţi ani are, cum îl cheamă, ce se ştie despre originile lui?

Are doi ani, îi răspunde Tania nerăbdătoare, ţi-am trimis un mesaj cu toate datele pe care le avem despre el, dosarul medical şi o fotografie, nu te speria când citeşti dosarul medical, sunt trecute în el şi boli de care copilul nu suferă, pentru că e interzis să scoţi de-acolo un copil sănătos, şi Dina întreabă, atunci de unde ştim în ce stare de sănătate se află? Iar Tania răspunde, îţi explic mâine, e un limbaj codificat pe care noi îl cunoaştem, te pot asigura că acest copil e sănătos, într-o mai mică sau mai mare măsură, nu renunţaţi la el, dacă îl refuzaţi, s-ar putea să dureze foarte mult după aceea, s-ar putea chiar ca legea să se schimbe în defavoarea voastră, şi Dina se dă jos din pat ameţită, inima îi bate nebuneşte, trimiţând unde de şoc în jur, întreg trupul ei e o inimă uriaşăjşi întreaga clădire pulsează în ritmul bătăilor ei. Asta e momentul adevărului, ăsta e
448
începutul, la miezul nopţii, când cerul se deschide deasupra capului ei, şi iese pe balconul închis, unde o întâmpină un frig crâncen, dar nu porneşte caloriferul. Vrea să tremure de frig, să-şi audă dinţii clănţănind, vrea să vadă câmpiile brăzdate de fulgere ale cerului, vrea să fie lovită şi ea de un fulger, se roagă să-i fie trimis un semn, pentru că importanţa acestui moment e covârşitoare şi se clatină sub povara lui, a venit devreme, înainte de-a fi apucat să se pregătească aşa cum se cuvine, mai înspăimântător decât s-ar fi aşteptat, însă se pare că aşa sunt toate întâlnirile cu destinul, deşi e adevărat că astfel de întâlniri au loc clipă de clipă în viaţa unui om, aici e vorba despre un impact frontal, de a cărui intensitate eşti cât se poate de conştient, oare acum primeşte posibilitatea de-a alege, oare acum învaţă ce înseamnă lipsa oricărui sprijin, dimensiunea responsabilităţii, dimensiunea mizei, dimensiunea depărtării, să călătorească săptămâna asta până în Siberia, la mijlocul lunii decembrie, ca să întâlnească un băieţel de doi ani, oare îi vei putea fi mamă, şi porneşte calculatorul, voi şti imediat, murmură, îi voi vedea fotografia şi voi şti dacă e copilul meu, îl voi privi în ochi şi voi şti dacă el îmi e sortit. Mâinile îi tremură pe taste şi se chinuie să zărească literele, însă o lumină puternică inundă balconul şi imediat după aceea se aude un tunet asurzitor, care face — spre spaima ei — ecranul pe care îl are în faţă să se stingă, la fel şi felinarele de pe stradă, se pare că ultimul fulger a făcut să cadă reţeaua de curent. Celor mai mulţi dintre locatarii de pe stradă nici nu le pasă, fiindcă dorm adânc, cuibăriţi în paturile lor calde, dar pentru ea este de nesuportat, aşteaptă un copil şi e convinsă că în clipa în care îi va vedea fotografia va şti, se aşteaptă să aibă îndoieli, dar nu se
449
întâmplă asta, poate că aşa trebuie să fie, să spună da fără să ştie nimic, fără să vadă nimic.

Felinarele de pe stradă se aprind, iar odată cu ele şi calculatorul din faţa ei, copile copile copile, şopteşte, cât de lung ţi-e drumul până la cutia mea poştală. Iată c-a ajuns în cele din urmă, deschide pur şi simplu mesajul şi îl vei vedea, iată-1, un băieţel stând în picioare, cu o carte în mână, cu păr blond şi rar, cu faţă prelungă şi ochi închişi la culoare, apropiaţi unul de celălalt, o priveşte fără să zâmbească, are

fruntea înaltă şi buzele strânse, e serios şi grav, e străin. Nu seamănă cu Nitzen, aşa cum sperase, nu seamănă cu geamănul pierdut care trăieşte în imaginaţia ei, nu seamănă cu ea sau cu Ghideon, nu e drăgălaş, nu e fermecător, nu încearcă să impresioneze, nu cere să fie luat, pare că s-a resemnat să fie abandonat, pare că spune, mă voi descurca şi fără tine, nu îi uşurează deloc situaţia, nu-i trimite nici un semn.

îl cercetează din nou din cap până-n picioare, poartă o pereche de sandăluţe roşii, pentru fetiţe, şi şosete albe, nişte pantaloni deschişi la culoare, ajustaţi pentru el, ce par să fi aparţinut unui adult foarte scund, şi o cămaşă în dungi cu mâneci scurte, mult prea mare pentru el, de un verde decolorat cu alb. Un zâmbet amar îi întinde buzele când îşi aduce aminte de cămaşa lui Avner, oare ăsta să fie semnul pe care îl aştepta de la el? Iată-l pe fratele ei frumos, îmbrăcat cu cămaşa lui în dungi, alergând pe câmp spre braţele deschise ale mamei, râzând în hohote, în timp ce ea stă deoparte, privind dragostea lor cu ochi severi, cât de îngheţată îi e privirea, oare la fel îi privea şi ea pe mama şi pe fratele ei? Oare ştie să zâmbească, oare a zâmbit vreodată?

N-a mai văzut niciodată un asemenea copil, nu e tocmai un copil, e un bărbat în miniatură,

un homunculus sceptic şi serios, de fapt, el e cel care o cercetează pe ea, el caută un semn, iar ea se chirceşte sub greutatea privirii lui, fiindcă aşa arată momentul adevărului, fiindcă abia în clipa în care eşti pus faţă în faţă cu el înţelegi ce greşeală faci, ce luptă te aşteaptă în continuare. Abia atunci îţi dai seama cât de departe e realitatea de amestecul acela de căldură şi blândeţe la care ai visat, te cunosc, nu ai puterea să faci asta, apoi se dezlipeşte de fotografie şi deschide cel de-al doilea fişier, o mulţime de documente pline de termeni pe care nu-i înţelege, tot felul de date amănunţite despre teste, analize şi diagnostice, vaccinuri de imunizare şi internări în spitale, însă când reuşeşte să le descifreze se îngrozeşte, aşa că se întoarce îndată la fotografie, care după această scurtă despărţire îi pare deja familiară. Cine eşti tu, copile? Nimic din toate datele astea pe care le-am primit despre tine nu-mi spune ceva cu adevărat important, în cutare zi ai fost vaccinat, iar în cutare zi, consultat, dar cine eşti tu? Destinul meu e în mâinile tale în aceeaşi măsură în care destinul tău se află în mâinile mele, şi Dina priveşte cartea pe care copilul o ţine în mâinile micuţe, pe copertă are desenată o pisică albă, cu un aer de nobleţe, cu o lăbuţă neagră şi una maro, exact ca motanul lor, cum de nu observase mai devreme lucrul ăsta? Oare să fie ăsta semnul? Oare ne putem ghida după semne atât de mărunte când ne aflăm în faţa unei decizii atât de importante?

în lumina fulgerului, are impresia că faţa copilului devine palidă şi întinde prudent un deget spre obrajii lui, în curând se va auzi tunetul, şopteşte, dar nu-ţi fie teamă, mama are grijă de tine, fiindcă momentul adevărului pare să sufere o schimbare, o schimbare la care nu se aşteptase şi pe care n-o poate înţelege deocamdată. Nu, nu nevoia

de-a primi de la el blândeţea şi căldura pe care le primise de la fiica ei o vor face să-l înfieze, dimpotrivă, tocmai datorită generozităţii cu care a primit şi a dăruit la rândul ei, va fi în stare acum să crească acest copil, pentru că totul se află acolo, depozitat înăuntrul ei, exact aşa cum a asigurat-o pe Nitzen, chiar dacă nu va mai fi niciodată la fel, chiar dacă nu va retrăi niciodată clipele acelea. Nu e soarele, ci doar amintirea soarelui, şi nimeni nu i-o va putea lua vreodată, iar dintr-odată gestul ei capătă o altă faţă, faţa dură a copilului, care se potriveşte perfect cu noaptea asta, când ploaia

biciuie acoperişurile, iar ea deschide una dintre ferestre şi scoate capul afară, în bătaia picăturilor reci care-i cad pe ceafă şi i se preling pe mâini în jos.

Dinţii îi clănţăne în timp ce-şi croieşte drum pe bâjbâite spre camera obscură, unde doarme Ghideon de când s-a întors ea acasă, mâinile o usturä când se strecoară în patul lui ca o pisică fără stăpân. Are senzaţia că vârfurile degetelor îi sunt acoperite cu o pojghiţă de gheaţă, să fie oare gerul Siberiei venit odată cu fotografia copilului? Ce e? întreabă el în şoaptă şi braţele lui o înlănţuie, oferindu-i căldura lor somnoroasă, ca şi cum ar fi uitat că nu se mai ating, că aproape nu-şi mai vorbesc, iar Dina se simte încurajată de gestul lui şi îşi aşază capul umed pe pieptul soţului ei. Ghideon, dragul meu, ascultă, ne-au găsit un copil, trebuie să mergem acolo, vino să vezi o fotografie cu el, o am pe calculator, dar spre îngrijorarea ei o dă la o parte cu violenţă şi se ridică în capul oaselor, ce? Despre ce vorbeşti? N-am de gând să văd nici o fotografie cu nici un copil şi nu merg nicăieri!

Dar mi-ai promis, mi-ai promis! strigă Dina trăgându-l de braţ, mi-ai promis că vei veni cu
452
mine, însă el o îndepărtează din nou, linişteşte-te, vrei să o trezeşti pe Nitzen? Nu ţi-am promis nimic, de luni întregi îţi tot repet că eu n-am nevoie de aşa ceva, dar tu m-ai ignorat, aşa cum ignori întotdeauna ce nu-ti place să auzi, însă ea nu renunţă, dar mi-ai promis că vei merge cu mine, nu mă vor lăsa să-l văd dacă mă voi duce acolo singură, după cum cere legea, trebuie să mă însoţeşti.

Nu ţi-am promis nimic, spune el, nici măcar nu credeam că se va ajunge aici, credeam că îţi va trece şi voiam doar să trag de timp, şi ea şopteşte cu glas răguşit, voiai să tragi de timp? Nu mi-ai promis nimic? Are impresia că oasele îi sunt zdrobite de forţa acestei lovituri şi îşi priveşte fix braţele, deşi la suprafaţă totul pare intact, sub piele fiecare oscior se dezintegrează. Cum se va ridica în picioare şi va ieşi de-acolo, cum îşi va întinde mâinile spre copil, se va târî pe burtă ca un şarpe prin stepele înzăpezite ale îndepărtatei Siberii, poate c-a ajuns deja acolo, pentru că îi este atât de frig, niciodată nu i-a mai fost atât de frig, un frig ce radiază din mijlocul trupului ei, din cordonul ombilical tăiat cu o foarfecă şi desprins de corpul mamei sale, la fel au smuls-o şi pe Nitzen de lângă ea, la fel şi pe copilul din fotografie de mama lui care l-a părăsit, o pereche de foarfeci ascuţită se plimbă nestingherită pe străzi, smulgându-i pe oameni de lângă cei dragi, condamnându-i la singurătate. Ghideon, spune ea în şoaptă, nu-ţi cer decât un singur lucru, vino cu mine acolo, fă tot ce ţi se cere din punct de vedere legal şi după aceea vei fi liber, nu vei avea nici o obligaţie faţă de acest copil.

Eşti normală? bombăne el, nu plec în Siberia în toiul iernii, până şi Stalin a avut mai multă milă de bătrâni şi nu i-a trimis în Siberia în miezul
453
iernii, poate la primăvară, dacă chiar nu am de ales, şi ea îşi cuprinde gâtul cu mâinile, simţind că se sufocă, nu avem de ales, nu avem de ales, tocmai ne-au oferit un copil deosebit, dacă nu mergem îl vom pierde, deja am mai pierdut unul, nu sunt pregătită să mai trec o dată prin asta, iar Dina are tot timpul impresia că băiatul îi ascultă şi îi priveşte cu ochii lui lipsiţi de viaţă, trebuie să se întoarcă la fotografie şi să aibă grijă ca el să nu-şi piardă speranţa, aşa că se dă jos din pat şi se sprijină de perete, se opreşte în pragul uşii şi priveşte spre umbra trupului inflexibil al soţului ei, o pereche foarfeci ascuţită o desprinde de el, aşa că hotărăşte, mâine-dimineaţă cumpăr două bilete de avion, vocea îi e la fel de rece precum vârfurile degetelor, te voi lua cu forţa dacă va fi nevoie, şi tot vom pleca.

Dar dimineaţă realitatea o loveşte cu cizmele ei grele, plecăm, nu-i aşa?

Presiunile asociaţiei îi trezesc temeri şi suspiciuni, boli închipuite şi boli reale, de care dintre ele suferă cu adevărat? De ce au refuzat cei dinainte să-l adopte? Documente lipsă, traduceri întârziate, un depozit de economii lichidat înainte de termen, trebuie să facă rezervări şi încă nu ştie dacă va pleca într-acolo sau nu, dacă el o va însoţi sau nu. Când se trezise dimineaţă, deja nu mai era acasă, nici Nitzen nu mai era, amândoi sunt independenţi şi tăcuţi, purtându-se ca şi cum ea nu s-ar fi întors încă acasă, doar copilul ăsta o aşteaptă răbdător, pri- vind-o cu ochii lui pătrunzători, oare va putea să-l iubească? Dar dacă nu va putea?

O ţintuieşte cu privirea, îndepărtând-o de visul ei, trebuie să-şi amintească iar lecţia pe care a primit-o în noaptea asta, va învăţa să-l iubească la fel cum au învăţat bărbaţii şi femeile din generaţiile trecute să-i iubească pe cei care le erau

sortiţi, pentru că nu are de ales, el e deja acolo, locuind înăuntrul calculatorului ei, nu are altă casă. Acolo se schimbă şi se dezvoltă, în lumina dimineţii ochii lui par mai luminoşi, dar expresia lor e mai severă, niciodată n-a mai văzut un copil atât de serios, ca şi cum cineva ar fi pus chipul marcat de ani şi dezamăgiri al unui om matur pe trupul unui copil.

Cine eşti tu? Numele tău nu e tradus nicăieri, apare scris doar în rusă, luna asta, în urmă cu doi ani, ai venit pe lume, peste trei zile va fi ziua ta, chiar atunci când ar trebui să te vedem pentru prima dată. Oare noi vom fi cadoul tău? Oare vei primi o mamă şi un tată, de fapt, doar o mamă, ca să fim corecţi, şi o soră mai mare, şi un motan, nu e cine ştie ce, dar nici puţin lucru, speram să fie altfel, dar nu pot să renunţ, lasă-te purtată de val, cum spune Nitzen, chiar dacă râul e îngheţat, chiar dacă rişti să te îneci, orice alegere e mai bună decât renunţarea în clipa asta. Iată că Tania, de la asociaţie, îi telefonează din nou, aştept răspunsul vostru final, trebuie să vă prezentaţi la centrul de adopţii peste exact trei zile, iar de-acolo să mergeţi la orfelinat, unde veţi cunoaşte copilul, şi Dina se trezeşte încercând să tragă de timp, ne e destul de greu să ne aranjăm treburile de azi pe mâine, avem nevoie de încă două-trei zile să găsim pe cineva care să aibă grijă de fiica noastră cât timp vom fi plecaţi, să ne învoim de la serviciu.

Vorbim de Rusia, Dina, nu de Israel, o dojeneşte Tania, la ei ziua e zi şi ora e oră, trebuie să plecaţi mâine-seară dacă vreţi să ajungeţi acolo la timp, şi ea întreabă speriată, mâine-seară? Nu avem nici măcar destule haine groase, îşi imaginează cum coboară din avion şi se preschimbă pe loc în sloiuri de gheaţă, cine va avea grijă de

Nitzen, cine ştie dacă o va însoţi în călătorie, dacă va folosi într-adevăr biletul pe care îl va cumpăra imediat pentru el. E o călătorie scurtă, încearcă Tania s-o liniştească, vă duceţi, vedeţi copilul de câteva ori şi vă hotărâţi, dacă îl vreţi, mai mergeţi o dată acolo pentru înfăţişarea la tribunal, după vreo lună, ţi-am explicat deja toţi paşii pe care trebuie să-i parcurgeţi.

Da, sigur că da, bâiguie Dina, dar cine s-ar fi gândit atunci că lucrurile se vor mişca atât de repede, îşi imagina că va avea suficient timp să-l convingă pe Ghideon, pe atunci se vedea alături de soţul ei, privind împreună fotografia unui copil care le zâmbeşte drăgălaş, plin de dragoste şi speranţă, şi le cucereşte inimile, în imaginaţia ei se pregătesc de călătorie la începutul verii, Ghideon e entuziasmat de peisajele ce abia aşteaptă să se lase fotografiate de aparatul lui, amândoi trăiesc un fel de aventură, iar dragostea lor înfloreşte odată cu dragostea pentru noul copil,

însă nu s-a întâmplat nimic din toate astea şi nu are timp nici măcar pentru păreri de rău. Va cumpăra bilete şi va pregăti o valiză cu lucruri pentru amândoi, dacă va refuza s-o însoţească, se va duce singură, nu are de ales, dacă are încredere în ea, are încredere şi în copil, iar dacă are încredere în copil, nimic nu-i poate sta în cale, şi se apropie din nou de calculator, cine eşti tu, omuleţule? Suspicios, introvertit, ascultător, şi totuşi hotărât, mândru, puternic, prin ce-ai trecut de când ai venit pe lume, ce te aşteaptă, ce ne aşteaptă pe amândoi? Slăbită, îşi lasă capul să-i cadă pe tastatură, puterile o părăsesc din nou, inima îi aleargă înnebunită printre coaste, o clipă are impresia că e atotputernică, iar în următoarea îşi doreşte să se cuibărească în pat şi să nu se mai dea jos de-acolo niciodată, însă înainte de-a face asta, îi va telefona

fratelui ei, Avner? Ascultă, mâine trebuie să plecăm în Siberia şi nici măcar nu ştiu încă dacă Ghideon mă va însoţi sau nu, copilul e îmbrăcat cu cămaşa ta în dungi, iar eu nu am ce să pun pe mine, ai din întâmplare nişte haine groase? Căciuli, mănuşi? Crezi că ai putea să vii?

În Siberia? va întreba el, iar ea va răspunde, nu, aici, am nevoie de ajutor, şi Avner, care se afla deja în pragul uşii, se va răsuci pe călcâie, ascultându-i vocea gâtuită. Nu-ţi face griji, Dina, vin şi în Siberia dacă Ghideon refuză, nu te voi lăsa să pleci singură, nu te voi lăsa să creşti singură copilul ăsta, cred cu tărie în ceea ce faci, cred în dragoste, asta e marea descoperire pe care am făcut-o în ultima vreme, ştiu ca sună prost. Nu-ţi face griji, Dina, mă ai pe mine, îi ai pe copiii mei, împreună vom fi familia acestui copil, iar în timp ce încearcă s-o liniştească, scotoceşte în dulap printre hainele pe care i le-a lăsat Talia, dând la o parte umeraş după umeraş, până găseşte două costume de schi groase, iar pe când se îndreaptă cu braţele încărcate spre casa ei, şi-i imaginează pe sora lui şi pe soţul ei mergând prin Siberia îngropată sub nămeţi înfofoliţi în hainele mortului şi ale iubitei lui, Ghideon, scund şi îndesat, învelit din cap până-n picioare în canadiana neagră a lui Rafael Alon, şi Dina, o adevărată mireasă a zăpezilor, într-o canadiană albă, purtând în braţe un copil.

Chiar în clipa când se află în pragul morţii, oamenii încetează să mai fie muritori, îndată ce sufletele lor vor părăsi trupurile, se vor preschimba în zei şi li se vor încredinţa misterele cerului, trecutul le va scăpa din mâini şi se vor agăţa numai şi numai de viitor, gata cu vinovăţia şi nedreptatea, cu teama, regretele şi păcatele, viitorul plin

de posibilităţi abstracte se va dezvălui dinaintea ochilor lor precum zeci de covoare colorate întinse dintr-o singură mişcare. De pe culmile lor înalte, urmăresc toate mişcările celor pe care i-au lăsat în urmă, fiecare mort are propria culme pe muntele destinului, fiecare mort are propriul viitor ascuns şi câte un viitor pentru fiecare dintre cei dragi, până la sfârşitul ultimului urmaş, chiar şi ea, Hemda Horowitz, femeie tristă şi singură, care n-a reuşit să-şi exploateze viaţa la maximum, care şi-a cufundat degetele în borcanul cu miere, dar le-a scos de acolo uscate, care s-a mulţumit doar cu aluzii şi exegeze, cu dorinţe reprimate şi bucurii inexplicabile, primeşte acum, în ultimele ceasuri, consolările şi binecuvântările care i-au fost refuzate întreaga viaţă, fiindcă iată, pentru prima oară ajunge la o cunoaştere absolută, şi prin puterea sa izbuteşte să-şi însoţească singura fiică în călătoria ei hotărâtoare, să-i facă un cadou de despărţire, şi din adâncul unei depărtări atemporale întinde o mână străvezie spre fruntea ei. Lasă-mă să iau asupră-mi temerile care te chinuie, fiica mea, sunt alături

de tine, deşi nu ne vom mai vedea niciodată, voi rămâne mereu alături de tine, poate tocmai pentru că nu ne vom mai vedea niciodată, voi fi acolo mereu, într-o zi senină de iarnă pe coasta abruptă a muntelui, în şoaptele unei nopţi de vară fierbinţi, în obrajii unui copil, în umbra unei păsări, iar Dina îşi lipeşte fruntea de hubloul avionului, simţind deodată atingerea miraculoasă a norilor ce o înconjoară, şi are senzaţia că asta e atingerea după care a tânjit toată viaţa, răcoroasă şi totuşi mângâietoare, învăluitoare, dar nu sufocantă. Prinsă în îmbrăţişarea norilor, ca o mireasă care se îndreaptă - însoţită de-o parte şi de alta de mama şi tatăl ei - spre hupa, unde o aşteaptă mirele cu inima plină de dragoste, iată
458
că asupra ei se pogoară o linişte deplină, obscură şi misterioasă, şi nu se gândeşte nici la marea întâlnire ce o aşteaptă, nici la soţul ei care stă pe scaunul de alături cu o faţă mohorâtă şi cu o cutie de bere desfăcută în mână, sorbind din ea într-o tăcere ostilă. Nu a anunţat-o dacă o însoţeşte sau nu până în ultima clipă, dimineaţă a plecat la serviciu fără să-i spună un cuvânt, nu i-a răspuns la mesaje şi s-a întors doar cu o oră înainte de plecare, s-a oprit în faţa ei palid şi încordat, te rog încă o dată să renunţi la nebunia asta, i-a spus, nu faci decât să ne distrugi, dar ea s-a aplecat asupra valizei şi a închis fermoarul care o înconjura. Astea sunt ultimele cuvinte pe care le vei mai auzi din gura mea, a adăugat, voi merge cu tine doar ca însoţitor, nu am de gând să-ţi mai vorbesc vreodată, nu mă interesează să văd copilul, iar când ne întoarcem voi pleca de acasă, şi ea a târât valiza până la uşă, spunând încetişor, îţi mulţumesc că mă însoţeşti.

Astea nu sunt decât vorbe, praf în vânt, faptele contează, încerca să se liniştească în timp ce îşi lua rămas-bun de la fiica ei, înşirându-i o listă întreagă de avertismente şi interdicţii. încetează, mamă, nu face atâta caz, nu sunt decât trei nopţi, a întrerupt-o Nitzen, Shiri va dormi aici şi totul va fi bine, nu vă faceţi griji pentru mine şi dis- traţi-vă, adaugă cu un zâmbet ştrengăresc, ignorând cu desăvârşire scopul călătoriei, ca şi cum ar fi plecat amândoi într-o scurtă vacanţă, tocmai când se aflau la cea mai mare distanţă unul de celălalt. încordarea dintre ei pare să umple întreg avionul, podeaua e acoperită cu cioburile dorinţelor spulberate, aerul musteşte de otravă, aceeaşi otravă ce întunecă judecata unor oameni care se ciondănesc necontenit din cauza nevoilor contradictorii, şi Dina priveşte surprinsă stewardesele
459
care se plimbă cu paşi fermi pe culoarul dintre scaune, călătorii din jurul ei, unul citind o carte, altul lucrând la un laptop, nimeni nu resimte încă efectele otrăvirii, doar mâinile ei tremură şi doar respiraţia ei e întretăiată, apoi îşi sprijină capul dureros de geamul hubloului, vede norii deschi- zându-şi braţele spre ea, luându-i grijile de pe umeri şi continuându-şi drumul, şi dintr-odată nu-i mai pasă dacă el nu-i va mai adresa nici un singur cuvânt până vor ateriza la Moscova şi în toate orele pe care le vor petrece într-un alt avion, străbătând stepele Siberiei, nici măcar după ce vor ajunge în oraşul cenuşiu şi izolat în care s-a născut şi a fost părăsit copilul, fiind trimis în cele din urmă la orfelinat, nici atunci nu-i va spune nimic, ca şi cum, asemenea tuturor oamenilor din jur, n-ar vorbi limba ei, dar poate că situaţia asta e de preferat, îi place lunga tăcere dintre ei, oricum nu are chef de conversaţii inutile, iar despre lucrurile care au rămas suspendate între ei au discutat deja mult prea mult fără să ajungă la nici un rezultat.

A sosit momentul acţiunii, momentul misterios care îi apropie pe cei vii de cei morţi şi pe oameni de zei, momentul în care destinul vorbeşte, iar noi tăcem, asimilând în tăcere iluziile spaţiului, trecerea aproape imperceptibilă dintr-o ţară în

alta. Ajungând pe aeroportul din Moscova, care seamănă cu orice alt aeroport unde a mai fost, începe să se simtă schimbarea, sunetele moi şi cursive ale limbii, feţele expresive, frumuseţea femeilor care păşesc pline de naturaleţe pe tocurile lor cui, înfăşurate în haine de blană, oare să fie vreuna dintre ele mama lui, fata care l-a născut? Scoate din nou documentele din geantă, verifică anul naşterii mamei şi abia acum, când citeşte cu mai multă atenţie puţinele informaţii trecute

acolo, îşi dă seama că tânăra aceea care n-a împlinit încă nouăsprezece ani avea exact vârsta lui Nitzen când l-a născut, în urmă cu aproape doi ani, şi icneşte de durere văzând-o în faţa ochilor pe propria ei fiică şi taina ce-i sfâşie trupul. Nu-ţi face griji, copilă, ar vrea să-i şoptească fiecărei fete care trece pe lângă ea, nu-ţi face griji, se pare că n-ai avut de ales, nu eşti decât o copilă, fiica Mamei Rusii cea cu multe feţe, care ştie ce înseamnă suferinţa, mama înfricoşată a cărei came a fost brăzdată fără milă, şi aproape fără încetare, de schimbările istoriei.

Avionul aterizează pe înserat printre deşerturi de gheaţă cenuşie, iar în clipa în care coboară din el frigul de-afară îi taie respiraţia, o piatră te loveşte în inimă şi ce poţi să faci, în minte îi vine amintirea unor poveşti vechi, copii dându-se cu sania, chiotele lor îngheţând dintr-odată, Nikolai, Serghei, Andrei, Iuri, acoperiţi-vă buzele cu cârpele, altfel muriţi! Vizitiul şi calul lui aşteaptă disperaţi dimineaţa, oare să mai fie mult până dimineaţă? Aha, ceasul bate miezul nopţii, acum li se hotărăşte soarta, nu vor supravieţui, soldaţi înfometaţi înaintează prin zăpadă, cu ghetele rupte, mormăind ca nişte urşi răniţi, toţi erau copii odată, Nikolai, Serghei, Andrei, Iuri. Gemi ridiculizează canadiana albă pe care a împrumutat-o de la fratele ei, mănuşile asortate, căciula, cum putea cineva să supravieţuiască aici, chiar şi o mână de colonişti şi exilaţi? Gemi ăsta cumplit te poate ucide în câteva ceasuri, şi priveşte spre peisajul mohorât şi plat din jurul ei, câtă suferinţă a văzut deşertul ăsta uriaş, câtă cruzime, femei smulse de lângă copiii lor, urcate în trenuri şi trimise aici, oameni cărora le-a fost răpită identitatea, acuzaţi de crime pe care nu le-au comis, nevinovaţi care au ispăşit pedepse de ucigaşi, executaţi de ucigaşi care au împărtăşit până la urmă aceeaşi soartă, câtă nedreptate s-a strâns în locul ăsta, precum troienele ce se întind de-a lungul drumurilor, şi-a pierdut de multă vreme frumuseţea şi tocmai urâţenia îl face invincibil.

O femeie tânără şi înaltă, înfăşurată într-o haină de blană neagră, îi aşteaptă în aeroportul pustiu, a cărui podea e udă din pricina gheţii şi zăpezii aduse înăuntru pe tălpile încălţărilor şi topite la căldură, chipul ei are o expresie dură, aproape ironică, o fiică a locului amuzată de neliniştile vizitatorilor străini, de teama lor de ger, de pustietatea vastă, de ora târzie, apoi le întinde o mână îngrijită în semn de bun venit, numele meu e Marina, cum aţi călătorit? întreabă ea într-o ebraică poticnită, ezitantă, iar Dina îi răspunde scurt, foarte bine. Cum să-i descrie curenţii puternici de aer care învăluiau corpul avionului şi în acelaşi timp trupul ei, curenţi de speranţă şi inocenţă, sunetele ascuţite şi înspăimântătoare, ce caut eu aici, prin ce vrajă am ajuns aici? Omul are gânduri, omul are o mulţime de dorinţe, iar prin forţa gândului ajunge dintr-odată pe o altă stea, fiindcă are impresia că tocmai dorinţa ei a purtat avionul până aici, iar panica ei îl făcea să se prăbuşească, însă dacă doar prin puterea gândului a reuşit să ajungă până în Siberia, ea, căreia nu i-au plăcut niciodată călătoriile şi aventurile, cine ştie ce altceva ar mai putea face, şi acum e surprinsă să revadă valiza făcută, i se pare, cu foarte multe zile în urmă şi de o altă femeie, şi Marina o ridică de jos, arătându-le drumul, din nou afară, în gerul care e aproape solid.

Maşina mea se află în apropiere, spune ea, însă Dina simte că nu poate face nici

măcar doi paşi, şi se agaţă de braţul femeii străine, în întunericul care începe să coboare, acasă este ora
462
prânzului, iar aici e deja seară, în curând Nitzen se va întoarce de la şcoală, îşi va încălzi supa pe care i-a lăsat-o, supă de linte picantă, o reţetă pe care o învăţase de la Orly în urmă cu aproape douăzeci de ani, şi are impresia că există o legătură strânsă între aceste lucruri, deşi nu reuşeşte s-o identifice, între supa de-acasă şi gheaţa alunecoasă de sub tălpile ei, care o sileşte să meargă încet, precum maică-sa după căzătura aceea urâtă, cu capul plecat ca să se ferească de gerul cumplit, încercând să-şi ţină echilibrul. Abia când ajung la maşină îndrăzneşte să ridice pentru prima oară capul şi observă, spre surprinderea ei, că Ghideon, care păstrase cu încăpăţânare tăcerea, făcând-o până şi pe calma lor însoţitoare să renunţe la a i se mai adresa, îşi scoate aparatul de fotografiat din rucsacul pe care îl poartă în spinare şi imortalizează parcarea întinsă, acoperită de gheaţă, siluetele avioanelor din depărtare, şirurile de munţi pitici, întunericul ce se lasă în tăcere peste lume ca o zăpadă neagră, iar lucrul ăsta, primul lucru pe care îl face de bunăvoie din clipa în care s-au pornit la drum, o linişteşte pe când se aşază confortabil pe scaunul din dreapta şoferului.

Continuă să fotografieze în timpul călătoriei cu maşina, şi prin asfinţitul somnoros care o învăluie îl aude punându-i însoţitoarei lor întrebări entuziaste despre istoria oraşului şi locurile ce merită vizitate, despre râu şi barajul imens, ca şi cum n-ar fi decât un turist curios, însă despre copil nu întreabă nimic, aşa cum nici ea nu întreabă, deşi femeia asta cu care se întâlniseră la aeroport îl văzuse şi-l pozase pentru ei, dar ce-ar putea să întrebe, oare el mi-a fost sortit cu adevărat? în mâinile micuţe cu care ţine cartea ţine oare şi destinul meu, ce-ar fi de întrebat? Ea îi răspunde în ebraica ei curată şi învechită, ce aparţine mai
463
degrabă unei alte realităţi, oare când se vorbea în felul ăsta în ţara lor aflată mereu într-un proces de schimbare înfiorător de rapid? Mâinile fine i se odihnesc pe volan în timp ce conduce prin pustiurile înzăpezite. Din când în când, pe marginea şoselei se iveşte câte o casă scundă, în dosul ferestrelor se zăresc lumini slabe, oare aici a fost abandonat copilul? Cât de departe sunt de casa lor, cât mai au de mers, distanţa dintre oraşul ăsta şi Moscova e mai mare decât distanţa dintre Moscova şi Ierusalim, iar ea o ascultă pe Marina explicându-le în detaliu ce-i aşteaptă a doua zi, o scurtă întâlnire la centrul de adopţii în cursul dimineţii, apoi o vizită la orfelinat, prima întâlnire cu băieţelul, cu medicul şi cu asistentul social, care vă vor oferi detalii privitoare la starea lui. Şi apoi? Cine ştie de ce, nu mai spune nimic, dar ce-ar mai putea adăuga? Şi apoi lumea voastră se va răsturna? Viaţa voastră se va schimba? Şi apoi vă veţi confrunta cu cea mai dificilă decizie. pe care aţi luat-o vreodată? Dacă veţi renunţa, precum cuplul dinaintea voastră, nu veţi mai primi o a doua şansă, ba mai rău, poate că nici copilul nu va mai primi o a doua şansă, iar dacă veţi hotărî să-l adoptaţi şi să-l primiţi în inimile voastre, veţi trece prin încercări grele, însă ea nu ştie nimic din toate astea, desigur. Nu ştie că acest cuplu, alcătuit din bărbatul scund şi îndesat, cu chipul acoperit aproape întregime de fesul negru pe care-l poartă pe cap, şi femeia înaltă, îmbrăcată într-o canadiană albă, nu va mai călători niciodată împreună nicăieri, ci va fi zdrobit de compresorul neînţelegerilor dintre ei, că acest cuplu ale cărui dorinţe au intrat într-o coliziune frontală dureroasă poate duce o viaţă relativ liniştită împreună, dar nu va fi niciodată în stare să se confrunte cu o decizie majoră. Că acest cuplu
464

pe care îl ajută să se dea acum jos din maşină şi îl conduce spre hotelul micuţ şi surprinzător de cochet nu va face dragoste în patul acoperit de o cuvertură albă şi nu va risipi tensiunea prin vorbe pline de înţelegere şi alinare, chiar şi când vor sta unul în faţa celuilalt în restaurantul supraîncălzit al hotelului, unde chelneriţe uluitor de frumoase, cu fuste scurte - oare vreuna dintre ele să fie mama -, îi vor servi cu peşte proaspăt la grătar şi fasole verde cu smântână, îşi vor feri privirile şi ea nu va îndrăzni să întindă, aşa cum face de obicei, furculiţa spre farfuria lui, pentru a gusta din ce-a comandat, ca şi cum aglomeraţia din restaurant ar fi obligat-o să se aşeze alături de un bărbat complet străin şi nu-i rămâne decât să-l privească pe furiş cum mestecă zgomotos, mişcându-şi necontenit fălcile puternice, şi îşi reaminteşte că nu trebuie să se gândească prea departe, nici la despărţirea care-i aşteaptă, nici la viaţa care se va schimba total, acum trebuie să se gândească doar la copilul a cărui fotografie o poartă în geantă şi la care se uită din când în când. Mâine ne vom întâlni, copile, mâine se va încheia capitolul care a început cu atâta timp în urmă, nimeni nu mai ştie exact când anume, şi va începe un nou capitol, o nouă carte, într-o altă limbă, scrisă de mâna unei alte femei, fiindcă după ce te voi întâlni nu voi mai putea rămâne aceeaşi.

Televizorul suspendat de peretele din faţă transmite fără încetare filme scurte şi reclame publicitare, un amalgam zgomotos fără sfârşit de care ţi-e imposibil să scapi, aşa cum ţi-e imposibil să scapi de căldura sufocantă, cu puţin timp în urmă tânjea după căldură, iar acum s-a săturat de ea până peste cap şi dezbracă haină după haină, rămânând doar într-o bluză ponosită, pe care n-o

îmbrăca decât prin casă, în timp ce toate celelalte femei poartă haine extrem de elegante, şi observă că privirea ameţită a lui Ghideon le urmăreşte admirativ, da, încă se poate întâmpla orice, în ciuda vârstei e încă atrăgător, iar numele lui e destul de cunoscut, ar putea cuceri cu uşurinţă o femeie mult mai tânără decât el, mult mai tânără decât ea. Durerea insultei o face să se ridice în picioare, eu mă duc în cameră, spune, uitând că nu-şi vorbesc, apoi îşi ia canadiana, cele două pulovere şi fularul şi îl lasă să-şi termine berea şi să-şi mai comande una, iar când ajunge în cameră, îşi scoate bocancii grei şi se întinde îmbrăcată pe pat, imediat se va ridica, va deschide valiza şi va intra în duş, îşi spune, punând puţină ordine în ziua asta care cine mai ştie când a început şi când se va sfârşi, o zi fără limite, dar nu e în stare să se ridice din pat, deşi aude un plânset înăbuşit, copile, oftează alunecând în somn, oare tu plângi în depărtare, oare pe mine mă chemi? De la o clipă la alta timpul se derulează înapoi şi ea murmură, Ghideon, s-a trezit Nitzen, poţi s-o aduci în pat? Sânii îi sunt plini, laptele picură din ei, apoi iat-o în casa copiilor din kibbutz, cineva plânge în fiecare noapte, stârnindu-i şi pe ceilalţi copii, în noaptea asta e rândul ei, mami, vino, strigă, mami, vino.

Peste doar câteva ore, când se va trezi agitată în lumina lăptoasă a dimineţii, se va repezi la fereastră, cât de străin e peisajul, cât de emoţionant, o casă frumoasă, cu zidurile scorojite, se învecinează cu hotelul, iar în depărtare, în spaţiul dintre clădiri, se vede strada principală a oraşului, şi oameni păşind grăbiţi încolo şi-ncoace, înfofoliţi din cap până-n picioare, încovoiaţi din pricina frigului de-afară, apărându-se de vânt, iar zăpada nu mai cade, părând absorbită de aerul din jur,

puţinii copaci sunt deja acoperiţi cu un strat gros de omăt, şi Dina deschide fereastra încetişor, simţind cum i se taie respiraţia din pricina frigului, o piatră te loveşte în inimă şi ce poţi să faci?

îl aude pe Ghideon gemând în somn, trăgând pătura de pe el şi dormind în

chiloţi, ca şi cum ar fi în toiul verii din Israel, iar imaginea trupului său îi provoacă durere, nu-i mai aparţine, nu mai are dreptul să-l trezească mângâindu-l şi excitându-1, acum nu vor mai face dragoste nici măcar ca doi străini care s-au întâlnit la capătul pământului, s-a terminat, până aici le-a fost, deşi iubirea ei pentru el a rămas neatinsă, dar ea a încălcat regulile şi nu o va ierta niciodată pentru asta, chiar dacă se va răzgândi în momentul adevărului, păcatul ei tot nu va fi şters. Se aştepta să renunţe de dragul lui, să ia în considerare cererile lui îndreptăţite, însă ea a refuzat şi iat-o acum în Siberia, iar pentru el va rămâne pe veci aici, exilată, chiar şi când se vor întoarce acasă, cu sau fără copil, şi Dina stă în dreptul ferestrei dezbrăcând hainele pe care le pusese pe ea în urmă cu foarte mulţi ani, într-o seară din Ierusalim, cât de ciudat e să fii goală când alţii sunt înfofoliţi din cap până-n picioare. Aşa e lumea, unuia îi e cald, altuia îi e frig, chiar dacă nu-i despart decât câţiva paşi, chiar dacă sunt căsătoriţi după datina poporului lui Israel, şi intră în duş, păcat că nu poate să se scufunde în mikva[1] înainte de întâlnirea cu copilul, să se spele în apele râului ce curge pe sub stratul gros de gheaţă, doar aşa îşi va putea înlătura îndoielile, doar aşa va reuşi să-şi dea seama dacă este el, iar în timp ce încearcă să combine apa rece cu cea caldă, se întreabă din nou uluită cum de-a putut adormi, nopţi la rând

1. Baie rituală, cu scop purificator (n.t.).

n-a izbutit să închidă un ochi din pricina gândurilor la ce-i aşteaptă şi iată că acum, cu doar câteva ore înainte să se întâmple totul, a dormit tun, nici măcar nu ştie când a intrat Ghideon în cameră şi s-a suit în pat, şi dintr-odată îşi aduce aminte de fantezia care o ajuta să adoarmă pe vremea când era mică şi locuia în casa copiilor din kibbutz, mama o auzea şi venea la ea, intrând în cameră cu paşi grăbiţi, strecurându-se în patul ei, strângând-o în braţele ei calde şi ocrotitoare. Abia mai târziu a înţeles, oripilată, de ce mama imaginară lăsa mereu pete umede şi lipicioase pe aşternuturile ei, şi totuşi descoperirea asta nu a diminuat câtuşi de puţin sentimentul de ocrotire pe care îl avea atunci, în clipa în care era mai vulnerabilă şi mai puţin ocrotită ca oricând, de aceea, chiar şi când vor coborî să ia micul dejun în faţa televizorului gălăgios, chiar şi când vor strânge mâna însoţitoarei şi se vor înghesui în maşina ei, greoi şi stângaci în multele straturi de haine, se va simţi apărată şi ocrotită, ascultând cu multă atenţie ultimele instrucţiuni, ce să spună şi ce să nu spună sub nici o formă, va privi liniştită clădirile roşietice, troienele ce se înalţă pe marginea drumului ca nişte munţi de gunoaie, femeile cu haine şi căciuli groase de blană, semănând cu nişte păsări colorate, străzile monotone, fără vitrine şi panouri publicitare. Când şi când, din mijlocul pustietăţii răsar case din lemn incredibil de frumoase, desprinse parcă din alte vremuri, iată un bărbat tânăr stând sprijinit de un perete din lemn şi fumând, răsuflarea îngheţându-i odată cu mucii care îi curg din nas, să fie oare tatăl? Câţiva oameni beţi merg clătinându-se pe marginea drumului, unul dintre ei se aruncă pe un morman de zăpadă murdară, Nikolai, Serghei, Andrei, Iuri, cu toţii erau doar nişte copii, oare

acelaşi lucru îi rezervă viitorul acestui copil dacă îl refuză?

încetul cu încetul, râul se dezvăluie privirilor, şi în clipa în care traversează un pod de fier uriaş, inima i se deschide dintr-odată, e condusă către destinul ei, amândoi sunt conduşi către destinele lor, râul e cenuşiu şi maiestuos, aburii care se ridică din el par desprinşi dintr-o poveste fantastică, iar de o parte şi de alta e străjuit de copaci îngheţaţi, peisajul selenar nu-i este cu nimic mai străin decât cel pe care-l are în faţa ochilor, însă tocmai au traversat râul şi dincolo îi aşteaptă copilul, pentru a putea să-l vadă trebuie să coboare din maşină şi să intre într-o clădire lungă cât un

tren, unde îi întâmpină o femeie solidă, care nu se ştie de ce, îi pare foarte cunoscută, seamănă surprinzător de mult cu o veterană din kibbutz, îşi aminteşte Dina, şi câteva clipe totul îi pare o farsă. Le spune într-o rusă repezită întreaga poveste a copilului, iar Marina traduce neglijent, transformând frazele lungi ale femeii în propoziţii scurte, oare ce lasă pe dinafară? După care sunt întrebaţi de ce vor să înfieze un copil, iar Dina se uită la Ghideon, temându-se ca nu cumva să se delimiteze de ea şi să ia o poziţie fermă, însă el priveşte tăcut pe fereastră în timp ce ea explică pe un ton reţinut că au doar o fiică şi-şi mai doresc un copil, fiindcă vor să împartă ceea ce viaţa le-a dăruit cu generozitate cu un copil căruia soarta nu i-a surâs până acum, şi femeia care a pus întrebarea pare să găsească răspunsul ei satisfăcător, deşi ăsta nu e decât primul dintre multele obstacole pe care le vor avea de trecut înainte de-a ajunge la tribunal, iar de acolo sunt trimişi la orfelinatul aflat în apropiere. Aude iar şi iar declicul aparatului de fotografiat pe bancheta din spate, dar nu întoarce privirea spre el, se uită doar înainte, la
469
automobilele greoaie ce scârţâie pe străzile acoperite de gheaţă, la pieţele uriaşe şi pustii, la curţile mohorâte, la clădirea vopsită în galben, cu acoperişul ascuns de un strat de zăpadă albă, şi se agaţă din nou de braţul Marinei urcând treptele alunecoase, iar la intrare îi întâmpină din nou o căldură sufocantă, doar că data asta e însoţită de un miros apăsător şi acru de aer închis şi respiraţie grea, de urină şi sudoare, oare ăsta să fie şi mirosul lui?

Pe coridoarele lungi, vopsite în verde, se plimbă femei îmbrăcate în halate albe, care le cer cu severitate să-şi acopere încălţările cu tălpici de plastic, de parcă s-ar îndrepta spre o sală de operaţii, iar când încep să urce treptele e uluită de liniştea din jur, de parcă în clădirea asta mare nu s-ar afla nici măcar un singur copil, deşi ea ştie că sunt cu sutele, unii dintre ei meniţi a fi daţi spre adopţie, alţii care nu vor mai avea şansa de-a ajunge într-o familie, fie din cauza restricţiilor legale, fie pentru că nu-i doreşte nimeni, şi Dina priveşte în jur, fără să-i fie frică, va şti, va şti, braţul cunoaşterii e acela care îi arată dintr-odată drumul, o cunoaştere secretă, divină şi totuşi maternă. Când Marina, care merge înaintea lor, bate într-o uşă mare de lemn, ea întoarce capul şi îl vede pe Ghideon întorcându-le spatele şi coborând scările ca un fugar, nu voi vedea nici un copil, aşa îi spusese, dar ea e deja înăuntru, ignorând privirea întrebătoare a însoţitoarei şi cercetând sala uriaşă. Un covor colorat acoperă podeaua, iar pe el sunt aşezate ordonat jucării şi aparate pentru exerciţii fizice, câteva biciclete, scări cu trepte din funii, un balansoar în formă de căluţ, pe rafturi sunt înşirate jucării şi totul e atât de curat şi ordonat încât pare ireal, iar Dina atinge un ursuleţ de pluş pentru a se asigura că e adevărat,
470
nu doar desenat pe perete, oare copiii chiar se joacă aici din când în când, oare unde sunt acum, de ce nu li se aud deloc vocile?

In mijlocul încăperii se află un brad de Crăciun strălucitor, împodobit cu o mulţime de ornamente multicolore, iar în jurul lui - câteva zeci de scaune aşezate în cercuri concentrice. O femeie corpolentă îi salută şi continuă să aranjeze scaunele, în timp ce Dina priveşte încordată spre uşă, îndată se va deschide larg şi va apărea copilul, ţinut de mână de o îngrijitoare, a citit atâtea descrieri ale unor astfel de întâlniri. Uneori copilul e reţinut, nici nu ridică privirea, alteori e apatic şi indiferent, alteori e prietenos, poate chiar prea prietenos, poate avea o mulţime de feţe, şi îşi plimbă privirile pe deasupra scăunelelor colorate, sunt atât de multe, pe fiecare dintre ele se va aşeza un copil abandonat, un copil al nimănui, şi va privi din depărtare bradul împodobit, şi deodată vede pe unul dintre scaunele aşezate în colţul camerei un

copil mărunţel, cufundat în tăcere, cu o carte în mână. Ochii i se deschid uimiţi şi Dina apucă braţul Marinei, e aici? El e? întreabă, fiindcă imaginea înfăţişată de acest tablou e înşelătoare, ca şi cum copilul s-ar fi întors în timp şi s-ar fi micşorat, iar ea îi răspunde calm, da, e ciudat că l-au adus mai devreme, aşteaptă aici, în curând va sosi şi medicul, însă Dina înaintează deja spre el încetişor, aşa cum te apropii de un pisoi care se teme de oameni.

Poartă aceeaşi cămaşă în dungi atât de familiară şi o pereche de pantaloni de culoarea muş- tarului, părul îi e tuns foarte scurt, până aproape de piele, ţine capul plecat şi nu-şi mişcă deloc nici mâinile, nici picioarele, iar în clipa în care ea se aşază alături, ridică ochii şi o priveşte cu severitate, însă imediat pleacă din nou capul, şi

Dina observă că-şi muşcă buzele ca să nu izbucnească în lacrimi, trupul îi e încordat din pricina efortului, iar faţa îi e îmbujorată, şi ea şopteşte, plângi, copile, plângi. S-a obişnuit deja atât de mult cu imaginea lui din fotografie, încât îi vine greu să se adapteze la omuleţul în came şi oase din faţa ei, e mult mai mic şi mai blond decât se aşteptase, privirea îi e rezervată şi inteligentă, nu se va aşeza pe genunchii ei, nu va accepta înlănţuirea braţelor ei primitoare, e un omuleţ înfricoşat şi rănit. Cartea îi alunecă din mână pentru o clipă, dar imediat o ridică speriat, şi Dina întinde o mână spre mâna lui, oare o va apuca de deget? N-o face, dar nici nu-i respinge atingerea, copile, spune ea în şoaptă, mângâindu-i mânuţa în care ţine cartea şi, fără să-şi dea seama, blana pisicii desenate pe copertă. Faţa i se îmbujorează din nou şi dintr-odată pare bătrân, un copil bătrân, înfricoşător de serios, oare ăsta e copilul pe care l-a aşteptat? Dar iată că eforturile lui sunt în zadar şi începe să plângă, iar îngrijitoarea în halat alb se grăbeşte să-l liniştească, însă Dina îi face semn cu mâna să nu se apropie, lăsaţi-mă pe mine, lăsaţi-mă pe mine, fiindcă şi eu vreau să plâng împreună cu el, fiindcă el este copilul, deşi nu pentru el m-am rugat, fiindcă el este copilul, deşi nu va fi niciodată al meu, dar eu voi fi a lui, şi în timp ce amândoi plâng imul lângă celălalt, aşezaţi pe scăunelele din faţa bradului de Crăciun împodobit, aude uşa deschi- zându-se şi ridică privirea pentru a o vedea pe doctoriţă intrând în încăpere, gata să-i vorbească despre copilul ei, să-i ofere toate detaliile şi s-o asigure că e cât se poate de sănătos, deşi nu vrea să audă absolut nimic, îl vede şi îi e de-ajuns, dar spre surprinderea ei nu intră doctoriţa, ci Ghideon, care pare să fi urcat în asemenea grabă,

încât n-a apucat să-şi dezbrace haina mare şi neagră, şi care îi întinde ceva cu mâna înmănuşată. Oare ce ţine în mână, pentru o clipă nu înţelege, ce-ar putea face cu telefonul lui mobil? In clipa asta nu vrea să audă pe nimeni, tocmai de aceea şi-a şi închis telefonul, şi se holbează la mâna lui întinsă, ce caută aici? Nu voia să vadă copilul şi iată că el se află chiar în faţa lui, retras şi mohorât exact ca el, cât de mult seamănă unul cu celălalt, şi el spune, Dina, Avner vrea să-ţi vorbească, ţurţuri de gheaţă i s-au lipit de părul din barbă, topindu-se şi căzând în timp ce rosteşte cuvintele, iar ea se ridică de la locul ei şi iese în grabă pe coridor. Avner? spune în şoaptă, am văzut copilul, e atât de mic, cine ştie de ce, nu găseşte nici o descriere mai potrivită, dar Avner zice, ascultă-mă, Dina, însă ea îl întrerupe, nu pot să-l las aici, Avner, are nevoie de mine.

Dina, a murit mama, spune fratele ei, şi ea strigă, de ce? Apoi adaugă, când? Iar el răspunde, chiar acum, în urmă cu câteva minute, în patul ei, se pare că n-a suferit deloc, şi ea oftează, vai, Avner, e atât de ciudat, iar el întreabă, când vă întoarceţi? Crezi că e posibil să facem înmormântarea poimâine? O vom îngropa în kibbutz, nu-i

aşa? Lângă părinţii ei.

Cred că da, spune Dina, e atât de ciudat, dar el propune, hai să vorbim puţin mai târziu, trebuie să ne ocupăm de foarte multe lucruri acum, iar ea pune telefonul în buzunar şi priveşte pe fereastră, de ce i se pare atât de ciudat? Zăpada se aşterne aici fără s-o vezi măcar căzând, răsare din pământ, nu coboară din cer, asta e ciudat, şi Dina se întoarce încetişor în încăpere străbătând coridorul lung, străjuit de-o parte şi de alta de uşi închise, unde sunt copiii? Oare sunt acolo, în camerele acelea încuiate, atât de tăcuţi, domesticiţi

şi dresaţi asemenea lui, şi totuşi a plâns pentru câteva clipe, încă nu şi-a pierdut speranţa că vocea lui va fi auzită, apoi îşi şterge ochii cu mâneca bluzei şi deschide uşa. Doctoriţa se află deja acolo, ţinând în mână un dosar gros şi discutând cu Marina, care o cheamă să li se alăture, însă privirile ei simt aţintite asupra colţului camerei, fiindcă îl observă stupefiată pe Ghideon şezând alături de copil, pe scăunelul de pe care tocmai se ridicase ea, ţinând împreună cu el cartea închisă. Băieţelul arată spre pisica de pe copertă şi scoate tot felul de sunete străine, cele mai multe neclare, apoi îl aude pe Ghideon spunând, aşa-i, o pisică, adică Iepure, de fapt, un motan pe nume Iepure, e puţin confuz la început, dar te vei obişnui, şi genunchii ei tremură când se apropie de ei, are impresia că păşeşte pe un pod şubred, o singură mişcare greşită şi va cădea în râu. Va păşi încet, încet de tot, iar când va ajunge la ei le va spune la fel de încet, pentru a nu întrista copilul, mama a murit, şi Ghideon va răspunde, ştiu, iar ea îşi va pune o mână pe capul tuns şi aplecat şi va zice, o să-l numim Hemdat.

MULŢUMIRI

>

îi mulţumesc lui Shlomo Lakar pentru contribuţia adusă la scrierea acestei cărţi, servindu-mi drept sursă de inspiraţie, lui Alex Leibek pentru felul în care mi-a călăuzit paşii, îi mulţumesc Shirei Hadad pentru observaţiile inteligente. Lui Igal Schwartz pentru sfaturile lui minunate, ca întotdeauna, lui Rotik Nosbaum pentru ajutorul pe care mi l-a acordat, lui Peter Myrom, care m-a îmbogăţit cu poveştile şi cărţile lui, lui Roni Garon, care mi-a împărtăşit amintirile sale şi chiar a deschis pentru mine sertarele arhivelor, ajutându-mă pe parcursul scrierii cărţii. La fel de mult mi-au folosit şi conferinţele lui Eilam Gross şi ale lui Yuval Yairi, cursul de o zi organizat în cartierul Shaananim din Ierusalim, culegerea de articole intitulată Expulzarea evreilor spanioli de la Centrul Zalman Shazar, în special eseul lui Joseph Dan. Le mulţumesc lui Iris Mor şi tuturor angajaţilor Editurii Keter, îi mulţumesc prietenei mele Edna, care mi-a fost aproape, şi tuturor prietenilor care m-au ajutat citind textul şi oferindu-mi sfaturile lor, Vered Slonim-Navo, Shiri Enski, Tzvika Meir, Roni Weiss-Brokowitz, Orit Kimel, Hayim Kimel, Dorit Shmueli, Emilia Froni. Le mulţumesc lui Avi, Mordechai Shalev, Aii, Yaar şi Yarden.

Alessandro Baricco - O poveste
Boris Vian - Toamnă la Pekin
Donna Tartt - Micul prieten
Michel Houellebecq - Harta şi teritoriul
Haruki Murakami - 1Q84 (voi. I-III)
Philip Roth - Nemesis Chuck Palahniuk - Pigmy
Abraham Yehoshua - Misiunea directorului de resurse umane
Philippa Gregory - Regina roşie David Lodge - Bărbatul făcut din bucăţi Josă Saramago - Ultimul caiet
Alberto Vâzquez-Figueroa - Iubire pe o insulă blestemată
Jonathan Franzen - Libertate
Eiji Yoshikawa - Povestea familiei Heike
Cormac McCarthy - Căluţii mei, căluţi frumoşi
Alberto Moravia - Iubitul nefericit
Truman Capote - Mic dejun la Tiffany
Carlos Ruiz Zafon - Palatul de la Miazănoapte
Gore Vidai - Iulian
Ilf şi Petrov - 1001 de zile sau Noua Şeherezadă F. Scott Fitzgerald - Aventurile lui Pat Hobby Ian McEwan - Solar
Jeffrey Eugenides - Intriga matrimonială Michele Mari - Pink Floyd în roşu W Somerset Maugham - Catalina Joyce Carol Oates - Apa neagră Naghib Mahfuz - Teba în război Kjell Espmark - Bela Bartok contra celui de-al Treilea Reich
Carlos Ruiz Zafon - Luminile din septembrie
Edgar Allan Poe - Masca Morţii Roşii şi alte povestiri
Jack Kerouac - Oceanul e fratele meu
Sof! Oksanen - Purificare
Kate Williams - Plăcerile bărbaţilor
Yann Martel - Viaţa lui Pi
John Steinbeck - Nehotărâţii sorţi ai bătăliei
David Grossman - Până la capătul pământului
Patrick McGuinness - Ultimele o sută de zile
Francisco Goldman - Rosteşte-i numele
Patrick deWitt - Fraţii Sisters
Siri Hustvedt - O vară fără bărbaţi
Amelie Nothomb - O formă de viaţă
Emir Kusturica - Unde sunt eu în toată povestea asta?
Chuck Palahniuk - Blestemaţi
Philip 6 Ceallaigh - Şi te trezeşti râzând
Truman Capote - Integrala prozei scurte
Allan Sillitoe - Singurătatea alergătorului de cursă lungă
Carlos Ruiz Zafon - Prizonierul cerului
Philippa Gregory - Doamna apelor
Kathleen Winter - Annabel
Philip Roth - La revedere, Columbus
Eowyn Ivey - Copila de zăpadă
Giinter Grass - între Germania şi Germania
Vasili Grossman - Drumul
Mikkel Birkegaard - Condamnat la moarte
Parinoush Saniee — Cel care mă aşteaptă Joyce Carol Oates - Grădina plăcerilor lumeşti Cormac McCarthy — Marea trecere Don DeLillo — Cosmopolis Zeruya

Shalev - Fărâme de viaţă
în pregătire:
Peter Hobbs — în livadă, rândunicile